

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Disertační práce

Služba jáhna ve farnosti v kontextu současné teologie.

Hledání místa trvalého jáhna v církvi na základě výzkumu provedeného
v českých a moravských diecézích

Školitel: doc. Michal Kaplánek, Th.D.

Autor práce: Mgr. Martin Fajdl

Studijní obor: Teologie

2018

Prohlašuji, že svoji disertační práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Hranicích, 19. března 2018

Velmi děkuji svému školiteli doc. Michalu Kaplánkovi, Th.D., za odborné vedení této práce, za velmi podnětné společné diskuse a celkovou dlouhodobou metodickou i lidskou podporu. Bez jeho pomoci by tato práce nevznikla.

Děkuji také doc. Michalu Opatrnému, Dr. theol., který mě coby vedoucí diplomové práce do tématu diakonátu více zasvětil a poskytl mnoho podnětů vedoucích k posílení mé motivace dále se tomuto tématu věnovat.

Velké poděkování patří také všem biskupům, kněžím, jáhnům a farníkům, kteří mi poskytli cenné informace a své zkušenosti se stálým diakonátem, neboť tak významným dílem přispěli nejen k celkovému pohledu na aktuální stav stálého diakonátu v českých a moravských farnostech, ale také k vizi, jak by mohla/měla tato svátostná služba vypadat a v čem spočívá pravá identita trvalého jáhna působícího ve farní pastoraci.

Dále děkuji své rodině za podporu a čas, který jsem mohl této práci věnovat.

Děkuji také Mgr. Miroslavě Ptáčkové za její pomoc při úpravě textu do jeho finální podoby.

V neposlední řadě děkuji také Bohu, který mi dal příležitost studovat a více porozumět krásné a zajímavé problematice diakonátu – službě církvi, lidem i Jemu.

OBSAH

Úvod	7
1 Teologie diakonátu v historických souvislostech	10
1.1 <i>Vývoj ordo v dějinách církve</i>	17
1.2 <i>Teologická reflexe diakonátu ve 20. století</i>	55
1.3 <i>Druhý vatikánský koncil</i>	59
1.4 <i>Církevní normy závazné pro výkon stálého diakonátu</i>	76
2 Diakonát v dnešní praxi	87
2.1 <i>Postavení trvalých jáhnů v některých evropských zemích</i>	87
2.2 <i>Vybrané aspekty farního diakonátu</i>	97
2.3 <i>Shrnutí</i>	101
3 Aktuální otázky postavení trvalého jáhna v církvi	103
3.1 <i>Východiska empirického výzkumu</i>	104
3.2 <i>Design výzkumu (úvod do empirické části)</i>	104
3.3 <i>Pohled věřících na jáhenskou službu ve farnosti</i>	106
3.4 <i>Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí</i>	112
3.5 <i>Shrnutí výsledků empirického výzkumu</i>	120
4 Diskuse	127
Závěrem	135
Seznam použité literatury	137
Použité zkratky	144
Abstrakt	147
Abstract	148
Přílohy	149

ÚVOD

V roce 2015 jsme si připomněli již 50. výročí od ukončení Druhého vatikánského koncilu, který otevřel cestu k obnovení diakonátu jako „vlastního a trvalého hierarchického stupně“ (LG 29). V roce 2017 uplynulo 50 let od vydání motu proprio *Sacrum diaconatus ordinem*, kterým papež Pavel VI. stanovil základní podmínky pro uskutečňování této svátostné služby. Koncil i papežské motu proprio opětovně potvrdily zásadní skutečnost spoluúčasti jáhnů na služebném kněžství církve. V evropském kontextu se tématem diakonátu zabývá řada významných teologů (např. K. Rahner, W. Kasper, P. M. Zulehner, Y. Congar), jejichž publikace společně s Písmem a dokumenty Tridentského a Druhého vatikánského koncilu tvoří primární zdroje této disertační práce (dále jen „práce“). Podobně i u nás bylo v tomto směru vydáno několik publikací, které se věnují jak dějinnému vývoji a současné situaci, tak i životu, službě a formaci diákonů.¹ Z hlediska pastorální teologie reflektují tuto problematiku v našich podmínkách Aleš Opatrný² (KTF UK) a Michal Opatrný³ (TF JU).⁴ Přesto se stálý diakonát i po několika desetiletích od jeho znovuoobnovení potýká se zásadním problémem – nejasnou identitou trvalého jáhna (diákona), neboť jáhni v katolické církvi jsou i v současné době stále ve stavu hledání svého konkrétního místa v životě církve.

Problematice identity jáhenské služby v dnešní době jsem věnoval svoji pozornost již ve své diplomové práci, ve které byl předmětem mého zkoumání stálý diakonát coby pojitko manželství a pastorační práce. Výsledky tohoto šetření se dají shrnout do následující teze: „Mezi trvalými jáhny je nezanedbatelný počet těch, kteří v otázce své identity (jako jáhna katolické církve) tápou; současně si uvědomují, že toto tápání škodí výkonu jejich jáhenské služby. Situace by se zlepšila, pokud by obdrželi jasnější popis svého úkolu ve farnosti, včetně konkrétních činností, které se od nich očekávají.“ Dalším výsledkem šetření bylo zjištění velké

¹ Např. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, Praha: Krystal OP, 2002; KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002; KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002.

² Např. OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 95-105.

³ Např. OPATRNÝ, M. Otázka identity jáhenské služby. *Teologické studie*, roč. 5, č. 2 (2004), s. 37-44.

⁴ FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech. *Studia theologica*, 15/2 (2013), s. 138-139.

šíře pastoračních úkolů jáhnů působících ve farnostech, což s sebou nese riziko pracovního přetížení nebo dokonce fyzického či psychického zhroucení, k němuž u několika z nich skutečně došlo.⁵ Uvedené výsledky diplomové práce se pro mne staly motivací nadále se této otázce věnovat i v mém disertačním projektu. Při řešení této problematiky je třeba položit si několik praktických otázek: „Co očekávají farníci od jáhna působícího v jejich farnosti? Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi? Jaký pohled na jáhenskou službu mají kněží, kteří se pastorační ve farnosti věnují? Jakou zkušenost a jakou vizi své služby v budoucnu mají samotní jáhni? Všechny tyto otázky týkající se problematiky diakonátu z různých úhlů pohledu by se daly přirovnat k barvám malíře, který je nanáší na plátno svého obrazu. Tímto plátnem, které tvoří základ obrazu, je samotné ustanovení, potažmo znovuoobnovení jáhenské služby v církvi Druhým vatikánským koncilem.“⁶

Cílem tohoto disertačního projektu je přispět k objasnění identity jáhenské služby a místa trvalých jáhnů ve farnostech, v kontextu katolické církve počátku 21. století. Protože se jedná o pastoračně teologickou práci, jde mi především o nalezení místa trvalých jáhnů v naší české a moravské partikulární církvi, a na základě této reflexe navrhnout některé změny v pastoračním zapojení trvalých jáhnů v České republice.

Tento záměr jsem se pokusil zrealizovat ve čtyřech etapách, podle modelu Paula M. Zulehnera. První etapu tvoří *kriteriologie*. Jejím východiskem je vývoj diakonátu v dějinách římskokatolické církve a jeho teologická reflexe. Výsledkem teologické reflexe je pokus o stanovení podstaty diakonátu a úlohy trvalých diákonů v současné církvi. Druhou etapu představuje *kairologie*, popisující kontext církve, zejména české partikulární církve, pro niž znamená trvalý diakonát dosud nový prvek. Tato situace je v mnohém specifická a dosud dostatečně nepopsaná. Proto jsem věnoval většinu své pozornosti při přípravě této práce empirickým šetřením.

Dílní výzkumná šetření byla zaměřena na vnímání trvalého diakonátu duchovními českých a moravských diecézí, jakož i na přijetí konkrétních jáhnů ve farnostech. Tato šetření jsem realizoval v letech 2011-2012 v rámci projektů s podporou Grantové agentury Jihočeské

⁵ Srov. FUJDL, M. *Jáhensví jako spojení manželství a pastorační práce*, s. 34-36.

⁶ FUJDL, M. *Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech*, s. 138-139.

univerzity.⁷ Výsledky těchto šetření jsem publikoval v odborných člancích *Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech*⁸ a *Současný stav stálého diakonátu v ČR z pohledu kléru*⁹. Oba články tvoří jedny z hlavních zdrojů praktické části této práce.

Použil jsem metodiky empirických šetření, které jsou obvyklé v sociálních vědách. Proto je nedílnou součástí popisu současné situace tzv. diskuse, tj. srovnání výsledků vlastních šetření s teoriemi a výsledky, které uskutečnili již dříve odborníci v zahraničí.¹⁰

Třetí etapu představuje pastorálně teologické zhodnocení pojetí služby trvalých jáhnů v české a moravské církvi. Hodnotícím kritériem se staly výsledky diskuse o jáhenství v dogmatické teologii 2. poloviny 20. století.

Poslední etapu můžeme spolu s Zulehnerem nazvat *praxeologií* či „pastorální futurologií“¹¹. Jejím výsledkem je návrh „nového pohledu“ na jáhenství a pokus o upřesnění role trvalého jáhna v římskokatolické církvi v České republice.

⁷ Individuální grantový projekt č. 081/2011/H s názvem Percepce diakonátu ve farní komunitě (viz. WWW: <https://gaju.jcu.cz/grantova-agentura-ju-pro-rok-2011/Projects/percepce-diakonatu-ve-farni-komunitě-1>) a individuální grantový projekt č. 070/2012/H s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí (viz. WWW: <https://gaju.jcu.cz/grantova-agentura-ju-pro-rok-2012/Projects/percepce-diakonatu-duchovnimi-ceskych-a-moravskych-diecezi>).

⁸ FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech, s. 138-152.

⁹ FUJDL, M. Současný stav stálého diakonátu v ČR z pohledu kléru – Vyhodnocení kvalitativního empirického výzkumu. In *Jednota v mnohosti – in pluribus unitas*, KLIMEŠ, J. C. (ed.), Olomouc, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2015, s. 218-229. ISBN 978-80-7412-192-0.

¹⁰ Srovnání výsledků obou výzkumů s výsledky empirického výzkumu o trvalém jáhenství v německé jazykové oblasti, provedené prof. P. M. Zulehnerem (2002).

¹¹ Více o pastorální teologii v pojetí P. M. Zulehnera viz např. ZULEHNER, P. M. *Pastoraltheologie. Band 4, Pastorale Futurologie: Kirche auf dem Weg ins gesellschaftliche Morgen*. Düsseldorf: Patmos, 1990. ISBN 3-491-77657-0.

1 TEOLOGIE DIAKONÁTU V HISTORICKÝCH SOUVISLOSTECH

Diakonát je nutné vnímat v jeho celostním kontextu, a to hned v několika rovinách. Předně je nutno vidět tuto službu církve jako svátost, neboť je neoddělitelnou a nezastupitelnou součástí (jedním ze stupňů) svátosti svěcení. Tím se současně spolupodílí na podobě hierarchického uspořádání církve, které představuje druhou rovinu charakteristiky diakonátu. A konečně svou podstatou vyjadřuje jeden ze základních úkolů církve – diakonii neboli službu bližním.

Ačkoli se v církevní terminologii a praxi jedná o jednu svátost svěcení (*sacramentum ordinis*), mluvíme o třech svátostných stupních, které ji tvoří. V tradičním „lineárním“ pojetí¹² struktury této svátosti je nejvyšším z nich úřad biskupa neboli *episkopát*, druhým je kněžský úřad, *presbyterát* a posledním jáhenská služba, *diakonát*. V této kapitole věnuji pozornost všem těmto stupňům svěcení postupně podle jejich historického vývoje. Mojí snahou zde není předložit jejich charakteristiku v plné šíři. To by vydalo na další rozsáhlou práci. Smyslem představení všech tří církevních úřadů je usazení diakonátu do jeho svátostného kontextu – *ordo*.

Základy k pochopení podstaty svátosti svěcení je třeba hledat předně v Novém zákoně a církevní tradici. V Písmu se dočteme o jejím počátku (povolání učedníků a Dvanácti), v dějinách církve můžeme sledovat její postupnou proměnu a utváření až do podoby, kterou má v současné době. Jako podklad k úvahám o svátostnosti diakonátu nám tak poslouží pojetí jáhenské služby v apoštolské době. Opírat se budeme především o Skutky apoštolů. Na vývoji a podobě úřadu od prvních staletí si blíže specifikujeme úkoly a postavení jáhnů v tehdejší době. Vzpomeneme teologické uchopení svátostného *ordo* Tridentským koncilem a zmíníme zcela jistě i poznatky Druhého vatikánského koncilu, který dal impulz k novým možnostem realizace této svátostné služby církve. Nejprve však bude vhodné představit si základní termíny, které s diakonátem nutně souvisejí: *ordo*, *episkopos*, *presbyter*, *diákon*, vkládání rukou.

¹² V poslední době se mimo tradiční lineární pojetí církevní hierarchie mluví také o „trojúhelníkovém schématu“ hierarchické struktury svátosti svěcení. O tomto tématu pojednáváme více v kapitole Jáhenství jako hierarchický stupeň.

Základním parametrem, který dává diakonátu pomyslný kabát, je svátostné *ordo* (řád). V římském starověku se slovo „ordo“ užívalo k označení sborů nebo stavů v občanském smyslu, především pak těch, kteří vládli. Církev převzala tento pojem pro označení stavů v rámci své hierarchie. Zařazení do některého z těchto církevních stavů se provádělo obřadem „ordinatio“, náboženským a liturgickým úkonem, který tvořilo zasvěcení, požehnání nebo svátost.¹³

Již od dob Tertuliánových ovšem vznikla potřeba vymezit *ordo* od laiků. Hierarchické rozdělení rozdílných stavů (*ordo*) začalo v Konstantinově době (3. století), následkem čehož se v Karolinské době eliminovala kolegiální charakteristika – *ordo episcopalis* (stav biskupský), *ordo presbyteris* (stav kněžský), *ordo diaconis* (stav jáhenský) a *ordo laikalis* (stav laický)¹⁴. V průběhu 11. století došlo v nauce o svátostech nejen k rozlišování mezi *ordo* a *ordo dignitatis* (důstojnosti), ale postupně se dokonce začalo upouštět od *ordo episcopalis*. Základní hodnotou začíná být kněžské svěcení a pravomoci s ním spojené. Biskup byl mnohými teology považován jenom za kněze „s vyšší pravomocí“ (s právem a povinností světit kněze a vést jemu svěcenou část církve). Jáhen byl zase posvátným služebníkem s velmi omezenou pravomocí.¹⁵ Od tohoto období se zároveň začalo *ordo* chápat jako svátost, přičemž kanonisté po Inocenci III. již rozlišují mezi ***Ordo*** = svěcení a ***Amt***¹⁶ = uvedení do úřadu.¹⁷

Nejvyšším stupněm *ordo* je *episkopát*. Slovo *επισκοπος* znamená v mimobiblické řečtině člověka, který něco hlídá, stráží nebo dozoruje. V tomto smyslu se dá tento pojem překládat jako *hlídač*, *dozorce* nebo přeneseně *ochránce*.¹⁸ Například v 5. a 4. stol. před Kristem byli

¹³ „Dnes je výraz „ordinatio“ vyhrazen svátostnému úkonu, který zařazuje přijímající osobu do stavu biskupů, kněží a jáhnů a který překračuje prostou volbu, označení, pověření nebo ustanovení ze strany společenství, protože uděluje dar Ducha svatého, který uschopňuje vykonávat „posvátnou moc“ (sacra potestas), jež může pocházet pouze od Krista prostřednictvím církve. „Ordinatio“ se také nazývá „consecratio“ – posvěcení, protože jím si sám Kristus odděluje kandidáta a uvádí jej v úřad pro svou církev. Viditelným znamením takového posvěcení je biskupovo vkládání rukou spolu se zásvětnou modlitbou.“ (KKC §1538)

¹⁴ I u ostatních stavů (katechumenů, panen, manželů, vdov...) se používalo označení „ordo“ (srov. KKC §1537)

¹⁵ Srov. EN 68.

¹⁶ Místo českého ekvivalentu „úřad“ zde uvádím terminologicky přesnější německé označení „Amt“ (= funkce, pozice, instituce).

¹⁷ Srov. DUPUY, B. P., *Theologie der kirchlichen Ämter*. In FEINER, J., LÖHRER, M. (vyd.), *Mysterium salutis, Grundriss heilsgeschichtliches dogmatik*, Band IV/2, Einsiedeln-Zürich-Köln, Benzinger, 1973, s. 488-525.

¹⁸ Srov. např. BEYER, H. W. – „επισκοπος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II.*, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz : W. Kohlhammer, 1967, s. 595-619, nebo NOVOTNÝ, A. – „biskup“. In *Biblický slovník*, s. 75.

tímto pojmem označování státní úředníci ve starověkém Řecku, ve 2. stol. př. Kr. pokladníci a sekretáři císaře, v židovském synagogálním prostředí představení obce.¹⁹ V Septuagintě je výraz ἑπίσκοπος přiřazován dokonce samotnému Bohu, neboť shlíží na vše a má o všem přehled.²⁰ A. Novotný uvádí širší užití pojmu ἑπίσκοπος v profánním významu: „Někdy bylo tímto slovem označováno božstvo proto, že bdělo nad jednotlivci i nad řádem a bylo svědkem a ochráncem smluv. Jindy se tohoto titulu užívalo o lidech, kteří vládli nějakou mocí a vystupovali jako dozorcí a ochránci. Zvláště státní, obecní a městští úředníci byli takto označováni, dále úředníci, pověřeni kultickou společností, aby se starali o svatyni božstva, tedy nikoli kněží, nýbrž ti, kteří se starali o vnější záležitosti kultu. Také se toho slova užívalo u populárních stoických a kynických filosofů, kteří se pokládali za povolání dozorce nad životem lidí.“²¹

V Novém zákoně se pojem ἑπίσκοπος objevuje pouze v listech sv. Pavla (Titovi a v prvním Timoteovi) a v prvním listu Petrově. Najdeme jej na celkem pěti místech, a to ve dvou významech: Jednak je takto nazván Ježíš Kristus coby strážce duší: „Jeho rány vás uzdravily. Vždyť jste bloudili jako ovce, ale nyní jste byli obráceni k pastýři a strážci svých duší (Ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν)“ (1 P 2,25) a jednak jsou takto označováni lidé stojící v čele církevního společenství²² (srov. např. 1 Tm 3,1-5 nebo Tt 1,7a), přičemž se vždy jedná o vztažení ke konkrétní osobě a určitému místu. Nikdy se tak nenazývají volně putující, charismatičtí zvěstovatelé evangelia, apoštolové, proroci a učitelé.²³ Církevní tradice učí, že biskupové (ἑπίσκοποι) jsou nástupci apoštolů (srov. LG 18).

Dalším úřadem v lineárním pojetí ordo je *presbyterát*. Přestože se u presbyterů jedná o službu, jež svoji osobitější podobu získala až odtržením a samostatným vymezením od

¹⁹ Srov. ERNST, J. Das Selbstverständnis des Gemeindeamtes im Neuen Testament. In: ULLRICH, L. *Gesammelte Aufsätze zur Theologie des Presbyterates*, Leipzig: Benno, 1970, s. 61-83.

²⁰ Srov. BEYER, H. W. – „ἐπίσκοπος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 595-619.

²¹ NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, s. 75.

²² „Podobný úřad existoval např. v kumránském společenství v osobě nazývané *mebaqqer* (inspektor).“ (GRELOT, P. – „Hierarchická služba“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání, přeložil Petr Kolář, Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 442.)

²³ Srov. BEYER, H. W. – „ἐπίσκοπος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 596.

episkopátu až jako třetí v pořadí,²⁴ svým významem a díky dějinnému vývoji se řadí hned za episkopát.

Četnost výskytu pojmu *πρεσβύτερος* v Novém zákoně je velká – mimo Pavlovské listy se objevuje v různých modifikacích na celkem 65 místech. Podle Sk 21,18 se starší z církve scházeli kolem Jakuba, který zřejmě stál v jejich vedení²⁵ (srov. Sk 12,17; 15,13). V mimobiblickém pojetí se užíval termín *πρεσβύτερος* jednak pro označení lidí vyššího věku (např. při odlišení od mladších), ale také jako politický titul²⁶. V židovství a křesťanství bylo užití obdobné: starší lidé či předkové a nositelé (církevního) *úřadu*, přičemž význam obojího označení nelze v mnohých případech od sebe odlišit. U označení vysokého či vyššího věku je to jednoznačné ve Starém zákoně např. u Gn 18,11n; 19,4.31.34; 24,1; 35,29 atd., v Novém zákoně např. u J 8,9; Sk 2,17; 1P 5,5. U nositele úřadu se toto označení používalo v několika případech: presbyter jako člen místní či zemské samosprávy, jeruzalémské velerady, židovské obce nebo jako představený křesťanské obce.²⁷

Z uvedeného vyplývá, že se pojem presbyter užíval ve více případech. Přesto v sobě nenesl označení pro velmi podstatný aspekt církevního života – kněžství.²⁸ Pro tento stav byl v Novém zákoně vyhrazen jiný výraz – *ιερεύς* (kněz). Autoři novozákonních knih totiž neoznačují jednotlivé nositele církevního úřadu tímto pojmem záměrně, neboť jediným a konečným knězem Nového zákona je zmrtvýchvstalý Ježíš Kristus. Jeho kněžství je věčné (Žd 5,6), a tím i jedinečné.²⁹ Pojem *ιερείς* (kněžstvo) se však v novozákonních textech užívá i pro označení Božího lidu. Stalo se tak díky přenesení daného označení pro celý lid Boží Starého zákona³⁰ na lid novozákonní, což ukazuje na odevzdanost tohoto lidu Bohu.

²⁴ Více k postupné diferenciaci presbyterátu a episkopátu např. PŘIBYL, S. Počátky vývoje hierarchického uspořádání v rané církvi. *Revue církevního práva* 49, 2/11, ročník XVII., Praha: Společnost pro církevní právo, 2011, s. 17-35.

²⁵ Srov. KLIESH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 1999, s. 118.

²⁶ Například ve starověké Spartě byli takto nazýváni prezidenti kolegií.

²⁷ Srov. BEYER, H. W. – „*επισκοπος*“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 595-619.

²⁸ Srov. např. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 40, nebo GEORGE, A. – „Kněžství“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání, s. 176.

²⁹ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 40.

³⁰ „Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým.“ (Ex 19,6a)

Po episkopátu a presbyterátu přichází na řadu poslední stupeň svátosti svěcení (srov. LG 29), a tím je úřad jáhna neboli *diakonát*. Tento pojem vychází z řeckého slova διάκονος (služebník) nebo také διάκονεω (sloužit). Že se jedná (nejen lingvisticky, ale především teologicky) o velmi rozmanitý výraz, dosvědčuje H. W. Beyer, když vyjmenovává velký počet významů, které pojem διάκονος v Novém zákoně obsahuje³¹: *člověk obsluhující u stolu* (číšník) – např. Ježíšova matka Maria oslovuje služebníky (διάκονοι) na svatbě v Káni Galilejské když došlo víno (J 2,5); *služebník pána* – např. v Ježíšově podobenství o svatebním šatě: „Tu řekl král sloužícím (τοις διάκονοις): 'Svažte mu ruce i nohy a uvrhněte ho ven do temnot; tam bude pláč a skřípění zubů.'“ (Mt 22,13) Nutnou podmínkou u vztahu sluha-pán je ovšem souhlas daného člověka (sluhy) k tomu, že bude pánovi sloužit (srov. Mk 9,35; 10,43; Mt 20,26; 23,11). V opačném případě by se nejednalo o službu, a tedy sluhu (διάκονος), ale o otroctví, čili otroka (δουλος); (v přeneseném slova smyslu) člověk jako *služebník duchovní moci*, ať už dobré nebo zlé – např. služebníci satana (διάκονοι του σατανα) nebo služebníci spravedlnosti (διάκονοι της δικαιοσυνης), jak zmiňuje např. sv. Pavel ve svém druhém listu Korintským: „*A není divu, vždyť sám satan se převléká za anděla světla; není tedy nic překvapujícího na tom, že se jeho služebníci převlékají za služebníky spravedlnosti. Jejich konec bude jako jejich skutky!*“ (2 K 11,14n) Anebo také služebník hříchu (srov. Ga 2,17), obřízky (srov. Ř 15,8) či nové smlouvy (srov. 2 K 3,6); *služebník evangelia* (διάκονος του Εὐ αγγελίου), kterým je apoštol Pavel coby *služebník Ježíše Krista* a *služebník Boží* (srov. 2 K 6,3n; 11,23). Stejně je nazýván např. Timoteus, který utvrzoval a povzbuzoval věřící v Thesalonice (srov. 1 Te 3,2). (*Pohanská*) *vládní moc*, která je z Božího ustanovení jeho služebníkem (διάκονος του Θεού) a vykonavatelem trestu nad tím, kdo činí zlo (srov. Ř 13,1-4); *služebník církve*, jak se označuje apoštol Pavel v listu Kolosanům (ἐ γὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ - Ko 1,25).

Mimo uvedené obecné způsoby užívání je pojem διάκονοι používán také jako pevné označení nositelů církevního úřadu (srov. F 1,1; 1 Tm 3,8.12). Při oslovení adresátů v listu Filipským nacházíme hned tři důležité informace:³²

³¹ Srov. BEYER, H. W. – „διάκονος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 88-89.

³² Srov. BEYER, H. W. – „διάκονος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 89-90.

- 1) tvar slova διάκονοι je uveden v plurálu, což ukazuje na to, že se jednalo o skupinu jáhnů působících v jedné církevní obci;
- 2) tito jáhnové jsou oslovováni společně s biskupy, v čemž můžeme vidět jasnou úzkou vazbu ve spolupráci obou úřadů;
- 3) jelikož zde není uveden žádný jiný úřad, lze soudit, že v době vzniku tohoto dopisu existoval pouze dvojstupňový systém vedení křesťanské obce.

Stejných souvislostí si můžeme všimnout i v 1 Tm 3,1-13, kde jsou opět na jednom místě společně uváděna pravidla církevní správy týkající se právě těchto dvou úřadů.

Specifikaci pojmu „diákon“ uzavřu charakteristikou této funkce, jak ji popisuje K. Rahner s odkazem na svátostnou povahu diakonátu podle učení a ustanovení tridentského koncilu (kán. 6 dekretu De Sacramento Ordinis)³³ a apoštolské konstituce papeže Pia XII. Sacramentum ordinis³⁴: „Jáhen (řec. diakonos = služebník), vykonavatel církevního úřadu, který je výslovně zmíněn už v apoštolské církvi: bezprostředně podléhá biskupovi (F 1,1; Tm 3,8nn). Mezi jeho povinnosti patří plnění charitativních a administrativních funkcí.“³⁵

Velmi důležitým pojmem, který nelze při charakteristice jednotlivých stupňů ordo opomenout, je sousloví vyjadřující vnější znamení udělení svátosti svěcení – *vkládání rukou*. Zatímco ve Starém zákoně³⁶ je toto označení spojeno především s kultickými (zápalnými) oběťmi za hřích, v Novém zákoně³⁷ nese více významů:

- na znamení požehnání: „Tehdy k němu přinášeli děti, aby na ně vložil ruce (ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῆ αὐτοῖς, lat. ut manus eis inponeret) a pomodlil se; ale učedníci jim to zakazovali. Ježíš však řekl: "Nechte děti a nebraňte jim jít ke mně; neboť takovým patří království nebeské." Požehnal jim (καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς, lat. inposuerunt eis manus) a šel dál.“ (Mt 19,13-15)

³³ srov. DS 1776.

³⁴ srov. DS 3860.

³⁵ RAHNER, K., VORGRIMLER, V. – „Jáhen“. In: *Teologický slovník*, s. 114.

³⁶ Celkem se ve Starém zákoně objevuje na 19 místech, srov. např. Ex 29,10; Lv 8,14.18.22; Nu 8,12.

³⁷ V Novém zákoně se výraz vkládání rukou, či jeho modifikace, objevuje na 11 místech, srov. např. Mt 19,13; Mk 6,5; Lk 13,12; Sk 6,6, 8,18)

- na znamení tělesného uzdravení: „A nemohl tam učinit žádný mocný čin, jen na několik málo nemocných vložil ruce (ἐπίγει ται χέριαι, lat. inpositis manibus) a uzdravil je.“ (Mk 6,5, srov. též L 13,12; Mk 7,32; Sk 28,8)
- na znamení přijetí Ducha svatého³⁸: „Petr a Jan tedy na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého.“ (Sk 8,17, srov. též Sk 8,18; 13,3; 19,6)
- na znamení ustanovení do služby: „Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce.“ (Sk 6,6; srov. též 1 Tm 4,14)

Řecký výraz χειροτονειν, který je v perikopě Sk 6,1-7 použit, může mít význam „vybrat někoho vztyčením ruky“ (srov. Didaché 15,1). Nicméně na tomto místě se z něj stává terminus technicus pro ustanovení, tedy pro ordinaci služebníka společenství. V latině se jedná o sloveso *ordinare*. V tomto kontextu se pak zmíněný výraz stává synonymem pro καθισταναι, latinsky *instituire*. U těchto výrazů však nejde o označení ustanovení formou vkládání rukou. To je vyjádřeno právě termínem χειροτονειν, které má ve svém základu χείρ-, což ukazuje na dokonané vložení (obou) rukou.

Na Západě je běžný pojem pro vkládání rukou „impositio manuum“, v řeckém prostředí „χειροθεσία“ (vkládání rukou) nebo „χειροτονία“ (nejen vkládání rukou, ale i návod, poučení, odkaz). Vkládání rukou vyjadřuje plnou moc³⁹ k uskutečnění kněžské služby pocházející od Boha, nikoliv od lidí. Takový člověk pak může jednat „in persona Christi“.

³⁸ Vkládání rukou na znamení přijetí Ducha svatého je užíváno výlučně u apoštolů. Oni sami ale přijali Ducha svatého jiným (dokonce dvojm) způsobem: první přijetí Ducha svatého apoštoly se odehrálo ještě před Ježíšovým nanebevstoupením, když na ně při prvním setkání po svém zmrtvýchvstání vdechl a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého! Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.“ (J 20,22n) Zjevně se jednalo o předání duchovní moci pro odpouštění hříchů. Ve druhém případě obdrželi apoštolové dar Ducha svatého ke hlásání evangelia, jak o tom svědčí Sk 2,1-11 a následně de facto další texty Skutků apoštolských a apoštolských listů.

³⁹ Více o významu ritu vkládání rukou jakožto způsobu předávání moci. Např. podle HECKEL, Ulrich. *Der Segen im Neuen Testament*. Begriff, Formeln, Gesten. Tübingen: Mohr Siebeck, 2002, s. 326n.

1.1 VÝVOJ ORDO V DĚJINÁCH CÍRKVE

1.1.1 PODOBA ÚŘADU V APOŠTOLSKÉ DOBĚ

Počátky církevní hierarchie, a tedy ustanovování prvních nositelů církevních úřadů, spadá do období samotného vzniku a prvních staletí života církevního společenství, která jsou pro hledání správného pochopení svátosti svěcení určující.⁴⁰ Rozlišujeme přitom tři fáze tohoto období:

- 1) pozemské působení Ježíše Krista (a jeho povolání apoštolů),

na ni bezprostředně navazující

- 2) doba apoštolská (ve které dochází k apoštolskému delegování episkopů a počátkům diakonátu)

a nakonec

- 3) epocha rané církve (kdy nastává jasné odlišení presbyterátu od episkopátu).

Předěly mezi těmito etapami⁴¹ znamenaly dva dramatické okamžiky (krize) v životě prvotní církve, nutící k učinění takových kroků, které by vedly k zachování kontinuity a zároveň k novému utvrzení vlastní identity věřících jakožto učedníků a Kristova společenství. Za jeden z takových kroků lze považovat i ustanovení církevních úřadů, které spadá do druhého mezidobí (po době apoštolské a před epochou rané církve).⁴² Při vytváření této hierarchie vedení šlo zpravidla o převzetí již ustálených analogických pozic např. z židovství nebo tehdejší státní správy.⁴³ Tato geneze církevního uspořádání probíhala v období, ve kterém se spíše než na oficiální dvoj- či trojstupňovou hierarchii kladl důraz především na rozličné duchovní dary jednotlivců. Tuto skutečnost zmiňuje ve svém Biblickém slovníku také prof. A. Novotný, přičemž se opírá o texty Ř 12,7n a 1 K 12,4-11, které dle jeho názoru

⁴⁰ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 33-43.

⁴¹ První předěl se datuje kolem r. 30, druhý do šedesátých let 1. století. (Srov. BECKER, J. *Das Urchristentum als gegliederte Epoche*, SBS 155, Stuttgart, 1993, s. 12-15)

⁴² Srov. BAUSENHART, G. *Das Amt in der Kirche : eine not-wendende Neubestimmung*, Freiburg-Basel-Wien, Herder, 1999, s. 127-129.

⁴³ Srov. např. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Edice Kalich, 1956, s. 988 (elektronická podoba dostupná na http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm).

dokládají neexistenci jakéhokoli stupně v tehdejší církevní službě, a tedy hierarchie.⁴⁴ Přesto můžeme z textů Nového zákona vyvodit, že nejstarší formou jedné z trojice úřadů dnešní církevní hierarchie, a tedy uskutečňování svátostné služby církve, je úřad biskupa, neboli episkopát, neboť jeho původ sahá dle církevní tradice až k ustanovení Dvanácti apoštolů (Mt 10,1-4; Mk 3,13-19; L 6,12-16) a následnému předávání jejich následovníkům - biskupům. Neboť apoštolové „svým pomocníkům předali vkládáním rukou duchovní dar (srov. 1 Tm 1,14; 2 Tm 1,6-7), který v biskupském svěcení došel až k nám.“⁴⁵

Texty Písma ostatně vypovídají o tom, že Kristus osobně nejdříve povolal a ustanovil dvě skupiny svých pomocníků – učedníky⁴⁶ a apoštoly⁴⁷. Již v tomto povolání tedy lze vidět prvopočátek církevních úřadů,⁴⁸ neboť se následně staly stavebními kameny církve s apoštolem Petrem v čele (srov. Mt 16,18; J 21,15-17).⁴⁹ Jejich poslání nespočívalo pouze v tom, aby Krista doprovázeli na jeho cestách, ale obdrželi od něj i velmi důležité úkoly. Jak nám dokládají synoptikové, základním posláním všech učedníků a apoštolů bylo hlásat příchod Božího království a uzdravovat tělesně i duševně nemocné: „Poslal je před sebou po dvou do každého města a místa, kam měl sám jít. Říkal jim: „Žeň je velká, dělníků málo. Proste proto Pána žně, ať vyšle dělníky na svou žeň. Jděte! Hle, posílám vás jako ovce mezi vlky. (...) a když přijdete do některého města a tam vás přijmou, jezte, co vám předloží, uzdravujte tam nemocné a vyříd'te jim: „Přiblížilo se k vám Boží království.““ (L 10,1b-3.8n; srov. L 9,1-6; 10,17.19; Mt 10,1.5-15; Mk 6,7-13). Apoštolům ještě nadto svěřil úkol získávat další učedníky, křtít je a učit,⁵⁰ pravomoc odpouštět či neodpouštět hříchy,⁵¹ křísit mrtvé⁵²

⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 1007.

⁴⁵ LG 21.

⁴⁶ Srov. Mt 4,18-22; Mk 1,16-20; L 5 1,1-11, 10,1-12; J 1,35-51.

⁴⁷ Srov. Mt 10,1-4; Mk 3,13-19; L 6,12-16.

⁴⁸ Srov. DOLISTA, J., *O podstatě kněžské služby*, s. 34-35.

⁴⁹ Srov. SCHNACKENBURG, R. *Der Heilsauftrag der Kirche in unserer Zeit*. In HESSE, E., ERHARTE, H. *Rechenschaft vom Glauben*, Wien: Herder & Co., 1969, s. 108.

⁵⁰ „Jděte tedy a čiňte učedníky ze všech národů, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal.“ (Mt 28,19.20a)

⁵¹ Po těch slovech na ně dechl a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého. Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.“ (J 20,22n)

⁵² Těchto dvanáct Ježíš vyslal a přikázal jim: „...nemocné uzdravujte, mrtvé probouzejte k životu, malomocné očist'ujte, demony vymítejte; zadarmo jste dostali, zadarmo dejte.“ (Mt 10,5a.8)

a slavit eucharistii⁵³. Po Ježíšově nanebevstoupení následně apoštolové delegovali na základě aktuálních potřeb života církve prostřednictvím ritu vkládání rukou své následovníky – episkopy, kteří od nich úkoly a povinnosti převzali.⁵⁴

Činnosti, které souvisely s výkonem episkopátu, nám popisují především texty apoštola Pavla a dva listy Petrovy⁵⁵. Stěžejním úkolem episkopů bylo především, jak již vyplývá ze samotného označení této služby, dohlížet na dění a členy svěřené církevní obce. Vzhledem k tomu, že křesťanů kvantitativně přibývalo a prvotní křesťanské obce se rozrůstaly, bylo třeba ustanovovat zodpovědné osoby, které dbaly na správný křesťanský život věřících. Úkol vedení křesťanské obce byl svěřen právě episkopům (srov. 1 Tm 3,1-7) nebo také presbyterům⁵⁶ (srov. Sk 20,28), jak zmiňuje např. svatý Pavel ve svém listu, když mluví k presbyterům (starším) z Efezu a nabádá je, aby dávali pozor na lid, který jim Bůh svěřil: „Dávejte pozor na sebe i na celé stádo, ve kterém si vás Duch svatý ustanovil za strážce (ἐπισκόποι), abyste byli pastýři Boží církve, kterou si Bůh získal krví vlastního Syna.“ (Sk 20,28) Všem (bez výjimky) zde připomíná, že jsou strážci stáda (ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ). Stejně tak mluví i autor 1 P k presbyterům, které vybízí: „Starejte se jako pastýři o Boží stáde u vás“ (1 P 5,2a). Další zmínky o službě episkopa se dočítáme v pastorálních epistolách sv. Pavla psaných Timoteovi a Titovi, ve kterých apoštol vyjmenovává vlastnosti, jakými by měl vykonavatel tohoto úřadu disponovat: „Nuže, biskup má být bezúhonný, jen jednou ženatý, střídmy, rozvázný, řádný, pohostinný, schopný učit, ne pijan, ne rváč, nýbrž vlídný, smířlivý, nezištný. Má dobře vést svou rodinu a mít děti poslušné a počestné; nedovede-li někdo vést svou rodinu, jak se bude starat o Boží církev? Nemá být nově pokřtěný, aby nezpyšněl a nepropadl odsouzení ďáblu. Musí mít také dobrou pověst u těch, kdo jsou mimo církev, aby neupadl do pomluv a ďáblových nástrah.“ (1 Tm 3,2-7).

⁵³ Pak vzal chléb, vzdal díky, lámal a dával jim se slovy: „Toto jest mé tělo, které se za vás vydává. To číňte na mou památku.“ (J 22,19; srov. 1 K 11,24n)

⁵⁴ Srov. SCHNACKENBURG, R., *Der Heilsauftrag der Kirche in unserer Zeit*, s. 108-109.

⁵⁵ Vzhledem ke skutečnosti dosud neuzavřené otázky autorství některých novozákonních listů se ve své práci v těchto případech držím církevní tradice.

⁵⁶ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 44.

Téměř ve všech zmíněných případech (mimo Pavlova prvního listu Timoteovi) se služba episkopa velmi úzce vztahuje k presbyterátu, což ukazuje na velkou vzájemnou spojitost těchto církevních úřadů v apoštolské době.⁵⁷ Např. P. Brelot v tomto směru zastává názor, že episkopové byli pravděpodobně vybíráni z řad presbyterů.⁵⁸ Uvádí to na příkladu propojení obou pojmů v listu sv. Pavla Titovi, kde apoštol pojmy presbyter a episkopos používá de facto jako synonyma: „Proto jsem tě ponechal na Krétě, abys uvedl do pořádku, co ještě zbývá, a ustanovil v jednotlivých městech starší, jak jsem ti nařídil. Mají to být lidé bezúhonní, jen jednou ženatí, mají mít věřící děti, kterým se nedá vytknout nevázanost a neposlušnost. Neboť biskup má být bezúhonný jako správce Božího domu.“ (Tt 1,5-7a) Ještě dál jde prof. Novotný s tezí, že jde o totožnou funkci s upřesněním, že na palestinském území převládalo na základě ustáleného židovského pojmenování (starší byli správci města i náboženské obce ve městě) označení „starší“, kdežto „biskup“ se ujalo v pohanském prostředí.⁵⁹ Vychází přitom z těchto důvodů:

- 1) v textech Nového zákona nejsou biskupové a presbyteri nikde jmenováni zároveň, což by bylo nutnou podmínkou, aby označovali různé funkce, jako je tomu v případě společných zmínek o biskupech a jáhnech v listu sv. Pavla Filipským (F 1,1), neboť
- 2) kdyby mezi biskupy a jáhny byli ještě *starší* jako zvláštní skupina sborových funkcionářů, jistě by je Pavel ve svém oslovení nevynechal;
- 3) tytéž osoby jsou ve Sk 20,17.28 a Tt 1,5.7 označovány oběma pojmy.

Z uvedených důvodů je tedy podle A. Novotného prokazatelné, že pojmy episkopos a presbyter označují v apoštolské době jednu a tutéž funkci. Tuto tezi lze opřít o skutečnost Pavlova misionářského působení mezi pohany, konkrétně v maloasijských obcích, společně s jeho ojedinělým používáním výrazu episkopos pro správce církevních obcí. Nikdo jiný totiž v této souvislosti tento pojem neužívá. Způsob oslovení na začátku listu Filipským (ἐπισκόποι και διάκονοι) ve srovnání s oslovením předních mužů v 1 P 5,1 (πρεσβυτεροι)

⁵⁷ Srov. BEYER, H. W. – „ἐπισκοπος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 595-619.

⁵⁸ Srov. GRELOT, P. – „Hierarchická služba“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání, s. 442..

⁵⁹ Srov. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, s. 76.

navíc velmi pravděpodobně ukazuje na Pavlovo vnímání církevního uspořádání s episkopy a jáhny, jak upozorňuje F. Schröger.⁶⁰ Lze tedy dedukovat, že užívání označení *episkopos* pro správce církevní obce pochází od sv. Pavla a bylo jako takové později obecně přijato. Tato skutečnost nemusí být ani v zásadním rozporu s výše uvedenou tezí P. Brelota.

Tedy: v židokřesťanském prostředí se pro správce církevních obcí užívalo označení *presbyter*. Tito presbyteri vytvářeli společně s apoštoly (analogicky k židovskému synedriu) uzavřené grémium⁶¹. V pohanokřesťanském prostředí začal sv. Pavel mluvit o správcích církevních obcí jako o *episkopech*, přičemž respektoval i již ustálené označení *presbyter*, jak dokládají jeho pastorální epištoly (1 Tm 4,14; Tt 1,5). Přestože je ve svém listu Filipským oslovuje v plurálu (ἑπισκόποι) není jisté, že podobně jako presbyteri vytvářeli uzavřenou skupinu.

Skutečnost původně dvoučlenné hierarchické struktury složené z episkopátu, resp. presbyterátu a diakonátu potvrzuje spis Didaché, kde autor křesťanské obce, kterým svůj list adresuje, nabádá, aby si vkládáním rukou ustanovovaly „biskupy a diákoný hodné Pána; muže tiché, nezištné, pravdivé a zkušené.“ (Did 15,1)

Úloha presbyterů přitom byla nejen nezanedbatelná, ale hned po apoštolech nejvýše významná. Svědčí o tom některé novozákonní texty, ve kterých presbyteri figurují při zásadních událostech společně s apoštoly. Účastní se tak např. jednání o přijímání pohanokřesťanů (Sk 15), vybírají spolu s apoštoly Judu a Silase, aby doprovodili sv. Pavla a Barnabáše do Antiochie (Sk 15,22), spolupodíleli se na všech závazných ustanoveních (!), na kterých se s apoštoly usnesli (Sk 16,4) a v neposlední řadě také ustanovovali do úřadů vkládáním rukou (srov. 1 Tm 4,14).⁶² Jednou z činností, kterými starší v církvi disponovali, byla péče o nemocné, v některých případech spojená i s odpuštěním hříchů. Autor Jakubova listu píše křesťanům, kterým byl dopis určen: „Je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve, ti ať se nad ním modlí a potírají ho olejem ve jménu Páně. Modlitba víry zachrání nemocného, Pán jej pozdvihne, a dopustil-li se hříchů, bude mu odpuštěno.“ (Jk 5,14n)

⁶⁰ Srov. SCHRÖGER, F. *Gemeinde im 1. Petrusbrief. Untersuchungen zum Selbstverständnis einer christlichen Gemeinde an der Wende vom 1. zum 2. Jahrhundert*. Passau: Passavia Universitätsverlag, 1981, s. 115.

⁶¹ Srov. KITTEL, G. Die Presbyter in den urchristlichen Gemeinden. In *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Band VI., Stuttgart-Berlin-Koln-Mainz: W. Kohlhammer, 1965, s. 662.

⁶² Srov. tamtéž, s. 662-664.

Při specifikaci úkolů prvních diakonů, jak nám je nabízejí texty Nového zákona, můžeme vycházet z několika skutečností. U perikopy Sk 6,1-7 se nabízejí hned dvě:⁶³ služba při stolech neboli charitativní činnost; a pokud zmíněných sedm vybraných mužů bylo skutečně jáhny, kteří zároveň stáli v čele helénistické obce, náleželo k úkolům jáhna také vyučování a vedení společenství věřících.

O tom, že se jáhnové věnovali zpočátku především administrativním a charitativním úkolům, se dá usuzovat také podle několika daností:⁶⁴

- již původní význam pojmu *διάκονοι* ukazuje na služebníky nejen u stolu, ale i všech potřebných
- podle vlastností, kterými musí jáhen disponovat pro správné plnění své služby (srov. 1 Tm 3,8-13)
- z jejich přiřazení k biskupovi
- z toho, co vyplývá z jiných míst Nového zákona pojednávajících o daru a úřadu diakonátu (srov. např. Sk 6,1-7)

Texty popisující kazatelskou činnost jáhnů Štěpána a Filipa ukazují spíše na další služby, kterým se věnovali.⁶⁵ Tuto skutečnost potvrzuje i apoštol Pavel, když líčí setkání s Filipem v Cesareji na své cestě do Jeruzaléma: „Druhý den jsme se vydali na cestu a přišli do Cesareje. Tam jsme navštívili Filipa, kazatele evangelia a jednoho ze sedmi jáhnů, a ubytovali se u něho.“ (Sk 21,8)

Karl Rahner popisuje ve svém teologickém slovníku náplň jáhenské služby v prvních staletích takto: „V nejstarším období církve byly tedy úkoly jáhna: služba během eucharistického slavení (včetně čtení evangelia a rozdělování svatého přijímání, především jeho donáška nepřítomným); katecheze, církevní charitativní činnost, spravování majetku a vyučování.“⁶⁶

⁶³ Srov. RAHNER, K., VORGRIMLER, V. – „Jáhen“. In: *Teologický slovník*, Zvon, Praha 1996, s. 114.

⁶⁴ Srov. BEYER, H. W. – „*διάκονος*“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 90.

⁶⁵ U Filipa se dočítáme dokonce i o tom, že pokřtil etiopského dvořana (srov. Sk 8,26-39), což byl úkon, ke kterému nebyl jako jeden ze sedmi jáhnů vůbec povolán.

⁶⁶ RAHNER, K., VORGRIMLER, V. – „Jáhen“. In: *Teologický slovník*, s. 114.

Vedle oficiálního úřadu jáhnů se v Novém zákoně objevuje zmínka i o ženské formě této služby, a to u Pavla, který ve svém listu Římanům nazývá jáhenkou Řekyni Foibé: „Doporučuji vám naši sestru Foibé, diakonku církve v Kenchrejích“ (Συνίστημι δὲ ὑμῖν τὴν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν «καὶ» διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κενχρεαῖς, – Ř 16,1). Zda se jednalo o označení ženského diakonátu coby pevného církevního úřadu nebo o charakterizování jejích záslužných činností pro místní církevní obec, zůstává otázkou. Stejně tak je kontroverzní, zda se v 1 Tm 3,11 jedná o manželky jáhnů nebo přímo jáhenky.⁶⁷ Dorothea Reiningerová ve své knize *Diakonat der Frau in der Einen Kirche* vede

v této problematice diskuzi.⁶⁸ Vychází přitom z několika faktů: nezvykle významný prostor věnovaný ženám v Písmu (např. zmínka o ženách v Ježíšově doprovodu na jeho cestách či postavení žen – zvláště vdov – v prvotní církvi), již zmíněné pojmenování Foibé jako jáhenky, morální apel na ženy ve verši 1 Tm 3,11 těsně navazující na popisy biskupského a jáhenského úkolu, a v neposlední řadě skutečnost, že utváření církevních úřadů bylo teprve na svém počátku. Vzhledem k postavení žen v tehdejšímu kulturním kontextu, je z pohledu D. Reiningerové přístup prvotní církve k ženám zcela zásadní a vytvářel příhodné klima pro jejich větší zapojení ve společnosti/církvi. Dochází tak k závěru, že existence diakonátu žen v období prvotní církve je velmi pravděpodobná, resp. že její neexistenci nelze zcela prokazatelně doložit. O konkrétních úkolech diakonek se Písmo nezmiňuje. Dá se však předpokládat, že vykonávaly stejné nebo podobné činnosti jako diakoni. Přesnější informace dostáváme až od 3. století, kdy ženský diakonát představoval jakýsi druh „úřadu žen pro ženy“, jehož úkoly by se daly rozdělit na liturgické, misijní, vzdělávací, pastorační a charitativní.⁶⁹ K těm liturgickým patřily především: asistence při křtu žen⁷⁰, přinášení eucharistie a udělování svátosti pomazání nemocných ženám, spoluúčast při pohřbívání žen, vykonávání služby u dveří při bohoslužbách a dohled nad ženami, vkládání kadidla (i když bez požehnání) a čtení epištol a evangelia. Misijní činnost zahrnovala přivádění pohanských

⁶⁷ Doslovný překlad řeckého označení žen v 1 Tm 3,11 γυναῖ καὶ ὡσαύτως σεμνὰς znamená stejně vážené (nebo také ctihodné, důstojné, čestné, ušlechtilé apod.) ženy neboli ženy stejné vážnosti. O jáhenkách (ἡ διάκονή) se zde výslovně nemluví.

⁶⁸ Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, Ostfildern, Schwabenverlag, 1999, s. 67-76.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 91-94.

⁷⁰ Od 4. stol. byl jednou ze tří částí křtu ritus „odložení oděvu hříchu“. Symbolicky se tak dělo svlečením starého oděvu a oblečením nového. Při tomto obřadu pomáhaly dospělým ženám-křtěncům diakonky stejně jako provedly následné pomazání celého těla olejem. (Srov. tamtéž)

žen ke křesťanství, jejich katechetické poučování před a po křtu (seznamovaly je zejména s naukou víry a liturgií svátosti křtu). Dále byla jáhenkám svěřena výchova a vzdělání žen, dívek a chlapců. Dalo by se říci, že na poli vzdělávání se pohybovala pouze na úrovni individuální, nikoli však veřejné. V pastorační oblasti byla služba jáhenek využívána a oceňována především v kontaktu s ženami ve specificky ženských částech domů, neboť tam neměli muži (a tedy ani mužský klérus) přístup. Stávaly se tak do určité míry jakýmsi prostředníky mezi klérem a křesťanskými ženami, neboť tyto ženy musely své požadavky přednést jáhenkám a až potom jáhnům nebo biskupům. Jako další pastorační úkol jim příslušela, podobně jako jáhnům, funkce posla zpráv jiným církevním obcím. V charitativní oblasti se zaměřovala jejich činnost na péči o chudé, děti, lidi v nouzi a nemocné pohanské ženy.

Otázkou zůstává, jakým způsobem byly ženy k diakonátu vlastně ustanovovány. Zda obdobně jako jáhni vkládáním rukou, nebo svátostným požehnáním jako např. podjáhni či pouze požehnáním nesvátostným.⁷¹

Mimo episkopát, presbyterát a diakonát existovaly v církvi prvních staletí i další služby a charismata, a to vdovy, panny, učitelé, lektoři a proroci. Sv. Pavel připomíná ve svých listech adresovaných obyvatelům Korinta a Efezu různé druhy povolání, které jsou součástí jednoho těla Kristova, když říká, že Bůh povolal „jedny za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele; potom jsou mocné činy, pak dary uzdravování, služba potřebným, řízení církve, řeč ve vytržení.“ (1 K 12,28; srov. Ef 4,11) Některé z těchto služeb (prorocká a učitelská vč. kultických činností) byly postupem času diakonátem a episkopátem absorbovány. Zároveň bylo stále více prosazováno pověřování služeb v církvi prostřednictvím ritu vkládání rukou, čímž postupně došlo k zániku úředních charismatických funkcí v církvi bez tohoto ritu.⁷²

1.1.2 USTANOVENÍ PRVNÍCH JÁHNŮ (SK 6, 1-7)

Prvotní křesťané byli hluboce přesvědčeni, že mezi prvním a druhým Kristovým příchodem je jen krátký časový interval. Věřili, že druhý Kristův příchod, resp. jeho bezprostřední paruzie

⁷¹ Více k tomuto tématu např. REININGER, D. *Diakoniat der Frau in der Einen Kirche*, s. 94-104.

⁷² Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 45.

je záležitostí krátkého času. Podobně smýšlel i sv. Pavel, když psal v Korintu (přibližně v roce 51) svůj dopis Soluňanům (= Soluň, hlavní město římské provincie Makedonie): „My živí, kteří se dočkáme příchodu Páně, zesnulé nepředejdeme. Zazní povel, hlas archanděla a zvuk Boží polnice, sám Pán sestoupí z nebe, a ti, kdo zemřeli v Kristu, vstanou nejdříve; potom my živí, kteří se toho dočkáme, budeme spolu s nimi uchvázeni v oblacích vzhůru vstříc Pánu. A pak už navždy budeme s Pánem“ (1 Te 4,15-17).⁷³

Pod dojmem Kristova brzkého příchodu se svět a všechno v něm – instituce, kult, zákonodárství, morálka, sociální otázky apod. – stávalo bezvýznamnou pomínutelnou skutečností. Křesťané už o to nejevili zájem. Důležité pro ně bylo přicházející Boží království. Postupně se však toto nadšení mírnilo a začal převládat realistický názor prvních křesťanů, kteří eschatologickou naději sice nezpochybovali, ale tušili, že hned tak to nenastane. V druhém listu Soluňanům (jen několik měsíců po prvním) už autor (ponechme teď stranou autenticitu dopisu) píše: „Pokud jde o příchod Pána Ježíše, kolem něhož budeme shromážděni, prosíme vás, bratři, abyste se nedali snadno vyvést z rovnováhy nebo vylekat nějakým projevem ducha nebo řečí či listem, domněle pocházejícím od nás, jako by den Páně měl už nastat“ (2 Te 2,2). Apokalyptické očekávání vyvrcholilo za židovské války v letech 66 – 70. Vznik Skutků apoštolů se datuje mezi roky 70 – 90. Tedy v době, kdy už opadávalo nadšení z brzkého druhého příchodu Ježíše Krista, církev se smiřovala s faktem, že k tomu ani v nejbližší době nedojde. Musela se přizpůsobit plynutí času a hledat své místo ve světě, který neskončil. V této nové situaci objevila církev znovu Starou smlouvu a její smysl pro dějinnost, praktičnost a zákon. V Písmu nabývají na významu místa, která obsahují silné misijní, mravní a sociální důrazy. Na hodnotách získávají bohoslužebné formy, právní a filosofické myšlení a také (což je pro nás směrodatné) sociální etika.⁷⁴

Zároveň však v této době nastává prvotní až neskutečně mohutné šíření a přijímání křesťanského učení, jak je patrné z prvních kapitol Skutků apoštolských. Připomeňme si alespoň v několika důležitých bodech, co předcházelo ustanovení *Sedmi*:

- seslání Ducha sv. o Letnicích;

⁷³ Srov. GAŽÍK, P. *Sociální otázka v období patristiky*, Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2003, s. 14.

⁷⁴ Srov. tamtéž.

- Petrovo kázání bezprostředně po seslání Ducha svatého – uvěřilo na 3 tisíce lidí;
- Petr uzdravuje v chrámu člověka chromého od narození;
- Petrovo kázání v chrámu – počet věřících se zvýšil na pět tisíc;
- zajetí Petra a Jana kněžími, velitelem chrámové stráže a saduceji; jejich obhajoba a následné propuštění na svobodu;
- lidé, kteří uvěřili, začali prodávat své majetky a peníze shromažďovali k apoštolům;
- apoštolové vykonávají mnoho znamení, divů a uzdravování;
- další uvěznění apoštolů veleknězem a saduceji; po vysvobození andělem v noci následovalo jejich opětovné předvedení před radu a po řeči farizea Gamaliela znovu propuštění;
- mezi všemi událostmi probíhalo neustálé hlásání evangelia v chrámě i po domech.

Je zřejmé, že apoštolové poté, co přijali Ducha svatého, začali ihned hlásat Boží Slovo a víru přijímaly celé zástupy lidí. Jen po dvou Petrových kázáních se v Jeruzalémě přidalo na pět tisíc lidí! (srov. Sk 2,41 a Sk 4,4) Působnost hlásání evangelia umocňovaly i další skutky, které apoštolové vykonávali: znamení, divy a uzdravování (srov. např. Sk 5,15n). Vznikalo tak stále větší společenství věřících, kteří se denně scházeli v chrámu, „po domech lámali chléb a dělili se o jídlo s radostí a s upřímným srdcem. Chválili Boha a byli všemu lidu milí. A Pán denně přidával k jejich společenství ty, které povolával ke spáse.“ (Sk 2,46n) Zároveň všichni, kteří uvěřili, nesdíleli spolu jen radost z víry, ale také majetek: „Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné. Prodávali svůj majetek a rozdělovali všem podle toho, jak kdo potřeboval.“ (Sk 2,44n, srov. také 4,34n)⁷⁵

1.1.2.1 EXEGEZE PERIKOPY SK 6,1-7

Volba sedmi *jáhnů* se tedy odehrává v období, kdy dochází nejen k mohutnému šíření křesťanství, ale také ke zvýšené nutnosti řešení sociálních potřeb. Představme si nyní samotný

⁷⁵ Srov. FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech, s. 139-140.

text perikopy Sk 6, 1-7, který je obecně považován za popis počátku jáhenské služby, v řecké a české verzi:

řecký text⁷⁶

(1) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς καθημερινῆς αἱ χῆραι αὐτῶν. (2) προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν Οὐκ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. (3) ἐπισκέψασθε δέ, ἀδελφοί, ἀνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ πλήρεις Πνεύματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. (4) ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. (5) καὶ ἦρσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους, καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἀνδρα πλήρης πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχείας, (6) οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. (7) Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤρξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν ἰερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

český překlad⁷⁷

(1) V té době, kdy učedníků stále přibývalo, začali si ti z nich, kteří vyrostli mezi Řeky, stěžovat na bratry z židovského prostředí, že se jejich vdovám nedává každodenně spravedlivý díl. (2) A tak apoštolové svolali všechny učedníky a řekli: "Bohu se nebude líbit, jestliže my přestaneme kázat Boží slovo a budeme sloužit při stolech. (3) Bratří, vyberte si proto mezi sebou sedm mužů, o nichž se ví, že jsou plni Ducha a moudrosti, a pověříme je touto službou. (4) My pak budeme i nadále věnovat všechn svůj čas modlitbě a kázání slova." (5) Celé shromáždění s tímto návrhem rádo souhlasilo, a tak zvolili Štěpána, který byl plný víry a Ducha svatého, dále Filipa, Prochora, Nikánora, Timóna, Parména a Mikuláše z Antiochie, původem pohana, který přistoupil k židovství. (6) Přivedli je před apoštoly, ti se pomodlili a vložili na ně ruce. (7) Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl. Také mnoho kněží přijalo víru.

⁷⁶ TICHÝ, L., FRYŠ, P., NÁPRAVNÍK, P., PETKEVIČ, V. *Řecko-český Nový zákon: Novum testamentum graece* : Nestle-Aland, 27. vyd.

⁷⁷ *Nový zákon : český ekumenický překlad*. 1. vyd., přeložil Josef Šimandl, Praha: Česká biblická společnost, 2011.

Při čtení tohoto vyprávění si můžeme všimnout, že se v podstatě skládá z tří částí⁷⁸: po popisu negativní situace (1) přichází od apoštolů návrh řešení (2-4) a následně dochází k jeho uskutečnění (5-6).

Popis samotné situace výběru *Sedmi* začíná uvedením výše zmíněné informace o zvětšujícím se počtu učedníků. Tato informace je uvedena jak na začátku – „V té době, kdy učedníků stále přibývalo...“, tak na konci – „Slovo Boží se šířilo a počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl.“ Závěrečná informace o (dalším) rozrůstání počtu učedníků ukazuje na pozitivní následek celého jednání.

Autor Skutků, sv. Lukáš, nám hned také představuje dvě strany, které se tu setkávají ve sporu: helénisty a Hebreje. Reptání helénistů proti Hebrejům mělo svůj spravedlivý základ v tom, že při každodenní diakonii neboli péči o potřebné, byly vdovy řecky mluvících židokřesťanů od aramejsky mluvících židokřesťanů, kteří měli tuto péči na starosti, přehlíženy. Jestli byla tato diakonie součástí činnosti Dvanácti, není jisté, avšak Lukáš si tuto věc bezpochyby představoval tak, že apoštolové mají být ti věrní a rozumní správcové, které Pán ustanovil nad svým služebnictvem, aby jim v pravý čas rozdělovali příděl, resp. pokrm (srov. L 12,42 – Podobnoství o věrnosti služebníků L 12,42-48). To koneckonců potvrzuje i líčení o společném vlastnictví prvních křesťanů: „Všichni, kdo uvěřili, byli jedné mysli a jednoho srdce a nikdo neřikal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné. Nikdo mezi nimi netrpěl nouzi, neboť ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je, a peníze, které utržili, skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval.“ (Sk 4,32.34n)

Silný nárůst věřících však ztěžoval apoštolům jejich práci, zvláště když se měli věnovat hlásání Slova, které si kladli jako hlavní úkol (srov. 6,2). Se zvětšující se křesťanskou obcí tak vyvstávají problémy sociálního charakteru. Zůstaneme-li u výkladu perikopy Sk 6,1-7 (volby

⁷⁸ S. Fausti nabízí členění tohoto textu dokonce na 4 části:

- 1) verš 1 – nespravedlnost a reptání, tedy krize;
- 2) verše 2-4 – Petrův návrh rozčlenit komunitu;
- 3) verše 5 a 6 – lid si volí sedm diakonů;
- 4) verš 7 – křesťanství se šíří. (srov. FAUSTI, S. *Skutky apoštolů, První díl, kapitoly 1-12*, s. 285)

sedmi jáhnů⁷⁹, pak je důvodem jejich ustanovení právě nedostatečná péče o sociálně slabé. Konkrétně jde o zanedbávání péče o vdovy z řecky mluvící části církevní obce. Tento problém, na který poukazovali helénisté, vyřešilo Dvanáct společně s celým shromážděním ustanovením sboru *Sedmi*, kteří se této činnosti měli věnovat.⁸⁰

Již tento krok, tak jako další postup a koneckonců i výraz *χρεία* (nutnost, potřebnost) použitý v Sk 6,3b, který vyjadřuje podstatu celé situace, ukazuje na závažnost dané problematiky.⁸¹ Nešlo totiž jen o vdovy (na které poukazují helénisté), ale prakticky o všechny potřebné, kterých se charitativní péče prvotní církve týkala (vyjádřeno pojmem *služba při stolech*), jak o tom o chvíli později mluví apoštolové, kteří tuto službu měli prakticky (přestože na to jistě nebyli sami) na starosti. Následkem většího počtu věřících a neustálé potřeby hlásání Božího Slova, se však této činnosti mohli věnovat čím dál méně. Došlo tak postupem času k helénisty avizovanému problému. Bylo tedy potřeba ustanovit další, kteří by se diakonii mohli věnovat v potřebné míře.

Lukáš zde klade do vzájemného napětí *službu Slova* a *službu při stolech*, aby ukázal obraz členité obce s různými úkoly, a zároveň mohl podat zprávu o zdroji napětí mezi dvěma skupinami, které v této obci koexistovaly. V tomto duchu také krystalizuje návrh Dvanácti: těmi bratry, kteří si mají mezi sebou vybrat sedm mužů, již nejsou pro Lukáše jenom helénisté, nýbrž všichni členové obce. Ustanovení je pak doslova v rukách samotných apoštolů. Otázkou zůstává, jak probíhal konkrétní výběr jmenovaných mužů k této službě. Jisté je pouze to, že měl být dodržen požadavek na jejich počet – sedm, a předpoklady k výkonu této služby - plnost Ducha svatého a moudrost.

S návrhem zvolení sedmi nových mužů pro službu potřebným souhlasilo celé shromáždění. Lukáš nám rovnou předkládá seznam vyvolených: prvním jmenovaným je Štěpán, muž plný víry a Ducha svatého. Dále pokračuje seznam výčtem pěti jmen (Filip, Prochor, Nikanor, Timón a Parmén) bez bližšího popisu. Toho se nám dostává znovu až u posledního muže

⁷⁹ Přestože tak z textu přímo nevyplývá. Nicméně ve Sk 21,8 se hovoří o Filipovi nejen jako o kazateli evangelia, ale také jako o jednom ze Sedmi jáhnů. Více o problematice počátku jáhenství z hlediska Sk 6,1-7 např. srov. OPATRŇY, M., Pastorační identita trvalého jáhna z hlediska Sk 6,1-7 a LG29. In *Trvalý diakonát – pastoračně-teologické aspekty*, ed. KAHANEC, M., SVETLÁK, V., HOCKICKOVA, M., Košice: Viena, 2010, s. 69-72, nebo MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, s. 16-20.

⁸⁰ FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech, s. 140.

⁸¹ Srov. BAUSENHART, G. *Das Amt in der Kirche : eine not-wendende Neubestimmung*, s. 177.

Mikuláše z Antiochie. Mikuláš je proselyta z Antiochie, pohan, který přijal židovství. Tím, že je zde (v řeckém originále) představen jako proselyta, jsou ostatní nepřímo charakterizováni jako rodilí Židé. Všichni muži mají řecká jména, což dokládá, že byli vybráni z řad helénistů (nepochybně i z praktického důvodu, neboť šlo o péči o řecky mluvící vdovy).

Vybraných sedm mužů bylo uvedeno do úřadu/služby skrze modlitbu a vkládání rukou. V tomto obřadu můžeme vidět paralelu k Nu 27,15-23, kde Mojžíš pověřil Jozua. V obou případech jde o shodný průběh:

- vybrání kandidáta, resp. kandidátů
- kvalifikace (plnost Ducha svatého)
- představení (před kněze Eleazara i před celou pospolitost, resp. před apoštoly)
- vkládání rukou

Všechny tyto prvky mají ukazovat na svátostný charakter ustanovení a služby – Bůh je ten, který ustanovuje.

V posledním verši nám pak Lukáš znovu připomíná, jak již bylo uvedeno výše, že se Boží Slovo šířilo a počet věřících se zvětšoval.

Přestože se vyvolení muži výslovně neoznačují pojmem διάκονοι (služebníci), činnost, ke které jsou povoláni (přerozdělování materiální pomoci potřebným), je nepochybně služebného charakteru. V tomto smyslu tedy můžeme mluvit o zmíněné perikopě jako o „počátku jáhenské služby“⁸² a o sboru *Sedmi* jako o „prvních jáhnech“.⁸³

Jelikož mezi teology stále panuje živá diskuse o ukotvení, resp. neukotvení, počátku diakonátu ve Sk 6, uvedu zde dvě různé interpretace této perikopy⁸⁴:

1. Zvolením Sedmi nechce Lukáš poukázat na to, že se služba potřebným rozdělí na helénistickou a hebrejskou část (Dvanáct pro hebrejskou, Sedm pro helénistickou), ale že v jednotné obci je nutné zastávat různé úkoly. Dvanáct se bude i nadále, tak jak

⁸² Srov. DCE 21.

⁸³ FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech, s. 140.

⁸⁴ Srov. BRISCH, U. Diakonat und Caritas. In *Der Diakon*, Freiburg im Breisgau, Herder, 1980, s. 223.

dopředu avizovali, věnovat službě Božímu Slovu, díky které se počet věřících stále více zvětšoval, a nově ustanovených Sedm se bude starat o rozdělování materiální pomoci mezi vdovy.

2. Na druhou stranu, to co se dále ve Skutcích dovídáme o dvou ze Sedmi, totiž Štěpánovi a Filipovi, se příliš přerozdělování pomoci nepodobá. Mnohem více jde o zvěstování evangelia a křty pohanů (6,8-7,60; 8,4-13; 8,26-40). Někteří autoři se proto odvolávají na slovo diákon, kterým je ve Sk 8,21 označen právě Filip s tím, že autor Skutků předpokládal, že poslání Sedmi mělo od počátku diakonický charakter, i když se o jeho naplňování příliš nezmiňuje.

Stanovisko k nejasnosti Sk 6,1-7 zaujal i Benedikt XVI. ve své první encyklice *Deus caritas est*. Zmíněnou perikopu označuje za „počátek jáhenského úřadu“⁸⁵, čímž se hlásí k těm způsobům interpretace perikopy, které zohledňují zejména důvod pro ustanovení Sedmi, který v ní uvádí sám Lukáš, totiž přerozdělování materiální pomoci potřebným.⁸⁶ Tohoto výkladu se držím i já.

Pro úplnost výkladu perikopy Sk 6, 1-7 bych rád přiblížil a vysvětlil několik termínů, které úryvek obsahuje. Hned na začátku se setkáváme se dvěma skupinami církevní obce, kterými jsou *helénisté* a *Hebrejci*. Další skupinou, která si zaslouží pozornost, jsou *vdovy*. Předmětem sporu je zde *služba při stolech* neboli *diakonie*, pro kterou apoštolové skrze vkládání rukou nově ustanovují *sedm* mužů.

Pierre Grelot ve slovníku biblické teologie uvádí pod pojmem „Hebrejec“, že původní význam tohoto slova (ať už v singuláru či plurálu) je neznámý, přičemž až do babylonského vyhnanství se jím ani neoznačuje žádný konkrétní národ nebo skupina příslušníků k určitému náboženství. Pokud se tohoto označení užilo, tak pouze jako odlišení Izraelitů od neizraelců (např. Gn 14,13). Jinak je tomu ovšem v pozdějších textech, kdy se např. Jonáš představuje námořníkům jako Hebrejec, služebník Hospodina, Boha nebes (srov. Jon 1,9) a v druhé knize Makabejské jsou pojmem Hebrejci označováni Židé sídlící ve Svaté zemi (2 Mak 7,31; 11,13; 15,37). V Novém zákoně používá tento výraz sv. Pavel, když o sobě v listech Korint’anům a Filipským mluví jako o Hebreji (F 3,5; 2 Kor 11,22), aby zdůraznil svůj palestinský původ

⁸⁵ Srov. DCE 21.

⁸⁶ OPATRŇY, M. Pastoralní identita trvalého jáhna z hlediska Sk 6,1-7 a LG 29, s. 70-71.

hebrejský jazyk své rodiny. Podobně jsou rozlišováni židé od pohanů na začátku 6. kapitoly Skutků.⁸⁷ Všeobecně ustálený názor o Hebrejích v kontextu doby prvotní církve říká, že se jedná o aramejsky mluvící židokřesťany, původem z palestinského židovství.

Vedle této aramejsky hovořící části obce existovala v Jeruzalémě pravděpodobně ještě další skupina řecky mluvících křesťanů ze židovství, kterou nevedlo dvanáct apoštolů, ale grémiem sedmi.⁸⁸ Jednalo se o tzv. helénisty, původem Židy buď z helénistických jeruzalémských synagog⁸⁹ (srov. Sk 6,9) nebo také z řecky mluvících jeruzalémských poutníků (žijících v diaspoře) věřících v Ježíše Mesiáše. Názory na příčinu jejich přistěhování do Jeruzaléma jsou různé. Např. Klaus Kliesch ve svém komentáři ke Skutkům apoštolským uvádí, že důvodem byla jejich láska k chrámu a židovskému Zákonu.⁹⁰ Jiný důvod uvádí Silvano Fausti: „Helénisté byli emigrovaní židé nebo proselyté, kteří přicházeli do Jeruzaléma strávit tam svoje stáří s touhou, aby byli pohřbeni v zaslíbené zemi, a protože ženy umírají o něco později než muži, bylo tam mnoho vdov.“⁹¹

Vzniklý konflikt v zaopatřování těchto vdov, o kterém Lukáš vypráví, mohl být vyvolán nejistotou jejich existence. Jako cizinky či nově přistěhované do Jeruzaléma byly zřejmě bez kontaktů, bez ochrany a pomoci starousedlíků z řad příbuzenstva.⁹² Jako vdovy navíc patřily mezi lidi nejvíce postižené chudobou a sociálním vyloučením, protože neměly manžela, resp. dospělého syna, který by je živil a zastupoval na veřejnosti.

Lukáš se při svém vyprávění na začátku 6. kapitoly Skutků sice vyhýbá úřednímu slovu *diákon* (služebník), jejich činnost ale jako službu (diakonii) označuje. Jedná se o použití

⁸⁷ Srov. GRELOT, P. – „Hebrejec“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání, s. 112.

⁸⁸ Srov. KLIESCH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, s. 58.

⁸⁹ Jednalo se o dvě synagogy: jedna tzv. propuštěnců a druhá Kyrénských a Alexandrijských. Vzájemně je spojovala města Kyréna a Alexandrie, neboť „propuštěnci byli původně otroci, které Pompeius roku 63 př. Kr., když obsadil Jeruzalém, deportoval do Kyrény v Libyi, do Alexandrie v Egyptě, do Kilíkie v Turecku neboli Malé Asii, na východ od Palestiny, a kteří z výtěžku své práce, nebo vlastní vynalézavostí, nebo za pomoci majetných rodičů zaplatili výkupné, byli propuštěni z otrockého stavu, to znamená: nabyli svobody a vrátili se do vlasti.“ (FAUSTI, S. *Skutky apoštolů, První díl, kapitoly 1-12*, Praha: Paulínky, 2017, s. 302)

⁹⁰ Srov. KLIESCH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, s. 58.

⁹¹ FAUSTI, S. *Skutky apoštolů, První díl, kapitoly 1-12*, s. 286.

⁹² Srov. KLIESCH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, s. 59.

jednoho z několika možných významů tohoto slova vycházejícího původně z pojmu $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\epsilon\omega$, který se používal běžně v řeckém prostředí 1. století:⁹³

- *obsluhovat (u stolu)* tak, jako Marta, když obsluhovala ($\delta\iota\eta\kappa\omicron\nu\epsilon\iota$) Ježíše a všechny, kteří seděli u stolu při Ježíšově návštěvě v Betánii šest dní před Velikonocemi (srov. J 12,1n) stejně jako když andělé obsluhovali ($\delta\iota\eta\kappa\omicron\nu\omicron\nu$) Ježíše poté, co se čtyřicet dní na poušti postil a byl pokoušen ďáblem (srov. Mt 4,11; Mk 1,13) nebo když Šimonova tchýně obsluhovala ($\delta\iota\eta\kappa\omicron\nu\epsilon\iota$) Ježíše potom, co ji uzdravil (srov. Mk 1,31)
- *starat se o živobytí (životní potřeby)* potřebných lidí, jak tomu bylo např. v případě vdov, u kterých došlo k nedostatkům v této službě: „V té době, kdy učedníků stále přibývalo, začali si ti z nich, kteří vyrostli mezi Řeky, stěžovat na bratry z židovského prostředí, že se jejich vdovám nedává každodenně spravedlivý díl.“ (Sk 6,1)
- *sloužit* – v Novém zákoně, především pak v Pavlovských listech, se setkáváme s pojmem *diakonia* v různých slovních spojeních: služba hlásání Slova ($\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\iota\alpha$ τοῦ λόγου – Sk 6,4), služba smrti ($\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\iota\alpha$ τοῦ θανάτου – 2 K 3,7), služba Ducha (η $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\iota\alpha$ τοῦ πνεύματος – 2 K 3,8) nebo služba spravedlnosti (η $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\iota\alpha$ τῆς δικαιοσύνης – 2 K 3,9). Objevuje se ale také jako samostatný pojem, např. u sv. Pavla v listu Římanům, když píše o různých darech na základě Boží milosti: „Máme rozličné dary podle milosti, která byla dána každému z nás: Kdo má dar prorockého slova, ať ho užívá v souhlase s vírou. Kdo má dar služby, ať slouží. Kdo má dar učit, ať učí.“ (Ř 12,6n) Podobně se zmiňuje o službě i v listu Efezanům, kde znovu vyjmenovává různá povolání směřující k jedinému cíli – vytvoření církevního společenství: „Jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele, aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby - k budování Kristova těla.“ (Ef 4,11n)

Je přirozené, že výraz *diakonia* byl rozšířen na každou službu, jež plynula z křesťanské lásky k bližnímu a vedla k budování bratrské pospolitosti v církvi. Tak je diakonií nazývána např. sbírka pro chudé v Jeruzalémě (2 K 8,20; srov. Ř 15,25). Podle Knihy zjevení stojí přísluhování v jedné řadě se skutky, láskou, věrností a trpělivostí (Zj 2,19).

⁹³ Srov. BEYER, H. W. – „ $\delta\iota\alpha\kappa\omicron\nu\omicron\varsigma$ “. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, s. 87-88.

Sv. Pavel počítá diakonii mezi dary (charismata) Ducha sv. a jmenuje je uprostřed mezi proroctvím a vyučováním (Ř 12,7; srov. 1 P 4,10n). Není divu, že i zvěstování evangelia, zvl. pak apoštolát, jsou označeny jako diakonia (Sk 1,17.25; 20,24; Ř 11,13; 2 K 4,1; 6,3n). Snad tu prosvítá původní význam výrazu *diakonia*: jde tu o předkládání Slova Božího jako chleba života.⁹⁴

Osobně si myslím, že výraz *diakonia*, resp. *služba při stolech* (o které se ve Sk 6,1-7 mluví) vyjadřuje charitativní činnost prvotní církve zaměřenou na rozdělování jídla, peněz a materiální pomoci potřebným, jak vypovídá 4. kapitola Skutků: „ti, kteří měli pole nebo domy, prodávali je, a peníze, které utržili, skládali apoštolům k nohám. Z toho se rozdávalo každému, jak potřeboval“ (Sk 4,34n; srov. Sk 2,44n).

Posledním údajem, u kterého se alespoň okrajově zastavíme, je číslice 7 vyjadřující počet zvolených a ustanovených mužů. Vyskytuje se na mnoha místech a obsahuje velkou symboliku. V našem případě se zaměříme pouze na zlomek jeho významu, který souvisí s naším úryvkem. Počet sedm, při výběru a ustanovení moudrých mužů plných Ducha svatého do služby, zřejmě představuje určitou analogii vzhledem k sedmi členům, z nichž se v judaistických komunitách většinou skládalo místní představenstvo. Takové kolegium se také nazývalo „sedm z příslušného města nebo sedm nejlepších z určitého města, zatímco jednotliví členové takového kolegia (...) byli titulováni pastýř nebo představený.“⁹⁵ V tomto případě šlo zřejmě o sedm mužů, kteří ve skutečnosti již předtím stáli v čele helénistické části jeruzalémské obce, hlásali slovo a především se starali o chudé.

1.1.3 VÝVOJ ÚŘADU V PRVNÍCH STALETÍCH

V dnešní terminologii sice mluvíme o úřadech, nicméně prvotní církev pro apoštolát, úlohy a funkce v církvi pojem „úřad“ nepoužívala, neboť všichni, kteří nesli určitou míru zodpovědnosti za život církve, byli především služebníky. Směrodatnou pro ně byla služba inspirovaná Duchem svatým.⁹⁶ Podobně byli všichni křesťané v období prvotní církve

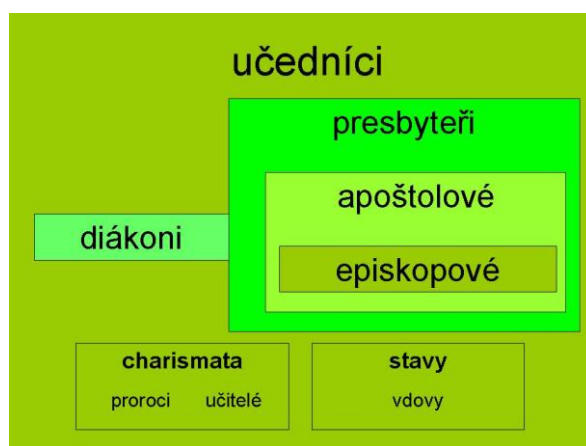
⁹⁴ Srov. NOVOTNÝ, A. – „Diakonia“. In *Biblický slovník*, s. 46.

⁹⁵ STRACK, H. L., HILLERBECK, P. *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 5. vydání, s. 641.

⁹⁶ Srov. KLIESCH, K., *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, s. 118.

označování za učedníky (srov. např. Sk 6,1.7; 11,26), ať zastávali jakoukoli službu či funkci v církevní obci. Převvedeno do hierarchického uspořádání: byli nejvýše postaveni apoštolové, jejichž nástupci byli nazýváni *episkopoi*, neboli biskupové. Samotní apoštolové se označovali také za *presbyteroi*, neboli starší (srov. např. 1Petr 5,1). Vychází to z převzetí organizačního pojetí a uspořádání tehdejší židovské obce, kde se její představení označovali právě coby *starší*. Nejbližšími spolupracovníky jim byli nejdříve *diákonoi*, jáhni. Postupem času došlo k jasnějšímu odlišení presbyterů (dnešních kněží) od episkopů, čímž vznikla nová struktura hierarchicko-kolegiálních vztahů mezi těmito službami – kněží a jáhni stojící na stejné úrovni byli podřízeni biskupovi, který stál nad nimi o stupeň výš.

Strukturu v přehlednější podobě znázorňuje následující tabulka:

Mimo tuto hlavní církevní hierarchii existovaly v období po skončení apoštolské doby ještě jiné stavy a tzv. charismata, neboť „v církvi ustanovil Bůh jedny za apoštoly, druhé za proroky, třetí za učitele; potom jsou mocné činy, pak dary uzdravování, služba potřebným, řízení církve, řeč ve vytržení“ (1 K 12,28). Nejváženější z nich byli proroci, kteří stejně jako apoštolové putovali od místa k místu a hlásali křesťanské poselství. Byli skutečnými autoritami pro nově vznikající křesťanské obce, přičemž jejich autorita nebyla vázána na žádnou instituci či úřad.⁹⁷ Např. svatý Pavel ve svém listu Efezanům přisuzuje prorokům velmi důležitý význam, neboť je společně s apoštoly označuje za základní kameny církve, jejímž úhelným kamenem je sám Ježíš Kristus (srov. Ef 2,20). Prorockou službou je provázeno i působení apoštolů při hlásání evangelia. Tak se např. setkává sv. Pavel v Cesareji, při své cestě z Milétu do Jeruzaléma, se čtyřmi prorokyněmi, dcerami Filipa, kazatele evangelia a jednoho ze sedmi

⁹⁷ KLIESCH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, s. 64.

jáhnů, a také s prorokem Agabem, který mu přišel prorokovat, že jej židé v Jeruzalémě zajmou a vydají pohanům (srov. Sk 21,8-11).

Daru prorocké řeči si ostatně sv. Pavel vysoce váží, když ve svém listu Korintským povzbuzuje místní křesťany, aby usilovali o duchovní dary, nejvíce však o dar prorocké řeči: „Kdo má prorocký dar, mluví k lidem pro jejich duchovní užitek, napomenutí i povzbuzení. Kdo ve vytržení mluví jazyky, mluví k svému užitku, ale kdo mluví prorocky, mluví k užitku církve“ (1 K 14,3n). Na to, že je třeba k prorockým slovům přistupovat s vážností, poukazuje také druhý list Petřův: „Žádné prorockví v Písmu nevzniká z vlastního pochopení skutečnosti. Nikdy totiž nebylo vyřčeno prorockví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha“⁹⁸ (2 P 1,20n).

Velké vážnosti se dostávalo také tzv. „učitelům“, neboli (opět) putujícím hlasatelům Božího slova a věrouky. Z Písma můžeme vyčíst, co všechno mohlo být předmětem jejich učení:

- hlásání evangelia (srov. 2 Te 2,14n)
- Kristologie (srov. Žd 6,1)
- eschatologie (srov. Žd 6,2)
- nauka o svátostech (srov. Žd 6,2)
- biblistika (srov. 2 Tm 3,16)

Zvláštní pozici v životě prvotní církve zaujímaly vdovy. Slovo „vdova“ se v Novém zákoně objevuje na celkem 22 místech při 8 různých událostech, což mimo jiné poukazuje na velmi významný sociální aspekt novozákonních textů. První zmínkou je příběh prorokyně Anny, o které píše evangelista Lukáš. Byla u toho, když Josef s Marií přinesli malého Ježíše do chrámu, „aby splnili, co o dítěti předepisoval Zákon“ (L 2,27). Anna k nim přistoupila, chválila Boha a všem, kteří očekávali vykoupění Jeruzaléma, o tomto dítěti vyprávěla (2,38). Šlo zjevně o mimořádnou událost, proto nám také evangelista tuto ženu více představuje: „Dcera Fanuelova, z pokolení Ašerova. Byla již pokročilého věku; když se jako dívka provdala, žila se svým mužem sedm let a pak byla vdovou až do svého osmdesátého čtvrtého

⁹⁸ Řecky: τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἢ διας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἢ νέχθη προφητεία ποτέ, ἀλλὰ ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ Θεοῦ ἢ ἀνθρώποι.

roku. Nevycházela z chrámu, ale dnem i nocí sloužila Bohu posty i modlitbami.“ (2,36n) Prorokyně Anna tedy byla příkladem klasické vdovy – ženy, které zemřel manžel. Jak nám ovšem dokládají novozákonní texty, existovaly v té době také vdovy, které byly zapsané na oficiálním seznamu. Tyto ženy se charakterizovaly počestným životem a konáním dobrých skutků, jak uvádí sv. Pavel v prvním listu Timoteovi: „Mezi zapsané vdovy smí být přijata žena ne mladší než šedesát let, jen jednou vdaná, známá dobrými skutky: jestliže vychovala děti, prokazovala věřícím pohostinnost a umývala jim nohy, pomáhala nešťastným a osvědčila se v každém dobrém díle.“ (1 Tm 5,3n)⁹⁹ V tomto vcelku stručném popisu lze najít zřejmé vymezení oficiálního stavu vdov.

Zajímavým údajem, který zde sv. Pavel uvádí, je minimální věková hranice pro přijetí ženy do tohoto oficiálního stavu vdov. Je stanoven na 60 let. Mladší ženy by totiž podle něj nebyly schopny dodržet slíbenou věrnost (sexuální zdrženlivost), navíc by zahálely, chodily po návštěvách, klevetily, pletly se do cizích věcí a mluvily, co se nepatří (srov. 1 Tm 5,13). Navíc tíhnou ke vdávání (5,11), což bylo v rozporu s požadavkem sv. Pavla na přijetí (zapsání) do oficiálního stavu vdov (5,9) vázaného slibem věrnosti (5,12). Mimo uvedené vlastnosti byla důležitou podmínkou i osamělost těchto žen. Svatý Pavel přímo nabádá Timotea, aby se takovým vdovám věnoval: „Pečuj o vdovy skutečně opuštěné. Vdova, která je opravdu osamělá, doufá v Boha a oddává se vytrvale prosbám a modlitbám ve dne i v noci.“ (1 Tm 5,3.5) Pokud totiž měly své rodiny, přenechávala církev jejich péči právě na nich, především pak na ženách v těchto rodinách (5,16).

1.1.4 ÚŘAD V PATRISTICKÉ LITERATUŘE

V této části se budeme zabývat kněžskou službou z pohledu některých církevních otců a tak, jak ji popisují významné církevní dokumenty prvotní církve.

Nejdůležitějším dokumentem pro presbyterát poapoštolského období je 1. list Klementův¹⁰⁰. Autor v tomto dopise poukazuje na pokračování apoštolské služby prostřednictvím biskupů.¹⁰¹

⁹⁹ Srov. BEYER, H. W. – „διάκονος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II.*, s. 93.

¹⁰⁰ Dopis je napsaný asi v roce 96 po Kr. a je adresován římské křesťanské obci. Autorství dopisu se přičítá podle církevní tradice Klementu Římskému.

Za presbytery, jejichž úkolem bylo „obětování darů“, mohli být ustanoveni jen osvědčení muži v obci. Pojem „kněz“ se v tomto dopise, stejně jako v novozákonních testech, vztahuje pouze na starozákonní a pohanské kněze. Zároveň se autor ve svém dopise snaží urovnat rozepře, když hájí práva a pozici presbyterů oproti místní církevní obci, která je na základě své pravomoci, ač nespravedlivě, zbavila úřadů. Již samotné sesazení presbyterů z jejich funkcí považuje 1. list Klementův za rozhořčení církve vůči vykonavatelům tohoto úřadu, kteří do ní byli ustanoveni právoplatně skrze ritus vkládání rukou. Tímto způsobem byli do svých služeb uváděni ostatně také biskupové a diákoní.

Přesnou informaci o zavedeném způsobu ustanovování prostřednictvím vkládání rukou se dočteme v 15. článku Didaché: „Vzkládáním rukou si zřizujete biskupy a diákoný (χειροτονήσατε ... ἐπισκόπους και διάκονους) hodné Pána; muže tiché, nezištné, pravdivé a zkušené. I oni vám slouží službou proroků a učitelů. Nepřehlížejte je. Jsou od vás ctěni po prorocích a učitelích.“ (Did 15,1–2) Uvedený výňatek textu nám zároveň ukazuje na praxi tehdejší církevní společnosti co do vzájemného vztahu s ostatními službami: prorockou, učitelskou a misionářskou. Jeho smyslem je nabádání k větší úctě k biskupům a jáhnům, neboť osoby pověřené těmito službami žily ve společenstvích a dostávalo se jim ze strany křesťanských obcí (zřejmě nedostatečné) úcty a respektu. Zajímavé jistě je, že se zde nemluví o presbyterech.

Oproti tomu ve 2. Klementově dopisu¹⁰² jsou nositeli církevního úřadu jmenováni pouze presbyteri a biskupové, nikoli jáhni. Podrobný popis funkcí presbyterů však dopis neobsahuje. Podobně můžeme najít zmínku o presbyterátu a episkopátu (opět s absencí informace o diakonátu) v dokumentu Hermův pastýř¹⁰³. Přestože hlavním poselstvím tohoto díla je výzva ke kajivosti, nachází se zde také svědectví o vytvořeném řádu stupňovitého kněžství, neboli že episkopální a presbyteriální linie spolu rostla v Římě a dále se rozvíjela.

¹⁰¹ Srov. První list Klementův. Přel. VARCL, L. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich. 2004, čl. 40-44.

¹⁰² Není dopisem v pravém slova smyslu, jde spíše o homilii. Vznikl přibližně v roce 150 po Kr. Autorem není Klement Římský, ale představený křesťanské obce buď v Korintu, nebo v Římě.

¹⁰³ Datum vzniku nejspíše okolo 120-140 po Kr.

Teprve Ignác Antiochijský¹⁰⁴ ve svých dopisech dosvědčuje rozlišení trojího úřadu kněžské služby, přičemž v jednom z nich (list Efezanům) poukazuje na harmonickou spolupráci mezi biskupem, presbytery a jáhny. Biskup je z jeho pohledu vnímán jako garant jednoty obce v oblasti nauky víry, kultu a kázně. Ignác ostatně klade ve svých dopisech na postavení a důležitost biskupa velký důraz – bez něj nebo jeho pověření není prakticky možné nic vykonávat (křty, eucharistie...). Presbyteři jsou přitom podřízení spolupracovníci biskupa – radí mu a poslouchají ho.

O několik let později se presbyterům již dostává větší pozornosti. Svědčí o tom list adresovaný křesťanské obci ve Filipech, který napsal biskup Polykarp ze Smyrny¹⁰⁵. Dopis vypovídá o tom, že presbyterům přísluší péče o křesťanskou obec nejen po duchovní stránce, ale mají se věnovat také nemocným, chudým, sirotkům a vdovám.¹⁰⁶ Polykarp v něm představuje presbytery podle pastýřského modelu¹⁰⁷ spojené se službou biskupa.

Vzájemnou jednotu biskupů s presbytery potvrzuje také Polykarpův žák a nejvýznamnější teolog 2. Století, Irenej z Lyonu. V jeho pojetí jsou biskup a presbyter na sebe vzájemně odkázáni. Jim je svěřena pastýřská a učitelská služba, přičemž oba úřady mají dohlížet na mravnost věřících a posilovat je ve víře.

Stejně jako Irenej z Lyonu rozlišuje i Klement Alexandrijský¹⁰⁸ trojí církevní úřad – diakonát, presbyterát a episkopát. Hlavním představeným křesťanské obce je biskup, jehož pomocníci jsou presbyteři, které do funkce představeného obce, s pověřením vykonávat určité úkoly, ustanovuje sám biskup.

O rozdělení kněžského úřadu do tří stupňů se dočítáme také ve spisu Hippolyta Římského s názvem *Traditio apostolica* datovaného do 3. stol. po Kristu. Krom toho, že je v něm již jasně rozlišováno mezi laiky a klérem, se dovídáme o rozdělení kněžského úřadu podle svěcení – diákon (nejnižší), presbyter a biskup (nejvyšší). Za představené obce jsou zde

¹⁰⁴ Žil na přelomu 1. a 2. stol., sepsal sedm dopisů: 6 křesťanským obcím (do Efezu, Magnesie, Tralles, Říma, Filadelfie, Smyrny) a 1 biskupu Polykarpovi ze Smyrny.

¹⁰⁵ Jemu adresoval svůj dopis Ignác Antiochijský. Zemřel roku 156.

¹⁰⁶ Srov. Filip 6,1.

¹⁰⁷ Srov. Filip 6,1.

¹⁰⁸ Jeho život se datuje do let 140/150-215.

označování především presbyteři, kteří se o službu vedení dělí s biskupy. Vztahy mezi presbytery a episkopem byly pevné a zjevně kolegiální. Presbyteři jsou pomocníky episkopů a patří k vyššímu kléru, který se účastní především křtů, exorcismů a mazání olejem po křtu. Jáhni jsou uváděni jako ti, kteří při obřadu křtu drželi nádobu s olejem. Při slavení eucharistie presbyteři buď koncelebrovali s biskupem, nebo jej zastupovali v jeho nepřítomnosti. Ordinance se děje vkládáním rukou a modlitbou, přičemž samotné svěcení presbyterů je už vyhrazeno pouze biskupům.

V neposlední řadě je nutné zmínit velmi významnou postavu církevních dějin, jež se zasadila o velkou podporu života kleriků, a tím i o jasnější vymezení kněžského úřadu ve 4. století. Byl jím sv. Augustin. V prvních čtyřech staletích byl prosazován společný život kleriků, společný ubytovací prostor a společné vlastnictví.¹⁰⁹ Šlo o pokračování v biblické tradici podle Sk 4,32: „Všichni, kdo uvěřili, byli jednoho srdce a jedné duše a nikdo neříkal o ničem, co měl, že je to jeho vlastní, nýbrž měli všechno společné.“ Tento způsob života kleriků ve formě *vita communis* podporoval právě také sv. Augustin. Když se stal biskupem, povolal do svého biskupského domu své přátele kněze ke společnému životu v dobrovolné chudobě podle vzoru novozákonní obce, jak ji popisují Skutky apoštolů. Společný život kleriků měl vést k regulovanému životu v dimenzích bratrské lásky, v hlubokém duchu modlitby, duchovní četby a studia. Být knězem znamená podle Augustina zasvětit svůj život církvi, jí zasvětit svůj čas a síly. Augustinovy homilie na téma *De moribus clericorum* a *Devita et moribus clericorum suorum* se staly podnětem pro kanonické normy života kleriků.

1.1.5 VÝVOJ DIAKONÁTU DO 9. STOLETÍ A JEHO ÚTLUM

Od prvopočátku jáhenské služby byla součástí úkolů jáhnů služba při stolech, tedy při slavení eucharistie. Řečeno dnešní terminologií, bylo tehdy velmi úzce spojeno slavení liturgie se

¹⁰⁹ Tento způsob života byl samozřejmě z praktických důvodů možný pouze pro svobodné kleriky.

sociální službou – dary, které biskup prostřednictvím jáhna předával potřebným, přinesl nejdříve na obětní stůl jako oběť. Mezi úkoly jáhna při (nedělní) liturgii patřilo:¹¹⁰

- přivést chudé k účasti na bohoslužbě
- rituálním způsobem přinést světlo, pokud se setmělo
- před začátkem bohoslužby stát u dveří a dávat pozor na ty, kteří přicházeli
- příchozí uvádět na jejich místa, která měli určená
- po začátku bohoslužby uzavřít dveře (na později příchozí nebyl brán ohled)
- během bohoslužby někteří jáhni měli dohlížet na klid a pořádek mezi přítomnými, jiní pomáhali biskupovi u oltáře
- předčítání evangelia, pokud se této role neujal presbyter
- vedení věřících při modlitbách
- příprava obětních darů
- podávání svatého přijímání
- v případě nepřítomnosti biskupa nebo presbytera bohoslužbě předsedal a pronášel požehnání.

Mimo pravidelné nedělní bohoslužby se jáhni účastnili i dalších liturgických obřadů, při kterých zastávali své úkoly. Např. při křtu přiváděli křtěnce ke křtitelnici, společně s ním vstoupili do vody, pomazali jej a podali mu mléko a med, při biřmování nesli nádobu se svěceným olejem, přehodili přes biřmovance pás biřmovanců a při biskupském svěcení drželi evangeliář nad hlavou vyvoleného.¹¹¹

Cyprián z Kartága uvádí ještě další pravomoc diákona, a to, že skrze něj mohl hříšník dojít smíření. Tuto praxi následně potvrdila počátkem 4. stol. i synoda v Elvíře. Zde je však třeba upřesnit, že v tehdejší církevní praxi se jednalo o dvojí způsob smíření. Pokud se věřící

¹¹⁰ Srov. CROCE, W. Aus der Geschichte des Diaconates. In *Diaconia in Christo : uñber die Erneuerung des Diaconates*, ed. RAHNER, K., VORGRIMLER, H., Freiburg : Herder, 1962, s. 104-106.

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 107.

dopustil závažného prohřešku, provinil se nejen vůči Bohu, ale i proti církvi. Proto byl vyloučen z církevního společenství a pro zpětné přijetí musel podstoupit proces zvláštního církevního pokání, které mělo veřejný charakter – kající se vyznačoval svým oděvem, zvláštním místem při církevním shromáždění a určitým praktickým zadostiučiněním (např. postem). Na rozdíl od usmíření s Bohem, při kterém mohl udělit absoliuci pouze biskup nebo kněz, při usmíření s církví (*pax cum ecclesia*) mohl úkon přijetí kajícího zpět do církevního společenství vykonat i jáhen.¹¹²

Od třetího století působili jáhni jako správci pastoračních oblastí, na které byla každá místní církev rozdělena. Např. papež Fabián (235-250) nechal Řím rozdělit na 7 oblastí, které svěřil do správy sedmi jáhnům. V takovýchto „diakoniích“ měli jáhni na starosti majetek církve a charitativní službu. Presbyteri naproti tomu spravovali menší území – pozdější farnosti.¹¹³ V tomto administrativním a organizačním smyslu by se dalo říci, že presbyteri byli diakonům podřízeni.¹¹⁴ Nebylo tomu tak ovšem v liturgické oblasti, na niž byl – v rámci poslání církve – kladen v té době zvýšený důraz.¹¹⁵ Sakrální dimenze kněžství začala vytlačovat dimenzi diakonickou. Na základě principu subordinace se navíc staly kompetence nižšího stupně zároveň součástí i vyššího – úkony, které mohl vykonat jáhen, mohl provádět také kněz. Plynule tak přešla převážná část liturgických úkolů jáhnů na presbytery.

Přibližně od čtvrtého století začala při liturgii přebírat jáhenské úkoly nově i nižší svěcení. Např. v Římě docházelo postupně k tomu, že jáhni opouštěli a nižším svěcením přenechávali menší (liturgické) úkony, jakými bylo např. nesení posvátných nádob nebo podávání vody kněžím k umytí.¹¹⁶ Na druhou stranu využívali ovšem taková práva, která náležela pouze kněžím. Např. při nepřítomnosti biskupa tak při privátních agapé nejen že zaujímal pozici kněze, ale udělovali také požehnání. Tím se stavěli jáhni do podobně důstojné pozice jako

¹¹² Srov. tamtéž, s. 108.

¹¹³ Srov. tamtéž, s. 38.

¹¹⁴ Při dnešním pojetí hierarchického uspořádání církve se jistě jedná o velmi zajímavé zjištění a snad i prostor k dalším podnětným úvahám o této skutečnosti.

¹¹⁵ Na vzrůstající tendenci diakonů nahrazovat presbytery reagojí koncily v Arbes (314 n. l.) a v Nikaji (325 n. l.) upozorněním, že jáhni nemohou sloužit eucharistii, resp. šlo o to, aby nepodávali eucharistii presbyterům, sami aby ji přijímali až poté, co ji přijmou biskupové a presbyteri, a také, že nesmějí sedět mezi presbytery. (Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, s. 39)

¹¹⁶ Jáhni se postupem času vyprofilovali na zpěváky velikonočního exultetu a především žalmů, což v roce 595 kriticky hodnotila synoda v Římě. (Srov. CROCE, W. *Aus der Geschichte des Diaconates*, s. 119n)

presbyteři.¹¹⁷ Bohužel ani tento fakt nijak nezabránil úpadku trvalého diakonátu, který nastal v období 4. a 5. století. Jeho postupné vymizení velmi úzce souvisí s redukcí náplně jáhenské služby.¹¹⁸ Dalo se sice předpokládat, že opuštěním některých úkonů zbude jáhnům více prostoru pro jiné činnosti, nicméně situace byla velmi obtížná.

V liturgické a charitativní oblasti již diakonát neměl téměř žádné zastoupení a podobně tomu bylo i ve vedení svěřených území (diakoníí), která měli jáhni dříve ve správě. Ty nově řídí jako *patres diaconiae* mniši (pokud se jednalo oblast kolem kláštera) nebo laici.¹¹⁹ Stejně tak i správa církevního majetku, která byla v kompetenci diakonátu, přechází po Chalcedonském koncilu¹²⁰ (5. století) do rukou biskupy pověřených ekonomů, a charitativní služba je svěřována mnišským komunitám.¹²¹

Jen vzácně se tak můžeme setkat např. s informací z této doby o jáhnu coby ošetřovateli nemocných. Péče o chudé se znovu dostává do plné kompetence biskupů. Ti v tomto směru zřizují špitály, které svěřují do správy kanovníkům. V několika případech se setkáváme s tím, že jáhnové byli papežem nebo biskupy vysíláni jako poslové. Doručovali korespondenci buď mezi nimi navzájem, nebo na císařský dvůr. Od sedmého století se diakonátu vrátil význam v liturgické funkci, když byli ustanovováni jako pomocníci farářů. Zvláště ve velkých městech a odlehlých místech, kde se projevoval nedostatek kněží. Od té doby se stalo zvykem a dokonce církevním nařízením, že každá farnost měla mít dostatek kněží a jáhnů. Jáhni přitom de facto kněze zastupovali v pastoračních záležitostech, které oni sami již nestíhali vykonávat. Přesto začal převládat názor, že jáhen je ustanoven ke službě biskupa a proto panovala čím dál větší tendence centralizovat diakonát při katedrále a vést jej podle pravidel kanovníků. Jejich služba se tak skládala především z chórové modlitby, manuální práce, asistence kněžím při slavení eucharistie a jejich doprovázení na mši do ženských klášterů v neděli a svátky.

¹¹⁷ Srov. tamtéž, s. 113.

¹¹⁸ De facto již od počátku diakonátu docházelo k jeho neustálým změnám.

¹¹⁹ Srov. CROCE, W. Aus der Geschichte des Diaconates, s. 114.

¹²⁰ Na základě kán. 26 Chalcedonského koncilu (451 n. l.) měl každý biskup svěřit správu církevního majetku ekonomovi z řad kléru.

¹²¹ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, s. 39-43.

Všechny změny, kterými diakonát v období mezi 4. a 9. stoletím prošel, směřovaly, sice postupně, ale nezadržitelně, k razantní redukci obsahu jáhenské služby v životě církve. Příčinu tohoto procesu úpadku stálého diakonátu výstižně charakterizoval univerzitní profesor Dr. Walter Croce, který ve světle dějinného vývoje tohoto úřadu specifikoval diakonát jako „skupinu kleriků, která se od ostatních nelišila ničím jiným než pouze stupněm svého svěcení. Mimo liturgickou oblast navíc nevykonávali žádnou zvláštní činnost, která by příslušela pouze jim.“¹²² Diakonát od devátého století tak zůstává sice trvalým klerickým stupněm, ovšem pouze s některými liturgickými funkcemi.¹²³ Až do Tridentského koncilu nedoznává žádného vývoje ani výrazných změn. Jiné je to ovšem v případě kněžství.

1.1.6 VÝVOJ CHÁPÁNÍ ÚŘADU PŘED TRIDENTSKÝM KONCILEM

IV. lateránský koncil (1215) přijal kánon, kterým se výrazně posílila role kněze coby vysluhovatele svátostí, především eucharistie (kněz-obětník), jež se v dalším vývoji stala jedním z nejdůležitějších specifíků kněžské služby. Uvádí se v něm, že mocí konsekrovat eucharistii disponuje pouze ten, kdo řádně přijal svátost kněžského svěcení.¹²⁴ Jedná se o první koncilní vyjádření tohoto druhu, které bude následujícími koncily včetně tridentského již jen mírně upravováno. O 300 let později se ovšem obsah tohoto kánonu stane jedním z ústředních témat sporu mezi protestanty a katolickou církví.

Tím, že se kněžská služba vztahuje k proměňování Kristova těla a krve a také k udělování rozhrěšení, aby věřící mohli být k přijetí eucharistie připraveni, bylo třeba, aby kněžím v těchto záležitostech pomáhaly i jiné služební úřady církve, které k tomu obdržely svátost svěcení, a to nižšího stupně. Z rozlišných povah těchto služebných úkonů je zřejmé, že se nižší stupně vzájemně diferencovaly. Tomáš Akvinský ve své *Sumě proti pohanům* vyjmenovává jednotlivé druhy úřadů a jejich úkoly s tím, že nižší stupně sloužily pouze k přípravě lidu a vyšší kněžské stupně nadto a především k dovršování svátostí¹²⁵:

¹²² CROCE, W. *Aus der Geschichte des Diaconates*, s. 124.

¹²³ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, s. 42.

¹²⁴ Srov. DH 802.

¹²⁵ Srov. AKVINSKÝ, T. *Summa proti pohanům. Kniha IV.*, 1993, s. 188.

- nižší stupně
 - *ostiáři* (dveřníci nebo také vrátní) zabraňovali nevěřícím ve vstupu do shromáždění věřících a zpravidla měli i funkci pokladníka.
 - *lektori* poučovali katechumeny o základech víry a při liturgii jim bylo svěřeno předčítání ze Starého Zákona.
 - *exorcisté* očišťovali ty, kteří už byli poučeni, ale ďábel jim bránil v přijímání svátosti.

- vyšší kněžské stupně
 - *akolyté* se starali o neposvěcené nádoby, ve kterých se připravovala látka svátostí. Zároveň měli na starosti (dnes bychom řekli) technické zajištění bohoslužby slova, neboť jim bylo svěřeno, aby vykonali to, co přísluší k slavnosti nauky – přinést svícny a být k ruce ostatním.
 - *podjáhni* (subdiákoni) se starali o posvěcené nádoby a o úpravu dosud neposvěcené látky. Jejich úkolem bylo také předkládání apoštolské nauky lidu.
 - *jáhni* (diákoni) pečovali o již posvěcenou látku, pokud krev Kristovu udělovali věřícím. Také jim byla svěřena nauka a předkládání evangelia lidu.
 - *kněží* (sacerdotes) jejichž služba spočívala především v konsekraci eucharistie a udělování rozhřešení.

Máme tu tedy dvojí dělení stupňů svěcení: nižší (*minores*) a vyšší (*maiores*). U vyšších však byl ještě patrný rozdíl v jejich povaze, resp. náplni činnosti – akolytům byla svěřena pouze péče o *neposvěcené* liturgické nádoby a zajištění vhodných podmínek pro konání liturgie. Kdežto podjáhni, jáhni a především kněží již manipulovali s posvěcenými nádobami, resp. tělem a krví Páně. Proto se tyto tři stupně nazývaly též *svátostnými*.

1.1.7 DEFINICE ÚRADU PODLE TRIDENTSKÉHO KONCILU

1.1.7.1 EKLESIOLOGIE A ORDO V DOBOVÉM KONTEXTU

V průběhu několika staletí docházelo postupně k výrazné změně pohledu na jednotný obraz církve coby jednoho Kristova těla. Církev byla nejprve připodobněna k jednomu městu

s dvojím lidem (laici a klérus) a od 14. a 15. stol. se už dokonce mluví o dvou tělech církve, přičemž každé má jinou hlavu: jedno papeže, druhé císaře. Tím byla jednota Kristova těla fakticky popřena.¹²⁶ I když se proti tomuto rozdělení církve na dvě části s dvojím vedením stavěli papežové, bylo to v kontextu doby zkruseno tím, že šlo spíše o zdůraznění církevního nadřazení nad světským než o vyjádření společenství všech v církvi.

Reformátoři v čele s Martinem Lutherem reagovali na tento stav zdůrazňováním původního pojetí církve jako jednoho těla a jedné hlavy, s odvoláním na všeobecné kněžství věřících ve smyslu základní rovnosti před Bohem: „Vy však jste ‚rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu‘, abyste hlásali mocné skutky toho, který vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla.“ (1 P 2,9). Jak uvádí Luther ve svém spisu *Křesťanské šlechtě německého národa*, není mezi duchovním a světským stavem rozdíl. Odlišují se pouze na základě rozdílných úkolů, které jim jsou svěřeny. Povinnost pečovat o dobro celého křesťanstva má přitom každý křesťan.¹²⁷ Neznamena to však, že by všichni mohli kázat a udílet svátosti – to i nadále příslušelo podle Luthera církevním úřadům. Co však Luther odmítal, byl obětní charakter mše a chápání nositele církevního úřadu coby kněze-obětníka. Pro obětní kult totiž podle něj v Novém zákoně už není místo a navíc by šlo o zpochybnění Kristovy oběti.¹²⁸ Svůj vyhraněný postoj proti katolickému transsubstanciačnímu učení, které, dle jeho přesvědčení, odporuje slovům evangelia, vyjadřuje ve svém spisu „O babylonském zajetí církve“. Luther zde staví na prosté víře v Kristova slova „Toto jest tělo mé...“. Večeře Páně ani mše nejsou v jeho chápání obětí, jak učí katolická církev, jedinou obětí jsou modlitby. Večeře Páně je pro něj zaslíbením odpuštění hříchů, které nám dáva Bůh, potvrzeném smrtí Syna. Má-li tedy být Večeře Páně slavena správně, je třeba mít víru. Svátosti se totiž podle Luthera nenaplnují tím, že se vysluhují, ale tím, že se věří ve slib, který se k nim váže.¹²⁹ Luther zároveň popíral nadřazenost kléru nad laiky, jak bylo praktikováno v životě církve a nakonec i potvrzeno Tridentským koncilem. Tridentský katechismus označoval kněze výrazy „andělé“ či „bohové“, protože „představují Boží moc a velebnost na

¹²⁶ Srov. NEUNER, P. *Laici a klérus*, s. 64.

¹²⁷ Srov. <http://www.luther.cz/martin-luther/dilo>

¹²⁸ Srov. NEUNER, P. *Laici a klérus*, s. 64.

¹²⁹ Srov. <http://www.luther.cz/martin-luther/dilo>

zemi“.¹³⁰ Stejně tak byl církví upřednostňován celibát před manželstvím, neboť byl vnímán jako vznešenější stav, který v sobě obsahuje vyšší dokonalost a svatost.¹³¹ To vše pomohlo k silnějšímu vnímání rozdílu mezi kleriky a laiky, což církev provázelo i v další době.

V teologické rovině navíc nemělo jak kněžství všech věřících (všeobecné), tak ani kněžství služebné (svátostné) dosud své jméno a nebyly tedy teologickými pojmy. Zdá se proto logické, že nutně muselo dojít ke konfrontaci různých vnímání kněžství, a to především pohledů tradiční katolické církve a protestantismu. Ustanovení týkající se svátosti svěcení, která ve svých kánonech specifikuje Tridentický koncil, jsou ve své podstatě reakcí na tvrzení reformátorů. Důležitým faktorem pro lepší pochopení postoje katolické církve k ordo je užitá terminologie Tridentina. Koncilní otcové při vymezování úřadů kněžské služby použili celkem čtyři pojmy, které jsou k sobě v různém vztahu: sacerdos, presbyter, episcopus a minister. Termín *presbyter* se používá jen v hierarchickém vztahu k biskupovi (*episcopus*). V ostatních případech se používá pojem *sacerdos*, neboť pokud jde o ordo, není mezi biskupem a presbyterem žádný rozdíl.¹³² Jedná se zde o svátostnou identitu. Hierarchický rozdíl mezi biskupem a presbyterem je sice „de institutione Divina“, není však sakramentální – svátostný.¹³³ Proto Tridentický koncil v tomto směru o biskupovi nepojednává, jelikož episcopus a presbyter jsou oba stejný sacerdos. Pojem *ministri* v sobě zahrnuje všechny ostatní služebné úřady církve patřící do její hierarchické struktury.

1.1.7.2 ORDO V DOKUMENTU DE SACRAMENTO ORDINIS

Kněžské službě se Tridentický koncil věnoval v těchto dokumentech:

- „O svátosti pokání a posledním pomazání“ (Sessio XIV., 25. 11. 1551)
- „O svaté mešní oběti“ (Sessio XXII., 17. 9. 1562)

¹³⁰ Srov. *Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním a z rozkazu Pia V. papeže římského na světlo vydaný*, 1867, čl. II,7,2.

¹³¹ Srov. NEUNER, P. *Laici a klérus*, s. 71.

¹³² Ani v prvotní církvi nebylo vždy jasně rozlišeno v termínech *episkop* a *presbyter*, jedná se zde o synonyma. Druhý vatikánský koncil šel v tomto bodě ovšem jiným směrem, neboť zdůraznil především svátostnou identitu biskupského úřadu.

¹³³ To změnil až Druhý vatikánský koncil.

- „O všeobecné nauce o svátostech a biřmování“ (Sessio VII., 3. 3. 1547)
- „O kněžství“ (Sessio XXIII., 15. 7. 1563)

Koncilní otcové a teologové vydali své stanovisko ke kněžské službě především v dekretu De Sacramento Ordinis („O kněžství“). Reagovali v něm, jak již bylo uvedeno výše, především na postoje a pohledy na kněžskou službu ze strany protestantů, podle kterých jsou kněžími v církvi všichni křesťané a každý z nich má plnomoc hlásat Boží slovo a svátosti, pokud s tím souhlasí křesťanská obec nebo představený církve. Koncil chtěl tedy v tomto směru jasně definovat kněžství „visibile et externum“¹³⁴ (viditelné a vnější), jeho stupně a svátostný charakter. Způsob, jakým tak činí, je velmi jasný, striktní a nekompromisní, jak je zřejmé nejen z užití formy vyjádření obsahu každého kánonu, ale i jeho zakončení. Použité slovní spojení *anathema sit* je jasným vzkazem pro ty, kteří jednájí v rozporu s církevní naukou - kdo tvrdí, že... ať je (z církve) vyloučen!¹³⁵

Postoje tehdejší katolické církve k ordo jsou sepsány v celkem 8 kánonech. Znění prvních pěti kánonů pojednávajících o svátostných úkonech kněžství (1), o dělení svěcení na vyšší a nižší (2), o svátostné povaze ordo (3), o nesmazatelném svátostném charakteru (4) a o významu svátostného pomazání při svěcení (5) dosáhly své finální verze již při druhé revizi v prosinci 1562. Zbývající tři kánony týkající se hierarchického uspořádání církve prošly ještě dalšími úpravami a jejich konečná verze byla známá až následující rok.

Jelikož se Tridentský koncil svými kánony velmi zásadním způsobem staví k otázce ordo, je na místě věnovat jim bližší pozornost. Ačkoli by si toto téma zasloužilo mnohem hlubší analýzu, pro naši potřebu zde postačí předložit zde jejich znění jak v latinském originále, tak i v českém překladu¹³⁶ s malým komentářem. Z hlediska diakonátu nás bude zajímat především kánon 6, kde se koncilní otcové zmiňují o služebném stupni (*ministris*) církevní hierarchie, do které spadá i diakonát.

¹³⁴ Koncil nepopíral kněžství *interní* a *duchovní*, nicméně pokud mluví o kněžství, má tím na mysli hlavně presbytery.

¹³⁵ Nebo také: budiž proklet!

¹³⁶ Znění všech osmi kánonů z latiny do češtiny přeložil autor této práce.

Kánon 1

“Si quis dixerit, non esse in novo Testamento sacerdotium visibile et externum, vel non esse potestatem aliquam consecrandi et offerendi verum corpus et sanguinem Domini, et peccata remittendi et retinendi, sed officium tantum et nudum ministerium praedicandi Evangelium, vel eos, qui non predicant prorsus non esse sacerdotes: anathema sit.” (621, 30-33; COD 743,30-34; DS 1771)

Kdo tvrdí, že v Novém zákoně není kněžství viditelné a vnější, nebo žádná moc proměňovat a podávat pravé Tělo a Krev Páně, odpouštět a zachovávat hříchy, nýbrž jen úřad a pouhá služba zvěstování evangelia, nebo že ti, kteří právě nekáží, nejsou kněžími, ať je vyloučen.

První kánon pojednává hned o třech důležitých specifikách kněžské služby: moc proměňovat eucharistii, odpouštět hříchy a hlásat Slovo Boží. Nejdříve však zmiňuje existenci vnějšího, viditelného kněžství v Novém zákoně, jenž má svůj původ v Ježíši Kristu a jeho oběti.¹³⁷ Potvrzením vyjádření IV. Lateránského koncilu ve věci zplnomocnění kněze k proměňování Těla a Krve Páně znovu upevňuje roli kněze coby obětníka. Zároveň dochází k jasnému vymezení vůči protestantskému názoru, že kněz je knězem pouze v době, kdy káže.

Kánon 2

“Si quis dixerit, praeter sacerdotium non esse in ecclesia catholica alios ordines, et maiores et minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.” (621,34-36; COD 743,35-37; DS 1772)

Kdo tvrdí, že mimo kněžství nejsou v katolické církvi již žádné další svátosti svěcení, vyšší a nižší, skrze které se jde kněžství jakoby vstříc, ať je vyloučen.

Smysl druhého kánonu je třeba vidět především v oficiálním potvrzení stávající podoby členění ordo, a to na nižší a vyšší stupně svěcení. Přestože zde není explicitně vyjádřeno, do jakého stupně které úřady patří, je dle tehdejší církevní praxe zřejmé, že k vyšším svěcením se

¹³⁷ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 61.

řadilo kněžské, jáhenské a podjáhenské. Nižší svěcení zahrnovalo služby dveřníka, exorcisty, lektora a akolyty.¹³⁸

Kánon 3

“Si quis dixerit, ordinem sive sacram ordinationem non esse vere et proprie sacramentum, a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum ritum quendam eligendi ministros verbi Dei et sacramentorum: anathema sit.” (621,37-40; COD 743,38-42; DS 1773)

Kdo tvrdí, že úřad nebo svátost svěcení není pravá a řádná svátost ustanovená Kristem, nýbrž lidským dílem, vymyšleným muži, kteří nerozuměli církevním věcem, nebo jde jen o určitý obřad k výběru služebníků Božího slova a svátostí, ať je vyloučen.

Kánon 3 se vztahuje ke svátostné povaze ordo, když odkazuje na ustanovení svátosti kněžství Ježíšem Kristem. Ve vztahu k protestantismu se jedná o odmítnutí názoru, že kněžství není svátostí, nýbrž pouze službou, ke které může být pověřen kdokoli z pokřtěných na základě všeobecného kněžství se souhlasem představeného církve či křesťanské obce. Zároveň se dotýká problematiky ritu vkládání rukou, která se více rozvádí v následujícím kánonu.

Kánon 4

“Si quis dixerit, per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra episcopus dicere: accipe Spiritum Sanctum, aut per eam non imprimi characterem, vel eum, qui sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse: anathema sit.” (622,1-3; COD 744,1-4; DS 1774)

Kdo tvrdí, že se skrze svátosti neudílí Duch svatý a nemá žádný význam, když biskup pronáší: Přijmi Ducha svatého, nebo že se skrze ni nevtiskuje znamení, nebo že ten, který se stal jednou knězem, může být znovu laikem, ať je vyloučen.

¹³⁸ Srov. *Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním a z rozkazu Pia V. papeže římského na světlo vydání*, s. 304-313.

Váha významu tohoto kánonu leží hned v několika tezí. Nejen že popisuje svátostnou podstatu obřadu svěcení (přijetí Ducha svatého), ale potvrzuje také stálost kněžské služby vtisknutím nesmazatelného svátostného charakteru. Díky tomu se kněz již nemůže stát znovu laikem. Dochází tím k sakramentálnímu rozlišení mezi laiky a ordinovanými služebníky.¹³⁹

Kánon 5

“Si quis dixerit, sacram unctionem, qua ecclesia in sancta ordinatione utitur non tantum non requiri, sed contemnendam et perniciosam esse, similiter et alias ordinis caeremonias: anathema sit.” (622,4-6; COD 744,5-7; DS 1775)

Kdo tvrdí, že svátostné pomazání, které církev udílí při svátosti svěcení, není jen zbytečné, ale je i pohrdavé a zhoubné, stejně jako ostatní obřady úřadu, ať je vyloučen.

V dalším kánonu Tridentský koncil vyzdvihuje důležitost materie svátosti svěcení neboli svátostné pomazání.

Kánon 6

“Si quis dixerit, in ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quae constat ex episcopis, presbyteris, et ministris; anathema sit.” (622 7f; COD 744,8f; DS 1776)

Kdo říká, že v církvi neexistuje Božím ustanovením zřízená hierarchie tvořená biskupy, kněžími a služebníky, ať je vyloučen.

Znění šestého kánonu je reakcí na tvrzení zpochybňující církevní hierarchii a zastávající pouze jednotné kněžství všech věřících na stejné úrovni. Důležitost tohoto kánonu spočívá, mimo vyjmenování kněžského a biskupského úřadu, především v zahrnutí služebných rolí (z dnešního pohledu významné především pro diakonát) do hierarchie církve. Jsou v něm konkrétně vyjmenovány 3 stupně svátosti kněžství: episcopis (biskupové), presbyteris (kněží) a ministris (služebníci). Pro jáhny je zde místo (z řečtiny do latiny převzatého a pro jáhenství

¹³⁹ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 62.

příznačnějšího) slova „diaconis“ použit výraz „ministris“. Důvod pro použití tohoto obecnějšího označení můžeme hledat v mnohosti služebných úřadů, které v době Tridentina byly součástí skupiny církevních úřadů (diákon, subdiákon, akolyté, exorcisté, lektoři a ostiáři). Na základě tohoto kánonu je tedy zcela zřejmé, že jáhenství patří do struktury církve a je součástí její hierarchie. Na první pohled se jedná o jednoduchou formulaci. V jejím pozadí však stojí velmi zajímavá a ne nedůležitá diskuze. Původní znění ani další navrhované změny kánonu č. 6 totiž vůbec neobsahovaly vyjmenování hierarchických stupňů. A dokonce ještě v předvečer rozhodujícího zasedání byla v textu provedena jedna změna, kterou iniciovali španělští účastníci sněmu: před slovem *ministris* (služebníci) bylo odstraněno slovo *aliis* (ostatní).¹⁴⁰ Ve všech těchto úpravách textu můžeme vidět co do identity církevních úřadů značný význam – odstraněním označení služebníků coby *dalších*, se kněžství jasně vymezuje od služebných církevních úřadů a ponechává si čistě identitu kněze-obětníka a vysluhovatele svátostí.

Kánon 7

“Si quis dixerit, episcopus non esse presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi et ordinandi, vel eam, quam habent, illis esse cum presbyteris communem, vel ordines ab ipsis colatos sine populi vel potestatis saecularis consensu aut vocatione irritos esse, aut eos, qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et sacramentorum ministros: anathema sit.” (622,9-13; COD 744,10-15; DS 1777)

Kdo tvrdí, že biskupové nejsou presbyterům nadřazeni, nebo že nemají moc biřmovat a světit, nebo tu (moc), kterou mají, mají společně s kněžími, nebo jimi udělená svěcení bez souhlasu či povolání lidem nebo světskou mocí, jsou neplatná, nebo že ti, kteří nejsou ani vysvěceni církevní a kanonickou mocí ani poslaní, ale pocházejí odjinud, jsou legitimními služebníky slova a svátostí, ať je vyloučen.

V sedmém kánonu definuje Tridentinský koncil nadřazenost biskupa nad presbytery (myšleno jurisdikčně) a odmítá uvedení do kněžského stavu jinou formou než svěcením z rukou

¹⁴⁰ Srov. FREITAG, J. *Sacramentum ordinis auf dem Konzil von Trient*, s. 338.

biskupa. Obdobně pojednává o pověření papežem k výkonu biskupského úřadu poslední osmý kánon.

Kánon 8

“Si quis dixerit, episcopus, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros episcopos, sed figmentum humanum: anathema sit.” (622,14f; COD 744,16-18; DS 1778)

Kdo tvrdí, že biskupové, kteří obdrželi svůj úřad z pravomoci římského papeže, nejsou legitimními a pravými biskupy, ale lidským výmyslem, ať je vyloučen.

Pod tíhou konfrontace učení katolické církve s učení protestantským se Tridentskému koncilu podařilo jasně specifikovat zásadní charakteristiky ordo. Kněžství všeobecné a svátostné se stávají teologickými pojmy a základem ke správnému uchopení problematiky identity kněze. Stěžejní úkoly kněžství jsou potvrzeny: moc proměňovat tělo a krev Páně a moc odpouštět hříchy. Vztah kněz-biskup je nahlížen ze dvou úhlů: sakramentálního a jurisdikčního. Na rozdíl od praktické nutnosti podřízení ve výkonu soudní moci stojí ve svátostném kněžství všichni nositelé kněžského svěcení (papež, biskup, farář i kaplan) na stejné úrovni. Každý kněz je nástupcem apoštolů in sacerdotio.

Kněžství po Tridentském koncilu se vyznačovalo třemi charakteristikami, vycházejícími ze stěžejních úkolů kněze: vést, posvěcovat a učit. První charakteristika definuje kněze jako představeného farnosti v roli dobrého pastýře (srov. J 10,11.14).¹⁴¹ Druhá, a na ni položil Tridentský koncil obzvlášť velký důraz, představuje posvěceného služebníka jako toho, kdo má díky přijatému nesmazatelnému charakteru moc vysluhovat svátosti, především eucharistii a svátost smíření.¹⁴² Třetí specifikum uschopňuje kněze díky přijatému svěcení zejména k hlásání evangelia a jeho výkladu.

¹⁴¹ Tato úloha je u potridentského kněžstva upozaděována s odkazem na biskupa, resp. papeže. (Srov. např. DH 1768 a 1777, nebo *Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním a z rozkazu Pia V. papeže římského na světlo vydaný*, s. 302 a 312)

¹⁴² DH 1738, 1740, 1747, 1764, 1771-1778, nebo srov. *Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním a z rozkazu Pia V. papeže římského na světlo vydaný*, s. 299-316.

Diakonát je v pohledu Tridentského koncilu nahlížen jako pomoc k důstojnějšímu uskutečňování svátosti kněžství (*cum veneratione ministerium tam sancti sacerdotii*).

Uvedme zde alespoň několik zásadních výstupů o jáhenství, vyplývajících z koncilních dokumentů: diakonát je prezentován jako část cesty k presbyterátu; je zahrnut do *ordines ministrorum*,¹⁴³ a tedy je součástí (z Božího nařízení ustanovené) církevní hierarchie a má svátostný charakter; v dokumentech není výslovná zmínka o přímém vztahu diákona k biskupovi. Z hlediska našeho tématu je pak jistě nejzajímavějším faktem, že na 23. zasedání bylo Dekretem o reformaci (*Decreta De reformatione*, cap. 17) přijato ustanovení o znovuzavedení stálého diakonátu v původní podobě s úlohami a povahou, jaké byly v prvotní církvi:

V horlivé touze po obnovení funkcí svatého řádu od diakonátu po dveřníky, které byly chvályhodně přijaté v církvi od dob apoštolů a na mnoha místech přerušené, (...) stanovuje svatá synoda, aby služby tohoto druhu byly v budoucnu vykonávány pouze těmito uvedenými řády.¹⁴⁴

Bohužel tento předpis nebyl následně v praxi uplatněn.¹⁴⁵

Zavedením reformy Tridentského koncilu došlo k radikální proměně duchovenstva – k profesionalizaci, díky které se klérus vyprofiloval jako samostatný stav ve společnosti i církvi.¹⁴⁶

¹⁴³ Srov. DS 1765.

¹⁴⁴ „Ut sanctorum Ordinum a Diaconatu ad Ostiariatum functiones, ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptae, & pluribus in locis aliquamdiu intermissae; (...) illius pristini moris restituendi desiderio flagrans sancta synodus, decernit, ut in posterum huiuscemodi ministeria non nisi per constitutos in dictis Ordinibus exercentur.“ (ses. XXIII., cap. XVII.) SACRO-SANCTI ET ŒCUMENICI CONCILII TRIDENTINI, CANONES ET DECRETA. Quid in hac editione præstitum sit, sequ[ens] P. Chiffletii, Apud Balth. ab Egmond et Socios. 1688, s. 129.

¹⁴⁵ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů a Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002, s. 7.

¹⁴⁶ Srov. SKLENÁŘ, M. *Tridentská reforma diecézního kléru a její vybrané vnější projevy*, diplomová práce, Praha, 2013, s. 48.

1.2 TEOLOGICKÁ REFLEXE DIAKONÁTU VE 20. STOLETÍ

1.2.1 PASTORAČNÍ ÚVAHY O ZNOVUZAVEDENÍ DIAKONÁTU PŘED II. VATIKÁNSKÝM KONCILEM

Tématu obnovení trvalého diakonátu se v období před II. vatikánským koncilem dostalo velmi významné pozornosti. Prošel rozsáhlým procesem nových teologických náhledů a nastínění nových pastoračních možností napříč církví v celosvětovém měřítku. Vyjadřovali se k němu teologové i kardinálové ze všech oblastí světa. Jejich vyjádření byla pod editorským vedením Karla Rahnera a Herberta Vorgrimlera shromážděna ve sborníku *Diakonia in Christo*. Ten byl díky svému rozsáhlému pastorálně-teologickému rozboru stálého diakonátu a ojedinělé aktuálnosti v jeho popisu¹⁴⁷ jedním z několika ústředních pracovních materiálů pro jednání aktérů Druhého vatikánského koncilu v této záležitosti. Předkoncilní hlas volající po diakonátu vyrůstal ze dvou kořenů: a) je nezbytné obnovit úřad v církvi, která má svátostnou důstojnost a od počátku patří do hierarchické struktury církve, b) při množství a zátěži pastorální péče dnes se nelze vzdát specifických služeb diákona, především ve zvláštních situacích, jakými jsou misie, diaspory nebo oblasti trpící nedostatkem kněží.¹⁴⁸ A není jistě nezajímavé, že se nejednalo pouze o volání po obnovení mužského diakonátu, neboť existovala i (v té době do jisté míry revoluční) snaha o zavedení také ženské formy této služby: „Již na přelomu 19. a 20. století předstoupila skupina zakladatelek Bavorského katolického svazu žen před Michaela von Faulhabera, tehdy ještě profesora ve Štrasburku a od r. 1917 mnichovského a freisinského arcibiskupa, s prosbou o svěcení jáhenek.“¹⁴⁹ Tato touha po udělování svátosti jáhenství i ženám¹⁵⁰ přinejmenším dokresluje enormní zájem z řad věřících o obnovení stálého diakonátu.

¹⁴⁷ Ve 20. století se úplný popis jáhna až do vydání *Diakonia in Christo* v žádných jiných pramenech nevyskytuje.

¹⁴⁸ Srov. RAHNER, K., VORGRIMLER, H. (ed.) *Diakonia in Christo : uñber die Erneuerung des Diakonates*, obal knihy.

¹⁴⁹ HÜNERMANN, P. Theologischer Kommentar zur dogmatischen Konstitution über die Kirche Lumen gentium. In HÜNERMANN, Peter; HILBERATH, Bernd Jochen. *Herders Theologischer Kommentar zum Zweiten Vatikanischen Konzil*. Band 2, s. 283.

¹⁵⁰ Několik žen bylo počátkem 20. století v Bavorsku skutečně na jáhenky vysvěceno. Jejich „Sdružení katolických diákonek“, jak si od roku 1919 říkaly, bylo v roce 1953 uznáno jako Sekulární institut biskupského práva. Později přijaly název *Ancillae Sanctae Ecclesiae* (Služebnice svaté církve). (Srov. REININGER, D. *Diakonat der Frau in der Einen Kirche*, s. 44)

Nyní ale zaměřím svoji pozornost zpět ke sborníku *Diakonia in Christo*, neboť z hlediska jeho důležitosti a významu je nejdříve vhodné zabývat se jím na tomto místě trochu podrobněji. Svoji podstatou se totiž jednalo o velkolepý projekt, ve kterém se pojila hluboká teologie svátosti jáhenství s běžnou církevní praxí. Více, než kde jinde, se v tomto dokumentu opírá obnovení stálého diakonátu vycházející z potřeby života církve (vidět) jak o dlouholeté zkušenosti věřících, tak o nezpochybnitelnou svátostnou povahu služebního poslání církve (posoudit) a nastiňuje hned několik možných cest (definovaných s ohledem na místní danosti té které oblasti, již se konkrétní list týká), kudy by se mohl, či snad měl, stálý diakonát ubírat (jednat).

Z velké části *Diaconia in Christo* pojednává především o teologickém uchopení podstaty jáhenské služby v církvi, jež je nejdůležitějším základem vedoucím k objasnění a zdůvodnění potřebnosti této služby v životě církve. Např. Karl Rahner se tak ve svém příspěvku pojednávajícím o teologii obnovení diakonátu opírá o několik zásadních faktů¹⁵¹:

- diakonát je součástí úřadu, *ordo*, který Kristus ustanovil pro církve při jejím založení,
- sakramentální charakter diakonátu vychází ze způsobu obřadu svěcení tohoto úřadu (ritus vkládání rukou) sahajícím až do apoštolské doby,
- diakonát nemusí být nutně pouze předstupněm presbyterátu¹⁵².

Podobně formuluje teologické aspekty diakonátu i Augustin Kerkvoorde ve své *Teologii diakonátu*¹⁵³, když především zmiňuje (s odkazem na usnesení Tridentského koncilu a na proslov papeže Pia XII. pronesený na mezinárodním kongresu laického apoštolátu v říjnu roku 1957), že diakonát je součástí církevní hierarchie. Zároveň však upozorňuje na skutečnost, že jako svébytný hierarchický stupeň existuje diakonát pouze ve východních církvích, a to zejména svojí nezastupitelnou liturgickou rolí, na rozdíl od církve západní, kde

¹⁵¹ Srov. RAHNER, K. Die Theologie der Erneuerung des Diakonates. In *Diaconia in Christo : u□ber die Erneuerung des Diakonates*, s. 285-289.

¹⁵² Na tomto místě K. Rahner dodává, že jen díky církevnímu nařízení se stalo praxí svěcení mužů na kněze pouze tehdy, když předtím přijali svátost jáhenství. Praxe prvotní církve (která de facto byla prováděna po dlouhá staletí) byla zcela jiná – vkládáním rukou byli muži (i ženy) ustanovováni do jakéhokoliv úřadu bez ohledu na to, zda již předtím zastával jiný církevní úřad. (Srov. RAHNER, K. Die Theologie der Erneuerung des Diakonates, s. 287n)

¹⁵³ Srov. KERKVOORDE A. Die Theologie des Diakonates. In *Diaconia in Christo : u□ber die Erneuerung des Diakonates*, s. 220-284.

je tato role zpravidla vykonávána kněžími, navíc pouze při určitých slavnostních ceremoniích. Kerkvoorde tak popisuje zcela otevřeně nedůstojnou pozici jáhnů v římskokatolické církvi, která byla výsledkem úpadku diakonátu trvajících již několik staletí. Přitom zástupci církevní hierarchie, tedy biskupové, kněží a jáhni, jsou v jednotě zástupci Krista. Vždyť pouze Kristus je jediným knězem Nového Zákona a církve má spoluúčast na jeho kněžském charakteru. Ona je nástrojem, kterým Kristus jako kněz působí – zvěstuje Boží slovo a udílí svátosti. Ne všichni věřící však na tom mají stejný podíl. V plnosti je uskutečňována pouze prostřednictvím církevní hierarchie vycházející od apoštolů a těch, které skrze posvátné svěcení ustanovili do různých úřadů (biskupové, presbyteri, jáhni). Logicky pak pokládá zásadní otázku, jak je možné, je-li diakonát svátostným stupněm kněžského úřadu, že byl jako takový dlouhá staletí církví opomíjen?

Tento fragment zastupující „teologickou část“ dokumentu doplňovala ještě část dějinného vývoje (od novozákonních počátků přes různost vývoje ve východní a západní církvi až po podobu diakonátu ve 20. stol. podle církevního práva) a část s názvem Snahy, praktické příležitosti a podněty pro obnovení diakonátu. Jelikož jsem se v této práci dějinným vývojem již zabýval, věnuji nyní pozornost druhé jmenované části, která obsahuje velmi zajímavé a podnětné dopisy biskupů zastupujících různé světové oblasti. Téměř všichni tito autoři se ve svých dopisech drželi stejné myšlenkové struktury, která by se dala shrnout do několika obecnějších témat s konkrétnějšími body:

- 1) představení místní církve
 - rozloha
 - počet obyvatel
 - počet věřících
 - počet kněží
 - poukázání na potřebu jáhnů v pastoraci
- 2) obecné úvahy
 - místní církve v dějinách daného státu / území
 - otázka počtu kněží
 - výpomoc kněžím
 - stálý diakonát
 - výběr kandidátů
 - vztah jáhna a ostatních věřících
 - finanční a společenské podmínky

- nebezpečí a riziko odpadnutí
- 3) zvláštní úvahy
- správa církevního majetku
 - sociální péče
 - liturgické funkce
 - náboženská výchova
- 4) podněty, návrhy, doporučení
- vzdělání jáhna
 - celibát
 - potřebný věk k vysvěcení
 - svěcení žen na diakonky, apod.

Úvodní dvě části seznamují čtenáře s faktickými údaji o místní církvi (1), které zpravidla dokládaly nedostatečné personální zajištění duchovenské služby v dané oblasti (2). Prakticky se jednalo o všechny mimoevropské země. Ve třetí části předkládali autoři různé pastorační oblasti, ve kterých viděli možný přínos nově ustanovených jáhnů. Z uvedeného výčtu těch nejdůležitějších je patrné, že II. vatikánský koncil tento směr reflektoval.¹⁵⁴ V poslední části se zabývali konkrétními požadavky na osobnost kandidáta a nositele jáhenského úřadu. Dotýkali se např. takových témat, jako je celibát nebo svěcení žen, které jsou stále aktuální i v dnešní době. V případě celibátu jáhnů zněl jasný hlas pro to, aby nebyl podmínkou přijetí této svátosti. Důvod byl velmi zřejmý, jak jej popsal např. indický arcibiskup Eugen D'Souza, který se ve svém příspěvku zaměřil na misijní poslání jáhnů: celibát není Božím příkazem, jde o církevní předpis. Navíc dovednosti a schopnosti vhodné pro pastorační práci jsou Božím darem, který jistě není vázán pouze na celibát, jak koneckonců ukazují i mnohé případy v církevních dějinách. Pouze v případě, že budou jáhni moci žít i v manželstvích, přinese diakonát, podle názorů zkušených misionářů, ty správné plody, které se od něj očekávají. Navíc manželství dodává jáhnovi určitou stabilitu.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Srov. LG 29.

¹⁵⁵ D'SOUZA, E. Ständige Diakone in der Mission. In *Diaconia in Christo : u ber die Erneuerung des Diakonates*, s. 504.

1.3 DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL

Novodobou historii trvalého diakonátu začínáme psát od šedesátých let 20. století, kdy nejprve proběhly diskuse a přípravné práce k plánovanému Druhému vatikánskému koncilu (viz kap. 1.6), na kterém se koncilní otcové (mimo jiné) tématem diakonátu zabývali, a pak především průběh a usnesení samotného koncilu. Tento mezník je pro dnešní podobu diakonátu zcela klíčový a dokumenty týkající se této podoby služby církve jsou pro ni hned po Písmu sv. naprosto zásadní, neboť ji uvádějí do znovu života církve jako trvalou hodnotu.

V této kapitole se zaměříme nejdříve na to, jak se v pojetí Druhého vatikánského koncilu posunul náhled církve na svátost kněžství a na vzájemné vztahy mezi jednotlivými stupni ordo (kněz-biskup-papež). Následně si přiblížíme koncilní texty ustanovující znovuzavedení stálého diakonátu jako vlastního a trvalého hierarchického stupně.

1.3.1 SVÁTOST KNĚŽSTVÍ V POJETÍ DRUHÉHO VATIKÁNSKÉHO KONCILU

O kněžství pojednává Druhý vatikánský koncil:

- v Konstituci o liturgii SACROSANCTUM CONCILIUM (dokončena 4. XII. 1963)
- v Konstituci o církvi LUMEN GENTIUM (dokončena 21. XI. 1964)
- v Dekretu o biskupech CHRISTUS DOMINUS (dokončen 28. X. 1965)
- v Dekretu o výchově ke kněžství OPTATAM TOTIUS (dokončen 28. X. 1965)
- v Dekretu o službě a životě kněží PRESBYTERORUM ORDINIS (dokončen 7. XII. 1965)

Základ nauky o kněžství Druhého vatikánského koncilu tvoří z těchto dokumentů především konstituce Lumen Gentium a dekret Presbyterorum ordinis.

Základ, na kterém spočívá teologie kněžství Druhého vatikánského koncilu, a který byl také směrodatný pro koncilní terminologii, je pravda o poslání celého Božího lidu. Všichni křesťané mají účast na kněžství Ježíše Krista (SACERDOS) a jsou tak povoláni

k všeobecnému kněžství (SACERDOTIUM). Aby sněm odlišil toto všeobecné kněžství od hierarchického, užívá k označení kněží pojem PRESBYTERI. Pro označení biskupů používá sněm výrazu EPISKOPI.¹⁵⁶

Kněžství jako takové nebylo hlavním tématem Druhého vatikánského koncilu. „Pokud koncil jednal o kněžství, byli kněží prezentováni především jako *spolupracovníci biskupů* a pastýři jednotlivých společenství, zpravidla farností. Pojetí kněze jako udělovatele svátostí a pastýře, reprezentujícího Krista jako hlavu církve, bylo beze změny převzato z modelu potridentské církve.“¹⁵⁷ Přesto bylo vzhledem k celkovému teologickému pojetí církve coby Božího lidu příhodné reflektovat kněžství z několika vztahových pozic: kněz-laik¹⁵⁸, kněz-biskup a kněz-svět. F. Planner tyto pozice, které byly implementovány do textu koncilního dekretu o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, formuloval do následujících otázek:¹⁵⁹

- 1) Jaké je postavení kněze v církvi, kde mají všichni podíl na Kristově kněžství?
- 2) Jaký je vztah kněží a biskupského sboru?
- 3) Jaký je vztah kněze k světu?

ad 1) Základem kněžského svěcení je společné kněžství všech věřících, a tak, i když se všeobecné a hierarchické kněžství od sebe podstatně liší, zůstává kněz uvnitř Božího lidu a ne nad ním → kněz tedy není ostatním věřícím nadřazený. Má žít s ostatními jako s bratry a sestrami a pomáhat jim ve vztahu k Bohu (srov. PO 3).

ad 2) Biskupové mají sice plnost kněžského svěcení, nicméně spolu s kněžími jsou nástroji Krista. Společně mají účast na Kristově kněžství a jeho poslání. Biskupové tak mají jednat s kněžími jako se svými bratry a přáteli (srov. PO 7). Na rozdíl od Tridentského koncilu, který zdůrazňoval, že biskup je víc než kněz z pohledu jurisdikce, II. vatikánský koncil klade důraz na vztah svátostný. Kněz se svěcením stává v podstatě biskupovým spolupracovníkem,

¹⁵⁶ Srov. PLANNER, F. *Kněz a jeho poslání*, s. 41.

¹⁵⁷ KAPLÁNEK, M. Kněží a laici ve farní pastoraci po listopadu 1989. In HANUŠ, Jiří (ed.). *Služebníci neužiteční. Kněžská identita v českých zemích ve 20. století*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015, s. 157.

¹⁵⁸ K tomuto tématu více tamtéž, s. 149-166.

¹⁵⁹ Srov. PLANNER, F. *Kněz a jeho poslání*, s. 38-50.

pomáhá mu a představuje ho v jednotlivých církevních shromážděních, kdykoli předsedá bohoslužbě.

ad 3) Ke službám kněze patří i misijní poslání. Nemá se tedy starat pouze o věřící ve své farnosti, ale také o ty, kteří nepřijímají svátosti nebo dokonce od víry odpadli, o věřící hlásící se k jiné církvi a také o ty, kteří neuznávají Krista jako Spasitele (srov. PO 9). Stejně jako má být kněz vnímavý k potřebám věřících v církvi, tak se má věnovat i potřebám ostatních lidí ve světě. Kněz má být dobrým pastýřem, který se snaží o to, aby vztahy mezi lidmi byly stále lidštější a tím přispívat k posvěcování a zdokonalování světa.

Josef Dolista shrnuje ve své knize O podstatě kněžské služby koncilní teologii kněžství do několika základních tezí:¹⁶⁰

- *kněžství existuje jen uvnitř poslání celé církve* – kněz je svěcen církvi a poslán ke službě církve, a v ní a jejím prostřednictvím ke službě ve světě
- *kněžské poslání spočívá ve službě*
 - Božímu slovu – hlásání evangelia
 - posvěcující – slavení eucharistie, která je středem a vrcholem života křesťanské obce (srov. ChD 30)
 - pastýřské – vedení Božího lidu a působení uvnitř církve ne jako vládce, ale jako dobrý pastýř
- *kněz má podíl na kněžství Kristově v jednotě s ostatními kněžími*
 - v jednotě s biskupem – kněží spolu se svým biskupem tvoří jediný kněžský sbor (srov. LG 28)
 - v jednotě s ostatními kněžími – na základě svátostného svěcení a poslání tvoří jednu rodinu (srov. ChD 28). Mají si pomáhat jak duchovně, tak hmotně a pastoračně. (srov. LG 28).
- *kněžská služba napomáhá k rozvoji a zralosti laiků* – kněží jsou vybízeni, aby spolupracovali s laiky, uznávali jejich důstojnost a zvláštní roli v církvi, vytvářeli potřebný prostor k činnosti a pomáhali jim objevovat a uskutečňovat charismata. Kněží se mají věnovat také těm, kteří jsou sice pokřtěni, ale křesťanskou víru neprožívají nebo od ní dokonce odpadli (srov. LG 28).

¹⁶⁰ Srov. DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, s. 64-70.

- *kněžská služba je misionářská* – činnost kněží se nemá omezovat pouze ve prospěch malé skupiny věřících (farnosti), ale celé diecéze či církve. Z misijního hlediska je potřebný dialog se společností, ve které se církve nachází, resp. konkrétním místem, kde ten který kněz působí.
- *konkrétní kněžská služba je cestou ke svatosti* – přestože je kněžská svatost záležitostí především Boží milosti, kterou kněz obdrží prostřednictvím svěcení, má se o zrání ke svatosti přičinit i kněz sám náležitým vykonáváním trojí služby - slova, kultu a pastýřské služby (srov. PO 13). Dekret Presbyterorum ordinis doporučuje osvědčené prostředky pro duchovní rozvoj života kněží: pravidelné zpytování svědomí a přijímání svátosti smíření, duchovní četba, eucharistická a mariánská úcta, konání duchovních obnov apod.

Velké změny dosáhl u Druhého vatikánského koncilu náhled na vzájemné vztahy uvnitř ordo. V „tridentském“ modelu byli kněží, biskupové a papež ze svátostného charakteru kněžské služby na stejné úrovni – všichni jsou označováni pojmem *sacerdos*. Vzájemně se však od sebe liší jurisdikčně, kdy kněz je podřízen biskupovi a biskup papeži. Ve „vatikánském“ modelu, přestože kněz i biskup obdrželi stejnou svátost kněžství, její plnosti dosahuje až biskup. Kněze si biskup světí jako svého spolupracovníka a společně tvoří jediný kněžský sbor. Kněz zpřítomňuje biskupa při místních shromážděních věřících a pod jeho vedením posvěcuje a řídí svěřenou část Božího lidu. (srov. LG 28) Kněz se tedy od biskupa liší svátostně. „Kněží sice nedosáhli vrcholu kněžství a ve výkonu své moci závisí na biskupech, jsou však s nimi spojení kněžskou důstojností a mocí svátosti kněžství, podle obrazu Krista, nejvyššího a věčného kněze; jsou posvěceni, aby hlásali evangelium, aby se stali pastýři věřících a konali bohoslužby jako praví kněží Nového zákona.“ (LG 28)

1.3.2 USTANOVENÍ II. Vatikánského koncilu o diakonátu (LG 29, AG 16)

O směřování k znovuzavedení trvalého diakonátu se rozhodlo v rámci druhé koncilní periody (1963), kdy se měli v průzkumném hlasování všichni koncilní otcové vyjádřit k pěti sporným otázkám. Pátá otázka zněla: „Zda se otcům líbí připravit schéma tak, že se bude uvažovat o možnosti zavést diakonát jako vlastní a trvalý stupeň posvátné služby, podle užitečnosti pro

církev v různých regionech.¹⁶¹ Souhlasným vyjádřením koncilních otců dostaly teoretické úvahy o zavedení trvalého diakonátu reálné obrysy, jež se postupně vyprofilovaly až do textu 29. článku konstituce O církvi *Lumen Gentium*. Uveďme si zde tedy celé jeho znění:

Na nižším stupni hierarchie stojí jáhnové, na něž jsou vkládány ruce „nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě“. Posílení svátostnou milostí slouží Božímu lidu ve společenství s biskupem a jeho kněžským sborem službou liturgickou, kazatelskou a charitativní. Úkolem jáhna je, podle toho, jak mu to přidělila příslušná autorita, slavnostně udělovat křest, uchovávat a rozdělovat eucharistii, jménem církve asistovat při uzavírání manželství a žehnat mu, přinášet umírajícím svátostnou posilu na cestu do věčnosti, předčítat věřícím Písmo svaté, vyučovat a povzbuzovat lid, předsedat bohoslužbě a modlitbě věřících, udělovat svátostiny a vést smuteční a pohřební obřady. Protože se věnují úkolům charitativním a administrativním, ať pamatují na výzvu svatého Polykarpa: „Bud'te milosrdní a horliví a postupujte podle pravdy Pána, který se stal služebníkem všech.“ (Sv. Polykarp, Filip 5,2).

Tyto funkce jsou nadmíru potřebné pro život církve. Protože se však podle dnes platné kázně v latinské církvi mohou v mnoha krajinách vykonávat jen velmi těžko, může být v budoucnu obnoveno jáhenství jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň. Příslušným územním biskupským sborům různého druhu náleží pravomoc se schválením papežovým rozhodnout, zda a kde je vhodné ustanovit takové jáhny pro duchovní správu. Se souhlasem římského biskupa se může toto jáhenství udělit mužům zralejšího věku, a to i žijícím v manželství, a také schopným mladým mužům, pro které však musí zůstat v platnosti zákon celibátu.

V přípravných diskuzích k tomuto textu se vyprofilovaly dvě skupiny hájící rozdílné postoje především v otázce celibátu. Zástupci jedné skupiny měli obavy, zda se při neprosazení povinnosti jáhnů dodržovat celibát ještě více neprohloubí krize nedostatku kněží. Argumentovali tím, že pro mladé muže bude bezpochyby jednodušší zůstat jáhny a vstoupit do manželství než přijmout kněžské svěcení a žít v celibátu. Na tyto pochyby měli zástupci druhé skupiny již připravenou odpověď:¹⁶² na jáhny by byli svěceni muži starší 40 let, kteří mají již své rodiny a jsou v církvi aktivní. U takových by již bylo předem vyloučeno, aby se

¹⁶¹ HÜNERMANN, P. Theologischer Kommentar zur dogmatischen Konstitution über die Kirche *Lumen gentium*. In HÜNERMANN, Peter; HILBERATH, Bernd Jochen. *Herders Theologischer Kommentar zum Zweiten Vatikanischen Konzil*. Band 2, s. 348.

¹⁶² Svoji úlohu zde jistě sehrál i již výše uvedený dokument *Diaconia in Christo*, kde se této problematice církevní představitelé věnovali.

později mohli stát kněžími. Podporu ženatým jáhnům vyjádřili i zástupci východních církví, kteří v nich viděli do jisté míry obdobu svých ženatých kněží.¹⁶³ V následném hlasování koncilních otců bylo potvrzeno, že na jáhny mohou být svěceni starší muži, zralé povahy a žijící v manželství (1598 bylo pro, 629 proti). A jak již víme z finální podoby 29. článku LG, nebyl přijat návrh světit na jáhny mladší svobodné muže, kteří by nebyli vázáni celibátem.¹⁶⁴

Koncil nám tak v konečném textu předkládá, že jáhni budou do své služby ustanovováni na základě svátostného svěcení. Skrze něj budou patřit do církevní hierarchie. Na rozdíl od biskupů a kněží se však jejich pravomoci nebudou od tohoto svěcení odvozovat. V jejich případě půjde u svěcení spíše o tradiční význam, a to z pravomoci eucharistického zasvěcení. Proto se v textu píše o tom, že jáhni stojí na nižším stupni hierarchie. Co jim ve své podstatě zvláštním způsobem přináležejí, je zde přímo uvedeno: přiblížit službu hierarchie Božímu lidu. U vyjmenování konkrétních úkolů jde de facto o činnosti, které v minulosti jáhni více či méně vykonávali.¹⁶⁵

Za povšimnutí jistě stojí formulace umožňující obnovení stálého diakonátu *podle dnes platné kázně v latinské církvi* (in disciplina Ecclesiae latinae hodie). Dle ní by se totiž ustanovení diakonátu coby trvalé instituce týkalo pouze západní církve a nikoli východní. Aby se tedy znovuobnovení vztahovalo na celou církev, vložil koncil větu o obnově jáhenství i do Dekretu o katolických východních církvích *Orientalium ecclesiarum*:

Aby ve východních církvích znovu ožil starobylý řád svátosti svěcení, přeje si tento posvátný sněm, aby byla obnovena instituce stálého jáhenství tam, kde již zanikla. (OE 17)

V koncilních textech se objevuje téma znovuzavedení trvalého diakonátu ještě v Dekretu o misijní činnosti církve *Ad gentes*, kde koncilní otcové apelují na místní církve, aby muže, kteří se službě církvi již věnují, vykonávali ji díky jáhenskému svěcení účinněji a s pomocí svátostné milosti:

¹⁶³ Srov. *II. vatikánský sněm, příprava a průběh*, Křesťanská akademie, Řím, 1966, s. 125-126.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 208.

¹⁶⁵ Srov. RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Kleines Konzilskompodium, Sämtliche Texte des Zweiten Vatikanums*, Freigurg-Basel-Wien, Herder, 1989, s. 115.

Kde se to bude zdát biskupským konferencím vhodné, ať se obnoví jáhenství jako trvalý životní stav podle směrnic konstituce o církvi. (Srov. LG 29) Je totiž záhodno, aby muži, kteří vykonávají opravdovou jáhenskou službu tím, že kážou Boží slovo jako katechisté, nebo jménem faráře a biskupa řídí odlehlé křesťanské obce, nebo konají sociální či charitativní činnost, byli posíleni a těsněji spojeni s oltářem vkládáním rukou, dochovaným už od apoštolů, aby pak plnili svou službu účinněji s pomocí svátostné milosti jáhenství. (AG 16)

Skutečnost, že koncil v žádném ze svých dokumentů nevyjadřuje záměr navrácení se k původní formě diakonátu, a celkově otevřený postoj k uskutečňování této (znovu)ustanovené služby ukazují spíše na nabízející se nový prostor a možnosti pro modifikaci této služby podle aktuálních pastoračních potřeb současné církve.¹⁶⁶ K jednomu setkání zabývajícím se praktickými záležitostmi diakonátu v životě církve došlo dokonce ještě před ukončením II. vatikánského koncilu, jak je uvedeno v publikaci o přípravách a průběhu sněmu: „V jednom z týdnů, kdy se nekonaly generální kongregace, byl uspořádán studijní týden o jáhenství., jehož zavedení dovoluje nová věroučná konstituce O církvi. Bylo jednáno především o poslání a místu ženatých a svobodných jáhnů v Církvi a ve světě. Jedna skupina se zabývala otázkou zavedení jáhenství v zemích Latinské Ameriky.“¹⁶⁷

1.3.3 ZAVEDENÍ TRVALÉHO DIAKONÁTU PAPEŽEM PAVLEM VI.

Nová doba, nová výzva, nové možnosti. Znovuobnovením stálého diakonátu II. vatikánským koncilem se život celé církve ocitl v nové situaci, která sice byla velmi žádaná a očekávaná, nicméně stále ještě nepřipravená. Usnesení koncilních otců bylo impulzem pro uchopení nové příležitosti v církevní praxi. Ze dvou krátkých a velmi obecných odstavců 29. článku *Lumen Gentium* se však mnoho vyčíst nedalo. Alespoň nic konkrétního, jak při obnovení stálého diakonátu postupovat. Logicky se nabízely různé otázky: Jaké mají být osobní předpoklady kandidátů? Jaké má mít jejich vzdělání a příprava parametry? Jaké konkrétní činnosti má jáhen vykonávat? Jaké budou mít jáhni povinnosti a komu se budou

¹⁶⁶ Srov. MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, s. 73.

¹⁶⁷ *II. vatikánský sněm, příprava a průběh*, s. 314.

zodpovídat? Alespoň na ty základní otázky se snažil předložit odpovědi ve svém motu proprio *Sacrum diaconatus ordinem*¹⁶⁸ Pavel VI., který jej vydal necelé dva roky po ukončení koncilu.

V úvodu svého listu odkazuje na koncilní texty o diakonátu a znovu opakuje výzvu, aby v místech, kde již některé funkce jáhnů vykonávají laici, byli k těmto účelům svěceni přímo jáhni. Neboť pouze tak se bude skutečně projevat samostatnost tohoto svátostného stupně.

Minimálním věkem pro přijetí svátosti jáhenství přitom stanovuje u svobodných mužů 25 let, přičemž ponechává na místních biskupských konferencích, zda si tuto hranici nestanoví výš (čl. 5). U ženatých je to 35 let (čl. 12). Odpovídající vzdělání pro vykonávání jáhenské služby získají kandidáti pouze na vysoké škole s patřičným zaměřením, a to po dobu nejméně 3 let (čl. 6, 9 a 10). U ženatých jáhnů povoluje vysvěcení pouze těm, jejichž žena k tomu dala souhlas (čl. 11). Osobnostní předpoklady jsou přitom specifikovány takto: vést spravedlivý křesťanský způsob života (a to nejen on, ale i jeho žena a děti), mít vlastnosti, které nejsou jejich službě na překážku ani škodu, úcta duchovenstva, víra, vstřícnost, dobrý otec své rodiny a těší se nejlepší pověsti (čl. 11 - 13). Po vysvěcení je jáhen inkardinován do své diecéze, pokud se nejedná o jáhna patřícího do některého církevního řádu (čl. 18). Pro zajištění sociálního a finančního zázemí ženatých jáhnů se bere v úvahu i jeho žena a rodina (čl. 19 a 20). V článku 22 jsou specifikovány úkony, ke kterým je jáhen v rámci výkonu své služby kompetentní:

- při liturgických činnostech biskupa a kněze asistovat ve všem, co jim ukládají liturgické knihy;
- udělovat křest ve slavnostním ritu a u již pokřtěného dítěte nebo dospělého doplnit chybějící (vynechané) obřady;
- uchovávat eucharistii pro potřebu svou a ostatních (udělování sobě a ostatním), přinášet (eucharistii) jako viaticum umírajícím a udělovat lidu tzv. eucharistické požehnání kalichem;
- kde není k dispozici kněz, asistuje a žehná při uzavírání (svátosti) manželství ve jménu církve na základě delegace biskupa nebo kněze, kde je ostatně třeba poznamenat, co je uvedeno v CIC; vztaženo i na kán. 1098; co je tam řečeno o knězi, platí i pro diákona;

¹⁶⁸ AAS 59 (1967), s. 697-704.

- udělovat svátostiny a vykonávat pohřební obřady;
- předčítat věřícím Písmo svaté a učit a povzbuzovat lid;
- vést liturgické slavnosti a pobožnosti (modlitby) tam, kde není přítomný kněz
- vést bohoslužby slova, zejména kde chybí kněz;
- ve jménu hierarchie plnit úkoly charity a administrativy a věnovat se sociální péči;
- ve jménu kněží a biskupů vést řádně (podle práva) vzdálené farnosti;
- pomáhá a podporuje činnosti laického apoštolátu.

Podobně čl. 26 stanovuje povinnosti jáhnů, tedy aby:

- se vytrvale věnovali čtení a rozjímání Božího slova;
- často, a pokud je to možné každý den, se aktivně podíleli na mši svaté, přijímali svátost eucharistie a tím vykonávali zbožné návštěvy;
- často přijímali svátost pokání a pro získání důstojnějšího přijetí vykonávali denní zpytování svědomí;
- zbožně uctívali a milovali Matku Boží Pannu Marii.

K tomu je nanejvýš vhodné, aby se stálí jáhni modlili každý den alespoň část denní modlitby církve (breviáře), nejméně každý třetí rok vykonali exercicie v duchovním nebo řeholním domě a dále se vzdělávali, zvláště v teologii (čl. 27 - 29). Ve svém apoštolském listu se papež Pavel VI. zmiňuje i o tom, komu má být jáhen podřízen - vzhledem ke zvláštní povaze svěřené služby je vázán prokazovat úctu a poslušnost svému biskupovi (čl. 30). Ostatní záležitosti týkající se diaconátu zůstaly v platnosti tehdejšího kanonického práva či nauky (např. obřad udělování jáhenského svěcení) nebo byly předány do kompetencí místních biskupských konferencí (např. jáhenský oděv).

V případě ustanovení nového předpisu pro udělování svátosti svěcení se nečekalo moc dlouho. Již následující rok po vydání apoštolského listu *Sacrum diaconatus ordinem* byla vydána apoštolská konstituce *Pontificalis romani recognitio* (18. 6. 1968)¹⁶⁹, ve které papež stanovil mimo jiné materii a formu všech stupňů svěcení. V roce 1969 byly oběžníkem Kongregace pro katolickou výchovu *Come è a conoscenza* popsány různé typy formace podle

¹⁶⁹ AAS 60 (1968), 369-373.

různých typů jáhenství (pro svobodné, ženaté, pro jáhny v misiích apod.).¹⁷⁰ Stejně tak i podmínky pro přijetí a svěcení jáhnů byly vydány pouze několik let poté apoštolským listem *Ad Pascendum* (15. 8. 1972). U kanonických změn se čekalo až na vydání nového Kodexu církevního práva v roce 1983.¹⁷¹ Ve všech případech však šlo „pouze“ o dílčí úpravy a specifikace. Trvalo dalších téměř 30 let, než se o problematice stálého diakonátu a jeho pevnějšího ukotvení v životě církve začalo více jednat v jeho komplexní formě.

1.3.4 DIAKONIE JAKO PODSTATNÁ SOUČÁST POSLÁNÍ CÍRKVE (Y. CONGAR)

Společně se sílicím hlasem po obnově stálého diakonátu zesiloval stále více také význam diakonie jako jednoho ze základních posláních církve. Tomuto tématu se věnoval např. i francouzský teolog Yves Congar ve své knize *Za církev sloužící a chudou*.¹⁷² Podstatným prvkem, ze kterého ve vztahu k diakonátu vychází, je událost Poslední večeře, jak ji líčí ve svém vyprávění evangelista Jan. Ten totiž úplně vynechává část ustanovení eucharistie a místo toho, jako jediný evangelista, nám předkládá zprávu o mytí nohou:

„Ježíš vstal od stolu a vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou a že od Boha vyšel a k Bohu odchází, odložil svrchní šat, vzal lněné plátno a přepásal se; pak nalil vodu do umyvadla a začal učedníkům umývat nohy a utírat je plátnem, jímž byl přepásán.“ (J 13, 3-5)

Ježíš jde apoštolům příkladem a tak jako je poslal hlásat evangelium (Mt 28, 19n; J 17, 18) a přikázal slavit eucharistii (L 22, 14-20), zde je povolává ke službě sobě navzájem:

„Když jim umyl nohy, oblékl si svůj šat, opět se posadil a řekl jim: "Chápete, co jsem vám učinil? Nazýváte mě Mistrem a Pánem, a máte pravdu: Skutečně jsem. Jestliže tedy já, Pán a Mistr, jsem vám umyl nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývat. Dal jsem vám příklad, abyste i vy jednali, jako jsem jednal já.“ (J 13, 12-15)

¹⁷⁰ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů, Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, s. 10.

¹⁷¹ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů a Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, s. 7.

¹⁷² CONGAR, Y. *Za církev sloužící a chudou*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1995 (Originál: CONGAR, Y. *Pour une Église Servante et Pauvre*, Paris: Les Editions du Cerf, 1963).

Z pozice Mistra a Pána se sám stává služebníkem ostatních, jak později vyjádří v listu Filipským sv. Pavel: „Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí.“ (F 2, 6n) Ježíš tím ustanovuje základní charakter a postoj, který má být učedníkům (a jejich nástupcům) vlastní. Jejich ambice zaujmout přední pozice znamenající moc (srov. Mk 9, 33n; 10, 35-37; L 9, 46) dostávají silné trhliny. Ba co víc – Kristus jejich hodnoty v tomto úplně obrací. Vždyť právě a zvláště na vyšších (vedoucích) pozicích není podstatná moc nad druhými, ale služba (diakonia) druhým:

„Řekl jim: "Králové panují nad národy, a ti, kdo jsou u moci, dávají si říkat dobrodinci. Avšak vy ne tak: Kdo je mezi vámi největší, buď jako poslední, a kdo je v čele, buď jako ten, který slouží. Neboť kdo je větší: ten, kdo sedí za stolem, či ten, kdo obsluhuje? Zdali ne ten, kdo sedí za stolem? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který slouží."“ (L 22, 25n)

Diakonia, o které Ježíš mluví a kterou sám koná, je prostoupena celým Novým zákonem. Na dvou místech je však její význam vyjádřen velmi silně. První je právě popsaná chvíle při Poslední večeři. Druhá je při ustanovení Sedmi.¹⁷³ V obou (ale i v ostatních) případech se jedná o službu druhému člověku. Nejedná se však pouze o pomoc jako takovou. V křesťanském pojetí jde primárně o zpřítomnění služby Krista-služebníka, které v něm vidí vzor a smysl jednání: „Milujte se navzájem, jako jsem já miloval vás“ (J 13, 34) a „Jak jsem já udělal vám, tak máte dělat i vy“ (J 13, 15). Takové jednání vychází z křesťanské lásky k bližnímu a vede k budování bratrského společenství v církvi. Ustanovením Sedmi bylo jen potvrzeno, že křesťanská služba (diakonie) patří mezi základní rysy (vedle hlásání a eucharistie) a funkce církevního společenství. Tomuto přesvědčení zůstala věrna i církevní tradice po celou dobu až do dnešní doby tím, že ji ponechala jako oficiální úřad společně s dalšími stupni svátostného svěcení.

1.3.5 JÁHENSTVÍ JAKO HIERARCHICKÝ STUPEŇ

Papež Benedikt XVI. ve své první encyklice *Deus caritas est* velmi jasně usazuje diakonát již do počátků církevní struktury: „Prostřednictvím ustanovení sboru Sedmi se „diakonie“, tedy

¹⁷³ Srov. kap. 1.1.2 Ustanovení prvních jáhnů.

služba lásky k bližnímu vykonávaná ve jménu komunity uspořádaným způsobem, natrvalo začlenila do základní struktury církve.¹⁷⁴

Přijetím svátosti svěcení je jáhen ustanoven nejen za posvátného služebníka církve, ale stává se i členem církevní hierarchie.¹⁷⁵

Z historicko-kulturního hlediska je zřejmé, že hierarchické uspořádání struktury prvotní církve vycházelo ze synagogálního modelu vedení židovské obce. Grémium apoštolů a starších v církvi odpovídalo židovskému synedriu. Podobně i počet prvních jáhnů korespondoval s počtem představených židovské místní komunity. A stejně jako rabíni měli svého velekněze, tak i v čele apoštolů, presbyterů, diákonů a všech křesťanů stál apoštol Petr. Hierarchické uskupení církevní obce tedy kopírovalo strukturu vedení obce židovské.

Rozdělení ordo na stupně souvisí s Písmem stejně jako s dějinami církve na základě jeho postupného vývoje. Francouzský teolog Bernard Pottier připomíná, že „Nový zákon nevyžaduje, aby presbyteri-biskupové byli nejprve jáhny, aniž by to však bylo vyloučeno. Nikde nevidíme, že by biskupové nebo presbyteri bývali vybíráni z již sloužících jáhnů.“¹⁷⁶ A dodává, že teprve až skrze myšlenku *cursi honorum*, která ovšem nesahá ani za hranici třetího nebo čtvrtého století, je svátost ordinace uspořádána podle vzestupně se za sebou řadících stupňů. Přitom každý z těchto stupňů předpokládá dřívější přijetí předchozího, zahrnuje jej a ještě k němu přidává něco navíc.¹⁷⁷

Je více než patrné, že právě v otázce hledání identity trvalého jáhna, a v podstatě i každého jáhna, se musíme zabývat problematikou pozice diakonátu v kontextu svátosti svěcení a jejích tří stupňů. Na první pohled je vše zřejmé – tyto stupně tvoří episkopát, presbyterát a diakonát. Podíváme-li se na tuto problematiku podrobněji, najdeme v ní hned několik nesouladů: předně je otázkou, zda jáhenství je přiřazeno ke kněžství nebo ne. Dále

¹⁷⁴ DCE 21.

¹⁷⁵ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 1.

¹⁷⁶ POTTIER, B. Svátostnost jáhenství. Přel. Vojtěch od sv. Hedviky. In *Služba trvalých jáhnů: sborník I., Teologický pohled*. Praha: Pastorační středisko, 1998, s. 9. Srov. také KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti I. In *Služba trvalých jáhnů. Sborník II: Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998. (Dostupné na <http://www.pastorace.cz/Knihovna/71-Trvaly-jahen-v-ekleziologickem-pohledu-vzhledem-k-soucasnym-vyzvam-v-cirkvi-a-spolecnosti-I-Walter-Kasper.html>.)

¹⁷⁷ Srov. tamtéž.

není zcela zřejmé, zda jsou jáhni podřízeni kněžím či přímo svému biskupovi. A v neposlední řadě bude jistě velmi zajímavé položit si otázku, na jakém principu je založena svébytnost a trvalost této služby, o které se mluví v 29. článku dogmatické konstituce *Lumen gentium*.

Ve snaze zodpovědět všechny zmíněné otázky se vždy pokusíme předložit několik zásadních vyjádření vypovídajících o podstatě jáhenské služby v dané oblasti.

1.3.5.1 HIERARCHICKÉ VYMEZENÍ DIAKONÁTU

V případě dilematu přiřazení diakonátu ke kněžství nám poslouží texty již zmíněné konstituce *Lumen gentium*, kde se v článku 28 mluví o tom, že diakonát je součástí kněžství: „Bohem ustanovenou církevní službu vykonávají na různých stupních kněžství (*diversis ordinibus*) ti, kteří se už odedávna nazývají biskupy, kněžími a jáhny.“ (LG 28)

O tom, že se jáhenství považuje za stupeň kněžského svěcení, se dočteme i v úvodu apoštolského listu *motu proprio Sacrum diaconatus ordinem*, kde se říká, že podle uděleného svátostného svěcení se bude skutečně projevovat samostatnost tohoto svátostného stupně, který se nepovažuje pouze za stupeň kněžského svěcení (*sacerdotium gradus*)¹⁷⁸. V obou případech se užívá rozdílných pojmů „*ordo*“ a „*sacerdotium*“ pro označení téhož – kněžství. V kap. 2.1.2 pojednávající o svátosti svěcení jsme se již seznámili s tím, že jak diakonát, tak presbyterát jsou součástí obojího, tedy že jsou církevním stavem (*ordo*) a zároveň svátostí kněžství (*sacerdotium*). Přesto hned v následujícím článku konstituce *Lumen gentium* se dočteme, že jáhnové jsou svěcení nikoli ke kněžství, nýbrž ke službě – *non ad sacerdotium, sed ad ministerium* (srov. LG 29). Jak máme tomuto „rozporu“ rozumět? Odpověď můžeme hledat v Katechismu katolické církve: „Katolická nauka, vyjádřená v liturgii, v učitelském úřadu a ve stálé praxi církve, uznává, že existují dva různé stupně služebné účasti na Kristově kněžství: biskupství a kněžství. Jáhenství je určeno k tomu, aby jim pomáhalo a sloužilo. Proto výraz „*sacerdos*“ – kněz – označuje v současném způsobu vyjadřování biskupa a kněze, ale ne jáhna. Nicméně katolická nauka učí, že stupně účasti na kněžství (biskupství a kněžství) a stupeň určený ke službě (jáhenství) se udělují všechny tři svátostným úkonem,

¹⁷⁸ Srov. SDO, úvod. (originál dokumentu je v elektronické podobě dostupný na http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19670618_sacrum-diaconatus.html)

který se latinsky nazývá „ordiantio“, jinak svátost kněžství (sacramentum ordinis): „Ať všichni mají úctu k jáhnům jako k samému Ježíši Kristu, k biskupovi jako k obrazu Otce a ke kněžím jako k Božímu senátu a sboru apoštolů: bez nich není církev.““ (KKC §1554)

Výraznou odlišnost jáhenství od kněžství a biskupství deklaroval papež Benedikt XVI., když ve svém motu proprio nazvaném *Omnium in mentem* ze dne 26. 10. 2009 zavedl úpravu ve znění kánonů 1008 a 1009 Kodexu kanonického práva latinského obřadu. Formulace původního textu kán. 1008 byla pro odlišení různých stupňů svěcení nejasná, neboť všem třem přisvojovala zástupnou funkci osoby Krista - Hlavy při vykonávání úradů (munera) učení, posvěcování a vedení: *Sacramento ordinis ex divina institutione inter christifideles quidam, caractere indelebili quo signantur, constituuntur sacri ministri, qui nempe consecrantur et deputantur ut, pro suo quisque gradu, in persona Christi Capitis munera docenti, sanctificandi et regendi adimplentes, Dei populum pascant.* (Svátostí svěcení se z Božího ustanovení někteří věřící, označení nezrušitelným znamením, stávají posvátnými služebníky, kteří jsou zasvěceni a určeni, aby každý podle svého stupně, v osobě Krista – Hlavy vykonávali úřad učit, posvěcovat a vést, a tak pásli Boží lid.) V novém textu je proto tato polemická část vynechána a závěr kánonu upraven: *...ut, pro suo quisque gradu, novo et peculiari titulo Dei populo inserviant.* (...aby, každý podle svého stupně, novým a specifickým způsobem sloužili Božímu lidu.) Touto úpravou dochází k upřesnění rozdílu mezi biskupským a kněžským stupněm svěcení na jedné a jáhenským stupněm svěcení na druhé straně. Formulace „vykonávat úřad v osobě Krista – Hlavy“ od té doby přísluší pouze biskupům a kněžím. Jáhni oproti tomu „dostávají schopnost sloužit božímu lidu diakonií liturgie, slova a lásky,“¹⁷⁹ jak je uvedeno v nově zavedeném 3. odstavci kán. 1009: *„Qui constituti sunt in ordine episcopatus aut presbyteratus missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiae, verbi et caritatis.“* (Ti, kteří přijali biskupské nebo kněžské svěcení, přijímají

¹⁷⁹ Tato úprava se promítá také do změny originálního textu Katechismu katolické církve §1581. Původní text: „Hoc sacramentum ordinandum Christo per gratiam Spiritus Sancti configurat speciale, ut sit instrumentum Christi pro Eius Ecclesia. Per ordinationem recipitur capacitas agendi tamquam Christi legatus, Capitis Ecclesiae, in Eius triplici munere sacerdotis, prophetae et regis“ (Skrze zvláštní milost Ducha svatého tato svátost připodobňuje svého nositele Kristu tak, aby sloužil jako Kristův nástroj pro jeho církev. Kněžským svěcením je oprávněn jednat jako představitel Krista, hlavy církve v jeho trojím úřadu kněze, proroka a krále.) se mění na: „Ab eo (= Christo) Episcopi et presbyteri missionem et facultatem agendi in persona Christi Capitis accipiunt, diaconi vero vim populo Dei serviendi in diaconia liturgiae, verbi et caritatis“ (Od Krista přijímají biskupové a kněží poslání a úřad konat v osobě Krista - Hlavy, zatímco jáhni schopnost sloužit Božímu lidu v diakonii liturgie, slova a lásky.) (KKC, 1581).

poslání a pověření jednat v osobě Krista - Hlavy; jáhni naproti tomu přijímají potřebnou sílu, aby sloužili Božímu lidu v diakonii liturgie, slova a lásky.)

Další upřesnění odpovědi na otázku, zda jáhni patří ke kněžství či nikoli, nám nabízí opět Katechismus katolické církve: „Jáhni jsou služebníci posvěcení pro služební úkoly v církvi; nedostávají svátostné kněžství, ale svěcení jim uděluje důležité úkoly ve službě slova, v bohoslužbě, v duchovní správě a ve službách lásky; tyto úkoly mají plnit pod pastýřskou pravomocí svého biskupa.“ (KKC §1596)

Závěr tohoto textu nás již staví před druhou položenou otázkou, kterou je služební podřízenost jáhna.

1.3.5.2 *MODEL Y HIERARCHICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ ORDO*

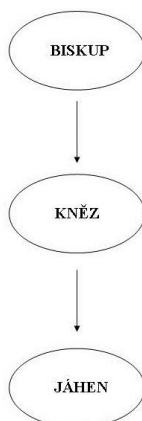
1.3.5.2.1 *LINEÁRNÍ VERTIKÁLNÍ MODEL*

Na počátku dějin diakonátu, tedy v apoštolské době, byl kladen důraz především na poslání jáhna, čili službu potřebným. Později se (ještě však v době patristiky) začíná velmi výrazně přenášet důraz na podřízenost biskupovi a vykonávání činností, které mu určí – stává se biskupovými očima, ušima, prodlouženými rukama (srov. Didasc. II, 44). Děje se tak rozdílně oproti praxi východní církve, kde zůstává diakonát svébytným stálým kultickým úřadem, jehož prioritou už není ani tak služba charitativní, nýbrž liturgická - v dnešní době velmi zřetelná v úloze jáhna coby prostředníka mezi knězem a lidem, kdy bez něj prakticky není možné sloužit liturgii. Jeho role je zde nezastupitelná (!).

Jak se však ukazuje v kontextu českých a moravských diecézí, v průběhu novodobého vývoje diakonátu u římskokatolické církve se jáhen, a to především takový, který působí ve farní pastoraci, dostal do pozice, kdy vnímá svoji službu jako náhradníka kněze.¹⁸⁰ A to přesto, že při jáhenském svěcení vkládá na jáhna ruce pouze biskup, čímž se naznačuje, že při vykonávání svého jáhenství je zvláštním způsobem spojen právě s biskupem. (srov. KKC §1569) Jáhen, který je ustanovený do služby ve farnosti, se zároveň stává pomocníkem

¹⁸⁰ FUJDL, M. *Jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce*, s. 20-28.

místního faráře. Tato praxe odpovídá dlouhodobě zaběhnutému modelu lineárně vertikálního uspořádání církevní hierarchie, jak jej představuje následující schéma:

V řadách kléru a dokonce i mezi samotnými jáhny se tomuto modelu dostává opodstatnění z hlediska pastoračních důvodů – místní kněz vidí na rozdíl od biskupa pastorační potřeby dané farnosti mnohem lépe, dokáže na ně rychleji reagovat a především je jáhnovi fyzicky nablízku, takže spolu mohou úzce dobře spolupracovat.¹⁸¹

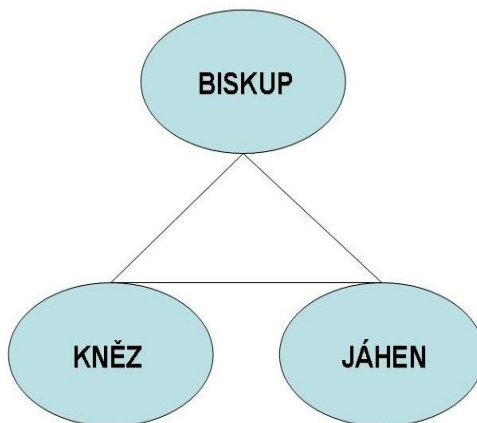
1.3.5.2.2 TROJÚHELNÍKOVÝ KOLEGIÁLNÍ MODEL

Např. již zmiňovaný teolog Bernard Pottier či německý kardinál a bývalý předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů Walter Kasper nabízejí nový možný pohled na strukturu svátosti svěcení, a to na základě trojúhelníkového schématu.¹⁸² V něm se na vrcholku trojúhelníku nachází episkopát, jelikož tvoří „plnost svátosti ordinace“ (LG 21). Jáhenství a kněžství jsou pak dva odlišné způsoby „participace“ na této plnosti a vnitřní realizaci místní církve a vytvářejí tak dvě ramena sestupující z tohoto vrcholu. Jinými slovy kněží a jáhnové tvoří kolegium spolupracovníků biskupa s tím, že „jejichž úkolem je shromažďovat Boží lid a oživovat duchovní život místních komunit.“ (EN 76, srov. též KKC § 939)

¹⁸¹ V dotazníkovém šetření kvalitativního výzkumu v rámci grantového projektu GAJU 070/2012/H se v tomto smyslu vyjádřilo 50% jáhnů a 75% kněží.

¹⁸² Srov. např. POTTIER, B. Svátostnost jáhenství, s. 3, nebo KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti.

Biskup Kasper vychází z původního vztahu mezi jednotlivými kněžskými úřady, ke kterému se vrací i II. vatikánský koncil (LG 29). Kněz spolu s jáhnem, každý však jiným způsobem, se podílí na biskupském úřadu. Oba jsou biskupovi spolupracovníci a pomocníci. Z tohoto pohledu biskup, kněz a jáhen již nevytvářejí vztah lineárně vertikální, ale de facto rovnoměrně kolegiální – trojúhelníkový:

V podstatě se tedy jedná o to, že by jáhen už nepodléhal knězi, ale přímo biskupovi.

Tato koncepce ostatně odpovídá i způsobu pohledu na participaci diakonátu na biskupském úřadu v prvních staletích. Už sv. Pavel jmenuje jáhny v bezprostřední souvislosti s biskupy (F 1,1) a antiochijský biskup sv. Ignác z Antiochie označuje jáhny jako své (!) spolupracovníky (Fil 4; Smyr 4,1; Ef 2,1; Magn 2,1). Podobně i v apoštolské tradici sv. Hippolyta jsou jáhni určeni „ne ke kněžství, nýbrž k službě biskupa a k vyplnění jeho příkazů“ (Trad. apost. 8). Didascalia Apostolorum zdůrazňuje jednotu obou úřadů vybidnutím: „Bud’te jednoho smýšlení, biskupové a jáhni, neboť tvoříte jedno jediné tělo.“ (Didasc. II, 44) Jáhen je zde dokonce nazýván uchem, ústy, srdcem a duší biskupa. Občas se zdá, že jáhni na straně biskupa měli dokonce mocné postavení, a jak psali sv. Jeroným se sv. Ambrožem: „kněží proti tomu energicky protestují.“¹⁸³

„Svým přiřazením biskupovi se ale jáhni nestávají pouhou prodlouženou rukou biskupa. Původní dárce svátostného svěcení je přece sám Ježíš Kristus; svěcením je svěcenému uděleno svátostné znamení (character indelibilis), které ho uschopňuje být zvláštním způsobem podobný Kristu, Nejvyššímu knězi, Pastýři a Biskupovi. Tím se svátost svěcení, ale

¹⁸³ Srov. KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti.

i vysvěcený, vymykají absolutní podřízenosti biskupovi. Svěcenému se dostává svátosti svěcení jemu dané Kristovy bezprostřednosti, jisté samostatnosti a vlastní zodpovědnosti, která má být biskupem respektována. Biskup, kněží a jáhni mají tedy každý rozdílným způsobem účast na jednom a též poslání Ježíše Krista a jsou tak odkázáni na bratrskou a kolegiální spolupráci.¹⁸⁴

1.3.5.3 OBNOVENÝ TRVALÝ DIAKONÁT JAKO VLASTNÍ A STÁLÝ HIERARCHICKÝ STUPEŇ

V neposlední řadě bude jistě velmi zajímavé položit si otázku, na jakém principu je založena svébytnost a trvalost této nově obnovené služby.

Vlastní specifičnost, kterou se odlišuje od ostatních služeb v církvi, a stálost diakonátu coby stupně církevní hierarchie se uskutečňují ve dvou rovinách. Jednak se jedná o vnitřní dimenzi, když jáhnové prostřednictvím svátostného svěcení získávají trvalé a nesmazatelné znamení (charakter), které „je připodobňuje Kristu, jenž se stal „jáhnem“, totiž služebníkem všech“ (KKC §1570), čímž se jáhnové stávají svým specifickým způsobem spoluúčastníky na Kristově poslání a milosti. Kromě vnitřního trvalého charakteru je stálost této svátostné služby oficiálně ukotvena i v textech dokumentů II. vatikánského koncilu. Stěžejní jsou zde především vyjádření obsažená v 29. článku konstituce *Lumen gentium*, který říká, že jáhenství může být v budoucnu obnoveno „jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň“ (LG 29). Také 16. článek Dekretu o misijní činnosti církve *Ad gentes* říká: „Kde se to bude zdát biskupským konferencím vhodné, ať se obnoví jáhenství jako trvalý životní stav.“ (AG 16)

1.4 CÍRKEVNÍ NORMY ZÁVAZNÉ PRO VÝKON STÁLÉHO DIAKONÁTU

Po dlouhých třiceti letech od vydání motu proprio *Sarcum diaconatus ordinem* papeže Pavla VI. se Kongregace pro katolickou výchovu a Kongregace pro klérus (poté, co se oficiálně stanovily parametry pro výchovu, službu a život kněží) na svých plenárních zasedáních

¹⁸⁴ Tamtéž.

(listopad 1995) blíže zaměřily na potřebné specifikování norem pro přípravu, život a službu stálých jáhnů. Po několika letech jednání a zkoumání byly v roce 1998 vydány společně dva dokumenty: *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium*¹⁸⁵ a *Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium*¹⁸⁶. Důvodem pro vydání těchto dokumentů bylo ustanovení jednotné formace jáhnů v celé církvi a pastorační účinnosti diakonátu vzhledem k potřebám současného světa a církve. Zároveň jsou základem a zdrojem pro tvorbu jednotlivých národních norem pro formaci, život a službu stálých jáhnů.¹⁸⁷

Dalším závazným dokumentem pro výkon stálého diakonátu je Kodex kanonického práva z roku 1983.

V této kapitole si uvedené církevní normy více přiblížíme, neboť jsou v otázce přípravy a zapojení stálých jáhnů v církevní pastoraci směrodatnými texty.

Hned v úvodu *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium* jsou připomenuty základní teologické aspekty diakonátu.¹⁸⁸

- jáhenství jako tajemství trinitárního společenství vyznačujícího se misijním rozměrem,
- specifické rozšíření a zpřítomnění Kristovy služby
- přijetí svátostné milosti skrze vkládání rukou,

na které v následující kapitole navazuje konkretizování tří úkolů specifických pro službu jáhna:¹⁸⁹

¹⁸⁵ V českém překladu s názvem *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, z něhož uvádím následné citace, vydal v roce 2002 Sekretariát České biskupské konference.

¹⁸⁶ V českém překladu s názvem *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, z něhož uvádím následné citace, vydal v roce 2002 Sekretariát České biskupské konference.

¹⁸⁷ U nás byly vydány v roce 2010 Českou biskupskou konferencí *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice* v Aktech České biskupské konference, 5. vydání, 2010, s. 167-194. Odkazy na tento dokument uvádím v této práci pouze v případě specifických nuancí pro stálý diakonát v českých zemích.

¹⁸⁸ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, Praha, Sekretariát České biskupské konference, 2002, čl. 4.

¹⁸⁹ Srov. Tamtéž, čl. 9.

- *munus docendi* (úloha učit), neboli povolání k hlásání Písma sv., vzdělávání a povzbuzování Božího lidu
- *munus sanctificandi* (úloha posvěcovat), neboli poslání modlitby, slavnostně udělovat svátost křtu, uchovávat a podávat eucharistii, asistovat a žehnat při uzavírání svátosti manželství, vést pohřby a udělovat svátostiny
- *munus regendi* (úloha vést) realizované výkonem charitativních a výpomocných prací, animováním společenství či jednotlivých oblastí církevního života.

Obojí je nezbytným základem pro správné uchopení a pochopení jáhenské služby. Od nich se odvíjí další normy, na kterých stojí jáhenská formace.

Další struktura dokumentu je velmi logická – postupuje od církevních činitelů a pověřených osob, které jsou za formaci kandidátů jáhenství odpovědny, přes profil kandidátů, proces formace až po přijetí svátosti jáhenství. Není ani tak překvapením, že hlavní zodpovědnou osobou za správně vedenou přípravu budoucích jáhnů je místní biskup¹⁹⁰. Co však může působit až nezvykle, je počet dalších osob, které jsou spojeny s formací jednoho kandidáta. Uvažme: mimo již zmíněného biskupa na celý průběh formace dohlíží vedoucí, který ostatní angažované osoby koordinuje, komunikuje s rodinami kandidátů a předkládá biskupovi posudek o způsobilosti aspiranta pro zařazení mezi kandidáty. Další postavou je tutor (vybírá jej vedoucí formace), neboli průvodce aspiranta či kandidáta v přípravě. Ten má za úkol sledovat cestu každého jednotlivce, nabízet mu svoji podporu a radu a s vedoucím spolupracovat na formačních aktivitách i vypracování posudku o způsobilosti. Sám aspirant/kandidát si pak může vybrat duchovního vůdce, který mu pomůže rozpoznávat působení Ducha sv. na jeho cestě a poskytne duchovní rady. Dále je do formace zapojený farář, který má na starosti praktickou stránku formace – zapojit a vést kandidáta ve farní pastorači. V neposlední řadě formují kandidáti sami sebe navzájem ve svém společenství – komunitě, ve které svojí formací procházejí. Ve výsledku má tedy na vnější stránku formace kandidáta jáhenství přímý vliv minimálně 5 osob, které mu nejen pomáhají, ale také rozhodují o jeho způsobilosti. Může to připadat nadbytečné, nicméně to zcela jistě ukazuje na vážnost a důslednost, s jakou Kongregace pro katolickou výchovu přistupuje k výběru a přípravě

¹⁹⁰ Kodex kanonického práva staví na stejnou úroveň, a tedy i se stejnými kompetencemi jako má biskup, také ty, kteří mají ve správě územní prelaturu nebo opatství, apoštolský vikariát, prefekturu či natrvalo zřízenou apoštolskou administrativu (srov. CIC, kán. 368; kán. 381 § 2), popř. osobní prelaturu (CIC, kán. 266 § 1; kán. 295).

budoucích jáhnů. Při tom všem však nesmíme opomenout samotného aspiranta/kandidáta jáhenského svěcení a u ženatých také jeho manželku a děti. I on sám (a možná v největší míře) má významný podíl na kvalitě své formace. A zapomínat nesmíme ani na farní společenství, ze kterého aspirant/kandidát pochází a v němž působí.¹⁹¹

Vzhledem k povaze diakonátu jsou na jáhna kladeny osobnostní nároky. Bylo tomu tak i v prvotní církvi (srov. 1 Tm 3,8-13) a zůstává to tak i v dnešní době. Důraz je kladen především na ctnosti: lidské (psychická zralost, schopnost komunikovat s lidmi, zodpovědnost, pracovitost, vyrovnanost a obezřetnost) a evangelijní (modlitba, úcta k eucharistii a P. Marii, pokora, láska k církvi a jejímu poslání, poslušnost, schopnost bratrského soužití, apoštolská horlivost, láska k bratřím a ochota sloužit).¹⁹²

Minimálním věkem pro přijetí jáhenského svěcení zůstává (jak již stanovil Pavel VI.) u svobodných jáhnů 25 let¹⁹³ a u ženatých 35 (pokud si biskupské konference nestanoví vyšší věk), nejvýše však v obou případech nesmí být starší 55 let¹⁹⁴. Stejně tak je i nadále platná podmínka souhlasu manželky (u ženatých jáhnů), jejího řádného křesťanského života a dobrých vlastností. V českých a moravských diecézích je přitom třeba, aby svěcený ženatý jáhen žil již alespoň 5 let v manželství.¹⁹⁵ Celibátem jsou pak vázáni nejen muži, kteří přijali svátost jáhenství jako svobodní, ale i jáhni-vdovci.¹⁹⁶

Příprava kandidáta na přijetí jáhenského svěcení (formace) se dělí na 5 částí:¹⁹⁷

1. *představení aspirantů* – farář (nebo představený řeholníků) představí aspiranta biskupovi, zdůvodní jeho kandidaturu a přiloží životopis. Biskup, po poradě s vedoucím formace, se rozhodne, zda jej do přípravy přijme či nikoli.¹⁹⁸

¹⁹¹ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 20-28.

¹⁹² Srov. Tamtéž, čl. 32.

¹⁹³ Výjimku zde tvoří muži svěcení na jáhna, kteří však budou dále pokračovat ke kněžství. U nich je Kodexem kanonického práva stanoven minimální věk pro přijetí jáhenského svěcení 23 let. (Srov. CIC, kán. 1031 § 1)

¹⁹⁴ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 27.

¹⁹⁵ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 23.

¹⁹⁶ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 35-38.

¹⁹⁷ Srov. tamtéž, čl. 40-59.

2. *přípravná doba* – období, ve kterém má aspirant čas na rozpoznání svého povolání k diakonátu. Časové omezení tohoto období obecně není určeno, má trvat patřičnou dobu. V našich diecézích je to alespoň 3 měsíce.¹⁹⁹ Během ní již aspirant začíná se studiem teologie, spirituality a jáhenské služby.
3. *přijetí mezi kandidáty* – děje se prostřednictvím liturgického obřadu, kterému předchází písemná žádost o zapsání mezi kandidáty.
4. *formace* – zde je již stanoven minimální časový rozsah, a to alespoň 3 roky. Svobodní muži mají formaci prožít společně ve zvláštním domě k tomu určeném. U ženatých kandidátů je, s ohledem na jejich rodinné a pracovní povinnosti, možností více: pravidelná školení, společná setkávání po večerech, o víkendech nebo dovolených. Do této formace jsou zapojeny i jejich ženy a děti.²⁰⁰ V případě, že pro aspiranta není vhodná žádná z uvedených forem, má mu být přidělen kněz, který se mu bude věnovat, učit jej a vychovávat pro jáhenskou službu.
5. *udělení služeb lektorátu a akolytátu* – důvodem přijetí a vykonávání těchto služeb ještě před přijetím diakonátu je lepší připravenost na službu slova a oltáře. Lektorát a akolytát se žadateli udělí na základě podané písemné žádosti biskupovi, který

¹⁹⁸ Přesné náležitosti předcházející přijetí do jáhenské formace u nás specifikují podmínky přijímacího řízení v čl. 61 *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*:

„Biskupovi nebo vyššímu představenému musí být předloženo:

- 1) písemné představení kandidáta farářem nebo vyšším představeným jménem společenství, spolu s charakteristikou dosavadního pastoračního angažování
- 2) písemná žádost aspiranta s vypsáním motivů, které jej vedly k tomuto rozhodnutí
- 3) životopis
- 4) vyplněný formulář přihlášky se všemi přílohami
- 5) písemné vyjádření lékaře, že je tělesně zdrav
- 6) ve zvláštních případech výsledky testů provedených u určeného psychologa.

Poté aspirant absolvuje přijímací pohovor před komisí určenou diecézním biskupem nebo vyšším představeným. Diecézní biskup nebo vyšší představený rozhodne o přijetí aspiranta do propedeutického období – přípravné doby formace. S tímto rozhodnutím bude aspirant seznámen písemně.“

¹⁹⁹ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 62.

²⁰⁰ Zde se doporučuje připravit i zvláštní formační program pro manželky jáhnů, aby byly na budoucí povolání svých manželů dobře připraveny (čl. 56).

o přijetí rozhodne.²⁰¹ Minimálním obdobím je zde stanoveno půl roku²⁰² před přijetím svátosti jáhenství.

Pokud kandidát projde všemi obdobími, může předat biskupovi své rozhodnutí přijmout svátost svěcení a požádat o jeho udělení. Povinnými přílohami jsou: křestní list, potvrzení o biřmování, potvrzení o přijetí akolytátu a lektorátu, potvrzení o řádném ukončení studia a v případě ženatého kandidáta i oddací list a písemný souhlas manželky. Svobodný kandidát musí před svěcením přijmout povinnost celibátu.²⁰³ Biskup po obdržení žádosti prověří způsobilost kandidáta, přezkoumá potvrzení vedoucího formace, a pokud nenabude pochybností o jeho vhodnosti²⁰⁴ pro přijetí svátosti svěcení, připustí jej k jejímu udělení.²⁰⁵ Samotnému obřadu svěcení ještě předchází absolvování alespoň pětidenního duchovního cvičení (u ženatých jáhnů nejlépe s jejich manželkami a dětmi).²⁰⁶

Přijetím svátosti jáhenství však formace stálých jáhnů nekončí. Církev má zájem na tom, aby se jáhni zdokonalovali a upevňovali si potřebné vědomosti a vlastnosti potřebné k vykonávání jejich služby. Formují se tak nadále po stránce lidské, duchovní, doktrinní a pastorační.²⁰⁷

²⁰¹ Dle ustanovení České biskupské konference se uděluje služba lektora po prvním roce formace a služba akolyty po druhém roce. (Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 65)

²⁰² Srov. CIC, kán. 1035.

²⁰³ Přijmout povinnost celibátu musí i kandidáti patřící k institutu zasvěceného života nebo společnosti apoštolského života s věčnými sliby nebo s jinou formou definitivního závazku. (Srov. *Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum*, čl. 177)

²⁰⁴ Kodex kanonického práva uvádí i možné iregularity a jiné překážky, které by zabraňovaly udělení svátosti svěcení: odpad od víry, hlásání bludu či rozkolu, uzavření neplatného manželství (i pouze civilní), spáchání či aktivní spoluúčast na vraždě nebo potratu, úmyslné zmrzačení sebe nebo někoho jiného, pokus o sebevraždu, vykonání úkonu ze svátosti svěcení, vyhrazený biskupům či kněžím, aniž by mu byla udělena. Přijmout svátost svěcení nemůže ani ženatý muž, který nebyl zákonně určen k trvalému jáhenství, ani ten, kdo zastává úřad nebo správu, které jsou duchovním zakázány, a ani muž, který byl pokřtěn teprve nedávno. (Srov. CIC, kán. 1041 a 1042)

²⁰⁵ Srov. CIC, kán. 1052 § 3; „Pozitivní rozhodnutí připuštění musí být vyjádřeno formou dekretu vydaného ve vhodnou dobu předem – ne později než měsíc před datem svěcení.“ (ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 68)

²⁰⁶ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 60-65.

²⁰⁷ Srov. tamtéž, čl. 66-88.

V dokumentu *Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium* stanovuje Kongregace pro klérus podmínky pro uskutečňování stálého diakonátu: právní statut jáhna (např. místo výkonu jeho služby, práva a povinnosti nebo plat a zabezpečení), jáhenské funkce (liturgická, kazatelská, charitativní), spiritualita a trvalá formace jáhna (formátoři, oblasti).

Všechny tyto oblasti jsou nositeli identity stálého diakonátu. Pro jáhna je existenčně důležité, aby věděl, kde působí, jaké činnosti se od něj očekávají a komu se za svoji práci zodpovídá (komu je podřízen). A stejně jako u jiných (církvních i světských) povolání je nejdříve vhodné a přínosné další formování osobnosti.²⁰⁸ Vše provázeno a naplňováno Boží milostí, vycházející ze svátosti svěcení. Bavíme-li se však o identitě stálého diakonátu, nesmíme opomenout ještě jeden významný aspekt, který má na jeho utváření zcela bezpochyby velký vliv – je jím sociologický rozměr, neboli jak tuto službu vnímá veřejnost a jak na ni jáhen působí. V „zrcadle veřejnosti“ se totiž odráží tvář, jakou stálý diakonát má, nebo si ji vytváří.²⁰⁹

Pro účely této práce můžeme zmíněné oblasti týkající se služby a života stálých jáhnů rozdělit na dvě skupiny:

- *vnitřní*, neboli osobní: spiritualita a formace
- *a vnější*, neboli veřejné: právní statut a funkce.

Nyní se zaměříme „pouze“ na stránku vnější²¹⁰, neboť je při posuzování identity stálého jáhna více patrná.

„Přijetím jáhenství se osoba stává duchovním a včleňuje se do místní církve nebo do osobní prelatury, pro jejíž službu přijala svátost svěcení.“²¹¹ Při obřadu jáhenského svěcení svěcenec symbolicky před biskupem poklekne, vloží své sepjaté ruce do jeho dlaní a na otázku:

²⁰⁸ Obdobou duchovní formace je ve světských profesích dnes stále více využívána tzv. supervize (týmová i individuální).

²⁰⁹ Vnímání stálého diakonátu veřejností je jednou z oblastí empirického výzkumu, jehož výsledky jsou uvedeny v praktické části této práce.

²¹⁰ Ve své podstatě se není možné vyhnout ani té vnitřní stránce, neboť jaký je člověk uvnitř, se projevuje i navenek.

²¹¹ CIC, kán. 266.

Slibuješ mně i mým nástupcům úctu a poslušnost? odpoví: „Ano.“²¹² Tím se jáhen zavazuje slibem poslušnosti biskupovi.²¹³ V praxi se tento slib projevuje věrným plněním úkolu, který mu byl biskupem uložen.²¹⁴ Neboť právě od něj obdrží pověřovací dekret, ve kterém je určeno území a osoby, na něž bude jeho jáhenská činnost zaměřena, jméno kněze zodpovědného za péči o místní farníky a také zmíněné úkoly. Přihlíží se přitom k osobním schopnostem jáhna, životnímu stavu (svobodný nebo ženatý), vzdělání, věku a jeho snahám.²¹⁵

Mezi povinnosti stálého jáhna dle Kodexu kanonického práva patří:²¹⁶

- úcta a poslušnost vůči papeži a svému ordináři,
- přijmout a plnit úkol, který mu uložil jeho ordinář,
- usilovat o vzájemnou spolupráci s ostatními duchovními,
- usilovat o svatost,
- konat Denní modlitbu církve (v daném rozsahu)
- účastnit se duchovních cvičení.

Velmi doporučováno je pak jáhnům, aby:²¹⁷

- denně se účastnili mše svaté,
- věnovali se Písmu sv.,
- přijímali často svátost smíření,
- měli úctu k P. Marii,
- užívali ostatních obecných a zvláštních prostředků k sebezposvěcování,
- vedli prostý život,
- zdržovali se všeho, co se nesrovnává s jejich stavem
- a podporovali zachování míru a svornosti mezi lidmi.

²¹² Srov. <http://www.liturgie.cz/svatost-sveceni/jahenske-sveceni-krok-za-krokem>

²¹³ Srov. CIC, kán. 273.

²¹⁴ Srov. CIC, kán. 274 § 2.

²¹⁵ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, Sekretariát České biskupské konference, Praha, 2002, čl. 8.

²¹⁶ Srov. CIC, kán. 273-276.

²¹⁷ Srov. CIC, kán. 276, 282, 285, 287.

V kánonu 284 CIC je duchovním uloženo, aby nosili „slušný církevní oděv“. Přestože se (dle kán. 288 CIC) na trvalé jáhny tento kánon primárně nevztahuje, je partikulárnímu právu ponechána možnost stanovit jinak. Této možnosti využila Česká biskupská konference a trvalým jáhnům tak ukládá, aby mimo vykonávání liturgických funkcí nosili „důstojný světský oděv (s připnutým křížkem v klopě saka).“²¹⁸

Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů, stejně jako kanonické právo, myslí i na odměnu za vykonávání jáhenské služby, neboť „dělník má právo na svoji mzdu“ (Lk 10,7). Rozlišují však případy, kdy jáhen má finanční příjem z jiných zdrojů (např. civilní práce) nebo se diakonátu věnuje na (částečný nebo plný) pracovní úvazek. V prvním případě jáhnovi odměna za jeho jáhenskou činnost nepřipadá (životní náklady své a svojí rodiny má hradit ze zdrojů, které má), ve druhém už ano (odpovídající odměna má uspokojit potřeby jáhna a jeho rodiny).²¹⁹ V každém případě má partikulární právo zajistit, aby jáhnovi byly hrazeny výdaje spojené s výkonem jeho služby.²²⁰

A jaké jsou vlastně činnosti, které se vztahují k jáhenské službě? Již II. vatikánský koncil uvádí trojici úkolů: liturgický, kazatelský a charitativní.²²¹ V konkrétním popisu těchto úkolů však nejvíce pozornosti věnuje těm, které jsou spojené s liturgií. Stejně tak papež Pavel VI. v apoštolském listu *Sacrum diaconatus ordinem* vyjmenovává celkem 11 úkolů, přičemž valná většina se týká liturgické služby.²²² A Kongregace pro klérus jakoby v nastaveném trendu pokračuje. Ve svém popisu trojice úkolů dává nejvíce prostoru tomu liturgickému. Zdůrazňuje zde, že jáhnova služba u oltáře se podstatně liší od jakékoli jiné liturgické služby, kterou by mohl kněz svěřit jiné – nevysvěcené osobě, neboť „skutečně představuje věřící lid a zvláštním způsobem mu pomáhá spojit oběť svého života s obětí Kristovou“.²²³ Konkrétními liturgickými činnostmi jáhna jsou.²²⁴

²¹⁸ Srov. *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 86. In *Acta České biskupské konference 5* (2010), s. 193.

²¹⁹ Srov. CIC, kán. 281.

²²⁰ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 15-20.

²²¹ Srov. LG 29.

²²² Srov. kap. Zavedení trvalého diakonátu papežem Pavlem VI.

²²³ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 28.

²²⁴ Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu* (editio typica tertia emendata 2008), čl. 171. (<http://m.liturgie.cz/misal/igmr.htm#3.1>)

- a) pomáhat knězi a chodit po jeho boku;
- b) u oltáře přísluhovat jak u kalicha, tak u knihy;
- c) číst evangelium a na pokyn celebrujícího kněze mít homilii;
- d) vhodnými pokyny řídit věřící lid a přednášet úmysly v přímluvách;
- e) pomáhat celebrujícímu knězi při podávání svatého přijímání a čistit a urovnávat posvátné nádoby;
- f) když je to třeba, zastoupit ve funkci ostatní přísluhující, není-li nikdo z nich přítomen.

„Jestliže slavení bohoslužby předsedá jáhen, vystupuje tak, jak to vyžaduje jeho služba v pozdravech, modlitbách, čtení evangelia, homilii, při rozdávání sv. přijímání a při závěrečném požehnání s propuštěním lidu. Obléká roucha určená pro svou službu, tedy albu se štolou, případně dalmatiku, a užívá sedadlo předsedajícího.“²²⁵

Dále jáhnovi přísluší vystavování Nejsvětější Svátosti a eucharistického požehnání. Může také předsedat slavení svátosti manželství a udělovat jménem církve svatební požehnání, žehnání vázané na církevní a svátostný život²²⁶ a vést pohřební obřady (beze mše) a ritus uložení do hrobu. Do liturgické služby jáhna patří také pastorační péče o manžele a nemocné a modlitba Liturgie hodin²²⁷ v rozsahu ranních chval a večerních nešpor.²²⁸

Službu kazatelskou vykonává jáhen v několika oblastech: při liturgii (čtením evangelia a homilií), při různých katechezích a při nové evangelizaci (v práci, na evangelizačních setkáních, u příprav ke svátostem apod.). Má při tom dbát na dobrou přípravu a nepřistoupit na kompromisy při výkladu pravdy.²²⁹

Vykonáváním charitativní služby se jáhen svojí pomocí biskupovi a kněžím společně s nimi spolupodílí na stejných pastoračních funkcích. Jáhen se jí může věnovat na úrovni

²²⁵ KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU, *Direktář pro slavení neděle za nepřítomnosti kněze*, 1988, čl. 38. (elektronická forma dostupná na <http://www.liturgie.cz/admin/files/File/liturgicke-knihy/1988-direktar-nedele-bez-kneze.pdf>)

²²⁶ Srov. CIC, kán. 1169 § 3.

²²⁷ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 35.

²²⁸ Srov. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice*, čl. 87.

²²⁹ Srov. tamtéž, čl. 23-27.

diecézní nebo farní a týká se těchto oblastí: křesťanská výchova, animace oratoří nebo církevních skupin mládeže či laických profesí, podpora života a zasazování se o křesťanské hodnoty. Mohou také působit jako církevní ekonomové. Ve výjimečných případech (při nedostatku kněží) může být jáhnovi svěřena pastorační péče o farnost. Pokud splňují potřebné požadavky, mohou jáhni působit na úrovni diecéze v pozicích kancléře, vyšetřujícího, soudce, přísedícího, ochránce spravedlnosti a obhájce svazku a také notáře.²³⁰

Při uskutečňování jáhenské služby prostřednictvím všech zmíněných úkolů je nejvýše vhodné, aby nebyli zatěžováni jinými závazky a funkcemi, které by mohli zastávat věřící laici. Pouze tak si zachovají svojí pravou identitu a nebudou považováni za laiky se zvláštním pověřením. I z tohoto hlediska je pak nutné, aby byly jáhnovy kompetence jasně vymezeny již v okamžiku svěření úřadu.²³¹

²³⁰ Srov. tamtéž, čl. 37, 38, 42.

²³¹ Srov. tamtéž, čl. 41.

2 DIAKONÁT V DNEŠNÍ PRAXI

Poté, co jsem v první části práce přiblížil diakonát v jeho teologicko-historických souvislostech, budu se v následující kapitole věnovat současné situaci diakonátu v církevní praxi. V ní je třeba hledat odpověď především na otázku: jak se dá prakticky chápat nebo se chápe činnost trvalých jáhnů? Pokusím se na ni odpovědět dvěma způsoby: nejdříve podniknu exkurzi za zkušenostmi se službou trvalých jáhnů do některých evropských zemí vč. té naší. Následně představím některé aspekty farního diakonátu, jak na něj nahlízejí někteří přední evropští teologové.

2.1 POSTAVENÍ TRVALÝCH JÁHNŮ V NĚKTERÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

V této části úvah o identitě trvalého diakonátu učiním malou sondu do některých okolních zemí (Slovensko, Rakousko, Německo, Švýcarsko, Francie), kde již došlo k reflexi postavení trvalých jáhnů v pastoraci a tím i ke konkrétnější specifikaci jeho místa v církvi. Na Slovensku a především pak v oblasti německy mluvících zemí byly za tímto účelem provedeny rozsáhlé výzkumy, jejichž výsledky přinesly velmi zajímavé a přínosné údaje. U nás byl prvním, kdo vedl výzkum o trvalých jáhnech, Michal Opatrný.²³²

2.1.1 SLOVENSKO

V naší východní sousední zemi se stálým diakonátem podrobněji zabýval Martin Kahanec, který v roce 2007 realizoval zdařilý výzkum analyzující službu trvalých diakonů na Slovensku v novodobé historii. Předmětem jeho výzkumu byly např. formy participace jáhnů na pastoraci, různé postoje jáhnů k vlastní službě, vztah mezi jáhenstvím a manželstvím, jaká

²³² OPATRŇÝ, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastoraci*, diplomová práce, České Budějovice, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2002.

mají jáhni očekávání od církve nebo o svém přijetí klérem a věřícími. Výsledky své práce publikoval M. Kahanec v článku *Trvalí diakoni na Slovensku po roku 1990*.²³³

Než uvedu jednotlivé výstupy tohoto šetření, považuji za nutné zmínit o něm několik základních informací. Jednalo se totiž o první výzkum svého druhu v dané zemi. Oslovení jáhni projeví velké nadšení z projeveného zájmu o jejich práci. Do výzkumu nebyli zahrnuti jáhni-řeholníci. V době realizace výzkumu bylo na Slovensku celkem 16 trvalých (ženatých i celibátních) jáhnů bez příslušnosti k nějakému řeholnímu institutu. Za tímto nízkým počtem jáhnů²³⁴ stojí podle jejich vyjádření především pocit slovenských biskupů, že mají dostatek kněží a nemají proto potřebu světit ještě jáhny.²³⁵ I přes toto vlažné pracovní klima (umocněné špatným finančním ohodnocením) jáhni vnímají, že svojí službou, ať už z její podstaty nebo jednotlivými činnostmi, odpovídají na potřeby místní církve (např. starostí o nemocné a seniory nebo přímým kontaktem s lidmi) a zároveň vytvářejí „most mezi laiky a klérem“.

M. Kahanec při svém výzkumném šetření došel k dalšímu zajímavému zjištění. Zatímco jáhni působící ve farní pastoraci na plný úvazek (50% z dotázaných) se nejvíce podílejí na liturgické činnosti (např. asistence knězi při mši sv., vedení různých pobožností, nebo udělování svátostí a svátostin a příprava na ně) a hlásání Slova (homilie, katecheze), u jáhnů s částečným úvazkem nebo u těch, kteří vykonávají svoji službu na dobrovolnické bázi (dohromady 50% z dotázaných), je nejvíce zastoupena diakonická služba (návštěvy nemocných a seniorů). I tak ale při vzájemném porovnání jednotlivých úkolů (liturgie, hlásání Slova, diakonie) všech jáhnů tvoří největší podíl v jáhenské službě právě služba při liturgii, která je zároveň také nejvíce vnitřně naplňuje. Autor výzkumu hledá příčiny tohoto nepoměru v několika rovinách: „velká poptávka po liturgické službě ve větších městech, nedostatek kněží a vnitřní podněty ze stále živé nerealizované mladické touhy po kněžství,²³⁶ která byla důvodem pro přijetí „alespoň“ jáhenského svěcení u 79 % jáhnů.²³⁷ Paradoxem však je, že za

²³³ KAHANEC, M. Trvalí diakoni na Slovensku po roku 1990. In *Trvalý diakonát – pastorálno-teologické aspekty*, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Katolícka univerzita Ružomberoku, Košice 2010, s. 101-112.

²³⁴ Pro srovnání: jen v ostravsko-opavské diecézi působí celkem 29 jáhnů, tedy téměř dvojnásobný počet.

²³⁵ Srov. KAHANEC, M. Trvalí diakoni na Slovensku po roku 1990, s. 111.

²³⁶ Srov. tamtéž, s. 105.

²³⁷ „Šiestim z nich (43%) komunistický režim zabránil túto ich túžbu zrealizovať. Traja boli vo formácii v reholi Verbistov, ktorá bola násilím zlikvidovaná. Dvaja boli vylúčení zo seminára a jedného ani po dvoch pokusoch do seminára neprijali.“ (Tamtéž, s. 112)

specificky jáhenskou službu považují samotní jáhni spíše službu diakonickou. Až za ní na druhém místě zmiňovali kázání, liturgickou službu dokonce na čtvrtém.

U ženatých trvalých jáhnů se v odpovědích objevovalo ocenění a význam manželky a rodiny. Zvláště manželka je jáhnovi velkou podporou, a to i přesto, že na rodinu mívá jáhen kvůli své službě a zpravidla i civilnímu zaměstnání málo času. Nedostatek času pro rodinu, kterou jáhni staví před diakonát na první místo, byl jedním z několika uváděných negativních faktorů. Dalším a neméně důležitým aspektem pro výkon diakonátu vidí špatnou informovanost věřících o jejich službě. Zde vidí jáhni velké rezervy konceptuálního pojetí diakonátu na Slovensku. Stejně tak i ve vztahu ke kléru, neboť ani z řad kněží se mnohdy nesetkali s pozitivním přijetím. Ba naopak, v některých případech např. místní kněz zakázal jáhnovi kázat, jinde jáhni cítili opovržení nebo konkurenční boj ze strany kněží.

2.1.2 FRANCIE

O situaci trvalých jáhnů ve Francii nám podává zprávu J. Trstenský ve svém článku *Francúzka skúsenosť s diakonátom*.²³⁸ Vychází přitom z několika francouzských publikací zaměřených na tamní jáhenskou službu.²³⁹

Jen několik let po skončení II. vatikánského koncilu byl ve Francii svolán plenární sněm místních biskupů (1970), na kterém byla projednávána problematika obnovení stálého diakonátu ve Francii. Záměrem bylo hledání odpovědí na otázky, které v této oblasti, v souvislosti se zmíněným úmyslem koncilu, vyvstaly – kdo je vlastně jáhen, k čemu je dobrý apod. Vyjádření tehdejších francouzských jáhnů bylo jasné – nepřijali jáhenství, aby nahradili kněze, přestože takové podezření bylo nasnadě. Snad možná i proto bylo rozhodnutí biskupů překvapující – pro službu trvalých jáhnů byli vybráni a vysvěceni takoví muži, kteří díky

²³⁸ TRSTENSKÝ J. Francúzka skúsenosť s diakonátom. In *Trvalý diakonát – pastorálno-teologické aspekty*, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Katolícka univerzita Ružomberoku, Košice 2010, s. 43-55.

²³⁹ Např. LECLERCQ, J. P. *Le Diaconat, ministère de la construction de l'Eglise*, Comité National du Diaconat, Paris, 1979. Nebo DESJONQUERES, A. *Les diacres. Quelle place dans la proposition de la foi aujourd'hui*, Comité National du Diaconat, Paris, 2005.

svým profesím a rodinnému životu byli v každodenním kontaktu s lidmi a mohli tak vydávat svědectví službou podle příkladu Krista.²⁴⁰

Vytvořily se tak 4 modely trvalého jáhenství ve Francii²⁴¹:

1. jáhenská služba jako pomoc chudým, kdy je akcent této služby zaměřen především na lidi v nouzi, v nemoci, postiženým a osamoceným či žijícím na okraji společnosti
2. farní diakonát se zaměřením na misijní pastoraci
3. jáhenství jako participace na rozvoji života společnosti, na řešení hospodářských, ekonomických či rodinných problémů
4. vedení určité křesťanské komunity

Úlohy svěřené jáhnům jsou přitom velmi různé, mnohdy závisí na pastoračních potřebách jednotlivých diecézí. Obecně řečeno se jedná o zaměření na péči o lidi v nouzi, na ty, kteří jsou církvi vzdáleni a na oblast vzdělávání a výchovy.²⁴²

Vyprofilováním uvedených oblastí se uskutečňování trvalého jáhenství ve Francii stalo de facto skutečným „mostem mezi církví a světem“, kdy jáhen coby vysvěcený duchovní působí nejen mezi věřícími, ale i v profánním světě.

2.1.3 NĚMECKO, RAKOUSKO, ŠVÝCARSKO

V německé jazykové oblasti se problematikou jáhenské služby velmi podrobně zabýval prof. Paul Michael Zulehner. Od poloviny devadesátých let až do roku 2002 vedl rozsáhlý empirický výzkum, který v roce 2003 publikoval v knize *Samariter – Prophet – Levit, Diakone im deutschsprachigen Raum*, kde přímo uvádí průběh a výsledky tohoto výzkumného šetření. V knize *Dienende Männer – Anstifter zur Solidarität, Diakone in Westeuropa* v podstatě knižní formou popisuje výsledky své rozsáhlé empirické studie.

Službu trvalých jáhnů zkoumal z několika pohledů:

²⁴⁰ Srov. TRSTENSKÝ J. Francúzka skúsenosť s diakonátom, s. 52-55.

²⁴¹ Srov. tamtéž, s. 53.

²⁴² Srov. tamtéž, s. 55.

- Charakteristika úřadu
- Vzdělání trvalých jáhnů
- Náplň práce trvalého jáhna
- Kompetence
- Vztah jáhenství a manželství
- Jáhen a civilní zaměstnání
- Další vývoj jáhenské služby (např. diakonát žen, vztah kněz-jáhen nebo účast na rozvoji církve)
- Osobnost jáhna

2.1.3.1 CHARAKTERISTIKA JÁHENSKÉHO ÚŘADU

Prof. Zulehner na základě svého výzkumu specifikoval tři obrazy jáhenského úřadu:

- *samaritán* – je jakousi pravou rukou kněze v oblasti pastorační (= jáhen v roli pomocníka)
- *prorok* – zastávání některých (nekněžských) funkcí v církvi nebo i v sociální oblasti mimo církve, v nemálo případech se angažují i v politice (= jáhen v roli vedoucího, jde tedy o jakýsi protipól 1. obrazu)
- *levita* – jsou to zpravidla jáhni, u kterých převládla touha propojit kněžský úřad a manželství. Tento typ jáhna je v německé jazykové oblasti nejrozšířenější (71%). Pro zajímavost: U jáhnů typu „prorok“ a „samaritán“ o tom uvažoval každý druhý (48%, resp. 54%). Polovina (49%) „levitů“ přemýšlela o tom, stát se knězem. V této souvislosti o nich Zulehner mluví jako o „tajných kněžích“. Pro srovnání: Jáhni typu Samaritán a prorok o tom přemýšleli o něco méně (35%, resp. 28%). Výhradně levity pak zajímá, jestli převezmou některé kněžské úkony, samaritáni a proroci se o to zajímají jen velmi málo.

2.1.3.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Většina jáhnů je starší 35 let²⁴³, s několika výjimkami jsou ženatí a mají děti (cca 60% má 3 a více dětí). S větším počtem dětí v domácnosti je také spojena zaměstnanost manželek jáhnů – víc jak polovina z nich jsou ženy v domácnosti. Co se civilní práce trvalých jáhnů týče, polovina z nich má mimo jáhenskou službu ještě jiné zaměstnání (v tom případě nejsou samozřejmě v pastorační práci tak vytíženi), ostatní jsou jáhny na plný úvazek.

Při charakterizování své osoby coby diákona vnímají jáhni sami sebe jako:

- Božího služebníka lidem v nouzi (uskutečňuje tak své povolání a staví most mezi církví a lidmi stojícími daleko od církve),
- prostředníka mezi církví a světem.

Někteří jáhni se ve své službě cítí být kleriky, někteří v jáhenství vidí příležitost pro spojení úřadu a manželství. Další vnímají, že životní krize, kterou prošli, byla pro jejich rozhodnutí stát se jáhnem důležitá, a jiní přijímají jáhenství jako dobrou alternativu kněžského úřadu coby „civilního povolání“. Především mnoho „levitů“ v sobě nosí nenaplněné přání stát se knězem. Na druhou stranu se ze všech jáhnů téměř polovina (42%) knězem stát nechtěla. Takoví muži jsou pak voleni do úřadu po způsobu prvotní církve – jako *viri probati* (muži, kteří se osvědčili v životě farní obce). V tomto smyslu tedy nejde o uchazeče, ale o zvolené.²⁴⁴ To však nevylučuje, aby muž, který se chtěl stát knězem, nebyl zvolen do jáhenské funkce jako *vir probatus*.²⁴⁵ V tomto kontextu ovšem výzkum prof. Zulehnera mimo jiné ukázal, že existuje málo farností, které jáhna hledají.

²⁴³ U nás tento věk určuje minimální věkovou hranici pro přijetí jáhenského svěcení: „Kandidát trvalého jáhenství, který není ženatý, se připustí k jáhenskému svěcení až po dovršení alespoň dvacátého pátého roku věku; kdo jsou ženatí, až po dovršení alespoň třiceti pěti let a se souhlasem manželky.“ (CIC Kán. 1031 § 2)

²⁴⁴ Prakticky je to asi tak, že když kněz zjistí, že by se mu ve farnosti hodil pomocník a nějaký farník splňuje podmínky pro udělení svátosti – 35 let, 5 let ženatý a souhlas manželky, zároveň má čas pro výkon této služby, tak jej osloví a v případě jeho zájmu to jde k biskupovi. Pak projde, společně s manželkou, formací a přijímá jáhenské svěcení – to je proces, na začátku však jde o potřebu „muže v poli“ a jeho oslovení.

²⁴⁵ W. Kasper k tomuto tématu uvádí svoji vlastní zkušenost: „Z diecéze Besanson (Francie) jsem se dozvěděl, že tam šli dokonce ještě o krok dál: Ti, kdo jsou v diecézi zodpovědní za diakonát, navštěvují jednotlivé děkanské konference. Děkanáty zkoumají už předem v obvodech, kde a jaká se v jejich úseku vyskytují sociální ohniska

a současně hledí objevit pro tyto úkoly vhodné muže, o nichž se domnívají, že by v daném obvodu mohli vykonávat službu jako stálí jáhni s civilním povoláním. Tito muži jsou pak osloveni a konfrontováni s otázkou stálého jáhenství. Dostanou pak jeden rok na rozmyšlenou. Rozhodnou-li se pozitivně, mohou začít se

U nejvyššího dosaženého vzdělání jáhnů se ukázalo, že dvě třetiny z nich mají vysokoškolské vzdělání a jen zřídka středoškolské nebo učňovské.

Za nejčastější činnost, které se věnují, považují jáhni zvěstování evangelia, pak službu potřebným a až na třetím místě liturgickou službu. Jedna třetina trvalých jáhnů se přitom cítí pracovním dostatečně vytížena, relativně málo z nich (5%) je přesvědčených o tom, že by mohli dělat víc. Ostatní jáhni, kteří diakonát vykonávají zpravidla na plný úvazek, se cítí být přetížení. Tato skutečnost v nich vyvolává touhu mít civilní zaměstnání a jáhenské službě se věnovat ve volném čase. Výzkumné šetření prof. Zulehnera je v tomto postoji může de facto utvrdit, neboť z jeho výsledků vyplývá, že takoví jáhni se cítí být přetížení daleko méně. Dalším přáním jáhnů, resp. jejich vizí, v čem by měla spočívat jejich služba, zmiňovali, že chtějí být „očima církve“ – tzn. být vnímaví na to, co lidem chybí, především pak v sociální oblasti. Zajímavé je, že do administrativy farnosti a podpoře faráře jako hlavní činnosti se jim moc nechce.²⁴⁶ To ukazuje na jejich touhu být autonomní.²⁴⁷

Velkým přínosem ženatých trvalých jáhnů je jejich pocit velké podpory ze strany manželky. Zároveň vnímají, že nemají jak na manželku, tak na děti tolik času, kolik by chtěli, nebo kolik by rodina potřebovala.

Jako nositelé církevního úřadu se jáhni cítí být respektováni nejvíce u biskupa, o trochu méně u místního kněze a farnosti a úplně nejméně u ostatních kněží.

Při rozhodování o míře zapojení, přesněji řečeno velikosti pracovního úvazku jáhna, hrají velkou roli peníze: když je diecéze bohatá, volí jáhni službu raději na plný úvazek (např. ve Švýcarsku jsou to skoro všichni jáhni). Vrátime-li se k onomu rozdělení jáhnů na samaritány, proroky a levity, tak nejvíce o plný úvazek stojí (samozřejmě) levité.

V neposlední řadě z výzkumu prof. Zulehnera vzešlo, že trvalí jáhni jsou velmi otevřenou církevně-politickou skupinou. Tato skutečnost souvisí především s tím, že prakticky i po

studium a přípravou.“ (KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti IV. In *Služba trvalých jáhnů II.: Zkušenosti a reflexe.*)

²⁴⁶ V německé jazykové oblasti, především v Německu a Rakousku, je praxe zpravidla taková, že farní administrativu vykonává sekretářka farního úřadu. Občas ji zastává pastorační asistent nebo sám kněz, příp. jáhen.

²⁴⁷ O opravdu nezávislé službě jáhna na faráři mluví i německý teolog kardinál Walter Kasper. O tom ale později.

několika desetiletích stále hledají svoji identitu a místo v církvi a tím jsou v podstatě otevření pro jakékoli změny (počínaje otázkou jednotného oblečení až po otázku svěcení žen na jáhenky).

2.1.3.3 BUDOUCNOST JÁHENSTVÍ

Odpovědi jáhnů zaměřených na budoucnost diakonátu by se daly shrnout do několika závěrů:

- jáhni by měli být činní na politicko-hospodářském rozmezí, neboli se aktivně zapojovat do dění ve společnosti (např. v politice, různých organizacích, charitě),
- v otázce svěcení žen na jáhenky jsou velmi vstřícní. Pro jejich svěcení jsou téměř dvě třetiny dotázaných jáhnů,
- církve by měla dát šanci osvědčeným mužům (*viri probati*), aby zůstala zachována motivace pro diakonát,
- na řízení církve by se mělo podílet více jáhnů,
- měla by být zřízena rada jáhnů,
- co se jednotného obleku týče, většina je spíše proti,
- jáhni chtějí mít možnost plně převzít zodpovědnost za vedení farnosti a pastorační s ní spojenou a jsou názoru, že v každé farnosti by měl působit jáhen.²⁴⁸

2.1.4 ČESKÁ REPUBLIKA

V našich poměrech byly doposud realizovány dokonce dva výzkumy týkající se života a služby trvalých jáhnů, každý z trochu jiného úhlu pohledu. V roce 2002 uvedl M. Opatrný ve své diplomové práci²⁴⁹ výsledky výzkumu, který byl svojí podstatou zaměřený především

²⁴⁸ Jáhni tento postoj zdůvodňují tím, že by měli ve své práci volnější ruce ve smyslu vyvážení se podřízenosti místnímu faráři a tedy možnosti svobodnějšího rozhodování. Tento stav by korespondoval s očekáváním farníků v místech, kde není k dispozici kněz, neboť požadují věřící tuto službu od jáhna a reagují s nepochopením, když zjistí, že na to není jáhen připraven. (srov. ZULEHNER, P. M., PATZELT E. *Samariter – Proplet – Levit, Diakone im deutschsprachigen Raum, eine empirische Studie*, Ostfildern, Schwabenverlag, 2003, s 163-165)

²⁴⁹ OPATRŇÝ, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastorační*, diplomová práce, České Budějovice, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2002.

na vnímání diakonátu z pohledu jáhnů. Druhý výzkum jsem vedl já sám, zkoumal jsem propojení manželství a pastorační práce skrze jáhenskou službu.²⁵⁰

M. Opatrný došel ve svém průzkumu především ke zjištění, resp. k potvrzení teze²⁵¹, že jáhni jsou vnímáni především jako *náhradníci faráře* nebo *pomocníci kněze*. Tato skutečnost vycházela v dané době především z toho, že jáhni byli ustanovováni ve větší míře jako administrátoři farností do míst, kde nebyl k dispozici kněz, resp. ve farnosti s knězem zastávali pozici farního vikáře. Tomuto označení se však samotní jáhni brání a uvítali by takové zapojení do pastore, ve kterém by se více projevila svébytnost jejich služby. M. Opatrný v tomto směru navrhuje mnoho možností napříč celým spektrem (nejen farní) pastore. Velký význam přikládá také službě jáhna při liturgii, která mu právem náleží z podstaty svátosti svěcení a nemá tak působit pouze pro „zvýraznění její slavnostnosti, jak se často děje“.²⁵²

V šetření, které jsem vedl o několik let později, se ukázalo, že jáhni vnímají svoji službu především jako Boží dar a jako službu Bohu a lidem. Při hodnocení náplně jejich práce se však objevily různé názory. Ačkoliv se každý z nich snaží nějakým způsobem obsáhnout všechny oblasti jáhenské služby (liturgie, hlásání Božího slova a charitativní služba), někteří vnímali například liturgickou službu (vyjma kázání) jako nadbytečnou a zaměřovali se více na konkrétní službu lidem (zvláště pak na jejich přípravu ke svátostem). Při službě u oltáře navíc někteří viděli sami sebe jako „štolou ozdobeného ministranta“, který má na rozdíl od toho klasického ještě několik funkcí navíc. Zároveň vnímali, že negativním následkem jejich zapojení při mši je umenšení příležitosti služby dalších věřících, jako například akolytů při podávání eucharistie. Raději by tedy svou liturgickou činnost přenechali jiným k tomu schopným lidem, kteří pro tuto službu nepotřebují svátost svěcení (např. při podávání sv. přijímání), anebo přímo kněžím, kteří k tomu v zásadě nikoho nepotřebují (čtení evangelia, pozdvižení kalicha a pronesení výzev „Pozdravte se pozdravením pokoje“ a „Jděte ve jménu Páně“). Jedinou liturgickou činností, kterou viděli jako přínosnou, je kázání. V něm mohou využít svých manželských i rodinných zkušeností, které kněz nemá. Svoji téměř až

²⁵⁰ FUJDL, M. *Jáhensství jako spojení manželství a pastorační práce*, diplomová práce, České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2009.

²⁵¹ V naší zemi vznesl otázku nad chápáním jáhna jako náhradu kněze např. v roce 2001 A. Opatrný. (Srov. OPATRNÝ, A. *Pastore v postmoderní společnosti*, s. 97)

²⁵² OPATRNÝ, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastoreci*, s. 83.

averzí vůči zapojení při liturgii se ovšem jáhni paradoxně staví do pozice neúplného jáhna, neboť mezi jeho primární úlohy již od počátku patří rozdávání svátostného Krista věřícím. Z tohoto pohledu nás pak může překvapit fakt, že při hodnocení jáhenské služby docházelo zpravidla ke srovnávání současného stavu s diakonátem prvotní církve, především pozastavením se nad tím, že dnes zřejmě není církvi znám smysl jáhenské služby u stolu, což bylo v apoštolské době zcela zřejmé. Příčinu těchto úvah jáhnů je třeba hledat v komplexním pojetí jáhnovy liturgické služby, ve které jim chybí vyloženě pouze jejich specifické místo.

Při hledání odpovědi na otázku po smyslu jáhenské služby docházelo zpravidla k prolínání s otázkou konkrétního určení náplně pastorační práce jáhna. Vnímali, že tato záležitost není zcela jasná a samotnému výkonu jáhenské služby spíše škodí. Z jejich odpovědí je zřejmé, že ke své práci potřebují přesně vědět, co mají dělat. Vzniká pro ně totiž velký pastorační prostor působnosti a tím i riziko, že pokud se vši činnosti budou věnovat naplno (tedy tak, jak jsou zvyklí), všechna tato práce je (i přes varování přátel a nadřízených) zahltlí, což se u několika z nich také projevilo.

Co vnímali naopak jako velký přínos, je duchovní rozměr jejich služby, který má pozitivní dopad i na jejich rodinu a skrze svátostnou povahu ji zároveň posvěcuje. Vnímali, že milost Boží spojená se svátostí, kterou přijali, se netýká pouze jich samotných, nýbrž se vztahuje i na celou jejich rodinu.

Zajímavým postřehem, který se v odpovědích jáhnů vyskytl, je jistá spojitost mezi jejich rodinou a farností - z pastoračního hlediska si totiž mohou být navzájem přínosem. Pro jáhny především v zázemí (podpora, pochopení, sdílení nálad a pocitů, láska), které jim rodina dává.

Dále jáhni vnímali důležitost rodinné zkušenosti a zpětné vazby rodiny, které využívají nejen pro přípravu a reflexi kázání, ale také ke své další pastorační činnosti. U některých oslovených jáhnů hraje manželství pozitivní roli také při získávání důvěry místních farníků.²⁵³

Co se týče dalších komplikací, které s sebou pastorační práce jáhna přináší, největším úskalím se zde jednoznačně jevil faktor času. Někteří jáhni vnímali, že jejich pastorační práce je

²⁵³ Zajímavé srovnání zde nabízí výzkum P. M. Zulehnera a E. Patzeltové, ve kterém se 12% jáhnů vyjádřilo, že své manželství v tomto směru vidí spíše jako nevýhodu oproti neženatým kněžím. Podle nich kněží právě díky celibátu získávají u lidí větší důvěru než jáhni žijící v manželství. (Srov. ZULEHNER, P. M., PATZELT, E. *Samariter – Prophet – Levit : Diakone im deutschsprachigen Raum : eine empirische Studie*, s. 104).

časově tak náročná, že je pro ně zpravidla těžké věnovat se své rodině naplno podle jejich potřeb. Z výpovědí některých respondentů také vyplynulo, že se nechali jáhenskou službou tak unést, že jí věnovali i svůj veškerý volný čas a na rodinu v tomto směru doslova zapomněli. Dalším jevem, u kterého jáhni pozorovali negativní dopad na svou rodinu, je řešení otázky priorit potřeb rodiny a klientů. U některých to vyvolávalo pocit rozdvojenosti, kdy nevěděli, jestli se více věnovat těm, kteří volají po jejich pomoci, nebo vlastní rodině.

Objevily se ale i takové případy, kdy pro rodiny jáhnů jejich pastorační práce neznamenal žádnou komplikaci a pro většinu z nich má dokonce manželství nebo rodina velký přínos pro jejich službu, ke které byli povoláni.

2.2 VYBRANÉ ASPEKTY FARNÍHO DIAKONÁTU

Sondu do reálného stavu uskutečňování stálého diakonátu ve farní pastoraci učinila před několika lety P. Skálová.²⁵⁴ Ve výsledcích svého průzkumu zabývajícím se diakonátem v římskokatolické církvi v evropském kontextu nabízí ilustrativní přehled jeho hlavních aktuálních témat. Pro potřebu této práce zde uvedu pouze zjištěnou skutečnost, jak se od Druhého vatikánského koncilu do současnosti vyprofilovala role jáhna ve farnosti. Jako východisko a podstatu celé skutečnosti je třeba nejprve uvést, že role jáhna ve farnosti a jeho kompetence nejsou v mnoha diecézích dosud přesně charakterizované. Důvodem je fakt, že znovu zavedený diakonát dosud nepřináší do života většiny farností nic kvalitativně nového. Všechny funkce, které (staro)nově přináší této svátostné službě, již existují a jsou zpravidla vykonávány buď kněžími (liturgické a kazatelské) nebo pověřenými laiky (některé liturgické úkony a charitativní služba vč. administrativní). V takové pozici je pro stálý diakonát logicky velmi obtížné najít svoji novou, pravou a jasně definovanou identitu.

²⁵⁴ SKÁLOVÁ, P. Mění se obraz jáhna: Důrazy a tendence v teologii a praxi diakonátu. In Teologické texty 2008 (2). (Dostupné na <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2008-2/Menici-se-obraz-jahna.html>)

2.2.1 VZTAH JÁHEN-KNĚZ

A tak z této situace nutně musel vzejít „zástupný proces“, kdy se po jáhnech vytvořila poptávka především na těch místech, kde některé z těchto funkcí chyběly. Zvláště patrné to bylo ve farnostech postkomunistických zemí, kde nepůsobili kněží pro jejich nedostatek. Takovéto možnosti, které novým stálým jáhnům dávaly příležitost k uplatnění, však s sebou nesly i jedno nebezpečí – vytvoření identity „náhradníka kněze“.

Tématem pozice jáhna jako pomocníka/náhradníka kněze se zabývala Mezinárodní studijní konference stálých jáhnů v Brixenu roku 1997, kde např. maďarský jáhen F. Molnár popsali situaci takto: „Kromě dvaceti let zpoždění při zavádění stálého diakonátu nebyly příliš šťastné ani první kroky při jeho uskutečňování, protože obecně rozšířený obraz diakonátu měl jednoznačně rysy ‚náhradního kněžství‘.“²⁵⁵ Pro vyvázání z této *pseudoidentity* je nezbytně nutné zaměřit se na pravou podstatu jáhenství, jak ji předkládá Druhý vatikánský koncil a vyjádřil ji např. i H. Hoping ve svém článku s názvem „Diakonie jako úkol církevního úřadu vedení“: „Vezmeme-li v úvahu biblické a raně církevní počátky diakonátu a odtud odvozené záměry, které byly spojeny s jeho novým zavedením jako samostatného ordinovaného úřadu v římskokatolické oblasti, může specifikum diakonátu spočívat pouze v *reprezentaci Krista diakona a sloužící církve*. To se děje zvláštním způsobem v diakonii činnosti lásky a jejím vedení. Diakonát jako ordinovaný úřad svátostně ozřejmuje, že diakonie činnosti lásky je dimenzí církevní odpovědnosti vedení.“²⁵⁶

Akcent na identifikaci jáhna jako Krista-sloužebníka je zcela zřejmý ve formulaci novelizovaného 3. odstavce kánonu 1009 CIC²⁵⁷ papežem Benediktem XVI. z roku 2009.

2.2.2 TĚŽIŠTĚ JÁHENSKÉ ČINNOSTI VE FARNOSTI

Jak ovšem prakticky dosáhnout toho, aby diakonát nebyl vnímán jako „náhradní kněžství“, ale opravdu jako svébytná církevní funkce? Někteří teologové hledají odpověď

²⁵⁵ MOLNÁR, F. Diakonisches Arbeiten in einem osteuropäischen Land (Statement). *Diakonia Christi* 3/4 (1997), s. 47.

²⁵⁶ HOPING, H. Diakonie als Aufgabe des kirchlichen Leitungsamtes. In: *AG Ständiger Diakoniat in der Bundesrepublik Deutschland*, 13 (1996), s. 37.

²⁵⁷ Srov. kap. 1.8.3.1 Hierarchické vymezení diakonátu.

v (ne)spojení diakonátu s liturgií. Např. A. Opatrný v této souvislosti uvádí několik pracovních pozic mimo liturgii, kde by se jáhni mohli uplatnit a lépe tak vyprofilovat svoji pozici v církvi – vedoucí pracovníci charit, pracovníci pastoračně-psychologických poraden, diecézní ekonomové, redaktoři církevních periodik apod. Trvalý jáhen by se tak navíc skrze svoji službu stal jakýmsi spojovacím článkem mezi světem a církví.²⁵⁸ Obdobně se na tuto problematiku, tedy zapojení jáhna především mimo liturgii, dívá i německý kardinál a bývalý předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů Walter Kasper, který nabízí variantu sociální angažovanosti jáhna²⁵⁹, v níž se podle něj nachází základní postoj a rysy diakonátu: vidět a vnímat potřeby druhých, věnovat se jim a sloužit jim. „Vlastní činnost však jáhna posouvá ještě trochu dál. Podstatnou část jáhnovy činnosti vidí ve vyhledávání dobrovolných spolupracovníků, které by zapracovával a s postupem času jim víc a více přenechával svěřené služby a úkoly, aby se mohl sám více věnovat odborné práci a také duchovnímu vedení svých spolupracovníků.“²⁶⁰

Zdá se tedy, že pro jasnější vyprofilování identity stálého diakonátu bude vhodné, pokud se těžiště jeho činností posune více mimo liturgickou oblast. Přesto by nebylo na místě, aby se od ní diakonát distancoval zcela. Není to koneckonců ani možné, neboť neodlučitelně patří mezi jeho tři úkoly. Varovný postoj v této otázce zaujímá např. O. Windels: „Umenšili bychom celou věc, kdybychom se na jáhenství dívali pouze neliturgicky. Je-li liturgie zjevením církve, pak správná přítomnost jáhna při bohoslužbě značně přispěje k pozornějšímu vnímání jáhenství, jež bude nyní vykonáváno jako trvalé. Bude upomínat křesťanský lid, aby pozitivně uznal jeho službu, aby pochopil smysl a účel jeho existence. Tím následně napomůže k tomu, aby i ostatní jeho členové byli pověřeni ke službě církvi a jejímu

²⁵⁸ Srov. tamtéž. S označením trvalého jáhenství jako „mostu mezi církví a světem“ jsem se setkal i při svém výzkumu v rámci diplomové práce, kde se v tomto smyslu vyjadřovali sami jáhni. (Srov. FUJDL M. *Jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce, diplomová práce*, s. 87). Diáconi německy mluvících zemí tímto termínem (v přesném překladu: „most mezi oltářem a světem“) označují nikoli jáhenství, ale manželství trvalého jáhna. (Srov. ZULEHNER, P. M. *Dienende Männer - Anstifter zur Solidarität, Diakone in Westeuropa*. Ostfildern, Schwabenverlag, 2003, s. 92.)

²⁵⁹ Srov. FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech - Pastorálněteologická reflexe na základě empirického výzkumu. *Studia theologica* 15, č. 2, 2013, s. 146-147.

²⁶⁰ Tamtéž. Srov. KASPER, W. Trvalý jáhen v ekzeziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti IV. Tato koncepce plně odpovídá náplni jáhenské činnosti z pohledu Základních norem pro formaci trvalých jáhnů: „*Munus regendi* je realizováno vykonáváním charitativních a výpomocných prací, animací společenství či jednotlivých oblastí církevního života, zvláště co se týče lásky k bližnímu. To je nejtypičtější služba jáhna.“ (KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 9.)

poslání.²⁶¹ Má-li však mít jáhen při liturgii svoji specifickou roli, bude nutné jasně rozlišit, které činnosti přísluší pouze a jen jemu, podobně jak je tomu např. ve východní liturgii, kde je pozice jáhna dokonce nezastupitelná (!). Vymanění z pozice „náhradníka kněze“ by kupříkladu, dle mého názoru, pomohlo, kdyby před čtením evangelia k tomu nepřijímal od kněze požehnání.²⁶² Vždyť již z podstaty jáhenského svěcení je přeci povolán, aby hlásal Boží slovo a na jeho základě tak může věřícím předčítat evangelium. Pro běžné věřící, kteří se v otázce diakonátu nebo kněžství dobře neorientují, může tento úkon značit, že bez něj by jáhen evangelium číst nemohl. Takových a podobných prvků (i mimo liturgii) bychom jistě našli víc. A u všech by bylo třeba si klást otázku, zda pravou a svébytnou identitu diakonátu podporuje či nikoli.

2.2.3 DIAKONICKÁ FARNOST

Podobně tomu je i v oblasti charitní činnosti jáhna, ke které je skrze svátost svěcení povolán. V této oblasti je církev dlouhodobě organizovaně činná prostřednictvím charit. Charita jako služba je směřována principiálně na pomoc lidem v nouzi. Pozice jáhna zde však nemá kopírovat pozici sociálního pracovníka, jak ji známe z charitní praxe. Má-li zde jáhen mít své specifické místo, musí se podstata jeho pozice jasně odlišovat od těch ostatních. Francouzský jáhen N. Roncet upřesňuje, že v případě jáhna nejde o „provádění humanitárního díla, jaké konají mnozí lidé, spolky a instituce bez křesťanské orientace. Je to *služba bližním z víry v Krista, pramen lásky k bližnímu*.“²⁶³

Počátkem nového milénia se začalo v souvislosti se zapojením jáhna do farní charitní činnosti hovořit o „diakonické farnosti“. Teologický základ této farnosti předložil biskup G. Fürst, podle něhož *diakonický vývoj*²⁶⁴ znamená, že

²⁶¹ WINDELS, O. Jáhenská služba při liturgii. In *Služba trvalých jáhnů. Sborník II: Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998, s. 7.

²⁶² Zde je třeba říci, že stejné požehnání přijímá také kněz od biskupa, je-li hlavním celebrantem bohoslužby právě biskup. Naprostá většina věřících se však s tímto případem setká jen velmi sporadicky, proto je pravý význam udělení požehnání jáhnovi, popř. knězi pro běžné věřící neznámý, resp. matoucí.

²⁶³ RONCET, N. Die Entwicklung der diakonischen Gemeinde in Frankreich. *Diakonia Christi* 1/2 (2001), s. 50.

²⁶⁴ Srov. FÜRST, G. Diakonische Gemeindeentwicklung als eine Antwort auf die gesellschaftlichen Umbrüche in Europa. *Diakonia Christi* 1/2 (2001), s. 21n.

- každý křesťan, farnosti a celá církev se více a nově zamyslí nad službou konkrétní lásky k bližnímu a podle toho bude muset jednat „diakonicky“,
- je nutné si uvědomit, že diakonie je základním úkonem církve a prioritní úlohou církevního společenství,
- Kristova diakonie je v principiálním smyslu podstatou církve jako mystického těla Kristova a má být ve vlastním smyslu jejím způsobem života.

S důležitostí přeměny farností na „diakonické“ se ztotožňuje i německý teolog prof. Bernd Jochen Hilberath, který vychází ze tří základních úkolů církve a tedy i farních společenství: liturgie (leiturgia), hlásání (martyria) a služba (diakonia). Přitom, stejně jako G. Fürst nebo W. Kasper, je zastáncem nového (pokoncilního) přímého přiřazení jáhna k biskupovi. V jeho diakonické eklesiologii církve má kněz i jáhen sloužit v dvojediné základní funkci farnosti, neboli spolu participovat na duálním vedení farnosti, kdy kněz reprezentuje služby liturgie a hlásání a jáhen diakonii. Tím by se současně utvrdila jáhnova specifická role (identita) ve farnosti.²⁶⁵

2.3 SHRNUÍ

Je zřejmé, že vývoj diakonátu po Druhém vatikánském koncilu v zemích východní Evropy nebyl oproti těm západním z důvodu komunistického režimu po dlouhá desetiletí možný. Proto na tomto místě nebudeme, a není to ani cílem této práce, hodnotit nebo srovnávat rozdíly diakonátu v těchto zemích. Mojí snahou je předložit zde společné prvky, které jsou pro identitu diakonátu směrodatné. Ve světle některých teologických koncepcí trvalého diakonátu jsem měl za cíl poukázat na možné těžiště jáhenské služby a přispět tím k upřesnění její identity.

Jak se tedy dá prakticky chápat nebo se chápe činnost trvalých jáhnů? Předně je samotnými jáhny vnímána jako most mezi světem (laiky) a církví (klérem) a jako služba naplněná a posilněná nezbytnou Boží milostí. Tato služba je realizována skrze konkrétní činnosti.

²⁶⁵ Srov. HILBERATH, B. J. Zwischen Wirklichkeit und Vision. Zur Zukunft diakonischer Gemeinden. *Diakonia Christi* 1/2 (2001), s. 35-45.

O identitě toho kterého povolání vypovídá nejvíce práce, ceterou konkrétně dělá. U trvalých jáhnů však v tomto směru existuje určitý paradox: přestože se zpravidla věnují liturgické činnosti a hlásání evangelia (napříč všemi „navštívenými“ zeměmi), své specifické místo vidí ideálně v diakonické službě, tedy ve službě lidem v nouzi a nemocným, osamoceným či na kraji společnosti. Jakési bytostné tíhnutí mimo liturgickou oblast směrem k charitativní (což ještě nemusí nutně znamenat práci v charitě) se setkává s kladnou odezvou evropských teologů (např. W. Kasper, A. Opatrný). Zejména G. Fürst a B. J. Hilberath jsou v tomto směru zastánci tzv. *diakonické farnosti*, kde by jáhen měl spoluúčast na jejím vedení. Jeho kompetencí by byla diakonická funkce, zatímco funkce liturgická a hlásání Slova by i nadále zůstaly pod vedením kněze. Navíc by se jasným vymezením působnosti jáhna ve farnosti podpořilo lepší povědomí věřících o této službě, což v současnosti pohřichu chybí (stále je velmi silně zastoupen pohled na jáhna jako náhradníka nebo pomocníka kněze). Stejně tak by to, dle mého názoru, pomohlo i ke zlepšení vzájemného vztahu jáhnů a ostatního kléru, o kterém se jáhni vyjadřovali spíše v negativech. Otázkou však zůstává, zda je tomu opravdu tak? A zda je možné tento model uplatnit také v českých a moravských diecézích. S tím souvisí nutně i jiný způsob nahlížení na vztah jáhen-farář.

Z uvedeného je zřejmé, že bude při hledání identity trvalého jáhna působícího ve farní pastoraci nutné odpovědět na dvě zásadní otázky: Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem? Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?

3 AKTUÁLNÍ OTÁZKY POSTAVENÍ TRVALÉHO JÁHNA V CÍRKVI

V úvodu této práce jsem si položil několik (výzkumných) otázek:

- *Co očekávají farníci od jáhna působícího v jejich farnosti?*
- *Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?*
- *Jaký pohled na jáhenskou službu mají kněží, kteří se pastoraci ve farnosti věnují?*
- *Jakou zkušenost a jakou vizi své služby v budoucnu mají samotní jáhni?*

V předchozích kapitolách jsem se pokusil nastavit teologické zrcadlo, ve kterém by se odrážel obraz dnešního stálého diakonátu a pomohl tak najít jeho pravou identitu. Ukázalo se, že se díky tomu podařilo nejen potvrdit nezbytnost a význam položených otázek, ale navíc došlo k otevření dalších dimenzí, které v sobě stálý diakonát zahrnuje. Například se ukázalo jako velmi zásadní a věcné zabývat se novodobým tématem „diakonické farnosti“, tedy otázkou, jakou pozici by měl zaujmout stálý jáhen ve farní pastoraci. Klíčovou roli zde hraje především vzájemný vztah jáhna s místním farářem. Chceme-li tuto otázku uchopit v duchu Druhého vatikánského koncilu a komplexně v rámci ordo, musíme do tohoto vztahu nutně zahrnout i místního ordináře, kterému je jáhen primárně podřízen. Na povrch tak vyplouvají nové otázky, které je třeba při hledání identity stálého jáhna brát v potaz. Nechceme-li připustit opakování situací, které nastaly po 9. století (úpadek trvalého diakonátu), resp. po Tridentském koncilu, kdy nedošlo k praktickému naplnění jeho výzvy o obnovu stálého diakonátu,²⁶⁶ je nutné skutečnosti dané Druhým vatikánským koncilem a následnými církevními normami, které stálý diakonát znovu uvádějí v život, reflektovat, zda a jakým způsobem jsou v církevní praxi českých a moravských diecézí naplňovány. Naprosto základní otázkou zde je, jestli se jáhenství opravdu uskutečňuje jako vlastní a trvalý hierarchický stupeň. Jinými slovy: jsou vytvářeny takové podmínky, aby k tomu docházelo? A co je skutečně pravou podstatou, chceme-li identitou, stálého diakonátu, aby nebyl pouze

²⁶⁶ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS, KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů a Základní normy pro formaci trvalých jáhnů, Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002, s. 7.

náhražkou něčeho jiného, ale byl svým „vlastním“ hierarchickým stupněm?²⁶⁷ K původním čtyřem otázkám se tedy přidaly další dvě:

- *Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?*
- *Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?*

Odpovědi na všech šest výzkumných otázek je třeba hledat tam, kde se jáhenství žije, kde se uskutečňuje. Vznikla zde tedy potřeba realizování empirického výzkumu, který by dal (nebo se alespoň pokusil dát) na zmíněné základní otázky odpovědi.

3.1 VÝCHODISKA EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

Jako východiska empirickému výzkumu posloužily výsledky výzkumných šetření P. M. Zulehnera, M. Kahance a M. Opatrného, pastorálně-teologické úvahy o trvalém diakonátu v jeho novodobé historii (K. Rahner, Y. Congar, W. Kasper, A. Opatrný, O. Windels) a také výsledky mé diplomové práce, ve které jsem část věnoval problematice percepce diakonátu trvalými jáhny a jejich manželkami.

3.2 DESIGN VÝZKUMU (ÚVOD DO EMPIRICKÉ ČÁSTI)

Vzhledem k charakteru empirického výzkumu bylo nutné nejdříve stanovit badatelské cíle, metody a způsob řešení a specifikovat cílové skupiny a místa (farnosti), ve kterých bude výzkum probíhat. Vzhledem k rozsáhlosti badatelské oblasti (farnosti českých a moravských diecézí) a počtu respondentů bylo vhodné celý výzkum realizovat ve dvou projektech: Pohled věřících na jáhenskou službu ve farnostech a Percepce diakonátu duchovními českých

²⁶⁷ Tyto otázky jsou nezbytné nejen v otázce hledání identity stálého diakonátu. Obsahují v sobě také preventivní apel – nalezením a specifikováním vlastního charakteru a profilu stálého diakonátu se předejde jeho možnému (a snad i velmi pravděpodobnému) opětovnému úpadku. (Srov. CROCE, W. Aus der Geschichte des Diaconates. In RAHNER, K., VORGRIMMLER, H. (ed.) *Diaconia in Christo: uñber die Erneuerung des Diaconates*, Freiburg, Herder, 1962, s. 124.

a moravských diecézí. V prvním projektu tvořili cílovou skupinu věřící, ve druhém klérus. V této práci jsou oba výzkumné projekty takto prezentovány i s jejich dílčími výsledky, které jsou posléze společně vyhodnoceny.

Jelikož se jednalo v kontextu České republiky o dosud neprozkoumanou oblast, byl tento výzkum veden formou kvalitativních rozhovorů.²⁶⁸

Cílem obou projektů bylo objasnění percepce diakonátu věřícími, kněžími, jáhny a biskupy českých a moravských diecézí. Na základě předem připravených strukturovaných otázek byl samotný výzkum veden formou osobních rozhovorů s náhodně vybranými farníky v různých farnostech, stejně tak i s místním farářem a jáhnem. Kompletní „výzkumný vzorek“ doplnili čeští a moravští biskupové (popř. jejich delegáti pro trvalé jáhny).

Jelikož se identita trvalého jáhna profiluje z několika vrstev, byly i rozhovory směřovány na několik oblastí a vlastností, které v sobě diakonát obsahuje. U farníků, kněží a jáhnů se otázky dotýkaly např. osobnostního charakteru daného jáhna, jeho motivace k vykonávání této služby, konkrétních činností, které zastává, spolupráce jáhna s místním farářem (otázka podřízenosti), přínos služby jáhna pro farnost a také osobní postřehy, podněty či připomínky ke způsobu vykonávání stálého diakonátu. U biskupů byly otázky zaměřeny spíše na celkovou koncepci diakonátu v dané (arci)diecézi a názoru na konkrétní zaměření stálého diakonátu v naší zemi.

Následně došlo k systematickému zpracování a vyhodnocení všech vedených rozhovorů.²⁶⁹

²⁶⁸ Více o metodologii kvalitativního výzkumu např. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

²⁶⁹ Metodické podrobnosti k výzkumu (způsob a průběh sběru dat, metoda vyhodnocování atd.) jsou uvedeny v příloze této práce.

3.3 POHLED VĚŘÍCÍCH NA JÁHENSKOU SLUŽBU VE FARNOSTI

3.3.1 CHARAKTERISTIKA JÁHNA

Již při první odpovědi, ve které měli respondenti charakterizovat službu diákona,²⁷⁰ se ukázalo, že jej vnímají především jako pomocníka, potažmo zástupce místního faráře.²⁷¹ V několika případech označovali jáhna dokonce jako „lidovějšího kněze“: „Pro mě je jáhen více pro lidi. Víc se dokáže otevřít. I tady to funguje tak, že je víc mezi lidmi. Pro mě je prostě jáhen takový lidovější kněz.“²⁷² Díky teologickému vzdělání (které ho disponuje k tomu, aby podobně, ne-li stejně, jako kněz mohl lidem pomáhat v otázkách náboženského života a víry) a rodinným zkušenostem (kdy jako ostatní lidé řeší problémy spojené s manželstvím a výchovou dětí), má pro farníky větší pochopení.

Jak se ukázalo, jako nejdůležitější rozdíl mezi knězem a jáhnem vnímají věřící možnost kněze slavit eucharistii a zpovídat. Jáhen může pouze sloužit bohoslužbu slova a udělovat některé svátosti (křest, eucharistie, manželství). Na druhou stranu má však pro pastorační práci, z pohledu dotázaných věřících, velkou výhodu díky životu v manželství a rodině, neboť není vázaný celibátem: „Základní rozdíl je asi celibát. Jáhen může mít vlastní rodinu, může mít dokonce děti. Víceméně žije jakoby takovým civilnějším životem než kněz.“²⁷³ Zůstává tím pro ně „normálním“ člověkem, který sice má nejnižší stupeň svěcení, ale zároveň prožívá všednodenní starosti jako oni. Je tedy pro ně mnohem přirozenější řešit své problémy s někým, kdo má podobnou osobní zkušenost: „Myslím si, že určitě jáhen ve farnosti může i nějakým způsobem třeba pomoci někomu v rodinách řešit nějaké problémy. Že můžou k němu být víc otevřenější, že ho znají víc než kněze.“²⁷⁴ Pocit důvěry v jáhna navíc může umocnit skutečnost, že pro diakonát má správné osobnostní předpoklady a svěřenou službu vykonává dobře.²⁷⁵

²⁷⁰ Pro přesnější vymezení pojmu diákon měli respondenti určit rozdíl mezi knězem a jáhnem.

²⁷¹ Za pomocníka nebo zástupce faráře označila jáhna téměř polovina dotázaných farníků.

²⁷² farník-rozhovor-č.20, českobudějovická diecéze.

²⁷³ farník-rozhovor-č.26, českobudějovická diecéze.

²⁷⁴ farník-rozhovor-č.48, ostravsko-opavská diecéze.

²⁷⁵ O tom, že jáhen v jejich farnosti je muž na svém místě a vykonává svou službu dobře, je přesvědčena převážná většina respondentů.

3.3.2 PRACOVNÍ NÁPLŇ JÁHNA VE FARNÍ PASTORACI

Přestože se podstatná část 29. článku věroučné konstituce *Lumen gentium* věnuje úloze jáhna při liturgii, podle čehož by se dalo soudit, že úkol liturgické služby je pro jáhna stěžejní (přičemž se důležitost ostatních jáhenských úkolů nijak nesnižuje), objevují se v současné době názory, které v souvislosti s ujasněním identity jáhenské služby poukazují na potřebu „vyproštění se“ právě z liturgických oblastí této práce, jelikož se v jejich spojitosti mluví o jáhnech jako o „neúplných náhradnících kněží“ apod.²⁷⁶

Obraz jáhna coby pomocníka či náhradníka kněze prakticky potvrdily i výsledky vedeného výzkumu. Všeobecně platilo, že respondenti označovali všechny činnosti diákona jako služby, které kněz ve svém čase (pro svoji velkou pracovní vytíženost) nestíhá obstarávat, a proto má k ruce jáhna, který se jim věnuje. Jedná se především o návštěvy nemocných, přípravy k přijetí svátostí (křest, manželství), výuku náboženství a také administrativní činnost (starost o materiální potřeby farnosti): „Myslím, že se věnuje administrativní správě, charitě a taky se stará o staré lidi, aby měli zázemí a mohl jim pomáhat. A tak určitě je toho víc, asi taky víc rodin chce zapojit do víry, i děti zapojit, nějaká edukace a tak a mladé rodiny připravuje na manželství.“²⁷⁷ Největší podíl na vnímání diákona jako zástupce faráře má přitom vedení bohoslužby slova při nemoci nebo nepřítomnosti místního kněze ve farnosti: „Vím, že mají nějaké bohoslužby, když nemůže kněz, takže vlastně jáhen jede a slouží jenom bohoslužbu.“²⁷⁸ Stejně tak i při udělování křtu, svatbách či pohřbech. Ve všech těchto případech je tato „zástupná funkce“ zcela markantní. Pokud by se tedy měl jáhen vymanit z označení „pomocník kněze“ či „zástupce faráře“ a výrazně se tím přiblížit k získání vlastní identity, bude potřeba řešit míru jeho zapojení při liturgii, popř. od ní úplně upustit.²⁷⁹ Dlužno však dodat, že v takovém případě by bylo nutné řešit pastorační komplikace, které by tím nastaly.

²⁷⁶ Srov. OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 103.

²⁷⁷ farník-rozhovor-č.21, českobudějovická diecéze.

²⁷⁸ farník-rozhovor-č.46, ostravsko-opavská diecéze.

²⁷⁹ Srov. OPATRŇY, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 103.

3.3.3 OSOBNOST JÁHNA

Při volbě kandidáta pro přijetí jáhenského svěcení je mimo jiné důležitá dobrá pověst a odpovídající osobnostní vlastnosti: „Ke svěcení se připustí pouze ti, kteří... mají dobrou pověst, jsou mravně bezúhonní, osvědčili se ve ctnostech a mají další vlastnosti vhodné pro přijetí svěcení.“²⁸⁰ Mezi vybranými respondenty se nenašel prakticky jediný, který by prohlásil o jáhnovi ze své farnosti, že by neměl patričné vlastnosti pro výkon jáhenské služby. Naopak, jáhnové získávají důvěru farníků právě pro svoji dobrotu, otevřenost, ochotu, hlubokou víru a odevzdanost pro druhé. Uvádím zde jeden příklad za všechny, který názorně ukazuje, jak velmi si lidé jáhnů ve farnosti váží: „Ten má srdce na dlani, prostě z něj číší ta dobrota. Je vidět, jak je prostě pro lidi. ... Všichni k němu máme důvěru a jsme s ním spokojeni. Byli bychom nešťastní, kdybychom o něj přišli.“²⁸¹ Při celkovém hodnocení diákona a jeho činnosti ve farnosti označovali dotázaní jáhna zpravidla jako „muže na svém místě“ – tedy jako člověka, který má pro jáhenskou službu ty správné předpoklady, přistupuje k ní zodpovědně a vykonává ji tak, jak by ji podle nich vykonávat měl.

3.3.4 MOTIVACE KE SLUŽBĚ

S uvedenými vlastnostmi úzce souvisí i diákonovo rozhodnutí pro tuto službu – farníci vidí důvod pro odhodlání stát se jáhnem v jeho pocitu poslání pomáhat a sloužit. Jáhen je pro ně především člověkem, který chce svůj život věnovat službě Bohu a lidem. Toto rozhodnutí pramení v hluboké víře a lásce k bližním. Podle některých respondentů předcházela přijetí jáhenské služby touha stát se knězem. Z různých důvodů (celibát, již dříve přijatá svátost manželství, autonehoda apod.) se ale nakonec rozhodl pro jáhenství, jak uvedla např. respondentka z brněnské diecéze: „Chtěl být knězem už kdysi dávno, ale za totality se vlastně k tomu nedostal, nebo nebylo mu to umožněno, tak se oženil, a po sametové revoluci, když odešel do důchodu, začal studovat teologii a byl vysvěcen na jáhna.“²⁸²

²⁸⁰ CIC, kán. 1029; srov. kán. 1051, 1°.

²⁸¹ farník-rozhovor-č.12, plzeňská diecéze.

²⁸² farník-rozhovor-č.38, brněnská diecéze.

3.3.5 MYLNÉ INFORMACE

Působení jáhna ve farnosti je obecně řečeno službou lidem. Aby však mohli lidé, a především pak místní farníci, této službě plnohodnotně využívat, je nejvýše vhodné, aby měli dostatečné informace o tom, co konkrétně jáhen v jejich farnosti vykonává a v jakém směru se na něj mohou obrátit. Z vedeného výzkumu vyplynulo, že věřící mají o činnosti jáhna ve farnosti nejen neúplné informace, ale v některých případech jsou tyto informace velmi zkreslené či dokonce mylné. Pro názornost uvádím čtyři příklady:

- jáhen staršího věku se může oženit,
- kandidát trvalého jáhenství žijící v manželství přijímá při udělení svátosti i závazek celibátu,
- jáhen nemůže křtít,
- jáhen může číst evangelium, ale káže jen kněz.

Alarmující je zvláště případ, kdy v jedné farnosti paní, která právě vycházela z kostela, v němž shodou okolností sloužil jáhen při mši u oltáře, nevěděla, že mají ve farnosti jáhna! Z uvedených důvodů by tedy bylo jistě vhodné, aby jáhenská služba byla ve farnostech více transparentní.²⁸³ Předcházelo by se tak dezinformaci věřících o diakonátu.

3.3.6 NÁVRHY

Někteří z respondentů na druhou stranu měli o diakonátu velmi dobré znalosti a věděli o činnosti místního jáhna velmi mnoho. Sami pak přistupovali k jejich hodnocení velmi kriticky a nabízeli možné oblasti či skupiny (mládež, ministranti apod.), na které by se jáhni mohli, nebo konkrétně v jejich farnosti spíše měli, zaměřit: „Myslím si, že by těch aktivit mohlo být víc. Já třeba nevím, jestli chodí se svatým přijímáním za nemocnými, zase ti mnohdy chtějí zpověď. Ale dokázal bych se představit, že by měli častěji promluvu nebo výuku náboženství.“²⁸⁴ V případě pastorační mládeže vidí potřebu přítomnosti mladého jáhna, který by díky svému věku této cílové skupině lépe rozuměl. Důležitý úkol pro jáhny vidí

²⁸³ Mnohdy stačí přesné rozdělení pastoračních úkolů (přípravy ke svátostem a jejich udělování, služba nemocným, práce s mládeží apod.) mezi kněze a jáhna.

²⁸⁴ farník-rozhovor-č.36, brněnská diecéze.

farník z Prahy například v rozvíjení společné modlitby ve farnosti: „Možná, že by jáhni měli víc chodit do různých společenství, aby se věnovali rozvíjení společný modlitby. To trošičku postrádám. (...) Mladí lidé chodí do kostela, chodí ke svátostem, ale vlastně se nemodlí. Proč? No když se nemodlí, tak do toho kostela potom přestanou chodit, protože nemají s tím Bohem žádný vztah.“²⁸⁵

3.3.7 OTÁZKA ORGANIZACE

Pro pastorační činnost jáhna ve farnosti je důležitá samotná organizace jeho práce. V tomto směru viděli farníci mnoho faktorů, které ji ovlivňují jak pozitivně, tak i negativně. Pozitivní je, pokud jáhen bydlí přímo v místě svého působení. Může tak být lidem prakticky vždy k dispozici, na rozdíl od kněze, který často do farností pouze dojíždí. Z odpovědí také vyplynulo, že farní pastorační činnost prospívá, když přímo ve farnosti (zvláště ve větších městech) působí více jáhnů. Mohou si úkoly rozdělit mezi sebe a nedojde tak k jejich pracovnímu přetížení, neboť pastorační pole působnosti jáhnů „je strašně široká oblast. Proto těch jáhnů by bylo třeba víc. Čili ta organizace by měla být po této stránce zabezpečena větším počtem lidí, aby se takzvaně tou službou dostalo na všechny věřící, protože i ta bohoslužba slova potom nevyjde do všech těch míst, kde by bylo potřeba, a kde by si to věřící představovali a obzvláště kruté je to, když je nepřítomnost pana faráře častá, třeba i čtrnáctidenní dovolená nebo nemoc.“²⁸⁶

Negativní vliv na jáhenskou činnost má podle respondentů častá výměna farářů ve farnosti, stejně jako omezení se pouze na administrativní oblast diakonátu. Mnohdy je také na škodu, když se jáhen musí věnovat těm pastoračním záležitostem, které v dané farnosti obvykle vykonává kněz, ovšem z časových důvodů je přenechává právě jáhnovi. Úkolování jáhna knězem může mít někdy za následek jisté „omezení“ jeho potencionálního pole působnosti: „Dost záleží na knězi, jak velké mu dá pole působnosti. Pokud ten kněz tomu jáhnovi dá větší privilegia, tak ten jáhen se může angažovat více.“²⁸⁷

²⁸⁵ farník-rozhovor-č.9, pražská arcidiecéze.

²⁸⁶ farník-rozhovor-č.16, plzeňská diecéze.

²⁸⁷ farník-rozhovor-č.42, olomoucká arcidiecéze.

Nicméně jakkoli se může zdát, že spolupráce mezi knězem a jáhnem je komplikovaná, opak je pravdou. Alespoň co se názoru farníků týče. Z jejich pohledu totiž vzájemná spolupráce kněze a jáhna probíhá (takřka ve všech zkoumaných farnostech) bez problémů, ba dokonce si navzájem vyhovují a vycházejí vstříc.

Dle Kodexu kanonického práva přísluší plat pouze jáhnům, kteří se zcela věnují církevní službě. Ženatí jáhnové, kteří pobírají plat ze svého světského zaměstnání, mají hradit své i rodinné náklady z těchto příjmů.²⁸⁸ Této skutečnosti si všimli i někteří z oslovených farníků, když se ve svých odpovědích vyjadřovali i k finanční stránce jáhenské služby. V tomto případě shodně uváděli, že by se trvalým ženatým jáhnům, kteří se službě věnují ve svém volném čase, také mělo dostat patřičné finanční odměny.²⁸⁹

3.3.8 JE JÁHEN PRO FARNOST PŘÍNOSEM?

Mnoho činností, které vykonává jáhen ve farnosti, by mohli dělat ostatní věřící, ať už s pověřením (např. akolyté) nebo bez něj (učitelé náboženství, farní ekonomové apod.). V otázce, zda je přítomnost jáhna ve farnosti přínosem či nikoli, šlo tedy především o zjištění, zda farníci vnímají tento rozdíl mezi službou církvi, kterou vykonává jáhen, a službou běžného věřícího, a zda v něm vidí opravdu přínos vycházející ze svátostné podstaty této služby. Až na jednu výjimku byla výpověď farníků zcela jednoznačná – jáhen je pro farnost zcela určitě přínosem. Důvodů je hned několik:

- Jáhen vytváří pro farníky určité zázemí, mohou se na něj obrátit v otázkách náboženského života a víry kdykoli v případě potřeby, a to nejen v nepřítomnosti kněze.
- Díky svátostnému charakteru služby je uschopněn ke službě Božímu slovu. Může tak předsedat bohoslužbě slova, což vnímají jako velký přínos zvláště věřící ve farnostech, kde kněz vůbec není, nebo kam dojíždí jen občas.

²⁸⁸ Srov. CIC, kán. 281, § 3. Srov. také KONGREGACE PRO KLÉRUS, *Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*, čl. 15.

²⁸⁹ Zpravidla se v tomto smyslu vyjadřovali věřící, v jejichž farnosti působí trvalý ženatý jáhen, který se jáhenské službě věnuje při práci ve svém volném čase.

- Výpomoc kněžím v neliturgické oblasti pastorační (návštěvy nemocných, administrativa apod.) věřící oceňují. Farní pastorační je rozložena na více osob a neleží tak pouze na místním faráři. Pastorační péče se tak dostane více lidem, kněz má více času na přípravu liturgie apod.
- Vzhledem k nižšímu stupni svěcení se jáhnovi nedostává takové vážnosti a respektu jako kněžím, což je pro ně z pohledu věřících spíše výhodou. Zároveň díky zkušenosti rodinného života rozumí lépe i jejich problémům z manželství a výchovy dětí. Na základě těchto skutečností vnímají věřící jáhna jako „lidovějšího kněze“, který si tak dokáže získat lépe jejich důvěru, zvláště u mladých lidí: „Přínosem je třeba větší důvěra v jáhna pro mladé. Upřímně mám z kněží respekt a spíše si držím odstup.“²⁹⁰

Kromě zmíněných důvodů spojených se svátostným charakterem jáhenské služby vnímají věřící i další, které ukazují na přínos diakona ve farnosti. Často bývá jáhen tím, kdo organizuje aktivity farnosti, stará se o její materiální stránku (opravy kostelů, far apod.) nebo vede, resp. animuje farní společenství, čímž pomáhá k jejich rozvoji nebo i chrání před úpadkem, jak se ukázalo v jedné české farnosti: „To bychom se mohli potom pomodlit doma a nemuseli bychom mít vůbec žádné společenství, nikoho by nenutilo vlastně přijít do kostela a podobně.“²⁹¹

Z uvedených skutečností je více než zřejmé, že přítomnost jáhna ve farnosti je rozhodně přínosná. V některých farnostech, kde již alespoň jeden jáhen působí, by si dokonce přáli, aby se jejich počet zvýšil.²⁹²

3.4 PERCEPCE DIAKONÁTU DUCHOVNÍMI ČESKÝCH A MORAVSKÝCH DIECÉZÍ

Kvalitativní výzkum²⁹³ byl veden v několika rovinách. Předmětem zájmu především bylo zjistit, v čem vidí respondenti podstatu jáhenské služby, co je a co by mělo být posláním

²⁹⁰ farník-rozhovor-č.33, brněnská diecéze.

²⁹¹ farník-rozhovor-č.16, plzeňská diecéze.

²⁹² Jedná se především o větší města, kde je velký počet farníků (Praha, Brno...) a o farnosti, do kterých spadá více obcí (např. Vimperk).

stálého jáhna, jak nahlíží na spolupráci a vztahy mezi jáhny, kněžími a biskupy a jaké vnímají problémy nebo nedostatky této svátostné služby u nás.

Pro zkoumání uvedené problematiky byla zvolena jedna z metod empirického výzkumu, a to forma strukturovaného rozhovoru s otevřenými odpověďmi.²⁹⁴ Důvodem výběru zmíněné metody je skutečnost, že problematika identity ženatého stálého jáhna působícího v českých a moravských farnostech a její vnímání z pohledu duchovních nebyla dosud prozkoumána.

Výsledky výzkumného šetření²⁹⁵ jsou zde pro lepší přehlednost uvedeny podle tematických okruhů, které byly předmětem rozhovorů nebo z nich následně vyplynuly.

3.4.1 VNÍMÁNÍ JÁHENSTVÍ

Čeští a moravští biskupové stejně jako jáhni vnímají jáhenství předně jako nezastupitelnou a svébytnou službu v církvi a nikoliv jako náhradu kněží.²⁹⁶ Jáhenství patří do struktury církve svojí podstatou, která vychází již ze svého názvu – diakonia (= služba), tzn., jde o povolání ke službě. Tak jako kněz žije podle vzoru Krista Dobrého pastýře, podobně i jáhen následuje Krista, který při poslední večeři myje svým učedníkům nohy.²⁹⁷ Tato uskutečněná touha po

²⁹³ Výzkum byl realizován díky podpoře Grantové agentury Jihočeské univerzity jako individuální grantový projekt č. 070/2012/H s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí (viz. WWW: <https://gaju.jcu.cz/grantova-agentura-ju-pro-rok-2012/Projects/percepce-diakonatu-duchovnimi-ceskych-a-moravskych-diecezi>).

²⁹⁴ Kvalitativní dotazování má několik forem: pevně strukturované dotazníky s uzavřenými otázkami, volně vedené rozhovory bez předem dané struktury a polostrukturované dotazování s definovaným účelem a určitou osnovou, ale také velkou pružností při získávání potřebných informací. Vzhledem k typu výzkumu se rozhovory vedly posledně jmenovanou formou. Více o metodách kvalitativního dotazování např. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, s. 165 - 210.

²⁹⁵ Publikace výsledků výzkumu viz FUJDL, M. Současný stav stálého diakonátu v ČR z pohledu kléru – Vyhodnocení kvalitativního empirického výzkumu. In *Jednota v mnohosti – in pluribus unitas*, KLIMEŠ, J. C. (ed.), Olomouc, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2015, s. 218-229

²⁹⁶ V kap. Lineární vertikální model jsme konstatovali, že jáhen působící ve farní pastoraci svoji službu jako náhradník kněze vnímá. Důvod rozdílnosti těchto vyjádření spočívá ve dvojitěm náhledu na vnímání pozice jáhna ve farnosti, a to jednak praktickém, čili, jak se jáhen ve své službě doopravdy cítí a teoreticko-teologickém, tedy pojetí diakonátu vycházejícím z Písma a své podstaty – služby.

²⁹⁷ Výstižně o tom mluví jeden z nich, když říká, že jáhenství chápe jako službu: „Člověk má uvnitř sebe opravdu takovou touhu sloužit druhým, ale nemá k tomu sílu. A to jáhenské svěcení dává člověku právě tu sílu sloužit druhým. Protože když něco děláte jako službu druhým, tak vám dnešní svět říká, že jste hlupák, kdežto v této rovině jáhenské služby je to něco, co člověka uschopňuje podílet se jak na stvoření, tak na spáse, a to si myslím, že je důležité. A jáhenská služba – to není jenom služba u oltáře nebo ve farnosti, jáhenská služba to je celý život. Jáhenská služba se promítá i do rodinného života. Jáhenství nejde oddělit od určité životní role. Když

duchovním povolání společně s vědomím Božího vedení dává diakonům, podle jejich vyjádření, určitý pocit vnitřního radostného naplnění.

Jako velmi důležitý, dalo by se říci povahový, rys diakonátu vidí biskupové skutečnost, že jáhen vytváří most mezi církví a světem.²⁹⁸ V tomto směru má výhodu před knězem, který se zpravidla ve své pastorační činnosti zaměřuje pouze na věřící farníky v kostele a už se nevěnuje té „profánní aktivitě“. Jáhen v tomto případě snáze vstupuje do „mimocírkevního světa“ společně s křesťanským svědectvím, které vydává.

S uvedenou skutečností souvisí i postupný přesun od liturgické služby jáhna k neliturgické. Pomalu přibývá jáhnů, kteří se nevěnují převážně liturgické službě (jak tomu bylo po roce 1990), ale jejich těžiště je v konkrétním světském prostředí na pracovišti tam, kde jsou a kde vydávají svědectví. Někteří jáhni si, podle svých slov, při službě u oltáře skutečně připadají jako „lepší ministranti“, což diakonát a jeho svátostnou povahu z jejich pohledu degraduje. I z tohoto důvodu se proto raději věnují službě mimo liturgii.

Nedílnou součástí identity ženatého stálého jáhna je bezesporu jeho rodina, která je pro něj nejen zdrojem podpory a zázemí, ale zároveň se spolupodílí i na jeho službě. Jáhni navíc vnímají, že díky prožívání všednodenních starostí rodinného života, které jsou běžné pro každého člověka žijícího v manželství a rodině, získávají lépe důvěru věřících. Zároveň dokáží dobře pochopit jejich životní situace a problémy, se kterými se jim lidé svěřují.

Při pohledu na statistické údaje za posledních několik let, ať z hlediska počtu vysvěcených jáhnů nebo při srovnání počtu jáhnů a počtu farností diecéze, je zřejmé, že jáhnů je nedostatek. Důvodem může být malá nebo špatná prezentace této služby mezi věřícími. V tomto směru cítí naši biskupové potřebu podpořit povědomí o této službě a pomoci v jejím rozvoji.

je tedy člověk jáhen, tak je jáhen děda, je jáhen táta a je jáhen když okopává stromky.“ (jahren-rozhovor-č.13, plzeňská diecéze)

²⁹⁸ Dotázaní faráři modifikovali toto pojetí jáhenství jako „most mezi farářem a farníky“.

3.4.2 VZTAH BISKUP – KNĚZ – JÁHEN

Praxe ukazuje, že kněží si stále ještě zvykají na přítomnost jáhnů ve farnostech. Zjevně tomu přispěl i fakt, že nebylo přesně určeno, v čem má jáhenská služba konkrétně spočívat. Přesto zde došlo, dle názoru některých biskupů, k pozitivnímu posunu – z dříve nejasného vztahu kněží a jáhnů se postupně začal vytvářet vztah kolegiální až bratrský.

V této souvislosti se nabízí otázka podřízenosti: komu má být jáhen vlastně podřízen – místnímu faráři nebo biskupovi? Zde se nabízí dvojí určení, přičemž každé má své opodstatnění:

1. z teologicko-historického hlediska a na základě ustanovujícího dekretu je jáhen podřízen biskupovi: diakonát je prvním stupněm svátostného kněžství a již od počátku byli jáhnové ustanovováni ke službě biskupovi,
2. z praktického a jurisdikčního hlediska může být přímým nadřízeným jáhna vícero lidí, a to podle místa jeho pastoračního zapojení – pokud působí ve farnosti, je podřízen místnímu faráři, pokud mimo farnost, např. v charitě, pak je podřízen řediteli organizace atp.

Dle názoru kněží i jáhnů probíhá vzájemná spolupráce (a to takřka ve všech zkoumaných farnostech) bez problémů, ba dokonce si navzájem vyhovují a vycházejí vstříc.

3.4.3 ÚLOHY JÁHNA

Druhý vatikánský koncil určuje tři různé možnosti uskutečňování diakonátu, a to skrze službu liturgickou, kazatelskou a charitativní.²⁹⁹ Nejvíce se přitom věnuje zapojení jáhna při liturgii.³⁰⁰ Výsledky výzkumu však ukazují, že právě tato oblast jáhenské služby je nejméně uskutečňována, ba dokonce nejméně žádána (!). Většina stálých jáhnů (a někteří dotázaní kněží) totiž vidí ostatní oblasti jako mnohem důležitější. Nejvíce v tomto směru mluví o činnosti charitativní, uskutečňované především ve službě nevěřícím a těm, kteří do kostela

²⁹⁹ Srov. LG 29.

³⁰⁰ Navzdory tomu je zajímavé zjištění, že dodnes neexistují liturgické knihy pro jáhny!

nechodí a také potřebným (materiálně i duchovně chudým, hledajícím apod.). Velkou skupinu zde tvoří i nemocní, u kterých však vidí jáhni významný nedostatek ve své službě, a to v možnosti udělovat svátost smíření a pomazání nemocných, kterou (na rozdíl od kněze) nedisponují. V mnoha případech totiž dochází k velmi otevřeným a důvěrným rozhovorům blízcím se svým obsahem zpovědi. Otevřenost těchto lidí vůči osobě jáhna vychází především z jejich důvěry k němu, a to mnohdy v takové míře, kterou nemají ani ke svému faráři. Vychází přitom ze zkušeností jáhna z manželského a rodinného života. Tato zkušenost zároveň predisponuje stálého jáhna i k další pastorační službě, ve které vidí jeho uplatnění především kněžím a biskupové, a to pastoraci rodin. Přestože se, jak v této oblasti, tak i v oblasti pastorační mládeže, využívá spíše služeb laiků a pastoračních asistentů, mohl by i zde být velký prostor pro působení stálých jáhnů. Stejně tak při vedení různých farních společenství.

Významným úkolem jáhna ve farnosti je zároveň z pohledu kněžím a biskupů vytváření jednoty a společenství farnosti, tzn. snažit se především podněcovat rodinného ducha např. osobnějším přivítáním na mši svaté, popř. bohoslužbě slova. V tom by mu měla pomoci i skutečnost, že pochází přímo z dané farnosti, kde ho lidé znají a mají k němu dlouhodobější vztah.

Dlužno dodat, že z velké části je náplň práce stálého jáhna ve farnosti určována místním farářem. Jinými slovy záleží na tom, jakou činnost farář jáhnovi svěří.³⁰¹ Zpravidla se, podle výpovědí jáhnů, jedná o takové činnosti, na které už kněžím nezbývá čas.³⁰² Uvedená skutečnost se týká především pastorační velkých farností jak rozlohou (pohraniční oblasti, kde jeden kněz má na starosti více filiálních kostelů), tak i počtem věřících (ve velkých městech).

Nicméně vzhledem k tomu, že v našich poměrech se stálý diakonát plně rozvíjí přibližně 20 let, během kterých se jeho úloha nestačila plně vyprofilovat, je konkrétní zapojení jáhna ve farní pastoraci stále otázkou hledání. Při tom je třeba brát ohled jak na schopnosti a dovednosti daného jáhna, tak na místní podmínky a potřeby farnosti.

³⁰¹ V souvislosti s náplní práce stálého jáhna se vyjadřovali někteří jáhni v tom smyslu, že v podstatě vykonávají takové úkoly, ke kterým a priori jáhenské svěcení nepotřebují.

³⁰² Pro srovnání: stejně se vyjadřovali ve svých odpovědích i věřící, kteří za takové činnosti označovali např. návštěvy nemocných, přípravy k přijetí svátosti křtu a manželství, výuku náboženství nebo záležitosti spojené s péčí o materiální potřeby farnosti. Srov. FUJDL, M. Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech. *Studia theologica*, 15/2 (2013), s. 146.

3.4.4 KONCEPCE STÁLÉHO DIAKONÁTU V ČESKÝCH A MORAVSKÝCH DIECÉZÍCH

Koncepce stálého diakonátu ve všech českých a moravských diecézích je obecně dána *Směrnicemi pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice* (dále jen Směrnice), které pro tuto potřebu vydala v roce 2010 Česká biskupská konference. Ne všechny diecéze ji ovšem praktikují v plném rozsahu. Ve dvou diecézích se totiž z důvodu nízkého nebo žádného počtu uchazečů o trvalé jáhenství ani uplatňovat nedá.³⁰³ Pokud se v jejich případě objeví nějaký kandidát trvalého jáhenství, přistoupí se ke spolupráci s pražskou arcidiecézí a dotýčný je odkázán na přípravný kurz do Prahy. Po dokončení přípravné formace a přijetí svátosti svěcení je jako jáhen inkardinován do své diecéze a nadále se již postupuje dle zmíněných Směrnic.

3.4.5 FORMACE STÁLÝCH JÁHNŮ V PRAXI

Proces jáhenské formace začíná již ve fázi výběru kandidáta, kdy je tato služba zpravidla prostřednictvím místního faráře nabídnuta osvědčenému muži ve farnosti. Podmínky a normy pro přijetí mezi aspiranty se řídí čl. 61 Směrnic. Následná příprava na přijetí svátosti jáhenství se obvykle děje, podle odpovědí českých a moravských biskupů, ve třech rovinách:

- teologické vzdělání³⁰⁴
- duchovní formace (pod vedením biskupského delegáta, popř. týmu spolupracovníků biskupa). Délka bývá 3-4 roky; součástí jsou přednášky, rozjímání, svátost smíření.³⁰⁵
- praktická příprava (pod vedením svého faráře). Kandidát se zapojuje do farní pastorace především v katechezi (vedením příprav ke svátostem, kázání) a pomocí v administrativě. Farář pak podává svědectví o kandidátově přípravě.

Po přijetí svátosti svěcení se péče o stávající trvalé jáhny uskutečňuje zpravidla:

³⁰³ Jiná situace je např. v diecézi královehradecké nebo v arcidiecézi olomoucké, kde jsou každé tři roky otevřeny nové kurzy pro kandidáty trvalého jáhenství. V Olomouci se tak naposledy stalo v roce 2016.

³⁰⁴ Dříve k přijetí jáhenského svěcení stačil v tomto směru pouze vzdělávací kurz. V současné době se vyžaduje studium na některé z teologických fakult, zpravidla jde o distanční formu bakalářského nebo magisterského studia.

³⁰⁵ srov. SDO 9, 10.

- pokračováním v duchovní formaci
- pravidelnými setkáními jáhnů (diecézní i celorepubliková). Zpravidla 1x za měsíc na diecézní úrovni a 1x za rok v celorepublikovém formátu. Součástí jsou např. přednášky, diskuse nebo sdílení zkušeností.
- pravidelnými setkáními jáhnů i s manželkami, popř. rodinami (na diecézní úrovni např. formou několikadenních exercicií)

3.4.6 OBLASTI, VE KTERÝCH ČEŠTÍ TRVALÍ JÁHNI PŮSOBÍ

Jako nejčastější forma uplatnění trvalého jáhna se ukázalo zapojení do farní pastorace. V mnohem menší míře se pak jáhni angažují ve vedení různých společenství, center apod., v péči o nemocné (doma, v domovech, ústavech, hospicích či v nemocnicích jako nemocniční kaplani), jako vojenští kaplani v armádě, jako vězeňský kaplan nebo psycholog ve vězeňské službě³⁰⁶, jako spirituál mající na starosti duchovní vedení a formaci pracovníků v charitě a v neposlední řadě ve školství jako učitel výuky náboženství (na základních a středních školách). Zjištění, že jsou jáhni činní v tolika směrech a oblastech, potvrdilo tezi, že spektrum využití trvalého jáhna je opravdu velmi široké. Jistě tomu přispívá i skutečnost, že se ženatí jáhni před vysvěcením danému oboru profesně nebo studijně již věnovali, popř. k tomu jejich profesní cesta směřovala. Z části k tomu přispívá i fakt, že samotní jáhni nemají jasnou představu o konkrétním místě jejich využití. V této otázce uváděli častěji než určitou činnost, že záleží na schopnostech a dovednostech daného jáhna, na místních podmínkách, co je potřeba dělat, nebo že je to ovlivněno tím, co jáhnovi svěří místní farář. Pokud již byli ve svých odpovědích konkrétnější, zmiňovali např. službu nevěřícím a těm, kteří do kostela nechodí, službu nemocným (optimálně i s možností udělovat svátosti smíření a pomazání nemocných), službu potřebným (chudým materiálně i duchovně, hledajícím apod.) nebo pomoc kněžím při liturgii i v pastoraci (především těm, kteří mají na starost několik farností, např. v pohraničí).

³⁰⁶ Možnost působení jáhnů např. ve věznicích nebo v armádě, kde dnes jáhni působí jako kaplani, se otevřela teprve před několika lety. Jistě by stálo za zvážení, zda nehledat podobné uplatnění trvalých jáhnů také ve strukturách policie nebo u hasičů.

Podobně jako jáhni měli o uplatnění trvalých jáhnů nejasnou představu i kněží. Nicméně jejich společným průsečíkem byly především oblasti mimo liturgii – při vytváření farního společenství, v pastorační rodině nebo ve službě nemocným. Mezi liturgickými úkony se objevila pouze varianta vedení bohoslužeb ve filiálních kostelech. Pohled kněží tak evidentně potvrzuje nastupující trend jáhnů – angažovat se spíše mimo liturgii. Velmi jasně je zde ale také slyšet hlas odpovídající na potřebu zajištění liturgického slavení farností v místech, kde není k dispozici kněz.

3.4.7 PROBLÉMY A NEDOSTATKY ČESKÉHO DIAKONÁTU

Již při rozhodování o znovuzavedení stálého diakonátu bylo jistě zřejmé, že bude třeba řešit různé nesnáze a problémy, které s touto změnou v rámci hierarchického uspořádání církve souvisí. Nedostatků souvisejících s vykonáváním této svátostné služby je mnoho. Tuto skutečnost potvrzují i zkušenosti našich respondentů. Společně se shodují na tom, že převládá zejména malé povědomí o jáhenské službě mezi věřícími, a to buď z důvodu, že se o této službě mluví málo (nebo vůbec), anebo se lidé se stálými jáhny neseťkávají tak často, jak by bylo zjevně třeba. Zmíněný aspekt poukazuje jednak na nedostatek stálých jáhnů, jak je uvedeno výše³⁰⁷, ale také na nedostatečnou propagaci, jakési PR této služby u nás. Někteří čeští a moravští biskupové v tomto směru vidí potřebu intenzivnější podpory diakonátu ze strany církve, a to ve dvou směrech: jednak vyhledávat a motivovat vhodné muže k této službě a zároveň motivovat i farní společenství, aby tuto službu podporovalo.

Do jisté míry nejsou na jáhenskou službu dodnes zvyklí bohužel ani někteří kněží, jak ve svých odpovědích uváděli sami jáhni. V tomto případě je však třeba vidět důvod jinde: z pohledu jáhnů jde totiž stále o novou službu v církvi, se kterou v našich podmínkách nemá nikdo větší zkušenosti. Příčinu zde vidí v absenci kontinuity, kdy se de facto vytváří vše nově, což má nutně vliv i na identitu, potažmo i přijetí stálého diakonátu ostatními duchovními u nás.

Určitým nedostatkem souvisejícím s formací kandidáta k přijetí této svátostné služby se z pohledu některých biskupů jeví i potřeba zřízení funkce spirituála jáhnů tam, kde není, a to

³⁰⁷ Kap. Výsledky výzkumu, podkap. Vnímání jáhenství.

v takové míře, aby se jim dostalo patřičné péče a vedení. V některých případech tento nedostatek péče způsobuje, že kandidáti jáhenského svěcení nejsou k této službě dostatečně připraveni.

Velmi problematickou oblast stálého diakonátu tvoří finanční ohodnocení jáhnů. Dle Kodexu kanonického práva náleží finanční odměna pouze těm jáhnům, kteří se věnují této svátostné službě na plný úvazek.³⁰⁸ Ze strany kněží se objevovaly názory podobné tomu, že církev stálým jáhnům nemůže vytvořit takové finanční podmínky, aby mohli z jáhenského platu zabezpečit potřeby své a svojí rodiny. Z tohoto důvodu je jejich služba časově velmi omezená a přínos jáhna farnosti se odvíjí od jeho možností, které mu civilní zaměstnání dovolí. Svoji roli však při časové dispozici pro vykonávání jáhenské služby hraje i rodina stálého jáhna. Přestože je zdrojem podpory a zázemí jáhna a svým specifickým způsobem se spolupodílí na jeho svátostné službě, stává se pro něj v některých případech i jistým úskalím. Pastorační praxe totiž ukazuje, že doba (víkendy a všední dny odpoledne a večer), kdy ve farnosti probíhají různé aktivity, u kterých by byla přítomnost jáhna vhodná, koliduje právě s časem, kdy se věnuje své rodině.

3.5 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

V této kapitole přináším shrnutí výsledků obou projektů empirického výzkumu. Z výsledků šetření uvedených v předchozích dvou kapitolách je zřejmé, že přinesl mnoho důležitých a zajímavých poznatků. Ústřední otázkou zde ovšem je, zda se v něm podařilo najít odpovědi na otázky, které byly položeny v úvodu této práce a také na ty, které vyvstaly při bližším náhledu na zkušenosti s trvalým diakonátem v jiných evropských zemích. V této kapitole se tedy pokusím předložit shrnutí výsledku výzkumu v kontextu daných otázek, o kterých jsem přesvědčen, že mají svůj významný podíl při hledání identity farního diakonátu.

³⁰⁸ Srov. CIC, kán. 281, § 3.

3.5.1 CO OČEKÁVAJÍ FARNÍCI OD JÁHNA PŮSOBÍCÍHO V JEJICH FARNOSTI?

Již při vymezení pojmu „jáhen“ se ukázalo, jak zkreslený je pohled na jáhenskou službu mezi věřícími. Nejčastěji vnímají diákona jako „pomocníka“ nebo také „zástupce faráře“ či „lidovějšího kněze“.

Přestože má jáhen stejné teologické vzdělání a přijal svátost kněžství (i když „jen“ na nejnižším stupni), zůstává pro věřící díky životu v manželství „normálním“ člověkem, který prožívá všednodenní starosti stejně jako oni. Věřící mají často dojem, že rozumí jejich problémům lépe než kněz, a snáze si tak získá jejich důvěru.

Všeobecně platilo, že věřící označovali činnosti vykonávané jáhnem (navštěvování nemocných, přípravy k přijetí svátostí, výuka náboženství, administrativní činnost apod.) jako služby, kterým se kněz (pro svoji velkou pracovní vytíženost) nestihá věnovat v plném rozsahu, a proto má k dispozici jáhna, který je věřícím může také poskytnout.

Pro věřící je důležité, když jáhen bydlí přímo v místě svého působení. Mohou se tak na něj v případě potřeby kdykoli obrátit. Zvláště v místech, kam dojíždí kněz jen zřídka, je pro věřící velmi přínosné, když jáhen může sloužit během týdne alespoň bohoslužbu slova a věnovat se nemocným a potřebným. Jelikož je pastorační pole působnosti v každé farnosti velmi rozsáhlé a jak kněz samotný, tak ani ve spolupráci s jáhnem mnohdy nejsou schopni zajišťovat potřebné služby farníkům v patřičné míře, vidí věřící řešení v ustanovení ještě dalších diákonů pro farnost.

Mezi věřícími je ovšem rozšířeno také mnoho polopравd a mylných informací (celibát, udílení či neudílení některých svátostí apod.) o životě a službě trvalých jáhnů, které velmi přispívají ke zkreslenému pohledu na tuto službu.

Při celkovém hodnocení diákona a jeho činnosti ve farnosti označovali dotázaní jáhna zpravidla jako „muže na svém místě“ – tedy jako člověka, který má pro jáhenskou službu ty správné předpoklady, přistupuje k ní zodpovědně a vykonává ji tak, jak by ji podle nich vykonávat měl. Farníci tak od jáhna očekávají, že (především díky svému rodinnému životu) zůstane stále „normálním“, neboť tak k němu mají více důvěry a jsou vůči němu otevřenější. Na druhou stranu od něj očekávají větší angažovanost při vedení různých skupin, např. mládeže.

3.5.2 JAKÁ JE A JAKÁ BY MĚLA BÝT KONCEPCE DIAKONÁTU V DANÉ DIECÉZI?

Přestože jsou v českých a moravských diecézích podmínky přípravy, života a služby stálých jáhnů z koncepčního hlediska opřeny o *Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice* vydané Českou biskupskou konferencí, výzkumné šetření ukázalo, že v některých diecézích de facto pozbývají do určité míry svoji platnost. Důvod je velmi prozaický – nedostatek zájemců o jáhenskou službu. Při přípravě kandidátů tak zpravidla dochází ke spojení zájemců ze dvou biskupství do jedné přípravné skupiny. V ostatních diecézích, kde nedostatkem zájemců netrpí, se standardně postupuje podle již zmíněných Směrnic. Obecně lze tedy konstatovat, že stálý diakonát má v českých a moravských diecézích svůj pevný metodický rámeček.

Napříč všemi diecézemi a všemi cílovými skupinami výzkumu bývala ovšem v otázce konceptu diakonátu nejčastěji zmiňována oblast PR (public relations). Neboť mezi věřícími stále existuje nedostatečné povědomí o službě stálých jáhnů, významu a přínosu této služby v životě církve. Ruku v ruce s tím jde i schopnost církevních představených umět správně motivovat nejen muže vhodné pro jáhenství, ale také farní společenství, aby tuto službu podporovalo. Zároveň je i u mnohých kněží potřeba většího porozumění a změny přístupu ke stálým jáhnům, což však samotní jáhni sledují již dlouhodobě.

Mezi problematické oblasti diakonátu patří v neposlední řadě i finanční zajištění stálých jáhnů. Možná překvapivě z úst kněží zaznělo politování nad tím, že ženatí jáhni, věnující se jáhenské službě naplno, nemají od církve dostatečně velký plat na to, aby mohli adekvátně zajistit potřeby své a svojí rodiny, jak to ukládá § 3 kán. 281 CIC. Jsou tak zpravidla nuceni vykonávat tuto službu při zaměstnání (přesněji řečeno po práci), čímž dochází nejen k menšímu zapojení do farní pastorace, ale současně i k tomu, že jáhenství zabírá čas, který by jáhen již mohl a měl věnovat své rodině. Tuto skutečnost ostatně potvrdili i samotní jáhni, kteří jáhenství při zaměstnání vykonávají.

Z uvedených skutečností se tedy zdá být velmi vhodné zaměřit se v koncepcích stálého diakonátu na jeho dobrou propagaci a adekvátní finanční zajištění trvalých jáhnů.

3.5.3 JAKÝ POHLED NA JÁHENSKOU SLUŽBU MAJÍ KNĚŽÍ, KTERÍ SE PASTORACI VE FARNOSTI VĚNUJÍ?

Kněží ve farnostech, kde působí trvalý jáhen, oceňovali především jeho přínos, neboť jim svojí pomocí ulehčuje pastorační vytížení. Využívají jej např. jako administrátora farnosti *in materialibus*, v liturgické službě (služba u oltáře či samotné vedení bohoslužby slova, udělování křtů, asistence u sv. manželství apod.), svěřují jim přípravy ke svátostem, kázání a návštěvy nemocných (s přinesením eucharistie). Přestože z uvedeného výčtu činností vyplývá a de facto potvrzuje skutečnost většího zapojení jáhnů při liturgii, viděli by kněží specifické místo jáhna ve farnosti spíše mimo ni, např. vytvářením farního společenství, pastorační rodin, ve službě nemocným apod. Snad pouze v případě vedení bohoslužeb ve filiálních kostelech by „učinili výjimku“. Sami totiž vnímají, že je na jáhna stále pohlíženo jako na jejich náhradníka, což hodnotí jako neadekvátní, neboť jáhni mají svoji nezastupitelnou roli vycházející z potřeb církve, již jsou důležitou součástí. Jáhen z jejich pohledu podstatou své služby vytváří most mezi farářem a farníky.

Vedle přínosu diakonátu pro farnost si ale také všímají různých nedostatků a problémů, ke kterým přistupují velmi pragmaticky. V liturgické oblasti by např. kladli velký důraz na neumenšování rozdílu mezi slavením eucharistie a mezi bohoslužbou slova s podáváním svatého přijímání. Zároveň upozorňují na neexistenci liturgických knih pro trvalé jáhny (!). Z ekonomického hlediska je jim jasné, že církev jáhnům často nemůže umožnit, aby je zaměstnala na plný úvazek a mohli se tak jáhenské službě věnovat naplno a přitom finančně dostatečně zabezpečili své rodiny.

3.5.4 JAKOU ZKUŠENOST A JAKOU VIZI SVÉ SLUŽBY V BUDOUCNU MAJÍ SAMOTNÍ JÁHNI?

Jáhni vnímají sami sebe především jako služebníky podle Kristových slov: „Kdo chce být první, buď ze všech poslední a služebník všech.“ (Mk 9,35) Ve své službě, která je pro ně svým významem skutečně nezastupitelnou a svébytnou, prožívají jistý pocit vnitřního radostného naplnění, jenž vychází jednak z uskutečněné touhy po duchovním povolání a také z vědomí Božího vedení.

Za primární činnost, ve které svoji službu uskutečňují, označovali charitativní službu. V porovnání s ostatními úkoly diakonátu by se dalo říci, že právě charitativní službě, která je nejtýpější službou jáhna³⁰⁹, se věnují diákonů nejvíce. Jedná se především o péči potřebným, starým a nemocným lidem, která spočívá zejména v docházení do domovů důchodců, kde diákon slouží bohoslužbu slova a následně roznáší eucharistii těm, kteří se nemohli bohoslužby zúčastnit. Dále navštěvuje nemocné a staré lidi jak v nemocnicích a hospicích, tak i přímo u nich doma, což zpravidla bývá spojené i s podáváním eucharistie. Někteří z diákonů působí také přímo v charitě, ať už na oblastní nebo diecézní úrovni. Až na dalších místech zmiňovali službu liturgickou (např. sloužení pohřebních obřadů nebo udělování svátostí a svátostin), katecheze (příprava ke svátostem, kázání, výuka náboženství) a administrativní činnost ve farnosti. Zpravidla se však jedná dle jejich vyjádření o výpomoc kněžím, kteří na tyto činnosti nemají čas. Stávají se tak *náhradníky kněží*. Výjimkou je liturgická služba u oltáře, kde si někteří jáhni připadají jako *lepší ministranti*, což logicky diakonát a jeho svátostnou povahu z jejich pohledu degraduje. I z tohoto důvodu se proto raději věnují službě mimo liturgii. Tam sami sebe vidí jako *most mezi církví a světem*. Jáhni totiž vnímají, že díky prožívání všednodenních starostí rodinného života, které jsou běžné pro každého člověka žijícího v manželství a rodině, získávají lépe důvěru věřících. Zároveň dokážou dobře pochopit jejich životní situaci a problémy, se kterými se jim lidé svěřují. V tomto směru se vedené rozhovory svojí závažností mnohdy velmi přibližují vyznání penitenta při svátosti smíření, jak dosvědčují sami jáhni. Z tohoto hlediska si dokonce někteří z nich kladou otázku po udělování zpovědní pravomoci diákonům. Podle církevního práva (kán. 965 CIC, ze kterého následně vycházejí i následující kánony) a podle církevní tradice, sahající až k udělení této pravomoci učedníkům samotným Kristem (J 20,23), je ovšem jediným udělovatelem svátosti smíření pouze kněz. V současné církevní praxi jsou k udělování této svátosti přitom zapotřebí dvě nezbytné podmínky:

- moc z přijatého kněžského svěcení (*potestas ordinis*, kán. 966 CIC) a
- pověření vycházející ze samého práva nebo udělením příslušného představeného (stanovené stejným kánonem). Toto pověření se uděluje na základě uznání, že je daný kněz k výkonu této služby vhodný (kán. 970 CIC).

³⁰⁹ Srov. KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů*, čl. 9.

Z uvedeného je zřejmé, že, ač by v některých případech jáhni možnost udělovat svátost smíření uvítali, z hlediska církevního práva a tradice jim tato pravomoc nepřísluší.

Při konkretizaci specifického místa jáhna v církvi se jáhni klonili spíše k oblastem mimo liturgii, kde svoji službu koneckonců i raději uskutečňují. Primárně by tak svoji činnost směřovali na službu nemocným (i s možností udělovat svátosti smíření a pomazání nemocných), potřebným (např. chudým materiálně i duchovně, nebo hledajícím) anebo nevěřícím a těm, kteří do kostela nechodí. Přitom uznávají, že záleží na schopnostech a dovednostech daného jáhna a také na místních podmínkách. Objevil se však i názor, který preferoval využití jáhnů ve farnostech, kde je nedostatek kněží, zejména v pohraničí.

3.5.5 JAKÝ JE A JAKÝ MÁ BÝT VZTAH JÁHNA S MÍSTNÍM KNĚZEM?

Připouštím, že problematika vztahu jáhna a místního kněze byla pro mě v rámci empirického výzkumu jedna z nejzásadnějších, neboť dle mého názoru do značné míry ovlivňuje, ne-li přímo vytváří, charakter pozice trvalého jáhna při jeho působení ve farní pastoraci. Zjištění, které vyplynulo z vedeného empirického výzkumu, předčilo moje očekávání. Předpokládal jsem, že bude „kamenem úrazu“ pro výkon stálého diakonátu ve farní pastoraci.

V otázce komunikace místního faráře s jáhnem ovšem farníci rozhodně nevidí nějaké komplikace. Stejně tak z odpovědí kněží i jáhnů je zcela zjevné, že přes počáteční hledání společné cesty brzy našli způsob, jak spolu vycházet a spolupracovat. Z pohledu všech oslovených skupin probíhá vzájemná spolupráce mezi knězem a jáhnem (takřka ve všech zkoumaných farnostech) bez problémů, ba dokonce si navzájem vyhovují a vycházejí vstříc. Jako důležité přitom vnímají, v jak velkém rozsahu a v jakých oblastech pověří kněz jáhna pastorační činností.

Otázka podřízenosti jáhna (zda přímo biskupovi nebo místnímu knězi) nebyla především pro jáhny rozhodující. Přestože jsou si zpravidla vědomi své podřízenosti přímo biskupovi, respektují místního faráře jako svého přímého nadřízeného (ať už přirozeně jako duchovního správce farnosti nebo na základě pověřovacího dekretu) a stejně jako kněží označují vzájemnou spolupráci jako bezproblémovou a velmi vstřícnou.

3.5.6 KDE SE NACHÁZÍ A KDE MÁ BÝT TĚŽIŠTĚ JÁHENSKE SLUŽBY VE FARNOSTI?

Z předchozích odpovědí jáhnů a kněží je patrné, že každá skupina vidí aktuální těžiště někde jinde. Kněží v liturgii, jáhni v sociální oblasti. Je to snad dáno optikou profesního zaměření? Každopádně v názorech na specifické místo jáhna v církvi se obě skupiny shodly – mimo liturgii. Liturgická služba jáhna má totiž největší podíl na jeho vnímání jako zástupce faráře (především vedení bohoslužby slova, pohřbů, svateb, udělování křtů a některých svátostí). V tomto směru je především pro věřící jáhnova „zástupná funkce“ faráře zcela markantní. Pokud by se tedy měl jáhen vymanit z označení „pomocník kněze“ či „zástupce faráře“ a výrazně se tím přiblížit k získání vlastní identity, bude potřeba řešit míru jeho zapojení při liturgii, popř. od ní úplně upustit. Zároveň by však bylo nutné řešit pastorační komplikace, které by tím nastaly.

Podobně i čeští a moravští biskupové vidí velký potenciál u jáhnů např. ve vytváření jednoty a společenství farnosti podněcováním rodinného ducha, tedy také v mimo liturgické oblasti farní pastorače.

4 DISKUSE

Při hledání místa trvalého jáhna v církvi jsem v první části své práce nastínil problematiku stálého diakonátu z teologicko-historického hlediska. Vycházel jsem přitom z obrazu, který nám o této svátostné službě nabízí Písmo, dále z historického vývoje a zásadních církevních ustanoveních týkajících se diakonátu, a to jak samostatně, tak i v kontextu ordo, jehož je nedílnou součástí. V neposlední řadě jsem představil i stanoviska významných teologů k novodobé formě stálého diakonátu a přiblížil normy, kterými se uskutečňování této služby v naší zemi řídí.

Ve druhé části jsem na identitu trvalého jáhna nahlížel z praktické stránky prostřednictvím realizovaného empirického výzkumu, kdy zdrojem byly zkušenosti a názory nejen samotných jáhnů, ale i farníků, kněží a biskupů.

Nyní je na místě položit si, a následně vyhodnotit, otázku, zda zásadní aspekty vycházející z teologicko-historického či spíše teologicko-eklesiologického profilu stálého diakonátu jsou ve vzájemném souladu, popř. jestli byly zjištěny nějaké odlišnosti, s běžnou církevní praxí. Toto srovnávání, diskusi, budu provádět v kontextu jednotlivých specifíků diakonátu, které se společně podílejí na vytváření identity trvalého jáhna.

Nezákladnějším elementem je v tomto směru bezpochyby svátostný charakter diakonátu, který je provázený zjevnou posvěcující milostí Boží. Pramení ze svátostné podstaty ritu uvádění do této služby (apoštolské vkládání rukou, modlitba), v dějinách církve je několikrát oficiálně jako takový potvrzován (Tridentský koncil, II. vatikánský koncil, papežské motu proprio *Sacrum diaconatus ordinem*) a byl mnohokrát předmětem bádání významných teologů (např. K. Rahner, Y. Congar nebo W. Kasper). Účinky svátostného charakteru zasahující nejen do přímého výkonu jáhenské služby, ale také do života rodin trvalých jáhnů, potvrdili (v odpovědích samotných jáhnů) také výsledky empirického výzkumu. V praxi se ukázalo, že vykonává-li diákon svoji jáhenskou službu, nejedná se pouze o výkon běžného zaměstnání, nýbrž o skutečné povolání v teologickém slova smyslu, kdy skrze svátostnou povahu a posvěcující milost dochází k posílení a požehnání služby a života jáhna, případně i jeho rodiny.

Stejně tak je diakonát díky svátostnému charakteru od prvopočátku neoddělitelnou součástí ordo, a tedy církevní hierarchie, v níž tvoří jeden z jejích stupňů (srov. LG 29). Jáhen

(i ženatý) tak patří mezi klérus. Jak dokládají výsledky výzkumu, tuto skutečnost vnímají nejen kněží a samotní jáhni, kteří se cítí být duchovními a tedy součástí kléru, ale i věřící. Z tohoto pohledu jde o zcela zjevné potvrzení identity jáhna coby nositele svátostného úřadu církve. Můžeme tedy konstatovat: **jáhni si plně uvědomují svátostný charakter své služby doprovázený Boží milostí a cítí se skutečně být součástí ordo.**

Zásadním parametrem při odlišení diakonátu od ostatních stupňů ordo, kněžství a biskupství, je vzor Krista-služebníka a nikoli Krista-hlavy. Ústředním bodem je zde Kristus, který „nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil“ (Mt 20, 28; Mk 10, 45). Při specifikování principiálního významu diakonátu byla v odpovědích respondentů empirického výzkumu bez jakýchkoli pochyb tato role služby potvrzena. Tomu koneckonců odpovídá i samotný význam řeckého pojmu *diakonia*. V duchu prvotní církve je tato služba i v současné době primárně zaměřena na potřebné. Vyjádřeno v poměru základních úkolů diakonátu je v pomyslném žebříčku hodnot trvalých jáhnů nejsilněji zastoupena služba charitativní. Až za ní jsou v menší míře služby hlásání a liturgie. Zde výsledky výzkumu ukazují na zcela zřejmý odklon, nebo přinejmenším silné *tíhnutí jáhnů mimo liturgickou oblast*, ve které sami sebe vnímají spíše jako „náhradníky kněze“ nebo „lepšího ministranta“. V tomto ohledu se čeští a moravští jáhni orientují stejným směrem jako jáhni v německé jazykové oblasti, kteří (dle výzkumu prof. Zulehnera) chtějí být „očima církve“, neboli být vnímaví na to, co lidem chybí, především pak v sociální oblasti. Můžeme tedy konstatovat: **zásadní podstatou diakonátu je služba po vzoru Krista-služebníka, kterou jáhni vidí především mimo liturgickou oblast.**

Jako možná cesta se zde jeví nová koncepce „diakonických farností“, které ve svých vizích prezentovali např. německý teolog prof. B. J. Hilberath a rottenburg-stuttgartský biskup G. Fürst. V kontextu českomoravských diecézí se této vizi nejvíce blíží koncept dobrovolných farních středisek Charit olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera, k jejichž zřízení vybízel ve své výzvě z ledna 2015.³¹⁰ Jejich význam spočívá ve sdružování dobrovolníků a lidí dobré vůle, kteří chtějí udělat něco pro druhé. Hlavním úkolem těchto dobrovolníků je všimnout si potřeb lidí ve farnosti (seniorů, mládeže, sociálně slabších, rodin s větším množstvím dětí, lidí bez práce, zadlužených, nemocných....) a reagovat na ně ve spolupráci s místní Charitou.

³¹⁰ Srov. ACO 2015/01, s. 3n.

Velmi zde oceňuji schopnost Mons. Graubnera vidět současné potřeby místní církve a umění na ně reagovat. Oproti panu arcibiskupovi však zastávám názor, že by vedením dobrovolného farního střediska Charity neměl primárně být pověřený farník na základě Smlouvy o dobrovolné činnosti s místní Charitou, které by podléhal (personálně, finančně apod.). Z hlediska stálého diakonátu jsem přesvědčený, že koordinace činností³¹¹ těchto dobrovolných farních středisek Charit je právě ten pro diakonát charakteristický prostor pro uplatnění jáhna v oblasti charitní činnosti. Proto, existuje-li ve farní pastoraci místo specifické pro stálý diakonát, jsem toho názoru, že je to právě zde.³¹² Viděl bych tedy jako příhodnější svěřit tuto funkci stálým jáhnům. Připouštím, že pověřením jiného věřícího bychom sice více zapojili místní farníky do diakonické služby církve, na druhou stranu bychom zaplnili kýžený prostor, kde by stálý diakonát mohl (a já jsem přesvědčen, že měl) mít svoje konkrétní a specifické místo.

Zde se nabízí položení hypotetické otázky po spojení modelu dobrovolných farních středisek Charit s modelem stálého diakonátu, který zastává emeritní předseda Papežské rady pro jednotu křesťanů Walter Kasper. Výsledný model stálého jáhna ve farnosti by v takovém případě vypadal takto:

Trvalý (ženatý) jáhen pověřený společně s knězem (farářem) vedením farnosti. Kněz s plnou zodpovědností v oblastech liturgie a martyrie, jáhen v oblastech diakonie a koinonie. Identita takového jáhna by se zde jasně vyprofilovala především v pozici vedoucího (koordinátora) dobrovolného farního charitního střediska Charity, které by bylo svými činnostmi orientované na místní potřeby (např. sociální péče o potřebné, pastorence nemocných, rodinné a manželské poradenství nebo organizace různých aktivit farního společenství).

³¹¹ Konkrétní zaměření činností dobrovolníků takových středisek vyjmenovává např. Charita Hranice na svých webových stránkách: „Organizovat akce či společná setkání pro seniory, navštěvovat nemocné v jejich domácnostech, zajišťovat dovoz a doprovod nemocných a nemohoucích farníků na bohoslužbu, organizovat materiální sbírku šatstva nebo potravin, plést obvazy do leprosárií nebo ponožky do domovů seniorů, pořádat akce s výtěžkem na dobročinné účely, ... - záleží na konkrétní situaci ve farnostech, schopnostech a možnostech zapojených dobrovolníků.“ (<http://www.hranice.charita.cz/clanky/dobrovolne-farni-strediska-Charity>)

³¹² Srov. uplatnění stálého diakonátu ve farní pastoraci podle A. Opatrného a W. Kaspera v kap. 2.2.1 *Jáhen jako náhradník kněze anebo člověk se zvláštním posláním?*

Ve farnostech, ve kterých jáhen působí, ale nebylo by v nich možné dobrovolné farní středisko Charity zřídit, bylo by pro jasnější vyprofilování identity trvalého jáhna vhodné podniknout následující kroky:

- jasně odlišit pozici jáhna při liturgii. Má-li zůstat zachována liturgická služba jako součást diakonátu, je nezbytné, aby v ní jáhen zastával své specifické místo např. vykonáváním některých liturgických funkcí, které by přináležely pouze a jen jáhnovi, odstraněním prvku žehnání před čtením evangelia, který navozuje dojem podřízenosti jáhna knězi (v hlásání Božího slova) a eliminací všeho, co snižuje jáhna do role „lepšího ministranta“.
- svěřit jáhnům specifickou pozici ve farní pastoraci, např. péče o rodiny, nemocné apod.
- více a vhodným způsobem prezentovat diakonát věřícím, resp. veřejnosti.

U zmíněného modelu by se dle mého názoru zcela jistě jednalo o velmi zajímavou příležitost pro jáhny, jak uskutečňovat své poslání. W. Kasper je totiž toho názoru, že zásadní úloha jáhnovy služby spočívá ve vyhledávání dobrovolných spolupracovníků, které zapracovává a postupně jim přenechává více služeb a úkolů, aby se sám mohl více věnovat práci odborné a personální a také duchovnímu vedení svých spolupracovníků.³¹³ Ve své podstatě by taková činnost jáhna předpokládala vedení celé oblasti charitativní činnosti ve farnosti a převzetí odpovědnosti za ni. Tím by se však dostal do pozice podobné faráři, který je zodpovědný za duchovní vedení farnosti. Musel by se zde ovšem vyřešit i „problém“ dvojího vedení farnosti. V důsledku se ovšem nejedná o nic nového. Podobnou církevní praxi, dvojstupňovou hierarchii, známe již z dob prvotní církve. A podobnost je to více než nápadná. Jak upozorňuje Otto Hermann Pesch, dnešní pojetí kněžského úřadu ve farnosti (farář) vycházející z popisu jeho úkolů v dekretu Druhého vatikánského koncilu o službě kněží, de facto odpovídá pojetí episkopátu v době prvotní církve: „Jsou tedy ne-li teologicky, tedy fakticky tím, čím byl ve staré církvi biskup jako představený jedné místní církve.“³¹⁴ Svým způsobem se tedy Druhým vatikánským koncilem jakýsi pomyslný kruh vývoje církevní

³¹³ Srov. KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti IV.

³¹⁴ PESCH, O. H. *Druhý vatikánský koncil: 1962-1965 : příprava, průběh, odkaz*. Vydání druhé. Přeložil Karel FLOSS. Praha: Vyšehrad, 2014, s. 257. ISBN 978-80-7429-398-6.

hierarchie uzavírá. V kontextu farnosti, se totiž znovu dostává do původního dvojčlenného zastoupení, s drobným lingvistickým rozdílem: dvojici episkop-diákon nahrazuje kněz-jáhen, nebo přesněji farář-jáhen.³¹⁵ Rozdělení kompetencí by analogicky vedlo např. k předloženému modelu, ve kterém by byl kněz zodpovědný za liturgii (leiturgia) a hlásání (martyria) a jáhen za službu (diakonii) a podporu farního společenství (koinonia).³¹⁶ V tomto směru dokonce i výsledky empirického výzkumu vyznívají velmi kladně. Vždyť spolupráce mezi farářem a jáhnem funguje na velmi dobré úrovni a z obou stran je vnímána jako otevřená a vstřícná. Zdá se tedy, že jediným úkolem církevního vedení by tak bylo pouze organizační nastavení uvedených kompetencí kněze a jáhna ve farnosti. Můžeme tedy konstatovat: **církevní praxe směřuje ke koncepci tzv. „diakonických farností“, ve kterých nesou zodpovědnost za farní pastorační kněz i jáhen společně.**

Jak by ale v takovém případě vypadala otázka vzájemné podřízenosti? Některé církevní dokumenty (např. Traditio apostolica nebo KKC, čl. 1569) zmiňují ve svém popisu diakonátu jeho přímý vztah k biskupovi. Vycházejí přitom ze způsobu ordinace, kdy na diákona vkládá ruce výhradně biskup. Na tomto principu staví např. Walter Kasper nebo Bernard Pottier trojúhelníkový kolegiální model vztahu biskup-kněz-jáhen.³¹⁷ Konstituce Druhého vatikánského koncilu o církvi Lumen gentium ale v tomto směru mluví o jáhnech všeobecněji: „Posílení svátostnou milostí slouží Božímu lidu ve společenství s biskupem a jeho kněžským sborem“ (LG 29). Striktně vzato by se tak jednalo o rovnocenně kolegiální vztah, kde by všechny tři svátostné úřady společně sloužily Božímu lidu. V intencích koncilu to tak jistě je. A v zásadě to není v rozporu ani s „trojúhelníkovým“ modelem. Směrodatným činitelem je zde totiž udělená svátost svěcení, která v sobě prvek služby, se stejným apelem na všechny tři svátostné stupně, nese. Jak ale dnes máme rozumět tomu, že jáhen je svěcený ke službě biskupovi? A má to vlastně praktický smysl, když jáhen působící ve farnosti je daleko od svého biskupa sídlícího v krajském městě? Zvláštní světlo by nám do této problematiky mohl vnést již zmiňovaný O. H. Pesch. V jeho pojetí totiž starocírkevní pozici

³¹⁵ Pozice biskupů coby nástupců apoštolů (srov. LG, čl. 20 a 24) zůstává přitom ve své podstatě zachována. Stejně tak i papeže jako nástupce sv. Petra.

³¹⁶ Neznamenaloby to však striktní oddělení činností kněze a jáhna v tom smyslu, že jáhen by již nemohl např. udílet svátost křtu či pronášet kázání a kněz by již nemohl např. navštěvovat nemocné či připravovat snoubence na svátost manželství.

³¹⁷ Více o tomto modelu viz kap. Jáhenství jako hierarchický stupeň

episkopa (biskupa) církevní obce v dnešní době prakticky zastává kněz-farář. Jakási „vztahová rovnice“ tím dostává nový rozměr: byl-li jáhen svěcen ke službě biskupovi (byl nazýván očima a ušima biskupa – srov. Didasc. II, 44), nyní by měl být svěcen ke službě farářovi s tím, že by se staral o potřebné a upozorňoval faráře na pastorační potřeby farnosti, resp. farníků. Máme tu tedy dva modely podřízenosti:

- jáhen je na stejné úrovni s knězem a podléhá přímo biskupovi (W. Kasper, B. Pottier)
- jáhen je svěcen ke službě místnímu knězi, faráři (O. H. Pesch)

Výsledky empirického výzkumu ukázaly, že mezi jáhny panuje v této otázce rozpolcenost. Někteří se cítí být vázání především nebo pouze biskupovi, jiní (nepatrně větší část) si tuto vazbu nedokáží z praktického hlediska ani představit a je pro ně naprosto logické, že dle ustavujícího dekretu jsou (biskupem) přiřazeni právě k místnímu faráři. V tomto ohledu tedy výsledky empirického výzkumu neposkytly jednoznačnou odpověď na otázku, který model podřízenosti se ukazuje v praxi jako vhodnější. Přikloníme-li se ovšem k mírné většině, můžeme konstatovat: **pro jáhna působícího ve farní pastoraci je z praktického důvodu akceptovatelné, když je ustanoven do služby místnímu knězi (faráři).**

Pokud bychom však zůstali pouze u obecného zařazení jáhna do služeb knězi, nedošlo by k žádanému vymezení se vůči označením „pomocník kněze“, „náhradník kněze“ apod. Aby tedy i v tomto směru bylo možné více upevnit identitu jáhna, musíme se zabývat otázkou vyjasnění a posílení jeho (svátostných) kompetencí. Teologicko-historický pohled ukázal, že zaměření a konkrétní činnosti diakonátu se měnily vždy dle aktuálních potřeb a možností církve: od sociální a liturgické služby (služba u stolu a donáška eucharistie), přes administrativní (správa majetku a územních celků) až po velmi zredukovanou liturgickou službu (zpěv žalmů a velikonočního exultet). To vše během prvních šesti staletí. Pomyslný zlatý věk přišel ve 3. a 4. století, kdy diakonát dosáhl velmi silného významu. V té době měl diákon např. pravomoc přijmout kajícího zpět do církevního společenství. Nicméně přes tuto silnou pozici diakonátu došlo záhy k jeho postupnému oslabování a přibližně od šestého století existoval diakonát prakticky pouze jako předstupeň kněžství s omezenými kompetencemi, a to až do Druhého vatikánského koncilu. V dnešní době jsme tak svědky nového zrodu této svátostné služby církve. A praxe nám ukazuje, jak proces znovu začleňování diakonátu probíhá. Jinými slovy: byl-li diakonát v minulosti službou, která reagovala na aktuální dění v životě církve, dnes je tomu stejně tak. Místa, která diakonát zastával kdysi, vykonávají dnes jiní, především pastorační pracovníci a akolyté. Jáhni si tak

hledají své místo. A ačkoli mají definované konkrétní činnosti v rámci svých úkolů (liturgický, kazatelský, charitativní a administrativní), praxe ukazuje, že některé situace si žádají, aby kompetence jáhnů byly o něco větší. Především se jedná o pastorační nemocných a umírajících, kdy jáhni vnímají velkou potřebu a touhu po okamžitém přijetí svátosti pomazání nemocných nebo dokonce svátosti smíření. Na základě dosavadní praxe vycházející ze starověké kající praxe potvrzené řadou koncilů a podle platného církevního práva a není jáhnům dovoleno zmíněné svátosti udělovat. Nezbytnými podmínkami k pravomoci zpovídat jsou potestas ordinis a jurisdikce, přičemž základní podmínkou je právě kněžské svěcení. Víme-li ovšem z historie, že jáhen disponoval pravomocí k přijetí kajícího zpovědníka zpět do církve (potvrzeno synodou v Elvíře počátkem 4. stol.) a známe-li ze současné církevní praxe, že např. svátost křtu může v ohrožení života udělit (při dodržení materie a formy) i pokřtěný laik, přivádí nás to k otázce po pravomoci jáhnů udělovat ve výjimečných situacích svátost pomazání nemocných a svátost smíření. Na základě výsledků výzkumu totiž můžeme konstatovat: **současná jáhenská praxe ukazuje, že v některých situacích by bylo žádoucí, aby jáhen disponoval možností udělit rozhřešení či svátost pomazání nemocných.**

Z výsledků empirického výzkumu však můžeme dedukovat ještě další požadavek, který by výrazně přispěl k ujasnění a upevnění identity jáhna působícího ve farní pastorační službě. Jedná se o posílení jeho služby při mešní liturgii. Ukázalo se totiž, že jáhni ve svém zapojení do mešní liturgie takových způsobem, jaký je v současné době praktikován, nevidí větší smysl. Dochází tím bohužel postupně eliminaci identity jáhna coby aktivního účastníka svátostné liturgie. Správnou identitu lze jáhnům v tomto směru navrátit dle mého názoru tím, že budou vykonávat úkony, které jsou jim uloženy a jsou jejich "primárními" vykonavateli jako např. přivítání lidu na začátku bohoslužby, čtení evangelia, kázání, podávání eucharistie, čtení přímlov apod. Budeme-li důslední, šlo by de facto o zavedení zásadní změny co do vedení bohoslužby slova. Jinými slovy řečeno: **ze svátostné povahy diakonátu, jemu svěřených úkolů a zachování principu subsidiarity by bylo vhodné, aby jáhen, pokud je účasten, hlásal Boží slovo, tj. četl a vykládal evangelium, a následně pomáhal knězi při bohoslužbě oběti.**

V neposlední řadě bych se, alespoň okrajově, rád zmínil o velmi diskutovaném tématu, ženském diakonátu. Přestože se tato práce primárně věnuje mužské formě svátosti jáhenství, nemohu ponechat zcela stranou v dnešní době významnou problematiku udílení jáhenství ženám. V prvotní církvi se přitom jednalo o zcela běžnou formu diakonátu. Přestože zůstává otevřenou otázkou způsob uvedení žen do této svátostné služby, nelze pominout jejich velký

význam zejména při některých liturgických úkonech, jakými byly např. křestní a biřmovací obřady žen. Pokud tedy bylo praxí, že byly diákonky využívány z důvodu zachování počestnosti při křestním obřadu, neboli z praktických důvodů, nabízí se otázka, proč by v dnešní době nebylo možné udělovat svátost jáhenství ženám, pokud to církevní praxe vyžaduje? Ohlasy se již objevují – manželky jáhnů se v mnohém vyjadřují v tom smyslu, že svým způsobem jáhenskou službu svého jáhna přijímají i ony a cítí se být za ni zodpovědné a spoluúčastné. Díky statusu „manželka jáhna“ jsou věřícími ženami vyhledávány za účelem pomoci a rady v problematikách, kterým muži mohou jen stěží rozumět.³¹⁸ Pokud jsou k takové službě jáhni vybaveni svátostnou milostí Boží, nabízí se logicky otázka, proč by se měla upírat ženám. Ukazuje se totiž, že **poptávka po (svátostné) službě diákonek v dnešní době existuje.**

³¹⁸ Více o zapojení manželek jáhnů do pastorační práce žen ve farnosti např. FUJDL, M. *Jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce.*

ZÁVĚREM

Snahou této práce bylo prostřednictvím historicko-teologického pohledu, díky zkušenostem okolních zemí a pomocí empirického výzkumu přispět k objasnění identity současné jáhenské služby a místa trvalých jáhnů ve farnostech. Současně na základě této teologické reflexe navrhnout případné změny v zapojení trvalých jáhnů ve farní pastoraci.

Východiskem pro teologické uchopení diakonátu bylo především Písmo sv., patristická literatura, ustanovení Tridentu a zejména pak Druhého vatikánského koncilu a také argumentace předních teologů 20. století (Karl Rahner, Yves Congar). Pro kontextuální usazení současného stavu stálého diakonátu jsem předložil zkušenosti okolních zemí (Rakousko, Německo, Slovensko, Švýcarsko a Francie). Stěžejním zdrojem k získání poznatků o aktuální podobě trvalého jáhenství v kontextu českých a moravských diecézí byl empirický výzkum, který jsem realizoval v letech 2011 a 2012. Výsledky tohoto výzkumu přináším ve třetí části práce.

Z prvních dvou částí práce - Teologie diakonátu v historických souvislostech a Diakonát v dnešní praxi - vzešlo několik zásadních (praktických) otázek, jejichž zodpovězení považuji při hledání identity trvalého jáhna ve farní pastoraci za klíčové:

- *Co očekávají farníci od jáhna působícího v jejich farnosti?*
- *Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?*
- *Jaký pohled na jáhenskou službu mají kněží, kteří se pastoraci ve farnosti věnují?*
- *Jakou zkušenost a jakou vizi své služby v budoucnu mají samotní jáhni?*
- *Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?*
- *Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?*

Vedený empirický výzkum se tedy snažil odpovědět na všechny tyto otázky.

Ve výsledku můžeme společně s Druhým vatikánským koncilem konstatovat, že jáhenské služba je skutečně významnou součástí svátostného života církve, ve kterém má své důležité a vlastní nezastupitelné místo.

Z hlediska její pravé identity je ovšem jisté, že je nutné hledat a vytvářet specifický prostor pro uplatnění trvalých jáhnů takovým způsobem, aby jejich pozice neměla zástupný charakter, jak se tomu dnes v praxi děje. K tomu je třeba vyřešit mnoho problémů

a nedostatků, které ztěžují podmínky uskutečňování stálého diakonátu u nás. Např. stále převládá nedostatečná informovanost o této službě mezi věřícími.

I to je jedna z příčin, že po několika desetiletích po Druhém vatikánském koncilu je stálý diakonát v českých a moravských diecézích ve stavu, kdy bude třeba ještě velkého úsilí, než se pozice stálého jáhna v církevní praxi plně vyprofiluje. Přesto je znát, že se stálý diakonát již nadechuje k novému životu. Kvalitativní výzkum, jehož cílem bylo přiblížit současný stav stálého diakonátu v českých zemích z pohledu biskupů, kněží, věřících i samotných stálých jáhnů, nastínil některé pozitivní i negativní aspekty, které s touto svátostnou službou souvisejí. Společně s teologicko-eklesiologickým profilem diakonátu jsme dosáhli konkrétnějších obrysů, které pomohou dotvořit jasnější podobu (identitu) trvalého jáhna.

S vírou v prozíravé vanutí Ducha svatého lze konstatovat, že dojde jistě k ještě většímu a pevnějšímu ukotvení této služby jakožto vlastního a hierarchického stupně i v církevní praxi. Svým dílčím způsobem tomu mohou pomoci i teze, které vzešly z této práce:

- jáhni si plně uvědomují svátostný charakter své služby doprovázený Boží milostí a cítí se skutečně být součástí ordo
- zásadní podstatou diakonátu je služba po vzoru Krista-služebníka, kterou jáhni vidí především mimo liturgickou oblast
- církevní praxe směřuje ke koncepci tzv. „diakonických farností“, ve kterých nesou zodpovědnost za farní pastorační kněz i jáhen společně rovným dílem
- pro jáhna působícího ve farní pastorační je z praktického důvodu akceptovatelné, když je ustanoven do služby místnímu knězi (farářovi)
- současná jáhenská praxe ukazuje, že v některých situacích by bylo žádoucí, aby jáhen disponoval možností udělit rozhřešení či svátost pomazání nemocným
- ze svátostné povahy diakonátu, jemu svěřených úkolů a zachování principu subsidiarity by bylo vhodné, aby jáhen, pokud je účasten, vedl (za přítomnosti kněze) bohoslužbu slova a následně pomáhal knězi při bohoslužbě oběti
- poptávka po (svátostné) službě diákonek v dnešní době existuje.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AKVINSKÝ, T. *Summa proti pohanům. Kniha IV.*, 1993.

BECKER, J. *Das Urchristentum als gegliederte Epoche*, SBS 155, Stuttgart, 1993.

BRISCH, U. Diakonát und Caritas. In *Der Diakon*, Freiburg im Breisgau, Herder, 1980.

BAUSENHART, G. *Das Amt in der Kirche : eine not-wendende Neubestimmung*, Freiburg-Basel-Wien, Herder, 1999. ISBN 3-451-27175-3.

BENEDIKT XVI. *Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. [biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce]*. 3., revid. vyd. Přeložil Ctirad Václav POSPÍŠIL. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

BEYER, H. W. – „διάκονος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*.

BEYER, H. W. – „επισκοπος“. In KITTEL, G. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II*, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz : W. Kohlhammer, 1967.

CONGAR, Y. *Za církev sloužící a chudou*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří, 1995. ISBN 80-7192-006-1.

CROCE, W. Aus der Geschichte des Diaconates. In *Diaconia in Christo : u□ber die Erneuerung des Diakonates*, RAHNER, K., VORGRIMLER, H. (ed.), Freiburg : Herder, 1962.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE, Směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice. In *Acta České biskupské konference* 5 (2010).

Didaché: Učení dvanácti apoštolů. Přel. Dan Drápal. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich, 2004.

D'SOUZA, E. Ständige Diakone in der Mission. In *Diaconia in Christo: u□ber die Erneuerung des Diakonates*.

DOLISTA, J. *O podstatě kněžské služby*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-016-9.

DUPUY, B. P., *Theologie der kirchlichen Ämter*. In FEINER, J., LÖHRER, M. (vyd.), *Mysterium salutis, Grundriss heilsgeschichtliches dogmatik*, Band IV/2, Einsiedeln-Zürich-Köln, Benzinger, 1973.

ERNST, J. *Das Selbstverständnis des Gemeindeamtes im Neuen Testament*. In: ULLRICH, L. *Gesammelte Aufsätze zur Theologie des Presbyterates*, Leipzig: Benno, 1970.

FAUSTI, S. *Skutky apoštolů, První díl, kapitoly 1-12*, Praha: Paulínky, 2017. ISBN 978-80-7450-242-2.

FREITAG, J. *Sacramentum ordinis auf dem Konzil von Trient*.

FUJDL, M. *Jáhenství jako spojení manželství a pastorační práce*, diplomová práce, České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2009.

FUJDL, M. *Přijetí jáhnů věřícími ve farnostech*. *Studia theologica*, 15/2 (2013).

FUJDL, M. *Současný stav stálého diakonátu v ČR z pohledu kléru – Vyhodnocení kvalitativního empirického výzkumu*. In *Jednota v mnohosti – in pluribus unitas*, KLIMEŠ, J. C. (ed.), Olomouc, Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2015, s. 218-229. ISBN 978-80-7412-192-0.

FÜRST, G. *Diakonische Gemeindeentwicklung als eine Antwort auf die gesellschaftlichen Umbrüche in Europa*. *Diakonia Christi* 1/2 (2001).

GAŽÍK, P. *Sociálna otázka v období patristiky*, Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2003. ISBN 80-223-1794-2.

GRELOT, P. – „Hierarchická služba“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání, přeložil Petr Kolář, Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981.

GRELOT, P. – „Hebrejec“. In LÉON-DUFOUR, X. *Slovník biblické teologie*, 5. vydání.

HECKEL, Ulrich. *Der Segen im Neuen Testament. Begriff, Formeln, Gesten*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2002,

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, ISBN 978-80-262-0982-9.

HILBERATH, B. J. Zwischen Wirklichkeit und Vision. Zur Zukunft diakonischer Gemeinden. *Diakonia Christi* 1/2 (2001).

HOPING, H. Diakonie als Aufgabe des kirchlichen Leitungsamtes. In: *AG Ständiger Diakonat in der Bundesrepublik Deutschland*, 13 (1996).

JAN PAVEL II. *Codex iuris canonici: Kodex kanonického práva : úřední znění textu a překlad do češtiny : latinsko-české vydání s věcným rejstříkem*. Přeložil Miroslav ZEDNÍČEK. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

KAHANEC, M. *Trvalí diakoni na Slovensku po roku 1990*. In *Trvalý diakonát – pastorálno-teologické aspekty*, Katolícka univerzita v Ružomberoku, Košice, 2010.

Katechismus z nařízení sněmu tridentského k pastýřům duchovním a z rozkazu Pia V. papeže římského na světlo vydaný, Praha, 1867.

KERKVOORDE A. Die Theologie des Diakonates. In *Diaconia in Christo: uñber die Erneuerung des Diakonates*.

KITTEL, G. Die Presbyter in den urchristlichen Gemeinden. In *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Band VI., Stuttgart-Berlin-Koln-Mainz: W. Kohlhammer, 1965.

KLIESCH, K. *Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon 5, Skutky apoštolů*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 1999. ISBN 80-7192-287-0.

KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Základní normy pro formaci trvalých jáhnů. Směrnice pro službu a život trvalých jáhnů*. Praha: Sekretariát České biskupské konference, 2002. Orig. *Ratio fundamentalis institutionis diaconorum permanentium. Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium*

Lumen gentium: věroučná konstituce O církvi = Lumen gentium (Unif.). Praha: Scriptum, 1992. ISBN 80-85528-07-X.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE, *Diakonát, vývoj a perspektivy*, Praha: Krystal OP, 2002. ISBN 978-80-87183-07-6.

MOLNÁR, F. Diakonisches Arbeiten in einem osteuropäischen Land (Statement). *Diakonia Christi* 3/4 (1997).

NEUNER, P. *Laici a klérus*, 1997.

Nový zákon : český ekumenický překlad. 1. vyd., přeložil Josef Šimandl, Praha: Česká biblická společnost, 2011. ISBN 978-80-87287-38-5.

OPATRNÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-557-8.

OPATRNÝ, M. Otázka identity jáhenské služby. *Teologické studie*, roč. 5, č. 2 (2004).

OPATRNÝ, M., Pastorální identita trvalého jáhna z hlediska Sk 6,1-7 a LG29. In *Trvalý diakonát – pastorálno-teologické aspekty*, ed. KAHANEC, M., SVETLÁK, V., HOCKICKOVA, M., Košice: Vienala, 2010,

OPATRNÝ, M. *Zapojení stálých jáhnů českých a moravských diecézí v pastoraci*, diplomová práce, České Budějovice, Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2002.

PAVEL VI. *Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975 = Evangelii nuntiandi*. 2. opravené vyd. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-159-8.

PAVEL VI. *Sacrum diaconatus – Generalis normae de diaconatu permanenti in Ecclesia latina restituendo refuntur*. Apoštolský list motu proprio papeže Pavla VI., AAS 59 (1967), pp. 697-704.

PLANNER, F. *Kněz a jeho poslání*.

Pontificale Romanum – De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum.

První list Klementův. Přel. VARCL, L. In *Spisy apoštolských otců*. 3. revid. vyd. Praha: Kalich. 2004. ISBN 80-7017-003-4.

PŘIBYL, S. Počátky vývoje hierarchického uspořádání v rané církvi. *Revue církevního práva* 49, 2/11, ročník XVII., Praha: Společnost pro církevní právo, 2011.

RAHNER, K. Die Theologie der Erneuerung des Diakonates. In *Diakonia in Christo: u□ber die Erneuerung des Diakonates*.

- RAHNER, K., VORGRIMLER, V. – „Jáhen“. In: *Teologický slovník*, Zvon, Praha 1996.
- RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Kleines Konzilskompendium, Sämtliche Texte des Zweiten Vatikanums*, Freigurg-Basel-Wien, Herder, 1989. ISBN 3-451-01770-9.
- RONCET, N. Die Entwicklung der diakonischen Gemeinde in Frankreich. *Diakonia Christi* 1/2 (2001).
- SACRO-SANCTI ET ŒCUMENICI CONCILII TRIDENTINI, CANONES ET DECRETA. Quid in hac editione præstitum sit, sequ[ens] P. Chiffletii, Apud Balth. ab Egmond et Socios. 1688.
- SCHNACKENBURG, R. Der Heilsauftrag der Kirche in unserer Zeit. In HESSE, E., ERHARTE, H. *Rechenschaft vom Glauben*, Wien: Herder & Co., 1969.
- SKLENÁŘ, M. *Tridentská reforma diecézního kléru a její vybrané vnější projevy*, diplomová práce, Praha, 2013.
- STRACK, H. L., HILLERBECK, P. *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*, 5. vydání.
- TICHÝ, L., FRYŠ, P., NÁPRAVNÍK, P., PETKEVIČ, V. *Řecko-český Nový zákon: Novum testamentum graece* : Nestle-Aland, 27. vyd.
- TRSTENSKÝ J. Francúzka skúsenosť s diakonátom. In *Trvalý diakonát – pastorálno-teologické aspekty*, Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, Katolícka univerzita Ružomberoku, Košice 2010.
- ZULEHNER, P. M. *Dienende Männer - Anstifter zur Solidarität, Diakone in Westeuropa*. Ostfildern, Schwabenverlag, 2003. ISBN 3-7966-1103-6.
- ZULEHNER, P. M. *Pastoraltheologie. Band 4, Pastorale Futurologie: Kirche auf dem Weg ins gesellschaftliche Morgen*. Düsseldorf: Patmos, 1990. ISBN 3-491-77657-0.
- ZULEHNER, P. M., PATZELT E. *Samariter – Proplet – Levit, Diakone im deutschsprachigen Raum, eine empirische Studie*, Ostfildern, Schwabenverlag, 2003. ISBN 3-7966-1104-4.
- II. vatikánský sněm, příprava a průběh*, Křesťanská akademie, Řím, 1966.

Internetové zdroje:

KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti IV. In *Služba trvalých jáhnů II.: Zkušenosti a reflexe*. Dostupné na www: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/74-Trvaly-jahen-v-ekleziologickem-pohledu-vzhledem-k-soucasnym-vyzvam-v-cirkvi-a-spolecnosti-IV-Walter-Kasper.html>

KASPER, W. Trvalý jáhen v ekleziologickém pohledu vzhledem k současným výzvám v církvi a společnosti I. In *Služba trvalých jáhnů. Sborník II: Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998. Dostupné na www: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/71-Trvaly-jahen-v-ekleziologickem-pohledu-vzhledem-k-soucasnym-vyzvam-v-cirkvi-a-spolecnosti-I-Walter-Kasper.html>

KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU, *Direktář pro slavení neděle za nepřítomnosti kněze*, 1988. Dostupné na www: <http://www.liturgie.cz/admin/files/File/liturgicke-knihy/1988-direktar-nedele-bez-kneze.pdf>

NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, Praha: Edice Kalich, 1956. dostupné na www: http://cb.cz/praha2/bib_slovník_novotny.htm.

POTTIER, B. Svátostnost jáhenství. Přel. Vojtěch od sv. Hedviky. In *Služba trvalých jáhnů: sborník I., Teologický pohled*. Praha: Pastorační středisko, 1998. Dostupné na www: <http://www.pastorace.cz/Knihovna/6-Svatostnost-jahenstvi-Bernard-Pottier-SJ.html>

SKÁLOVÁ, P. Měnící se obraz jáhna: Důrazy a tendence v teologii a praxi diakonátu. In *Teologické texty 2008 (2)*. Dostupné na www: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2008-2/Menici-se-obraz-jahna.html>.

Všeobecné pokyny k Římskému misálu (editio typica tertia emendata 2008). Dostupné na www: <http://m.liturgie.cz/misal/igmr.htm#3.1>

WINDELS, O. Jáhenská služba při liturgii. In *Služba trvalých jáhnů. Sborník II: Zkušenosti a reflexe*. Praha: Pastorační středisko, 1998. Dostupné na www:

<http://www.hranice.charita.cz/clanky/dobrovolne-farni-strediska-Charity>

<http://www.luther.cz/martin-luther/dilo>

<http://www.liturgie.cz/svatost-sveceni/jahenske-sveceni-krok-za-krokem>

<http://www.pastorace.cz/Knihovna/1-Jahenska-sluzba-pri-liturgii-Olivier-Windels.html>

http://w2.vatican.va/content/paul-vi/en/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19670618_sacrum-diaconatus.html

<https://gaju.jcu.cz/grantova-agentura-ju-pro-rok-2011/Projects/percepce-diaconatu-ve-farni-komunite-1>

<https://gaju.jcu.cz/grantova-agentura-ju-pro-rok-2012/Projects/percepce-diaconatu-duchovnimi-ceskych-a-moravskych-diecezi>

POUŽITÉ ZKRATKY

Církevní dokumenty (abecedně):

AAS	<i>Acta Apostolicae Sedis</i>
ACO	<i>Acta curiae olomucensis</i>
AG	<i>Ad gentes</i> – Dekret o misijní činnosti církve papeže Pavla VI.
CIC	<i>Codex iuris canonici: Kodex kanonického práva.</i>
DCE	<i>Deus caritas est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. [biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce].</i>
DH	DENZINGER, H., HÜNERMANN, P. <i>Kompendium der Glaubensbekenntnisse und kirchlichen Lehrentscheidungen: Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum = Enchiridion symbolorum et definitionum, quae de rebus fidei et morum a conciliis oecumenicis et summis pontificibus emanarunt (Unif.).</i> 37. Aufl. Freiburg im Breisgau: Herder, 1991. ISBN 3-451-22442-9.
Did	<i>Didaché: Učení dvanácti apoštolů.</i>
Didasc.	<i>Didascalia apostolorum</i>
DS	DENZINGER, H., SCHÖNMETZER, A. <i>Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum.</i> Ed. 36. Freiburg im Breisgau: Herder, 1976. ISBN 84-254-086-2.
Ef	list sv. Ignáce Antiochijského církvi v Efezu
EN	<i>Evangelii nuntiandi. Hlásání evangelia: apoštolská exhortace Pavla VI. z 8. prosince 1975</i>
Fil	list sv. Ignáce Antiochijského církvi ve Filadelfii
Filip	List biskupa Polykarpa ze Smyrny křesťanské obci ve Filipech

ChD	Christus Dominus – Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi papeže Pavla VI.
KKC	<i>Katechismus katolické církve.</i>
LG	<i>Lumen gentium: věroučná konstituce O církvi.</i>
Magn	list sv. Ignáce Antiochijského církvi v Magnesii
OE	Orientalium ecclesiarum – Dekret o katolických východních církvích papeže Pavla VI.
PO	<i>Presbyterorum ordinis</i> – Dekret o službě a životě kněží papeže Pavla VI.
Smyr	list sv. Ignáce Antiochijského církvi ve Smyrně
SDO	<i>Sacrum diaconatus ordinem – Generalis normae de diaconatu permanenti in Ecclesia latina restituendo refuntur.</i> Apoštolský list motu proprio papeže Pavla VI.
Trad. apost.	<i>Traditio apostolica</i> , apoštolská tradice

Biblické zkratky (označení dle „ekumenické linie“):

Gn	Genesis, první kniha Mojžíšova
Ex	Exodus, druhá kniha Mojžíšova
Lv	Leviticus, třetí kniha Mojžíšova
Nu	Numeri, čtvrtá kniha Mojžíšova
Mt	Matouš
Mk	Marek
L	Lukáš
J	Jan
Sk	Skutky apoštolů

Ř	list Římanům
2 K	2. list Korintským
Ga	list Galatským
Ef	list Efezským
F	list Filipským
Ko	list Kolosanům
1 Te	list Tesalonickým (Soluňanům)
1 Tm	1. list Timoteovi
2 Tm	2. list Timoteovi
Tt	list Titovi
Žd	list Židům
Jk	list Jakubův
1 P	1. list Petřův

Ostatní zkratky:

KTF UK Katolická teologická fakulta University Karlovy v Praze

TF JU Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

ABSTRAKT

FUJDL, M. *Služba jáhna ve farnosti v kontextu současné teologie. Hledání místa trvalého jáhna v církvi na základě výzkumu provedeného v českých a moravských diecézích*. České Budějovice 2018. disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Kaplánek.

Klíčová slova: diakonát, ordo, farní pastore, církevní hierarchie

Jedná se o pastorálně teologickou práci, jejímž cílem je přispět k objasnění identity jáhenské služby a místa trvalých jáhnů v českých a moravských farnostech, v kontextu katolické církve na počátku 21. století. Východiskem je historický vývoj diakonátu a jeho teologická reflexe. Současná situace v českých partikulárních církvích je v tomto směru v mnohém specifická a dosud dostatečně nepopsaná. Proto jsem svoji pozornost z části věnoval empirickým šetřením (2011 a 2012), v nichž jsem se snažil získat odpovědi na zásadní otázky, týkající se identity diakonátu, vzešlé z historicko-teologické části práce. Cílovou skupinu respondentů tvořili farníci, kněží, biskupové a samotní jáhni působící ve farní pastore. Empirický výzkum nastínil některé pozitivní i negativní aspekty, které s touto svátostnou službou souvisejí, a pomohl navrhnout některé změny v pastoračním zapojení trvalých jáhnů v České republice.

Ve výsledku lze konstatovat, že jáhenské služba je skutečně významnou součástí svátostného života církve, ve kterém má své důležité a vlastní nezastupitelné místo. Z hlediska její pravé identity je ovšem jisté, že je nutné hledat a vytvářet specifický prostor pro uplatnění trvalých jáhnů takovým způsobem, aby jejich pozice neměla zástupný charakter, jak se tomu dnes v praxi děje. Svým dílčím způsobem tomu mohou pomoci i teze, které z této práce vzešly.

ABSTRACT

Dissertation thesis title: The service of the deacon in the parish in the context of contemporary theology. Searching for the Place of a Permanent Deacon in the Church on the basis of research realized in the Czech and Moravian dioceses.

Keywords: diaconate, ordo, parish pastoral church hierarchy

This pastoral theological work is focused on clarification of the identity of deacon service and the permanent deacons' placement in the Czech and Moravian parishes, regarding to the Catholic Church at the beginning of the 21st century. The starting point of this work is the historical development of the diaconate and its theological reflection. The current situation of the Czech Particular Churches is, with all the respect, very specific and not sufficiently described yet. That is why I've partly focused on the empirical research (2011 and 2012) where I was searching for answers to the fundamental questions concerning the identity of the diaconate as a connection to the historical and theological part of my work. The target group of respondents was consisted of parishioners, priests, bishops, and deacons who had been active in parish pastoral work. The empirical research has revealed some positive and negative aspects associated with this sacramental service and helped to suggest some changes to the pastoral involvement of the permanent deacons in the Czech Republic.

As a result of this research, the deacon service is truly an important part of the sacramental life in the Church and it is indispensable. However, concerning its true identity, surely it is more than important to seek and create specific space for the role of permanent deacons in such a way that their positions don't play only a vicarious role, as we experience these days. The theses that have come out of this work might help partially to solve this problem.

Přílohy

- Metodika empirického výzkumu
- Přepisy výzkumných rozhovorů vedených v rámci empirického výzkumu s názvem Percepce diakonátu ve farní komunitě
- Přepisy výzkumných rozhovorů vedených v rámci empirického výzkumu s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí

METODIKA EMPIRICKÉHO VÝZKUMU

První část empirického výzkumu – Percepce diakonátu ve farní komunitě

V první části výzkumu jsem zaměřil svoji pozornost na diakonát z pohledu věřících. Za účelem získání potřebných informací jsem za pomoci několika dobrovolníků oslovil farníky ve farnostech, kde alespoň jeden trvalý jáhen působí. Tato část projektu byla finančně podpořena Grantovou agenturou Jihočeské univerzity (GAJU 081/2011/H).

Řešení projektu bylo rozděleno do celkem 5 fází:

- I. fáze (leden – březen 2011) – teoretická příprava (shromáždění potřebné literatury a její studium);
- II. fáze (duben 2011) – praktická příprava empirického výzkumu (vyprofilování otázek pro respondenty);
- III. fáze (květen – červenec 2011) – realizace výzkumu;
- IV. fáze (srpen – říjen 2011) – zpracování a vyhodnocení získaných informací;
- V. fáze (listopad – prosinec 2011) – příprava publikace výstupního článku z projektu.

Vzhledem k pozdějšímu termínu přijetí přihlášky k řešení došlo k celkovému posunu časového harmonogramu realizace projektu. Kvalitativní výzkum, který měl být původně veden z velké části v prvním pololetí roku 2011, se tak prováděl až v druhé polovině roku, přesněji od září 2011. Vzhledem k tomu, že v letních měsících by bylo obtížné oslovit vhodné respondenty z řad účastníků bohoslužeb (z důvodu čerpání dovolených dochází k úbytku lidí ve farnostech), realizoval jsem empirickou část projektu až po letních prázdninách.

Výběr výzkumných míst a respondentů

Pro účel této práce bylo náhodně vybráno 14 farností Čech a Moravy, kde působí alespoň jeden trvalý jáhen. V těchto farnostech byli osloveni vždy 4 farníci starší 15 let, kteří byli ochotni se výzkumu zúčastnit. Jelikož bylo cílem výzkumu zjistit, jaký pohled na jáhenskou službu mají farníci, šlo i zde o náhodný výběr respondentů.

Následující tabulka uvádí přehled všech diecézí, ve kterých výzkum probíhal:

oblast	diecéze
Čechy	Pražská arcidiecéze
	Plzeňská diecéze
	Českobudějovická diecéze
	Královehradecká diecéze
Morava	Olomoucká arcidiecéze
	Ostravsko-opavská diecéze
	Brněnská diecéze

Struktura otázek výzkumného šetření

Výzkum realizovaný v roce 2011 byl směřován na osobnost jáhna, náplň jeho činnosti, spolupráci s místním knězem. Důležitou otázkou bylo také, jestli je přítomnost diákona ve farnosti přínosem. Ačkoliv se jednalo o kvalitativní výzkum, pro nějž je velmi důležitá co nejsvobodnější možnost vyjádření respondenta, zvolili jsme pro naše výzkumy formu polostrukturovaného rozhovoru, při němž tazatel určuje pouze hrubou strukturu rozhovoru pomocí tematicky zaměřených otevřených otázek. Pro názornost uvádím přehled kladených otázek dle návaznosti k výzkumným otázkám:

výzkumná otázka	otázka ve struktuře rozhovoru
<i>Zde šlo především o zjištění, jak umí respondent jáhna charakterizovat.</i>	Mohl byste říci, jak byste vysvětlil (třeba lidem, kteří nechodí do kostela), jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?
<i>Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?</i>	Určitě znáte pana XY, který (občas) slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?
<i>Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?</i>	Mohl byste něco říci o tom, co všechno tento jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...
<i>Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?</i>	Myslíte si, že je dobře, že dělá právě to, nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat? Co si o tom myslíte?
<i>Co očekávají farníci od jáhna působícího v jejich farnosti?</i>	Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?
<i>Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?</i>	Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje, nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Metoda sběru dat

Všechny rozhovory byly zaznamenány na diktafon. Probíhaly anonymně a za účelem co nejkvalitnější audio nahrávky zpravidla na klidném místě bez přítomnosti jiných lidí. Každý respondent musel s pořízením audio nahrávky souhlasit, bez tohoto souhlasu nebyl rozhovor proveden. Při oslovování respondentů byli v každé farnosti vybíráni 2-3 náhodní farníci tak, aby zastupovali různé věkové kategorie. Vzhledem k velkému počtu respondentů a území, na kterém výzkum probíhal, bylo do projektu zapojeno (jako tazatelé) také několik dobrovolníků.

Metoda vyhodnocování

Vyhodnocování vedených výzkumných rozhovorů probíhalo formou kódování za použití softwaru MAXQDA³¹⁹, který je určený pro kvalitativní analyzování textů. Pomocí tohoto

³¹⁹ „MAXQDA je program určený k usnadnění a podpoře kvalitativních, kvantitativních a smíšených výzkumných projektů. Umožňuje importovat, organizovat, analyzovat, vizualizovat a zveřejňovat všechny formy dat, které lze shromažďovat elektronicky, včetně rozhovorů, průzkumů (PDF), tabulek (Excel / SPSS), bibliografických údajů, obrázků, videí, webových

programu bylo možné přehledně organizovat odpovědi respondentů podle témat a následně je zanalyzovat. K tomu bylo potřeba všechny audio nahrávky výzkumných rozhovorů přepsat do formátu .rtf a následně přenést do softwaru.³²⁰ Díky tomuto postupu se podařilo získat ze shromážděných dat maximum informací.

Pro potřebu citací, při zachování anonymity respondentů, byly jednotlivé rozhovory označeny obecným názvem a systematicky očíslovány. Zde uvádím v tabulce:

diecéze	MAXQDA kód respondenta	označení rozhovoru pro účel citace
Pražská arcidiecéze	farnik-rozhovor-č.1	farnik-rozhovor-č.1, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.2	farnik-rozhovor-č.2, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.3	farnik-rozhovor-č.3, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.4	farnik-rozhovor-č.4, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.5	farnik-rozhovor-č.5, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.6	farnik-rozhovor-č.6, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.7	farnik-rozhovor-č.7, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.8	farnik-rozhovor-č.8, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.9	farnik-rozhovor-č.9, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.10	farnik-rozhovor-č.10, pražská arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.11	farnik-rozhovor-č.11, pražská arcidiecéze
Plzeňská diecéze	farnik-rozhovor-č.12	farnik-rozhovor-č.12, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.13	farnik-rozhovor-č.13, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.14	farnik-rozhovor-č.14, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.15	farnik-rozhovor-č.15, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.16	farnik-rozhovor-č.16, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.17	farnik-rozhovor-č.17, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.18	farnik-rozhovor-č.18, plzeňská diecéze
	farnik-rozhovor-č.19	farnik-rozhovor-č.19, plzeňská diecéze
Českobudějovická diecéze	farnik-rozhovor-č.20	farnik-rozhovor-č.20, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.21	farnik-rozhovor-č.21, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.22	farnik-rozhovor-č.22, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.23	farnik-rozhovor-č.23, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.24	farnik-rozhovor-č.24, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.25	farnik-rozhovor-č.25, českobudějovická diecéze
	farnik-rozhovor-č.26	farnik-rozhovor-č.26, českobudějovická diecéze

stránek a dokonce i tweety. Díky rozsáhlému rozsahu funkcí, od přepisu až po inferenční statistickou analýzu, je MAXQDA software "vše v jednom" pro výzkumné a výukové účely v řadě oborů." (<https://www.maxqda.com/what-is-maxqda>)

³²⁰ Zde se bohužel projevila nedokonalost použitých nahrávacích zařízení (starší mobilní telefon či diktafon), neboť poměrnou část rozhovorů, pořízených právě touto technikou, nebylo možné převést do přijatelných formátů. Z tohoto důvodu je v audio příloze k dispozici „pouze“ 35 audio nahrávek z celkových 53. Nicméně jsou k dispozici přepsané podoby všech rozhovorů, což je pro jejich kompletní vyhodnocení stěžejní.

	farnik-rozhovor-č.27	farnik-rozhovor-č.27, českobudějovická diecéze
Královeshradecká diecéze	farnik-rozhovor-č.28	farnik-rozhovor-č.28, královeshradecká diecéze
	farnik-rozhovor-č.29	farnik-rozhovor-č.29, královeshradecká diecéze
	farnik-rozhovor-č.30	farnik-rozhovor-č.30, královeshradecká diecéze
	farnik-rozhovor-č.31	farnik-rozhovor-č.31, královeshradecká diecéze
Brněnská diecéze	farnik-rozhovor-č.32	farnik-rozhovor-č.32, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.33	farnik-rozhovor-č.33, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.34	farnik-rozhovor-č.34, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.35	farnik-rozhovor-č.35, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.36	farnik-rozhovor-č.36, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.37	farnik-rozhovor-č.37, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.38	farnik-rozhovor-č.38, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.39	farnik-rozhovor-č.39, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.40	farnik-rozhovor-č.40, brněnská diecéze
	farnik-rozhovor-č.41	farnik-rozhovor-č.41, brněnská diecéze
Olomoucká arcidiecéze	farnik-rozhovor-č.42	farnik-rozhovor-č.42, olomoucká arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.43	farnik-rozhovor-č.43, olomoucká arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.44	farnik-rozhovor-č.44, olomoucká arcidiecéze
	farnik-rozhovor-č.45	farnik-rozhovor-č.45, olomoucká arcidiecéze
Ostravsko-opavská diecéze	farnik-rozhovor-č.46	farnik-rozhovor-č.46, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.47	farnik-rozhovor-č.47, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.48	farnik-rozhovor-č.48, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.49	farnik-rozhovor-č.49, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.50	farnik-rozhovor-č.50, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.51	farnik-rozhovor-č.51, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.52	farnik-rozhovor-č.52, ostravsko-opavská diecéze
	farnik-rozhovor-č.53	farnik-rozhovor-č.53, ostravsko-opavská diecéze

Druhá část empirického výzkumu – Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí

V této části jsem zaměřil svoji pozornost na diakonát z pohledu duchovních. Za účelem získání potřebných informací jsem oslovil biskupy, kněze a jáhny. Tato část projektu byla finančně podpořena Grantovou agenturou Jihočeské univerzity (GAJU 070/2012/H). Díky této podpoře bylo možné zapojení 4 dalších tazatelů, což se ukázalo jako velmi přínosné a de facto klíčové. Bez dalších tazatelů by totiž byl tak rozsáhlý empirický výzkum, zvláště v tak krátké době, velmi obtížný, ne-li nemožný.

Řešení projektu bylo rozděleno do celkem 5 fází:

- I. fáze (leden – březen 2012) – teoretická příprava (shromáždění potřebné literatury a její studium);
- II. fáze (duben 2012) – praktická příprava výzkumu (vypracování dotazníku);
- III. fáze (květen – červenec 2012) – kvalitativní výzkum;
- IV. fáze (srpen – říjen 2012) – zpracování a vyhodnocení získaných informací;
- V. fáze (listopad – prosinec 2012) – příprava publikace výstupu z projektu.

Vzhledem k pozdějšímu termínu přijetí přihlášky k řešení (v plánované II. fázi projektu, kdy již měla probíhat praktická příprava výzkumu) došlo k celkovému posunu časového harmonogramu realizace projektu. Kvalitativní výzkum, který měl být původně veden z velké části ještě v první polovině roku, se tak prováděl až od července 2012. Vzhledem k tomu, že o prázdninách by bylo obtížné oslovit vybrané respondenty z řad duchovních (zpravidla jsou na dovolených a nejsou přítomni ve vlastních farnostech či na biskupstvích), realizoval jsem empirickou část projektu až po prázdninách.

Výběr výzkumných míst a respondentů

Cílovou skupinu respondentů tvořili ženatí stálí jáhni působící ve farnostech napříč všemi českými a moravskými diecézemi, dále faráři z těchto farností a také čeští a moravští biskupové.

Respondenti z řad stálých jáhnů byli vybíráni dle velikosti místa jejich působení. Úmyslem tohoto výběru bylo zahrnout do výzkumu všechny typy farností – venkovské, maloměstské a velkoměstské³²¹. Výzkumu se zúčastnili i faráři z farností, ve kterých dotázaní jáhni působí. Účast českých a moravských biskupů byla snad až překvapivě velká – zapojili se téměř všichni.³²² Celkem se výzkumu zúčastnilo 33 respondentů (6 biskupů, 1 delegát pro stálé jáhny, 13 kněží a 13 jáhnů).

³²¹ Více o typologii farností srov. např. OPATRŇÝ, A. *Pastorace v postmoderní společnosti*, s. 52-56.

³²² Brněnského biskupa zastoupil delegát pro trvalé jáhny a litoměřický biskup se s omluvou výzkumu nezúčastnil.

Následující tabulka uvádí přehled všech diecézí, ve kterých výzkum probíhal:

oblast	diecéze
Čechy	Pražská arcidiecéze
	Plzeňská diecéze
	Českobudějovická diecéze
	Královehradecká diecéze
Morava	Olomoucká arcidiecéze
	Ostravsko-opavská diecéze
	Brněnská diecéze

Rozdělení výzkumných míst mezi tazatele

Pražská arcidiecéze Marcela Krňávková, Mgr. Miroslava Ptáčková

Královehradecká diecéze Marcela Krňávková

Plzeňská diecéze Pavel Kilbergr, JUDr. Jan Klail

Českobudějovická diecéze Mgr. Kateřina Břichcínová, ThD.

Olomoucká arcidiecéze Mgr. Martin Fujdl, Mgr. Dominik Opatrný Th.D.

Ostravsko-opavská diecéze Mgr. Dominik Oujeský

Brněnská diecéze Mgr. Dominik Oujeský, Mgr. Libor Macák, Mgr. Libor Všetula

Instrukce pro tazatele výzkumu

Obecné instrukce

Jde o kvalitativní typ empirického výzkumu – tzn. cílem je získat co nejvíce informací! Proto se pokládají otevřené otázky, které dávají co nejvíce prostoru k odpovědi. Je možné dávat i doplňující otázky, ovšem ne takové, které by respondentovi v podstatě nutily odpověď, např.: *Vycházíte s panem farářem dobře nebo špatně?* Vhodnější otázkou je: *Jak vnímáte/vidíte Vaši spolupráci s místním panem farářem?* Apod.

Na začátku otázky je dobré respondenta trochu „navnadit“, aby se rozpovídal. Neklást tedy strohé otázky, ale uvést je např.: *Mohl byste mi říct, ... zajímalo by mně...* apod. Nechte respondenta povídat, jak dlouho bude chtít, ale musí to být spíše k tématu. Pokud už začne hodně odbíhat, tak jej taktně vraťte zpět k otázce, popř. otázku položte znovu.

Je samozřejmě dobré vědět alespoň základní informace o výzkumu, v jehož rámci se rozhovory provádějí. Minimálně z toho důvodu, kdyby se respondent na výzkum ptal. Doporučuji proto pročíst si projekt, který byl v příloze emailu.

Je důležité, aby respondent souhlasil s nahráváním rozhovoru na diktafon. Záznam je důležitý k dokumentaci, aby nám uvěřili, že rozhovor skutečně proběhl. A také je důležitý pro následné přepisování do elektronické podoby, aby se s tím dalo dále pracovat.

Zkuste najít vhodné místo pro rozhovor, aby tam bylo co nejméně zbytečných ruchů (nejlépe nějaké místnost na faře, popř. u jáhna doma). Při přepisování Vám to dost usnadní práci ☺.

Instrukce k rozesílaným dopisům pro respondenty výzkumu

Posílat je přímo daným respondentům (biskup, kněz, jáhen). V případě, že biskup odmítne, požádat o kontakt na delegáta, vikáře popř. někoho jiného, který má v dané (arci)diecézi trvalé jáhny na starosti. Pokud k tomu není nikdo jiný pověřen a biskup odmítá z jakéhokoli důvodu osobní rozhovor, požádejte jej alespoň o písemnou formu odpovědi. Tzn. zaslat emailem otázky biskupovi a ten by se měl vyjádřit nejlépe tak, aby bylo zjevné, že jde o JEHO odpovědi (otázkou je, jaká forma by to měla být... tištěný dopis s podpisem, který by poslal asi neprojde..., možná by se mohl vyjádřit písemně s vlastním podpisem a na Vás by bylo zajít si pro to na biskupství...)

Kněží a jáhni by s rozhovory neměli mít problém – jde o farnosti, kde již výzkum probíhal vloni a oni s tím souhlasili.

Je potřeba upravit dopisy podle toho komu se to posílá – např. adresát, téma rozhovoru (koncepce diakonátu pražské arcidiecéze se týká pouze Prahy ☺, je třeba změnit na hradeckou apod.) atd.

Instrukce k jednotlivým rozhovorům:

Biskupové: jde nám o to, zjistit jaký koncept diakonátu (jáhenské služby) mají jednotlivé diecéze. Zaměřujeme se přitom na trvalé jáhny! (tedy ne na jáhny, kteří přijali jáhenství jako předstupeň ke kněžství)

Kněží: zajímá nás názor kněží, kteří působí ve farní pastoraci, na otázku jáhenské služby v naší republice obecně a také jakou s ní mají zkušenost konkrétně v jejich farnosti.

Jáhni: zajímá nás jejich konkrétní zkušenost s výkonem jejich služby ve farnosti a také jejich pohled na jáhenskou službu u nás.

Cíl výzkumného šetření

Cílem tohoto výzkumu je zjistit pohled biskupů, kněží a jáhnů na diakonát u nás a také jaký mají diecéze koncept diakonátu. Výsledné zjištění pomůže lépe konkretizovat náplň jáhenské služby u nás, resp. přispěje k určení identity trvalého jáhna v našich podmínkách.

Vzorové žádosti o rozhovor

Dopis biskupům

Vážený otče biskupe,

obracím se na Vás s prosbou o poskytnutí osobního rozhovoru na téma: Koncepce diakonátu v pražské arcidiecézi.

Jde o dílčí výzkumný rozhovor v rámci individuálního grantového projektu s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí (GAJU - 070/2012/H).³²³ Cílem tohoto projektu je popsat, jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v českých a moravských diecézích z pohledů místních biskupů a jaký názor na jáhenskou službu mají jak samotní jáhni, tak i kněží, kteří se pastoraci ve farnosti věnují. Důvodem k realizaci tohoto empirického výzkumu je skutečnost, že i několik desetiletí po obnovení trvalého diakonátu jsou jáhni v katolické církvi dosud ve fázi hledání svého konkrétního místa v životě církve. Získané poznatky pomohou formulovat objektivnější pohled na identitu jáhenské služby u nás.

Předpokládaná délka rozhovoru bude přibližně 30 minut a s Vaším laskavým svolením bude zaznamenán na diktafon.

Za posouzení žádosti předem děkuji.

Mons. Jan Bažant, biskup litoměřický, si vyžádal podrobnější informace o výzkumu. Uvádím zde tedy i další dopis, určený pouze jemu. Bohužel se ani přesto výzkumu nezúčastnil.

Vážený otče biskupe,

Jsem studentem doktorského studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a před nějakým časem jsem Vás prostřednictvím paní Maríny Kostelníkové požádal o poskytnutí osobního rozhovoru na téma Koncepce trvalého diakonátu ve Vaší diecézi. Bylo mi řečeno, že mi vzhledem k nejasně formulovaným otázkám nemůžete odpovědět. Za toto nedopatření se Vám velmi omlouvám. Přesto mi dovoluňte, abych Vás o rozhovor požádal znovu a zároveň Vám celý projekt alespoň stručně představil:

Předmět výzkumu:

Předmětem výzkumu je identita trvalého jáhenství v České republice. Zaměřujeme se přitom výhradně na praktickou stránku věci, tedy na zkušenost, jak se trvalé jáhenství u nás uskutečňuje a na pohled (všech zúčastněných – biskupů, kněží, jáhnů i věřících), jaké místo v církvi a v naší společnosti by měli trvalí jáhni mít.

Typ výzkumu:

Jde o kvalitativní rozhovor, ve kterém se respondentům kladou otevřené otázky. Důvodem je získání co nejvíce informací o dané problematice.

³²³ Hlavním řešitelem projektu je Mgr. Martin Fajdl, doktorand na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, obor Teologie. Kněžská 8, 370 01 České Budějovice. Dále byl v poznámce uvedený osobní email a telefonní číslo pro případ dalších dotazů. Tuto možnost využili pouze Mons. Josef Kajnek, pomocný biskup královéhradecký a Mons. Jan Bažant, biskup litoměřický.

Realizace výzkumu:

Jak již uvádím v předmětu výzkumu, zajímá nás pohled biskupů, kněží, jáhnů i věřících na problematiku trvalého diakonátu u nás. Celý výzkum je součástí disertačního projektu, ve kterém bude praxe (poznatky získané z výzkumu) konfrontována s teorií (Dokumenty II. vatikánského koncilu, CIC, Směrnice pro formaci, službu a život trvalých jáhnů v ČR a další odborné publikace).

Cíl výzkumu:

Cílem tohoto projektu je popsat, jaká je a jaká by měla být koncepce trvalého diakonátu v českých a moravských diecézích z pohledu místních biskupů a jaký názor na jáhenskou službu mají jak samotní jáhni, tak i kněží, kteří se pastoraci ve farnosti věnují. Získané poznatky přispějí k objektivnějšímu pohledu na identitu jáhenské služby u nás.

Získané údaje poslouží jen k účelu tohoto výzkumu a zůstanou v anonymitě.

Předem děkuji za posouzení žádosti.

Na jakékoli otázky Vám rád odpovím.

S přátelským pozdravem

Mgr. Martin Fujdl

Doktorand, Teologická fakulta Jihočeské univerzity

Kněžská 8, 370 01 České Budějovice

Dopis kněžím

Vážený pane faráři,

obracím se na Vás s prosbou o poskytnutí osobního rozhovoru na téma: Trvalý diakonát z pohledu kněze působícího ve farní pastoraci.

Jde o dílčí výzkumný rozhovor v rámci individuálního grantového projektu s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí (GAJU - 070/2012/H).³²⁴ Cílem tohoto projektu je popsat, jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v českých a moravských diecézích z pohledů místních biskupů a jaký názor na jáhenskou službu mají jak samotní jáhni, tak i kněží, kteří se pastoraci ve farnosti věnují. Důvodem k realizaci tohoto empirického výzkumu je skutečnost, že i několik desetiletí po obnovení trvalého diakonátu jsou jáhni v katolické církvi dosud ve fázi hledání svého konkrétního místa v životě církve. Získané poznatky pomohou formulovat objektivnější pohled na identitu jáhenské služby u nás.

Předpokládaná délka rozhovoru bude přibližně 30 minut a s Vaším laskavým svolením bude zaznamenán na diktafon.

Za posouzení žádosti předem děkuji.

³²⁴ Hlavním řešitelem projektu je Mgr. Martin Fujdl, doktorand na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, obor Teologie. Kněžská 8, 370 01 České Budějovice. Dále byl v poznámce uvedený osobní email a telefonní číslo pro případ dalších dotazů. Tuto možnost nikdo z kněží nevyužil.

Dopis jáhnům

Vážený pane,

obracím se na Vás s prosbou o poskytnutí osobního rozhovoru na téma: Jakou zkušenost a jakou vizi své služby v budoucnu mají trvalí jáhni v České republice?

Jde o dílčí výzkumný rozhovor v rámci individuálního grantového projektu s názvem Percepce diakonátu duchovními českých a moravských diecézí (GAJU - 070/2012/H).³²⁵ Cílem tohoto projektu je popsat, jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v českých a moravských diecézích z pohledů místních biskupů a jaký názor na jáhenskou službu mají jak samotní jáhni, tak i kněží, kteří se pastorem ve farnosti věnují. Důvodem k realizaci tohoto empirického výzkumu je skutečnost, že i několik desetiletí po obnovení trvalého diakonátu jsou jáhni v katolické církvi dosud ve fázi hledání svého konkrétního místa v životě církve. Získané poznatky pomohou formulovat objektivnější pohled na identitu jáhenské služby u nás.

Předpokládaná délka rozhovoru bude přibližně 30 minut a s Vaším laskavým svolením bude zaznamenán na diktafon.

Za posouzení žádosti předem děkuji.

Struktura otázek výzkumného šetření

Vzhledem k velkému spektru respondentů bylo potřeba nastavit pro každou skupinu zvlášť specifický okruh otázek, které se týkaly jejich konkrétní pozice a kompetencí vůči trvalému diakonátu v jejich diecézi, resp. farnosti. Vypracovány tak byly seznamy otázek pro biskupy, biskupské vikáře (použité v případě zastoupení biskupa svým vikářem), faráře, v jejichž farnosti trvalý jáhen působí, a trvalé ženaté jáhny působící ve farní pastorační službě. Z důvodu vzájemné srovnatelnosti získaných poznatků jsme zjišťovali i statistické údaje farností, ve kterých trvalí jáhni působí.

Pro názornost (podobně jako u předchozího výzkumu) zde uvedu jednotlivé otázky (odděleně dle cílových skupin) kladené respondentům ve vztahu k výzkumným otázkám.

otázky pro biskupy

výzkumná otázka	otázka ve struktuře rozhovoru
<i>Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?</i>	Mohl byste mi prosím říci, jakou máte ve Vaší diecézi koncepci diakonátu? Jak se ve Vaší diecézi prakticky uskutečňuje formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a jak probíhá péče o již ustanovené trvalé jáhny?
<i>Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?</i>	V církvi existují 2 modely podřízenosti trvalého jáhna ve farní pastorační službě: 1. trvalý jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

³²⁵ Hlavním řešitelem projektu je Mgr. Martin Fajdl, doktorand na Teologické fakultě Jihočeské univerzity, obor Teologie. Kněžská 8, 370 01 České Budějovice. Dále byl v poznámce uvedený osobní email a telefonní číslo pro případ dalších dotazů. Tuto možnost nikdo z jáhnů nevyužil.

	<p>2. trvalý jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)</p> <p>Který z těchto modelů by Vám jako biskupovi vyhovoval víc a proč?</p>
<i>Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?</i>	Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

otázky pro biskupské vikáře

výzkumná otázka	otázka ve struktuře rozhovoru
<i>Jaká je a jaká by měla být koncepce diakonátu v dané diecézi?</i>	<p>Víte, kolik trvalých jáhnů působí ve Vaší (arci)diecézi? Alespoň přibližně.</p> <p>Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste jich uvítal více a proč?</p> <p>Zajímalo by mně, jakou máte ve Vaší (arci)diecézi koncepci diakonátu. V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče o již ustanovené trvalé jáhny?</p>
<i>Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?</i>	<p>Mohl byste mi prosím říci, v jakých oblastech pastorační trvalí jáhni ve Vaší (arci)diecézi působí? (farní, vězeňská, charitativní apod.)</p> <p>Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?</p>

otázky pro kněze, v jejichž farnosti působí trvalý jáhen

výzkumná otázka	otázka ve struktuře rozhovoru
<i>Jaký pohled na jáhenskou službu mají kněží, kteří se pastorační ve farnosti věnují?</i>	<p>Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?</p> <p>Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?</p>
<i>Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?</i>	<p>V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi) 2. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy) <p>Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?</p>
<i>Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?</i>	Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve

	<p>Vaší farnosti věnuje nejvíce? Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?</p>
--	---

Nad rámec těchto otázek byly kněžím/farářům kladeny ještě otázky statistické. Důvodem bylo zjištění velikosti dané farnosti co do počtu obyvatel a věřících a také míra potřeby jáhna v této farnosti. Jednalo se o tyto otázky:

- Kolik obyvatel žije ve farnosti? do 300 – do 1000 – do 10000 – 10-50tis. – nad 100 000 – Praha
- Kolik lidí se účastní nedělní bohoslužby?: do 20 – do 100 – do 500 – nad 500
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – více
- Je podle Vás tento počet dostačující, nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

otázky pro jáhny

výzkumná otázka	otázka ve struktuře rozhovoru
<i>Kde se nachází a kde má být těžiště jáhenské služby ve farnosti?</i>	Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?
<i>Jakou zkušenost a jakou vizi své služby v budoucnu mají samotní jáhni?</i>	Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem? Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě? Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?
<i>Jaký je a jaký má být vztah jáhna s místním knězem?</i>	Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce? V církvi existují 2 modely podřízenosti diaconátu: <ol style="list-style-type: none"> 1. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi) 2. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy) Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Metoda sběru dat

Všechny rozhovory byly zaznamenány na diktafon. Probíhaly anonymně a za účelem co nejkvalitnější audio nahrávky zpravidla na klidném místě bez přítomnosti jiných lidí. Každý respondent musel s pořízením audio nahrávky souhlasit, bez tohoto souhlasu nebyl rozhovor proveden. Při oslovení respondentů byli v každé farnosti vybíráni 2-3 náhodní farníci tak, aby zastupovali různé věkové kategorie.

Metoda vyhodnocování

Vyhodnocování vedených výzkumných rozhovorů probíhalo formou kódování za použití softwaru MAXQDA³²⁶, který je určený pro kvalitativní analyzování textů. Pomocí tohoto programu bylo možné přehledně organizovat odpovědi respondentů podle témat a následně je zanalyzovat. Díky tomu se podařilo získat ze shromážděných dat maximum informací.

Pro potřebu citací, při zachování anonymity respondentů, byly jednotlivé rozhovory označeny obecným názvem a systematicky očíslovány. Zde uvádím v jednotlivých tabulkách dle cílových skupin výzkumu:

Biskupové a biskupští delegáti

MAXQDA kód respondenta = označení rozhovoru pro účel citace
biskup-rozhovor-č.1
biskup-rozhovor-č.2
biskup-rozhovor-č.3
rozhovor neposkytnut
biskup-rozhovor-č.4
biskup-rozhovor-č.5
biskup-rozhovor-č.6
biskup.delegát-rozhovor-č.1

Kněží

MAXQDA kód respondenta = označení rozhovoru pro účel citace
kněz-rozhovor-č.1
kněz-rozhovor-č.2
kněz-rozhovor-č.3
kněz-rozhovor-č.4
kněz-rozhovor-č.5
kněz-rozhovor-č.6
kněz-rozhovor-č.7
kněz-rozhovor-č.8
kněz-rozhovor-č.9

³²⁶ „MAXQDA je program určený k usnadnění a podpoře kvalitativních, kvantitativních a smíšených výzkumných projektů. Umožňuje importovat, organizovat, analyzovat, vizualizovat a zveřejňovat všechny formy dat, které lze shromažďovat elektronicky, včetně rozhovorů, průzkumů (PDF), tabulek (Excel / SPSS), bibliografických údajů, obrázků, videí, webových stránek a dokonce i tweety. Díky rozsáhlému rozsahu funkcí, od přepisu až po inferenční statistickou analýzu, je MAXQDA software "vše v jednom" pro výzkumné a výukové účely v řadě oborů.“ (<https://www.maxqda.com/what-is-maxqda>)

rozhovor neposkytnut
kněz-rozhovor-č.11
kněz-rozhovor-č.12
kněz-rozhovor-č.13

Jáhni

MAXQDA kód respondenta	označení rozhovoru pro účel citace
jahen-rozhovor-č.1	jahen-rozhovor-č.1, pražská arcidiecéze
jahen-rozhovor-č.2	jahen-rozhovor-č.2, olomoucká arcidiecéze
jahen-rozhovor-č.3	jahen-rozhovor-č.3, brněnská diecéze
jahen-rozhovor-č.4	jahen-rozhovor-č.4, brněnská diecéze
jahen-rozhovor-č.5	jahen-rozhovor-č.5, českobudějovická diecéze
jahen-rozhovor-č.6	jahen-rozhovor-č.6, českobudějovická diecéze
jahen-rozhovor-č.7	jahen-rozhovor-č.7, ostravsko-opavská diecéze
jahen-rozhovor-č.8	jahen-rozhovor-č.8, ostravsko-opavská diecéze
jahen-rozhovor-č.9	jahen-rozhovor-č.9, královehradecká diecéze
jahen-rozhovor-č.10	jahen-rozhovor-č.10, královehradecká diecéze
jahen-rozhovor-č.11	jahen-rozhovor-č.11, pražská arcidiecéze
jahen-rozhovor-č.12	jahen-rozhovor-č.12, pražská arcidiecéze
jahen-rozhovor-č.13	jahen-rozhovor-č.13, plzeňská diecéze
jahen-rozhovor-č.14	jahen-rozhovor-č.14, českobudějovická diecéze

Zamítavé (písenné) odpovědi oslovených respondentů

Vážený pane,
 moc se omlouvám, ale přijměte moje ne k Vaší žádosti.
 Zdravím.
 Ivan Synek (pozn. autora: jáhen brněnské diecéze)

Dobrý den,
 stálý diakonát v naší republice je jistě velice důležitý, ale je to záležitost biskupů a odpovědných kněží zamyslet se nad tím, proč je u nás tak málo diakonů oproti třeba Rakousku, Itálii nebo Německu. Je to tím, že se stálí diakoni berou pouze jako náhradníci kněží?
 Z Brna zdraví a požehnaný den přeje
 diakon Jiří Palacký (pozn. autora: jáhen brněnské diecéze)

Vážený pane magistře,
 z pověření otce biskupa si dovoluji doporučit, abyste se obrátil na biskupského delegáta pro trvalé jáhny v brněnské diecézi R.D. Mgr. Jaroslava Čupra (tel. 533 033 200 nebo 533 033 111, e-mail: cupr@biskupstvi.cz)
 Srdečně zdraví
 Ing. Martina Jandlová
 sekretariát biskupa

Ostatní odmítnutí byla sdělena pouze ústní formou.

PŘEPISY VÝZKUMNÝCH ROZHovorŮ VEDENÝCH V RÁMCI EMPIRICKÉHO
VÝZKUMU S NÁZVEM PERCEPCE DIAKONÁTU VE FARNÍ KOMUNITĚ

Odpovědi farníků

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.1

Otázky a odpovědi:

Mohla bys mi říci, jak bys vysvětlila, třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Kněz může vést, sloužit mši, jáhen mu jen pomáhá, sám ji sloužit nemůže.

Určitě znáš pana, který slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíš, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No protože je to dobrý člověk, tak asi ho to baví.

Mohla bys mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě, co z toho víš, pokud to víš...

No to já nevím, protože já se s ním moc nespojuju, tak já nevím, co všechno dělá. "

A vidíváš ho aspoň někdy?

Jo, vidívám ho na mši svaté, a tak.

Myslíš si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo bys myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíš?

Já si myslím, že to dělá dobře, nemám nic proti.

Myslíš si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom myslíš?

Určitě je dobře, že tu je, ale v čem, to nevím.

Máš dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíš, že je to obtížné? Proč?

Obtížné to pro ně určitě není a spolupracuje se jim dobře, to tak vypadá.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 13 let
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: bez
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: každou neděli
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.2

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil, třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jáhen – to je poslední svěcení před vysvěcením na kněze. Jáhen může sloužit pouze bohoslužbu slova, může podávat Nejsvětější svátost, může křtít, ale nemůže proměňovat Tělo Páně a nemůže zpovídat.

Určitě znáte pana, který slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No, proč – protože poslechl Boží volání, povolání ke kněžské službě, ale protože už byl ženatý, když byl oslovený, si myslím, tak studoval a ukončil vlastně nejvyšším možným vysvěcením, protože nemůže být vysvěcený na kněze ženatý muž.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Slouží bohoslužby slova, když není přítomen kněz, taky je při posledním rozloučení přítomen, když tam není kněz – ať na hřbitově nebo při bohoslužbě slova, a pomáhá při nějakých těch skupinkách manželských a podobně.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Vždycky každý vidíme trám v oku bratra... Řekl bych, že vždycky si myslíme, že by mohl ten druhý dělat víc. Ale zapomínáme, že je ženatý, má rodinu a má své povinnosti. Především bych řekl, že by měl být dobrým manželem a otcem a teprve potom může dělat další činnosti.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

No, je to dobře, spíš těch stálých jáhnů by bylo potřeba víc, protože kněží nemůžou v podstatě všechno stíhat.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já co mám i zkušenosti z farní rady, kde se taky setkáváme, tak bych řekl, že si navzájem pomáhají a že je ta komunikace dobrá.

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 65 let
3. rodinný stav: ženatý
4. dosažené vzdělání: střední
5. zaměstnání: důchod
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často (denně)
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.3

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila, třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jáhen určitě nemůže udělovat některé svátosti – nemůže zpovídat, nemůže proměňovat při bohoslužbě, nežije v celibátu, křtít může.

Určitě znáte pana, který slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Roman jednou vyprávěl dokonce o tom, že měl takové cuky, že by se měl stát knězem, ale pak to nějak přehodnotil. Ví, že v jeho životě byl takovej jeden takový zásadní obrat, když prožil nějakou jakože bouračku nebo velký úraz při bouračce a tak tenkrát si uvědomil, že by měl vzít život nějak pevně do svých rukou a nějak jako víc ho zaměřit na Boha. A proč se k tomu rozhodl teď, tak myslím, že ve svém životě pořád hledal, jak by mohl víc sloužit, spolupracovat a být užitečnej a být tomu Bohu co nejlíh.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Kromě toho, že určitě chodí pravidelně na bohoslužby a nejen tady ve farnosti, tak pomáhá všude možné v okolí, kolikrát si připravoval povídání pro děti, určitě i měl několik pohřbů, nebo teda ty pohřby chystá, dělá přípravu pro snoubence, chystá duchovní obnovy v postě a adventu. Nevím, jestli jsem něco nezapomněla, ale myslím si, že dělá co může a dělá toho hodně.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Myslím si, že je na pravém místě, že mu to jako sedne. Že to, jak to dělá, dělá dobře a že takhle dobře slouží. Myslím si, že někdy těžko skloubuje rodinu, svou vlastní práci a tyhle všechny povinnosti. Ale vždycky, když se člověk do něčeho takového pustí, tak vždycky je to těžké ukočírovat dohromady, ale jinak by to mělo fungovat.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Určitě si myslím, že je to dobré pro tu farnost. Ví, o jednom křtu, na který připravoval tu rodinu. Myslím si, že z rukou toho jáhna to ti lidi vzali úplně jinak, a i ta příprava vypadala úplně jiná, protože on k nim promlouval zároveň jako otec, který vychoval vlastní děti a který s tím má zkušenost. Takže těm lidem mohl hrozně moc pomoci právě v těch praktických věcech. Myslím si, že je dobře, že tady je, protože vypomáhá v takových situacích, kdy navštěvuje i nemocné, myslím. A protože je zaháčkovaný v té rodině a má přehled přes ty lidské věci, tak je to dobře, nevím jak bych to jinek řekla.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Myslím si, že se jim asi spolupracuje dobře. Roman je myslím si že je nekonfliktní typ, že by nevyhledával nějaké problémy a že se dobře domluví.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 43 let
3. rodinný stav: vdaná
4. dosažené vzdělání: VŠ
5. zaměstnání: pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.4

Otázky a odpovědi:

Mohl bys mi říci, jak bys vysvětlil, třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jáhnen nemůže proměňovat, nemá kněžské svěcení, může zastupovat kněze v jeho nepřítomnosti, sloužit bohoslužbu slova.

Určitě znáš pana, který slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíš, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

To nevím, co ho k tomu přivedlo, ale asi ho to baví.

Mohl bys mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě, co z toho víš, pokud to víš...

Zastupuje kněze, když jsou na nějaké, když má třeba nějakou dovolenou nebo když jsou na nějaký cestě nebo mají moc mši za den, že by to nezvládali, nebo když se jim něco kryje, hm, to je všechno.

Myslíš si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo bys myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíš?

Myslím si, že všechno dělá dobře.

Myslíš si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom myslíš?

Určitě je přínosem, protože pomáhá těm kněžím, co tady máme, když toho mají hodně, tak si můžou na chvíli odpočinout, že mají i nějaký čas pro odpočinek.

Máš dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíš, že je to obtížné? Proč?

Myslím si, že komunikace je dobrá mezi nimi.

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 16 let
3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No že jáhen nemůže vykonávat všechny úkony jako kněz, třeba může udělovat křest, ale nemůže třeba svátost smíření. Takže má jen nějaké pověření, vlastně pomáhá v pastoraci ve farnosti, nebo pomáhá třeba lidem, je s nimi ve spojení, a třeba se zajímá o život ve farnosti a bych řekla vlastně, že kromě toho křtu Boží slovo může říkat, takže to je víceméně ta pastore k lidem.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Já si myslím, že to je vlastně tím, že cítil tu sílu pomáhat lidem, od Pána Boha dostal milost. Já jsem víceméně znala víc Pavla Neumanna jako osobně. Ale to nevadí, to je víceméně to samé.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Co vím, tak kázání, potom pomáhá, když máme ty brigády, nebo zabezpečuje duchovní obnovy, čtení Božího slova ve farnosti, jak máme, veškeré ty aktivity, co máme ve farnosti, senioři, všechno. Třeba vyučuje, na přijetí svátosti biřmování přípravu dělá.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já si myslím, že každý, kdo se pro to rozhodne, to dělá podle svých schopností a možností. Já nehledám chyby, jestli to je tak nebo tak. Podle mě to dělá správně, když žije podle svědomí a podle toho, jak mu to Pán dává. A druhá věc je, že když otci Kryštofovi někdo nápomocen, to je jenom dobře, protože kněží toho mají opravdu hodně.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

To vysvěcení, že jo. Tak já si myslím, že každý z lidí by se obrátili na toho kněze. Já si myslím, že význam to má teda určitě. Ale že – jak bych to řekla: Třeba na Slovensku je hodně kněží, tak tam třeba tam není potřeba, aby tam fungoval jáhen. Tady si myslím, že v Čechách je to vyloženě nutné, že ano. No, já si myslím, že tam to potom zvládají kněží, na Slovensku. Skutečně nemáme zkušenosti s tím, že by někde byl jenom jáhen. Ale zase když je to od Boha povolání, tak si myslím, že bych to nepodceňovala, že je to jáhen.

Třeba jáhen nemůže udělovat všechny svátosti, tak tam není to kněžství. Nemůže dělat úplně to, že předčí toho kněze (???). To vyloženě má tu milost ten kněz, že to je vyloženě veliká úloha, velký úkol. Ne každý má tu milost. A já si myslím, že jáhenství je potřebné. Je pravdou, že na Slovensku je toho hodně, ale tady si myslím, že je tady potřebná každá ruka. Na kněze by toho bylo strašně moc.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já mám dítě, které je nemocné hodně. Já jsem chodila třeba o mateřské, když ještě nebylo nemocné – má náběh na astma, já jsem často s ním doma, jsem sama – tak prostě vyloženě

ted' už nejsem až tolik mezi těma lidma, jak někdy, ale vím, co si pamatuju a tak, že tam nebyl problém. Je pravda, že Pavla brali víc, že tam byl trošku problém ho přijmout, ale přijali ho, podle mě, pomáhá, oblíbenej je, vzor jako rodina pro farnost dává, si myslím, takže si myslím, že je to dobře.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 35 let
3. rodinný stav – rozvedená
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.6

Otázky a odpovědi:

Kdybyste třeba se bavila s nějakým nevěřícím člověkem, jak byste přiblížila, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem? Jak byste to vysvětlila?

Takže, se říká a věřím tomu, že jáhen má nižší kněžské svěcení. Co já vím, o jáhnech tedy moc ne, ale vím, že se mohou ženit, že jo. Takže rodiny a mají bejt myslím takovými pomocníky možná, dá se říct taky diakony?

Ono se tomu říká i diákon. Jáhen je totéž co diákon.

Jo? Je. Takže v církvi, ve farnosti.

Takže takhle byste to vysvětlila, kdyby se Vás někdo ptal.

Asi takhle. Že má jako, že může třeba být přítomen u pohřbů, jako teologicky a to je asi všecko. Svátost může taky.

Některý svátosti, že jo, může udílet.

Ano, ano.

No a když vlastně znáte tady Pepu Bernarda a trošku aspoň ho znáte, asi nevíte, proč to vlastně dělá anebo co ho k tomu přivedlo?

To, co ho k tomu přivedlo, to vůbec nevím. Já jsem tady necelých pět let ve farnosti.

A víte, co vůbec dělá, třeba pro farnost?

(do místnosti vstoupil místní jáhen)

Já bych řekla spoustu věcí.

Takže hodně věcí, a konkrétně asi.

Myslím, že je muž na svém místě.

A co asi myslíte, že tady všechno dělá?

No tak já to mám spíš z doslechu. Ale vím, že teda každém říká, že prostě je toho strašně moc, jako osobně na něj, víte? A jak já jsem ho osobně poznala, měla jsem nějaký problém věroučném nebo tak napůl a nebyl zrovna k dispozici kněz, tak on se mně jako velice ochotně ujal.

Tak to je hezký.

Jako je to nejlepší, jak ho znám, můžu říct.

A myslíte si, že by třeba organizačně měl dělat něco jiného nebo že to dobře dělá, že dělá do dělá nebo jestli by se to v té farnosti mělo jinak zorganizovat? Ta pastorece.

Tak jak já to vidím, tak bych, já do toho vidím opravdu hodně málo. Přišla jsem z Vršovic, tam jsem byla ve farní radě, tam bych mohla říct víc, ale myslím si, že, jak to vidím zvenčí, řekla bych, že dělá, co dělat má. Víam, že chodí třeba k nemocným.

A s panem farářem vychází dobře?

Já doufám, že jo. Zatím to zvenčí taky tak vypadá.

No lidi si někdy všimnou, že mají dojem, že to nefunguje, někdy, že to funguje.

A tak jo, myslím, že jo.

A kdybychom to vzali obecně odmyšleno od něho jako od osoby, myslíte si, že je důležité, aby ve farnosti byl jáhen?

Určitě.

Pro co je přínos? Co je ten přínos toho jáhna?

Takový to zázemí, že jo a že uleví tomu knězi v těch všech ostatních jako věcech, který má na starosti. Takový to takzvaně světský docela. No ale vlastně ty svátosti, že jo, navštěvuje nemocný.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 75 let
3. rodinný stav – vdova
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – důchodkyně
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Takže jestli byste mi mohl nejdřív říct, jak byste vysvětlil nějakým lidem nevěřícím nebo který o tom nevědí, nebo z jiný církve, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem? Jak byste to vysvětlil? Nebo kdo to vlastně ten jáhen je?

No tak je třeba vzít z toho, že, já bych řekl že takhle, že pomocník faráře nebo duchovního jako bych řekl, který pochopitelně nemá pravomoc kněze jako to znamená, že nesmí zpovídat a nesmí, počkejte ještě něco, tam je ještě jedna věc ještě, taťko si honem nemohu vzpomenout a mši svatou nesmí sloužit, ano. On jako může jako při mši svaté tam jako kázání, to je jako dovoleno, má tam určité funkce. On může být jako tady u nás jáhni jsou buď v různých institucích jako třeba v armádě mohou být, v nemocnici mohou být v domově důchodců a tak dále. Tam jako todle. Nevím jako co myslíte jako ten vztah mezi

No spíš jaký je ten rozdíl kněz a jáhen? Když se Vás někdo zeptá. To jste vlastně teď říkal. Takže to mi k téhle otázce stačí. Ale zajímalo by mě, Vy znáte asi tady Pepu Bernarda dobře, toho jáhna.

No moc ne jako.

Asi nevíte, co ho k tomu vedlo, že je jáhnem nebo proč to dělá?

No tak já upřímně řečeno, já ho dobře neznám. Poněvadž já jsem spadl do farnosti Na Vinohradech, já jsem se asi před dvěma roky sem se přistěhoval, dostal jsem byt jako tady. A já jsem se jenom seznámil s tím, že jsem ochoten s ním spolupracovat co se týče farního věstníku. Já jsem dlouhá léta jako v Praze na Žižkově byl taky spoluautorem farního věstníku asi sedm let jako, takže tyhle věci jsem mu nabídl, že jsem ochoten to napsat a tak dále, tyhle věci jo, takže.

Ale co vlastně všechno dělá to asi víte. Co všechno má jako náplň práce. Alespoň přibližně.

No tak pochopitelně při mši svaté jako přísluhovat, jako to je to kázání. Výpomoc v té farnosti, to znamená, že von může udělovat taky pomazání nemocných. To může dělat jako, ne? Biřmovat nemůže.

No nemůže pomazání nemocných, hodně si to lidi myslej, ale to je jedno.

Aha. Já jsem si myslel, že to tam jako je. Takže.

Ale chodí za nemocnými.

Prosím?

Chodí za nemocnými.

Jo, ano, to je jakoby řekl bych určitá povinnost jako. No a samozřejmě věc starat se o ten farní věstník, že jo, tu propagaci, prostě získávat věřící pro farnost. Dělat něco, různé akce jako třeba teďka k těm Vánocům.

Výborně. A myslíte, že je to tu dobře zorganizovaný, že jakoby neměl dělat víc nebo míň nebo jinak?

Co jako?

No jako jestli je to tu dobře zorganizovaný. Jestli to je dobře rozdělený si myslíte mezi ty kněze a jáhna a nebo by to mělo být nějak jinak rozdělený?

No tak pokud je to záležitost zdejší farnosti, tak zatím nemám ještě tak dokonalý přehled, jak to tady funguje. Poněvadž já spíše taky jako inklinuji k té bývalé farnosti, která je na Vinohradech u sv. Ludmily jako. Páč tam byla moje farnost jako. Takže teprve se s tím bych řekl seznamuji jako co a jak jako. Myslím si jako že zdejší jako jáhen je aktivní, to jako

musím říct že opravdu jako se stará. Prostě důkladně opravdu tomu duchovnímu jako prostě opravdu pomáhá jako. Takže myslím, že je to všechno plus.

A myslíte si, že je to důležitý, že je to jáhen, že je vysvěcený na jáhna nebo je to jedno? Nebo by to bylo jedno, kdyby to třeba dělal většinu těch věcí jako třeba laik. Čím je ta přítomnost toho jáhna přínosem? Co myslíte, jestli to má nějaký význam a jakej? Řadu těch věcí by mohly dělat lidi třeba jenom s pověřením jako akolyté nebo...

Já myslím, že já pořád tady jako vidím, že je takovým prostě jak se říká pravou rukou toho faráře, toho duchovního a že by jako bych řekl no tak pomocníkem samozřejmě věc, ale že jeho povinností není jenom jako bych řekl jen tam to přísluhování jako při mši svaté, ale myslím si taky jednak se starat o dorost ministrantský, tam by taky jako měl. Potom by měl taky jako se snažit nějakou tu aktivitu farní jako, to znamená, že nějaké i přednášky, kroužky organizovat a tyhle ty věci. To by myslím taky měla být povinnost. Aby to nemýlo jenom ta mše svatá, ale i jiné věci prostě. To si myslím. Nevím, jestli by bylo dobré také, jako bych řekl celkové shromáždění těch jáhnů i z jiných farností se tak někdy sejít a taková ta výměna těch zkušeností, to by taky jako neškodilo, jo. To jako si myslím, že je taky dobrá věc.

To je docela důležitý podnět.

A je poslední taková otázka k tomu, myslíte si, že teda tady funguje dobře ta spolupráce mezi těma kněžíma a tím jáhnem? Nebo by to mělo fungovat nějak jinak? Co myslíte?

No, takhle. Já myslím teda, co se týče ze strany jako zdejšího jáhna, myslím, že dělá opravdu hodně jako. Bohužel tady je ta výměna těch kněží, jo. Byl tady pater Kuzniak, ten je teď na Chodově jako, tam jako farář je a teďko tady byl pater Paťa, ovšem musím jako celkem říct, že byl taky odvolán poněvadž.

Já vím, on je tu snad jako kaplan.

Jako kaplan, jo jo jo.

Já ho znám velice dobře (...) dobře, děkuju.

Statistické otázky:

7. pohlaví – muž
8. věk – 83 let
9. rodinný stav – ženatý
10. dosažené vzdělání – střední
11. zaměstnání – důchodce
12. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.8

Otázky a odpovědi:

Já bych se Vás chtěl zeptat, kdyby se Vás třeba nějaký nevěřící člověk, který o tom vůbec nic neví, zeptal jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem, co byste o tom řekla, jak byste mu to vysvětlila?

No že ten jáhen je svým způsobem nějaký pomocník toho kněze, doplňuje tu jeho službu a má na starosti ještě i jiné věci v té farnosti spíš potom, třeba i tu já nevím charitu by mohl mít na starosti nebo nějaký katecheze nebo tak.

Takže takhle byste to asi vysvětlila, mezi knězem a jáhnem.

A Vy asi znáte tady pana Reumanna, že?

Ano znám.

Co myslíte, víte o něm, co ho k tomu přivedlo, proč to dělá?

K té jáhenské službě?

K té jáhenské službě.

No, já si nejsem úplně jistá ale možná se pletu, ale jestli on nebyl v semináři. Jestli on nestudoval na kněze a potom neodešel k té jáhenské službě, myslím, nejsem si jistá.

No tak já ho taky znám celkem dobře, takže tady je to spíš ta otázka pro to abych si ověřil do jaký míry ty lidi toho člověka, který tím jáhnem je, znají.

Tak oni ho znají spíš teďko, ale neznají tu jeho historii.

Samozřejmě.

A co vlastně on tady teď dělá pro farnost?

No pan Reumann má katecheze, připravuje katechumeny, předtím měl na starost mládež no a jinak, že jo, občas při mši káže, nebo tak, no.

Jo. A myslíte, že je to tak dobře, že třeba by neměl dělat něco jiného nebo míň nebo víc, nebo jak to vnímáte?

Tak to asi nejsem ten, kdo by to měl jako. Já si myslím, že je škoda, že odešel z té práce s mládeží, ale myslím si, že k tomu měl určitě spoustu důvodů.

Jo, tady nejde o osobní, spíš jde o organizační, že jo.

Jasný.

Jak to vidíte organizačně, jestli by se to mělo nějak jinak zorganizovat?

Tak organizačně je to v současnosti docela pokrytý, tak asi.

Takže myslíte, že je to dobře pro tu vaši farnost, že tu působí?

Jo. Já si myslím, že jo.

A v čem si myslíte, že je to hlavně přínos, to že je tu jáhen? Protože by tu mohli být kněží jenom nebo by tu mohl být pastorační asistent, tak v čem je přínos že je zrovna jáhnem?

No (přemýšlí), no asi to bude znít divně, ale mně to, nevím na mně to, říct, že to není přínos je blbý, ale já si myslím, že tady. Nebo nevím, tady mně to až tak jako nepříjde. Že prostě je tady spousta lidí, který se o spoustu věcí starají včetně těch katechezí, takže teoreticky vlastně to, co zastává on v rámci těch katechezí moh třeba zastávat i někdo jiný, ale no nevím, ale tak třeba i při té mši, že jo když káže on a tak by asi jako pastorační asistent nekázal, tak myslím že to je určitě jeden.

Jo to je takovej jeden z přínosů oproti třeba kdyby to dělal někdo jinej.

Jinak ta ostatní služba je taková podobná, co dělají i nejáhní, no.

A jak to vypadá s tou spoluprací kněží s tím jáhnem. Myslíte si, že funguje nebo jsou tam nějaký obtíže?

Z mého pohledu myslím funguje.

Dobře tak to je k těm otázkám, co mě tak zajímalo.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 24
3. rodinný stav – svobodná
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Kdyby k Vám přišel nějaký nevěřící člověk, kterej nechodí do kostela, jak byste mu řekl, co je to jáhen, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem? Kdo je to jáhen?

Nemá pověření vlastně vykonávat bohoslužbu. A jinak.

Co to je za člověka, v čem je jinej než ti ostatní, co chodí do kostela?

Tak má vzdělání stejný jako kněz. Může vykonávat činnosti v podstatě stejný jako kněz kromě mše svatý. Může kázat, může udělovat svátost pomazání nemocných, může

Takže byste ho spíš přiblížil tím popisem co vlastně dělá.

Tak.

No a co váš pan jáhen konkrétně dělá v tý farnosti? Co je jeho náplní práce? Do tý míry do jaký o tom víte.

Občas hovoří s lidmi, občas navštěvuje nemocné, nosí svátosti nemocným, uděluje svátost nemocných v nemocnicích, třeba lidem, někdy má kázání při bohoslužbách, vyučuje náboženství a to je asi všechno co vim.

A já nevím jestli ho znáte víc, ale možná byste třeba věděl nebo máte třeba nějaký dojem proč to zrovna dělá nebo proč to, proč prostě je tím jáhnem? My jsme asi před rokem s ním dělali rozhovor, takže on nám to nějak ze své strany říkal, ale.

No, mám za to, že to bere tak jako svůj úkol, svoje poslání. Tím, že ještě dělá toho právníka církevního, tak jako já bych řekl dobrá kombinace.

A po té stránce organizační myslíte dobře, že dělá to do dělá, nebo by to mělo být jinak zorganizovaný, že by měl dělat něco jinýho nebo víc nebo míň?

No je to vždycky daný téma možnostma, že jo, já bych řekl, že toho dělá hodně a i kdyby toho chtěl dělat víc, že už na to nemá časový kapacity.

Mně spíš šlo o to, jako organizační, protože je to samozřejmě všude rozdělený podle té konkrétní situace.

Možná, že by se jáhni měli víc nebo vůbec, možná že by to mohla bejt i činnost kněží i činnost jáhnů, aby což Pavel taky vobčas dělá, že chodí do různých společenství, aby se věnovali rozvíjení společný modlitby. Jo, to trošičku postrádám.

To je zajímavý námět.

Protože v současný době, to co bylo před dvaceti lety, že třeba to, co dělali salesiáni, že vlastně měli podchyceny všude možné skupinky mládeže, když prostě nebyli farníci v jedný farnosti, takže bylo to z několika farností.

Já vím, já jsem taky salesián. Taky jsem prožil chaloupky, že jo.

Tak to prostě dneska není a to je prostě tím pádem je vlastně mrtvá církev.

Ono, když k tomu můžu říct něco mimo rámeček toho výzkumu (...)

No ale problém je v tom, že já jsem tady rodilej strašničák, že jo. Já jsem do těch salesiánských chaloupek zapadl a strašně mě to chytlo. A když jsou po tom ty problémy v rodině, a jakože náš synáček je v podstatě nejstarší z místní mládeže a těch mládežníků má pět, šest ve farnosti, tak v tý farnosti vždycky je třeba, aby byl někdo, kdo to duchovně vede, tu mládež, kterej je o tři roky starší třeba. A když tam ten o tři roky starší není aby tu mládež vedl, tak v podstatě i když ta mládež se schází, tak ten Bůh se tam vypaří. Oni choděj do kostela, choděj ke svátostem, ale vlastně se nemodlej, proč? No když se nemodlej, tak do toho kostela potom přestanou chodit, protože nemají s tím Bohem žádný vztah.

Musí se tomu systematicky někdo věnovat, no.

A tohleto je velkej průšvih. Jo a není pravda, že prostě ve farnostech to funguje prostě. U nás na oko to funguje, ale realita je nebe a dudy.

(osobní poznámka tazatele a povídání)

Poslední otázka po tý stránce organizační, ta spolupráce mez tím farářem a jáhnem, farářem, kaplanem, jáhnem. Myslíte si, že to funguje dobře nebo že by se tam mělo něco zlepšit?

On není příliš výraznej, dodneška ta činnost jáhenství není pořádně výrazná, co vlastně by ten jáhen měl dělat. Všichni jsou, jakoby se tvářej přepracovaně, tím, že ti jáhni mají rodinu, tak je to ještě o to náročnější svým způsobem. Ale proč jsem taky utek trošičku k tý společný modlitbě. Přijde mi to jako prostě problém, to není jenom problém Strašnic, to je problém celý republiky. A možná, že ti jáhni by v tomhle mohli trošičku lepší jaksi fungovat. Jo, to vidím jako trošičku jako takovou, takovej jejich do budoucna úkol, kterej trošičku postrádám. Protože jsou spíš z toho lidu oproti těm kněžím a tím mají trošičku jinej vhlad než ti faráři samozřejmě a tím by to tak jako mohli rozhořet bych řek ten duchovní oheň.

Takže máte dojem, že vlastně to je pro farnost přínos, když tam je jáhen? Když tam nejsou jenom kněží, ale je tam i jáhen. Nebo je to jedno víceméně?

No v současný době se mi jeví, že ten přínos není příliš velký.

Není to specifický.

Tak. Přínos to je, ale není příliš takovej nějakej výraznej, aby to bylo běžnýmu člověku patrný.

Protože jak jsem to pochopil i z těch předešlých rozhovorů, prostě ten přínos je spíš tou osobou toho Pavla, že jo, než jako tím, že je jáhen. Aspoň tak jsem to vnímal.

Ano. To určitě.

Takže to je asi všechno, co jsem potřeboval vědět.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 38 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Já bych se Vás chtěl zeptat, co byste řek třeba někomu, kdyby se Vás zeptal, kdo nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem? Jak byste to třeba vysvětlil?

Já bych to vysvětlil asi jako výpomocí pro toho kněze protože samozřejmě každá farnost čítá množství farníků a s tím vlastně související činností toho kněze, který to sám nemůže jako obsáhnout. To znamená, že, já bych to asi kvalifikoval nebo vyjádřil jako takovej, taková pravá ruka toho kněze, kdy mlže vlastně obstat nebo zařídit spoustu věcí, na který ten kněz nemá čas, to jsou třeba pohřby, svatby přípravy a tak dále. To znamená takovej nejbližší člověk pro kněze, kterej může zastoupit činnosti, který nemlže zase dělat obyčejnej třeba farník.

A určitě znáte pana Reumanna, který tady působí.

Ano. Určitě.

Co myslíte, co ho k tomu přivedlo, že to dělá? To je přece takový neobvyklý, být jáhnem.
Tak to, abych pravdu řek, to nedokážu posoudit.

A co vlastně ten pan Reumann dělá v tý farnosti, co je jeho náplní?

Tak vím, že připravuje nebo podílí se na přípravách, ať to jsou přípravy na svatbu a na křest, vlastně je přítomen při mši svatý. Někdy má i kázání. Vím, že učí, vlastně zastupuje i na při učení náboženství no a potom takový návštěva třeba v nemocnicích, pohřeb.

A myslíte, že to funguje dobře, že to co by měl zrovna dělat nebo by se to mělo zorganizovat třeba trochu jinak?

Ta jeho pozice, jestli ji vykonává dobře?

No spíš jestli je to dobře, že dělá to, co dělá. Mě zajímá spíš organizační otázka.

No tak já si myslím, tak jak to tady vidím to zaběhnutý, tak si myslím, že jo, že určitě, že myslím si, že on pro tu činnost je vhodnej zástupce, to znamená, je vhodná osoba pro to, aby to dělal.

A myslíte si, že tu teda je dobře, že tu máte jáhna? Nebo kdyby to dělal někdo jiný, tak by to bylo jedno, to co dělá. V čem je to přínos, že je zrovna jáhen, že je vysvěcený na jáhna? Obecně. Jde o to, že ty věci, které třeba dělá by část z nich mohl dělat třeba někdo jiný a nemusel by být jáhnem. Tak v čem si myslíte, že je to důležitý, že je vysvěcený na jáhna, pro vás, pro tu vaši farnost? On by to třeba mohl dělat, i kdyby nebyl vysvěcený na jáhna, kdyby byl třeba akolytou.

Tak ale já si myslím, nevidím úplně do detailů, do tý věci, ale myslím si, že to je daný tím stupněm: je laik, že jo, potom jáhen, kněz a tak dále, takže si myslím, že to je jako daný tím stupněm, jakoby tou hierarchií.

Takže si myslíte, že v tý struktuře farnosti je pro vás dobře, že je důležitý, že tu je jako jáhen?

Tak takhle jsem o tý otázce neuvažoval. Beru to tak, že tu je a že tu činnost vykonává.

Spíš tady v té otázce jde o to, jak lidé vnímají vlastě to jáhenství jako úřad, jako službu, nejenom toho konkrétního člověka, ale jak vnímají tu službu toho jáhna.

Tak jasně, potom, když je ten jáhen, tak spíš se to bere tak, že to je ta jeho činnost. Kdyby to byl kdokoli z farnosti, tak už by to od něj vyžadovalo jakoby vytvořit si pro to čas něco navíc ještě.

Jo. A máte dojem, že ta spolupráce toho jáhna s těmi kněžími tady funguje dobře?

To si myslím, že jo.

Tak to je asi tak všechno, co jsem se chtěl dozvědět.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk - 47
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jáhnen je normální člověk, jako jsme my všichni, jenom je ženatý, má rodinu a po práci, po svém zaměstnání se věnuje ještě službě Bohu a lidem.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No, dělá, aby... On se dal, protože, pokud to teda trošku vím, bylo mu to dáno a vytrval v tom i v těžších svých dobách a nese tu zvěst dál.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Pomáhá hodně, myslím, že učí, nevím přesně, co dělá tak. Já ho spíš sleduju jako jenom při těch mších a má výborné kázání. Jednou mě úplně tak zaujalo to kázání, protože já jsem měla vždycky takové výčitky svědomí, protože když jsme jezdili normálně na chalupu, tak v neděli se dělalo prostě, vždycky jsem to i vyčítala manželovi a on říkal, musí se to udělat, nějak se to musí udělat. A pak najednou bylo to téma tady v tom kázání, a krásně to vysvětlil: Člověk, který manuálně nedělá celý týden, ať si to zkusí, a člověk, který dělá celý týden, ať svěťí! A tak si myslím, že ten jáhen je bliž tomu věřícímu člověku, jako normálně, než ten kněz. No kněz je kněz, žije svým životem, je soustředěný na to, ale ten, který žije v rodině, žije mezi lidma, v zaměstnání, tak že možná má větší pole k tomu, aby...

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Mně se zdá, že takový člověk je potřebný tady, protože ten kněz na všechno nestačí a on má úkoly, které může klidně – křest, nebo třeba i svatba, nebo prostě zajít za nemocným člověkem, a tak mně se zdá, že je to velice potřebná služba, je to zapotřebí, aby to bylo.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

To já přesně nevím, co dělá. Organizačně to moc nevím.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Taky neznám, nevím, nevím, nic o tom nevím, nemohla bych říct.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 75 let
3. rodinný stav – ?
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – důchodce
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: ?
 - počet obyvatel farnosti: Praha
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.12

Otázky a odpovědi:

Já hned položím první otázku: Kdyby jste se setkala s laikem, který není součástí společenství a měla byste mu vysvětlit: Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak kněz ten vlastně nemůže, ten vlastně, nemůže se ženit, jako a je víc než pan jáhen, ten má rodinu, může mít rodinu a je vlastně takovým pomocníkem pana faráře.

Tady u vás ve farnosti působí pan jáhen Ladislav a já bych se chtěla zeptat: Co vy si myslíte, proč tuto službu dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No, protože naši vlastně faráři mají jako, farnost je veliká, takže von vlastně je takovým pomocníkem tady v tej farnosti, pracuje s dětma i s lidma, může chodit podávat svatý přijímání. Já nevím, když potřebujou lidi jako pomoc promluvit si tak v tom může jako pana faráře zastoupit. Nemůže proměňovat, ale jinak jako to svatý přijímání nebo nějak takhle to může, nemůže zpovídat, taky to ne, ale jako prostě dá dohromady třeba ty lidi, který a potom to řekne třeba faráři: ten chce vyzpovídat, ten jako prostě je nemocnej nebo na a hodně pracuje tady pan jáhen Ladislav s dětma taky. Náboženství učil taky.

Vy jste teď téměř odpověděla i na tu třetí otázku, ale já ji přece jenom položím: Když byste měla jakoby seřadit to co všechno pro tu farnost dělá. Vyjmenovat jednotlivý jeho činnosti.

Tak učil náboženství, teďkon už teda učí pan farář Zahradníček, ale náboženství, pak vlastně jezdí na ty schůze všelijaký, no, chodí po lidech, zastupuje třeba, když máme jenom bohoslužbu, tak když třeba nemůže být mše svatá, tak dělá bohoslužbu, no a prostě prakticky se na něj můžeme kdokoli s čímkoli obrátit.

Zeptám se, co si myslíte o organizaci té jeho práce, jestli by se tam dalo ještě něco vylepšit nebo jestli v tuhle chvíli tak jak to vnímáte je to dostačující?

No, tak já myslím, že náš pan jáhen Ladislav, teda to dělá prostě všechno perfektně i vlastně navíc i co to (smích), že prostě těžko by, že jako slouží dobře a slouží i navíc co...no.... Jsem spokojený tedy nesmírně asi všichni, myslím nejenom já, ale myslím, že kdyby ste se zeptala kohokoli jinýho, tak jako všichni ho tady potřebujeme a sme s ním spokojený.

Vy vždycky moc hezky odpovíte už na tu další otázku, takže přesto já ji musím položit. Myslíte si tedy, že j dobře, že ve vaší farnosti je pan jáhen a pokud ano, což tedy předpokládám...

No.

...z minulé odpovědi, co je přínosem té jeho přítomnosti?

No, ten má taky srdce na dlani, prostě z něj číší ta dobrota, je vidět jak je prostě pro lidi, jako myslím, že všichni k němu máme důvěru a jsme s ním spokojený. Že vy sme byli jako nešťastný, kdyby sme o něj přišli. No.

A vy ještě poslední otázku: Máte dojem, že se vašemu panu faráři a panu jáhnovi se spolupracuje dobře a nebo si naopak myslíte, že je ta spolupráce obtížná a pokud ano, tak proč?

Ne, tady alespoň u nás spolupracujou dobře, že se vzájemně a se doplňují a nejsou tady problémy žádný. Naopak tady se to pozvedlo jako proti tomu, já sem vlastně začínala praktikovat taky jako dospělá teďko jo a tak jako prostě se to tady zvedlo hodně, no sice jako ještě chodí málo lidí, málo mladejch, ale jako myslím si, že to někam spěje.

Má to vzestupnou tendenci:

No

Tak to je moc dobře. Já vám moc děkuju a přeju vám hodně zdraví a spokojenosti a Božího požehnání.

Děkuju. Vám taky.

Děkuju.

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk: 57 let
3. rodinný stav: vdaná
4. dosažené vzdělání: střední s maturitou
5. zaměstnání: pracující
6. farnost: Plasy
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 100 lidí (cca 40-50 lidí)

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil třeba lidem, kteří nechodí do kostela: Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No, řek bych, že kněz je vysvěcená osoba, která se plně věnuje (.) za určitých podmínek specifických svému poslání, to je kněze, prostě, na rozdíl od jáhna, kterej teda, nevím jestli je vysvěcený, ale tak zřejmě asi jo, ale je to osoba, která se úplně plně té své činnosti nevěnuje tak hluboce jako tak jako kněz. Nemá na to tolik času a nemá, protože má rodinu většinou a nemá takové vzdělání (.) a takovou odpovědnost a podobně.

Co si myslíte, proč tu (službu jáhna) dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Já ho sice znám, ale neznám ho zase tak hluboce ani jeho minulost, abych to moh zhodnotit. Z toho co vím od něho, vlastně, jáhenskou službu vykonává krátce, má vzdělání magistra ne bakaláře, tedy, má (..) teologický vzdělání, nevím na jaký úrovni, teda jo původně pracoval v civilu no a (.) ani neznám jeho pohnutky k tomu aby se stal jáhnem.

Máte nějaký osobní pohled na to, co ho k tomu přivedlo?

To nemám!

Nemáte...

Ne.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen třeba pro vaši farnost dělá?

(.) No (..) vzhledem k tomu, že ho znám když občas, ale opravdu jenom hodně málo zastupuje kněze při bohoslužbě, tak jinak ho znám v podstatě, když se vyjednávalo o prodeji zdejší fary, tak při těch jednáních jsem byl (...) a znám ho v podstatě (..) ve věci, kdy teda jsme řešili finanční otázky vzhledem k opravě zdejšího kostela a že on je materiálně zodpovědný z farnost.

Hm, hm...

Jinak nevím, jinak nevím, co bych k tomu řekl...

Tahle otázka se trochu dotýká té první. Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Jáhen Ladislav, jak jste ho nazvala, tak dle mých informací je zaměstnancem plzeňského biskupství a (.) takže jeho (.) pracovní náplň je zřejmě širší (..). Vzhledem k tomu, jak už jsem řekl, že zastupuje farnost ve věcech materiálních, tak a střídá tady ty kněze při bohoslužbách, někdy, tak mi není známo co jiného pro farnost vykonává, mám informace, že pracuje v občanském sdružení s Rómy a pracuje na plzeňském biskupství, ale pro farnost jako takovou bych řekl, že spíš menší.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

(...) Já jsem odmalička chodil ministrovat a dost jsme věřící rodina a já jsem nepocit'ovat v minulosti nikdy potřebu (nesrozumitelný úsek), že by nahrazovala kněze nějaká jiná osoba. Vzhledem k současné situaci na, na těch farnostech kde teda kněží nejsou nebo jsou přestárlí, což není případ plaský farnosti **Ano**. Tak ta potřeba těch jáhnů řekl bych že je , že tady je ta potřeba těch jáhnů, aby vypomáhali těm farnostem, ale jak říkám, nedokážu to posoudit tak dalece, abych moh tvrdit, že je potřeba těch jáhnů, říkám, že já bych radši viděl kněze na těch,

na těch farnostech, ale pokud nejsou, tak samozřejmě by ti jáhni, jáhnové měli zde vystupovat.

Ano, ano. Zeptám se ještě v téhle souvislosti: Čím je přínosem?

Řek bych, že (..) náš jáhen Ladislav dokáže při té mši (.) kněze nahradit. V plném slova smyslu, i když nemá, nemá, ne, ne, ne ty (..) nedělá tu mši tak jak kněz samozřejmě, nemůže, ale on fakticky má velice dobrý vyjadřovací schopnosti, lidi ho vnímají pozitivně a z tohoto pohledu si myslím, že, že jako je přínosem.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje a nebo si myslíte, že je to obtížné tu spolupráci realizovat? Proč?

(..) tady v tom konkrétním případě jako řek bych, že (..) když mají rozdělenou zodpovědnost na materiální a duchovní stránku, že to dobře není. I když zřejmě spolupracují dobře, protože neslyším, že by, že by měli vzájemný komunikační a jiný problémy mezi sebou, tak si myslím, že, že to není dobře, že by měla být jedna osoba, která v tej farnosti, která zodpovídá za vobojí a zejména z tu finanční stránku by neměl zodpovídat jáhen, ale měli by za ní zodpovídat kněz.

Tím jste odpověděl i na to co jsem se chtěla zeptat jako poslední: Proč si myslíte, že je to obtížné? Vy jste to velice hezky shrnul, tím, že si myslíte, že je to tím oddělením duchovní a materiální odpovědnosti. Zeptám se chcete ještě něco doplnit k tomuto tématu nebo myslíte, že už jsme obsáhli vlastně všechno. Myslím, máte-li nějaký konkrétní poznatek, který jsme těmi otázkami neobsáhli a chtěl byste jej sdělit?

(..) No (..) úplně na závěr teda, kdybych to měl shrnout, tak bych chtěl říct, že, že jáhen ve farnosti je potřeba. Je potřeba i ve smyslu tom, že lidi kolikrát berou toho jáhen víc než nějakýho kněze. Je potřeba, aby ti jáhnové působili, aby zde byli, ale říkám, je potřeba také aby to biskupství nebo ten správce těch farností prostě se tím zabýval a trochu to jako koordinoval.

Já Vám, moc děkuji za Váš rozhovor, za Váš čas, máme o čem přemýšlet. A přeji Vám hodně zdraví a spokojenosti do dalšího života
Děkuju pěkně.

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk: 64 let
3. rodinný stav: ženatý
4. dosažené vzdělání: střední, s maturitou, odborné, obor: stavební
5. zaměstnání: důchodce
6. farnost: Plasy
 - respondent zde chodí do kostela : často
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 20 lidí

Otázky a odpovědi:

Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak jáhen je jenom jakoby bakalář, může se oženit a ve své podstatě jeho hlavním úkolem je pomáhat knězi. Tady slouží jáhen hlavně po té materiální stránce a kněží se zde, vlastně obléti, se můžou zabývat vlastně tím duchovním a jáhen obstarává všechno kolem. Taky tady od té doby co tu máme jáhna stoupla, jak bych to řekla, určitá aktivita tady té farnosti je spousta věcí, který tady předtím nebyly a vlastně i za ty obléty tady může jáhen.

Chtěla bych se zeptat, protože si myslím, že z toho co jste řekla, že máte povědomost o jeho činnosti, o činnosti pana jáhna, chtěla bych se zeptat: Proč, si myslíte, že tuto službu vykonává?

No, já si myslím, že zrovna náš jáhen hledal něco víc, chtěl vlastně jako křesťan být něco víc a musím říct, že je tady teda velmi potřebný.

Hm, hm. A zeptám se: Co si myslíte, že ho k tomu přivedlo?

(...) No, to nevím přesně, co ho k tomu přivedlo. Já si opravdu myslím, že chtěl něco víc, tak nějak víc k potřebě. A vlastně ze začátku tady byl starý kněz, velmi nemocný a on úplně ze začátku mu pomáhal při mších, protože pan farář se různě ztrácel a jáhen ho vždycky vedl nějakou tou cestou, aby tu mši dokončil.

Chtěla bych se zeptat: Mohla byste mi říct, co přesně pan jáhen dělá pro vaši farnost?

(.) Tak (.) pomáhá vést náboženství (.), různě slouží mše jak je potřeba, když kněží nemůžou vést celou tu materiální stránku tady té farnosti, takže se stará o ekonomii vlastně celý ten chod té farnosti a pomáhá vymýšlet různé akce jako je například taková třídní sešlost na faře nebo různé výlety. Tady farníci byli v Itálii nebo v Klokotech a tohleto všechno zajišťuje on.

Myslíte si, že ta jeho činnost tak jak tady probíhá je to správné a nebo, že by to mohlo fungovat trošku jinak, třeba po stránce organizační nebo po stránce naplnění té činnosti?

Já, si myslím, že správné určitě, protože (...) všechny tyhle věci tady nebyly před tím než přišel jáhen a než vůbec přivedl sem ty obléty, tak vlastně byly mše každou neděli a náboženství se tu tak nějakým způsobem vedlo, ale tohleto je mnohem lepší, protože i ty děti samotný to baví a chtějí tam chodit, je to, je to pro ně něco takového jakoby jiného Já si myslím, že je to správně. Určitě.

Vy, jste to už téměř odpověděla, teď tu další otázku, ale já ji přesto položím: Myslíte si, že pro vaši farnost je dobře, že zde máte jáhna a nebo si myslíte, že je to jedno, že je to přínos a nebo není?

Odpověď: Přínos to je. Myslím si, že kdyby tady byl další kněz, tak že to bude asi podobný, protože ten jáhen vlastně nemůže vykonávat úplně všechno, nemůže třeba proměňovat nebo zpovídat ale takže kdyby tady byl další kněz, tak si myslím, že by to bylo dost podobný nebo lepší, ale tak ty kněží nejsou a tohle je taky dobrý. (smích) Máme našeho jáhna rádi.(.)

A ještě se zeptám: Máte dojem, že se panu faráři a vašemu panu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já si myslím, že jsou to docela kamarádi nebo přátelé minimálně a že, že jim to jde jakoby společně a že je to vidět i podle těch akcí., který tady máme a třeba už jenom v tej Itálii jako se perfektně doplňovali. Určitě to jsou přátelé.

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk. 18 let
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: studentka gymnázia
6. farnost: Plasy
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 100 lidí (cca 50 lidí)

Otázky a odpovědi:

Kdybyste měl vysvětlit člověku, který nemá žádnou zkušenost s křesťanským společenstvím, jaký je rozdíl mezi farářem a jáhnem?

Hm (.....) tak farář má (.....) jak bych to vysvětlil, to je taková těžká trošku otázka (.....) tak farář má jiný pravomoce než jáhen. Jáhen přece jenom, náš tady jáhen tady ve farnosti je pan Lego, je to trošku můj příbuznej ne úplně příbuznej, vzdáleně příbuznej (...) a (...) oproti farářovi si myslím, že je ženatej pan jáhen (...) dále (..) jáhen (..) má tady na starosti (.....) eee (...) tady věci v kostele, který třeba jsou no a různé sochy jsou v Mariánský Týnici nebo různé (...) eee (...) koncibirália jsou schovné v archivech, aby se neztratili, to má na starosti všechno jáhen. Farář ten (...) tedy (...) jo jáhen ještě nesmí mít mše svaté, ten má jenom bohoslužby slova (...) a farář (...) to je trošku něco, to je zase jinýho to je, ten může děla mše, může oddávat. Jáhen ne (...) to je asi všechno, co bych řekl (...)

Dobře, Děkuju. Co si myslíte, proč váš pan jáhen tuhle službu dělá? Co ho vlastně k tomu přivedlo?

Co ho přivedlo? Určitě pomoc tady místním, nebo místním fa, farníkům pomoc (.....) o f (.....) s kostelem, s věcmá (...) určitě to má určitě má svůj nějaký (...) nějaký (...) (smích(.....)babi, počkej, já tady (...) jo (...) (oddech)(...) má k tomu určitě nějaký svůj důvod(.....). hm, hm to je asi všechno...

Mohl byste mi říct o tom, co všechno pan Ladislav pro vaši farnost dělá?

(...) Co všechno (...)

Otázka: Hm

(...)Tak už sem říkal, uschoval tady ty věci z fary, z kostela, ty věci sou archivované (...) dál (...) hodně pracuje s panem biskupem, takže jsou tady i mše s biskupem, hodně i v Březině se (..) se (..) hlavně se to tady to, koná ty mše s biskupem, takže von má on má tedy k němu hodně blízko ...) a hm (...) všechno

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já si myslím, že to dělá dobře.

Pokud je to dobře, tak co je vlastně přínos jeho osoby pro vaši farnost?

Tak určitě je dobře, že je tady a přínos (...) přínos (...) ptala ste se na přínos?

Ano

(...) přínos (...)tak to fakt nevím, přínos (...) co tady přináší (...) hm (...) to co bych řekl, že se tady stará o to tady, protože nikdo na starosti to tedy nemá.

Máte dojem, že se panu farářovi a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Hm (...) tak myslím si, že tady spolupracují dobře s panem jáhnem (..) jo (..) muj tedy názor (...)ee(...) tady tedy pan arciděkan Liška s tím nemá problémy, nevím tedy jestli obláti, ale (...) tady už fakt nevím.

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk. 18 let

3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student střední průmyslové školy
6. farnost: Plasy
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 1 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 20 lidí

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) Rozhodně by to pro člověka (...) nevěřícího a nebo málo chodícího do kostela bylo obtížné vysvětlit, ale (...) základní věcí je ta, že se jedná o sloužení mše svaté, čili kněz může sloužit mši svatou a jáhen bohoslužbu slova, právě tak jako jáhen je pověřen (...) ostatními úkony jako pomocník pana faráře, ale nemůže třeba zpovídat a (...) podobné tedy závažnější úkony, které vykonává farář, jinak všechnu službu (...) vlastně v té farnosti nahrazuje, když jaksí je pan farář víc vytížen a nebo prostě je farnost natolik široká, že musí ten jáhen tu službu vykonávat.

Děkuju. Určitě znáte pana Jaroslava Filipa,...

Odpověď: Ano

...který slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co myslíte, proč tuto službu dělá? A také: Co ho k tomu přivedlo?

Myslím si, že je to člověk na svém místě. Je určitě hluboce věřící a chce tu službu vlastně zachovat pro nás věřící, protože rozhodně v naší farnosti by pan farář neobsáhl všechny místa, která mu jsou svěřena nebo která si, které vlastně do péče vzal, protože ta oblast je velice široká a myslím si, že zrovna tento zmíněný pan jáhen je velice přetížen, obzvláště v období, kdy je pan farář na dovolené a nebo pověřen jinými úkoly.

A co si myslíte, že ho k tomu přivedlo?

(...) Právě si myslím to, aby skutečně nám věřícím mohla ta služba církve být zachována, protože (...) už ani není tak častá mše svatá, tak jak bychom si přáli a představovali a pan jáhen nahrazuje (...) tuto službu bohoslužbou slova.

Děkuju. Mohla byste mi říci něco konkrétně o tom, co pan Jaroslav Filip pro vaši farnost dělá? Nějaké příklady třeba uvést?

Těch se strašně moc. (...) A já si jich vopravdu vážím, protože opravdu tam, kde je mu to dáno, tak zastupuje funkci faráře, to znamená, že (...) už jsem se zmínila o bohoslužbách slova, která tady, bohužel, nahrazují mši svatou i v neděli a hm, hm (...) v těch odlehlých místech jsou bohoslužby slova, má je dokonce tedy častěji než připouští třeba biskupství mši svatou pro faráře. Čili farář smí v neděli sloužit tři mše svaté a pokud je mi známo, tak pan Filip třeba má pětkrát bohoslužbu slova za tu neděli. Ale to jsou služby. Já si vážím například toho, že navštěvuje nemocné se svátostí (...), dělá křty svaté, dělá pohřby, takže to jsou skutečně všechno služby, který věřící člověk opravdu potřebuje a cení.

Děkuju. Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... a nebo byste myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že vy se to mohlo lépe zorganizovat, co si o tom myslíte?

No, tak zrovna lehká jednoduchá odpověď zrovna to není, ale myslím si, že lepší (smích) organizace by byla v tom, aby v takto široké oblasti, která se teď týká Vimperska, protože uvedu jenom příklady, patří tam i Stachy, Zdíkov, Borová Lada, Hliniště a tak dále, čili to je strašně široká oblast, takže těch jáhnů by naopak bylo třeba víc, čili ta organizace by měla být (...) tedy (...) po této stránce zabezpečena větším počtem lidí, aby se (...) takzvaně tou službou dostalo na všechny věřící, protože (hm...) i ta bohoslužba slova potom nevyjde do všech těch míst, kde by bylo potřeba, a kde by si to věřící představovali a vobzvášť kruté je to

teda, když je nepřítomnost pana faráře častá, třeba i čtrnáctidenní dovolená nebo nemoc. To se může stát a pan Filip potom slouží třeba i v takovém stavu, kdy by si sám potřeboval odpočinout při nemoci.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? A čím je pan jáhen přínosem?

Rozhodně by to jedno nebylo, protože to bysme opravdu nedostali vůbec službu církevní, protože znovu opakuji, oblast je strašně široká. Těch míst je hodně, pan farář to nepokryje svojí službou a naopak si myslím, že by tady bylo potřeba buďto teda obsadit fary důstojným panem farářem a nebo, aby tedy tu službu vopravdu nahrazovalo víc jáhnů, protože ten člověk je potom pochopitelně přetížen a musí se pak třeba někde něco tak nějak vynechat nebo nahradit a to pro věřící rozhodně dobře není.

A ještě jednou se ptám, čím je tedy přínosem jeho přítomnost?

No, přínosem je to, opravdu zabezpečí vlastně službu církve pro nás věřící, protože my bychom neměli potom vlastně vůbec nic. To bychom se mohli potom pomodlit doma a nemuseli bychom mít vůbec žádné společenství, nikoho by nenutilo vlastně přijít do kostela a podobně.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to někdy obtížné a pokud ano, tak proč?

(...) tak myslím si, že hodně je to u těchto dvou osob na domluvě, ale já osobně jsem přesvědčena o tom, že vychází hodně vstříc pan Filip, že vlastně musí ustoupit potřebám pana faráře, protože když třeba je opravdu nepřítomen, a často nepřítomen, a oblast teda je široká na pokrytí, no takže je veškerá ta služba potom na tom panu jáhnovi. A je sám!

Já vám moc děkuji za váš rozhovor, přeji vám hodně zdraví a štěstí, Božího požehnání a budu se těšit na shledanou.

Děkuji a zaplat' pán Bůh!

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk: 63let
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: vyšší odborné
5. zaměstnání: důchodce (sociální pracovnice v ústavu sociální péče)
6. farnost: Vimperk
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 100 lidí (spíše sezónně více)

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.17

Otázky a odpovědi:

Mohl by si mi říci, jak bys vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) ehm (...) jáhen to je člověk, který pomáhá knězi (...) v té farnosti.

A kněz?

A kněz, tak ten je v té farnosti hlavní, a ten může sloužit mše, jáhen jenom bohoslužby.

A ještě nějaký rozdíl by si našel?

Ne.

Děkuji. Určitě znáš pana Jaroslava Filipa, který slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co myslíš, proč službu jáhna dělá?

(...) Aby pomohl faráři v kostele a ve farnosti.

A co si myslíš, že ho k tomu přivedlo?

(...)Bůh!

Děkuji. Mohl by si mi říci něco o tom, co všechno pan jáhen pro vaši farnost dělá?

Myslím, pokud znáš nějaký konkrétní příklad, tak ho uvést.

Že pomáhá o mši, když pan farář neslouží mši, tak slouží bohoslužbu slova...a pak už nevím, co dělá.

Děkuji. Myslíš si, že je to tak dobře, že dělá právě to... a nebo by sis myslel, že by to mělo fungovat třeba trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíš?

Já si myslím, že je to takhle dobře.

Že je to tak funkční? Že je to tak dobře.

Hm.

Děkuji. Myslíš si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte pana jáhna, nebo je to jedno?

Já si myslím, že pro naši farnost je to dobře, že je to tady hodně těch míst, kam musí jezdit.

A čím je tedy přítomnost pana jáhna přínosem? V čem je to dobře, že je tady?

Ehm (...) Že farář nemá tolik práce.

Děkuji. Máš dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíš, že je to obtížné?

Podle mě se jim spolupracuje dobře.

A proč? Proč si to myslíš, že se jim spolupracuje dobře?

No, že spolu vycházejí.

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk: 14 let
3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student (gymnázia)

6. farnost: Vimperk

- respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
- počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
- nedělní mše se účastní: cca 100 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Mohla by si mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) no, tak vlastně kněz ten je ten hlavní, ten dělá mši, může proměňovat při přijímání a podobně a jáhen to je jakoby pomocník, ten může dělat jakoby bohoslužby, když kněz nemá čas nebo navštěvuje taky lidi, protože kněz všechno nestíhá

Děkuji. Určitě znáš pana Jaroslava Filipa, který slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co si myslíš, proč službu jáhna dělá? A co ho k tomu přivedlo?...

(...) No tak (...) Pan Filip je hrozně hodnej, takže já myslím, že to bere jako službu(..) prostě lidem a Bohu a co ho k tomu přivedlo to nevím, ale (..) to nevím, já ho moc osobně neznám..

Kdyby si se zkusila zamyslet?

No, asi jako chtěl bejt prospěšnej a jedna věc bych řekla, že jáhen je proto, že nechce odejít, protože, kdyby byl kněz, tak by musel do jiný farnosti.

Děkuji. Mohla by si mi říci něco o tom, co pan Jaroslav Filip pro vaši farnost dělá?

Myslím tím, že pokud znáš konkrétní příklady, tak je přímo uvést.

(...) Hm...takže dělá bohoslužby, když to pan farář nestíhá nebo když je, má dovolenou. Navštěvuje lidi různě, třeba v nemocnicích nebo ty starý lidi navštěvuje, vozí taky lidi do kostela, třeba jednu pani, která jako špatně chodí, tak je vozí, ty starší pani a je tak jako strašně hodnej, že si s lidma vždycky promluví. No, no spoustu, já nevím ještě.

Děkuji. Myslíš si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo byste myslela, že by to mělo fungovat třeba trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo lépe zorganizovat, co si o tom myslíš?

No, já myslím, že ten pan jáhen je dobrej jako, ale myslim, že je blbý, jak tady má ten kněz málo času na všechno, takže ho skoro úplně nahrazuje, takže taky nemá čas na to, co by třeba možná chtěl víc.

Děkuji. Myslíš si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte pana jáhna, nebo je to jedno? A čím je přítomnost jáhna podle tebe přínosem?

No, tak tady u nás je určitě důležitěj jáhen a přínos je to v tom, že hlavně pomáhá panu faráři a (...) že třeba někdy (...) hm (...) nevím, že přínosem, že prostě má víc času na ty lidi, protože nemusí furt dělat ty mše nebo nějaký ty věci, takový ty ekonomický, myslím.

Děkuji. Máš dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíš, že je to třeba někdy obtížné a pokud ano, tak proč?

Já myslim, že spolupracujou dobře

Že to funguje?

Hm.

Já ti moc děkuji za tvůj čas, za náš rozhovor, určitě máme o čem přemýšlet, přeji ti hodně zdraví a štěstí ve studiu hlavně a hodně Božího požehnání .

Vám taky!

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk: 18 let
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: studentka (gymnázia)
6. farnost: Vimperk
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: cca 100 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No, tak já si myslím, že ten zásadní rozdíl je v těch jejich kompetencích, když to tak řeknu, že v podstatě jáhen se nemůže, nemůže v podstatě proměňovat hostie v Tělo Páně, to bych řekl, že je ten zásadní rozdíl.

Děkuju. Určitě znáte pana Jaroslava, který slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co si myslíte, proč službu jáhna dělá? A co ho k tomu přivedlo?...

Tak určitě ho k tomu přivedl jeho vztah k Bohu a k lidem, protože už v minulosti, když jsem ho viděl, tak jeho vztah k lidem je velice otevřený, příjemný a určitě je to jeho snaha těm lidem posloužit. V dnešní době, kdy v podstatě je problém se dostat k těm kněží, tak jim tu (...) to Slovo Boží zprostředkovat a zprostředkovat tím tu možnost zúčastňovat se na bohoslužbě.

Děkuji. Mohl byste mi říci něco o tom, co všechno pan jáhen Jaroslav pro vaši farnost dělá? Samozřejmě pokud znáte nějaké příklady, tak je uvést.

(...) Já nevím, nevím, co všechno dělá, protože naštěstí naše farnost má i svého faráře, takže pokud jsem v kontaktu a řeším nějaké problémy nebo nějaké záležitosti, tak to řeším hodně s panem farářem, ale vím, že ta jeho činnost, pana jáhna, je hlavně v tom, že je kontak..., je pomáhá našemu panu faráři v kontaktu s lidmi. Ten kontakt se rozšiřuje, protože samozřejmě pokud do kontaktu s lidmi vstupují dvě osoby, tak to spektrum toho záběru je daleko širší než když je to jenom jeden, jeden člověk.

Děkuju. Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo byste myslel, že by to mělo fungovat třeba trošku jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že vy se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já si myslím, že tak jak to funguje tady u nás, aspoň z mého pohledu, si myslím, že je to dobře, jo, že tam nedochází k nějakým řekl bych názorovým třenicím mezi panem farářem a panem jáhnem, že v tomhle tom je mezi nima souznění a tu práci dělají společně.

Děkuji. Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? A čím je přítomnost jáhna přínosem pro vaši farnost?

Já už jsem to řekl před tím, že je to přínos, protože v podstatě ten záběr je daleko širší, tady přímo v té naší farnosti nebo ono to není jen v naší farnosti, protože ten jáhen se věnuje i farnostem ostatním. Šumavským Hořticům, Máří, na Hliništi, Horní Vltavici, jo, takže všechny ty farnosti a je to, určitě je to přínos, protože v podstatě je to takový pomocník toho faráře. Na tom rozsáhlém území, který dneska ten farář musí, bohužel, spravovat.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to třeba někdy obtížné a pokud ano, tak proč?

Já už jsem to řekl před tím, aniž jsem tuto otázku tušil, takže si myslím, že oni spolupracují velice dobře spolu.

Já vám moc děkuji za váš čas, za náš rozhovor, máme určitě o čem přemýšlet, a přeji vám hodně zdraví a štěstí, hodně úspěchů ve vaší práci a hodně Božího požehnání.

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk: 60 let
3. rodinný stav: ženatý
4. dosažené vzdělání: vysokoškolské
5. zaměstnání: pracující (starosta MěÚ Vimperk)
6. farnost: Vimperk
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 10 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: cca 120 -130 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Já taky do kostela moc nechodím, ale pro mě jáhen a kněz rozdíl je takový: Pro mě je jáhen takový více pro lidi, víc se dokáže otevřít, i tady v těch Ledenicích to funguje tak, že je víc mezi lidma. Myslím, že v dnešní společnosti je už i kněz takový – víc ho škatulkujou, proto ta otevřenost ve vesnici už není taková. Prostě pro mě je jáhen takový lidovější kněz, jestli bych to tak mohl...

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Zase je ta otevřenost k lidem větší, on se chce zapojit, chce mít rodinu, chce být jeden z těch občanů té vesnice, ne být jenom zavřený a mít nad sebou to, že nemůže mít třeba ženu, že nemůže mít..., prostě rozdělit se i to náboženství a sdílet to s někým, tím vlastně i být blíž těm lidem, kteří chodí do kostela, jsou to páry třeba, a už se do toho kostela naláká daleko víc lidí, když se třeba i ta žena angažuje ve společnosti, proto. I proto, že samozřejmě chce mít ženu, ale může v tom mít úmysl ještě úmysl i takový, že chce víc lidí dotáhnout do kostela, když to řeknu takhle syrově.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Určitě přínos – mohl bych mluvit jenom pozitivně. Je to dobře, že to má takový člověk, že funguje a snaží se angažovat ve společnosti.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

To jsem odpověděl v té otázce předtím. Je dobře, že to tady má pan Poláček pod rukou. Já třeba opravdu moc často do kostela nechodím, ale co vím třeba od mamky, ta si nemůže vynachválit, jak to tady funguje teď. Že se situace změnila. Že kdyby pan Poláček byl v každé vesnici, tak by to v každé vesnici vypadalo úplně jinak, nebo i městu a tak.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Je to přínos.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Tak během kázání to myslím, že to funguje dobře. Asi se respektují, podle mě se respektují, chápou se navzájem, své názory, že tam není žádné, že by si třeba kněz říkal, že on porušuje Desatero, nebo dělá takové věci, no, to by neměl, tak je dobře, že to tak je, a tak by to mělo být.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 26 let
3. rodinný stav – svobodný
4. dosažené vzdělání – střední (učeň)
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: málo
 - počet obyvatel farnosti: do 10tis. obyv.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.21

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak hlavní rozdíl vidím v tom, že jáhen může mít rodinu a během toho se věnovat i duchovní činnosti, zatímco kněz se může věnovat jenom duchovní činnosti.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Tak asi touha pomáhat lidem a zároveň být v blízkosti Boha.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak myslím, že se věnuje administrativní správě, charitě a taky se stará o staré lidi, o to, aby měli zázemí a mohl jim pomáhat. A tak určitě je toho víc, asi taky víc rodin chce zapojit do víry, i děti zapojit, nějaká edukace a tak a mladý rodiny připravuje na manželství.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tak myslím si že to dělá dobře, že i jako o tom vypovídá to, že hodně lidí navštěvuje kostel při jeho bohoslužbách a jsou spokojení, aspoň co vím z doslechu.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Určitě. Jsme za to všichni vděční.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Tak myslím si že dobře, že má každý vytyčený nějaký svý hranice a vzájemně jsou o svých funkcích dobře informovaní. Takzvaně si jakoby nezasahují do těch vlastních specifických činností. Myslím si, že jsou oba rádi, že si pomáhají. Že to je pro ně úleva.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 19 let
3. rodinný stav – svobodná
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – student VŠ
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Mezi knězem a jáhnem... Tak je to výše svěcení. Jáhen je nejnižší svěcení, jáhen je vázaný tím, že bude sloužit, a do určitého věku, teď nevím, do kolika, může být ženatý jáhen svěcený, teda čekatel na jáhenství, a po určitém věku už by se neměl ženit. Ta služba se liší – jáhen slouží slovem, službami, nemůže zpovídat, může křtít, oddávat, pohřbívat, co si tak vybavuju.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Á, to jsou osobní otázky! Co se týká pana Poláčka, tak to nevím přímo. Možná jsem to kdysi s ním povídal, ale konkrétně - to spíš jeho se zeptat. Je to jako s každým povoláním, třeba když jde člověk do řehole nebo i do manželství, tak prostě vnímá nějakou svou potřebu v prvé řadě, ale také volání, co ho k tomu nutká. Je to služba, služba duchovní. Takže služba – čerpat a dávat.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak já vím, že tady jáhen bydlí se svou rodinou, a oba dva se angažují na biskupství, tam se věnují rodinám. To je jeho hlavní pracovní náplň, administrativně tady spravuje tu farnost, i když tady vlastně máme kněze. Vlastně pracuje tady pro tu farnost, to nejdůležitější, co tu je potřeba... On na tom biskupství se věnuje tomu, co se týká těch rodin, co se týká charity, tak to tak dalece nevím. Ale co nějak vnímám, tak co je potřeba, tak jdou pomoci. Taková sbírka, několikrát za rok tady vykonávají sbírku, nebo práce charitativní, tak jde jim pomoci.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

No, tak člověk především vždycky vnímá sebe a své potřeby, takže vždycky jsou přání nebo i potřeby, které je potřeba prohloubit nebo rozvinout, i jsme o tom mluvili tady s místním jáhnem. Něco se povedlo, něco třeba zatím není uskutečněné. Je moc dobře, že sem přišel po smrti mocného Dvořáka, co tady působil jako stařeček, teď tady máme otce Maxmiliána. Takže se teď snaží doplňovat, třeba i pro děti je hodně děláno, věnováno a jáhen se vlastně věnoval přípravě bířmovanců a na křest, takže si to tak rozdělili. Je to určitě ku prospěchu farnosti a okolí.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Určitě je to dobře, protože každý, kdo chce sloužit nějakým způsobem Pánu Bohu a chce sloužit co nejlíp, je přínosem.

Máte dojem, že se panu farářovi a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já doufám. Nezaznamenal jsem nějaké rozdělení. Otec Maxmilián je tady rok, mám pocit, že si to rozdělili, třeba to věnování dětem nebo mládeži. Nezaznamenal jsem nějaké rozkoly vědomě.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 45 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500 (nad 100)

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Z toho mého pohledu ten rozdíl je, že jáhen, který má rodinu, má zkušenosti s rodinným životem. Nějak ten svůj život dělí na život duchovní, ale i ten rodinný. To je tak asi to základní, co vnímám, to rozdělení. Kněz žije v celibátu, jáhen se může ještě rozhodnout, má dobrovolný celibát, než by postoupil dál. Neuděluje všechny svátosti.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Jestli to není spíš otázka na pana Poláčka. Ale kdybych se nad tím měla zamyslet, tak asi to tak cítí, člověk má nějaké svoje cítění, co by chtěl v životě dělat, co by chtěl buď po sobě zanechat, nebo co ho baví, co cítí jako potřebné, tak si myslím, že to může být i u něj jako to povolání, jako že se cítí povolán tady k té službě. Myslím, že to tak může být.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Já si myslím, že konkrétně on tady zavedl nějaký řekla bych pořádek se snažil nastavit. Protože do té doby tady byl nějaký administrátor, který sem spíš nepravdělně jezdil, byl tady kněz, který sem jezdil, ale tím ten život farnosti, toho společenství byl docela odtržený od nějakých správních věcí. Tak mi přijde, že jakmile přišel, dal do pořádku hlavně ty úřední věci, ale navíc i tu farnost docela se snažil oživit – nějaké to vyzvání ke společné práci – kostel je náš, farnost je naše, tak s tím pojďme něco dělat, znovu začala fungovat farní rada, aby lidi vzájemně věděli, co se v té farnosti děje, tak to mi přijde docela hodně přínosné. Jednak tady začaly fungovat intenzivnější přípravy na křty, vím, že i několik dospělých připravil na křest, nejen ty novorozené miminka, ale opravdu ty dospělé, kteří se svobodně rozhodnou, že se chtějí nechat pokřtít, je tady příprava na manželství, která do té doby nevím, jak fungovala, ale lidi nemusí kvůli tomu jezdit do Budějovic. Víím, že sám, nebo i se ženou chodí navštěvovat různě nemocné, starší lidi, vůbec se snaží poznat ty svoje farníky nějak osobněji, zajímají se o ten život lidí. Další věc je, že sehnal peníze na opravu varhan, na opravu střechy fary, ač to není jeho povinností, snaží se ty budovy tady udržovat, nebo ty památky. Nevím, na víc si nevzpomenu.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já si teda osobně myslím, že jo. Je možné, že se tady najdou lidi, kteří budou říkat, že se jim nelíbí, protože má prostě svoje zásady, a z těch těžko slevuje. Ale to je otázka toho konkrétního člověka. Vždycky člověk někomu spíš padne, někomu spíš nepadne. Ale já si myslím, že díky těm svým zásadám to dokáže někam dotáhnout. Je důsledný, dotahuje věci do konce a zase očekává, že lidi to budou dělat taky.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Já myslím, že v současné situaci vůbec je dobře, že jáhni jsou, protože vzhledem k tomu celkovému stavu kněží, kterých je spíš málo než dost, tak ta služba jáhnů je určitě nezastupitelná. Aby se do každé malé farnosti dostal někdo, kdo tam bude moci sloužit tu

bohoslužbu, když už ne mši svatou, tak myslím, že pro ty věřící je to velká pomoc, nebo i v rámci těch příprav, udržování nějakého společenství, tak myslím, že jáhnů je potřeba. Je taky dobře, že bydlí tady.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já si myslím, že současný kněz s panem jáhnem dobře spolupracuje, že opravdu si vycházejí v tom, co očekávají od sebe, docela si sednou. Vím, že předchozí pan farář měl, jak každý tu víru a tu svou službu vnímá jinak, tak tam se hledaly nějaké styčné plochy, na kterých se dá stavět, nebylo to, co jsem tak slyšela, nebylo to vždy ideální, ale nebylo to určitě konfliktní. Snažili se hledat vždycky společnou řeč v těch věcech.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 33 let
3. rodinný stav – vdaná
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující – student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: pravidelně
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Já vím, že tam je rozdíl, tak jáhen může být ženatý, ale nemá tolik pravomocí zase jako ten kněz. Nevím jaký přímo, co nesmí. No, poradte mi, třeba křty, svatby může, při tej mši nemůže všechno, nějaký udělení té svátosti.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No já myslím, ten jeho celý život byl takovej jako oddanej tomu Bohu no a protože byl ženatý, tak musel jít tou cestou toho jáhna.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Mě přijde, že dělá úplně všechno. Úplně všechny akce co se tady dějou a to tak zařizuje on. Mě přijde, že naopak by potřeboval ulevit. Že bysme mu měli nějak pomáhat. Že už jako věkově potřebuje ulevit. Stará se úplně o všechno.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Dobře. Dělá ji výborně, výborně.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Ne, je to výborný, že máme jáhna. Když opravdu pan kněz nemůže, tak ten pan jáhen to tady všechno zvládá. Přínosné, velice přínosné.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Mezi nima? Mezi sebou oni? Jo mají dobrou spolupráci, rozumí si, já si myslím, že si vycházejí navzájem velice vstřícně.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 37 let
3. rodinný stav – vdaná
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Je to to, že prostě kněz má pověření vést mši takovou, že prostě má proměňování, kdežto jáhen tohleto nemůže, že jo. Jáhen může bejt třeba ještě ženatej, když je starší. Je to předstupeň kněžství, jáhenství, takže mladí kluci většinou. Potom jsou kněží. Základní rozdíl je v tom, že proměňování prostě může, vede kompletní (...). Může samozřejmě ten jáhen může křtít, že jo, pohřby všechno, ale proměňování je ten základní rozdíl.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No víra samozřejmě, víra v Boha. Lidi, kteří hodně věří v Boha nebo kteří došli toho poznání existence Boha, plný poznání, tak jdou pracovat do církve.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Já bych řek, že tu dělá 95% veškerý práce. To znamená úplně všechno. Od oprav kostela, že se stará o kostel, lidi připravuje na všechno, na svatby, na přijímání, teda na první svatý. Tak bych řek 95% veškerý činnosti.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Myslím si, že to dělá dobře. Dělá to opravdu dobře.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Tady je důležitý, že ho máme, prostě. To je tak důležitý, no. Jak jsem řek, to je 95% tý práce. No je to důležitý, ano.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Ano, spolupracují spolu. Spolupracují v určitých mantinelech, ale spolupracují normálně, bych řek. Že si vzájemně vyhoví, tak. Že si vyhoví, tolerance je tam, jo, ten chce tak, tak to udělej tak a ten zase tak tak to udělej tak. Myslím, že tam ta tolerance je. Ještě něco?

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 49 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – střední (vyučen)
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: pravidelně, každý týden
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No tak takovej ten základní rozdíl asi, který každého napadne, to je asi ten celibát, že jáhen teda může mít vlastní rodinu, může mít dokonce děti, víceméně žije jakoby takovým civilnějším životem než ten kněz. Kdežto kněz, tak ta jeho služba tak ta je vyloženě teda skutečně život jenom s Bohem, celibát pochopitelně a ta služba je teda takhle řekněme přísnější v tomhle tom ohledu. Takže tohle je ten základní rozdíl asi, který bych tam takhle viděl.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

To je docela složitá otázka právě. Možná je to otázka i proč vůbec někdo se rozhodne dělat kněze, to je taková asi podobná otázka a proč někdo volí radši tu formu, řekněme méně přísnou v podobě toho jáhna a někdo tu přísnější v podobě kněze. Proč to dělá, no. Zřejmě cítí nějakou potřebu sloužit, sloužit lidem a sloužit Bohu. A ta forma toho kněze buď mu nějakým způsobem nevyhovuje nebo už je příliš pozdě na to, aby si zvolil právě tuhle tu cestu anebo není zcela přesvědčen, že celibát je to, co by nějakým způsobem zvládl nebo nějakým způsobem to prostě není pro něho, takže zvolil tuhle tu cestu řekněme mírnější, ale je pro něj možná právě o to teba přístupnější a možná právě proto, o to víc jako cítí, že v téhle té formě té služby, v té formě jáhenství může lidem a vůbec Bohu sloužit víc. Takže asi z tohodle důvodu.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Jak jsem říkal, my jsme se přistěhovali asi před třema nebo dvěma měsíci, takže já pana Fabera tak úplně tak dobře neznám, ale on tady slouží jako takový administrátor tady toho kostela takže dokonce má jaksi právo udílet svátosti, nemá právo tedy proměňovat, jestli se nepletu, ale předpokládám, že třeba organizuje nějaká společenství, nějaká setkání právě toho farního společenství. Ono tady vyloženě farní společenství není teda, nebo respektive úplně farnost je v tom Pištíně, mám pocit. Tady to takhle není, ale přesto mám pocit právě, že svolává nebo organizuje nějaká setkání takhle lidí dělá takovou jako v dobrém slova smyslu agitaci možná v tom smyslu, že třeba jsme tam dneska viděli malý kluky s otcema, který ministrujou, takže možná i to je jakoby jeho práce. Zařizuje tady zřejmě i svatby, pohřby, takže i v tom ta jeho služba spočívá. Takže taková ta běžná jakoby činnost nějaká i administrativní třeba jakoby organizační v tom smyslu, že svolává právě nebo organizuje ta setkání a poskytuje možná taky třeba nějakou duchovní útěchu lidem, když tady není jakoby stálý kněz, takže možná ho jakoby v tomhle tom supluje.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já na základě tý krátký chvíle co ho znám, tak si myslím, že to dělá dobře, on je takový zase v dobrém slova smyslu lidový a myslím si, že to je pro lidi určitě lepší a takový atraktivnější než třeba nějaká jakoby extrémní ortodoxnost a konzervativnost, takže myslím si, že v dnešní době je to možná pro lidi právě atraktivnější. Takže myslím si, že to dělá dobře. Na základě toho, co jsem měl možnost ho poznat.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Já myslím, že je to určitě dobře. Protože ta Zliv, kde tady žijeme, tak ona je trochu poznamenána myslím hodně minulým režimem, takže dneska jsme viděli, že sice už se to nějakým způsobem oživuje, že jsme tam viděli i mladé rodiny a kostel byl celkem plný, nedá se říct, že by byl poloprázdný. Takže troufám si tvrdit že i tohle to je aspoň díl jeho práce, že on třeba tohle to trochu způsobil, že to je právě ta víra a vůbec to, že je někdo schopný v tomhle tom počasí jít do kostela i jeho práce trochu. Takže myslím si, že určitě je přínosem pro Zliv a pro tuhle farnost nebo respektive pro to společenství tady.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já myslím, že tady ta spolupráce probíhá velmi dobře, oni se jako doplňují hodně a myslím si, že tady je to úplně v pořádku. Neumím si představit, jak by to mělo fungovat líp. Popravdě řečeno my jsme teda původně z Budějic, kde teda sloužil vyloženě kněz, jenom kněz teda a jáhen tam nebyl, takže já úplně tu práci jakoby jáhna tak dobře neznám, ale ta spolupráce tady probíhá úplně v pořádku.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 25 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Určitě. Tak za prvé to, že jáhen nemůže vykonávat veškeré funkce, který vykonává kněz, jako proměňování. Kněz, vlastně dalo by se říci, že je takovej pomocník kněze, ale taky určitě má hlavní, takovou hlavnější funkci, protože může třeba udělovat svátosti jako je svátost nemocných, je to svátost? (smích) No, to asi jako může oddávat, takže určitě. No, tak.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Tak určitě, já si myslím, že to pro něj bylo nějakým poselstvím, který jako by mohl předávat lidem, své zkušenosti, určitě toho v životě zažil strašně moc, v tom jsem si určitě jistá. A pro mě je to taky určitě veliká osobnost, takže, ty jo, no.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Dělá toho opravdu hodně, třeba usiluje o to, aby stále rozšiřovalo naše společenství, aby neustále hlídal finanční rozpočet našeho společenství, tedy týchletý farnosti. Usiluje o to, aby třeba farnosti Zlivi měla faru, protože to je velkej problém teďkom mezi vlastně městem a tou církví. Neustále se zajímá o lidi kolem. No je to otevřenej člověk a, no.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to, co dělá nebo byste myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Myslím, že to dělá úplně perfektně. Jsem spokojená.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Jedno to není, protože myslím si, že kdyby ne sebe nevezl všechny ty starosti nebo problémy, který tenhle ten kostel má, vždyť on se zasloužil i o tom že máme zvony, tak si myslím že ... jaká byla otázka? Ne, ne určitě je to správně, že tady je. Je to fakt dobře.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Problém není vůbec žádněj, myslím, že spolu komunikujou úplně perfektně, že spolu vycházejí a že ta komunikace mezi nima je, že synchronizace a všechno že to prostě sedí, že to tak má bejt.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 18
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10000
 - nedělní mše se účastní lidí: do 100

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No, (...) rozdíl je v tom, že jáhen (...) je ženatý, nemá, nemá všechna práva vykonávat všechny svátosti, nemůže zpovídat, například. Tak to je takový asi základní, základní rozdíl. A ženatý, ženatý jáhen, může být v podstatě, až po, nemůže to být tak, že se jáhen ožení, ale je to obráceně. Nejdříve musí žít v manželství a pak, pokud splní požadované podmínky, samozřejmě tam nedílnou součástí je souhlas manželky, tak, tak potom se může stát trvalým jáhnem. Je k tomu potřeba i vzdělání na teologické fakultě, a takže tak tolik v krátkosti.

Děkuji. Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co si myslíte, proč službu jáhna dělá? A co si myslíte o tom, co ho k tomu přivedlo?

Tak máme jich tady několik a můžu říct, že se, že asi myslím, že v podstatě to byla, to byla snaha, potom, po té co vychovali děti, děti jim odrostly, tak v podstatě se chtěli nějak víc věnovat (...) církvi, službě v církvi a tak využili tuhle možnost, která se tady naskytla (...), začala rýsovat před, před dvaceti lety, zhruba, no.

A ještě jednou se zeptám, co si myslíte, že ho k tomu přivedlo?

(...) Tak asi snaha, snaha sloužit, sloužit Pánu Bohu i tímhle způsobem

Děkuji. Mohl byste něco říci o tom, co pan jáhen pro vaši farnost dělá? Samozřejmě pokud znáte nějaké příklady, tak je uvést.

Tak určitě (...) určitě (...) vykonává řadu služeb, ať už jsou to, je to oddávání nebo, nebo pohřbívání, křty, samozřejmě (...) se podílí na bohoslužbách, navštěvuje, navštěvují nemocné, potřebné, jsou k dispozici na faře. (...) tak (...)

Děkuji. Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo byste myslel, že by to mělo fungovat třeba trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že vy se to mohlo lépe zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tak určitě je vždycky co zlepšovat. My tady máme jednoho trvalého jáhna, který je zaměstnaný (...) na faře, a pak tady máme několik trvalých jáhnů, kteří tu službu vykonávají, jak bych to řekl (...) mimo faru nebo nejsou tady zaměstnaní. Jsou tady k dispozici každý den, takže každá ta role toho kterého je trošku asi rozdílná (...). Samozřejmě by (...) určitě stálo za to je nějak i ocenit, protože je to služba navíc ve volném čase a ... a tak pokud by se podařilo je nějak i finančně třeba vohodnotit, tak, tak bych se za to přimlouval.

Děkuji. Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte pana jáhna a nebo je to jedno? A čím je přínosem?

No určitě je dobře (...), protože kněží ubývá a je to i do budoucna, vzhledem k tomu, že se mluví o odluce církve od státu, tak, tak určitě je dobře, aby se i tímhle způsobem (...) teď nevím jestli je to správně – laická veřejnost – ale i tak, i tímhle vlastně se zapojili i ostatní, nejenom kněží, do té služby v církvi a do toho společenství, protože každý má nějakou svojí roli a podle svých možností by se měl na tom podílet.

Děkuji a byl byste schopen říci konkrétní přínos, jaksi přínos jáhna, té jeho přítomnosti? Třeba pro vás konkrétně? Tak jak to vnímáte?

(...) Tak já to vnímám jako, jako rozšíření těch možností, že všechno není na, na tom knězi a že tady a je to i protože tak kněží se střídají, to jako je, to je taky další věc, že teď teda, zrovna máme, máme zase nějakou změnu další v kaplanech, takže tady dochází k rotaci nebo k výměně těch kněží a ti trvalí jáhni, jáhni tady většinou zůstávají, protože tady žijí s námi, takže je to určitě ta místní znalost (...) Známe se léta, takže v podstatě je to i na bázi nějakého přátelství a je to zase (...) dobře z tohoto pohledu, si myslím.

Děkuji. Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné a pokud ano, tak proč?

Tak (...) Určitě (...) určitě oba mají vůli spolupracovat a tak těch jáhnů trvalých tady máme několik a (...), tak si myslím, že se jim daří, byť, byť každý má (...) třeba na nějakou věc (...) by to řešil jinak, jinak, ale tak to je běžné i – i jinde, takže já to nevidím jako nějaký negativní nebo spíš pestrý a to patří k životu. Tak pořád se máme všichni co učit. Tak, takhle nějak bych to viděl.

Já vám moc děkuji za váš čas, za náš rozhovor, máme určitě o čem přemýšlet, a přeji vám hodně zdraví a štěstí a samozřejmě Boží požehnání.

Děkuji vám taky!

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk: 52 let
3. rodinný stav: ženatý
4. dosažené vzdělání: vysokoškolské
5. zaměstnání: pracující (státní zpráva – profesionální hasič)
6. farnost: Pardubice
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 100 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: cca 500 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Mohla by si mi říci, jak byste vysvětlila – třeba svým vrstevníkům, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) Tak vysvětlila bych to, že jáhen je vlastně takový pomocník kněze, který vlastně (...) vlastně pomáhá úplně ve všem, akorát jáhen nemůže proměňovat a kněz vlastně jako kněz ano. A když je třeba jenom bohoslužba slova, třeba když není kněz, tak může mít jáhen nebo někdo kdo prostě může podávat a bohoslužba slova je bez proměňování takže vlastně jáhen může být.

Děkuji. Určitě znáš pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co si myslíš, proč službu jáhna dělá? A co si myslíš o tom, co ho k tomu přivedlo?...

(...) Tak já našeho jáhna znám, máme jich tu víc (...) a co ho vedlo k tomu? (...) Já si myslím, že chtěl jakoby víc poznat Boha, že ne jenom tak, že prostě chtěl, chtěl být Bohu blíž a to, to pro něj.

A co ho k tomu přivedlo?

Tak já si myslím, že chtěl jakoby (...) smích (...) nevím... Že jakoby, no že jakoby chtěl být, no že jakoby chtěl sloužit Bohu, že jakoby chtěl být blíž.

Děkuji. Mohla bys mi říci něco o tom, co pan jáhen pro vaši farnost dělá? Pokud máš přehled, tak třeba uvést konkrétní příklady?

Tak náš jáhen, jednak, že pomáhá při mších svatých knězi a taky tady minulý rok, já nevím jak to bude tento rok, pracuje v kanceláři tady na faře, že pomáhá i tady mimo, mimo mši svatou.

Děkuji. Myslíš si, že je to tak dobře, že dělá právě to... a nebo by si myslela, že by to mělo fungovat třeba trošku jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo lépe zorganizovat, co si o tom myslíš?

Já si myslím, že jako já bych tady nic neměnila. Já si, ..., že...do teď by to, že to fungovalo, fungovalo to úplně. No, že jako sem tam nějaký nedostatky třeba ohledně nějaký organizace... tak to .Jináč jako v kanceláři pořádek, jako pořádek že ví, co má dělat, ví, jako, že přesně když se naskytne nějaký problém, že něco změnit nebo tak, že to dělá dobře.

Myslíš si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte pana jáhna, nebo je to jedno? A čím je přítomnost jáhna přínosem?

Tak (...) určitě je to dobře, že ho tady máme, protože tady vlastně... když, když je víc kně...kněží, tak je, možná je víc lidí v kostele, takže jáhen je vlastně taková pravá ruka kněze a pomáhá mu jako ve všem, že jako určitě to přínosem určitě je, že je to dobře, že tady je.

Děkuji. Máš dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíš, že je to třeba někdy obtížné a pokud ano, tak proč?

Tak já si myslím, že určitě, určitě to není jako, že by se neměli rádi nebo tak, ale že ... já si myslím, že je to radost, když spolu takhle pracují, že víc se poznají a když třeba je nějaký nedostatek při mši, tak si řeknou po mši co jak na příští mši změnit nebo tak a určitě je to přínosem tady pro tu farnost.

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk: 15 let
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: žákyně 9. třídy
6. farnost: Pardubice
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 100 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: cca 300 lidí (spíše sezónně více)

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.30

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) No, tak v první řadě kněz může sloužit mše a zpovídat lidi, kdežto jáhen ne a jáhen dá se říct nebo můžeme to popsat tak, že mus... vypomáhá knězi při bohoslužbách, chodí za nemocnými a může dělat pohřby a křtiny.

Děkuji. Určitě znáš pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co si myslíš, proč službu jáhna dělá? A co si myslíte o tom, co ho k tomu přivedlo?...

(...) no tak (...) pan jáhen u nás (...) Můžete zopakovat ještě jednou tu otázku?

Co si myslíte, proč službu jáhna dělá? A co ho k tomu přivedlo?

Jo, tak službu jáhna dělá, protože to má jakoby zaměstnání a určitě dostal nějaký Boží proroc... osvětlení nebo jak bych to asi řekl, a jelikož už má manželku, tak nemůže se stát knězem, tak se stal jáhnem.

Mohl byste mi říci něco o tom, co pan jáhen pro vaši farnost dělá? Tak pokud víte, tak třeba uvést konkrétní příklady.

No tak třeba tady zdejší pan jáhne tady vlastně zpravuje kancelář a jinak vypomáhá při těch mších, bohoslužbách a různě chodí za těma nemocnými a dělá křtiny a pohřby.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to... nebo by sis myslel, že by to mělo fungovat třeba trošku jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo lépe zorganizovat, co si o tom myslíte?

No tak mi tady máme čtyři jáhny, z toho dva se dá říct, že něco dělají, protože dva jsou nemocní a třeba tadyhle ten jáhen co je tady na faře, tak ten dělá ty křtiny a tedyhle to a ten druhý, ten má přípravu na manželství. No a myslím, že jako, protože dá se říct, že aktivní jáhen je tady jenom ten jeden, tak by bylo dobrý, kdyby se zapojili i ostatní. Těm dvoum to nedovoluje zdravotní stav, ale ten třetí, ten dělá akorát ty předmanželský, ty přípravy na manželství.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte pana jáhna, nebo je to jedno? A čím je přítomnost jáhna konkrétně přínosem?

No tak určitě to je dobře, aspoň jelikož my tady máme osm kostelů, tuším, tak jsou tady jenom tři kněží, tak by to nezvládali, tak aspoň jáhni můžou vypomáhat při těch jak sem říkal už, při těch křtech a pohřbech.

A ještě se zeptám jednou: Čím je teda konkrétně je přínosem?

No tím, jak vypomáhají.

Tou výpomocí. Děkuji. Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to třeba někdy obtížné a pokud ano, tak proč?

No tak, my tady máme teďkon docela dobrý farní tým, tak si myslím, že tady mají dobrý vztahy mezi sebou, takže tady to myslím jde v pořádku všechno.

Statistické údaje:

1. pohlaví: muž
2. věk: 18 let

3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: studentka (SOŠ elektrotechnická s maturitou)
6. farnost: Pardubice
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 100 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: cca 300 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela - Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

(...) Tak jáhen nemůže sloužit mši svatou v plnohodnotný...tak jako kněz, ale vypomáhá ve farnosti a ta jeho služba je doopravdy nenahraditelná, protože at' už to je návštěva za lidma v nemocnici, podávání svatého přijímání, návštěva lidí v domovech důchodců a (...) vedení různých společenství. Pomoc vlastním příkladem taky, rodinným životem a vedením vlastních dětí, tak to všechno mi připadá jako nezastupitelná funkce a zase vlastně nahrazující v jiným způsobu tu práci kněze. Že jo.

Děkuju. Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co si myslíte, proč službu jáhna dělá? A co si myslíte o tom, co ho k tomu přivedlo?...

Znám jich několik a mám je všechny teda moc ráda, protože jsou to pro mě lidé, kteří prostě nasazují čas svůj osobní i pro vostatní a toho si moc vážím a (...)hm pro (...) pro mě osobně je teda teďka zkušenost, mám maminku v domově důchodců a kde tedy je možnost jít na mši svatou a vlastně pokud ona nemůže zrovna ze zdravotních důvodů, tak vím, že prostě ten jáhen za ní přijde a svatý přijímání ji donese a že ten kontakt (...) pořád (...) má. To je pro mě moc důležitý.

A ještě jednou se zeptám: Co si vy myslíte, co ho k tomu přivedlo?

(...) Já si myslím, že (...) láska.

Děkuji. Mohla byste mi říci něco o tom, co všechno pan jáhen pro vaši farnost dělá? Pokud máte ten přehled, tak uvést konkrétní příklady.

Tak sami využíváme různých duchovních cvičení, kdy jsme teďka byli s manželem pro rodiny s dětma a jako manželský pár, právě je taky jáhen s jiných farností a jezdíme už po několikátý a vždycky je to pro nás veliká posila. Je to zkušenost, prostě voni mají čtyři děti, takže člověk zís... se povídá se podívá jak to chodí v jiný rodině a k tomu eště musí přibrat tu odpovědnost, kterou má v tý farnosti, takže si toho moc vážím a ráda se vždycky s nima setkávám a když různý duchovní témata nabídnou, tak prostě už to je pro mě velkým lákadlem tam jet a tu dovolenou společně strávit.

Děkuji. Myslíte si, že je to tak dobře, že pan jáhen dělá právě to... a nebo byste myslela, že by to mělo fungovat třeba trošku jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že vy se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

(...)No, těžko říct. Myslim si, že ta práce je skutečně hodně náročná, protože vyslechnout třeba ty starý lidi, věnovat se jim, to všechno chce svůj čas, no když člověk vezme v úvahu, že má vlastní rodinu, tak si myslím, že je to neoceněná práce. Jako jak finančně, tak si myslím, že v tý společnosti eště to nemá takovou prestiž, ale vyzdvihovala bych to (...) na, prostě, úroveň, těch pracovníků, kteří prostě těm lidem čas věnují, odbornou pomoc, kterou jim nabízejí, takže já bych se přikládala, přikláněla k tomu, aby ta společnost si těhle lidí víc vážila.

Děkuji. Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna a nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem?

Já si toho moc vážím a určitě je to přínosem velkým, protože vždycky někoho na faře najdete, máte se na koho obrátit a pokud jsou lidi, že jo, který potřebujou nějakou pomoc, tak buď ji nabízejí von a nebo zprostředkuje další odborníky , kteří tu pomoc dokážou poskytnout. Já si

myslim, že to je oproti dřívější době, kdy teda z komunistů nic takového nebylo, tak je to škála širší, která se nabízí, prostě jak věřícím, tak i nevěřícím lidem.

Děkuji. Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? A když, tak proč?

Myslim, že se jim dobře spolupracuje a že je to tvůrčí, že prostě jeden druhého tak jako podporují v různých prostě aktivitách (...) a ta komunikace, že funguje a že prostě je to , je to pozitivní.

Já vám moc děkuji za váš čas, za náš rozhovor, máme určitě o čem přemýšlet.

Statistické údaje:

1. pohlaví: žena
2. věk: 52 let
3. rodinný stav: vdaná
4. dosažené vzdělání: střední s maturitou
5. zaměstnání: pracující (administrativní úřednice)
6. farnost: Pardubice
 - respondent zde chodí do kostela : často (pravidelně každou neděli i více)
 - počet obyvatel ve farnosti: do 100 000 obyvatel
 - nedělní mše se účastní: do 450 lidí (spíše sezónně více)

Otázky a odpovědi:

Můžete vysvětlit, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No tak to je pro odborníky a ne pro laiky. (úsměv) Tak jako oba dva jsou kněží. První jako bych řekla nižší svěcení má jáhen, že. Kněz má potom plnost kněžství. Takže jako z pohledu laika, oba dva patří do kněžského stavu. Stačí to tak?

Stačí. Tak pojd'me dál. Vy teda určitě znáte oba jáhny. Co si myslíte o tom, proč tu službu jáhna dělají? Proč se pro ni rozhodli? To se ptám čistě na váš názor.

To je tedy čistě můj soukromý názor, protože nemůžu mluvit jako za ně. Osobně si myslím, že oba dva mají povolání ke kněžství, ke službě. Že je k tomu vedla touha být Pánu k dispozici. A protože oba dva jsou tedy ženatí, tak prostě volili tuto možnost trvalého jáhenství. Být Pánu k dispozici právě skrz tady tu konkrétní službu.

Dobře. A víte, co všechno dělají pro farnost?

Tak netroufnu si říct, že vím všechno. Vyjmenovala bych asi, každopádně prostě teda často slouží při liturgii četbou teda Božího slova, navštěvují nemocné s eucharistií. Konkrétně teda J.P. do domova důchodců. Ivan často slouží i v jiných farnostech když je zapotřebí zastoupit kněze, který třeba onemocněl, tak tam slouží bohoslužbou slova, prostě aby aspoň takhle se mohli věřící společně sejít a společně slavit tady tuto konkrétní bohoslužbu. To si myslím, že jsou teda takový (...). Určitě teda Ivan je členem komunity, takže prostě ten teda slouží i v rámci komunity, třeba když se dělá služba komunity, teď dělá třeba (...) pro manželé (...) se se svou ženou angažuje. O Jiřím, ten tedy není ve vázán (...) komunity, ten je ve farnosti, on se samozřejmě, to jsem zapomněla, slouží při pohřbech, kremace. Teď si nevybavím, ale určitě teda ještě možná prostě tak jako řekla bych oba dva jsou disponibilní, oba dva jsou k dispozici faráři, takže on je prostě může prostě teda pověřit jakoukoliv službou, kterou on třeba potřebuje a oni jsou k ni třeba vybaveni. Stačí?

Děkuji. Myslíte si, že by mohli něco dělat jinak?

Tak to teda nevím. Nenapadá mně prostě. Že oba dva ji dělají velice svědomitě, pečlivě, takže jako nenapadá mně momentálně jak by mohli dělat jinak.

Tím lépe. (úsměv) Čím si myslíte, že je přítomnost jáhnů ve farnosti přínosem? Myslíte si, že je dobře, že farnost má jáhna nebo jáhny,?

Tak já si myslím, že určitě. Protože si myslím, že třeba právě ty služby, které mohou, ve kterých mohou zastoupit toho kněze, třeba právě návštěva těch nemocných, přinášení eucharistie nebo konání těch pohřbů. Takže prostě teda vidím, je můžu říct, větší prostor toho kněze, aby on sloužil to, co oni už sloužit nemohou, jo? Čili udělování svátostí, no prostě služby, které oni nemohou vykonávat, tak je vlastně, tím, že přebírají to, co mohou vykonávat, řekla bych místo faráře, tak tím dávají prostor pro tu jeho službu.

A poslední otázka. Jak hodnotíte spolupráci faráře a jáhnů, že spolu dobře spolupracují nebo že je to v něčem obtížné?

Tak v naší farnosti určitě teda spolupracují na výbornou. Myslím si, že teda oboustranně, že oni jsou, tak jak už jsem to řekla disponibilní pomoci k jakékoliv službě, kterou jim kněz jako tedy svěří a že kněz si teda váží té jejich služby, že je rád, že je tam má.

Dobrá, to je vše. Děkuji Vám za rozhovor.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 65 let
3. rodinný stav – svobodná
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: Brno – střed (90 tis.)
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No tak kněz je jakoby konečná fáze, že jáhenství je něco co je předtím a jáhnové nemůžou sloužit mši svatou.

Určitě znáte pana XY, který (občas) slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíte, proč to (službu jáhna) dělá? Co ho k tomu přivedlo?

No pokud můžu říct o tom jáhnovi, tak on to neměl nikdy moc rozhodnutý co chce dělat, a myslím si, že ještě tak nějak hledá. Že se ještě bojí být knězem. Aspoň tak na mě ten jáhen působí.

A proč se rozhodl být jáhnem? Jako to hledání?

To že vlastně dlouhou dobu byl ... různých aktivit, vlastně byl naštván a teďka se věnuje plně té mládeži a má povinnosti.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno p. XY (jáhen) pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

No tak to je tím spíš co on dělá, co ten jáhen dělá, tak vede různé zájmové kroužky, pomáhá s organizací aktivit pro mládež v salesiánském středisku, když to řeknu hovorově, tak taková holka pro všechno a dělá co je třeba.

A třeba co se týká služby v kostele?

Takže vlastně vím, že je u oltáře, zbožně odříkává to, ... čte evangelium a rozdává.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Myslím si, že dělá hodně věcí ... ale spíš mě chybí ta jeho role doma.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Jinak jak už jsem řekl, tak je holka pro všechno, takže dělá ty činnosti, který vlastně kněží nestíhají nebo a dobrovolníci nemají to vzdělání třeba a konkrétněji? Třeba větší důvěra v jáhna pro mladé, protože aspoň upřímně mám z kněží takovej respekt a spíše odstup než vlastně akorát u jednoho jsem si našel úplně cestu, u druhého mám spíš hledám cestu. Myslíš u kněží? No. Je mně bližší také věkem a nevím, no.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

No když jsem viděl jak jáhen slouží mši společně s kněžími tak mi tak nějak přišlo, že ho moc nepouští ke slovu. Tak to je tak trochu daný, ale já myslím spíš jako celkově. Jestli to působí dojmem jako dobrý spolupráce anebo. No tak já jsem se vlastně ptal jednoho kněžího, který ho má na starost a říkal, že je s ním spokojený. ...

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 19
3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: střední
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často i málo
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.34

Otázky a odpovědi:

Mohla bys mi prosím vysvětlit, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem? Třeba lidem, kteří nechodí do kostela.

Tak jáhen anemůže udělovat svátosti, to vím. Může číst evangelium, může kázat, ale nemůže křtít podle mě a teď úplně nevím. A nemůže třeba zpovídat

Ve vaší farnosti působí dva jáhni, kterého by sis vybrala. Proč si myslíš, že tuto službu dělá.

Myslím, že je to posláním, že to nemůže dělat každý, je to povolání takové, životní cesta, tak bych to viděla.

A víš, co všechno dělá pro vaší farnost?

To úplně ne. Víím, že někdy slouží při mši, že čte, kázání si připravuje, čte evangelium a tak podobně, nevím jinak.

No a myslíš, že by mohl dělat něco třeba jinak, že by mohl být víc třeba zapojený? Do té liturgie, v rámci farnosti, v práci s mladým nebo tak?

Tak to nevím, o tom jsem nepřemýšlela. Myslím, že tak jako oproti jiným lidem že působí víc, asi ne úplně naplno, že toho má hodně celkově.

No a čím si myslíš, že je přítomnost jáhna ve farnosti přínosem?

To mě úplně dostává.

Nebo jaký vidíš v tom klad?

To určitě. Já si myslím, že to je určitě dobře, ale je to taková obměna i proto, že je vidět, že víc lidí dělá něco pro u farnost a už jenom tady to. Možná pan farář si víc odpočine.

No a máš dojem že panu faráři a panu jáhnovi se vzájemně spolupracuje jako dobře?

Já si myslím, že jo. Že už se znají taky dlouho a myslím si, že tam není problém.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 18 let
3. rodinný stav – svobodná
4. dosažené vzdělání – základní
5. zaměstnání – pracující – student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: Brno – střed (90 tis.)
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Jestli bys mohl vysvětlit rozdíl mezi knězem a jáhnem? Třeba pro člověka, který do kostela nechodí, laicky řečeno. Nebo ten nejzákladnější rozdíl.

Tak jáhen je ve své podstatě teprve jen bohoslovec, čili vlastně má na starosti třeba při čtení evangelia, ale vlastně samotnou rozpravu nad tím evangeliem má pak už ten kněz. Kněz už je takovej váženější, zatímco mezi těma jáhnama jsou, když jsou mladší, tak je taková větší sranda. (...) neformálnější na těch studiích.

A myslíš si, že může být také jáhen, který už se nestane knězem? Věčný jáhen?

Ano, máme dva starší.

Proč myslíš, že tu službu jáhna dělají, co je k tomu přivedlo?

Myslím, že to je takový vnitřní prostě přesvědčení a spojení s tím Bohem akorát to není takový, je to úplný odevzdání se Bohu, ale zároveň vlastně mají ženy, že jo, takže jako (...) na obě dvě strany.

No a víš, co všechno dělají pro vaši farnost? Konkrétně tady ti vaši, ti dva?

Tak konkrétně u těchto dvou vím, že se účastní slavností a pomáhají při té organizaci, ale konkrétně, co mimo to dělají, jak působí, to nevím.

Takže bys asi ani neodpověděl, co by mohli dělat jinak nebo třeba líp nebo jak to funguje...

Tak asi možná líp propagovat ty svoje aktivity, aby o tom farníci věděli, jaké jejich aktivity jsou, případně, kde ještě působí.

Hm, takže na otázku, čím je přítomnost jáhna ve farnosti přínosem bys třeba věděl jak? Přínosem.

Nebo - je dobře, že vaše farnost má jáhna? Vnímáš nějaké pozitivum?

Já si myslím, že je to pozitivum, že je to přínos těm kněžím, kteří působí v té farnosti, když teda řeknu konkrétně třeba znám Pepu Múčku, tak to je takovej výbornej srandista, tak s ním třeba někde být je někdy opravdu zážitek.

Dobře. A máš dojem, že se panu faráři a vašim jáhnům vzájemně dobře spolupracuje?

Já myslím, že ta spolupráce je prověřená dlouholetou spoluprací, zvláště otcem Vrbackým, těžko říct jak s těma ostatníma, protože u nás ve farnosti se střídají ti ostatní kněží vlastně po roce, většinou jsou tam na zaučení, nevím, jestli se dostanou vůbec do nějakého bližšího kontaktu s těmi jáhny u nás ve farnosti.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 20
3. rodinný stav – svobodný
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: málo
 - počet obyvatel farnosti: Brno – střed (90tis.)
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Zkuste vysvětlit, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem. V čem ten rozdíl spočívá?

No tak, tak kněz může sloužit mši svatou, kdežto jáhen může pouze číst Boží slovo, tedy evangelium, může kázat. Nemůže jáhen proměňovat, no a kněz zpovídá, jáhen nemůže zpovídat. Čili z hlediska pastorače to, že jáhen nemůže sloužit mši svatou a nemůže zpovídat je rozhodující.

Děkuji. Určitě znáte místní jáhny, kteří tu občas slouží ve vašem kostele. Proč si myslíte, že tady tu službu dělají? Co je k tomu přivedlo?

Ty motivy jsou, takhle je to samozřejmě moje domněnka. Myslím si, že ty důvody budou zcela odlišné. Protože pan Synek, který je za komunistů vysvěcený tajný kněz, to se dneska ví. To je na oficiálních stránkách. Protože se k tomu církev postavila tak jak se postavila tady k těm kněžím, nebylo jim umožněno, aby šli do pastorače a v podstatě ti, co byli ženatí, tak se jim umožnilo tedy po nějakém přezkoušení, pokud vím, vykonávat tuto službu. No tak teda tím, že on to svěcení teda má, tak počítám, že se rozhodl nějakým způsobem to prostě využít. Protože za doby komunistů je vysvěceným knězem, jo, takže prostě tam mu to bylo nabídnuto ze strany církve tato možnost, tak prostě vzal to, co se nabízelo. No a Palackého ty motivy jako nevím. Počítám, že chtěl nějak sloužit ve farnosti. Ale která jako z těch služeb. Tím, že chodí do domova důchodců, tak třeba i pomoc těm nemocným. Ale takhle nemluvil jsem s ním, tím že on chodí na ranní, tak my se úplně mýjíme. (...)

Víte, co všechno oni pro farnost dělají? Vy už jste trochu zmínil.

Tak kdybych to shrnul, tak Jiří Palacký je na těch ranních, jsou teda mše na kterých kázal, čili tak nějak pomáhal tady s tímhle a chodí do domova důchodců se svatým přijímáním a pak zavedl po ranní mši společnou modlitbu breviáře. Čili toto vím, že dělá, určitě. Co se týká Synka, tak já si myslím, že ten provádí úkoly tohodle typu, že by někam chodil, to nemá, občas kázal na večerní, čte evangelium, že pokud on si dal tuhle službu jáhenskou, tak ji hodně využíval vlastně kvůli těm majorám, která je při sv. Tomáši. (...)

Ted' trošku hodnocení té jejich služby. Myslíte, že by něco mohli dělat jinak?

Tak to se těžko, takhle já nevím jaká je ta potřeba. Když to řeknu obecně (...) vlastně ten Synek nedělá v rámci té služby jáhenské jako nic. Jo ale jak říkám, on byl vysvěcený tím knězem, někde musel být ustanoven (...). Kdyby to byl čistý jáhen, nechal se vysvětit, tak řeknu, že to bylo skoro zbytečně. Jo, tak potom bych třeba čekal, že bude vyučovat náboženství. Ale možná že tímto to kaplanství dělá, jo čili tam bych potom čekal takovouhle aktivitu, protože tam ta služba pro tu farnost, možná občas nějaká ta promluva. Jako takhle, já samozřejmě zase nevím, jak to vidí farář, jo. On je úkoluje a (...) jako myslím si, že by těch aktivit mohlo být jako víc. Já třeba nevím, jestli chodí se svatým přijímáním za nemocnými, zase ti mnohdy chtějí zpověď tak třeba (...). Ale dokázal bych se představit, že by tu promluvu měli častěji, jo, nebo výuka náboženství. Takhle já myslím třeba že konkrétní službu u těchto dvou, tak zase jistě odpadá, že kdyby měl třeba třicet let, tak by mohl dělat něco s mládeží. Jo ale vzhledem k tomu, že tohle třeba není jejich parketa (...)

Čím konkrétně si myslíte, že je přínos pro farnost přítomnost jáhna ve vaší farnosti? Je dobře, že má farnost jáhna? Jaký je na to váš názor?

Já si myslím, že, takhle já si myslím, že tady jako nějak moc vidět není. Že prostě tu hlavní činnost dělají jako kněží jo a myslím si, že to (...) jako že to nějak příliš vidět není.

Dobře. Děkuji. Máte dojem, že spolu farář a jáhnové vzájemně dobře spolupracují?

Já myslím, že spolu jako vycházejí dobře, tak to jo. Ale tím, že těch úkolů ti jáhni, skutečně se mi zdá, že u nás toho mnoho nedělají, tak že spolupráce třeba je, nejsem schopnej říct, jestli (...) to třeba faráři takhle vyhovuje jo ale myslím si že takhle jsem přesvědčen, že tam žádné třetí plochy nejsou, nebo jak ta práce jako probíhá nebo bez problémů. Ale nemůžu mluvit za faráře, co od nich jako čeká. Nikdy mi to neříkal, tak já se ho samozřejmě neptám, prostě to tam není.

Dobře, takže děkuji.

To je všechno?

Všchno.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 44 let
3. rodinný stav – svobodný
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: Brno – střed (90 tis.)
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak jáhen má jakoby stejný, dokončenou stejnou vysokou školu, jakoby stejný vzdělání, ale kněz, kněz je člověk, kterej má jakoby o stupeň víc svěcení, že má svěcení navíc a má vlastně i větší zodpovědnost za ty, i větší pravomoce. Má jakoby spíš ty, že může víc svěřit, nebo má (přemýšlí) jiný svátosti může, lepší svátosti dávat nebo zprostředkovat. A jinak ještě, jaký je rozdíl, jo? No nevím jestli mě ještě něco jinýho napadne.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tu službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Tak dobře ho zase neznám. Já třeba nevím, jestli je Václav ženatý nebo ne. Ani nevím, jestli dělá třeba něco jinýho. Tak on už je asi důchodce. No těžko říct proč to dělá. Já myslím, že chtěl se dát víc k dispozici tý farnosti. Ale neznám ho tolik, abych. Asi že dát se k dispozici tý farnosti a i těm lidem zprostředkovávat ty služby, který ne každý může.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak, no, tak co já jsem zaregistroval, co tady v Žabovřeskách dělají, tak že zúčastní se mší, tak pomáhají při těch mších a třeba že mají kázání a takový ty různý věci. Potom vím, že jáhni připravují na manželství třeba a nějaký ty svátosti zprostředkovávají lidem. Určitě jsou ještě další věci, ale tohle je moje druhá farnost.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tak já znám hlavně jáhny tady ze žabin. A to je taky, tady je kolik šest kněží a ještě že jo tři jáhni, takže mi to připadá jakoby hodně lidí v porovnání jako s jinýma farnostmi, že někde je třeba staříček kněz na to sám. Takže těžko se k tomu asi nějak moc vyjadřovat. Myslím že zase je to tady v Brně, kde je dost lidí, takže ty jáhni mají svoje, že to je jako rozdělený, že to mají, ale jestli by mohli být třeba trochu jako víc nebo jestli jsou prostě vytíženi na maximum, to asi nedokážu porovnat.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Tak myslím, že to je, že ti kněží pak se můžou soustředit, že to je taková výpomoc kněžím a myslím, že se můžou soustředit na něco jinýho, nemusí všechno dělat oni, ale ty věci, který můžou dělat jáhni, tak tady ty jáhni dělají a kněží se můžou soustředit na něco jinýho a soustředit třeba právě na ty věci, který jáhni nemůžou zprostředkovat. No ještě, že to je takovej, přínos může bejt, že to je takovej mezistupeň, že to není úplnej kněz. Myslím, že i to může bejt trochu takovej přínos.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já myslím, že jo, že se doplňují a že spolu spolupracují. To, čeho jsem si všiml, tak myslím že jo.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 25 let
3. rodinný stav – svobodný
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jáhen má nižší svěcení než kněz a jeho služba spočívá v něčem jiném než kněz – nemůže proměňovat, jeho služba spočívá v tom, že může udělovat svátost křtu, svátost manželství, sloužit lidem, roznášet svaté přijímání, může přisluhovat knězi při mši, čte evangelium při mši, může kázat, pomáhat knězi...

Určitě znáte pana XY, který (občas) slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíte, proč to (službu jáhna) dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Pokud já vím, tak chtěl být knězem už kdysi dávno, ale za totality se vlastně k tomu nedostal, nebo nebylo mu to umožněno, tak se oženil, a po sametové revoluci, když odešel do důchodu, začal studovat teologii a byl vysvěcen na jáhna. Vlastně původně to jeho povolání ke kněžství, po kterém toužil a nedostalo se mu ho. Takže takhle se k tomu dostal, si myslím.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno p. XY (jáhen) pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Co dělá jáhen tady v naší farnosti – chodí po nemocných, vím, že učil náboženství jeden čas, připravuje snoubence, pomáhá hodně starému panu děkanovi Jindrovi při mši svaté, při každé mši svaté, když je tady, tak přisluhuje panu faráři, vede bohoslužby slova ve vesnicích, kam dojíždí... Já myslím, že je velkou oporou tady pro boskovickou farnost.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já si myslím, že je dobře, že dělá, to co dělá, a vzhledem k jeho věku, protože mu letos bylo osmdesát, toho dělá hodně, že toho nemůžem chtít víc, aby dělal, že toho dělá hodně.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Myslím si, že je to přínosem, že je dobře, že ho tady máme, protože jeho služba je potřebná.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já myslím, že spolupráce je dobrá, že spolupracují dobře, že si rozumí, a že je to pro oba přínosem ta spolupráce.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 42 let
3. rodinný stav: vdaná
4. dosažené vzdělání: SŠ
5. zaměstnání: pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.39

Otázky a odpovědi:

Mohl byste říci, jak byste vysvětlil (třeba lidem, kteří nechodí do kostela), jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Kněz je duchovní správce farnosti a jáhen je výpomocný duchovní správce ohledně katecheze, s mládeží, připravuje liturgie a podobně.

Určitě znáte pana XY, který (občas) slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Nevím přesně, co ho k tomu přivedlo, nejspíš to bude touha sloužit Pánu Bohu a tahle služba jáhenská je velmi blízká. A ta první otázka, proč to dělá, asi hlubší prožívání duchovního života.

Mohl byste něco říci o tom, co všechno tento jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Krom toho, že s účastní liturgií po boku našeho faráře, má na starosti přípravu liturgie, případně když se odehrávají nějaké pobožnosti nebo akce ve druhém kostele Všetech svatých, a dále si myslím, ale to nevím určitě, že se podílí na přípravách různých farních akcí, jako je farní den, pouť a různých setkání, co jsou tady – mládeže, dospělých, nebo důchodců.

Myslíte si, že je dobře, že dělá právě to, nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat? Co si o tom myslíte?

Co zatím vím, co jsem četl o jáhenství, nebo co má dělat trvalý jáhen, tak si myslím, že to, co dělá, je dostatečné. Vzhledem k jeho věku bych přímo jeho osobu více nezatěžoval.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Já si myslím, že to není jedno, protože v každé farnosti má působit jáhen, trvalý jáhen, protože farář, i když má kaplana, tak stále z hlediska okolních obcí a přidružených kostelů je určitě nápomocen a ku prospěchu věci.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje, nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já si myslím, že se jim spolupracuje dobře.

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 42 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – VŠ
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: do 10 tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohla bys mi říct, jak bys vysvětlila třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No tak především bych ten rozdíl viděla asi v tom, že kněz má ve farnosti, nebo v té službě, kterou dělá, větší pravomoci, může dělat víc věcí, je oprávněn dělat víc věcí a hlavně ta jeho funkce je pro tu farnost ta stěžejní. Jáhna jako takového vidím spíš ve farnosti jako takového pomocníka – v uvozovkách.

Děkuju. Určitě znáš pana inženýra, který občas slouží ve vašem kostele jako jáhen. Co myslíš, proč tuto službu jáhna dělá a co ho k tomu přivedlo?

Tak já myslím, že on tu službu dělá už hrozně dlouho. A myslím, že lidi k tomu přivede to, že chtějí být naplnění v té farnosti, chtějí být větším přínosem pro farnost a jednak sami hledají větší osobní naplnění toho duchovního života. Tak to bych asi viděla jako takovou zásadní věc, proč by se pro to člověk rozhodnul. A proč zrovna pan inženýr, to těžko říct, to se těžko soudí.

A mohla bys říct něco o tom, co pan inženýr jako jáhen pro farnost dělá?

Tak já ho vidím především z pohledu z lavice vždycky na mši, takže pro mě ta jeho funkce je, že slouží mši s panem farářem. A jestli se nějakým způsobem zapojuje do farnosti, tak do společenských akcí, ale jinak nevidím asi nic jako kolem, co by ho zaměstnávalo víc, než ty mše.

A myslíš, že je dobře, že dělá právě to, co dělá, nebo by třeba mohl dělat něco jiného, nějak si to jinak zorganizovat?

Tak já myslím, že pan inženýr je v pokročilém věku, takže si myslím, že to, co dělá, dělá dobře a že to je dostačující a přínosný právě vzhledem k tomu věku. A jestli se dřív ve farnosti angažoval ještě nějak jinak, to já vůbec nevím.

A myslíš si, že pro farnost je dobře, že zde má jáhna, nebo je to jedno? Čím je jáhen pro farnost přínosem?

Tak to těžko říct, protože tady ve farnosti jsou ještě kaplani, kteří se tu střídají, a ti jsou velice aktivní, takže zrovna ten právě pan inženýr jáhen, který tu je, tím že je tady dlouho, tak pořád vykonává právě tu jednu stejnou funkci, takže bych ani neřekla, že je něčím speciálním, co by se jako měnilo, nebo že by jako nějaké novinky zaváděl, to ne, ale každopádně si myslím, že je dobře, že tady slouží ty mše s panem farářem.

A máš dojem, že panu faráři a panu inženýrovi jako jáhnovi se vzájemně dobře spolupracuje, nebo třeba mají nějaké problémy z obtížné spolupráce?

Já si myslím, že se jim spolupracuje určitě dobře, že se vzájemně respektují, přestože pan farář je mladší než pan inženýr. A myslím, že k sobě mají vzájemnou úctu, vzhledem k tomu, jakou funkci oba vykonávají i vzhledem k tomu věku. A neviděla bych tam vůbec žádný problém. Vůbec není vidět, že by se nějakým způsobem někdy hádali nebo si nerozuměli, naopak myslím, že si vyjdou vstříc.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 23
3. rodinný stav: vdaná
4. dosažené vzdělání: střední
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: nad 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak kněz je vlastně výš postavený a může sloužit mše, zatímco jáhen při mších spíš pomáhá, může číst evangelium, může podávat přijímání a může sloužit svatby nebo pohřby, které jsou beze mše.

Určitě znáte pana XY, který (občas) slouží ve vašem kostele jako jáhen? Co myslíte, proč to (službu jáhna) dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Tak asi třeba původně plánoval jít na cestu kněze, ale nechtěl být úplně knězem, ale chtěl se nějak zapojit do té funkce, přitom mít rodinu i... , tak si zvolil jáhna.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno p. XY (jáhen) pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak určitě pomáhá chystat věci na mši, potom při mši pomáhá, čte, podává přijímání, slouží pohřby, někdy svatby.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tak já myslím, že je to dobře, že jako nedělá úplně kostelníka, ale je takový duchovní pořád.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Tak já myslím, že je to dobře, že je tady trvale někdo, kdo to tady zná, kdo odlehčí knězi povinnosti některé, které může dělat místo něho.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já myslím, že spolu vycházejí dobře, že nemají nějaké rozepře mezi sebou.

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 18 let
3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student)
6. farnost:

- respondent zde do kostela chodí: často

Otázky a odpovědi:

Takže já bych se tě chtěl zeptat, jaký vidíš rozdíl mezi knězem a jáhnem. Jak bys to vysvětlila třeba lidem, kteří nechodí do kostela? Jak bys to specifikovala, vysvětlila?

Tak vlastně kněz má vystudovanou teologickou fakultu, že jo, je v celibátu, takže nemůže mít rodinu, nemůže mít děti a prostě je to služebník Boží a jáhnem může být každý člověk, který vlastně má rodinu, má děti, je manželem a chce nějak pomáhat ve farnosti, v církvi, více se angažovat v životě farnosti, nějak pomáhat.

Díky. Ty znáš určitě místního jáhna, který tady slouží. Proč si myslíš, že vlastně tady tu službu dělá, co ho k tomu přivedlo? Proč se pro to rozhodl?

Tak myslím, že asi v jeho životě hraje důležitou roli Bůh a chtěl nějakým způsobem ve farnosti pomáhat knězi a lidem nějak přispívat k tomu křesťanskému životu v té farnosti, tak proto si myslím, že asi ho to oslovilo, že chce lidem pomáhat a nějak je k tomu Bohu víc vést třeba nebo tak nějak.

Díky. Mohla bys mi říct, jestli teda víš, co všechno ten jáhen pro vaši farnost dělá?

Tak jelikož sice chodím do kostela nebo snažím se chodit každou neděli pravidelně, ale přes týden tady ve městě nejsem, tak nevidím všechny aktivity toho jáhna, které dělá třeba přes týden, ale vím, že třeba co se týká věcí při nedělní bohoslužbě, tak sem tam můžu vidět, že pomáhá knězi dávat přijímán lidem nebo se angažuje třeba při čtení evangelia. Není to objektivní, protože jak říkám nejsem tady každý den v kostele nebo nechodím na všední mše přes týden, takže nemůžu vidět všechny jeho aktivity.

Čili ty vnímáš tu jeho službu jen při liturgii?

Ano přesně tak.

Myslíš si, že i když teda neznáš všechno, že třeba to co dělá, si myslíš, že by to mělo fungovat trochu jinak nebo že by mohl dělat něco jiného nebo nějak jinak uchopit tu službu, nebo myslíš, že by se mohl věnovat ještě něčemu jinému?

Já si myslím, že to i dost záleží na tom knězi, jak kdyby, jak velké mu dá pole působnosti. Nebo třeba jako se angažovat do těch věcí co by mohl dělat. Pokud ten kněz tomu jáhnovi asi dá, jak říkám větší (nemůže si vzpomenout na slovo, které by to nejlépe vystihovalo)

Privilegia?

No, no. Tak ten jáhen se mlže angažovat asi více, no. Myslím, že to hodně závisí na té spolupráci toho kněze, se kterým v té farnosti je. To si myslím, že na tom záleží asi dost.

A co ty osobně bys viděla jako nějakou skupinu lidí nebo nějakou činnost, kterou by tady mohl dělat? Která by tady vyloženě byla pro jáhna? Jestli třeba věnovat se starým lidem nebo mládeži nebo vyučovat náboženství?

Nevím jestli to je v kompetenci jáhna, ale třeba co se týká i výuky náboženství, ale to by si asi, to by nevím jestli je to tam podmíněno nějakým vzděláním speciálním toho jáhna, asi nějaký teologický.

Oni by také měli mít teologické vzdělání, takže...

Ale víceméně, spíš asi si tu jeho spolupráci dokážu představit se staršíma lidma než s mládeží, ale zase záleží na věku toho jáhna, že je to podmíněno myslím dost.

Díky. Myslíš si, že je vůbec dobře, že ten jáhen tady je tady ve farnosti? Jestli je přínos pro tu farnost?

Já si myslím, že když se angažuje ve farnosti nějak víc, tak je určitě přínosem pro každou farnost, pro lidi, ale jak říkám, já tady bývám jenom v neděli v kostele takže ty jeho jiné aktivity nevidím nebo nemůžu to objektivně posoudit.

Ale vnímáš, že je dobře, že tady je?

Určitě!

A máš dojem, že si vlastně ten váš farář a jáhen vzájemně dobře rozumí? Že spolupracují, alespoň z toho co ty vlastně znáš. Jsi říkala, že by ten kněz mohl dát víc prostoru tomu jáhnovi, třeba.

Tak moc do toho vztahu samozřejmě nevidím, ale myslím si, že ten jáhen co je tady ve farnosti by těch kompetencí a tak jako mohl mít více. Ale zase je to jenom můj subjektivní názor, jak to vnímám.

Výborně, díky. Ted' bych se tě zeptal na pár statistických věcí:

Jsi žena. Ano.

Kolik máš let? 25 let.

Rodinný stav? Jsem svobodná.

A tvoje nejvyšší dosažené vzdělání? VŠ.

Zaměstnání? Mám přechodné zaměstnání.

A tady ve farnosti chodíš do kostela jak často? Jednou týdně.

Počet obyvatel farnosti? Jejda, tak 20 tisíc.

Na nedělní mši tady chodí do 20, do 100 nebo do 500 lidí? Do 500.

Já ti moc děkuji za rozhovor a přeji vše dobré.

Nemáš zač.

Otázky a odpovědi:

Pro začátek bych se tě zeptal, jestli bys mi mohl nějak říct nebo vysvětlit, kdybys to měl říct nějakému člověku, který nechodí do kostela, takovým způsobem, rozdíl mezi knězem a jáhnem.

No, tak pro nás je tady jáhen takový pomocník knězi, který v podstatě jako žehná, může dělat bohoslužbu slova a pomáhá hlavně při katechezích a při náboženství. Takže rozdíl je mezi tím, že nemůže proměňovat tělo a krev Páně.

Dobře. Díky. Ty už jsi řekl nějaké vlastně činnosti, které tu vykonává. Mohl bys uvést ještě nějaké další nebo shrnout vlastně co ještě víš, to co dělá.

No myslím že má nějaký úvazek na faře, takže pomáhá se vším co je s tím náboženstvím spojený, takže jel i s dětima na výlet na Radhošť a že pomáhá aktivně při nějakých dětských odpoledních a pokud se jedná o nějaký farní akce, takže je tam zapojený nějak víc než my laici a že zkrátka je takový mezistupeň mezi námi a knězem. Takhle podle mě tady ten pan jáhen funguje.

Ještě nějaké konkrétní činnosti?

Tak má občas kázání a zaopatřuje, chodí jako akolyta se svatým přijímáním k nemocným. Možná toho má víc, ale já toho zase opravdu nevím všechno.

Co si myslíš, že byl vůbec jakoby důvod toho, že se stal jáhnem?

No tak myslím, že to byl velký katolík a věřící člověk, že to tak nějak žil a v podstatě už je ve věku, kdy zaopatřil všechny své děti a měl asi vymodlené takové nějaké povolání, že chtěl jít ještě trochu dál, tak se dal do těchto služeb. Myslím, že musel mít nějaké povolání. Že to asi sám od sebe by nešel. Nevím teda co je v civilním zaměstnání, nebo co byl, ale já jsem teda ladil jeho dceři a když jsem tam byl u nich doma, tak bylo vidět, že má jakoby otec a manžel, že má všechno splněné, tak mám pocit, že to má jakoby nástavbu už na to.

Díky. Myslíš si, že to co dělá, tedy v té farnosti, všechny ty aktivity, že to dělá dobře nebo že by to mohlo fungovat všechno trochu jinak, že by se to mohlo nějak upravit ta jeho činnost?

Tak vždycky je co zlepšovat, ale já si myslím, že to dělá dobře, nevidím úplně do konkrétních věcí co může a co nemůže a myslím si že je takový dobrý jakoby tatka pro všechny, že jsme měli historku, když David ztratil přihlášku do náboženství, tak to šel vyřídit na faru a právě mu tam otevřel jáhen, a tak ho hned pozval a všechno s ním pěkně vyřídil, takže myslím si, že se snaží podle svého nejlepšího svědomí. Samozřejmě, ale to asi není naše úloha, by se mohlo něco vylepšovat, ale konkrétně si myslím, že tak, jak to dělá, to dělá dobře, nevidím nic, co by jakoby vyčnívalo a vadilo.

Díky. Myslíš si teda že je dobře, že tady ten jáhen takhle působí, že je to přínos pro tu farnost nebo je to zbytečná funkce?

Ne. To já si myslím, že je to dobrá funkce, protože on je jako požehnaný, je vysvěcený, že to je první svěcení kněžské, tak já si myslím, že to zbytečné není, protože kdokoliv by to dělal, tak to není až tak požehnaný, jak to má jáhen. Takže samozřejmě zase my jsme farnost trošku větší, takže jsou různé názory, ale myslím si že tady jáhen je potřeba a že funguje dobře.

Díky. A jak třeba vnímáš spolupráci mezi místním knězem a tady tím jáhnem? Jestli to nějak jakoby je v pořádku...

No zase jako my laici to vidíme jinak. Myslím si, že by ta spolupráce mohla být větší. Tam je trošku problém v komunikaci, ale to myslím si že to není na jáhnovi teďka, jak říká bratr chemik: bratr smrdí od hlavy, a tak si myslím, že ten náš jáhen to má tady v tom těžký, že se s ním těžko komunikuje, ale bere to tak jakoby velmi mírumilovně, trpělivě a myslím si, že to potom přinese ovoce. Není to hned, ale myslím si že je to správná povaha na správném místě, že si jako rozumí s otcem a samozřejmě ne úplně rychle, ale časem se to může proměnit ve velmi dobrou spolupráci a že to přinese velký ovoce. Protože, myslím si že oba dva jsou jako nakloněni k dobrému, akorát to musí tak nějak skloubit, aby trošku fungovali, no.

Ty jsi říkal, že s ním je špatná komunikace. Je to teda na jeho straně, že jakoby nechce něco dělat nebo naopak jakoby kněz s ním hůř komunikuje.

Já myslím, že by pan jáhen by chtěl dělat daleko víc, než může. Je to třeba s tím kázáním, že jsme byli tady na mši, že to kázání bylo spíš jako přednáška historie, dějepisu a že si myslím, že kdyby kázal víc, tak by byl v tom lepší, ale prostě mám pocit, že mu k tomu není dán takový prostor. Ale je fakt, že zase s panem děkanem je to tak, že když přijdeš s hotovou věcí tak to jde, jak se přijdeš zeptat, tak to nejde. Takže zase asi kdyby trošku byl jako tvrdší povahy, tak by si to prosadil. Ale myslím si, že zkrátka to chce čas. Nemůžeme hodnotit tady nějakých dvou, tří let nebo jak je jáhnem není tak dlouho.

Tak já ti děkuju za tento rozhovor. Byly to přínosné podněty.

Ještě se tě zeptám na tvůj věk? No tak je mně 34, ale nedávno mi bylo 33, což jsou Kristovy léta.

Rodinný stav? Ženatý. Mám tři děti, zatím.

Nejvyšší dosažené vzdělání? SŠ.

Zaměstnání? Pracuju rukama.

Do kostela chodíš často nebo méně? No spíše teda tradičně o nedělích, výjimečně v týdnu.

Počet obyvatel farnosti? 10-50tis.

Nedělní mše svaté se účastní kolik lidí? Kolem 500.

To je vše. Děkuji za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Pro začátek bych se tě zeptal, jestli bys mi mohl nějak říct nebo vysvětlit, kdybys to měl říct nějakému člověku, který nechodí do kostela, takovým způsobem, rozdíl mezi knězem a jáhnem.

No, tak pro nás je tady jáhen takový pomocník knězi, který v podstatě jako žehná, může dělat bohoslužbu slova a pomáhá hlavně při katechezích a při náboženství. Takže rozdíl je mezi tím, že nemůže proměňovat tělo a krev Páně.

Dobře. Díky. Ty už jsi řekl nějaké vlastně činnosti, které tu vykonává. Mohl bys uvést ještě nějaké další nebo shrnout vlastně co ještě víš, to co dělá.

No myslím že má nějaký úvazek na faře, takže pomáhá se vším co je s tím náboženstvím spojený, takže jel i s dětima na výlet na Radhošť a že pomáhá aktivně při nějakých dětských odpoledních a pokud se jedná o nějaký farní akce, takže je tam zapojený nějak víc než my laici a že zkrátka je takový mezistupeň mezi námi a knězem. Takhle podle mě tady ten pan jáhen funguje.

Ještě nějaké konkrétní činnosti?

Tak má občas kázání a zaopatřuje, chodí jako akolyta se svatým přijímáním k nemocným. Možná toho má víc, ale já toho zase opravdu nevím všechno.

Co si myslíš, že byl vůbec jakoby důvod toho, že se stal jáhnem?

No tak myslím, že to byl velký katolík a věřící člověk, že to tak nějak žil a v podstatě už je ve věku, kdy zaopatřil všechny své děti a měl asi vymodlené takové nějaké povolání, že chtěl jít ještě trochu dál, tak se dal do těchto služeb. Myslím, že musel mít nějaké povolání. Že to asi sám od sebe by nešel. Nevím teda co je v civilním zaměstnání, nebo co byl, ale já jsem teda ladil jeho dceři a když jsem tam byl u nich doma, tak bylo vidět, že má jakoby otec a manžel, že má všechno splněné, tak mám pocit, že to má jakoby nástavbu už na to.

Díky. Myslíš si, že to co dělá, tedy v té farnosti, všechny ty aktivity, že to dělá dobře nebo že by to mohlo fungovat všechno trochu jinak, že by se to mohlo nějak upravit ta jeho činnost?

Tak vždycky je co zlepšovat, ale já si myslím, že to dělá dobře, nevidím úplně do konkrétních věcí co může a co nemůže a myslím si že je takový dobrý jakoby tatka pro všechny, že jsme měli historku, když David ztratil přihlášku do náboženství, tak to šel vyřídit na faru a právě mu tam otevřel jáhen, a tak ho hned pozval a všechno s ním pěkně vyřídil, takže myslím si, že se snaží podle svého nejlepšího svědomí. Samozřejmě, ale to asi není naše úloha, by se mohlo něco vylepšovat, ale konkrétně si myslím, že tak, jak to dělá, to dělá dobře, nevidím nic, co by jakoby vyčnívalo a vadilo.

Díky. Myslíš si teda že je dobře, že tady ten jáhen takhle působí, že je to přínos pro tu farnost nebo je to zbytečná funkce?

Ne. To já si myslím, že je to dobrá funkce, protože on je jako požehnaný, je vysvěcený, že to je první svěcení kněžské, tak já si myslím, že to zbytečné není, protože kdokoliv by to dělal, tak to není až tak požehnaný, jak to má jáhen. Takže samozřejmě zase my jsme farnost trošku větší, takže jsou různé názory, ale myslím si že tady jáhen je potřeba a že funguje dobře.

Díky. A jak třeba vnímáš spolupráci mezi místním knězem a tady tím jáhnem? Jestli to nějak jakoby je v pořádku...

No zase jako my laici to vidíme jinak. Myslím si, že by ta spolupráce mohla být větší. Tam je trošku problém v komunikaci, ale to myslím si že to není na jáhnovi teďka, jak říká bratr chemik: bratr smrdí od hlavy, a tak si myslím, že ten náš jáhen to má tady v tom těžký, že se s ním těžko komunikuje, ale bere to tak jakoby velmi mírumilovně, trpělivě a myslím si, že to potom přinese ovoce. Není to hned, ale myslím si že je to správná povaha na správném místě, že si jako rozumí s otcem a samozřejmě ne úplně rychle, ale časem se to může proměnit ve velmi dobrou spolupráci a že to přinese velký ovoce. Protože, myslím si že oba dva jsou jako nakloněni k dobrému, akorát to musí tak nějak skloubit, aby trošku fungovali, no.

Ty jsi říkal, že s ním je špatná komunikace. Je to teda na jeho straně, že jakoby nechce něco dělat nebo naopak jakoby kněz s ním hůř komunikuje.

Já myslím, že by pan jáhen by chtěl dělat daleko víc, než může. Je to třeba s tím kázáním, že jsme byli tady na mši, že to kázání bylo spíš jako přednáška historie, dějepisu a že si myslím, že kdyby kázal víc, tak by byl v tom lepší, ale prostě mám pocit, že mu k tomu není dán takový prostor. Ale je fakt, že zase s panem děkanem je to tak, že když přijdeš s hotovou věcí tak to jde, jak se přijdeš zeptat, tak to nejde. Takže zase asi kdyby trošku byl jako tvrdší povahy, tak by si to prosadil. Ale myslím si, že zkrátka to chce čas. Nemůžeme hodnotit tady nějakých dvou, tří let nebo jak je jáhnem není tak dlouho.

Tak já ti děkuji za tento rozhovor. Byly to přínosné podněty.

Ještě se tě zeptám na tvůj věk? No tak je mně 34, ale nedávno mi bylo 33, což jsou Kristovy léta.

Rodinný stav? Ženatý. Mám tři děti, zatím.

Nejvyšší dosažené vzdělání? SŠ.

Zaměstnání? Pracuju rukama.

Do kostela chodíš často nebo méně? No spíše teda tradičně o nedělích, výjimečně v týdnu.

Počet obyvatel farnosti? 10-50tis.

Nedělní mše svaté se účastní kolik lidí? Kolem 500.

To je vše. Děkuji za rozhovor.

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.44

Otázky a odpovědi:

Tak já Vás tu vítám u tohoto rozhovoru a děkuji, že jste přislíbila účast.

No, děkuji, budu se snažit, abych trochu pomohla nebo jako odpověděla.

Cokoliv už je pomoc. Já bych se Vás nejprve zeptal, jaký vidíte rozdíl mezi knězem a jáhnem? Když byste to měla říct třeba nějakému člověku, který nechodí do kostela?

Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No tak, kněz jednak má to velké posvěcení, že, a jáhen to je vlastně takový jeho pomocník a nemá všechny ty, jak bych to řekla, prostě to, co kněz může zpovídat, nemůže jáhen, že, udělovat svátosti, může třeba, jako zastupuje ho, když nemůže kněz nebo není ve farnosti, někdy je nemocný, tak on tu bohoslužbu slova, ale jako proměňovat nemůže nebo to, to jako je veliký rozdíl v tom. Je vlastně takový pomocník pro toho kněze, aby v případě, že je dneska bohužel strašně málo těch kněží, takže mohou, pohřeb mlže jako sám asi vést, ale taky asi beze mše svaté. Oddávat taky nemůže.

Dobře, děkuji. Tady vlastně znáte toho vašeho jáhna, co zde působí. Co si myslíte, že vlastně rozhodlo o tom, že se stal jáhnem?

No asi potom sám toužil. A myslím, že jako tam byla mezi ním a jeho paní teda manželkou, že byla krásná dohoda, protože vím z Jihlavy ze zkušenosti, že někteří toužili být jáhny, ale

manželkám to jako nevyhovovalo. Ale jaké tam, myslím si, že tam už, nevím, jestli tam může být to manželské soužití, to asi ne. Že jako si dohodly mezi sebou, že budou jako bratr a sestra nebo tak. Já si to jako myslím, ale přesvědčená nejsem.

Ne ne, tam to funguje úplně normálně, to manželství pokračuje normálně dál.

Ano?

To si někteří lidi myslí, to jsem se teď s tím taky setkal.

To taky dost jsem se ptala na to. Všichni říkali no to ne, to tam jako ten styk fyzicky už nesmí být.

Ne ne, úplně normálně manželství pokračuje dál. Ta svátost vlastně zůstává svátostnou, to manželství je manželství, pokračuje dál.

Aha.

Akorát ten manžel k tomu přibere tu svátost jáhenskou. Takže zůstává manželem, všechno v pořádku, tam se vůbec nic nemění, takže tam je to úplně beze změny. Ale už jsem se s tím taky setkal, že si to lidi jak myslí, právě že přijal svátost

To musím podat dál. Všichni říkají, že to je oběť od té ženy.

Tak ona s tím musí souhlasit, že ten manžel se stane jáhnem. Tam ten souhlas musí být, to jo. Ale to je v podstatě všechno. Jak jsem mluvil třeba s těma jáhnama a jejich manželkama, tak tam ony vlastně říkají, že ta jejich svátost jáhenská, co přijal manžel. Takže i ony to vnímají tak, že jakoby ji přijaly ony samy. Že vlastně spolunesou to jáhenství, takže jakoby to prolínání tam je, ale jaqk říkám, to manželství pokračuje normálně dál. Tam se nic nemění.

Tak teď bych se Vás zeptal, pokud víte, samozřejmě co víte o tom, co ten jáhen vlastně dělá? Jakou činnost tady zastává. Co všechno je náplní jeho práce?

No, hodně pomáhá na té faře. A jako třeba když se pracuje na vydání nového Informátoru (místní farní časopis, pozn. zapisovatele), tak je asi tak nějak přispěje nějakým příspěvkem, ale hlavně spíš pomáhá při té, při tom rozložení a skládání a tak, ale jinak vidím ho tam dělat práce i takové jako třeba s elektrikou, jo, teď tam připevňoval do předsíně takové skříňky na papuče, protože to tam bylo rozházené, děti, prostě když to tak, málo kdy to po sobě někdy uklidí, tak aby to bylo kam schovat. Takže takové všechny práce pomocné, no a v kostele teda dělá ministranta, příslužuje při mši svaté, dělá ministranta, potom stará se vůbec o opravy v tom kostele, když jsou a při pohřbech pomáhá. Myslím, že těch funkcí má jako dost.

Jezdí třeba i po nemocných nebo tady v tom směru jak se stará o lidi.

Ano ano, když kněz třeba nemůže nebo není někoho, tak i tu bohoslužbu slova udělá. Misál, teda ráno se modlíme breviář, tak to taky vždycky přijde, odemyká kostel, popřípadě, když jsou k tomu ještě jiné ženy jako se starají o tady to, no a organizuje ten úklid, ty skupiny jednotlivé. Co je potřeba prostě. Je takovým pomocníkem jako, no.

Děkuji. A myslíte si, že to, co on tady zastává tu práci, že je to dobře nebo že to je to jeho místo, co by tady měl dělat?

Já si myslím, že to dělá dobře, že to dělá dokonce s nadšením, protože i promluvy ho pan děkan nechá místo svého kázání takzvaného. Tak má pěkné ty promluvy a líbí se mi na něm, že neopisuje doslova čtení, jo, při bohoslužbě a že prostě řekne na tom jakoby svůj rozbor toho evangelia. A mluví pěkně, je ho slyšet a má takový správný bych řekla přednes, jakoby těm slovům dává takový správný význam. Není to takové jako monotónní. Takže to se mi na něm líbí. A jinak je vstřícný, ochotný, když někdo něco potřebuje. Tak opravdu jako. Myslím si, že tady je dobře (smích).

Čili, už jste to tak trochu řekla, vnímáte, že je přínosem.

Ano. Takto, že je přínosem.

A jak třeba vnímáte ten vztah mezi knězem a jáhnem?

Myslím, že dobře, že to je dobré. Necítím nějaký jako pře nebo něco, ne.

Dobře. Já Vám moc děkuji tady za ten rozhovor. Jenom se Vás zeptám na pár statistických údajů.

Kolik je Vám let? Mně? 80.

Rodinný stav? Vdova.

Dosažené vzdělání? Reálné gymnázium.

Počet obyvatel farnosti? 10-50 tisíc

Na nedělní mši chodí kolik lidí? Poslední dobou lidí ubývá. Čím to je, to nevím, ale bývají, když jsou větší svátky tak to bývá plný kostel. Lidi tu bývají spokojeni.

Takže do těch 500 lidí? Určitě.

Dál pokračoval rozhovor volnou formou o životě respondentky...

Otázky a odpovědi:

Já tě tu vítám u našeho rozhovoru a děkuji, že jsi přislíbil účast. Chtěl bych se tě na začátek zeptat, jestli bys mi mohl nějak vysvětlit nebo když bys měl vysvětlit lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak každý kněz musí nejdřív projít tou jáhenskou službou, to studium pětileté mu končí tím jáhenským svěcením a pak vlastně se připravuje v nějaké farnosti, dívá se na toho kněze, jak vlastně působí v té farnosti a pak jsou ti jáhni, pokud, nebo vlastně vždycky jsou vysvěceni na kněze. No a u těch trvalých jáhnů je to vlastně už konečná, mají vystudované to samé jako kněží akorát pak (...) vlastně nevím vlastně. Jako nemůžou slavit eucharistii, můžou mít jenom bohoslužbu slova, podávat přijímání, můžou nebo čtou evangelium místo kněží, jsou takoví jako pomocníci nejbližší kněze.

Díky. Určitě znáš tady místního jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co si myslím, proč vlastně tuto jáhenskou službu dělá, co ho k tomu přivedlo? Proč se rozhodl být jáhnem?

No, že by si asi měl takové odhodlání dozvědět se více o církvi, tak šel studovat, a pak se rozhodl, že chce pomáhat asi církvi, že (...) a v Hranicích je to takové, že je to nerozjeté, takové uťáplé, že chtěl pomoci to rozvířit, ale jestli se mu to podaří, to nevím. Ale je to taky tím, že co si pamatuju byli tady tři kněží a najednou tady je většinou buď jeden nebo přijde nějaký kaplan na rok. Takže možná výpomoc.

Díky. Pokud tedy víš, tak jestli bys mi mohl říct, co všechno tady ten jáhen pro tu farnost dělá? Jaká je vlastně náplň jeho činnosti?

No takže myslím si, že má nějak na starost faru a chod fary v Hranicích a určitě teda každou neděli nebo každou mši čte evangelium. Každý týden se teda snaží kázat a takhle já bych řekl, že se třeba má starat o děti jako jáhen, že by to tak jako bylo, nějaké společenství, ale to tady v Hranicích se nepraktikuje.

Tys říkal, že má na starosti faru, to je jako administrativa?

No tak je tam jako kdyby normálně zaměstnanej. Je tam i pán. Kterej se stará o chod fary, ale stejně tak jako nějakou spíš takovou, administrativa jsou papíry to ne.

Když někdo přijde na faru o něco poprosit, o nějakou službu?

No tak to třeba, ale taky starat se o tu budovu té fary.

Takže materiální zajištění budovy.

No a o ten kostelíček nebo tak.

Díky. Myslíš si, že to, co dělá, že to je tak dobře nebo že by to mohl dělat jinak nebo že by se to mělo zorganizovat jinak tady ta jeho činnost?

No tak to je dost dané tím, že když přijde mladý jáhen na ten rok, tak je takový mladý svěží, ale ti trvalí jáhni jsou povětšinou už starší lidé, takže už se jako od nich nemůže asi očekávat, že by tady nějak se extra zapojoval, ale nevím teda jak je pan Strnad starej. Jako jo já když vidím, když tady byl Faťa, tak to bylo společenství každou neděli, vtipné kázání, tak to do toho kostela děti chtěly chodit nebo tak, jo. Teď to myslím nefunguje. No tak je to taková výpomoc i otcí s podáváním přijímání, tak.

Takže v podstatě ten jáhen co tady je, tak to co dělá vlastně je tak jakoby to co by měl dělat?

Tak on je takový nevýrazný. Nevím co dělá, ale ničím mě neupoutal, že bych řekl: to udělal on. Jediný tak čte evangelium a podává přijímání. To je jediný co vím. A ještě zpívá na celej kostel, mimo záznam (smích).

Myslíš si, že to cos ted' řekl, asi aktivní není. Že je dobře, že v té farnosti působí? Že je nějakým způsobem přínosem pro tu farnost?

No tak myslím si, že určitě otcí děkanovi ulehčí práci, protože těch farností tady je hodně a myslím si on mívá v nějakých těch kapličkách bohoslužby slova, když třeba otec nemůže. A jinak jako nevím. Jinak jako nevím co on tak má mimo ty mše za úkoly.

Má dojem, že panu faráři a tomu jáhnovi se vzájemně dobře spolupracuje?

No tak on je takový tichý duchem, otec děkan nemá rád, když ho někdo svým elánem zastihuje, takže myslím si, že s panem Strnadem

Typově si vyhovují?

Jo to jo.

Dobře díky. To je z té podstatné části všechno. Takže díky za to.

Ještě se tě zeptám:

Pohlaví jsi muž

Kolik je ti let? 20.

Stav. Svobodný

Nejvyšší vzdělání? SŠ s maturitou

Zaměstnání? Student.

Farnost, kde chodíš do kostela tak chodíš často nebo málo, ty stuiduješ mimo že takže spíš míň

Počet obyv. je 10-50 tis.

Do kostela chodí kolem 500. Takže díky za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak jáhen to je vlastně ženatý muž a může dělat jenom některé úkony v kostele při bohoslužbě, kdežto kněz je svobodný muž a může dělat, dá se říct všechno v kostele

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč to dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Asi je k tomu přivedla víra, asi to že dostatečně věřili a chtěli pro svoji farnost udělat víc. Chtěli lidem asi předat to, co v sobě mají. Nebo něco takového.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak výčet činností neznám jejich, ale vím, že mají nějaké bohoslužby, když nemůže kněz, takže vlastně jáhen jede a slouží jenom bohoslužbu, protože nemůže vlastně sloužit celou mši. Takže takhle no.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Já myslím, že je dobře to, co dělají určitě, protože některým lidem nemůže být sloužena celá mše svatá, takže aspoň takto mají nějakou vlastně bohoslužbu nebo něco. A jestli by mohli dělat něco víc nebo něco jiného...já myslím, že toho mají docela dost a něco jiného pokud by měli více času nebo pokud mají volný čas, takže jim to může svůj volný čas nějak...že ho prožívají správně tak, jak by to mělo být a že se snaží dělat maximum pro farnost.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Jak už jsem říkal, tak určitě je to dobře pro tu farnost, protože jsou nějaké kostely, kde, jak říkám, kněz nemůže, takže ten jáhen má určitě volno, nebo když má volno, tak jede aspoň odsloužit tu bohoslužbu, takže si myslím, že je to určitě dobře.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Tak já myslím že jako v každém vztahu je to určitě obtížné, občas jsou takové obtížné chvílky, kdy prostě to trochu skřípe ale já si myslím, že pokud jsou lidi rozumní, tak se dají domluvit a myslím, že tady je to tak, že se dají domluvit, že se domluví a že to prostě funguje

Statistické otázky:

1. pohlaví – muž
2. věk – 21 let
3. rodinný stav – svobodný
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – student
6. farnost:

- respondent zde do kostela chodí: minimálně jednou týdně
- počet obyvatel farnosti: do 10 000
- nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jak byste vysvětlil – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak jak bych to vysvětlil. Jáhen může sezdávat, může křtít, může pochovávat, ale nesmí ...může sloužit při mši svaté, ale nesmí zpovídat a nesmí jako proměňovat.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč to dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Tak oni byli jako církevní...ten první jáhen Toník Glogarů, ten je, ten má bratra kněze a tři bratrance má kněží, takže z té rodiny Glogarů jsou čtyři kněží plus jeden jáhen. Tak zpíval ve schole a jezdil do Olomouce jednou za týden na to jáhenské ...tož jako a ti druzí. To byl zase Toník Urbanů, syn kostelníka, který sloužil x hodně roků ve Španělské kapli, tak také on to asi...kamarádili a Jarda Boků ten nevím jak to, ale asi se na to chtěl dát... no asi měl povolání nebo posláni.

Mohl byste mi něco říci o tom, co všechno pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak oni slouží při těch mších svatých, čte evangelium, střídají se, ale jak jich je třeba, tak jich není, protože oni jsou pracující. Tak Jarek není, ale Jarek má zase slouží v Příboře, on má Příbor, tak on sem tam vždycky v pátek přijde, má kázání, může kázat a podávají svaté přijímání, roznášejí svaté přijímání, do Morova a do těch, kde lidé nemůžou přijít, tak to všechno dělají jako jáhni. A k tomu ještě vyučují. Jako náboženství.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslel, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tož ono, jak, pokud je zaměstnaný a oni mají rodiny, tak ona ta rodina také potřebuje svoje, že a ten, takže on se nemůže, to není jako závazek, aby celý den obětoval pro Pána Boha, no.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Tak něco je přínosem, jenomže jak to je trvalý jáhen, on z něho může být kněz, kdyby mu manželka zemřela, to je druhá věc, ale kdyby ...my už tady nedostanem jako jáhna jako před, jak se to řekne, před svěcením ten rok. Takže ten jáhen co tady byl, tak ten už pracoval v kanceláři a jako už zastával celodenní službu. Nýbrž oni v té kanceláři nepracují a dělají jenom to, co dělají. No tak nijak...tož pomůže také, to je jasný, že. Při tom svatém přijímání podává a jedno k druhému.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Jo, tak u nás jak to vidím, nemají žádné rozpory to..no nic o tom nebudu mluvit a opravdu jako spolupracují dobře. No tak myslím, že dobře. Já tak do nich nevidím.

Statistické otázky:

1. pohlaví muž
2. věk – 73 let
3. rodinný stav – ženatý
4. dosažené vzdělání – vyučen
5. zaměstnání – důchodce
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis. (přesněji kolem 30tis.)
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Rozdíl mezi knězem a jáhnem je takový, že vlastně jáhen i když příslužuje při mši, tak vlastně nemůže dělat všechno, co dělá kněz. To znamená, že jáhen nemůže například zpovídat, nemůže dávat rozhřešení lidem.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč to dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Znám všechny tři osobně, ale abych řekla pravdu, co je k tomu přivedlo, takhle to nějak nevím. Myslím si, že určitě asi viděli nějakou, prostě že chtěli pomoci nějak ve farnosti, pomoci vlastně knězi, protože naše farnost je rozsáhlá, tak vlastně určitě je vedla tahle myšlenka pomoci mu vlastně s tou farností, s prací kolem věřících a podobně. I třeba, protože jeden jáhen se stará o farní časopis, takže vlastně i třeba...aby prostě farnost byla živější, aby se v ní něco dělo, nebo aby i farníci prostě věděli, že v rámci toho farního časopisu co třeba se děje, nebo víc nějak se k nim dostávali informace.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Takže, co dělají jáhni. Chodí do nemocnice za nemocnými, potom, jak říkám, jeden se angažuje ve vydávání toho časopisu...našeho Okénka, také vlastně jeden učí náboženství starší ročník a vlastně starší ročník jako na základní škole plus středoškoláky, takže se vlastně věnuje i po téhle stránce mladým dospělým.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě toto nebo byste myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

Tak já myslím že určitě všechno to co dělají, že je určitě prospěšné a přínosné pro farnost. Něco navíc, teď nic prostě v současné chvíli mě nenapadá, čím by mohli více obohatit farnost

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Jako myslím si že určitě jáhen ve farnosti jako takový, že je dobré, protože může i nějakým způsobem třeba pomoci někomu i v rodinách třeba řešit nějaké problémy, že třeba můžou k němu být víc otevřenější, že třeba ho víc tak znají než třeba kněze, že jo, prostě otce. Myslím si, že je to pro tu farnost jako tak prospěšné, že vlastně i tím, že jich je třeba více, tak můžou si třeba rozdělit tu službu více mezi sebe, že třeba nemá jenom jeden hodně povinností, že prostě se můžou spolu domluvit a můžou si to nějak rozdělit mezi sebe.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Tak nevím, na tuhle otázku nedokážu odpovědět, protože nejsem třeba ani ve farní radě, nejsem nijak zapojená jako ve farnosti, že bych jako něco dělala pro faru, takže tohleto prostě nevím

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 37 let
3. rodinný stav – vdaná
4. dosažené vzdělání – vyšší
5. zaměstnání – pracující
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: každou neděli, občas přes týden
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila – třeba lidem, kteří nechodí do kostela – Jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Tak jáhen je takový předstupeň kněžství si myslím, že to je nějaká příprava toho člověka na věčný slib Bohu. Trvalý jáhen má ženu, má děti a přesto prostě pracuje v té farnosti, je tomu knězi k dispozici má nějaké úkoly a postavení.

Určitě znáte pana jáhna, který slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč to dělá? Co ho k tomu přivedlo?

Já si myslím, že i nějak ta životní cesta, že to tak prostě cítili, vnímali. Podle mě pochází ze silně věřících rodin a třeba je nenaplnovalo jenom se účastnit bohoslužby, mše svaté jako ostatní lidi a chtěli být při tom sloužení, třeba to mohl být jeden z důvodů.

Mohla byste mi něco říci o tom, co všechno jáhen pro vaši farnost dělá? – Samozřejmě, co z toho víte, pokud to víte...

Tak slouží bohoslužby, dále chodí třeba i do kaplí sloužit mše, do nemocnice, starají se o nemocné, dále taky mládež, o ministranty, pořádají různé akce.

Myslíte si, že je to tak dobře, že dělá právě to nebo byste myslela, že by to mělo fungovat trochu jinak, že by mohl dělat něco jiného, nebo že by se to mohlo jinak zorganizovat, co si o tom myslíte?

No já si myslím, že dělají podle mě toho dost a na to, že mají ještě svoji rodinu, o kterou se musí starat, že musí být výdělečně činní, že mají i své zaměstnání k tomu, tak si myslím, že to je docela velká zodpovědnost a dělají to podle mě svědomitě a dobře.

Myslíte si, že je pro vaši farnost dobře, že zde máte jáhna, nebo je to jedno? Čím je přítomnost jáhna přínosem? Co si o tom vy osobně myslíte?

Já si myslím, že u nás je dobře, jak to je, kolik jich máme, protože vím, že v Příboře zemřel zhruba je to rok a půl kněz a po tu dobu, co tam nebyl nasazený další kněz, tak tam vlastně každou mši dojížděl trvale jeden náš jáhen a dnes i když už tam mají svého kněze, tak tam stále jezdí každou neděli. Takže je to také velká služba.

Máte dojem, že se panu faráři a vašemu jáhnovi vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že je to obtížné? Proč?

Já si myslím, že si rozumí.

Statistické otázky:

1. pohlaví – žena
2. věk – 21 let
3. rodinný stav – svobodná
4. dosažené vzdělání – střední
5. zaměstnání – studentka
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.50

Otázky a odpovědi:

Dobrý den. Rád bych se Vás zeptal, jestli byste mi vysvětlila, nebo jak byste vysvětlila třeba lidem, kteří nechodí do kostela rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Řekla bych jim, že kněží se nemůžou ženit a jáhni ano. A jáhni nemůžou vést mši sami, ale některé ty obřady jo. No, nevím jinak.

Určitě znáte tady vašeho pana jáhna. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá, co ho k tomu přivedlo?

To nevím vůbec.

Proč myslíte, že to dělá?

Aby vypomohl ve farnosti otci a tak. Asi ho to i baví.

A mohla byste mi říci něco o tom, co všechno tady jáhen pro farnost dělá, jaká je náplň jeho činnosti?

No tak je tu skoro na každé mši a tam pomáhá otci a taky často chodí na křížové cesty a i s lidmi se tak baví, když máme opékání nebo tak, no. Jinak pomáhá dost.

A myslíte si, že dělá dobře právě to, co dělá nebo by mohl dělat ještě něco navíc, něco jiného?

No, nemusel, stačí myslím. On toho dělá dost.

A myslíte si, že je pro farnost dobře, že tady má jáhna nebo je to jedno? Čím je ta přítomnost jáhna přínosem pro farnost?

No že prostě pomáhá tomu otci a že otec toho nemá tolik.

A vy třeba jako farníci vnímáte, že to je dobře nebo co je přínosem pro farníky?

No že někdy on má kázání, tak můžeme slyšet jakože odlišné typy kázání, tak.

A máte dojem, že spolupráce se knězi a vašemu jáhnovi daří dobře nebo třeba někdy to skřípe, je to obtížné?

Nevšimla jsem si. Myslím, že spolu vychází dobře.

Tak děkuju za rozhovor.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 18
3. rodinný stav: svobodná
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Označení rozhovoru: farnik-rozhovor-č.51

Otázky a odpovědi:

Dobrý den, mohl byste mi říct, jak byste vysvětlil třeba lidem, kteří nechodí do kostela, jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

No jáhen, vnímám ho spíše jako takového pomocníka kněze, má jenom omezené pravomoce, že nemůže samostatně sloužit mši svatou, může ale podávat svátost eucharistie a asi tak, no.

Určitě znáte tady vašeho jáhna. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá, co ho k tomu přivedlo?

No kdysi děda robil na hutích a tam se mu mohlo zdát, že ho k tomu ani nic nevedlo, nicméně teďka v pozdějším věku pracoval na biskupství, vypomáhal tady v kostele jako kostelník, takže si myslím, že vlastně tak viděl, co tady v té farnosti chybí a vzhledem k tomu, že má k té práci i jisté předpoklady, tak možná i proto se rozhodl a cítil nějaké povolání pro ty činnosti.

Mohl byste mi říct něco o tom, co všechno tady pro vaši farnost jáhen dělá?

Co tak já vím, tak občas vypomáhá kostelníkům, pokud je třeba a hlavně objíždí domy s pečovatelskou službou, kde lidem nosí eucharistii a charitní domy a tak podobně.

A myslíte si, že je dobře, že dělá právě to, co dělá nebo by třeba mohl dělat ještě něco jiného? Mohlo by se to zorganizovat nějak líp?

Já myslím, že to dělá dobře, jelikož Otec by sám na to asi nestačil, myslím, že tam hraje docela důležitou roli. To rozdělují mezi sebe všechno.

A myslíte, že pro farnost je dobře, že tady má jáhna nebo je to jedno?

Určitě je to dobře, je to celkem velká farnost, takže je to přínos.

A čím je ten jáhen přínosem?

No hlavně tou výpomocí panu faráři a taky určitě že lidi vlastně žije tady dlouhou dobu, takže se s ním znají, vlastně více než s panem farářem.

A máte dojem, že panu faráři a vašemu jáhnovi se vzájemně dobře spolupracuje nebo si myslíte, že spolupráce je třeba obtížná?

Já si myslím, že ano. Vlastně jsme měli vždycky štěstí na kněze, kteří byli takoví, rádi spolupracovali, včlenili se do kolektivu, takže s tímhle nebyly problémy.

Tak děkuji za rozhovor.

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 20
3. rodinný stav: svobodný
4. dosažené vzdělání: střední
5. zaměstnání: student
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: neví
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Dobry den. Rad bych se Vas zeptal na par otazek ohledne trvalého jáhenství. Mohla byste mi říci, jak byste vysvětlila třeba lidem, kteří nechodí do kostela jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Rozdíl je ten, mezi knězem a jáhnem, že jáhen je nápomocný knězovi a může jako bohoslužbu slova mít, nemůže mít obětování, zpovídat nemůže, ale je to veliká pomoc pro kněze ve farnosti.

Určité znáte tady vašeho trvalého jáhna, který tady občas slouží ve vašem kostele. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá, co ho k tomu přivedlo?

No já jako osobně nevím, co ho k tomu přivedlo, ale známe se 40 let a dokonce i naše děvčata s jeho nejstaršíma děvčatama chodí do třídy a si myslím, že je jeho rodina jako dobrá, hodná. A on se snaží jako opravdu, to jsem byla úplně překvapená že pět dětí mají a že on má kolem šedesátky a že začal studovat to jáhenství, že to je veliká oběť jako pro něho, i má svoje problémy, že je i nemocný i tak, ale opravdu se snaží. A další věc, já osobně, protože často chodím po nemocnicích, takže chodí za mnou se svatým přijímáním že kolikrát otec třeba nemůže, jo takže on je velice nápomocný tomu knězi ve farnosti.

A mohla byste říct, co všechno tady pan jáhen pro vaši farnost dělá?

No, sám jako bohoslužby slova neslouží, ve středu mívá kázání a krásné kázání, to strašně ráda chodím jako, poslouchám ho jak on to jako má připravený a to samé dělá pro otce, že chodí se svatým přijímáním po domovech důchodců, po nemocnicích. On chodí tam na Zelenů ulicu, tam je takový dům charitní, tam mají aji mše, s otcem tam chodí pravidelně jednou za měsíc a tak, takže má dost toho jako chodit po těch s podáváním svatého přijímání a tak jako. Věnuje se tomu myslím, že má dost toho a že je nápomocný tomu otcovi našemu.

A myslíte, že je dobře, že dělá právě to, co dělá nebo byste myslela, že by to mohl dělat i nějak jinak, že by mohl dělat něco jiného? Nějak to lépe zorganizovat?

Nemyslím si. Já myslím, že dělá to moc dobře. Nakonec teď to může jako opravdu se tomu věnovat a věnuje se, protože on má už děti dospělé, jsou pryč z domu, takže to je pro něho on se v tom jako cítí a vidí dobře, takže asi tak.

A myslíte si, že pro vaši farnost je dobře, že zde má jáhna nebo je to jedno? Čím je jáhen přínos pro farnost?

No, je to určitě, říkám jako, že pro toho kněze, protože my měli tady do toho roku devadesát jako byli vždycky kněží. A zdá se mi že do kostela chodilo více lidí za totáče než teď a pro toho kněza to bylo strašný, měli jsme vesměs staří byli tady, ale sice potom jako v tým devadesátým roce byl přes (...) před tím jo František Lobkowitz jak knězem tady náš biskup že z (...) a měl toho moc, protože ještě měl nakonec víc mší než je teď. Protože ještě chodíval do Hošťákovíc, teď už je tam jako kněz v Hošťákovících a právě, že to bylo vůbec když byly svátky nebo aj tak, tak fakt musel aj v tej zpovědnici musel tolik tvrdnuť času a s tím svatým přijímáním to nebralo konce a starý člověk když stojí, tak určitě to bylo strašně pro něho jako vysilující. Je pravda, že v devadesátým roce tu nastoupil jáhen, on už asi byl jáhnem jako ale nemoh to dělat nebo něco to nevím, tak trochu lidé jako takový ostych měli, že je ženatý a nechtěli jako cúvali, ale museli kněžimu říct, že to tak teď bude, že jako toto, takže já osobně ne. Já jako opravdu říkám, že je nápomocník knězovi a že jsme spokojeni určitě všichni tady v naší farnosti lidé jako. Takže tak asi.

A máte dojem, že panu faráři a panu jáhnovi se vzájemně dobře spolupracuje?

Určitě, protože se spolupracuje, neměl s nikým žádné problémy s žádným knězem. Jednak že za tu dobu co on je jáhnem byl jen otec (...) tady, za tu celou dobu, takže až teď co máme otce Vladimíra, takže ale s otcem Radkem jo, myslím si, že každý by šel na každý člověk, takže nemáme problémy jako opravdu nemáme.

Děkuju za Vaše odpovědi.

Statistické otázky:

1. pohlaví: žena
2. věk: 62 let
3. rodinný stav
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: důchod
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říct, jak byste vysvětlil třeba lidem, kteří nechodí do kostela jaký je rozdíl mezi knězem a jáhnem?

Jaký je mezi knězem a jáhnem. No tak kněz má svý povinnosti, má toho trošku víc a jáhen mu vypomáhá. Takové jáhenské ty služby a navíc chodí k nemocným lidem, když knězovi též pomáhá, když kněz nemůže, tak vypomáhá knězovi, že chodí po nemocných lidech.

Určitě znáte tady pana jáhna místního vašeho. Co myslíte, proč tuto službu jáhna dělá, co ho k tomu přivedlo?

No protože slouží Pánu Bohu, za první. A za druhé, my jsme rádi, že ho máme a pomáhá kněžím a lidem a nám svěřuje se že, se všeckým a my jemu zas pomáhá... my jsme rádi, že ho máme a vážíme si ho, protože já si myslím, že tady na ostravsku, tak mezi těma jáhnami, ne že bych jim ubližoval nebo něco, ale je vynikající a je dobrý a spravedlivý a patří Panu Bohu a Panně Marii, že, modlí se aji za nás a my za něj.

A mohl byste říct něco o tom, co všechno tady pan jáhen pro vaši farnost dělá?

Hodně dělá náš pan jáhen. Opravdu aj navíc ještě, má službu takovou, že tady pro opravy kostela, že a tak dále, navíc vede nás k službě, že, navíc já mu tady pomáhám třeba kolem kostela seču zahradu a modlí se za nás a my za ňho v kostele, když třeba nějaká pobožnost, tak nás vede k tomu a opravdu vážíme si našeho otce.

A myslíte si, že je dobře, že dělá právě to, co dělá nebo že by mohl dělat ještě něco jiného. Mohlo by se to nějak lépe zorganizovat?

No já myslím, že toho dělá až moc pro nás a my jsme spokojeni s ním opravdu. Já myslím, že dělá dost pro nás aj moc.

A myslíte si, že pro farnost je dobře, že tady má jáhna nebo by to bylo jedno?

No já si myslím, že jo, protože předtím, když nebyl pan jáhen, takže ten pan kněz, otec náš, že měl toho moc a je dobře, když ta spolupráca je mezi nima opravdu, jeden druhému pomáhá, to je, máme to s vrchu ten Boží dar, že nám toho jáhna dali, našeho pana (...).

Máte dojem, že panu faráři a vašemu jáhnovi se vzájemně dobře spolupracuje. Nebo třeba mají nějaké potíže?

Až moc, až moc se dobře pracuje. Což já jich znám tak opravdu moc, aj otec Jiří co tu byl tak moc dobře se jim pracovalo.

Statistické otázky:

1. pohlaví: muž
2. věk: 65
3. rodinný stav: ženatý
4. dosažené vzdělání: základní
5. zaměstnání: důchod
6. farnost:
 - respondent zde do kostela chodí: často
 - počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
 - nedělní mše se účastní lidí: do 500

PŘEPISY VÝZKUMNÝCH ROZHOVORŮ VEDENÝCH V RÁMCI EMPIRICKÉHO
VÝZKUMU S NÁZVEM PERCEPCE DIAKONÁTU DUCHOVNÍMI ČESKÝCH A
MORAVSKÝCH DIECÍZÍ

Odpovědi biskupů / biskupských delegátů

Označení rozhovoru: Biskup.delegát-rozhovor-č.1

Otázky a odpovědi:

Víte kolik trvalých jáhnů působí ve vaší diecézi?

Takže v naší brněnské diecézi působí přesně 40 jáhnů a další se samozřejmě připravují v programu.

Dá se říct, jak to odpovídá počtu farností, jestli třeba ve většině farností je to jedna farnost – jeden jáhen nebo je několik farností, kde je jáhnů víc, dá se to nějak takhle říct?

No tak samozřejmě v Brněnské diecézi máme přes 300 farností, takže když srovnáme 300 farností a 40 trvalých jáhnů, tak je jasné, že není v každé farnosti.

Jasně.

Odpovídá to samozřejmě taky situaci těch jednotlivých farností, že pokud je ta farnost živější, tak už třeba trvalého jáhna má. Výjimečně mají někde dva jáhny, ale to je opravdu spíš výjimka. Asi tak.

Tak je vlastně taková disproporce počtu farností vůči počtu jáhnů. Myslíte si tedy, že ten aktuální počet je dostačující nebo by se v diecézi uplatnilo jáhnů víc?

Tak samozřejmě, že by se jáhnů uplatnilo víc, jako já myslím, že ten stav odpovídá reálným možnostem, jak na ty kandidáty, tak vůbec na ty, kteří se podílejí na té formaci, takže by bylo žádoucí, aby těch jáhnů bylo víc a aby je k tomu povědomí o jáhnech a rozvoj jáhenské služby nějak došlo a pokračovalo se v ní.

Dobře. V čem si myslíte, že by třeba bylo dobré tu službu rozvíjet nebo ten počet jáhnů jako posílit.

Tak ono je samozřejmě potřeba, aby byli vhodní kandidáti, tak je potřeba vůbec tak jak jsem to říkal rozvíjet povědomí o té službě aby byli ti kterým na té farnosti nějak záleží, ono nejde o to, aby se ti kandidáti na jáhenskou službu nějak pro to rozhodovali sami, ono je spíš lepší, když už nějak v té farnosti a v tom společenství jsou, osvědčí se v něm a pak jsou nějak i pověřeni farářem, který má farnost na starosti, jsou vybidnuti nebo pozváni k tomu, aby se dál té službě věnovali, už ne jenom jako že jsou v té farnosti, ale aby byli přímo pověřeni, aby přijali i jáhenskou službu a tady toto samozřejmě potřebuje formaci, jako bych řekl ještě ve spoustě farností spíš jako není to povědomí o jáhenství dostatečné, že ani neví, že jáhni jsou, oni se s nimi nikdy moc nesešli. Kněží někdy také ne vždycky úplně správně jáhenskou službu chápou a tady překonávat tuhle nedostatečnou vzdělanost nebo to povědomí, tak samozřejmě vyžaduje úsilí, vyžaduje čas a nejde to hned. Bylo by lepší, kdyby se to podařilo jasněji, ale zatím ta realita je taková, jakou máme.

Dobře, pojďme ke třetí otázce. V jakých oblastech pastorační trvalí jáhni v brněnské diecézi působí?

Tak nevím, jestli se mi podaří vyjmenovat úplně všechny oblasti, protože těch oblastí je opravdu dost. Samozřejmě, že většina těch jáhnů působí ve farní pastorační, pomáhá nějak kněžím v pastorační službě a vedení té farnosti. Pak jsou také jáhni, kteří se více starají o nemocné, ať už službou v nemocnici nebo pokud jsou to větší farnosti, tak pomáhají s nemocnými ve farnosti, těm kněžím. Máme jáhny, kteří působí jako vojenští kaplani v Armádě ČR. Máme jáhny, kteří pomáhají ve vězeňství. Máme jáhny, kteří jsou nějak víc zaměřeni na charitu, působí i v charitě. Máme jáhny, kteří působí v médiích. Určitě jsem na něco zapomněl.

Nevadí. Tak další otázka je zaměřená na koncepci diakonátu ve smyslu v čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby, tzn. jak ta formace probíhá. Vy už jste to trošku naznačil, tak jestli to můžete teďka shrnout.

Tak formace jáhnů celkově předepsaná schválenými směrnicemi pro formaci jáhnů vydanými Českou biskupskou konferencí, takže ten rámec je jasný. Myslím si, že u nás celkem se daří nějak jít v rámci těchto směrnic. Co se týká té formace, ta intelektuální formace je svěřena hlavně Teologické fakultě v Olomouci, takže ti kandidáti procházejí studiem na teologické fakultě většinou, pokud vím, tak v současné době jsou to bakalářské programy, v některých magisterské programy. My máme teď výhodu, co vím o tom, jak se připravují současní kandidáti jáhenství, tak Teologická fakulta v Olomouci umožňuje studium v Brně, dálkově. Ta lokace je tady, je to výrazné usnadnění, protože samozřejmě pro většinu těch možných kandidátů pro jáhenství je obtížnější studium někam daleko dojíždět. Oni mají v drtivé většině rodiny, takže tato obtíž je tady překonána tím, že to mají v Brně, což je obrovská výhoda. Co se týká té ostatní složky formace pastorační a lidské, tak tu má na starosti kněz, který je pověřený formací těch jáhnů. Oni se pravidelně setkávají, mají pravidelná setkání. Původně to bylo na konci pracovního týdne, mám dojem, že v pátek odpoledne. Teď se udělalo to, že je tam ten projekt, aby byli delší dobu společně, čili mají společné víkendy.

Takže tam se jedná už o ustanovené jáhny.

Ne, já teď myslím formaci těch, kteří se na svou službu připravují v tom formačním programu, který směřuje tedy na přípravu budoucích trvalých jáhnů, tak je to celkem předepsáno. Pokud se týká té stálé formace těch, kteří už přijali jáhenské svěcení, tak tam samozřejmě v rámci jejich pracovního vytížení a možností, jsou zváni na formační programy, které poskytuje diecéze pro kněze a jáhny. Tam je někdy problém v tom, že to bývá obvykle v pracovní dobu, čili ne všichni se mohou účastnit, nicméně na všechna takhle setkání jsou zváni. Potom mají samozřejmě možnost nějak i se scházet sami v menších skupinkách, vím že tady v Brně určitě jedna je, že se schází. Jsou zváni na pravidelná setkání jáhnů, která jsou minimálně dvakrát do roka, která jsou buďto s biskupem nebo se mnou, kde tráví skoro celý den společně, kde jsou všechny ty složky, ať společné slavení mše svaté, duchovní program, samozřejmě i nějaké vzdělávací program. Takže takhle možnost je a oni samozřejmě někteří se podílejí na tom životě toho místa, třeba děkanátu, čili třeba tam jsou taky pravidelná setkání kněží, kde ti jáhni mají přístup, takže co se týká pravidelných měsíčních rekolekcí, tak vím o tom, že většina se jich tam taky účastní, kde samozřejmě je taky formační složka a kde je taky připravená nějaká přednáška, buď pastorační, liturgické na nějaké téma psychologické, takže i na tomhle. Myslím si, že kdo má zájem, protože samozřejmě ta stálá formace těch jáhnů je v první řadě taky i jejich zodpovědnost, tak myslím si, že si s té nabídky, která je, můžou vybrat. Asi tak.

Dobře, tak děkuji za odpověď a pojďme o poslední otázce. Chtěl bych se zeptat na váš pohled na jáhenskou službu v České republice. Čemu si myslíte, že by se trvalí jáhni měli věnovat především, kde si myslíte, že je to jejich místo. Na co by se měli případně zaměřit. Jestli to jde nějak říci.

No já nevím, jestli mohu mluvit o tom čemu by se mohli věnovat v České republice, já myslím že mohu říci, čemu by se měli nebo co je takový priority, co máme tady aspoň v diecézi. Kdybych mluvil spíš za diecézi než za Českou republiku, já myslím že, když byla obnovena služba jáhenská služba, tak ze začátku byl takový spíš kladen akcent přirozeně na tu službu liturgickou a službu u oltáře a u těch, kteří byli vysvěceni dříve, tak myslím si, že to bylo výrazněji zdůrazněno. Oni v té mentatě tak trochu vyrůstali, tam ten pohled na to, že oni jakoby tak trochu nahrazují ty kněze, tam kde je nedostatek, tak toto se snažíme nějak bych řekl vyvážit nebo ne-li potlačit, já si myslím, že ta služba jáhna je v tom farním společenství a pro to farní společenství vytvářet farní společenství asi tak nějak v intencích, já nevím jestli znáte knihu pátera Jiřího Káni..??, který je z Brněnské diecézi, má takovou malou knižičku „Jáhni a my“. A myslím si, že ta myšlenka, že ten jáhen je někým kdo nějak vychází z toho společenství farního, v něm nějak vyrůstal, v něm nějak žije, je tam nějak stabilní, dobře to společenství zná a může vytvářet nějak jednotu toho společenství, která samozřejmě se i odvíjí od slavení eucharistie, on nějak je tím, kdo pomáhá tomu knězi nebo tomu, komu je svěčena ta farnost – faráři vytvářet to společenství. Ten kněz má samozřejmě taky zodpovědnost to společenství vytvářet, ale on tam není tak dlouho, ti kněží se v těch farnostech střídají a je tam lepší, když je tam někdo, kdo je tam může zajistit i tu kontinuitu. Kdo víc zná tu farnost a je někým kdo tam může přijít i k těm kteří jsou potřební. Ví, že někdo chybí a že je mu potřeba pomoci. Může přispívat k vytváření jednoty tam, kde ta farnost je nějak rozdělená. Ta služba i toho usmíření je, si myslím, taky důležitá. Pomáhat nějak tomu knězi nejenom nově přichozímu, ale každému, aby nějak i mohl víc žít s tou farností, zprostředkovávat mu kontakt s tou farností. Toto všechno si myslím, že jsou oblasti, které jsou velkou šancí pro ty jáhni, kteří zvlášť teda působí ve farní službě, farní pastoraci, která se daří a teď zvlášť kteří byli vysvěceni nedávno nebo nejsou dlouho, tak si myslím, že se daří pomalu vytvářet. A toto si myslím, že je takových jeden z akcentů, který je na ty jáhny

kladen, nebo si myslím takovou velkou šancí pro ně. Samozřejmě otázka je po tom pro ty, kteří způsobí spíš bych řekl v takové té službě pro diecézi, kteří jsou blíží k biskupovi. Tam samozřejmě i tyhle hledat a vytvářet, ti zas mohou v rámci diecéze zprostředkovávat kontakt mezi tou oblastí, která je jim blízká, kde jsou doma a církví. Takovou prodlouženou rukou církve. Ani nějak oficiálně patří k té církvi, zastupují ji, patří nějaký k hierarchii, k vedení církve a myslím si, že toto je taky šance. Jde to pomalu, není to snadné. Myslím si, že takovou obtíž trochu je nějak jak zefektivnit to, aby se dařilo vyhledávat ty vhodné kandidáty pro tu službu, tedy ty kteří se už nějak osvědčili ve službě v životě té farnosti, už pro tu farnost něco dělají, nežijí si víru jako nějakou soukromou věc. Nadsazují se pro to společenství, jpro církev a nějak jsou obdarováni, mají nějaká charismata, která mohou pomoci celé církvi vyhledávat tady tyhle, povzbudit je k tomu, aby pokračovali dál v té formaci, aby se pro tu službu rozhodli jako jáhni a pak jim pomáhat v tom, aby se podařilo překonat to, že oni samozřejmě mají zaměstnání, mají rodinu a teď absolvovat ten formační program není úplně snadné. Ono je to velká časová zátěž a když vezmete vlastně každých 14 dní nebo to mají dálkově studium na teologické fakultě. Teď teda nemusí dojíždět do Olomouce, mají to tady v Brně, ale i tak je to velká časová zátěž. Pak ještě samozřejmě mimo to ty pravidelná formační setkání už mimo to by měli nějak dál žít v té farnosti, protože oni se nemohou během té formace z té farnosti nějak vzdálit, to co už dělají jen pokračovat a ten zápoj do té jejich služby i tu rodinu, protože tam si myslím samozřejmě, že ta rodina nutně patří k té službě, k té identitě té služby. To není služba jen toho jáhna, ale vlastně celé té rodiny, i manželky, týká se to celé rodiny i těch dětí a toto všechno skloubit je bych řekl docela obtížné a ne vždy se to daří překonávat. Na jedné straně víc to povědomí o tom, že tahle služba v církvi je, to je jeden z velkých úkolů a potom pomáhat těm, kteří by mohli být za a) je tedy vyhledávat motivovat to společenství, to aby je vysílalo té službě a pak třetí oblast pomáhat jim k tomu, aby ten formační program nějak, aby k tomu našli odvahu a aby ho zvládli.

Tak já vám děkuji za odpovědi, chci se ještě zeptat, zda byste rád ještě něco doplnil k této problematice trvalých jáhnů ať u už v diecézi brněnské nebo v České republice, něco co považujete za důležité a třeba dosud nezaznělo nebo co se nepodařilo těmi otázkami pokrýt.

Myslím si, že celkem všechno, že snad jsem se dotkl všeho, co jsem nějak chtěl.

Dobře, děkuji.

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi říci, jakou máte ve Vaší arcidiecézi koncepci diakonátu?

V poslední době přibývá jáhnů, kteří těžiště své práce mají mimo církevní prostředí, a to myslím, že je jádro věci, protože dost dlouhou dobu trvalo, že po roce 1990, kdy byla opět možnost světit trvalé jáhny, že jejich služba se soustřeďovala většinou na liturgickou službu, na katechetickou službu uvnitř společenství, zatímco dnes pomalu přibývá těch, kteří neopomíjejí tu liturgickou službu, ale jejich těžiště je v konkrétním světském prostředí na pracovišti, kde jsou a kde vydávají svědectví. A to myslím, že je důležité rozvíjet, že nelze zůstat jenom u stupně, kdy ta služba je omezována na bohoslužebnou službu, na katechetickou službu uvnitř církve, ale jáhen je ten, který je spojnicí mezi církví a mezi společnostmi. Mezi prostředím sakrálním, prostředím profánním. Mezi prostředím společenství a kontakty mimocírkevní společenství s jednotlivci. Toto přemostění je třeba stále a stále více zdůrazňovat.

V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče o již ustanovené jáhny?

V naší arcidiecézi trvá ta příprava 4 roky. První rok je věnován duchovní formaci, aby se kandidát naučil vnímat svoji službu z duchovního hlediska, to znamená, vedl takový opravdu bohatý duchovní život. Nechal se inspirovat rozjímáním pravidelnou modlitbou a ty další 3 roky potom už jsou praktičtější, kde je zdůrazňován úkol katechetický, to znamená umět promluvit o víře s těmi, jimž chci sdělit evangelium a zároveň tedy praktická výchova i liturgická, protože je důležité při té liturgii také zachovávat určitá pravidla. Liturgie má být krásná, má svůj řád, takže to všechno je požadováno na těch kandidátech jáhenství.

Ta setkání se dějí jednou za měsíc po ty 4 roky, zároveň je sledován duchovní vývoj jáhnů a samozřejmě ti, kteří vedou tuto přípravu, hovoří s manželkami těch jáhnů, protože jáhen má vydávat nejen dobré svědectví své víře, své službě, ale také svému rodinnému životu. Protože bez podpory rodiny ta jáhenská služba nemůže dobře existovat. Nejde tedy jen o souhlas manželky, ale aby manželka také i ta rodina byla vtažena do této služby, a aby jáhen byl tedy stále také konfrontován ve své službě i se svým rodinným životem.

Jsou nějaké přípravy pro ty jáhny, co už mají formaci za sebou? Co přijali jáhenské svěcení, jsou pro ně nějaké kurzy, přípravy, třeba duchovní cvičení a tak dál?

Ti, kteří už jsou vysvěceni tak jednou za rok jsou organizovány exercicie, týdenní exercicie, kde jsou pozvány i jejich manželky, takže část jáhnů toho využívá, část bohužel ne. Potom se setkávají v naší arcidiecézi každé dva měsíce, kde si vyměňují své zkušenosti a v rámci tohoto setkání také je pozván většinou někdo, kdo má nějakou teologickou nebo duchovní přednášku, aby jejich duchovní rozvoj nezůstal ustrnulý v okamžiku, kdy přijmou svěcení. Zároveň jsou také zváni i na kněžské dny, takže někteří se zúčastní kněžských dnů, kde jsou probírána různá témata duchovní, pastorační, která se týkají jich. Rozhodně bychom nechtěli v naší arcidiecézi, aby byl jáhen vnímán jako poloviční kněz nebo promiňte mi to lepší laik. Jáhenská služba je svébytná služba, je to podíl na kněžství a jáhen je především vyslancem biskupa. Samozřejmě má spolupracovat s knězem, takže při těch setkáních se také hodnotí

jejich spolupráce s knězem, případně obtíže, se kterými se musejí setkávat ve své pastorační činnosti. Ale znovu tedy opakuji- nemůže být jenom to těžiště při výkladu katechizmu ve farnosti, ale to těžiště se snažíme pomaličku přenášet do toho civilního prostředí. Ne každý je k tomu úplně disponován, ale už končí ta etapa, kdy to soustředění bylo především na oltář, kdy je třeba právě využívat té možnosti, že oni mají civilní zaměstnání. Takže někteří jáhni působí v armádě, dokonce máme také jáhna, který působí u policie, rysuje se jeden jáhen, který by vstupoval do sportovního prostředí a podobně.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- 1. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- 2. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Z důvodů praktických u nás ta spolupráce je především s knězem ve farnosti, kde ten jáhen působí. Z teologického hlediska, protože jáhen je první stupeň kněžství, svátostného kněžství, tak opravdu ta vazba je na biskupa, ale protože jsou to různorodá prostředí, ty farnosti jsou velmi různé, tak je třeba sladit tu spolupráci jáhna s knězem, ale ten kněz by si měl být vždycky vědom, že jáhen není jenom v jeho službě, ale že je také ke službě biskupovi, jako ostatně i kněz je vyslancem biskupa, v té které farnosti.

Já se s těmi jáhny setkávám, ale zatím tedy, řekl bych lépe, než před několika lety, už funguje ta spolupráce s těmi kněžími. Kněží v naší arcidiecézi už si zvykli, že jáhenská služba nejen existuje, ale že má své opodstatnění, především ti kněží, kteří s těmi jáhny mají zkušenosti. Takže je třeba podporovat to i v reflexi v uvažování kněží, že ta jáhenská služba patří také podstatně, tedy k rozvíjení evangelizace, pastoračních aktivit v rámci diecéze. Proto já tady upřednostňuji tu spolupráci s kněžími, ale zároveň jsem s nimi ve styku a hovořím tedy i s kněžími farností, kde ti jáhni působí, osobně co by očekávali, jak jsou spokojeni. Takže já bych řekl, že je to propojeno, ale nemám chuť sledovat každý krok a úkolovat každého jáhna, protože zase každá ta farnost má své a je třeba reagovat na aktuality ať to je na situaci a to dost dobře není možné někde z centra stále to dirigovat toho nebo onoho.

Takže to je na tom jáhnovi, kde si zvolí to svoje pastorační působení.

Ano, ten laik podle svěcení, protože je takzvaně inkardinován do arcidiecéze, tak musí být tedy také navázán na nějaké farní společenství, i když jeho těžiště, jak jsem řekl, jeho práce je v civilním prostředí, tak přece jako k té struktuře církve, aby byl vázán zase na nějaké konkrétní společenství, kde nějakým způsobem působí. Z toho důvodu hovořím také s kněžími, probírám s nimi a zároveň se i ptám, co oni očekávají a i průběžně se snažím s těmi kněžími hovořit, jak tu jáhenskou službu vidí. Takže hovoříme s těmi jáhny, ale i s těmi kněžími.

A jaké máte ohlasy od těch kněží?

Já bych řekl, že většinou je spokojenost. Že ze začátku vládla určitá nejistota, nebylo vyjasněno, v čem tedy má spočívat ta jejich služba. Znovu opakuji, aby nebyli vnímáni, promiňte mi to nehezké jako lepší ministranti a farníci zase aby je nevnímali jenom jakožto poloviční kněze, takže záleží hodně na tom knězi, jak on toho jáhna uvede, jaký mu dá prostor, jak to vysvětluje také lidem, co ta jáhenská služba znamená. Řekl bych, že ti kněží, kteří ty jáhny mají ve svých farnostech, tak že většinou vyslovují uspokojení. Jistě někde ta

spolupráce ne úplně je dobrá je třeba trpělivosti a přirozeně je stále třeba si vyjasňovat podobu jáhenské služby.

Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Což jste vlastně, dá se říci, zodpověděl. Chcete ještě něco dodat?

Myslím, že ne.

Čemu by se podle vás měli jáhni v české republice věnovat?

Já už to řekl víceméně v těch předcházejících odpovědích. Hlavně překonat ten strach oslovovat nevěřící. Přirozeně oslovovat věřící, ale oslovovat i nevěřící. To vyžaduje také vzdělanost, dobrou znalost prostředí a neustále rozbíjet to pokušení, že my jsme tím ostrůvkem spravedlivých, ostrůvkem pravdy a naučit se vést dialog. Já vím, že to zní trochu jako fráze, omlouvám se, ale vím, o čem mluvím, takže... a zároveň také v dobrém teologickém vzdělání, aby to nebyl jenom ten praktikismus, ale aby jáhni byli schopni odpovědět a přijímat i velmi nepříjemné otázky a to platí pro kněze, to platí pro biskupy, abychom přijali to pro nás často nepříjemné, že tu odpověď nemáme nebo že ji hledáme. Z toho důvody bych pokládal za důležité další vzdělávání jáhnů, aby to neskončilo jenom u osvědčené praxe, ale abychom tak nějak více vrůstali do společnosti, samozřejmě způsobem nenutícím, způsobem nabízejícím, ale rozhodně to těžiště vidím tedy působení vně církve, protože uvnitř církve máme katechety, lze pověřit přípravou i velmi schopné muže/ ženy, kteří nemusí být tedy nositeli svěcení a to svěcení jáhna chápu tak, že je to síla, kterou oni dostávají právě, aby obstáli v tom prostředí, protože kněz se do toho v uvozovkách „světského“ prostředí tolik nedostane. Málo platné je vázán svými úkoly především na to společenství. Dobré, když ten kněz se snaží vstoupit do toho společenství, ale ten jáhen, když má civilní zaměstnání, tak už tím samým faktem se dostává někam, kam ten kněz se nedostane nebo velmi zřídka.

Druhá část začíná uprostřed věty

...na na úkor rodinného života, že rodinný život je na prvním místě, protože už sám dobrý rodinný život je pěkným svědectvím. Tudiž pokud by ten jáhen cítil nějakou rozpolcenost, tak vždycky musí dát přednost té rodině, aby fungovala. Na tom trvám, protože on může člověk působit hezky a daří se mu a najednou vyrůstají děti a nemá čas nebo se mu rozpadne vztah a vůbec tam nemusí být nějaká nekalost, ale že ti lidé spolu nehovořili, že třeba nesdílí tu každodennost, tak tohle bych chtěl zdůraznit.

On v té práci ještě popisoval, že tam dochází k vyhoření těchto jáhnů, protože oni nevědí, na co se mají v té pastorační službě zaměřit, že tam je obrovské pole působnosti, a teď kam se ten jáhen má vrhnout. Takže tam dost často nastává ten syndrom vyhoření.

Pokud člověk cítí, ten jáhen, vyhoření a že se mu oslabuje také ten rodinný život, tak já jsem pro to tu službu přerušit. To jáhenství zůstává a ne za každou cenu tlačit tu káru, protože to potom někdy končí nedobře. Nemusí, znova říkám, v tom být nějaká nekalost, ale potom ten člověk působí spíše únavu, už ho nikdo nebere vážně a spíše vzbuzuje politování, než aby on sám byl tím, kdo povzbuzuje.

Už nemá sílu a ten účinek té služby se vytrácí.

Právě. A to myslím, že ještě u nás tento případ nenastal, ale já bych se takového případu nebál. Zatím jsem nepozoroval, to si neidealizuju tu situaci, že by došlo u někoho k opravdovému vyhoření, že už neví jak dál, a že už jenom chce zůstat věrný, ale rozhodně pokud by tento stav nastal u někoho, tak bych mu poradil- přerušit, odpočinout si, znovu si uvědomit co chci, co je pro mě důležité, na co stačím.

A kdo kromě vás má ještě na starost tady v arcidiecézi trvalé jáhny?

Tak já si myslím, že byste mohla hovořit třeba s panem Martinem Opatrným. Ten má na starosti tu jejich přípravu.

Že zkušeným jáhnem je také pan jáhen Hodousek, který je tady kaplanem u hradní stráže.

Myslím, že by stálo za to s nimi o tom hovořit, protože ten působí v tom civilním prostředí a myslím, že působí dobře, mluvil jsem dokonce s jeho šéfem plukovníkem, velitelem hradní stráže a ten si velmi chválil a to není jen tak, že by to říkal ze zdvořilosti. Ten Martin Opatrný je velmi dlouho jáhnem a provází ty trvalé jáhny při jejich přípravě, tak já myslím, že by stál za to s nimi pohovořit.

No já mám zkušenost s jedním policistou, který právě studuje s námi na fakultě, setkal se s panem Vaňkou a byl strašně nadšený, říkal, konečně jsem se dostal do prostředí a vím, že jsou u policie i křesťané, a to mě strašně moc pomohlo, že to je obrovsky povzbuzující, takže jako tihle lidé dělají dobrou službu, protože oni ti policisté osobně neví, kdo je křesťanem, a kdo ne, a takže to je strašně motivující.

Podobně jak zakládají tu asociaci u té policie to je třeba víc než kde jinde, v armádě jsou, ještě by bylo dobré ve vězeňské službě.

Děkuji za rozhovor

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi prosím říci, jakou máte ve Vaší (arci)diecézi koncepci diakonátu? V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče o již ustanovené trvalé jáhny?

Tato otázka, jak sami slyšíme má dvě části. Především jaká je ta příprava na trvalé jáhenství. Já musím na úvod říci, že jsem tady pátý rok v Českých Budějovicích, péče o trvalé jáhny mi byla panem biskupem Jiřím svěřena, takže skutečně jsem biskupským vikářem pro trvalé jáhny. Co se týče nějaké koncepce přípravy, tak na té postupně pracujeme. Mohu říct, že za posledních deset let byli teprve teď v posledním roce vysvěceni dva jáhni. Ta jejich situace je velmi specifická. Ten první to byl bývalý ministr pan inženýr Benda, který usiloval o jáhenství před dvaceti roky a tehdy mu tehdejší biskup pan kardinál Vlk řekl, aby se věnoval spíše politice než trvalému jáhenství, takže vlastně o dvacet roků ten svůj úmysl odložil, takže ta jeho příprava byla specifická, navíc je to člověk, který už je, není to žádný mladíček, má tedy velmi zralý, studoval po celý život různým způsobem, studoval v totalitě tajně, má absolvovanou teologii u pana Zvěřiny a tak dále. Čili tam s jeho teologickou přípravou nebyly nějaké zvláštní problémy. A potom další věc, že i ta formace nějak, on je člověk velmi zralý, pravidelně chodí na duchovní cvičení. Zkrátka tu formaci prodělával po celých těch dvacet let, takže to je velmi netypický příklad. Takže nelze mluvit o nějaké naší diecézní koncepci. Druhá případ toho jáhna Václava Miku jsem světil před týdnem. Tam šlo o kandidáta, který studoval teologii, vystudoval celou teologii, čtyři roky byl v semináři, čili byl připravován na kněžskou cestu, potom odešel ze semináře asi ve čtvrtém ročníku, oženil se, založil rodinu, má tři už dospívající děti, 15 roků působil jako pastorační asistent ve farnosti Chýnov, čili měl i jakousi praxi, tam konal bohoslužby slova, teologii má kompletně vystudovanou, i tu praxi a poslední rok, protože u nás, abych tak řekl, velmi jednoduše se nevyplatí věnovat se jednomu jáhnovi, tak jsme ho přidružili k jakési formaci, které probíhá v pražské arcidiecézi. Naše diecéze je opravdu velmi taková malá. Jako například i církevní soud nemáme vlastní, máme ho přidružený k Praze, tak pokud určité věci jdou, tak je děláme společně s pražskou arcidiecézí, čili on poslední rok chodil a ještě rok bude chodit na formaci trvalých jáhnů, která probíhá před svěcením trvalých jáhnů v pražské arcidiecézi. Tam to dělal pod vedením pastoračního střediska, patera Němečka, který má k tomu také ještě nějaké spolupracovníky a určitý tým. To setkání se odehrálo asi jedenkrát za měsíc, dostávali určité úkoly. Čili ta formace tam nějak probíhala. Takže toto jsou dva případy za posledních 10 let. Nezdá se ani do budoucna, protože například je v posledních letech velmi snížen počet kandidátů u kněžství a myslím, že počet kandidátů jáhenství je na tom velmi podobně stejně, ne-li ještě hůř. To znamená, že nemůžeme mluvit o nějaké veliké koncepci v naší diecézi, protože napřed musíme mít kandidáty a teprve potom můžeme uvažovat o koncepci. Samozřejmě, že o ní uvažujeme, připravujeme ji, máme několik modelů. Známe model rakouský, známe model německý a v případě potřeby bychom vytvořili svůj vlastní, ale pokud se bude jednat o jednotlivce a v podstatě kromě jednoho případu, který je nějak v péči a opatrování premonstrátů v Milevsku, čili ti mají zase svoji formaci. Toho člověka, který tam žije tak je pod jejich vlivem, takže nebude to zase formace diecézní. Máme, dá se říci, takového jednoho vzdáleného kandidáta na trvalé jáhenství. Takže toto je asi k té situaci té formace trvalých jáhnů. Jsme na to připraveni. Já osobně zdůrazňuji, že nejde o to vybrat nějaké muže a říct, ty budeš jáhnem, myslím, že tak jako to děláme při povolání ke kněžství, že je potřeby prosit za nová povolání ke kněžství, do manželství a potom také u ženatých mužů vyprošovat u Boha povolání k trvalému jáhenství. Protože to není zaměstnání, to není práce, ale je to povolání. Takže myslím, že tady platí to prostě pána žní, aby poslal dělníky. Čili počítám s tím, že je potřebí se tomuto tématu věnovat, nespadne nám nic samo do klína, ale ta situace je taková, jaká je. Co se týče formace už existujících trvalých jáhnů, těch máme tedy v současné době 18. Setkáváme se zcela pravidelně 1x za měsíc na takovém setkání společně s kněžími do deseti let od vysvěcení, takové setkání kněží, tak zvaná K10 kněží, kteří jsou po vysvěcení 10 let se setkávají na formačním setkání. Dopoledne mají s trvalými jáhny společný program, většinou nějaké přednášky. Letos se to týkalo toho tématu biřmování. Jdeme podle té tříleté přípravy na cyrilometodějské jubileum. Příští rok se chceme, a už jsme začali, intenzivně věnovat II.

vatikánskému koncilu, jeho vzniku, vývoji, původu, a také těm základním koncilním dokumentům. Takže je to takové celodenní setkání, dopoledne jsou přednášky, diskuze a odpoledne potom máme oddělené setkání, pan biskup se věnuje mladým kněžím a já se věnuji trvalým jáhnům, ještě společně zase máme nějaký program a věnujeme se té formaci, sdělujeme si svoje zkušenosti a také je tam taková speciální formace – asi 1x za 2 roky máme celodenní setkání na Ktiši, to je celodenní setkání jáhnů a jejich manželek. Pozveme vždycky nějakého vynikajícího, přednášejícího, který přednese nějaké závažné téma pro ty trvalé jáhny a tam setrváme, slavíme tam eucharistii, máme přednášky, máme diskuzi a je to takové velmi krásné přátelské setkání, takové, na které se ti trvalí jáhnové spolu se svými manželkami velice těší. Ještě možná je další takový moment, který prožíváme, že kromě těch setkání jednoho a měsíce a tohoto výročního si ti jáhnové konají, to je společné pro všechny jáhny v ČR, v jedné diecézi se připravují takové týdenní setkání jáhnů, právě v roce 2012 bylo u nás v českobudějovické diecézi v Týně nad Vltavou. Tam je celotýdenní program od neděle do pátku. Je tam spousta přednášek, je tam formace, je to společné pro všechny jáhny v celé České republice. Vždy jedna diecéze to pořádá a zve z ostatních diecézí. A pak je naprostou samozřejmostí, že se konají také celorepublikově nebo zase ještě i odděleně v naší diecézi exercicie každý rok. Exercicie pro trvalé jáhny a pro jejich manželky takže těch příležitostí k formaci je myslím bohudíky docela dost.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- 1. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- 2. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako biskupovi vyhovoval víc a proč?

Na tuto otázku musím odpovědět, že nejsem přesvědčen, že toto je nějaký jako model, který by byl stanoven, který by souvisel také s nějakým pojetím třeba Kodexu církevního práva. Možná máte na mysli tady v této otázce, že se to takto nějak praktikuje. Já bych nebyl ani pro jeden z těchto modelů. Já si myslím, že pravda je někde uprostřed. Je to tak, domnívám se, pokud je mně známo, tak v diecézi je presbyteriát, který tvoří biskup jako hlava toho společenství a v něm jsou spojeni s biskupem jeho spolupracovníci – na 1. místě kněží jako jeho bratři a synové, a vedle spolupracovníků biskupa kněží jsou další v řadě a to jsou trvalí jáhnové. Takže nejde o to, že by ten jáhen byl někomu podřízen víc faráři nebo biskupovi. Zkrátka podle mě církevní model spočívá v tom, že hlavou té místní církve je místní biskup, který je takovým středem jednoty pro kněze jako své nejbližší spolupracovníky a trvalé jáhny. Nemůže se mluvit ani o nějaké podřízenosti, to je zkrátka taková logická struktura. Můžeme říci, že, teď koukám tady na obraz stromu, strom má kmen a z něho vyrůstají větve a potom ty další větvíčky, tak přesně tak to funguje. Je tady ten kmen, to je Kristus, a pak jsou ty další silné větve, to jsou biskupové a z nich rostou další větve, kněží a potom jáhnové a laici. Církev je takto společenství Božího lidu, které je samozřejmě hierarchicky uspořádané. Nemůže ten jáhen být nějak přímo podřízen jako faráři. Je samozřejmě, že má přímé podřízení biskupovi, ale tak jako kněz je podřízen biskupovi a má silnou autonomii v té své farnosti, protože kus těch pravomocí biskup na něho přenáší tím jmenovacím dekretem. Když ho ustanoví v určité farnosti, tak mu dává zodpovědnost za tu částku té diecéze, kterou samozřejmě má na starosti biskup, ale konkrétně se o ty lidi tam stará pod vedením biskupa, za jeho přispění modliteb, péče, starostlivosti, ten konkrétní kněz no a totéž dělá konkrétní jáhen. Čili můžeme říci, že kněz pracuje v takovém bratrském společenství a jednotě s biskupem, jáhen pracuje v jednotě s farářem a nad tím ještě samozřejmě má ten vztah ke svému biskupovi. Čili ta struktura bych řekl biskup – kněz – jáhen a jim svěřené společenství. Takže toto si myslím, že je nejsprávnější model a není tady, ta otázka je velmi špatně položená – který by mě model vyhovoval. Tam nejde o to, co mi vyhovuje, to je stanovené, já bych řekl, přímo od Krista, protože církev není moje záležitost, ale to je Kristova nevěsta, to je Kristovo společenství a tady nejde o to, co mě vyhovuje nebo nevyhovuje. Toto vyplývá přímo z jakési teologie církve, že je biskup a společně s kněžími a jáhny tvoří presbyteriát a protože to tak založil Kristus, tak mě to velice vyhovuje, to je to, co mi vyhovuje. Mě vyhovuje to, co založil Kristus a apoštolové a po dva tisíce let to tak funguje a druhý vatikánský koncil nám to připomenul, podtrhl a zdůraznil.

Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Já už jsem částečně na tuto otázku odpověděl, protože jsem vyjasňoval ty struktury. Můj pohled na jáhenskou službu u nás je (...) Možná několik takových nesprávných názorů – někdy si možná i ti jáhnové sami nebo ta společenství, ve kterých slouží, je pletou, myslí si, že jáhen je náhrada za nedostatek kněžských povolání, že jáhen je něco jako poloviční kněz. Když nemůže přijet biskup nebo kněz, tak přijede alespoň jáhen. Tak to je rozhodně nesprávný pohled a je potřeby se u vyvarovat tohoto pohledu. Víte, že právě třeba i tím, že je potřebí jasně odlišovat ty stupně. Je rozdíl mezi službou kněze a jáhna, tak to je opravdu po dva tisíce let jasně rozlišené a pokud třeba bychom, u nás máme obrovský nedostatek kněží, ale jáhnové budou mít místo i tehdy, když bude dostatek a třeba řeknu i nadbytek kněží, protože služba jáhna je prokazatelná už z Písma svatého, ze Skutků apoštolů. Bylo to právě v době, kdy se k apoštolům hrnuly obrovské zástupy. Bylo to, ne že byl nedostatek kněží nebo že byl nedostatek věřících, ale to je normální struktura církve, jak už jsem říkal. Je to jako je ten silný kmen a pak jsou silnější větve a pak jsou slabší větve. Zkrátka je to struktura toho stromu, jsou v těle různé údy a všechny ty údy nějak patří k sobě, jsou různé orgány a tak tedy něco jiného je kněžství a něco jiného jáhenství a Bůh povolává i ke kněžství i k jáhenství. Čili tento pohled bych střezil. Setkal jsem se například s tvrzením jednoho kněze, když jsem měl na starosti jako spirituál v Olomouci formaci několik roků trvalých jáhnů tam, pro Moravu, tak mi jeden kněz řekl, my už jáhna nemůžeme tady mít, protože my už jednoho máme. Tak já jsem tomu knězi řekl, že si dovedu představit, že tu bude jeden kněz, jeden a farář a bude mít klidně 10 jáhnů a pro všechny se najde v té farnosti určitě práce, služba. To není o tom, že my už jednoho máme a tím to máme vyřešené. Tak to je ten můj pohled na to, že se zaměňuje často nějak tas potřeba. Díváme se na to jenom utilitaristicky, jako potřebujeme, aby tady někdo zastupoval faráře, tak si tady vytvoříme trvalého jáhna. Tak to není. To je povolání, to je dar Duchu svatého a Bůh svobodně volá koho kam chce, dary jsou různé a všechny ty dary rozdává Duch svatý. Čemu by se měli věnovat a kde je jejich místo? No tak samozřejmě to je důležité hledat to místo. Těch možností je řekl bych, to čemu by se mohli věnovat rozhodně přesahuje jejich kapacitu. Na co by se měli zaměřit, no tak to určitě záleží především na pohledu církve, na pohledu biskupa. Když ten biskup toho jáhna světí, tak musí mít docela jasno proč ho světí, kam ho posílá a co od něho očekává. Není to ponecháno jakože vysvětlíme jáhna a teprve potom budeme dlouho se rozmýšlet, co by se mu líbilo, co by se mu nelíbilo, kde je jeho místo. To je předem stanovené. Kristus řekl, tak jako mně poslal Otec, tak já posílám vás. Je samozřejmě ta služba jáhnů je služba především tomu společenství. Ve Skutcích apoštolů čteme, že apoštolové se chtějí věnovat víc modlitbě a oni tam při té takové, řekl bych službě kolem stolu je takové typické chápání té služby, je to možná diakonie, je to možná charitativní služba, je to služba potřebným, chudým. Já bych řekl, že ty potřeby jsou obrovské, že je potřebí, abychom se nad tím vždycky společně zamysleli a hledali to, co ne vyhovuje nám, ale to, co Bůh od nás očekává, kam nás posílá. Na každou tu potřebu, jestliže Bůh se o člověka stará, to je základní takový moment, a protože se Bůh o člověka stará, tak proto mu posílá služebníky na ty potřeby těch lidí. Tam není důležité, co se nám líbí nebo co my chceme dělat, ale jaké jsou potřeby Božího lidu a znovu opakují, těch je nekonečně víc než jsme schopni my vlastně zaopatřit, obsloužit. Pole církve je obrovské a platí tady, zakončil bych tím, žeň je hojná, ale dělníků málo. Vždycky bude více té práce, těch úkolů, než našich sil. Ale s tím nějak Bůh počítá a my máme jedno jediné dělat – prosit, aby těch dělníků, to uznamená kněží, jáhnů a také těch aktivních laiků bylo vždycky co nejvíce.

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi prosím říct, jakou máte ve vaší diecézi koncepci diakonátu?

Tak vlastně já bych řekl, že máme takový jako trochu 3 etapy v těch víc jak 20 letech tři etapy těch jáhnů. Ta první byla s těmi, kteří byli vlastně bývalými kandidáty na kněze. Těmi, kteří když se zavřeli diecézní semináře v 50 roce a teď nějak a oženili se a toužili stále nějak více angažovat v církvi, tak pan biskup Otčenášek jim nabídl trvalé jáhenství. Myslím, že už nežije nikdo z té první generace, protože v 50. letech jim bylo 20 a teď už by jim bylo v podstatě 90, takže v podstatě už nežije myslím nikdo anebo jsou to ti, kteří už jsou mimo službu, ale byla to taková generace, už těžko bych řekl. Každý už byl nějak duchovně hotový a byla to taková parta i třeba u toho oltáře se tak jako trošku nešikovně pohybujících lidí, ale tak někteří zase byli velice zlatí, to zase musím říct, takže to byla ta první parta. Dostavilo se tehdy, to se všechno improvizovalo, pan biskup je svěřil panu doktoru Pokornému a on jim dával takový, protože kus toho semináře měli a dával jim takové ty lekce, co by bylo potřeba. Když jsem tam přišel někdy a slyšel sem to, tak taky jsem nebyl úplně se vším, nebyl tak jako, jsem byl tehdy generálním vikářem, úplně jsem s tím vším spokojený. Třebaže doktor Pokorný to dělal, jak nejlepší uměl, ale prostě byla to ta doba té první improvizace a pan biskup Otčenášek, toho nezajímalo něco, co bylo, ale ten se prostě pořad hrnul dopředu a pořad prostě jako abychom něco nezameškali a tak to byla doba takových jako velikých improvizací, takže i v tomto, myslím si, že byla... Pan biskup je potom světil na jáhny a prostě zúčastnili se v těch farnostech, jak vyrostli nebo jak už se třeba v nějaké té službě kolem oltáře či farnosti pohybovali. Pak tam byla ta dlouhá etapa, řekl bych těch, někteří tam byli taky ti, kteří třeba byli v semináři, ale opustili seminář ne z nějakých důvodů, že by byli vyloučeni, ale tak se nějak rozhodlo během té doby, že tak dva tři z téhle té skupiny a potom už taková tak trochu jako už hledající taky tu svoji, jak by to taky už trošičku mělo být v té církvi, hledající. Myslím, že jsme měli dvě takové etapy, vždycky jsme svěřili tu formaci podle těch instrukcí, které jsou, jak máme formovat jáhny, tedy měli mít alespoň bakalářské studium teologické ukončené, anebo aspoň jestli už byli v nějaké větší praxi, tak aspoň třeba nějaký ten kurz, jak se takhle ze začátku dával, ale většinou teda jsou to ti, kteří mají tehdy to bylo velice nějak otevřený, někteří dostali i ten magisterák, magisterský studium v Praze, to se dávalo velice za lacino, si myslím. Taky ty studia dálkový, že jo. No a potom, to je ta studijní věc, takže to jsme od nich požadovali a potom navštěvovat 3roční formaci jakoby místo semináře, aby tam byla nějaká ta formace jejich, čili seznámit se vůbec s tou záležitostí diakonátu a potom i ta praxe v té kazatelské činnosti, potom i to udělování svátostí nebo asistence při svátostech sňatku a katecheze, a to před manželstvím, katecheze před křtem, aby tyhle ty věci nějak uměli a potom i taková ta služba třeba v té kanceláři a trochu i zabroušení do toho církevního práva, aby se v těchto věcech nějak nedopouštěli nějakých chyb.

Kdo vedl tu formaci?

Tu formaci nám vedl páter, to právě už nějak začalo trochu s tou v tom řádu a dodnes vede licenciát teologie Jiří Heblt, který už před tím, než šel studovat teologii, inženýrem a velice schopný a zodpovědný člověk a taky velice jako člověk, který dovede z těch lidí udělat jako společenství. Vždycky myslím, že to byla jako dobrá parta a oni si odhlasovali, že setkání chtějí v pátek večer, aby jim to nespoklo ty soboty, který jako ženáči a tátové rodin, a taky ještě někteří, kteří dostudovávali o těch sobotách, tak si to odhlasovali na pátek večer, tak jsme se sešli ve čtyři hodiny a ty přednášky byly třeba do sedmi, pak ještě třeba jsme měli mši svatou, zaučení se do modlitby breviáře, měli jsme nešpory při tom a myslím si, že to byla

taková dobrá, ale vždycky z takových těch deseti – dvanácti lidí, tak dva nebo tři nakonec jako nebyli vysvěceni, nějak se očekávalo pořád ještě nějaké to dotažení a z téhle předposlední várky myslím, že jich bylo ještě víc než 4-5 možná. Taky ti lidé prožívali všelijaké krize, tak prostě trochu jsme to taky opravdu to, tak jako to je v semináři, začne jich 100 a ke svěcení jich přijde 50, takže tak to je normální myslím, ale kromě těch dejme tomu deseti pátečních setkání ještě vždycky bylo jedno takové víkendové, třeba i s manželkami a dětmi. Dělali jsme to někde v nějakém tom našem domě, třeba v Mariauf, v Krkonoších, v Janských Lázních, aby prostě se taky ti lidi, aby vytvořili to společenství, no. Takže to byli vlastně takové ty dva běhy, vždycky po čtyřech letech začínáme. Je to tříleté a pak máme ještě rok takové odraz a potom se zase jich přihlásí tak přibližně, teď myslím že se přihlásilo, teď běží druhý rok a přihlášených je možná tak 16 a tak/pak člověk vidí, jaký už je to jako vývoj v těch věcech, jak už tam nejsou ty první skupiny, ty kteří měli to povolání ke kněžství, ani z té druhé, že by to byli bývalí bohoslovci a jsou to lidi, který opravdu mají ten široký záběr, jednak takový ty tahouni ve farnostech, ve který je kněží používali a osvědčili se tam velice dobře, ale jsou tam také dva policisti, ale oni jsou vlastně taky v té skupince, my máme tady v Hradci Králové takovou, to bylo velice za pana biskupa už možná Otčenáška, ale za pana biskupa Dominika to trochu tak jakoby rostlo, taková je to organizační, zavedl to nynější sekretář, ceremonář pana biskupa Dominika Duky nynější, které ho si tedy vzal z Hradce a vždycky když byla někde nějaká jako slavnost nebo nějaká trošku větší sešlost, tak oni tam zorganizovali prostě kromě toho hlavního ceremonáře zorganizovali takovou tu celou akci. Oni dostali nějaký ty vysíláčky a vždycky mají drát v uchu, tak jsou důležitý a taková to byla jako parta trochu, že to byly někdy až jako klucí ještě, ale myslím si zase, že byly zase získány pro tu organizaci, třeba kněžské svěcení – tam je potřeba, aby spoustu věcí a nebo i nějaká taková větší akce – pohřeb pana biskupa Otčenáška, tam se do té katedrály dostanou lidi jenom na vstupenky, čili tyhle všechny řekl bych služby okolo a nebo pan biskup Dominik měl takovou, že jo třeba tu akci s těma koněma sv. Václava no a to vyžaduje, aby ten tým byl prostě sešlý čili dva jsou a oni jsou skutečně jako zaměstnanci policie. Jeden je u dopravky, bývalý kaskadér a jeden byl dokonce starostou obce a teď se zase nazpátek vrátil k policii, tak myslím lidi, který jako... oba jsou konvertiti, ale myslím, že už dozráli tak před deseti lety, čili muži kteří jsou jako angažovaný, je tam ředitel hospicu, je tam psycholog tady z věznice pardubický, prostě jsou tam lidi, který mají významná místa jako ve společnosti a nějak se snaží to svoje povolání civilní nějak skloubit s tímhle. Jsou tam dva podnikatelé, kteří jsou prostě angažovaní v té společnosti, jsou členy farních rad. Myslím si, že se jako profiluje trochu to povolání k jáhenství, taky vidíme nebo o tom mluvíme, že to tak trochu povolání zespodu než že by někdo přišel a řekl „Já chci být jáhnem, já k tomu cítím povolání“. Myslím si, že je to taky dobře, ale ještě lepší je když farář, který vidí angažovaného člověka a takového nezištně pracujícího ve farnosti, když mu řekne „Hele, ty bys tuhle službu mohl ještě nějak si nechat posvětit právě tím jáhenstvím“, tím stavem, který když řekl bych je jako trochu posunutej zespodu, my tak i žádáme, aby se farní rada nebo pastorační rada nebo ekonomická rada nebo komu je trošku známej, aby se taky k tomu nějak vyjádřila. Myslím si, že třeba taky v téhle té poslední akci budu muset teď s některými jako pohovořit, protože myslím si, že jich je tam jako dost více angažujících mimo tu farnost nebo ne tolik se angažující ve farnosti jako v těch v minulých letech. Je to dobré, když tam mají tohleto spektrum široké, tak takhle bych jako řekl, že se to vyvíjí u nás. V podstatě ten první kurz to byli hodně improvizovaní a teď v podstatě je ten třetí běh a má to takovýhle vývoj, bych řekl, jestli by to stačilo.

Určitě. Úžasný. Takže myslím si, že už jste mi odpověděl na tu podotázku tedy, v čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče, o jejíž ustanovené trvalé jáhny, takže spíš o té péči možná.

No, jako je pravda, že o těch jáhnech, kteří už jsou. Je to tady možná náš trvalý jáhen postrádá tuto jako péči o ně. Takhle, já si myslím, že když by samozřejmě mam na starost jáhny, takže taky se s nima potkám buďto v těch výjezdech mimo po diecézi nebo když mají nějakou otázku nebo nějaký problém, tak samozřejmě jsem k dispozici. Ten náš jáhen tady je taky jako mluvčí všech těch jáhnů a tak je jednou za rok to setkání jáhnů s diecézním biskupem a oni si ještě dělají takové to setkání, řekl bych jako, jako jáhnů s manželkami. Tady k tomu máme podmínky, že to je farnost, která má sál a kde je bych řekl i dostupnost vlakem velice dobrá, anebo autem. Auto si dají na dvorek a mohou tu prožít sobotu, když je tu volný sál. Minulou sobotu tu měli setkání, ale když se zeptáme, jak měli pátera Kaňu z Brněnské diecéze, který taky napsal hezkou publikaci „Jáhni a my“, to znáte.

Neznám

Tak myslím si, že to mohlo být moc pěkné a když jsem se zeptal, jestli to všechno dobře dopadlo, tak řekli: „Jo, dobře dopadlo.“ Takže jsem se toho moc nedozvěděl. Já se teda přiznám, já sem ve funkci generálního vikáře od nového biskupa. Předtím jsem byl u pana biskupa Otčenáška a pak jsem teda, přiznám se, že jsem poprosil pana biskupa Dominika, ať mě toho zprostí, to je stejně vždycky vázané na osobu biskupa. To není jako generální vikář diecéze. Generální vikář biskupa – biskup si ho vybere a s biskupem to končí taky. Já jsem říkal, já opravdu dál nemůžu. Tehdy byly tak, řekl bych ty věci, byla řada věcí, které se museli dávat do pořádku, jak ty tajně svěcení kněží nebo pacem interis, a tyto věci. Já se přiznám, že mě to hodně unavilo. Já jsem tehdy taky a vůbec ty věci diecéze myslím si, že teď jsou věci opravdu víc stabilizovaný než dřív, ale dávat ty věci do nějakého řádu a dělat jako ty velké změny nebylo jednoduchý. Já sem tehdy byl o 20 let mladší... já se stal biskupem před 20 lety a předtím už jsem by dva roky generálním vikářem, takže jako třeba 43 dělat nějaký pořádky z 65let... a já sem tehdy po těch 9 letech služby u pana biskupa Otčenáška jsem byl jako opravdu vyčerpaný a tak jsem ho poprosil, já sem vždycky chtěl být spíš knězem, než v úřadu, a tak jsem Dominika poprosil, ať mě pustí do farnosti, takže jsem byl tři roky ve farnosti, i když jsem musel samozřejmě jezdit už jako biskup taky na ty biskupský rady a taky být přítomen v diecézi, samozřejmě. On říkal, vyber si nějakou volno farnost a já sem si vybral tu skoro nejvzdálenější v Jablonném nad Orlicí, ale krásný kraj, nádherná příroda a já sem se tam za ty tři roky opravdu srovnal, ale taky to bylo s tím, že sem musel daleko dojíždět, ale měl jsem tam klid od těch věcí diecézních. Potom mě pan biskup Dominik poslal sem do Pardubic. Říkal, že vždy tak nějak horoval pro ty komunitní fary, já sem říkal – kde teda jsou takové podmínky, že ten kněz tam opravdu prožívá opuštěnost na těch farnostech a moc mu to tam nepůsobí radost. Třeba ta duchovní správa jako živá, takže bych docela jako byl pro, aby tam byli 2 nebo 3, pokud by chtěli a aby se odtamtud se starali o tu větší oblast. Myslim si, že to jako k tomu směřuje a nebo máme to na některé faře, tak on mě poslal sem do Pardubicích a já tu žiju v komunitě kněží a trochu i vypomáhám jako polední. Ve farnosti mam i kousek duchovní správy, pomáhám a jinak tedy dva dny v týdnu jsem v Hradci. No a pan biskup Jan zase říkal já tady nikoho neznám a což nevadí, seš biskup, tak bys mohl být generálním vikářem. Než se rozhlídneš a než si něco vyhlídeš, takže jsem v očekávání, že to nebude na dlouho. Protože taky já mam před státem důchodový věk a vidím ty 30leté kněží, že už opravdu je jiný chápání. Myslim si prostě, že by generální vikář měl být člověk mladší, aby měl pochopení pro ty mladší kněze a já bych se rád staral o ty starší. Proto vysvětluju že je to spíš jako taková provizorní věc. Teďka nevím jestli jsem vám..

Jo, péče ...setkávání jednou za rok

Ano, jednou za rok s biskupem a potom si dělávají tuhle ty setkání tady no. Tak jsem ochoten taky nějak třeba jim být nablízku, ale nevím jestli už je tady nějak.. Mě třeba Karel o tom neřekl, že bych si to zapikal v tu sobotu, kdyby řekl budeme ti vyprávět o svých těžkostech a

nikdo nám nenaslouchá, to mi neřekl, tak bych očekával, že to bude nějak jinej. Diecézní biskup má asi taky a proto sem asi taky začal, já sem opravdu teď dost jako vytížený, že bych jako nějak úplně jako to vyhledával, to se teda přiznám, že nevyhledávám. Člověk dělá to, co nějak hoří a teď jsme si to říkali s Jiřím Mikuláškem, v podstatě to je nekonečná práce mít na starost 200 kněží v diecézi ve které je 1 300 000 lidí a ve které samozřejmě jsou také průšvihy. V dnešní noci byly odhlasované restituce, to jsem se ráno dozvěděl ve zprávách, čili tohle bude horký. Takže já že bych jako nějak takhle tady utěšoval jáhny zrovna, samozřejmě že jako péče o ně je taky potřeba, ale já myslím před tím svěcením třeba že jo. Já sem jako každou tu rodinu navštívil a nakonec jsme se znali třeba z toho setkání, myslím si že je to potřeba, ale přiznám se, že by to chtělo asi někomu svěřit, kdo by měl nějaký trochu jako otcovský srdce téhle té šíře. Tak hledáme, no.

Dobře, 2. otázka

Víte co, já myslím, tohleto je ideální stav a řekl bych, že kdyby ten jáhen třeba v Hradci v podstatě žádného jáhna nemáme, ale teď jsou tam úplně noví. Ale v podstatě já třeba jenom teď jsem ideální by bylo, kdyby třeba já nevím kdyby ceremonář, který je ženatý kluk – možná taky jednou k jáhenství došel, kdyby na to měl čas trochu ještě, protože studium teologie má za sebou, ale ty formace. Já zase vidím, přibývají mu děti, má tři děti, a protože to byl můj farník, když jsem byl v Ústní nad Orlicí, teďkon měli křtiny 3.dítěte a tuhle jsem byl na dušičky ho navštívit a jednoho nemocného kněze, tak jsem se stavil u babičky tohohle člověka. A ona říká, jak opravdu je to jako náročný u toho biskupa sloužit, že na tu rodinu v podstatě nemá čas. Nebo by si to musel nějak vydupat, nebo ty hodiny si stanovit, ale to je u biskupa, který je celou sobotu pryč, protože někde biřmuje a ještě pak má druhou akci a v neděli je pryč a potom ve všední dny ho zvou támhle na to, a protože tam nemůže být úplně sám, tak si vezme s sebou někoho k ruce. Tak takovýhle ho jáhna, kdyby byl bez rodiny, tak by to bylo ideálnější a mohl by se dát k dispozici.

Nebo kdyby měl větší děti, že ty děti už nepotřebou tolik otce.

Já to vidím zase tadyhle u Karla, jak utíká ke svým vnoučatům. Víte co, já sem jednou, když jsem byl v Ú nad O, tak přijel jeden člověk z Boru, opravoval nám okna, během doby, co jsme malovali, bylo tam všude lešení a já sem, než začal pracovat, tak bylo léto, tak jsem se zeptal jestli by si nedal kapku a on na to, že by si dal, tak jsem přinesl něco pít a on mě začal vyprávět, že jako táta na své děti neměl čas a teď mě začal s takovou vášnivostí vyprávět, jak má vnoučátka, jak to prožívá to otcovství a tohleto všecko. A byly 3 hodiny ráno, když jsme byli na dně. Nebyl důvod to skončit. Ono když je někdo prostě, oni stejně musí být už trochu starší, musí mít alespoň 35 let aby tam nemusel přebalovat to nemluvnátko a hned běžet k oltáři a tohleto. My máme v podstatě ten model, že zůstávají žít ve své farnosti a pomáhají knězi ve farnosti a samozřejmě by bylo dobrý, kdyby třeba měl biskup taky nějakýho jáhna, který mu byl byl k ruce. Možná že u těch některých teď, kteří nejsou tolik angažovaní farnosti, ale zase třeba ten jáhen co se připravuje, psycholog ve věznicí, on je tak trochu pokřtený a má svátostný manželství, taky mají i jedno dítě adoptovaný a myslím si, že žije hezkým životem, ale zdaleka ne tak angažovaný ve farnosti, ale on tak jako objevuje, jako psycholog říká: Já vidím, jak je psychologie bezzubá. Jak vidí toho vězeňského kaplana a zúčastňuje se bohoslužeb, jak třeba ta změna člověka z toho motivu víry, jak zasahuje mnohem hlouběji než jenom nějaká ta psychologie. On to bere za tento konec, je to zajímavý kluk a tak já bych řekl, že je u nás spíše podřízenost knězi a u toho biskupa se to v podstatě nerealizuje.

Dobře.

Ale vím, že tedy když o tom teologicky mluví, tak Karel tady říká: To je vidlička a jako jak bys tohleto, že bys úplně jako jenom kněžím, taky to není jednoduché s jáhnama, to jako vidím. Máme dobrou partu, ale aby ten šéf měl železný nervy a jako utáh to, a to myslím, že máme.

A chtěla jsem se zeptat, v čem konkrétně vidíte ten problém s jáhnama.

V těch manýrech člověka. To je spíš ta člověčina, která vyrůstá z každého člověka. Jenomže on řekne – tohle by si mohli vzít na starost jáhni, totiž my jsme taky jako hodně specifická farnost. My máme 100 000 lidí a máme jenom jednu farnost. To není nikde v republice. A za to můžou salesiáni, kteří tady, tady byla založená farnost Na skřivánku a když byl Benno Beneš provinciálem, tak říká my tady budeme přítomný, my jsme ten barák dostali jako od školy, ale farnost ne. My budeme dělat svoje aktivity, ale farnost ne, čili farnost byla založena, ale v podstatě během doby komunismu, kdy byla ta škola sebraná, tak se to přemístilo ke kostelu sv. Jana a byla to farnost, která neměla ani faru, ani kostel, ale nedělilo se to. Když se něco psalo, tak sem tam vždycky napsaly 0 nějaký no a teďko když se slučovali farnosti, tak jsem si říkal, zda má cenu to tam držet. Tak jsme jí teda sloučili s arciděkanstvím, protože tam farnost není. Ale tady je dostupnost, ale učí se tam náboženství, jsou tam sloužené mše svaté, když chtějí, tak tam i někoho pokřtí, ale tady se to zapíše, na to jsme si už zvykli a oni tam mají vlastně jako salesiánské středisko mládeže, takže tam mají svojí jakoby právní subjektivitu, svoje sbírky pro tu svojí todleto, ale tady odevzdávají sbírky, které jsou pro diecézi se vztahující. I když na bohoslovce ne, oni říkají, že mají také svoje bohoslovce a je tam dohoda, kterou jsme v nějaké slabé chvíli uzavřeli.

Ano, to má takto pražské arcibiskupství s nima. Je to tak. Mohl byste mi říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

Já myslím, že je to pořád ještě v podstatě je to 20 let a to je málo, aby se to vyprofilovalo. Myslím si, že je to pořád tápání a hledání a myslím si, že třeba je dobře se rozhlídnout ve světě, kde už ta služba existuje už 50 let od druhého vatikánského koncilu nebo necelých 50 let a myslím si že taky, co lidé říkají ve Francii, kde je na jednoho kněze 5 jáhnů, je to úplně už jiný chápání a uchopení téhle služby. U nás pořád k tý farnosti a angažovanosti ve farnosti. Já pořád vidím, že by třeba ty pracovníci na charitě, ale oni třeba mají schopnosti ekonomický, ale oni nejsou natolik zbožný, ale ono se to někdy nesnáší. Já vidím, když chceme na biskupství něco prosadit, co by bylo jako potřeba z toho pastoračního hlediska, že pro to ekonomové nemají pochopení. Je to asi normální, že to kulhá a nebo že se hledá pořád a rodí se tohleto chápání jáhenské služby. Bylo by dobře, kdyby to byly takový, povolení i těch voluntérů, že nemají tolik jako kněží, mají to bydlení na farách a mají i víc těch duchovních povinností a nemohou být tolik přítomní ve světě, zatímco jáhni tenhleto rádius v tom světě by měli hodně...měli by... , to myslím že nám pořád chybí. U těch posledních si toho zase vážím. Ale zase ty kněží, pod který jako patří, říkají, ale já jim jako nedám, teda zatím třeba v tomhleto jejich situaci zatím jim doporučení ke slibu jako nedám, čili jako chtělo by to zase aby měli nějakýho spirituála, který by je třeba vedl a možná že by tam zase třeba ten vztah k tomu biskupovi a ne k tomu přímo k faráři, že by se tam mohl spíš.. ..jo, že se to jako taky hledá tahle rovina.

Čemu by se mělo podle vás měli jáhni v ČR věnovat?

Já myslím, že právě tomuhle kde ten kněz jako nestihne všechno. Myslím třeba i opravdu tomu službě nemocným, to myslím že je jejich místo, jako to diakonický ale i třeba to vedení třeba společenství, u nás jsou ty modlitby otců, modlitby matek, tak někdy si s tím tak jako trochu .. že jo přeci jenom by měl mít takový to teologický vzdělání, aby ..já nevím když někdy příliš, když ten laik něčemu nerozumí, aby jáhen byl oporou, tímhleto směrem. Aby

byl i právě jako mezitím tou celou jako skupinou lidí ve farnostech, protože my to jako říkáme, my se tady nemodlíme jenom za ten hlouček já nevím 2000 lidí lidí nám přijde v neděli do kostela, to nejsou jen farníci, naši farníci je těch 100 000 lidí, byť jsou třeba v jiné církve, tak jako obecně jsou nám svěření, ti jáhni by měli být téměř tykadlama do toho světa. Jako jsou ty volentéři, třeba v nějakém hnutí Fokoláre, oni zase nemají tu povinnost toho ohně, aby tam hořel, ale aby tam přicházeli a hráli se. Ale pak zase někdo to přirovnal, že oni mají povolání trojského koně, pak vyskákaj a dělají tu evangelizaci a pak se jdou ohrát k ohni, čili takový ten volentárskéj prostě tu šíří. To si myslím, že by měli být. Neměli by to být jenom teda, v tomhleto sem trochu jako v rozporu, že ty kněží řeknou *Já todle*, ale bylo by potřeba, ale já je ve farnosti nevidím tak často jako ty stabilní, že jo. Ale měli bysme pro ně vymyslet, nějakou bych řekl, takovou spiritualitu trochu, aby si tohohle byli jako vědomi a abysme kvůli tomuhle, že v tý farnosti nejsou tak příliš angažovaní, ale že je biskup potřebuje právě i tamhle. Jsou takový všechno jako bolestný hledání.

To je život. Kde si myslíte, že je jejich místo. To jste vlastně řekl teď, jestli vás k tomu ještě něco napadne.

No já sem i v tý farnosti i v tom kontaktu, jsem někde četl, v těch malých protestantských společenstvích je zvykem, že ten kněz při tom příchodu nebo ten kazatel při příchodu a odchodu lidi vítá a pak se s nima loučí. A ti jáhni, kterých by mělo být jako víc v tý farnosti, že by taky mohli, bych řekl, k tomuhletomu, jo jako. Někteří lidé to jako těžce nesou, že jenom řekneme: *Tak vás vítám na 31. neděli v mezidobí na slavení liturgie*. Že by si vážili víc, kdybychom jim šli podat ruku a zeptali se jich, jak se má babička, že tam příští neděli nebo na první pátek přijdu se svatým přijímáním, takovým jako větší větíčkou účastni, že o nich jako víme. Tak to myslím že by, pokud by jich bylo víc, tak to by jako mohli. Je jich pořád bych řekl jako málo a ještě bych řekl, že bychom od nich chtěli, aby byli ještě víc jakoby angažovaní, jenže ten kněz prodělává 5letou formaci nebo 7letou formaci, když se to tak vezme a taky ještě nejsme úplně spokojení.

A ještě nemá rodinu ten kněz.

A ještě nemá rodinu. A tak ten kněz toho má opravdu jako hodně, má těch farností hodně, jako je jasný, že nemůže být všude a při všem a tohleto a taky není dobrý, když preferuje jednu dvě rodiny, kde je naložený – ty večerní návštěvy vůbec nemam rád, když se tam sedá a lidi musejí ráno do práce. Zachovávej řád, řád zachová tebe.

Na co by se měli zaměřit. O tom už jsme taky hovořili.

Tak já myslím že opravdu je to pořád nějak ne úplně objevené a že to prostě je ten proces, na kolik stačíme. V Polsku vůbec nic, tam jsou ojedinělí jáhni, tam je těch kněží dost a tam ani nevyžaduje, i když u nás jsme pořád říkali, že to není náhrada za nedostatek kněží. Ale tak trochu to pořád jako pomoc jako pomoc těm kněžím v těch farnostech vidíme, že jo. Teďko třeba se nám podařilo teď Červený Kostelec, kde je hospic a kde chodí spousta dobrovolníků a to opravdu myslím, že ten hospic jako funguje, je to první hospic v republice a myslím že funguje pořád jako velice výborně a taky myslím že, pokud od tamtaď jsou všechny lidi zaopatřený, ale máme tam jednak teda kněze + jáhna, pak tam máme dva kněze na pomoc v hospicu, kde jeden teď tam šel a vypomáhá ještě ve farnosti a pak tam máme jáhna Otíka Regnera, který teda velice tam zase oběhne nemocný, takže myslím si, že tam to je jako úplně vzorový. A byla tam taková krize, že tam byl jeden kněz a ještě jeden kněz jakožto pomocník stařícký a teď vlastně jako tam přišli další dvě pomoci a ještě ten jáhen, z tý poslední várky. Tak já si myslím, že jsme asi vyčerpali

Tak já vám děkuji za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi prosím říci, jakou máte ve Vaší (arci)diecézi koncepci diakonátu? V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče o již ustanovené trvalé jáhny?

Je třeba říct, že v naší diecézi těch fungujících jáhnů není tolik, takže jaksi nějakou takovou obecnou koncepci nedá se říct, že máme. Jde spíš o to, že každý z nich má, abych tak řekl, funkci spíš šitou na míru, podle toho, kde pracuje. Jeden je vicepresident charity a dělá službu vlastně duchovního vedení a formace jednotlivých pracovníků. U charity je to velice užitečná práce, protože ne všichni pracovníci charity jsou lidé úplně křesťansky zakotveni. A proto je dobré tímto způsobem vést a formovat. Má na starosti také centrum Český západ, což je centrum pro Romy, které kdysi založil poblíž kláštera trapistů v Novém Dvoře. Jiný je zase jáhen, který pracuje u nás na biskupství a má na starosti Centrum pro rodinu, ale kromě toho také samozřejmě funguje ve své rodné farnosti o víkendech. Což samozřejmě i ten první dělá. Další je člověkem, který je opravdu ve farnosti, má sice svoje civilní povolání, ale jinak je ve farnosti a pracuje především převážně v té farnosti ve spolupráci s tím farářem. Další je zase středoškolským učitelem na gymnáziu a kromě toho je zakladatelem takového společenství církevního, které má samozřejmě na starosti a kolem kterého se vytváří poměrně velká aktivita. Je to v Holostřevěch na Tachovsku a kromě toho ještě působí jako pastorační asistent, nebo spíš tedy jako jáhen v jiné plzeňské farnosti a učí ve škole ve Stříbře na gymnáziu, čili je to zase funkce poměrně velice bohatá. Ať už ta funkce, řekl bych, trochu profánní jako profesor středoškolský a na druhé straně zase duchovní a liturgická. Takže takhle vypadají prostě naši jáhni, že. Jeden z nich nefunguje vůbec, jeden je nemocný a tak, ale to bych tady nechtěl rozebírat dopodrobna. Další ta formace, ta příprava vypadá tak, že samozřejmě vedle studia, které musejí všichni absolvovat, jde většinou o studium kombinované, ať už v Praze nebo v Budějovicích. A kromě toho samozřejmě ta duchovní formace a duchovní příprava a také duchovní doprovázení jaksi i těch už hotových jáhnů. Tohle má teď na starosti v diecézi dr. Petr Hruška, farář v Chebu, který s jáhny dělá, začal vlastně před prázdninami, má s nimi tuto formaci a také s kandidáty jáhenství.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako biskupovi vyhovoval víc a proč?

Jeden model je tedy jáhen přímo podřízený a úkolovaný farářem a ten druhý je přímo podřízený a úkolovaný biskupem. Myslím si, že u nás existují oba modely, záleží na tom do které, nebo ty úkoly, jaké ten jednotlivý jáhen má. Na jedné straně je to ten jáhen přímo podřízený a úkolovaný farářem, což je ten, který je ve farnosti a za druhé potom je to ten, který je úkolovaný tak trochu mnou, protože je vicepresident charity. Je to člověk, který se snaží duchovně vést a formovat pracovníky charity, čili to je můj zájem a tak trochu moje starost a odpovědnost, i když pracuje samostatně, spolupracuje s ředitelem charity a s presidentem charity diecézní. A také samozřejmě v rámci Charity Česká republika. Další

ten, který je středoškolským učitelem, kromě toho jednak vede komunitu Noe, jak už jsem řekl, tedy novou takovou komunitu, moderní, církevní, ale potom také funguje ve farnosti, ve které působí, spolupracuje s františkány v Plzni a také ve farnosti aspoň mimořádně svého trvalého bydliště, protože bydlí na faře v Holostřevěch, což je vlastně součást farnosti Bor, čili patří vlastně v tomto případě taky přímo pod toho faráře. Myslím si, že je důležité, aby, pokud jde o činnost těchto jáhnů ve farnosti, aby vytvářeli spolu s farářem, případně dalšími kněžími a pastoračními pomocníky společný pastorační tým a pod vedením toho faráře, což je jaksi přirozená, nebo logický vůdce té farnosti, aby prostě tvořili jeden společný pastorační tým. Pokud ovšem jsou to úkoly, které jsou nad farností, tak tam potom je to zase člověk, který to dělá v rámci diecéze, že. Zapomněl jsem na dalšího, který je u nás na pastoračním oddělení na biskupství a má na starosti Centrum pro rodinu a opravdu jaksi ty aktivity prorodinné provozuje a dělá a pečuje o ně a vede je a kromě toho má ještě také diecézní zpravodaj a další úkoly v rámci pastoračního oddělení, ale kromě toho taky funguje ve farnosti v Rokycanech. Čili je to i jeho funkce obojí zase. Jak pod tím, kdo vlastně plní úkoly v rámci celodiecézní, tak ty úkoly ve farnosti.

Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Já bych chtěl ještě říct, že je tady ještě jeden model, který je dobře zaznamenat a sice bylo velmi hezké v jednom televizním programu, který jsem viděl, teď už nevím, jestli to bylo v křesťanském magazínu nebo v televizi Noe, byl to film o jáhnech, trvalých jáhnech u nás a ve Francii, kde bylo vidět, že ti jáhni ve Francii jsou lidé, kteří jsou váženi ve svém povolání, ať už to byl třeba policista nebo člověk odpovědný za kanalizace ve městě, že, a další. A přitom konaly také svoji jáhenskou službu ve farnosti. Čili byli to lidé, kteří byli plně realizovaní ve svém civilním povolání, kde si jich lidé vážili, ale na druhé straně si jich vážili i když jim potom sloužili prostě v rámci farnosti v té duchovní službě. Čili myslím si, že je i tohle model, který v podstatě u nás nějak funguje. Je třeba říct, že ten jáhen, který funguje normálně ve farnosti vlastně a nedělá jinou duchovní službu mimo, tak kromě toho má své civilní povolání, ve kterém působí jako bezpečnostní technik a školitel bezpečnostní techniky, že. Čili je to člověk, který má svoji odpovědnost, svoji podnikatelskou praxi a přitom prostě funguje jako jáhen ve svém volném čase, že. Právě tak, jako ten, který je středoškolským učitelem. Čili je vidět, že tady je ten rozměr té profánní činnosti, ve které může vydávat svědectví jako křesťan na veřejnosti, protože většinou se o něm ví, že funguje také jako jáhen, protože ho lidé z kostela znají a proto víc si ho všimají a myslím si, že v tomhle je jeho výhoda ještě před knězem, který většinou je knězem na full time, na plný úvazek a už nedělá svoji profánní aktivitu jinou, že. Takže ten jáhen v tomto případě takovým nakročením do toho profánního světa a společně s tím svědectvím křesťanským, které vydává. Čili myslím si, že i tohle je místo jáhnů ve světě a prostě zároveň v církvi. Jak jste slyšeli, i u nás prostě někteří z jáhnů toto mají. Buď jsou jako profánní zaměstnanci ve světě anebo jsou zaměstnanci církve na určitých centrálních místech anebo taky jenom ve farnosti. Ale většinou v té farnosti by to musela být hodně velká farnost, aby v ní byli na plný úvazek, což máme také jednoho jáhna, který ovšem se připravuje na kněžské svěcení, který je na plný úvazek ve farnosti, která je poměrně živá. Ale ti, kteří jsou na trvalý úvazek jsou většinou lidé, kteří mají, pokud už nejsou v důchodu, ale to u nás není nikdo takový, co by fungoval jako jáhen, tak jsou to lidé, kteří mají prostě tedy své místo v civilním zaměstnání. Čili já si myslím, že já bych jaksi nechtěl přímo říct, jestli by měli u nás se věnovat spíš té jáhenské službě jenom ve farnosti anebo také v profánním zaměstnání nebo v celodiecézním provozu, abych tak řekl, v celodiecézní činnosti, to záleží jednak na schopnostech toho jáhna, jednak na

tom, kde zrovna je umístěn. Většinou je těžko ty jáhny překládat, tak jako někdy překládáme kněze poměrně častěji a je to prostě jejich místo ve farnosti, které bývá natrvalo a takže bývají často ti, kteří ve farnosti zůstávají, když kněží se mění, takže jsou jaksi víc jaksi takoví spjatí s farností. Myslím si, že jaksi netvrdil bych o nějakém přesném zaměření, jestli má být víc to nebo víc ono. Myslím si, že obojí je nebo všechna tři zaměření jsou legitimní a důležitá. Jak to, že vykonává prostě své profánní zaměstnání a vedle toho svou jáhenskou službu a tím vydává i svědectví jako člověk církve ve veřejném životě, nebo v tom, že je zaměstnán pouze v církvi, v nějakých církevních institucích a činnostech a kromě toho samozřejmě v některé farnosti anebo i to, že je na plný úvazek zaměstnán jako jáhen ve farnosti. Tam potom má samozřejmě svěřeny i takové úkoly, které ten jáhen může dělat. A to je nejen že mívá bohoslužby slova v exkurendo farnostech nebo v těch filiálních kostelích, ale také že prostě vede určité, řekl bych, určité okruhy pastorační činnosti ve farnostech. To znamená, věnuje se třeba rodinám, protože je-li sám ženatý, tak k nim má blízko. Může se víc věnovat dětem, nebo může se víc věnovat určité skupině farníků podle třeba pracovního zaměření nebo může mít víc času na to, aby vedl třeba bohoslužby slova a nebo naopak zase určité kroužky, třeba biblické a katechetické a tak dále. Zatímco ten kněz má třeba víc starostí pokud se týká, já nevím, zpovídání a mši svatých. Nebo ten farář má samozřejmě víc starostí materiálních, protože je to člověk, který má prostě odpovědnost i materiální za ten celý provoz farnosti. Někdy ovšem, a to je u nás taky tento případ, byl už a teď zase je, že je prostě ten jáhen nebo aspoň kandidát jáhenství, že je zároveň odpovědný za tu materiální, je to administrátor v materiálních věcech. Prostě ve farnosti, čili, že má zodpovědnost za ten hmotný provoz té farnosti. Čili i tohle je možné a je to legitimní a je to užitečné.

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Otče arcibiskupe, mohl byste mi prosím říci, jakou máte ve Vaší diecézi, tedy Olomoucké arcidiecézi koncepci diakonátu? V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a páče o již ustanovené trvalé jáhny?

Především vycházíme z dokumentů. Jak z celocírkevního dokumentu, tak z toho co vydala biskupská konference v roce 2007; směrnice pro formaci, život a službu trvalých jáhnů v České republice. Dokument vyšel v aktech české biskupské konference číslo 5.

Před tím jsme fungovali podle služebního řádu pro trvalé jáhny v moravské církevní provincii, který platil na Moravě pro 3 naše diecéze

Formace je stanovená tímto základním dokumentem. K formaci patří: Teologické vzdělání na Teologické fakultě, kde se vyžaduje ukončení magisterským diplomem. Samozřejmě z počátku vrátím-li se někdy do let 90. tak to bylo trochu jiné. Tam se tehdy fakulta nevyžadovala, ale dělal se jenom speciální kurz. K tomuto teologickému studiu na fakultě samozřejmě patří formační setkání, které má na starosti jeden ze spirituálů kněžského semináře, který s nimi dělá pravidelné setkání a všechno je to pod vedením biskupského delegáta pro trvalé jáhny a jejich formaci. Do formace se zapojuje také jeden z trvalých jáhnů, který je ve funkci vedoucího oddělení trvalých jáhnů v diecézi. Jak ukazuje oficiální dokument, k formaci se žádá nejenom studium a spirituální formace, ale také praktická činnost. Záležitost, třeba zapojení ve farnostech. Tam se vyžaduje svědectví farářů, u kterých dělají praxi, kde se zapojují.

V současné době v diecézi se připravují 4 jáhni, kteří zrovna příští týden budou přijímat akolitát.

V této podobě by to asi stačilo zatím?

Ještě péče o již ustanovené trvalé jáhny?

Konají se pravidelná setkání pod vedením právě toho biskupského delegáta a vedoucího oddělení jáhnů. Takže ti s nimi dělají pravidelná setkání ať už teologická, spirituální. Patří k tomu duchovní cvičení pro ně a ne jen pro ně, i pro jejich manželky, protože některá setkání jsou dělaná společně.

Dobře děkuji. Můžeme přejít k druhé otázce. V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- 1. Jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (v běžné praxi)**
- 2. Jáhen je přímo pořízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako biskupovi vyhovoval víc a proč?

Pro mě je ta otázka položená dosti nejasně. Já se domnívám, že s jáhnem je to podobné jako s knězem. Když někdo přijme kněžské svěcení, tak pak je ustanoven a záleží na tom kam. On může pracovat v kurii, může učit na fakultě, může být kaplanem či farářem a nemůžeme směšovat ustanovení a z toho vycházející kompetenci a podřízenosti s udělením svěcení. Tak

to vidím i u jáhnů. Jáhny, v mé diecézi teď jich působí 32, mohu rozdělit do několika skupin. Někteří jsou ustanoveni do služby mimo farní, například v minulosti ekonom diecéze byl jáhnem, teď máme třeba jáhna, který je kaplanem ve věznicích, jiný je kaplanem v nemocnici. Ti nejsou v žádné podřízenosti vůči farářům. Několik je jich ustanoveno do funkce jáhna ve farnosti a dělá to na plný úvazek z povolání, tedy dělá katecheze a další věci liturgické ve farnosti samozřejmě ten je podř... *(Rozhovor přerušen)* Takže omlouvám přerušeni a snad navážeme.

Jedna skupina jáhnů jsou ti, kteří jsou ustanoveni mimo farnosti a druhá skupina jsou ti, kteří jsou ustanoveni ve farnostech na plný úvazek a ti pracují v kanceláři, vedou katecheze a podobně přímo pod vedením farářovým. Třetí skupinu tvoří potom ti, kteří jsou ve svých civilních zaměstnáních a ve farnosti vypomáhají podle svých možností. Zvláště třeba, že vedou bohoslužby slova v takových místech, kde není možné mít vždycky mši svatou nebo se starají třeba o nemocné v domovech, ústavech, ale to dělají při svém zaměstnání.

Protože máme jáhny už řadu let, tak další skupinu tvoří důchodci, kteří vypomáhají podle svých možností ve farnostech. Samozřejmě, že jejich formační stránku zajišťuje biskupský delegát, ale neumím si představit, jak by jejich činnost ve farnosti měla být řízena odjinud než od faráře, tak jako farář zodpovídá za kněze kaplana, když ho tam má. V některých farnostech má farář kaplana a jáhna, tak aby ten měl nějak stanovený biskupem program jiný, to bych viděl jako organizačně nemožné, protože oni ve farnosti musí vidět. Biskup dá jakési základní linie, ale konkretizace se dělá ve farnosti

Dobře. Děkuji za tuto otázku a zbývá nám třetí otázka. Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Když se podívám těch 20 let zpátky na jáhenskou službu tak je vidět, že i jáhni musí být pružní a otevření k potřebám, které přinese doba. Vzpomínám na rozhovory s kandidáty jáhenství kdysi na začátku. Bylo pro mě trochu překvapující, jakou měli představu o práci jáhna ve farnosti, když by všechny starosti papírové, tedy administrativní, ale i majetkové a údržbářské, péče o kostely, památky a tak dále nechali faráři a oni by chtěli dělat jenom katechezi a liturgii a tak dál. Myslím, že od té doby ale nastal jakýsi pozitivní posun, kdy je třeba vidět, že život ve farnosti má širokou škálu těch potřeb a samozřejmě musí se vycházet ovšem z toho, kdo má jaké schopnosti, vlohy a podle toho se určují jednotlivé úkoly. Před pár lety se otevřela možnost působení jáhnů třeba ve věznicích nebo v armádě, kde jsou dnes jako kaplani a počítáme s tím, že se otevřou i další příležitosti v takových strukturách jako dneska se hovoří o kaplanech v policii nebo kaplanech v hasičských sborech, tak možná, že se to zaměří víc na tuto oblast. Ale co já vnímám například jako jeden z vážných úkolů církve, který není dostatečně rozvinutý, je pastorační rodin. Tam zatím, protože nemáme dost jáhnů, kteří by na to byli připraveni a schopní, tak to svěřujeme laikům, pastoračním asistentům, které připravujeme, ale tady by mohl být velký prostor pro trvalé jáhny.

Otče arcibiskupe děkuji Vám za rozhovor, Váš čas.

Otázky a odpovědi:

Mohl byste mi prosím říci, jakou máte ve Vaší (arci)diecézi koncepci diakonátu? V čem spočívá formace mužů připravujících se k přijetí jáhenské služby a péče o již ustanovené trvalé jáhny?

Tak slovo koncepce je takové skoro zaklínací, protože všechno musí mít nějakou koncepci, ono spíš tady v životě církve člověk čeká na impulzy Boží. A myslím, že obnova trvalého diakonátu je impulsem Božím, který byl vyjádřen II. Vatikánským koncilem. A samozřejmě, že k tomu diakonátu je třeba mít také nějaké povolání. Jednak diakona – jáhna trvalého - si vybírá církev. Ne, že by někdo přišel a já chci být teďko jáhnem, že. Čili on musí být nějak vybrán. Čili i v tomhle tom smyslu pracujeme s případnými kandidáty, když někdo je osloven třeba svým farářem, že by se mu zdálo, že by mohl být třeba dobrým jáhnem. Tak to samozřejmě znamená nejprve nějaké teologické studium, že, které musí absolvovat, většinou to dělají teda dálkově, že, ale potom je to také i ta duchovní formace, protože bez ní to nelze. Čili mám na to takový tým lidí, že, kde v čele stojí vlastně zástupce trvalých jáhnů, čirou náhodou teda můj pan sekretář, člověk, který je trvalým jáhnem. Pak je tam spirituál a pak ještě jeden kněz, který to má jaksi tak trošku na starosti, který s nimi dělá také pohovory a při těch setkáních, ať už kdekoliv, někde na faře, nebo u nás na biskupství, podle toho jak se domluví, že. Holt je to opravdu ta duchovní formace. Nějaké přednášky, rozjímání a samozřejmě mám taky určeného kněze, který je vždy potom připravený posloužit svátostí smíření při takových setkáních. Protože i o tom to je, neb ten jáhen musí být veden k tomu, aby svůj život prožíval opravdu dobře. Domnívám se a jsem o tom vnitřně přesvědčen, že jáhen není jenom ten ministrant s šerpou, jak si někdo leckdy myslel. Takový lepší ministrant, který může přečíst evangelium. Je faktem, že ten sbor jáhnů, který mám, bych tak mohl rozdělit trošku na dvě skupiny. Jednak ti, jejichž kněžství, povolání ke kněžství se neuskutečnilo v minulosti z důvodů politických, že jo, když se zavřely semináře a oni byli v semináři a chtěli být kněžími a pak holt v naprosté beznaději nějakého východiska, holt se potom oženili, že, založili rodiny a dobře žili ve svých rodinách, že. A potom to je někdy taková verifikace toho neuskutečeného kněžského povolání. Jistěže tito lidé se snaží dělat, co je v jejich silách, ale podvědomě to tam tak nějak cítím, jo, že oni byli povolání ke kněžství a povolání k jáhenství je zase něco trošku jiného. Ten jáhen je povolán především ke službě, že. Nakonec i tak to ustanovili apoštolové, když si vybrali těch sedm vynikajících mužů, že, kteří měli dobrou pověst a dali jim úkol starat se při těch shromážděních o ten stůl, aby tam nedocházelo k nedorozuměním a sporům a někdy třeba i k hádkám, že. Čili a nakonec Pán Ježíš to naznačil při poslední večeři, když umývá apoštolům nohy a pak jim říká: „Chápete, co jste teďko viděli?“ nějak v tom smyslu. Čili to jáhenství je opravdu především služba. Tak, jak to víme ze starých zmínek o jáhnech, tak byli především ke službě biskupa. Tak, jak byli v tom... ve Skutcích apoštolských, jak se píše, byli ustanoveni ke službě apoštolům, že. Víceméně jáhni tedy mají starší historii, než kněží, než ti „presbyteroj“, ti starší, že, kteří... na které potom zástupci apoštolů také vkládali ruce a ustanovili je k tomu poslání kněžskému, že. Čili na prvním místě ten jáhen je ke službě biskupa. Sv. Augustin krásně někde popisuje biskupskou bohoslužbu, kdy biskup vchází do chrámu obklopen jáhny. Často tak říkávám, když jdeme k oltáři, a mám s sebou jednoho jáhna, tak říkám. Tak mě teď pěkně obklopuj. Ale ona ta služba má holt různé podoby, protože jako vidím takovou... nebo mám takovou touhu, aby ti jáhni nebyli opravdu jenom těmi ministranty a jenom těmi, kteří přečtou evangelium a potom někdy udělají třeba bohoslužbu slova, čili jenom ta liturgická

služba, byť je taky důležitá a potřebná. Teď jsem zažil minulou neděli svěcení oltáře a sešlo se tam čistou náhodou pět jáhnů, že, tak to jsem byl obklopován a je fakt, že ta bohoslužba měla takovej šmrnc. Byla opravdu taková krásná. I při tom svěcení oltáře, ono to měli nacvičený ti chlapi a opravdu tam tu jáhenskou službu, takovou liturgickou, vykonávali, že. Ale jejich poslání je i někde jinde. Především v životě církve a to je vždycky... každá činnost církve v podtextu má hlásání evangelia. Takže jestli mám tady toho sekretáře, který je jáhnem, tak je to služba evangeliu, protože on je ten první, který domlouvá, s kterým jste se setkal třeba i Vy po telefonu. Já doufám, že vás nestavěl do latě, což si nedovedu představit, protože to Aleš neumí, že. Je vždycky holt laskavý a to už je určitý způsob evangelizace, když se někdo ozve telefonicky a teď slyší příjemný hlas, jo. Jedna velká věc, že potom ta jeho služba, jeho příprava při biřmování, nácvik těch ministrantů, nácvik asistence, že, průběh liturgie. Jako opravdu jsem mu nesmírně vděčný. Pak mám třeba jáhna, který je třeba spirituálem v jedné základní škole, že. Krom toho před časem měl taky na starosti ministranty v diecézi, čili organizoval diecézní setkání ministrantů. Jo, čili to je zase to poslání. Mám jáhna, který je ve službě farnosti, tudíž učí, katechizuje. Má, já nevím, několik hodin týdně katechizmu, že, náboženství. Ano, tohle to je taky poslání jáhna. Je poslání jáhna v charitě. Ne ovšem, řekl bych, v té sociální práci, protože od toho... ať to dělají ti, kteří mají různá vzdělání v oblasti sociální, ale on tam nechť je takovým spirituálem, bych řekl, který může povzbudit, který zná třeba tu problematiku charitní práce a může povzbudit a samozřejmě může navštívit nemocné se svatým přijímáním v těch domovech, kde holt mše svatá je třeba jednou za týden, protože tam většinou v těch charitních domovech kaple jsou. Takže ano, je poslání jáhna, aby třeba obešel potom ty nemocné a přinesl jim eucharistii. Zvlášť teď v roce eucharistie a v roce víry je budu v tomhle tom velmi velmi povzbuzovat, aby tuhle tu práci konali. Už je v důchodu, ale byl jáhen, který fungoval ve vězeňství. A zase to nebylo, že byl bachař, ale vedl rozhovory s těmi lidmi, čili byla to opravdu ta pastorační práce zcela konkrétní, že. Dneska máme jáhny i v nemocnicích. Teď jsem nedávno ustanovoval jednoho jako nemocničního kaplana, že, v tom jednom městečku našem. A tahle ta služba je velmi potřebná, protože zase on nebude mluvit do práce lékařům, ale bude tam víceméně působit nebo působí v té rovině psychické, protože ten pacient, když se dostane do špitálu, je to pro něj šok. Kdysi tuhle tu práci, takovou tu naslouchací, dělaly řeholní sestry, které byly ve špitálech, že. Těch dneska moc nemáme, takže musíme hledat jiné cestičky a jáhni jsou k tomu velkou jaksí nabídkou ze strany Boží, že. Pak můžu uvést jako příklad - jáhen, coby vojenský kaplan, protože v armádě poslání vojenského kaplana, ať už kněze nebo jáhna, není slavit jenom eucharistii, slavit liturgii, ale být s těmi lidmi a naslouchat jim, být jim k dispozici, zvlášť v takových situacích nějakého přímého nasazení do konfliktních oblastí, že ti kluci, ti vojáci si tam prožívají svoje deprese a strachy. Tady je na místě potom člověk, který má nějakou tu duchovní zkušenost, který umí naslouchat. To naslouchání je strašně důležitá věc. Jo, čili ta možnost práce jáhnů je nesmírně důležitá a to je všechno s pověřením biskupa. Samozřejmě, že, a to je třeba se učit a to stále ještě ve vývoji, je služba jáhna ve farnosti, kde jako holt kněží, zvláště starší generace, v tom nebyla vychována, že by mohli mít někdy jáhna a v podstatě, když se jim v té farnosti jáhen vyskytne, kolikrát neví, co s ním. Oni mi řeknou - já bych potřeboval někoho, koho pošlu do zpovědnice. Což jáhna nemůžu. Ale ten jáhen, ať má na starosti třeba i to donášení sv. přijímání nemocným, ať má na starosti, já nevím, třeba scholu, jestli je hudebně nadanej, ať má na starosti uspořádávání liturgie, nácvik liturgie. Ať jde s ministrantama na výlet, ať s nima hraje fotbal, jo, čili taková ta konkrétní pastorační práce a tadyhle to bude znamenat ještě určitý vývoj, respektive takové vzájemné zvykání si. Zase se může stát, že jáhen přijde někde do farnosti, nebo tam vyrůstal a „já o té farnosti vím víc, co ten farář tady, který tu přišel před půl rokem, ten o tom nic neví.“. Takže by mohla vzniknout tendence uchopit se vlády. Každý jáhen na dekretu, když je ustanoven někde ke službě ve farnosti, má tam napsáno, že má všechno dělat ve spolupráci s farářem, že.

Je taky případ, který kodex umožňuje, že třeba je farář už staršího data, dříve narozený a rád ho zbavím takových těch administrativních povinností, které ho deptají. Čili pak lze i ustanovit toho kněze jako administrátora in spiritualibus v těch věcech duchovních, čili on má zpovědní jurisdikci, jurisdikci k sezdávání a ten jáhen je tam administrátorem in materialibus, ve věcech materiálních, že. Čili on je potom pro jednání s úřady, vlastně statutárním zástupcem a má právo vyjednávat různé věci. Když je třeba sehnat nějakou opravu, má právo vyjednávat s firmami, vybírat firmu a pokud je to státní dotace, tak dbát na to, aby to bylo všechno podle platných zákonů a takhle, že. Čili starat se o ty vnější věci, jako údržba kostela, psaní matrik třeba, já nevím, takový farář ve farnosti holt má na starosti spousta věcí. Hlídat si revizní zprávy hromosvodů, električky, hasicích přístrojů. Tohle to všechno nemusí dělat ten kněz a já mu můžu, když už je třeba staršího data a ještě je natolik schopný, já nevím, když má švarně přes sedmdesát, že mši svatou může mít, může zpovídat. Tak rád ho zbavím těchhle těch zodpovědností. Kvůli tomu kolikrát ani nespí a může to dělat mladší jáhen, který k tomu má zase to pověření od biskupa. Jo, čili to jsou ty možnosti spolupráce, které tady jsou. Pak je tady ještě jedna důležitá věc, na kterou se nesmí zapomenout. Tuším ten Josef Augustin někde napsal, že kněz se identifikuje ve zpovědnici, což je fakt. Tam vlastně je taková stará formulka, kdy penitent říká zpovědníkovi: „Zpovídám se Bohu, Otci všemohoucímu, a Vám, Otče, který jste na místě Božím.“ Možná to taky znáte z dětství, nevím, jak vás učili, už asi jinak. Starší generace, vzhledem ke mně, teda. Když já byl mladý kaplan, tak jsem na tohle to často narážel... A Vám, který jste na místě Božím... Ten jáhen, ten kněz tam ukazuje Boží milosrdenství. Proto je tam ta kněžská identifikace, vedle oltáře, pochopitelně, vedle mše svaté. Jáhen se identifikuje ve své rodině, pokud je ženatý. A tam zase má velkou možnost. Proto je důležité, aby jeho manželství bylo harmonické. Proto s přijetím jáhenského svěcení musí souhlasit manželka. Už se započítám té formace, jak intelektuální, tak duchovní, že. A pochopitelně, že z té rodiny musí zářit jakási křesťanská radost, která se odráží potom i na výchově dětí té jáhenské rodiny. Tady vlastně ten jáhen ukazuje lidu Božímu, že skrze něho Bůh k nim má velmi blízko, protože on žije jejich život. On třeba chodí do zaměstnání a tam už svou přítomností taky nějak evangelizuje. Čili ty možnosti jáhenského života jsou velikánské a opravdu jsem tomu II. Vatikánskému koncilu vděčný, že tohle to obnovil. Teďko třeba náš kancléř je jáhen a k mé velké spokojenosti, tu funkci má, já nevím, půl roku, tři čtvrtě roku. Před tím jsme měli taky vynikajícího pana kancléře, ale už je v důchodovém věku a má nemocnou manželku. Ten nebyl jáhnem tedy, ale svoji práci dělal perfektně a ten Pavel, který po něm nastoupil, ho důstojně nahradil a navíc i tím, že třeba dělá na našich webových stránkách, má rubričku Jáhni a je to stránka velice aktuální. Tohle to je taky jedna věc, jedna možnost, jak pracovat v pastoraci. Právě využívání těchhle těch prostředků. Protože já se přiznám, v mých skoro pětadesáti letech, já bych asi neuměl založit stránku. Když tam něco chci, tak holt mám od toho člověka, který tomu rozumí a který tam žádaný dokument pověsí, že. Já mu napíšu, já mu ho pošlu mailem tady vnitřním a on už to tam musí nějak pověsit. Jak se to dělá, to já nevím, že. Jako a celá řada farností má své webové stránky, rád se na ně dívám, zvláště před návštěvou té farnosti a někdy je to velmi živý a parádní, jindy je to holt jsou zprávy starý dva roky, že. Tak to je o ničem. I ten jáhen má možnost třeba si to vzít na starost. On to třeba taky nebude umět, ale najde někoho, kdo to umí a bude mu zase po poradě s farářem dodávat materiály, které chce na těch webových stránkách mít. Tady je dobrý si přečíst Inter Mirifica, že, ten Vatikánský dokument o sdělovacích prostředcích, kde holt se hovoří o těch anténách na střeších, že evangelium má být hlásáno i ze střech. Takže tak.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

1. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

2. jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako biskupovi vyhovoval víc a proč?

Tak tady zase je to otázka situace. Jednak osobní situace toho jáhna, protože jestli on je zaměstnán v civilním zaměstnání a je jáhnem a vykonává nějakou tu liturgickou službu ve farnosti, já ho těžko budu moct jaksi úkolovat v nějakých širších oblastech. Když byla příprava na sněm, tak jeden, který byl na Velehradě před několika roky, že, tak jeden z trvalých jáhnů měl na starosti právě ježdění po konferencích, po děkanátech a shromažďovat materiály z těch sněmovních kroužků a tak dále. Čili, nebo... Taky je jeden jáhen, který byl politickým vězněm a který dělá velikánskou službu tím, že, už je to dneska důchodce, už má přes pětasedmdesát. Ale jezdí po školách a ve spolupráci s Konfederací politických vězňů dělá přednášky o té minulosti, o té totalitě, o nebezpečích totality a myslím, že to do výchovného procesu taky patří, jo. Čili tam bych ještě připomněl, však už si to pan doktorand dá dohromady sám. Otázka jako zapojení ve školství, třeba jako spirituálové. Zase kněz tam nemusí být celý den, ale když se mi vyskytne někdo, kdo má nějaké třeba pedagogické vzdělání, že, tak rád ho použiji ve škole, ale zpátky k tomu. Má civilní zaměstnání, já ho těžko mohu úkolovat pro nějaké celodiecézní aktivity. Je-li v plném úvazku na biskupství, tak ano, potom tě budu úkolovat a seš tady především ke službě biskupa. Je faktem, že třeba můj šofér není jáhnem. Ale skoro slouží nejvíc v takové té materiální oblasti, protože spolu strávíme asi nejvíc času na cestách, který absolvujeme. A už se za těch patnáct nebo šestnáct let známe, jak vlastní boty. Jo čili tady musím trochu rozlišovat podle té osobní situace toho jáhna. Jak je to s jeho rodinou taky, jestli... asi nemyslím si, že by třeba jáhen nebo kněz vůbec měl být třeba ředitelem školy. Nebo ředitelem charity nebo nějakého takového zařízení, jehož jsme zřizovateli, protože přece jenom poslání toho kněze a jáhna je především duchovní a on, ten ředitel ať té charity nebo školy, holt někdy musí řešit velmi nepříjemné situace... jako je třeba propuštění zaměstnance, když si neplní svoje povinnosti a takhle. A bylo by špatné, kdyby potom tohle to měl řešit člověk, který má na starosti především tu duchovní stránku. Vlastně ten osobní vztah člověka k Bohu, že... když má směřovat toho člověka. Protože vždycky ten, který si neplnil svoje povinnosti, ale je propuštěn, se bude cítit ukřivděn. Protože on to vidí ze svého pohledu. Subjektivně. Ten ředitel to uvidí zvenku a vidí - ano, výsledky tvojí práce jsou nulové. Takže sorry, že.

Mohl byste mi prosím říci svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Já neznám přesně zase situaci jáhnů v ostatních diecézích, mám zmapovaný ty svoje, že, ale přeci jen se holt setkávám... několikrát jsem dával exercicie jáhnům i jejich manželkám, že, ale tam zdaleka nebyli všichni. Protože my máme jáhnů tuším 29 v diecézi a kolik jich mají ostatní, musel bych prohlídnout teďko katalogy, ale to si tam doplníte, to číslo, kolik jich asi je. Protože katalogy jistě jsou k dispozici. Tak, ale myslím si, že jako dneska se otevírá ta velká možnost těch kaplanských služeb, abych tak řekl, které nevyžadují přímo kněze. A to je špitál, armáda, i ty školy. Kde se potom volá... nějak... a ten jáhen vždycky má možnost potom daleko lepší a cítí to jako povinnost, když nějaký třeba nemocný ve špitále chce kněze, tak ten jáhen spíš to bude mít v hlavě, než nějaká ta sestřička, která proletí kolem a má spousta jiný práce a teď nemocný řekne: „Já bych rád kněze“, tak než ta sestřička dojde na ordinaci, do ordinace nebo do svého příbytku v tom špitále, tak na to zapomene. Plně ji chápu, mně se to stává taky. Jo, takže tadyhle vidím opravdu nějak tu oblast a samozřejmě i v těch službách přímo na biskupstvích, že, tak jak holt to mám tady třeba a já vím, že před padesáti,

osmdesáti lety bylo nemyslitelný, aby na biskupství byl někdo jiný, než kněz. Všechny posty byly obsazeny kněžími. To si dneska nemůžu dovolit, dneska jsme tu na biskupství dva. Já a generální vikář jako kněží, pak ještě, víceméně externě, pan notář, a teď... víceméně ředitel pastoračního centra, nebo biskupský vikář pro pastorační, že, který tady pravidelně dochází taky, že, ale ten to má exkurendo, protože má farnost ještě k tomu. Jo, takže tady ta služba a přeci jenom... je tady vidět i nějaký to Boží působení, protože ono nejde jenom o to vložit ruce, ale taky aby ta Boží milost, ty Boží dary sestoupily na toho jáhna a on mohl vykonávat tu svou službu, kdy má účast na biskupově kněžství v té své rovině a zdá se mi dneska, že díky koncilu jsme objevili znovu, skrze Ducha svatého tedy, že vlastně ta role jáhnů se mi zdá dneska skoro nezastupitelná.

Děkuji Vám za rozhovor.

Odpovědi kněží

Označení rozhovoru: knez-rozhovor-č.1

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak určitě je to přínosem, protože on vlastně působí také jako posvátný služebník, to znamená, že může chodit po nemocných, kterým dává svaté přijímání, potom může případně vzít i nějakou bohoslužbu slova, když třeba kněží nejsou ve farnosti, což se stává tedy málokdy, ale občas se to taky stane. No a vůbec při liturgii tedy funguje tak, jak má. To znamená čte Boží slovo, vyzývá k pozdravení pokoje, propouští lid. Hodně bych jaksí tu jeho pomoc vyzdvihl v tom, že chodí do domova důchodců pravidelně, kde máme každý týden buď mši svatou anebo bohoslužbu slova, takže on jednou za měsíc tam takhle jde a skoro celé odpoledne odslouží bohoslužbu slova pro ty seniory a potom ještě ležícím po pokoji rozdává svaté přijímání. Jinak taky je velice činný organizačně stran manželské společnosti, sám také je účastníkem jednoho manželského společnosti, kterým máme asi pět ve Vlašimi. A také se angažuje v různých manželských setkáních, která se tady třeba každoročně tedy dělají. Nemyslím společenství, ale setkání jako manželů jednou za rok. Vymyslí se takový program pro manžely, je to většinou na víkend. To on má organizačně na starosti. No a potom je ještě jeho pomoc velická v tom, že my tady máme každým rokem na jaře hromadnou přípravu snoubenců ke svatbě, která je takovým doplněním té individuální přípravy s knězem. takže manželské páry, které se připravují na sňatek, tedy většinou to bývá v těch jarních měsících v červnu, červenci a tak dále, tak jsou kromě přípravy s knězem ještě také na přípravách, které organizuje právě Roman Farion. Je to cyklus zhruba osmi přednášek, někdy sedmi nebo devíti, ty přednášky mají jasná témata a jsou zváni na ně hosté, odborníci. Jen tak v krátkosti, no. Tím, že je ještě ředitelem zdejší velké skládky, tak je nám velice ku pomoci, když potřebujeme něco velkého vyhodit. Konkrétně teď to bude listí z farní zahrady. Čili v sobotu budeme mít brigádu na hrabání listí, tak on zařídí kontejner jako šéf té skládky. V minulosti se tu vyklízela stodola, tak také pomáhal jaksí odborník s tím odvezením toho odpadu. Někdy i zvláštního odpadu, který musí mít zvláštní kontejner. Tak to všechno je pomocí. Na něco jsem určitě zapomněl, ale to je tak zhruba rozsah té jeho činnosti.

V čem je jeho výhoda coby jáhna např. oproti pastoračnímu asistentovi?

Tak pastorační asistent je laik, takže laik dělá ty věci, které mu přísluší a jáhen má jaksí o něco navíc, že. On může sloužit při té bohoslužbě slova, může dokonce i samostatně mít křest, což už Roman teda taky měl. Může případně mít i pohřeb, což Roman teda zatím ještě nějak neměl. Ty pohřby jsou většinou v takové době, kdy on chodí do práce a většinou ty pohřby tady s panem kaplanem zvládáme. Ale teoreticky by mohl odsloužit i takto pohřeb.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Vycházíme spolu velice dobře. My jsme vlastně vrstevníci, já jsem o pár měsíců starší, takže jsme stejně staří a vycházíme spolu naprosto bezvadně. Tykáme si spolu a normálně otevřeně spolu hovoříme. Je to tedy jakási přátelská domluva té spolupráce, není to něco, že já bych byl nadřízený a on podřízený. Že bych autoritativně něco jaksi nařizoval, to v žádném případě. Roman je vždycky ochotný, pokud může, tak vždycky jaksi vyhoví a pokud nemůže, tak uvede třeba spravedlivý důvod, proč nemůže nebo tak. Takže ta spolupráce je v naprostém souladu a k prospěchu farnosti.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak určitě jaksi praktikujeme ten model, že on je jaksi podřízen mě jako faráři, protože jsme tady v jedné farnosti, vídáme se několikrát týdně nebo minimálně jednou za týden a ta spolupráce je tedy mezi mnou a jím. On samozřejmě je tedy určen pro farnost Vlašim v dekretu a tam má myslím i tu poznámku, že ten výkon jeho činnosti koriguje farář. Samozřejmě se zúčastňuje i diecézních akcí, zvláště v katedrále, takže když je třeba nějaká sláva, kde je zapotřebí hodně jáhnů, tak on tam slouží, např. při missa chrismatis na zelený čtvrtek, kdy jsou svěceny oleje, tak tam samozřejmě pomáhá jako jáhen. Teďka jak bylo blahorečení 14 pražských mučedníků, tak tam byl zase David Seifert jako výkonný jáhen, nesl vyloženě i ten relikviář. Takže na té diecézní úrovni působí takhle v rámci té katedrály. Ale jinak samozřejmě ten obsah jeho činnosti je spíše v mé kompetenci než v kompetenci biskupa. A já samozřejmě ho také znám blíže než biskup, takže já vím, že má rodinu, že má 4 děti a že má normální práci, kde zastává vedoucí místo. Takže samozřejmě po něm nechci nějaké činnosti třeba v dopoledních hodinách nebo v brzkých odpoledních hodinách, kdy vím, že on je v práci a kdy vím, že z té práce také se potom ještě věnuje rodině, jo. Takže je to opravdu na takové osobní domluvě rozsah té činnosti.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak já si myslím, že je to ta organizace těch různých manželských společenství, manželských setkání, tam on je takový, řekl bych jako doma, že sám prožívá manželství, že je v manželství už dlouho let, už má dospívající děti, ty starší. Takže bych řekl, že to je ten akcent na to manželství v jeho případě, což je fajn, protože někdy od věřících slyšíme my kněží námitku, že tomu manželství nemůžeme tak moc rozumět, když v něm nežijeme, což je samozřejmě pravda. A tak my můžeme právě říct dobře, tak tady máme posvátného služebníka, který v manželství žije. Že on i v těchto věcech má přehled a už několik mnoho let prostě organizuje ty pravidelné předmanželské přednášky pro ty naše snoubence, je to vždycky březen, duben, jestli se nepletu, dvoutměsíční cyklus po týdnech, je tam asi 8 přednášek. Takže to je tak jeho parketa bych řekl. Jinak samozřejmě taky káže, pravidelně káže každou středu. To má pravidelně kaplan tu mši svatou, takže si odfrkne od kázání trošku, protože ví, že s kázáním přijde Roman Farion. Občas má kázání v neděli, ale to spíše výjimečně.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak to jejich místo je určitě v spolupráci s farářem a třeba my jsme taková velká farnost, je tady farář, kaplan a dva jáhni, takže u nás to není až tak aktuální. Ale jsou farnosti, kde mají na starosti hodně kostelů. Jsou sloučené farnosti většinou. A tam někdy se bez těch jáhnů už prostě neobejdou. I ti jáhni mají pravidelné bohoslužby slova. Je tam třeba kněz a jáhen a mají, já nevím, sedm kostelů, no tak si to prostě nějak rozdělí, aby aspoň třeba po 14 dnech v těch hodně vedlejších kostelích byla třeba mše svatá, která by se střídala s tou bohoslužbou slova, kterou vede jáhen. To si myslím, že v těchto farnostech je velkou pomocí těm kněžím. No a co tak vidím, tak ta jáhenská služba je na takovém vzestupu dosti. Můžu říct, v manželství tedy se připravuje na tu jáhenskou službu nebo už tedy slouží a myslím si, že to je i takové důležité znamení té dnešní doby, když máme velkou krizi manželství, hodně manželství se rozpadá, rodiny tím trpí, děti tím trpí, že máme prostě ženaté posvátné služebníky v osobě těch jáhnů, kteří jsou takovými spojovacími články mezi tím farářem celibátníkem a rodinami, které mají tvořit jádro té farnosti.

Statistické otázky:

Počet obyvatel farnosti: 10-50tis.

Nedělní mše se účastní lidí: cca 500

Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? 2

Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč? - No to je luxus. **Myslíte si, že je tento počet dostačující? Uvítal byste případně ještě další jáhny?** No tak čím, víc tím líp. Ale aktuálně ho nepotřebuji. Když by ovšem byl další jáhen, jakože možná se klube, tak budeme pochopitelně rádi. Protože ta pomoc se dá vždycky rozšiřovat, zvláště služba nemocným a starým lidem. Ale jak říkám, zvládneme to.

Označení rozhovoru: knez-rozhovor-č.2

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak jistěže člověk není na všechny věci sám. Ale důležité je, že v některých věcech se můžou lidé obracet i na něho. Že nemusím u všeho být.

A je to výhoda oproti tomu, když by se jednalo například o pastoračního asistenta? V čem je výhoda toho jáhna?

Tak může zastat některé bohoslužby, při kterých nemusí být kněz. Samozřejmě, že nevýhodou je, když ten trvalý jáhen nebydlí v té farnosti. Protože se musí věnovat i jiné farnosti a musí se věnovat také manželce, takže pomáhá tady, je to ve městě, pomáhá spíš ve všední dny a v soboty, neděle málokdy tady je. Není úplně vždycky, jednou za tři týdny nebo tak.

To je tedy případ místního jáhna, který nebydlí přímo v této farnosti?

Ano, bydlí 2km od farnosti. Dojíždí do práce v podstatě. Ale zas jako ten přínos je, že je tady každý den mše svatá, že navštěvuje nemocné a připravuje věci k bohoslužbě. Může mít třeba pohřeb bez kněze, může mít bohoslužbu slova, májovou (pobožnost), podat svaté přijímání. Tak tyto věci může.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

No tak vycházíme dobře. Samozřejmě, že je to na mně, abych tu práci organizoval, takže po této stránce je to náročné, aby člověk pořád měl zásobu práce. Ale samozřejmě může dělat i věci kancelářské. To znamená, že na fáře píše do matrik a jiné věci. Mohl by poučovat, ale tak jako on tím, že je starší a tím, že tady není pořád, tak to tak často není s tím poučováním. Ale mohl by poučovat, mohl by vést tyto věci, samozřejmě.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak liturgický po té stránce, že chystá ty věci, že. Takže je to tak jako, že v podstatě někdy zastupuje i kostelníka. Administrativní také, v kanceláři chystá program bohoslužeb na ten týden, zapisuje do matrik některé věci, opisy matrik. Charitativní tady moc ne. A kazatelský, káže jednou za týden, takže to není až tak moc.

Přivítal byste, když by kázal častěji?

Tak mohl by častěji, ale tak jako každý není tak schopný, že? Nebo každý není tak, ono to je práce si to nachystat.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Já myslím, že je dobře, když je úkolovaný farářem. Je to myslím si, že dobře, protože můžeme se v některých věcech zastoupit. Když by měl být úkolovaný jenom biskupem, tak to bude takové, že to bude ležet jenom na něm. Takhle může člověk i někam odjet a něco svěřit.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak asi to nemusí být jen na tu liturgickou činnost. Že to může být i ta věc, dělat nějaké přednášky. On třeba také učí náboženství, jeden den učí náboženství. Takže to také může dělat. Může také starat se o charitu nebo být asistentem v nemocnici, na nějakou část úvazku že? Může dělat i jiné věci než liturgické.

Čili spíš byste viděl jeho činnost mimo tu liturgii?

To je taky možné. Tu v podstatě může dělat i kostelník. Ale zase je otázka, jestli je takový kostelník, který to bude dělat zadarmo nebo který by se zase musel platit, tak to je potom otázka, že. Ale myslím si, že nemusí být jenom na tu liturgii. Že může být i na jiné činnosti. Určitě z charity chtějí občas nějakou přednášku. Může chodit do domova důchodců, tam teda nechodí, že. Ale mohl by chodit. Akorát to je problém, že to máme v pátek odpoledne nebo večer, že. Kdyby neměl manželku, že, tak jako by mohl, že. Ale on je taky trochu vázaní tím, aby přišel v určitou dobu domů a něco dělal doma. To je tak. Tu pracovní dobu nemá takovou volnou, je vázaný na to, aby byl skutečně od nějakých těch sedni do nějakých těch tří, do půl třetí tady byl a pak, kdy je plno jiných činností, tady není. Klidně by mohl vést společenství, společenství večer, které začne v šest hodin a končí v osm. Klidně by to mohl vést.

Tady se naráží na ten problém, že bydlí vlastně jinde.

Bydlí jinde a navíc má rodinu, manželku, které ho taky chce mít doma.

Zrovna v ten čas, kdy běží ty aktivity

A kdy ona je doma, že. No, takže tak.

Děkuji za zajímavé postřehy.

Statistické otázky:

- Počet obyvatel farnosti: **10-50tis. (méně než 20tis.)**
- Nedělní mše se účastní lidí: **nad 500 (cca 900)**
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? **1**
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

1 jáhen na celý děkanát, takže on vypomáhá i v jiných farnostech, když je potřeba. To znamená, že ho lze poslat. Třeba v té své farnosti, že tam mají šest farností, takže on může mít tam nebo někde jinde. Když jsou Velikonoce, tak ho pošlem do Paršovic nebo někam dělat tam na Velký Pátek bohoslužbu.

Čili je pro celý děkanát?

No je ustanovený pro Hranice. Ale samozřejmě, že já s těma kněžíma tak spolupracuju, že po domluvě s těma kněžíma ho můžu poslat někam jinam. využívají ho tedy i jinde, ale po domluvě se mnou.

A když je tu jeden jáhen, je to dostačující nebo byste uvítal více jáhnů?

Je to všechno o tom, kdo to bude platit. Je to všechno o tom, že my jsme zaměstnanci biskupství a on taky, že. Je otázka, jak to bude dál, no. (*přerušeno vstupem jáhna do místnosti*) Tak tyto věci může dělat. Akorát že je otázka co všechno mu člověk může, každý je na něco jiného šikovný. Takže tak.

A právě v otázce toho rozsahu těch činností, tak byla by tu potřeba nějakého dalšího jáhna?

To nebezpečí je, že pak se bude chtít vykryt ten čas, co nedělá ten jeden a že ten člověk pak zanedbává rodinu, že. Takže to je to nebezpečí, no.

Čili, když to shrneme, stačí jeden jáhen tady pro farnost?

Zatím nám to stačí. Za tři roky nebo za pět let může být jinak. Protože on taky za tři roky může být v důchodě. Protože už má blízko do důchodu, myslím dva a půl roku. Taky člověk nemusí mít na to zdraví, může za rok onemocnět a může to být trochu jinak. Když já jsem přišel do farnosti, tak tu byli dva jáhni v děkanátě. Jeden stihl zemřít těsně předtím, než jsem přišel.

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak, trvalý jáhen tady působí déle, než já. To znamená, že já jsem ho vlastně...tak v uvozovkách...zdedil. A беру jeho přítomnost jako něco, co je úplně přirozenou součástí farnosti. V podstatě, dá se říct, že to, co je jeho místo, tak to místo se nějakým způsobem mění. Dá se říct, že to, co dělal před těmi devíti, deseti lety, co jsem sem nastoupil, tak to dneska třeba už dělá jinak, nebo některým věcem se už nevěnuje. Ale v každém případě to, že prostě tu je a je součástí toho, že je poslaný biskupem do farnosti, tak to samo o sobě už je něco, co vytváří jakousi plnost církve. Asi tak bych to mohl říct, možná.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak perfektně. Náš jáhen už je velice zralého věku a myslím si, že vztahy, které se za tu dobu vybudovaly, opravdu od takového toho počátečního hledání důvěry až po současný stav, kdy skutečně je to velmi i po té lidské stránce...myslím si, že blízké, tak to bych řekl, že to je velmi dobré. No a co se týká té pracovní stránky, tak spousta věcí, které dříve, jak už jsem říkal, bylo to, co vykonával on, dneska třeba už nevykonává, protože už zestárnul. Je to přirozené a už některé věci musí i člověk vnímat tak, že je tím, který tomu druhému pomáhá na jeho cestě.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak jednoznačně liturgie a homilie, dá se říct, protože vzhledem k jeho postavení a věku, tak co se týká charity tak to vůbec se tomuto nevěnuje a co se týká nějaké třeba katecheze, což by byla přirozená jeho parketa, tak právě také díky věku ne.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak já si myslím, že ty dva modely, pokud se staví proti sobě, tak je to velký omyl, protože ty modely vlastně vznikly z jednoho. Ono se dá těžko rozlišit, jestli ten pojem, který dneska používáme pro kněze a pojem, který používáme pro biskupa, v jakém období života církve se rozdělil. Takže jáhen byl zcela jistě ten, který byl pomocníkem toho staršího, což mohl být biskup, mohl to být kněz, tedy dneska bychom řekli farář ve farnosti. V každém případě

farnost, nebo můžeme říct církev, se uskutečňuje ve farnosti. To znamená - kněz je tím, který na místě, na tom svém místě zastupuje biskupa. Takže jestli je jáhen člověk, který je podřízen, což je velice...řekl bych...striktně a možná i tvrdě řečeno, jestli je podřízen biskupovi nebo jáhnovi, to je jenom dáno tím, jestli působí po boku biskupa a...pardon, já jsem řekl špatně, tedy faráři...tak to záleží jenom na tom, jestli je po boku biskupa anebo po boku faráře. Protože vždycky je to o životě v církvi. Nedá se to tak nějak rozlišit. Docela si nedovedu představit, že by byl jáhen poslán do farnosti a neměl žádný zřetelný vztah k faráři místa. To by nešlo. Prostě by tam ten jáhen neměl své místo. Nebylo by to možné. Podobně zase si myslím, že kdyby se postavilo to, že bude jáhen jenom tam, kde je biskup, vyloženě striktně, tak bychom asi ztratili cosi ze služby jáhna v církvi.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak co se týká České republiky, na to já nedokážu odpovědět úplně takhle...ne. První věc je, já si myslím, že jáhenská služba je přirozeně služba církve a to, co vykonávali jáhni od počátku, tak konali jako svou specifickou službu v církvi. Takže jestliže tato služba je potřeba, pak je potřeba také hledat, kdo tu službu naplní. A nebude to stejné. Bude to někde tak, že bude to služba jáhna typu správce církevního majetku tak, jak to známe z římské církve anebo to bude jáhen typu toho, který stojí po boku biskupa potažmo faráře v této jáhenské službě. Anebo to může být i služba, která se věnuje ať už nemocným nebo se bude věnovat nějaké jiné charitativní složce nebo katechezi, to je nepodstatné. Podstatné je to, že v okamžiku, kdy nacházíme v církvi nějakou potřebu, tak je potřeba, aby v té...ta potřeba byla naplněna nějakou službou. A ta služba může mít i podobu vysvěceného služebníka, tedy jáhna. Ale taky nemusí.

Statistické otázky:

farnost:

- Počet obyvatel farnosti: 10-50tis.
- Nedělní mše se účastní lidí: nad 500
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? 1
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

Tak v současnosti je to naprosto dostatečné, když to řeknu takto. Ale pokud bychom brali jako model to, že v Boskovicích bude jáhen, pak je třeba se poohlížet po někom dalším, protože zcela jistě, když má někdo jednaosmdesát, už se nepředpokládá, že ta jeho služba bude stále aktivní. Už možná i teďka je na čase, že by bylo třeba tu službu předat někomu dalšímu.

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

V naší farnosti působí dva jáhni. Jeden diecézní, který je ustanoven biskupstvím, jelikož tu má bydliště v naší farnosti. Druhá je náš spolubratr salesián jáhen Václav Kelnar. Ten diecézní jáhen je Jaroslav Vašíček. Oba dva se pravidelně zúčastňují služby v kostele. To znamená, pomáhají při liturgii a také při zvěstování Božího slova. Oba mají vyčleněné dny, kdy přednáší Boží slovo a kdy také Boží slovo káže, kdy mají kázání. Nás spolubratr Václav je ještě více angažovaný při bohoslužbách večer, kdy také má takovou službu pomocného kostelníka, který zařizuje otvírání kostela a přípravu věcí ke mši svaté, takže i tato služba je pro nás velmi cenná, protože u nás jsou každý den jak ranní, tak i večerní bohoslužby. Takže ta služba je cenná. Zároveň také oba dva jáhni jsou ochotni se i podílet na doprovázení některých farníků tím, že jim přináší eucharistii. Že tedy je jim svěřena tato služba na základě mého poslání. Já je posílám k určitým nemocným lidem, kteří nemohou přijít do kostela na bohoslužbu a já je vlastně posílám k těmto lidem. Oni jim takto přináší tu eucharistii.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Domnívám se, že tato otázka směřuje ke mně jako duchovnímu správci, jako kdo nějak rozděluje služby nebo kdo připravuje bohoslužby a zřejmě se to týká, jako oni přijímají tuto moji kněžskou zodpovědnost, že vlastně já rozepisuji služby při těch bohoslužbách jak těmto dvěma jáhnům, tak i našim spolubratřím. Takže vlastně oni se velmi, protože jsou to pánové ve vyšším věku, tak jsou velmi ochotní k této službě, pokud nejsou nemocní nebo pokud nemají nějaké vyslovené rodinné záležitosti, tak jsou ochotni vždycky přijmout službu při liturgii i při té službě těm nemocným. Václav se tedy ještě věnuje, to jsem zapomněl, adoracím, že vystavuje Nejsvětější svátost oltární, modlí se růženec, to znamená vede večerní modlitbu růžence a adoraci se svátostným požehnáním.

Takže by se dalo říct, že po pracovní stránce jste v pohodě, že vychází vstříc, když jim řekneš.

Ano, ano.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak to už v podstatě jsem odpověděl na tu první otázku, že se věnují při liturgii, kterou mi vypomáhají oba dva a také službě kazatelské se věnují hodně.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Pochopitelně by mi vyhovoval více, když ten jáhen je v dobrém vztahu ke svému faráři a i tak farář musí mít dobrá vztah k tomu jáhnovi. To znamená nejenom pracovní, ale i přátelský a bratrský postoj k tomu jáhnovi. Takže z tohoto podle mě vyplývá potom i vlastně ta spolupráce ve farnosti, služba ve farnosti, kde vycházejí ze vzájemného chápání, ze vzájemné spolupráce, ze vzájemného bratrského přijetí. Potom si myslím, že by tam neměly vznikat nějaké problémy. Proto se domnívám, že je teda pro mě osobně lepší, kdyby ten jáhen byl dán biskupem té službě ve farnosti a podřízenosti faráři.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Já mám dobrou zkušenost u nás s naší farností. Co se týká toho obecného zapojení jáhnů v našich českých poměrech, tak zřejmě je důležité, aby oni přijali tuto službu jako službu církvi, jako službu, která je oceněná, aby tedy měli i ten dobrý pocit, že jejich práce, jejich služba je i tím biskupem i farářem oceněna. Aby vnímali, že to není jakási jenom výpomoc nebo jakási nebo zalepení nějakého nedostatku kněží. Jáhen není zástupce kněze nebo zástupce biskupa. On má, podle mě, řádné místo v církvi, řádnou službu v církvi, kterou mu ale biskup musí určit. Biskup to musí jasně vyjádřit a také ocenit.

Statistické otázky:

- Počet obyvatel farnosti: **10-50tis. (cca 25tis.)**
- Nedělní mše se účastní lidí: **nad 500 (950-1000 lidí)**
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? **2**
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč? **Naprosto dostačující.**

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak to určitě, to beze sporu. Vždycky se to myslím odvíjí trochu od toho, jak je ten dotyčný jednotlivec nějak jako disponován nebo co je lidově řečeno tzv. jeho parketa. Prostě když to vezmu u nás, tak jeden je velmi šikovný a takový jako schopný pokud se týká péče nebo pomoci nemocným a starým, to znamená chodí do domova důchodců, má tam bohoslužby slova, nosí svaté přijímání, pak stejně ještě vypomáhá přes hranice farnosti ještě u milosrdných bratří přímo v nemocnici, tam mívá taky nějaký závazek. A pak ve farnosti jako takové potom už je to taková běžná liturgická služba u oltáře s tím, že má občas homilii. Tak asi v tomhle tom rozsahu. Ten druhý ten teda je jakoby duchovním trošku zázemím v komunitě Emanuel, čili on je vlastně původně jako se to svěcení odehrálo pro potřebu komunity, i když teda formálně taky samozřejmě je jáhnem zde ve farnosti, teď už co je v důchodu, tak jednak pracuje jako kostelník a jednak se teda zaobírá věcma týkajícíma se spíš toho jakoby běžnějšího farního provozu. Je to teda otázka křtu, křtí dost často, někdy ale to výjimečně je to i svatba, on se právě skrze komunitu Emanuel podílí na jejich programech pro rodinu, pro manželství, to znamená takové ty obnovy pro snoubence a ty manželské různé programy, které oni tam dělají, čili tohle je zase víc jeho parketa, samozřejmě. Takže tam je to tak jako nakročený jedním i druhým směrem. Ale v tom, co jím je jako vlastní nebo co jim dobře jde, tak to si myslím, že to je přínos jednoznačný. Já celou tu věc můžu nechat na nich a nemusím se o ně starat, resp. jenom když přijde nějaká potřeba si říct nějaký zásadní nasměrování, program a tak a pak už to prostě běží. Jsou samostatní, soběstačná. Tak tomhle tom slova smyslu určitě ano. Ale to je díky tomu, že oba dva nějakým způsobem, byť teda oba ty kořeny toho jsou ještě za totality. Oni byli aktivní ještě v té skryté církvi. Tak ale, že to vlastně trošku právě vyšlo jakoby i z potřeby toho společenství, že se to nějakým způsobem potkalo. Nebo že by to byla nějaká osobní touha si něco realizovat nebo potvrdit se v něčem, ale když to řeknu hloupě, že tam byla společenská objednávka.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak to je vždycky samozřejmě i dáno těmi lidskými věcmi. Tak oni jsou oba o dost starší než já, shodou okolností jeden z nich ještě když já jsem byl malý ministrant tady v sousední farnosti odkud pocházím, tak on se tam taky nějakým způsobem podílel na té službě, už jako vedoucí ministrantů. Tak jako lidsky si myslím, že je to jako přirozené, že někdy ti lidé mají k sobě blíž, někdy k sobě mají hůř, že prostě nejsou tak stejně naladěni. Tak ono se trošku na těch věcech samozřejmě podepisuje. Nemyslím si, že by někdy vznikl nějaký zásadní neřešitelný konflikt. Je pravda, že s jedním z nich se o některých věcech častěji diskutuje, protože on je ladění víc konzervativního a není moc komunikativní člověk, takže on jako věci postaví jako danost a ne vždycky třeba bych já jako očekával, že prostě nejdřív přijde otázka a teprve potom se zaujme nějaký postoj, on ty postoje zaujme prostě hned a pak se teda díví, když mu eventuálně řeknu, že takhle to nepůjde, že to tak jako nejde a že to je teda kompetence mně jako faráře, čili on že to musí respektovat. Ten druhý, tam je to po lidsky

trošku jinak. To je jako komunikativnější člověk, takže v tomto smyslu tam jako žádný problém není. Zas je to u toho druhého trochu dáno právě tím jeho rozkročením se, že ono se ne vždycky úplně dobře potká ta potřeba, že třeba dá přednost něčemu jinému, že ho teď potřebují v té komunitě, takže nebude až tak jako použitelný v tu chvíli ve farnosti, čili jako já musím prostě to řešit nějakým náhradním způsobem a musím trošku respektovat, protože mu nemůžu říct, jsi tady jednoznačně ve farnosti, tak jako to má prostě prioritu, nejdřív udělej co je jakási povinnost tady v té farnosti a pak teda jako můžeš eventuálně něco jiného, já musím respektovat, že on to má jako komunita je prostě formálně stanovená jako biskupem a prostě jakýsi právní rámec ta její působnost, ta činnost, takže v tomto smyslu je to prostě otázka diskuze nebo jako dobré komunikace. Když ta je, tak je to bez problému. Myslím si, že ano. Trošku je jiná otázka, jak třeba oni potom jako ještě jsou, jestli tam nemáte ještě dál v otázkách, že ono se to taky trošku promítne na vztahu s farností, že právě taková ta osobní schopnost komunikovat nebo trošku jako neschopnost někdy i jim samotným může někomu z nich komplikovat situaci. Že prostě nemá třeba jako, jako dneska je ten problém, že automaticky uznaná autorita neexistuje. Musí si ji prostě nějakým způsobem vydobýt. A když to není úplně zdatný člověk třeba v jednání s lidma, což je trošku handicap toho jednoho, tak je jako myslím jako trošku problém, protože prostě jaksi naráží občas na určité nepřijetí a u toho druhého je to zase přirozeněji jednodušší, takže tak no.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak ten jeden je to tedy ta služba nemocným, jestli se to dá nazvat charitativní činností, asi ne úplně vlastní, ale je to teda služba nemocným. Ta liturgie je jeho trošku slabší stránka, takže tam jako on není moc jaksi, zas je otázka nějaké přirozené jako schopnosti nebo dispozice anebo ta homiletická služba tam je, no. A ten druhý, to je právě spíš otázka té katecheze manželů, snoubenců, liturgická služba určitě ano, tam to on umí velice dobře, i ta homiletická služba to mu sedí, to je v pořádku. Zas by to asi nebylo právě, jako nebyl by asi tak moc šikovný nebo obratný třeba právě v té nemocnici nebo v tomto smyslu. Žádný z nich není v kanceláři nějak jako administrativně, nebo nechodí ani jeden z nich na pohřby, nedělá tuhle tu službu. Myslím si, že asi takhle.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Já si myslím, že bych jako uměl, resp. jako je použitelný každý z nich, ale nesmí se kombinovat mezi sebou. Protože jinak je v tom trošku zmatek. To trošku je situace toho jáhna, který jakoby je z té komunity, tak on sice není přímo podřízen biskupovi, ale je tam prostě jakési vymezení. Je tam vyčlenění z takového toho úplně běžného provozu. Ta komunita opravdu není součástí farnosti, ona je prostě institut papežského práva, to znamená oni i vlastně s biskupem mají jakousi smlouvu v uvozovkách o tom, za jakých okolností prostě vyvíjejí tu svou činnost a službu v diecézi a že teda prostě se nějakým způsobem jako do té diecézní struktury vstupují přes farnost sv. Tomáše. Tak tam jak jsem o tom mluvil se může někdy stát, že já bych toho jáhna potřeboval, ale on mi řekne nezlob se, ale my máme

v komunitě prostě obnovu, víkendovou, já tady nebudu. Když by byl prostě jako celej biskupův, tak já s tím žádný problém nemám, protože prostě budu počítat s tím, že je pro mně jako nepoužitelný nebo jenom až jako v rámci třeba jeho dobrovolného nad časového prostě jo? Tak to je bez problému. Když je teda můj, tak teda pak budu samozřejmě očekávat, že teda bude můj a že samozřejmě, že jako ho biskup nebude pověřovat něčím, co by nějakým způsobem ho z té farnosti vytahovalo dřív než se pro to najde nějaký model. Jo, aby prostě nenastalo, že já teď něco po jáhnovi potřebuju a on mi oznámí, že teda nepůjde, že ho pan biskup posílá někam jinam. Ať ho pošle, to jako není problém, ale pak se to musí nějak systémově ošetřit, aby nevznikaly prostě nějaký zbytečný třetí plochy nebo hlavně zmatky, jo? Tam je jasný, že nevznikne nějaký zmatek, když ten jáhen něco dlouhodobě dělá, tak já prostě s tím počítám a už to neřeším. Když prostě vím, že chodí do domova důchodců, tak já tam celej rok nejdu, protože to zařídí on s kaplanem eventuálně, no a je to, ale kdyby mě z týdne na týden řekl, že ho biskup poslal někam jinam, tak ten problém okamžitě vznikne, protože já ho nemám kým nahradit. Tak asi takhle.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Já mám takovou jednu vizi nebo to není moje vize, ale trošku jsem se s tím setkal. Jednak teda myslím, že v diecézi jeden takový případ existuje a trošku to znám přes vyprávění z té komunity. Totiž ta služba jáhnů ve farnostech neobsazených kněžíma. Ale ne služba toho jáhna, ale celé rodiny. Případně toho většího společenství. Jako pořád samozřejmě jáhni budou asi víc a víc třeba v krematoriu, budou na pohřbech, u nás je to otázka těch křtů, nevím jak dalece těch sňatků, těch ubývá obecně tolik, že to asi nebude až taková potřeba. Samozřejmě ta služba nemocným, takové ty základní věci víc než jenom taková ta liturgická běžná služba. To že je jáhen jakoby lepší ministrant u oltáře je hezký, ale v podstatě to nic zásadního neřeší, tak on tam přečte evangelium, ale o nic víc tam nejde. Může kázat, to je jako v pořádku. Ale myslím si, že celá taková ta katecheze farní, to je dost jako problematická věc, určitě to nemůže být jenom on sám, vždycky tam musí mít nějaký kontakt na toho faráře, protože to je prostě farnost jaksi on je v tom ohnisku toho, takže přes něho se to potom nějak různě protíná a propojuje, taky ta služba svátostná potom že jo, ale todle to, co oni dělají v té Francii třeba, že prostě ten jáhen tam jede s celou tou rodinou, bydlí tam na faře, je tam nějakou takovou základní buňkou toho společenství farního, ta manželka že tam prostě nějakým způsobem snáz komunikuje třeba zase prostě s ženami farnosti, že tam ty děti jsou, že prostě. Oni to dělají tak že jich tam jde třeba víc těch rodin a že s nima je jedna jáhenská rodina a pak je tam třeba jedna vysvěcená osoba, ale ne kněz. Tohle je moderní podle mě věc, která by byla velice potřebná, ale je teda strašně náročná. Popravdě řečeno, já jsem to tady i jako se to navrhovalo tady jednomu jáhnovi a to jako naznal, že stěhovat se teď ne s celou rodinou, ale s manželkou, oni děti mají dospělé, ale prostě nějak se tam přestěhovat a trvale být někde jinde je zatím nepřijatelný na ty jejich možnosti a síly. Ale myslím si, že jestli teda v tomto slova smyslu ti jáhni by mohli hodně zabrat. Už jenom právě proto, že to jsou velmi často ty farnosti jako kde ten kněz není, jsou jakoby už právě ty menšinový, jo. A když tam na té faře je mrtvo prázdná a jenom tam ten kněz prostě přijíždí z někýho takovýho excurranda, odslouží mši a zase odjede, tak to s tou farností nic nedělá, ale když tam bude trvale na té faře někdo žít a opravdu to budou lidi, kteří tak jako z pohledu těch místních jsou jim bližší, normálnější, prostě opravdu s nima můžou jít na to pivo a já nevím co všecho, ty děcka tam budou chodit do školy, manželka tam prostě bude něco jo? Tak to si myslím, že je docela věc, který by teda byla užitečná. I pro naše podmínky. A možná, ale to samozřejmě by znamenalo

i jako to celý zohlednit v té přípravě těch jáhnů. Že s tím by do toho od začátku ten dotyčný nebo dotyčná musela jít a to je ještě složitý, to předpokládá úplně jiný duchovní grunt a prostě jinej start tady toho všeho toho celého procesu a pak taky jinou přípravu než je teďka. Protože teď se to pořád zaměřuje na tu službu v té farnosti a takový ty věci běžný. Takže toto by se mně líbilo. To by bylo docela užitečný a rozumný. Samozřejmě tak tady opravdu se připravuje jeden jáhen o kterým se ví, že třeba dopadne-li to dobře dá-li Pán Bůh, tak bude sloužit v krematoriu jako na plnej úvazek. Protože tam těch lidí už je strašně málo, kteří mají čas na ty požadavky. Tak to by byla jedna z těch věcí, kdy je to takový jako mimořádný. A ty různý jako, takový charitativní instituce jako armáda, že je tady ten vojenskej kaplan v diecézi, velmi dobře fungující, to je jeho parketa, to se myslím hodně podařilo. Tak takhle, no. Moc se to zatím ještě neobjevuje, ale já si myslím, že tohle by jako bylo velice užitečný, kdyby se to podařilo ten model té pastorece té farnosti bez kněze. Tam kde nemůže ten kněz být, že by tam ten jáhen fungoval. Nevím jestli je to otázka, jestli se dá poslat od někud někam a jestli by spíš vyrostl v tom regionu a rovnou tam zůstal, jenom to byla třeba vedlejší dědina nebo přes dvě dědiny, jako že takhle někoho na vysočinu přesídlit, tak bude pro něho hodně cizí. Zás jako pro ty místní někdo kdo prostě přivandroval odkudsi s jakýmsi podezřelým prostě zadáním nebo posláním, ale třeba by to taky zvládl, no. Takže tak.

Dobře. Chcete ještě něco dodat k tomu?

V každém případě je určitě dobře, když to se teda myslím aspoň v diecézi děje, když ta samotná příprava těch jáhnů prostě nebo to přijetí toho jáhna nebo toho kandidáta se děje opravdu v těsné souvislosti s tím co jsem nazval společenská objednávka. Jo, že se prostě nerodí jako v hlavě jednoho nějakého jednotlivce, kterej teda by se teda nějakým způsobem rád realizoval nebo předvedl nebo potvrdil se nebo prostě si něco třeba vyřešil tím jáhenstvím, ale že opravdu tam se velmi silně slyší na ten hlas farnosti, toho faráře, jestli je tam potřebnej, co tam vlastně bude dělat jako jáhen, proč by měl být vysvěcen na jáhna. Já vím, že byl nějaký pořad v televizi, kde se říkalo něco jiného, myslím, že jako zase tam byl jeden mluvil, že to jsou lidi z různých oborů, že on je na univerzitě profesor a ten je tam a ten je tam, ať tam teda zůstane a ať je k tomu jakoby jáhen a získá nějakou v uvozovkách duchovní autoritu nebo prostě nějaký jako duchovní podklad pod to, pod tu službu nějaké evangelizace. To asi samozřejmě v nějakých jednotlivých případech taky určitě. No ale já si myslím, že ten diakonát, jak teda prostě byl jako v té prvotní církvi byl spíš v tomhle tom, že jo, v tom společenství místním. Pro určitou službu byly prostě vybráni a posvěceni, čili asi to je většinou a je to lepší.

Statistické otázky:

- Počet obyvatel farnosti: **10-50tis.** (územní krytí s 2 dalšími farnostmi)
- Nedělní mše se účastní lidí: **nad 500** (4 bohoslužby, celkem asi 1500 lidí)
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? **2**
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč? **Za stávajících podmínek a možností jáhnů (oba důchodci) to stačí.**

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak, moje role ve farnosti je trochu zvláštní, že jsem tam jenom takzvaně v duchovních funkcích nebo in spiritualibus, jak se u nás rozlišuje, a jáhen je tam ve funkci administrátora po té administrativní stránce, hospodářské stránce více méně také organizační stránce, takže já jsem tam vlastně jenom v liturgických funkcích a on má vlastně všechno ostatní na starosti. Což mi nesmírně vyhovuje.

Mohl byste mi prosím říci, jak Vy osobně vnímáte spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Vycházíme spolu výborně, protože on se o všechno stará, o tu organizační stránku to je, kdy jaké bohoslužby budou. Potom, když je něco zvláštního, tak s tím přichází on, ptá se mě, jestli v tu dobu budu moci. Potom také se střídáme v kázání, takže jednou za 14 dní kážu já, jednou za 14 dní káže on, potom ve farním kostele, kam chodí málo lidí, tak tam nebývá každý týden mše svatá. Jenom jednou za 14 dní, takže jednou za 14 dní tam má jáhen bohoslužbu slova. Takže my spolu vycházíme jako velmi dobře.

Kterému nebo kterým z úkolu diakonátu, to je například úkol liturgický, administrativní, charitativní nebo kazatelský se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Těžko říct nebo těžko mohu já říct, čemu se věnuje nejvíce, protože on se věnuje jak organizační práci, tak potom také liturgickým záležitostem, čili to je káže, vede bohoslužbu slova v tom farním kostele, připravuje rodiče a děti ke křtu, potom třeba připravuje děti k prvnímu svatému přijímání, to já tam vůbec nedělám, takže je angažován v administrativě, v liturgii a káže, takže těžko mohu říci, co u něj převažuje. To by musel říci on sám.

V církvi existují dva způsoby podřízenosti diakonátu. První možnost je ta, že jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem, to je běžná praxe, anebo může být jáhen přímo podřízený a úkolovaný biskupem, to je model prosazovaný některými teology a biskupy. Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval více a proč?

Tak z literatury tedy vím, ze studia, že když se třeba čtou listy Ignáce Antiochijského, tak tam vychází najevo, že jáhni jsou spolupracovníci biskupa nikoli tedy kněží, jak je to běžné u nás. Já vlastně nevím jak charakterizovat tu situaci nebo ty poměry u nás ve farnosti, já bych skoro řekl, že je to ten model, že biskup ustanovil mého jáhna in materialibus, čili zodpovědného za hospodářskou a organizační stránku případně taky charitativní, takže já se domnívám, že u nás je ten model, že jáhen je podřízen biskupovi. Já ho tedy neúkoluji spíš je to obráceně.

A mohl byste mi prosím říci, jaký je Váš pohled na jáhenskou službu u nás, tedy v Čechách? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? A kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak myslím, že se říká, že u nás trvalý jáhni hlavně konají tu liturgickou práci, ale neodpovídá to vlastně tradici, že oni by měli organizovat charitativní práci a domnívám se, že by potom těžiště jejich práce mělo být v té charitativní práci, a potom v péči o to, aby farnost byla společenstvím, čili organizovat vznik a fungování různých malých společenství ve farnosti, péče o ně a vytváření spolupráce mezi nimi a utváření kontaktů, potom také jejich kontakty navenek z farnosti, do společnosti, do obce, takže domnívám se, že zatímco převážně jsou angažovaní, možná, že většinou, v liturgii, že by se ten důraz měl přesunout více do té tradiční jáhenské práce. Péče v té charitativní oblasti, čili třeba o sociálně slabé rodiny ve farnosti a možná o tu organizační stránku, také třeba administrativní. Takže by se dal trošku posílit tenhle ten neliturgický rozměr jejich práce.

Moc děkuji za Vaše odpovědi

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak naše farnost se může chlubit třemi trvalými jáhny, ovšem ten jeden byl ustanoven kromě Nového Jičína také do Příbora, tudíž využívá ho Příbor. Víceméně s jáhenskou službou mám zkušenost již 20 let, co tady působím v Novém Jičíně – nejprve to byli jáhni, kteří se připravovali po roce na kněžské svěcení, to znamená, byli, řekl bych, dočasnými a potom vlastně byl vysvěcen první trvalý jáhen Toník Glogar a později tedy Tonda Urban. S těmi tedy nejvíce spolupracuji. Kdybych řekl, že není jejich přínos, tak bych lhal. Určitě vždycky každá služba v církvi má nějaký přínos. Ano, to znamená, myslím si, že jáhenství v dnešní době je přínosem pro církev. A teď jako v čem, jo tak, asi tak, no. Jako jejich úkol v církvi je svým způsobem zvláštní, protože oni sice jsou vysvěceni ke službě, k jáhenské službě, ale zároveň také žijí své manželství. Mají své rodiny. To znamená, mají také své zaměstnání, civilní zaměstnání. Církev jim nemůže umožnit, aby je zaměstnala na plný úvazek a mohli se teda té jáhenské službě věnovat naplno v církvi, tak aby zabezpečili své rodiny, své děti. Tudíž jistěže ta jejich služba je potom velmi omezená a řekl bych, že ten přínos se děje podle možností, které nějakým způsobem jsou z jejich strany, co jim dovoluje zaměstnání. Tak Toník Glogar má takové pružnější zaměstnání, tudíž může se uvolnit k tomu, aby například mohl doprovázet zemřelé při rozloučení, tedy při pohřbu. Takže tady nám hlavně pomáhá z obřadní síně tedy konat rozloučení, abychom my kněží nemuseli chodit na tato rozloučení. Není tam kněz nutný, protože tam není mše svatá, tudíž on tam opravdu může udělat tu bohoslužbu slova, povzbuzení pro pozůstalé a modlitební rozloučení toho zemřelého. Potom, určitě nám pomáhají při liturgii. Jáhni také i kážou, a hlavně první neděli, tak jsme nějak domluveni. I přes týden, pokud je z jejich strany tato možnost. Ale já bych tak ani v té liturgii neviděl jejich ten hlavní přínos, protože, nechci to teď shodit, že tu jejich službu, kromě toho čtení evangelia, vlastně by vykonal každý ministrant. Že tam že drží kalich, tak to je možná taková víc okrasa pro tu liturgii než nějaká pomoc. Kromě toho, když třeba kážou, to může být teda přínos a pomoc. Nebo podávání svatého přijímání, pokud je větší množství věřících. Ale to může dělat i mimořádný udělovatel svatého přijímání, tedy akolyta. Ale kde vidím takové gró, tak určitě v té pomoci kontaktu s nemocnými, hlavně o nedělích, kdy opravdu po mši svaté oni berou eucharistii a roznášejí svaté přijímání nemocným, protože my kněží zase jedeme sloužit další mši svatou. Není možné to jiným způsobem udělat. Takže tady bych řekl, že ta pomoc je největší, tedy v té oblasti těch nemocných, potřebných.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak já bych řekl, že ta spolupráce je dobrá. Asi tak. Z mé strany to vyžaduje určitou tolerantnost. To znamená, vím, že vždycky se jim nebude hodit to a to. Stane se, že se něco třeba oslavuje v rodině, někde musí ten jáhen jet. To znamená, stane se to i tehdy, když třeba je něco naplánováno. Takže musím opravdu být tolerantní v tom, že mu nemůžu říct – poslouchej, tak s tebou jsem byl domluvený, že tu první neděli budeš kázat a ty jedeš někde pryč. Ale zase z jejich strany, myslím, že tak je maximální snaha, že když taková věc se děje,

tak oni dopředu už avizují, že prostě nebudou moci třeba tu a tu službu vykonat. To znamená, je to vždycky na vzájemné domluvě a jistěže z mé strany musí být respektováno, když mají rodinu, že mají své povinnosti v zaměstnání a že od nich nemůžu chtít něco prostě nemožného. A z jejich strany zase taková ta opravdu maximální snaha domluvit se i třeba v té své vlastní rodině, aby mohli tu službu v církvi vykonat i při těch svých pracovních povinnostech, které nejsou malé.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak já bych řekl, že hlavně teda té charitě, jo, to znamená charitě v tom smyslu, já bych to viděl v těch nemocných, potřebných a potom teda té liturgické, to znamená kázání, ale řekl bych také i katechetické, protože třeba Toník Urban také učí náboženství 8. a 9. třídu a středoškoláky a zároveň také mi vede nebo koordinuje farní zpravodaj. Takže záleží podle toho, jaké má schopnosti ten který jáhen. Já myslím, že tady v tomto, ano. Do administrativy je nezapojuji, protože je tady ještě kaplan, který mi pomáhá s administrativou. On také se musí naučit ty administrativní věci a asi těžko by nějak tu administrativu dělali, když vlastně mají své zaměstnání a nejsou tady každý den, že. Takže do toho je nějak nezapojuji.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak nevím, jestli je to takhle ty modely rozdělené. Pokud vím, tak jáhen vlastně je na prvním místě pomocník biskupa, že tedy je ke službě biskupovi. Ale biskup pochopitelně jeho jako pomocníka nebo služebníka dává konkrétně k dispozici nějakému faráři. Jo, to je spojeno, protože nikdy v církvi, jak bych to řekl, není nikdo ustanoven bez biskupa. Biskup ustanovuje kněze, ustanovuje jáhny. On dává vlastně dekret o tom ustanovení. A je jasné, že otec biskup nebude potřebovat tam dejme tomu třicet jáhnu trvalých kolem sebe. Jedině, že by mu dělali dejme tomu ty služby na biskupství, kdyby neměl třeba další laické spolupracovníky. Takže, já myslím, že tyto modely jsou nějakým způsobem provázané, že vždycky na prvním místě z rozhodnutí biskupa trvalý jáhen někde působí a je logické, že asi tam, kde má rodinu, kde má zaměstnání, kde teď žije. Je to většinou v místě trvalého bydliště. Většinou. I když jsou výjimky. Pochopitelně, kdybysme to takto rozdělili, tak nevidím, pokud biskup zrovna nepotřebuje toho trvalého jáhna po ruce, aby prostě biskup rozhodoval o té práci toho trvalého jáhna bez součinnosti s farářem. Tedy určitě by dával přednost, aby ten jáhen měl nějakého toho představeného zcela konkrétního, blízkého a pokud je to v nějaké farnosti v trvalém bydlišti, tak to asi musí být ten farář, to nemůže být biskup, který ho teda úkoluje nebo nějakým způsobem je ten jáhen podřízen tomu faráři.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

K čemu by se měli zaměřit? No jako já si osobně myslím, že... Mě se líbil takový jeden film, je to několik let, co ho vysílala, myslím, Česká televize ještě o vánocích. Bylo to o jáhenské službě ve Francii. Tam ta jáhenská služba má možná takovou delší historii než u nás, a tam se mi líbilo, že opravdu ten jáhen víceméně nepůsobil jen v té farnosti, kde měl nějaký úkol, třeba ministranty nebo mládež nebo dejme tomu nemocné. Když byl v nemocnici, to byl myslím jeden takový lékař, ale že také to byl takový mostík mezi církví a světem. Tedy viděl jsem, že ten jáhen je sice služebník církve, ale zároveň žije ve světě. Je to posvěcená osoba, která je více v tom světě, než třeba kněz, který je na faře, má své farníky, stará se o ty farníky. Také jde do světa, ale nemá zaměstnání ve světě. To zaměstnání je čistě v oblasti církve. U nás je to něco podobného. Já bych řekl, že také ti jáhni jsou teda v těch svých zaměstnáních. Nevím, do jaké míry jsou vnímáni teda v té službě církvi, asi tak, jak je dokáží vnímat ti ostatní, ale tady bych viděl to jejich takové hlavní působení – vydávat svědectví posvěceného služebníka, který koná nějakou službu v církvi, koná službu třeba i mimo církev a víceméně ti ostatní to vnímají jako dobré. Kéž by se to takhle rozvíjelo i u nás. To, že je to vždycky takové neideální, asi v tom smyslu, že ten jáhen, pokud je opravdu zaměstnán a to zaměstnání mu bere dost času, tak se stává potom to jáhenství opravdu takovou trošku, nebo může se stát okrajovou záležitostí. Že, to znamená, myslím v tom smyslu, že od toho jáhna se nemůže vyžadovat mnoho úkolů a že zůstává často prostě jenom třeba v té rovině liturgické, což by bylo velice chybné, kdyby to byl jenom takový, taková ozdoba liturgie, nebo prostě že přijde ministrovat, s prominutím, na mši svatou a číst tam evangelium a podat svaté přijímání. Co, kde by opravdu si myslím, že ten jáhen mohl být více používán, tak to, v tom, co se rozvíjí u nás anebo začíná, a to je dejme tomu služba v nemocnicích. Pokud ten jáhen má povolání k tomu být blízko těm nemocným, naslouchat jim, nejenom připravovat je k přijetí svátostí, ale i víceméně rozhovory tyto lidi nějakým způsobem vést k tomu, aby dokázali přijmout nemoc, své utrpení, dokázali se otevřít Pánu Bohu, tak by to možná byla jejich taková, takové to pole, kde by mohli se více rozvíjet. Ale myslím si, že každý ten jáhen na toto nemusí mít nějak poslání od Pána Boha. Že to je zase jedno specifikum třeba té jáhenské služby.

Statistické otázky:

farnost:

- Počet obyvatel farnosti: **10-50tis.**
- Nedělní mše se účastní lidí: **nad 500**
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? **2 – 3**
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

Asi tak, no jako dostačující... Jak říkám, každý ten jáhen má nějaké poslání jiné nebo má jiné dary, jiné schopnosti. Já z toho také vycházím. Takže uvítal... No tak jestli zrovna by museli být trvalými jáhny, to nevím, jo ale určitě pokud by Pán Bůh dal další povolání, tak proč by třeba ten trvalý jáhen tady nemohl být.

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak jestli je pro farnost přínosem, já si myslím, že ano. I když asi víc věcí by k tomu řekli samotní farníci. Rozhodně je přínosem pro mě osobně, protože ta farnost je městská farnost, to znamená veliká farnost a jsem tady sám bez kaplana. Takže jsem rád za službu jáhna. Samozřejmě jeho služba se týká liturgie především – v neděli i ve všední dny. Ale nejenom. Navštěvuje nemocné - já k nim chodívám první pátek v měsíci, on třetí pátek v měsíci, takže ti nemocní mají tu svátostnou službu víckrát, než kdybych to měl na bedrech jenom já. Potom jsme si rozdělili i přípravy k přijetí svátostí, ať už přípravy k přijetí svátosti manželství nebo přípravy rodičů před svátostí křtu dítěte. Takže je jakoby zapojen i do té mimoliturgické služby, než jako při oltáři. Takže se věnuje té pastoraaci i takto a samozřejmě je také členem ekonomické rady, takže s ním probírám i další věci týkající se hospodaření, počítá sbírky ať také, samozřejmě, to není jen farářovo tajemství, ale ať také má do toho vhléd. Takže jen tak, pár příkladů, co mě napadlo. Určitě by se toho našlo víc, kdybych vzpomněl.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Já si vážím, že spolu vycházíme nejen po pracovní stránce, ale i osobně dobře. Až mě to udivuje. On by mě mohl být otcem, vzhledem ke svému věku i ke svým zkušenostem, které má a vychází mi vstříc, respektuje mě, když se na něčem domluvíme, tak to platí. A i když třeba mám na něco jiný názor, tak je ochoten to přijmout. I když je mnohem starší. Takže nejenom pracovně, ale i osobně vycházíme spolu dobře.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak nejvíce asi té liturgické službě, že... To znamená přednes evangelia a vůbec jakoby jeho služba při mši svaté, rozdělení svatého přijímání. Káže... káže jednou týdně, vždy ve středu a potom o těch největších slavnostech, jak jsou Vánoční svátky, Velikonoční svátky, tam se taky podělíme o tu kazatelskou službu. Já největší význam příkládám té charitativní službě, ano, tomu, že navštěvuje nemocné. Zapomněl jsem ještě, že dochází pravidelně do jednoho domova s pečovatelskou službou. Je to domov pro starší lidi – Dům svaté Alžběty. Tam chodívá každý týden, má tam jakési čtení, bohoslužby slova, také domlouvá s těmi staršími lidmi návštěvu kněze, takže to si vážím jako té jeho starosti o staré a nemocné, ať už ve farnosti nebo v tom Domově svaté Alžběty. Takže to pro mě je jakoby nejvýraznější. Administrativní – tak to jenom asi ty sbírky, že počítá.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Samozřejmě ten první, protože jsme v denním kontaktu, takřka v denním kontaktu, takže je daleko snazší, praktičtější, že se domluvíme my spolu, než abych volal panu biskupovi a ptal se ho, co má dělat a co nemá dělat. Jako pan biskup se tady taky ukáže, samozřejmě, ale určitě tady není každý den a nemá takový vhled do dění ve farnosti, jako ten farář. Takže pokud má být jáhen spolupracovníkem, tak rozhodně tím, že je podřízený a úkolovaný farářem, aby to mělo nějaký význam. Tím jako nechci shazovat nadřízenost biskupa. Já jsem jemu podřízený. Ale vzhledem k té praxi je lepší, když je úkolován farářem. Protože... farář je v té farnosti každý den, na rozdíl od biskupa.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Jáhen má jednu obrovskou výhodu, na rozdíl od faráře nebo kněze, že v té farnosti zůstává. Jo, jako jestli ten kněz tady je na pár let a pak zase jde jinde, tak jáhen zůstává. Prostě žije s těmi lidmi, může s nimi žít v trvalých vztazích, i příbuzenských. Takže já osobně vnímám ten přínos té jáhenské služby, že může vytvářet společenství ve farnosti z těch lidí, protože s nimi žije, je tady s nimi trvale, vyrostl s nimi, zná je mnohdy daleko lépe, než kněz je stačí poznat za několik málo let. Takže čemu by se jáhni v České republice měli věnovat, tak asi vytváření jakéhosi společenství v těch jednotlivých farnostech. Samozřejmě, může jim být svěřena i další služba, nějaká... že by se věnovali nějaké úzké komunitě... já nevím... Romům nebo nemocným v nemocnicích, a tak dále. Ale spíš, vzhledem k tomu, že jsou součástí, trvalou součástí jakéhosi společenství nějaké farnosti, tak spíš bych viděl jejich přínos v tom vytváření těch vztahů u těch farností, na tom místě, kde jsou.

Statistické otázky:

- Počet obyvatel farnosti: **10-50tis.**
- Nedělní mše se účastní lidí: **do 500**
- Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? **1**
- Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

Tak to je těžká otázka, protože když bude těch jáhnů více, tak samozřejmě se dá dělat více věcí v té pastoraci, když je jeden, tak se dá dělat to, co se dá. Jo, takže... nevím. Na tuto otázku nedokážu odpovědět. Jakoby, když je jeden, tak se dělá to, co můžeme nebo co se dá, když by jich bylo víc, tak by se dělalo víc. A jestli je to dostačující, nevím. Na to nedokážu odpovědět.

Děkuji Vám za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že jeho přítomnost ve farnosti je přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Pro upřesnění mám tedy 3 jáhny. Karel Kylar ten je na plný úvazek v kanceláři a pak jsou další dva, Ladislav Traxler a Josef Jinoch, ale ten se už ze zdravotních důvodů nezapojuje. Chodí na mše svaté, jezdí s námi na vikariátní konference, udržuje kontakt, ale je to dá se říci pasivní jáhenství.

Co se týká Karla Kylara, tak myslím, že ano. Říkal, že byl v semináři asi rok, takže on zná prostředí, zná kněze, oni znají jeho. A to co bych řekl první, to že tady nám jistí kancelář, připravuje věci na účetnictví, co se týká opisy matrik a potom také se spoluúčastní na katechezích, křest, svatba a také dle možnosti jde o obřady posledního rozloučení v kremaci. Myslím si, že určitě tu přípravu, když to řeknu tak tu mám ještě další dva kolegy, takže oni tři dělají ty přípravy- křest, svatba, a já ne že bych nechtěl, ale mám to spíš takhle rozdělené, že zase pak mám věci týkající se vikariátu nebo ekonomické, stavební, tak zase oni do toho nejdou, tak proto to je takto udělané. Takže on je jeden ze tří, kteří zajišťují přípravy a jistě pak tady ještě je adorace také v rámci akolitů a jáhnů. To mají setkání jednou za měsíc a plánují kde, kdo bude, a když máme jednou měsíčně podobou svaté přijímání, tak se snaží zajistit ty akolity, aby jich tam byl počet, jaký má být. Takže určitě ano

Co se týká dalšího jáhna Ladislava Traxlera, ten zpravidla k oltáři nejde, ale zase má takovou svou praxi- přípravy na manželství. Je to jeho koníček a měl poradnu a stejně, dá se říct, v tomto jede. Bylo to centrum pro rodinu, teďka si myslím, nějak to pokračuje, ale zajišťuje přípravu na manželství, a i když ostatní kolegové ty přípravy mají, tak k němu snoubence posílají alespoň na jedno setkání. Aby, co se týká manželství jako takového, tak aby s nimi pohovořil.

Takže takové jako úžeji zaměřené?

Ano.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s těmito jáhny, konkrétně s panem Kylarem a panem Traxlerem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Beru je jako kolegy. Jistě máme každý... Každý jsme nějaký, ale když to řeknu tak ten směr je jasný a jsme tak nějak sladění na tom co chceme a kryjeme si záda a jede se, když to řeknu na „fěrovku“. Říkám, každý jsme jiný, máme trošku jinačí dary a musím říct, že ta komunikace je a člověk je tady osmý rok, tak jsem se i naučil vycházet. S Karlem jsem tu 4 dny v týdnu a naučili jsme se spolu vycházet, ctíme se a vážím si jeho práce. A s tím Láďou je to méně častější, ale přesto velice pěkně a jednou měsíčně se vidíme na vikariátním setkání a myslím si, že naše spolupráce (alespoň co říkají) je dobrá, já si toho vážím taky. Ta komunikace tady je a kolegiální taky.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak kdybych to vzal od toho Karla, možná bych přemýšlel o poměru, jak bych to vzal tak bych dal 40 administrace, 30 Pastorage, kázání trošku. Když jsem přišel, tak bych tak řekl, tak mi přišli, že jáhni jsou tak ulitostnění, že jsou nedocenení, tak jsem jim trošku, jako když to řeknu, zpevnil, zapojil je do farnosti, že mše co jsou tady v neděli celkem 7, tak jsem chtěl, aby 9tka a 10tka byla obsazená jáhnem. Když byli čtyři jáhni, tak to bylo v pohodě, pak už se to zase rozsypalo, už ten systém není, jeden jáhen nám loni zemřel. Byl to starší pán, který hodně pomáhal a tvrdil muziku, bych tak řekl a je v pánu, tak i to kázání se dohodli s kolegy, že jednou za měsíc v neděli a pak se ten systém nějak rozpad, takže teďka to je tak, že když Karla vidím- potřebuje čas na přípravu, tak mu řeknu:“Karle jestli chceš, tak řekni, já rád kážu. Budu kázat tu neděli třikrát, tak jako můžeš.“ On si o kázání přímo neřekne, protože je tak jak je v té věci, ale já nemám problém mu ten prostor dát a myslím si, že to zvládá dobře. Asi tak.

*A u toho Ládi Traxlera, tam když to můžu říct, to je trochu *problém(?)*. Pan biskup co tady s námi bydlí, tak se divil a ptal se prosím tě cos udělal, že Láďa je u oltáře a káže. *... Ten Láďa minimálně teda, už dlouho nebyl u oltáře, ale to říkám- konstatuju... ale asi před rokem řekl, že by nebyl na dětské, jestli může (vynechat kázání na dětské mši), já jsem řekl:“jo budeš kázat pro dospěláky, já pro děcka.“ Kážem dvakrát jednou pro dospělé jednou pro děti.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak to farnostní, Karla mám tady, tak vím, že byla řeč o tom- biskup Dominik o tom mluvil, možná Karel o tom taky mluvil, taková ta přímo jáhen biskup. A když se to vezme, tak když on tady bydlí, on se stěhovat nebude za biskupem. Tak ze situace plyne, je tady, a když je přímo tady a ještě pověřený v kanceláři a já jsem tady pověřený, tak jistě ten model A. Ten B co vidím u Karla, tak když je pontifikálka, tak ho povolají do Hradce, ale jinak nevidím tu podřízenost, to že on je mluvčí jako jáhen, ale prostě není to tak, že by on toužil do těch věcí mohl více mluvit, ale na druhou stranu si myslím, že pokud ho biskup víc nevyzve nebo nepřizve ke spolu práci, tak je to věc biskupa.

Takže kdyby tady byl biskup- byl by u biskupa, ale je tady, myslím si, že se ctíme- on je o deset let starší, ale myslím, že má pocit, že ho většinou beru.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

Vím, že z doslechu někde, jáhnové jsou trochu nedocenení, pod kněžími, tak jak to je, si myslím, že kněz není jáhen a jáhen není kněz, myslím si, že jde vždycky o to, s kým se setká, mám zkušenosti takové i takové. Známý jáhen, a že ten kněz ho pustil, nebo spíš v této situaci nepustil ke slovu a on ač bydlel na faře s rodinou, tak byl takový páté kolo od vozu, pak do jiných farností, tam zase byl využíván až moc. Myslím si, že to je případ od případu co se týká toho zapojení, a potom tam další rovina je u těch jáhnu a to je všeobecně ať už u rodiny,

v manželství nebo v kněžství- jestli ten člověk jak přijme, a jak prožívá to svoje poslání. Jak se říká smutný svatý, špatný svatý. A tam si myslím, že někdy ty, s tím jsem se trochu setkal, je tam tak i tak a že je to pak obecně o svědectví. Jestli ten člověk je v té pozici šťastný nebo pořád pohlíží někam výš nebo jinam a v tom si myslím to tak trošku je. Aspoň co jsem se setkal.

Mám teďka radost, je teďka jich asi 14, si všechno беру na formaci, tedy 23 v rámci naší diecéze a mám tam třeba 3 bývalé farníky z Trutnova. Zralé chlapy, prošlé životem- děcka vychovali a mám velikou radost, protože to jsou lidi, kteří to jáhenství pokud k tomu nedojdou, tak to je svědectví už samo o sobě, že už nepohlíží nikam jinam. Krapet dozráli a ještě k tomu u některých těch stávajících jáhnů trošku vidím, že mají takové trošku mindráky, ale já si myslím, že původ je v tom jak člověk přijme to svoje poslání a jak je v tom spokojený, šťastný a tak.

Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat?

To si myslím zase je specifikum. Tak jako já tady mám dva, každý něco jinácho. Já si myslím, tak jako kněz má poslání dáno. U toho jáhna je to dáno tím, že v dobrém slova smyslu žije v rodině a dochází, slouží ve farnosti, ale tu svoji základnu má doma, tak bych viděl podle těch darů, co pán Bůh mu dává a co mu dovolí jeho rodina v tomhle slova smyslu tak bych viděl, tak, aby sloužil. Ale nechci to specifikovat, protože ne všichni jsme na všechno. Co se týká toho zaměření, tak ty základní roviny jak jste řekla ty administrativní, pastorační, atd. Tady jeden jáhen se snaží připravovat, dělá psychologa ve vězení, a tak jsem se ho ptal, jak to do budoucna počítá se zapojením se. Tak on říká ne, spíš má takové to jáhenství pro věznicí. Ale to už pak záleží, jak je nastaven ten konkrétní jedinec nebo myšlenka biskupa, jak chce, aby ten jáhen, aby byl, kam je chce poslat a jestli k tomu jeho poslání svěcení je třeba.

Kde si myslíte, že je jejich místo a na co by se měli zaměřit?

Tak to už jsem říkal, pokud to je chlap, který žije s církví a chce sloužit, tak vždycky se najde. A když se dohodne ještě s „panáčkem“, tak je to zlatý.

Uvítal byste více jáhnů? Kolik a proč?

Tak ten požadavek zatím není tak velký, samozřejmě si myslím na druhou stranu, kdyby byl, takže to zapojení nebo to rozdělení služby... Taky sem tady neměl pastorační před dvěma lety, teďka je mám a jsem rád, že je a práce mi neubýlo skoro. Ale to zapojení vím, že ten sektor nástěnky nebo náboženství, že to má na starost a pak to člověk spíš moderuje nebo říkám si co jaký směrem a pak už to ten spolupracovník, který jede sám, podá. Takže si myslím, i kdyby ten jáhen byl, tak nemám požadavek nebo si myslím, že to musí vyrůst z rodiny nebo z místa. Takže jistě kdyby byl, tak si myslím, že by se našlo uplatnění. Tak záleželo by, mohl by jít do katecheze nebo by nám pomáhal, ale já si myslím nejvíc ta katecheze, a nebo vstup do škol, záleží, jak by byl zaměřený. Kdyby byl třeba, tak jak znám toho jednoho farníka- to už je jáhen jak jsem se zmiňoval, tak je kantor a tak on jako kantor i učí náboženství, a dělá spolupráci v týmu, ve farnosti. Takže to bych asi viděl to.

Ted' mi napadá, kdyby byl třeba statný stavebně, tak bych mu svěřil takového stavebního technika trošku. Ale to jsou věci, které by vyrostli. Zatím mám, když to řeknu pokryto, ten základní tým. Tady 4 bydlíme v domě, dochází Karel, pastorační asistentka, pan správce- tak nás je 7. A pak k tomu je další rovina- účetní a stavby, jako takový stavební dozor. To je, když to tak řeknu takový můj tým.

Statistické otázky:

Počet Obyvatel farnosti? Kolem 90 000

Účast lidí na nedělní mši? 1200

Trvalých jáhnů působících ve farnost? 3- z toho 2 aktivně

Děkuji za rozhovor

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak určitě ano. Určitě ano, protože jako pro mě osobně jako kněze, který má tady docela velkou farnost na starosti, tak je to pomoc jako tak určitě odlehčení ve věcech, které krásně zastane jednak z titulu svého svěcení, jednak z titulu svého studia, takže různé přípravy na svatby, sem tam nějaký pohřeb, který třeba když nemám čas, on zrovna může, v krematoriu, které tu máme za rohem, pak přípravy na křest, který ho baví mě dokonce, sice mě baví taky, ale to bychom se museli prát, ale určitě je pro mě přínosem, že mi může rozložit trošku práci na více lidí než jen na sebe. Myslím si, že když ten jáhen je takový trošku akční, jako my tady zrovna akčního jáhna máme, celkem ještě mladého, tak je to hrozně fajn, když takový jáhen ve farnosti je.

Že kněžím ulehčí práci

A pak taky, protože sice je to trochu jako laik, protože má tu rodinu a je tak jako s tou farností je vnímán jako jeden z lidu, ale zároveň je trošku jako takový duchovní, takže si myslím, že třeba kněz u něj může třeba nějakou takovou podporu, třeba nějakých takových situací, které ve farnosti nastanou, třeba nějakých konfliktních lehce nebo mezilidských, někdy najít. *(dodává ještě něco nesrozumitelné 2:30)*

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Já ji vidím jako tak, kdybych to měl procentuálně, tak bych řekl tak 70%. Není to úplně jako, že by to bylo vyčerpané a taky je to tím, že jsem tady krátce.

V jakém smyslu myslíte vyčerpaný? Kde myslíte třeba více?

No, že bychom mluvili... No nevím, že bychom jako možná z mé strany lepší organizace, lepší rozdělení nějaké... nějaké komplikace možná, nevím... Taky si tak jako osahávám co na co třeba je, co ho baví nebo co mu třeba jde nebo kde je doma. Myslím, že úplně jako, že by to bylo na 100% efektivní, to není, ale tak blížíme se k tomu.

Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Bezvadně. Bez problémů. Co máme, řekneme si co je potřeba a je to a dokážeme si vyjít vstříc, když ten jeden nemůže, tak ten druhý může. Tady máme ještě kaplana, tak s tím je to ještě trošku horší, ale právě o to víc oceňuji toho jáhna, že prostě řekne- hele kdybys s tím náhodou nemohl, já tam klidně skočím nebo něco takového. Co si myslím, že je bezvadné.

Po té pracovní stránce vycházíme tak, že si vycházíme vstříc a doplňujeme se, když třeba někomu není nějaká práce příjemná, tak tomu druhému zrovna je, takže si myslím, že jsme se tak jako našli.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Asi bych řekl kazatelskému. Beru to, jako do toho schovávám i nějaké to učitelství, protože to tak nějak spolu souvisí. Liturgicky, že by byl každý den na mši, to není a v neděli má na jedné mši, mám tady 4, tak na jedné funguje jako jáhen liturgicky, ale jednou za týden až dvakrát káže, v pondělí vždycky má, pondělky jsou jeho, tak ty má pravidelně a pak třeba když si domluvíme taky nějaké nedělní kázání, dostane jedno. A jinak právě takovéto vyučování ať už jsou to snoubenci, nebo ti katechumeni nebo jednou za měsíc má biblickou hodinu, tak takové práce administrativně to zvládneme celkem s přehledem, máme tady ještě nějakého pastoračního asistenta, takže ten, když je potřeba něco zapsat do matriky, tak to udělá, když je potřeba zaslat dopis, tak udělá, to jako není problém. A jinak... Pavel ten ještě taky je advokát církevního soudu, takže má ještě svoji administrativu, kterou si řeší taky vlastně sám a tato fara mu poskytuje také zázemí, že si sem může vodit lidi, kteří potřebují nějaké manželské záležitosti řešit církevně-právě.

No tak asi hlavně ty učitelско-kazatelské.

Charita, tak jako návštěva nemocných jestli se dá pod to schovat, ale jako, že by se věnoval nějakému organizování nějakých pečovatelských, to ne.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

No určitě ten první, že to je bezprostřední kontakt nějaký. Biskup jako ví houby co se v té farnosti děje, a co je tam potřeba, že jo. Nevím jak pan biskup Malý, ale... (špatně *rozumětkrátký* *dodatek 7:48*)... platí, že ten biskup jednou přijde na vizitaci a všechno je úžasné, dostane chlebičky a pivo a to je tak všechno no jako.

Je příliš vzdálen

Jako samozřejmě jsou jáhni, kteří mají nějakou „nadfarnostní“ jakoby působnost nebo zapojení nebo úkoly, takoví nějaký diecézní bych řekl, že je přímo pod biskupem, tak jasně, ale pokud někdo stanoven v nějaké farnosti, tak určitě by měl mít... jako já to nevnímám, jako že farář je jako šéf. Já to beru, že jsme kolegové a že se domlouváme na věcech, ale kdyby měl chodit a říkat- „biskup ti vzkazuje, že mě máš dát tohle za úkol“, tak to bych asi nechtěl.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

Já nevím, tak jako tohle.

Jestli Vy to vnímáte tu jáhenskou službu osobně nebo...

Tak myslím, že už to vyplynulo z toho, co jsem to říkal, že mám ve farnosti nějakého kolegu, vyššího asi než třeba ostatní lidi.

Asi jakoby pastoračního asistenta

Taky. A pomocníka nebo prostě jenom kolegu a co jsem byl ve farnostech víc tedy už jakoby ustanoven, toto je 3. farnost, kde mám trvalého jáhna...

Takže ve všech farnostech kde jste působil, byl trvalý jáhen.

Já jsem byl 10 let u dominikánů v klášteře v řádu, v roce 2002 jsem odešel. A takže mě se de facto líbili (*špatně rozumět, ale něco důležitého- pravděpodobně mu vyhovoval tento systém 2 jáhnů 10:19*) 2 stáli jáhni, dominikánští terciáři, jeden měl na starosti kancelář, ten druhý byl takový volný ten se vyskytoval sporadicky, ale ten první ten tam jako fungoval pravidelně, každý den tam seděl ve farní kanceláři a další věc, a jako dobrý no. Pak v Budějovicích nebyl nikdo, pak jsem byl na Chodově, tam je takový starý pán a pak jsem byl v Dubnici a tam byl taky takový starý pán. Tak ti staří pánové jsou dobří, že když přijde nový kněz do farnosti, tak ho uvedou, protože v té farnosti žijí, nesou tu kontinuitu více než ti faráři v podstatě, ale zase můžou mít i svoje mouchy, takže to je taky na druhé straně, to je třeba... mám pocit, že někteří jako si tím splnili nějaký sen, takový jako, že alespoň nějakou tu kariéru, ale pokud to tak jako není, tak si myslím, že jako mají jako velké místo v církvi, že se dostanou dále než farář v mnoha případech i v té farnosti a ten farář je v té farnosti vnímán tak jako trošku s odstupem- „á tak to je ten jáhen to je prostě „kámoš“, jeho děti chodí s našimi dětmi do školy a tak“, tak si myslím, že pak víc třeba i dokáže zapůsobit v takovém podloubí farním.

Pak taky si myslím, že i v tom kontaktu s běžným světem, ten farář přece jenom je oceňován tím, že je farářem, je to ten flandák, a tak jáhen je tak jako víc jako adaptován a světem ten brán, jako že je adaptovaný na ten svět. Takový třeba řády mají hábity, že jsou zakuklení, že jim jsou z toho vidět sestřičkám jenom oči pomalu nebo obličej, tak působí jako takové zjevení, a pak jsou takové řády, které chodí v civilu, a třeba chodí taky normálně do práce a mají obyčejné zaměstnání... Malé sestry Ježíšovi nebo různé sekulární instituty, a si myslím, že ty právě zas mají tu to pole působnosti mezi nevěřícími lidmi, kam se třeba ten farář vůbec nedostane. Pokud teda nepříjde, na nějaký pohřeb. Takže určitě mají nějaký význam, ale nemyslím si zase, že by to byla nějaká náhrada faráře, že se možná někde zdůrazňuje, že jako ty bohoslužby slova místo mší, nevím, že je mší, když není zbylí, takže jako jo, ale jinak přece jenom mše je mše. V té Roudnici tam jsem měl na starosti asi 20 kostelů a sloužilo se asi ve 12 nebo ve 13, tak tam jsme nějak dělili, dokud tam byl kaplan tak s kaplanem, pak když tam nebyl, tak tedy s jáhnem, takže jednu neděli tam byla mše, druhou neděli tam byla bohoslužba. Tak lepší něco než nic, že ty lidi mají důvod do toho kostela jít, když nemůžou jít jinam na mši. Protože většina můžou jít jinam na mši, no. Což většinou v těch vesnicích ty babičky nemůžou, takže alespoň tedy někdo se s nimi pomodlí a podá jim svaté přijímání, to jako jo, ale jako že by to byla alternativa nebo do budoucna jako kněží nejsou tak uděláme z každého druhého taťky jáhna a bude to, to asi ne.

Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat?

Tohle na to asi není nějaký recept, prostě co je potřeba.

Nebo kdy vy byste viděl jejich prostor pro působení?

Mě to právě v hlavě furt sklouzává k tomu našemu jáhnovi. Že tak on učí nějaké náboženství na nějaké střední škole, nějakém gymnáziu, což si myslím, že je dobré, chodí do nemocnice, manželka pracuje ve Vinohradech tak tam mě nějakou tu klientelu, což je dobré. No, to

učitelství, kazatelství to je hlavní, pak možná na druhém místě asi charita, ale to vůbec není podmínkou, aby někdo dělal charitu, aby mohl být jáhnem, to může nějak tak kdokoli.

Co se týče těch liturgických úkolů nebo funkcí, tak to je často spíše pro srandu, než pro nějakou vážnou... když to člověk vidí kolikrát ty jáhny se tam... u toho evangelia?... to je spíš se myslím, tak jako za odměnu, aby měli dobrý pocit.

Tak nevím jako. Co jsem některé zažil... myslím teď ten jáhen je v pohodě. Tak někdy je to tak že člověk neví, že by si to radši udělal sám, než tam někoho k tomu pouštět, ale to je možná zase jenom můj problém.

Zná tu farnost, protože faráři přicházejí, odcházejí, i když tady v Praze i normální lidi se stěhují často i běžní farníci, tak i jáhni se často mohou stěhovat, ale tak jako mimo Pražští mohou hodně pomoci, právě proto, že tu farnost znají a že mu můžou zprostředkovat nějaký třeba vyváženější pohled. Uvést ho do toho prostředí a přenášet to dál, protože nejhorší je když jeden farář si to myslí tak, jiný si to myslí úplně obráceně. A střídají se po dvou letech, tak z toho pak mají hlavu v pejru. Si myslím, že ten jáhen tam působí jako takový stabilní prvek.

Statistické otázky:

Počet obyvatel farnosti:

To já bohužel nevím to byste si musela někde najít, cca 10 000- 50 000

Nedělní mše se účastní lidí:

Teď bylo sčítání- 900

Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí?

1, teď od minulého měsíce 1 se připravuje na kněžství.

Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

No pokud by byl dobrý, tak určitě bych uvítal ještě dalšího. Myslím si, že třeba prostor je pro jáhna i v nějakém učení náboženství ve farnosti. Určité skupiny, ať už co by mu bylo blízké, tak. Většinou je problém s takovou tou mládeží kolem 15 let a to si myslím, že často ten jáhen je vhodný kandidát.

Tak asi v tomto smyslu. Máme tady naštěstí 3 katechetky, ale... to je jak s tím školstvím.

Ten mužský element schází...

Děkuji za rozhovor

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Tak přínosem určitě je, trochu je teď situace jinak, že jsme zažili vlastně dvě fáze. Jedna je, že ten jáhen měl dokonce na starosti tu materiální stránku těch našich farností, to znamená, byl velkou pomocí, protože my jsme sem přišli jako misionáři s tím, že nechceme mít, pokud to je trochu jde, na starosti ty materiální věci, protože máme i jiné iniciativy mimo farnosti, a to právě byl jáhen, který toto měl na starosti, takže byl ustanoven in materialibus pro ty naše farnosti, což samozřejmě bylo pomocí, velkou i tu byl zapojen liturgicky, ovšem teď dostal úvazek před rokem jako spirituál charity, to znamená, že na plný úvazek je nějakým způsobem zaangažován tam, což znamená, že už těch farností našich moc není, že jezdí po celé diecézi a samozřejmě to co vnímám a všude kde jsem se s trvalými jáhny setkal tak samozřejmě to co jestli je přínosem nebo není přínosem tak je dáno jeho osobním vybavením a dary a jeho lidskou kvalitou, protože i když v těch našich podmínkách může pohřbívat, může oddávat, může žehnat domy, může udělat bohoslužbu slova, tak v těchhle našich podmínkách, obzvlášť v té naší situaci, kdy jsme na tom území 3 kněží + 1 důchodce kněz, tak to vykryjeme úplně v pohodě, i když se stává řekněme 2x do měsíce, že ho využijeme jako jáhna nebo jako někoho, kdo může s námi jet, třeba v pátek nebo svatého na Václava, protože těch věcí bylo víc, tak on jel na tady už tradiční Svatováclavské oslavy v jedné vesničce, kde byli velmi spokojeni s tím, že tam přijede jáhen, aby tam bylo nějaké duchovní slovo a požehnání. Takže tam jel, kdyby tu nebyl, tak tam nemá kdo jet. Takže určitě je to přínos, ale na rovinu znám i jáhna v jiné diecézi, kde jsme trnuli, aby nepřijel, protože četl evangelium takovým způsobem, že jsme byli rádi, když nepřijel, protože jako jáhen má přednost číst evangelium.

Záleží také hodně na té kvalitě, jestli lidé ho přijmou, protože lidem obecně vzato i věřícím je téměř jedno jestli to je jáhen, kněz, ale jde jim o to, aby třeba na tom pohřbu promluvil tak, aby to ty lidi oslovilo samozřejmě vůči těm nevěřícím na ty pohřby rozloučení před kremací, svatby, tak regulérně to je naše výhoda, můžeme poslat jáhna nebo jde jeden z kněží, z nás, z komunity, ale pro ty lidi je rozhodující jestli má štolu takhle nebo takhle nebo jaké má svěcení, ale jak je na tom s tím projevem a tak dále. Ale v zásadě určitě je to dobrý, protože ve chvíli kdy je pohřeb, kdy je svatba, tak můžeme, my tady nemáme moc svateb, ale jeden den jsme tady měli najednou 3 v úplně odlehlých vzdálenostech od sebe 30 km, to znamená, že my můžeme toho jáhna tam regulérně poslat a to je dobrý. Protože by v určitých situacích mohl oddávat dokonce i laik, pohřbívat, mít rozloučení atd. akolyta, ale to musí k tomu být zvláštní instrukce. Jako shrnul bych to tak, že určitě ten jáhen je přínosem, pokud je na tom lidsky, duchovně dobře, tak je to o to větší plus, ale určitě bych našel x případů situací, kdy bylo dobré, že jsme tam mohli jáhna poslat.

Mohl byste mi říci, jak Vy osobně hodnotíte spolupráci s vaším jáhnem, a jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Velmi dobře.

Velmi dobře, samozřejmě vždycky a to je zase individuální, nakolik je ten jáhen zapojen jinde. Ale myslím si, že my vycházíme jako velmi dobře, že nejsou žádné problémy. Je to pro nás pomoc. Tady co se týče našeho konkrétního jáhna tak je to velmi dobré, samozřejmě jo není mu 35, aby mohl lítat z jedné strany na druhou, je samozřejmě taky problém v tom vyvážit, když bych odhlédl od toho, že je zapojen na ten plný úvazek u charity a už má třeba odrostlé děti, které jsou samostatné a nemá žádné finanční požadavky, to znamená je to tady u nás v těch podmínkách taky o penězích, to znamená trvalý jáhen, tak je jasné, že pokud jde někam dělat bohoslužbu slova, tak nemá intenci na benzín, to znamená, že když my ho někam pošleme aby jel, tak je v podstatě spravedlivé abychom mu občas dali něco na benzín, protože i tohle je potřeba při těch vzdálenostech co tu máme, ale náš jáhen je velmi skromný. Jak říkám, už má zajištěnou rodinu, je zaměstnán u církve, takže se to nějakým způsobem tím dekompenzuje. V situaci jáhna, kterému je 40, 35, který má ještě malé děti, které musí živit, tak vlastně i tohle je taková stránka věci, kterou je třeba vědět, že to není jednoduché. Jak říkám bohoslužby slova- není intence, která se právě používá při mši případně mše na benzín, tak i tato stránka je důležitá.

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak v naší farnosti, tak asi teď je to takový vyrovnaný, za poslední rok několik křtů, měl i svatbu, měl bohoslužby slova, takže co se týče ten poslední rok, tak asi nejvíce se věnuje těm děláním těch bohoslužeb slova, protože nám někdy kolidují nějaké mše, když někdo vypadne tak musí zaskočit jáhen. Takže asi nejvíce dělá ty bohoslužby slova.

Ještě jste se na začátku zmínil o té ekonomické stránce, že vám to pomáhá zajišťovat. Jak to tam vlastně je?

Jo to už teď není. To bylo před rokem. V minulých letech, jestli jsem tu 3 roky, z toho 2 roky on dělal správce in materialibus. Byl statutární zástupce pro farnost v materiálních věcech, takže on měl na starosti tuto stránku věci, ale k tomu už měl tu charitu a bylo toho hodně.

Měl na starosti materiální stránku farnosti- stavby, opravy, účty, bylo jeho věcí, jak si zajistí, kdo mu bude dělat účty a tak dále. Myslím si, že v tomto je to jeden z cílů nebo důvodů proč byli stanoveni jáhni, myslím si, že v tomto by mohla být budoucnost i. Že by ten jáhen měl tyto služby převzít, ale jsme zase u toho neustálého problému, jestli 1. na to má dary, protože nemá smysl, aby někdo něco dělal jenom z pozice funkce- musí na to mít buňky trochu, a za 2. úměrně kolik mu to vezme času a odpovědnosti peníze. Takže pokud živí rodinu, tak ten náš jáhen, tak to nebylo pro něj problém, i když to množství toho ježdění a tak dále tak to mu samozřejmě vezme poměrně dost finančních prostředků.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak nevím, jestli tomu úplně rozumím... Záleží podle mě na tom, co je úkolem toho jáhna. Pokud on je ustanoven řekněme do farnosti, kde nemá vymezené žádné kompetence a zodpovědnost má správce, administrátor nebo farář, tak samozřejmě asi není dost možné... musel bych o tom déle přemýšlet. Tak je jasné že ten farář... musí tu být jenom jedna hlava, protože když tu budou 2 hlavy tak to bude dělat neplechu. Pokud má ten jáhen speciální určení jako je třeba ten spirituál Charity, tak ať spadá přímo pod biskupa. Já si myslím, že úplně nerozumím těm teologům nebo co oni tím myslí, protože to musí být... je jasné znám jeden případ ze severu Moravy, kde opravdu ten jáhen si uzurpoval ty pravomoce. On v podstatě téměř před lidmi napomínal faráře a toto je právě velmi problematické a vím, že tady v diecézi se nějakým způsobem právě spíš brání... nebo praxe ukázala, že ten farář, jako duchovní správce byt' má tu materiální stránku, třeba je delegovaná na někoho nebo to má ten jáhen, tak přece jenom ty materiální věci musí být nějak podřízeny těm duchovním. To znamená, že ten kněz, jakoby který tedy, protože podle i kodexu my tady máme společnou duchovní správu, tak vlastně tím vedoucím společné duchovní správy musí být kněz podle kodexu pořád ještě. Takže to má svoji logiku. Znáš tedy jeden případ, kde opravdu to dělalo paseku, prostě záleží na těch lidských kvalitách, těch lidí i toho kněze. Tím se nechce říct, že nutně farář musí být kvalitnější než jáhen- vůbec ne, jako myslím si, že bych si dovedl představit, že by mělo být v kompetenci biskupa, aby rozhodl model, který by vyhovoval, protože si dovedu představit, že by v církvi měli koexistovat oba tyto modely.

Myslíte si, že by byl jáhen pro faráře platnější úkolován ze strany biskupa, anebo přímo knězem v té farnosti?

Tak jak to vnímám já, určitě by nedělalo dobrotu, aby byl úkolován jáhen, který působí pro tu farnost, který od někoho jiného. Samozřejmě pokud si ten farář o to řekne, aby ho úkoloval někdo jiný, že na to nemá povahu nebo si úplně tak nerozumí, tak jsou nějaké kompetence, ale v podstatě... myslím, že patřím mezi faráře nebo správce, kterým vůbec nevadí, když jim někdo leze do zelí, myslím- to musí posoudit někdo jiný, jak se tvářím, ale myslím si, že mě by to pak vadilo asi ze všech nejmiň, a přes to bych řekl, že by to mohlo dělat paseku, když by ti lidé vnímali nějakou nejednotu, a prostě musí ten, kdo je zodpovědná za duchovní správu toho území, samozřejmě i teologicky nebo jak to říci, i právně i farář zastupuje pouze biskupa na tom území, takže biskup by měl mít kompetenci si rozhodnout, jak to tam chce a ten farář na to samozřejmě nemusí přistoupit. Myšleno farář jako duchovní správce, protože podle kodexu i farář má určité jiné postavení než... ale dneska máme většinu administrátorů, že jo nemáme faráře a to právě poukazuje na to, že ten biskup si může to tam zorganizovat, jak chce, maximálně ten administrátor na to nepřistoupí, tak si tam dá někoho jiného nebo tak, ale musí tu být, myslím si, že je hrozně důležité, aby tu byl ten signál té jednoty a spolupráce. Pokud bychom si představili nějakou extrémní situaci- farář dělá paseku nebo je moc uzavřený nebo nechce křtít děti, protože má nějaké požadavky, které dneska skoro nikdo nespĺňuje, tak samozřejmě biskup může nějakým způsobem udělat nějaké opatření, nedovedu si představit, že by řekl, tak prostě na starosti křty bude mít jáhen, bude zodpovědný za přípravu... v podstatě teologicky by to mělo jít, protože opravdu kněz, farář zastupuje biskupa ve farnosti, to znamená, biskup by měl mít tyto kompetence si to nějak rozdělit, ale je to jako všude, když je druhý kněz ve farnosti, tak buď má nějaký speciální úkol od biskupa, pak se za určité věci zodpovídá přímo, i když je ve farnosti- může mít na starosti třeba mládež ve vikariátu, atd., ale je to stejně je to pak už jedno jestli jsou v té farnosti dva faráři nebo kněz a farář. Ale zodpovědný musí být jenom jeden.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

To co budu... já trošku mluvím, protože jsem studoval spiritualitu, takže to budu stále tlačít tímto směrem, to znamená, ať dělá to, na co má největší dary, protože tím udělá dobro i vydá dobré svědectví. Protože u těchto věcí je velmi těžké, protože jestli není šikovný na to, aby se staral o majetky, tak ať to radši nedělá, protože tím nadělá akorát komplikace. Jestliže to umí s dětmi, tak ať se věnuje dětem, ale jestli to s těma dětmi neumí, tak ho tam nespěme. Myslím si, že ta spirituální stránka věci s sebou nese nebo to poslání se mají sejít a vždycky to není jednoduché, vždycky se má sejít to osobní povolání s tou potřebou toho místa, toho kraje a vždycky to není ideální, vždycky to je nějaký boj, protože se musí najít nějaký ten kompromis.

Jáhen jak říká jeden ze zodpovědných v diecézi, dle mého velmi duchovní člověk, který vůbec není žádný ranař, a říká- no aby byli jáhni jenom pro to, aby zvedali kalich při mši, na to není potřeba. To znamená samozřejmě, měli by se věnovat tomu, na co mají dary a co je potřeba. My tedy máme třeba zkušenost, samozřejmě pokud je někde kněz, farář, kterému je už 75 a už třeba nestačí na určité věci, tak z logiky věci aby ten jáhen přebral to co je potřeba, ale samozřejmě s určitým citem a tady bych asi pořád zachoval v tomto smyslu, to že by ve spolupráci biskup, místní kněz hledali, co ten jáhen v těch daných podmínkách může a má dělat, co by bylo nejlepší. Na co má dary, co je nejvíc potřeba a co přivítá ten místní duchovní správce, protože jakmile to je nějak z pozice „befelu“, že bude dělat toto, protože je na to vysvěcen, tak to nebude dělat dobrotu, protože ta jednota, láska a i respektování toho, že věci rostou, že tady trvalo třeba než ten místní duchovní správce co tu byl před námi, než přijal toho jáhna jako jáhna, tak to trvalo. To bylo třeba rok, dva roky před námi, to znamená, ten místní duchovní správce moc nechtěl toho jáhna, protože nechápal, protože byl ze staré školy, proč by měl být jáhen. Ale ten jáhen si musel trpělivě tu pozici získat. To je asi to klíčové. To největší neštěstí je, když si někdo nárokuje z pozice svěcení. Pokud by mělo to svěcení sloužit k tomu, že mě to tedy opravňuje a já mám právo a vy mě teď budete poslouchat, tak je to špatně. Tak je to postavené na hlavu. To znamená, proto ta služba toho to... měl by v podstatě dělat ten jáhen to, co po něm chce kněz, respektive lidi co od něj očekávají. Ale jakmile se to dá „befelem“ ze shora- jáhen by měl mít tuto a tuto náplň práce, tak to nebude dělat dobrotu, proto on by opravdu měl, jak je to i vyjádřeno v liturgii, že ten jáhen je vedle biskupa. Pokud je tam ten biskup, tak je biskup, pak je jáhen a potom kněží, to znamená, že to není jen jako při té liturgii, ale on v podstatě ten jáhen... měla by se hledat cesta jáhna v tom úzkém propojení s biskupem, ale biskup respektuje jakousi autonomii toho místního kněze, to tak je. I ten biskup, když se mu nelíbí, co ten farář v té farnosti dělá, tak on to neudělá- budeš to dělat tak, tak, protože u těchto věcí nejde dělat věci, že musím. Musí ten biskup i pomaličku čekat, snažit se působit na toho kněze- hele zkus to takhle nebo nedělej to takhle nebo já si přeji to takhle, ale ten biskup není dnes v situaci, kdy dá nebo řekne, takhle to bude, protože ty mě zastupuješ ve farnosti... To nejde, protože tady musí být ve hře láska, musí být ve hře duch a to nejde vynutit. Jako když by chtěl někdo vynutit na manželovi, aby byl takový nebo takový nebo manželka taková nebo taková, tak to prostě nejde, protože je to duchovní věc, je to proces, je to cesta, je to hledání, je to růst. Takže se domnívám, že tak jak to je se vším, že se můžou, mají dát nějaké hranice a jestli církve řekne já si to teda ne... že, já nevím, pokud mi tu máme společnou duchovní správu, což je normálně kodexový, jeden z regulérních způsobů, jak se může spravovat farnost, tak je tam napsáno, že tím moderátorem duchovní správy může být jenom kněz. Nemůže to být ani jáhen. Tak třeba v našich podmínkách bych si já klidně dovedl představit, že by byl moderátorem duchovní správy jáhen, to bych neměl problém, kdyby byl, ale musí k tomu mít kvality a musím to chtít já, protože pokud, mě by to

třeba vyhovovalo- nám třeba možná protože, že ti kněží mají jiné úkoly a hlavní priorita, kdyby byla přenesena na toho jáhna, který odsud pochází, který má tedy určité kvality, může mít určitou pastorační vizi a on nás žádá o pomoc. Mohlo by to být, ale je to natolik, musela by to být natolik ideální konstelace, která v 95% není, a my musíme vycházet z toho co je reál, takže že bych to kodifikoval. Zatím to vidím, že je moudrost církve, že řekne- ano moderátorem společné duchovní správy nemůže být jáhen. Musí to být kněz.

Počet obyvatel farnosti:

Odhadem na našem území, když děláme- do každé domácnosti jde zpravodaj, tak myslím, že to je 5 500 domácností, to znamená, když bychom to vynásobili nějakým počtem 2 lidí nebo 3, tak na našem území může být 15 000 obyvatel. Samozřejmě je tady velké procento chalupářů, kteří jsou tu jen přes léto, ale řekněme 12-15 000 obyvatel

Nedělní mše se účastní lidí:

Tak to jsme spočítali, že by to mělo být mezi, protože tady se ještě sčítání nedělalo za nás, ale uvádím 150- 200 lidí přijde na bohoslužby. Taky záleží léto, zima

Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí?

1

Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

No zase, víte kvalitních jáhnů, by tu mohlo být třeba 20, když to přeženu, protože by si našli, protože by oslovovali lidi. Mohli by v každé vesnici systematicky působit. To vidím, sem třeba byl tady přesto, že jsme tu 3 nebo 2, protože ten jeden má jiné zaměření úplně, ale ten problém je v tom, že každá... v Rabštejně jsem byl, tam měli svatováclavskou oslu, teď jsem si tam s nimi byl sednout do hospody, tam je vidět, že je tam určitý potenciál, aby ten potenciál určitým způsobem se začalo s ním pracovat, tak to je potřeba, aby tam byl člověk skoro, má nevím, každý týden nějak přítomen. To znamená, kdybych měl jáhna, který umí oslovit lidi, který s nimi bude. Který nějakým způsobem bude navštěvovat lidi i ty kteří nejsou zapojeni, ještě nechodí do toho kostela, tak to by jich tu mohlo být X, ale pokud jáhen, který je na té rovině, že je ochoten udělat bohoslužbu slova nebo svatbu nebo křest nebo přípravu nějakou nebo učit náboženství, tak to je taková ta klasická pastorační služba. No tak pro naše podmínky ten jeden, dva- jinak už bychom je měli problém je využít. Taky je rozdíl mezi jáhnem, který má své civilní zaměstnání a tohle dělá ve volném čase, svoji jáhenskou službu a pokud byste se ptal na jáhna, který tu bydlel na plný úvazek. Aby byl za to naplno placen a měl práci pastorační, tak to tedy nevím co bychom... pokud by tedy neměl ten dar na to oslovovat nové lidi, protože dneska není problém ani nedostatek kněží. Dneska je problém nedostatek věřících, tak pokud ten kněz, že jo farností je hodně, i když jsou sloučené u nás, ale já si myslím, že není problém nedostatek kněží, i to samozřejmě, ale problém je spíše, ale třeba biskup já mám kněze, který nemám kam dát, protože nejsou buď něco ochotní nebo schopni dělat nebo je lepší, aby radši nic nedělali. To jsou otázky stejné jako s pastoračními

asistenty. Byl jsem v Táboře, když jsem tam měl pastoračního asistenta, kterého bez jakýchkoli skrupulí, obav někam pošlu, svěřím mu cokoliv a pak tam byl druhý pastorační asistent, který furt nadával, oháněl se, že nemá dost práce a služby, a že ho nikdo ničím nepověří, a že není brán vážně a tak dále, no jo, ale byla obava ho někam poslat. A v tom je ten hlavní problém, ten problém je, kvalitních lidí je všude málo. A tím, že ho vysvětlíte na jáhna tak se z něj nestane kvalitní člověk. V tom je ten problém. A dneska lidé už jsou dávno i křesťané, kteří nám chodí do kostelu, už nejsou liturgický, že by chtěli, aby jim někdo odsloužil liturgii... oni chtějí víc, takže to moc záleží jaký to je člověk.

Já se už nechci opakovat, ale ta základní věc je, ať už je to pastorační asistent, ať jsou to akolité, ať jsou to jáhni, ať jsou to kněží, nemůže se jenom mluvit o tom, protože opravdu jsem si to vždy myslel jako student, tak alespoň jako kněz odslouží mši, vyzpovídá lidi, že bude alespoň nějaký. Dnes už také vím, když vidím ty starosti kolem některých typů, že by bylo lepší, kdyby nebyli vysvěcení. Že ty starosti kolem jsou tak velké i to vnímání těch lidí, prostě dneska už to není tak, že by lidi chtěli, aby byli odsloužené mše, protože dneska je ten posun. Takže je to v podstatě o té kvalitě, jako není to o té funkci, protože ty funkce, tohle naše území úplně, nevím na Moravě tam to je jiné, prostě záleží místně, tam by, že jo to bychom mohli celou tu otázku vůbec třeba ženatých kněží a tak dále. To prostě já si dovedu představit, že jednoho dne to bude, nechci tady mluvit proti svaté... ale já si dovedu představit, že bude někdo jáhnem vysvěcen v 35. Bude 10-15 let jáhnem, děti mu odrostou, bude přijat společenstvím, bude oblíben, lidi k němu budou... bude považován za... no a proč by nemohl být takový člověk pro tu místní obec vysvěcen na kněze. To si dovedu představit, ale bude to hrozně moc vázané na to, jestli to místní společenství ho bude chtít, i tu jeho manželku, i tu jeho rodinu... a i tohle myslím si, že by velké slovo mělo mít společenství, jestli chce toho trvalého jáhna, protože on tam většinou je s tou rodinou. A proto je ta moudrost církve opatrná, protože tam nejde jenom o toho kněze, tam jde o jeho manželku, jeho děti a to může dělat obrovskou paseku, že jo. Větší než je to plus, které tam přinese díky tomu, že může sloužit mše a tak. Takže zase zpátky. Potřebujeme funkci jáhna? Ano, pokud je někdo, jako člověk, jako schopný, a tak bohu díky, a byl bych pro, ať je jáhnem, protože ho takovým potřebujeme, a když je jáhen, tak je samozřejmě více vyzbrojen- může žehnat, může oddávat, může pohřby, Bohudíky, ale pokud vykazuje nějaké deficity, které potom dělají více paseky... tak prostě tak.

Děkuji za rozhovor

Otázky a odpovědi:

Ve Vaší farnosti působí trvalý jáhen. Vnímáte Vy osobně, že je jeho přítomnost ve farnosti přínosem? Pokud ano, tak v čem?

Nu tak bezpochyby vnímám tu jeho přítomnost jako veliký přínos. Myslím si, že i to se hodí říci, že letos tím že bychom měli slavit výročí 50 let od zahájení 2. Vatikánského koncilu, takže zrovna trvalí jáhnové de facto jsou také projevem toho druhého vatikánského koncilu a jejich služba- to obnovení jejich služby...*(přerušeno telefonem)*. Takže myslím si, že ta jejich služba je opravdu důležitá a že jsou opravdu plodem Vatikánského koncilu a konkrétní tady u našeho pana jáhna, tak jsem za něj opravdu moc rád je to výborný služebník, velice obětavý, který tu farnost nebo ty farnosti, které máme na starost tady v tom pohraničí, má velice rád, a ve který a ve kterých velice obětavě a s nasazením slouží. Takže ten jeho přínos je veliký v tom, že on v první řadě je takovým služebníkem, to znamená, že opravdu v těch možnostech co jako jo jáhen má, tak si myslím, že ty možnosti využívá naplno a že opravdu se věnuje té Diakonii velice dobře.

Mohl byste mi říct, jak Vy osobně vidíte Vaši spolupráci s tímto jáhnem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Já myslím, že spolu vycházíme dobře, protože de facto, já jsem sem přišel, on už tady působil nějakou dobu před tím už s mými předchůdci a ta naše komunikace nebo to na čem se domlouváme, tak tam si myslím, že nemáme žádný problém v té domluvě, a co se týká těch našich úkolů, tak to funguje tak, že pan jáhen už má takové oblasti, ve kterých naplňuje tu svoji službu nebo to své poslání tím, že je administrátorem in materialibus, ještě několika farností, tak on o to taky pečuje a myslím si, že hodně ta jeho služba se uplatňuje právě v těch, kde cítí, že má tak nějaké charisma. Že zvláště třeba ve vztahu k nemocným, které navštěvuje nebo navštěvuje nemocné nebo staré v nemocnici a vlastně tam je nejvíc napřena ta jeho péče a potom samozřejmě v liturgii, kde je velice obětavý, kde ty bohoslužby prakticky slaví každý den a v neděli jich má 4-5. Takže tam je opravdu velice obětavý, i jsem mu říkal, že kdyby to bylo na mě, že bych to zredukoval, jenže on zas nemá to srdce v některých kostelích tady na té Šumavě nebo potom v pohraničí, i když tam třeba chodí 4 nebo 5 lidí, tak nemá to srdce, někdy i míň že jo, tak nemá to srdce to tam nějak zrušit, takže je otázka jak to bude do budoucna, ale v tomto si myslím, že je velice obětavý. Samozřejmě ta jeho služba se naplňuje v tom, že taky křtí, dělá přípravy na křty, oddává, letos taky měl jednu ze svateb, protože jsme jich měli hodně, samozřejmě má taky pohřby, ale hlavní část té jeho práce je napřena o návštěvy starých, nemocných, návštěvy po domácnostech, soužení bohoslužeb a péči o svěšený majetek ve farnostech, kde to má in materialibus na starosti

Kterému (nebo kterým) z úkolů diakonátu (liturgický, administrativní, charitativní, kazatelský) se jáhen ve Vaší farnosti věnuje nejvíce?

Tak právě bych to u něj rozdělil mezi tu službu diakonátu praktického, tedy ta služba potřebným, potom i ta služba liturgická u stolu páně, ať už tedy při mších svatých, kdy

asistuje mě, ale i při těch mnohých bohoslužbách slova, které tady vlastně velice obětavě slouží na Šumavě, kde tedy slouží potom i tím kázáním, výkladem Božího slova, homiliemi, potom se ta jeho práce naplňuje i právě v té péči o svěřený majetek

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako faráři vyhovoval víc a proč?

Tak já si myslím, že mně by vyhovoval tady ten první model, kdy je to o spolupráci mezi tím farářem nebo administrátorem farnosti a trvalým jáhnem, protože mi přijde, že zvláště když ten jáhen je poslaný do nějakých farností, a navíc jak to třeba znám u našich trvalých jáhnů, tak většina těch trvalých jáhnů působí v tom místě, odkud pocházejí. Takže mají i nějaký vztah k tomu místu k tomu kraji, mají tam nějaké přirozené lidské kontakty na základě, kterých tam můžou působit, to si myslím, že je dobré. Samozřejmě existují tu i v naší diecézi jáhni, kteří třeba přišli od někde jinde a působí tady, ale to si myslím, že jsou spíše výjimky, že většina těch jáhnů působí v tom svém bydlišti. U těch trvalých je to jednoduše tím, že většina těch trvalých jáhnů má třeba rodinu, manželku byť náš trvalý jáhen je svobodný, takže těch tu taky několik máme v naší diecézi a tak on patří mezi ně. Myslím si, že on jako trvalý jáhen podléhá nějakému vedení biskupa, nějaké formaci, kterou biskup vede s trvalými jáhny, ale myslím, si že je lepší, když ten trvalý jáhen skutečně spolupracuje v první řadě s tím farářem. Nebo mi to tak přijde přirozenější.

Možná, že jiné by to bylo v těch velkých městech, kde jsou biskupství nebo biskupové, tak tam si myslím, že to často spíš funguje v tomto, kde je třeba více kaplanů kde jsou nějaká ta děkanství a tak, ale myslím si, takhle že v těch běžných farnostech, že asi je lepší tento model.

Takže myslíte, že pokud je větší město a biskup je blíže fyzicky, takže je lepší, pokud je úkolovaný přímo biskupem než knězem nebo administrátorem?

No, tak v těch městech spíš tam bych řekl, že ono se to projevuje stejně u těch jáhnů, třeba v těch biskupských městech nebo v těch katedrálních ta jejich služba liturgická je jinak vázaná na toho biskupa nebo ten biskup si je nějakým způsobem zase vyžaduje, aby byli většinou na těch jeho bohoslužbách, aby tam vykonávali tu jáhenskou službu, protože nemá většinou nějaké jáhny jediné ty třeba ten rok před kněžským svěcením, ale tam myslím, že se tohleto dost projevuje a tam si myslím, že potom, proč by ne. Může i ten biskup jako možná řídit ty jáhny přímějí, ale jinak si myslím, že spíše je lepší, když je ta hlavní váha té spolupráce mezi tím farářem nebo administrátorem a jáhnem.

Je to i nějaká zkušenost. Představa, že by biskup dával úkoly mému trvalému jáhnovi, bylo by to hezké, kdyby měl takový vhlad do té situace tady, ale myslím si, že by to bylo spíše náročné pro toho biskupa a samozřejmě potom i pro nás, protože mám takovou obavu, že na to zatím nejsou podmínky. Ten biskup nemá takovou znalost toho místního terénu tady, že by asi to fungovalo líp než tento model.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se, podle Vás, měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Nu tak já si myslím, že to jáhenské poslání, tak jak se naplňuje teďkon, že je dobré, že uplatňují to svoje povolání tedy v té liturgii, že ho uplatňují potom právě v té službě konkrétní, hlavně si myslím, že je veliká služba návštěva těch nemocných nebo těch nemocnic. Dneska ta situace je taková, že se vlastně ti lidé musí kontaktovat, vyhledávat, že to nefunguje tak jako dřív, že by zcela přirozeně zcela ti příbuzní toho nemocného věřícího, toho duchovního zavolali, takže je to i o určité schopnosti vyhledávat tyto lidi, kteří třeba sami o nějakou tu službu stojí nebo třeba o udělení těch svátostí, ale nejsou schopni se v tom sami nějak zkontaktovat nebo dát o tom vědět to se hodně projevuje tím, že ta střední generace často třeba dneska není ani věřící nebo když si o to třeba ti rodiče těm dětem svým sami neřeknou nebo vyloženě o to nepožádají, tak se to stává dost často, že vlastně člověk musí vyhledávat ty lidi, a přitom oni sami často touží po těch svátostech, chodili do kostela, potom skrze tu nemoc a skrze tu nemožnost potom být v kontaktu nějak s tou obcí věřících tak ten kontakt ztratili a skutečně člověk musí hledat, že to není tak, že by nějak samozřejmě se přihlásili a je to z rodinných důvodů, že jo je to nějaký stud nebo si myslí, že to není ještě důležité a pak...

Ještě se vás tedy zeptám, kde si myslíte, že by mělo být do budoucna těžiště jejich práce globálně u nás, napříč diecézemi?

Já si myslím, že ta jáhenská služba je dobrá v tom, že je takovým vyvážením, protipólem toho kněžství, že velkým darem nebo charismatem těch jáhnů je právě třeba to, že většina z nich žije v manželství, mají vlastní rodinu, že můžou obohatit ty pohledy, který ten kněz nikdy mít nebude tím, že je celibátník třeba, že se můžou věnovat v rámci té farnosti i třeba těm aktivitám, které souvisí nějak s rodinami, které souvisí s mládeží nebo s dětmi, že tam taky často můžou mít pro to charisma, zkušenosti dobré a myslím si, že jáhnové napříč diecézemi nebo u nás, že jsou prostě důležitou součástí církve, že to je jeden z rozměrů církve je to jedno z povolání, které má svoje specifické charisma. V tom si myslím, že jako i tak jak ti jáhni se projevují dnes, takže je to dobrý model, že samozřejmě může být diskuze nad tím, nakolik ti trvalí jáhni by mohli třeba působit samostatněji třeba při nedostatku kněží, nakolik by mohli působit opravdu, a oni tak dneska někteří už mnozí působí, jako administrátoři některých farností, ale stejně zase kvůli důležitosti té nedělní eucharistie je přeci nějak ten kněz nezastupitelný, takže pořád v tomto se nějak hledá ta cesta jak to dělat dobře, aby se zároveň nestíral ten rozdíl mezi slavením eucharistie a mezi bohoslužbou třeba s podáváním svatého přijímání. To si myslím, že je u nás věc pořád trochu nevyřešená, že jednak pro ty trvalé jáhny pořád ještě neexistují nějaké liturgické knihy, když si to člověk vezme tak třeba na slavení bohoslužeb to vyšlo pár nějakých studií nebo příručka třeba Zdeňka Demla, co učil na fakultě taky, ale de facto co se týká nějakých liturgických textů, to jsme na tom velice špatně, když si to člověk srovná třeba s Německem, kde jsou tyto věci více rozpracované a řekl bych, že je to podobně i s tím, že vlastně není u nás pořád vyřešen právě ta zkušenost s bohoslužbou slova, protože u nás často se dělá to, že i ve všední dny je ta bohoslužba se svatým přijímáním, což potom potírá ten rozdíl mezi mší a mezi bohoslužbou, že vlastně měli by se ty bohoslužby taky slavit jenom skutečně s větším důrazem na to boží slovo. Ne vždycky jako s tou eucharistií nebo s tím svatým přijímáním a tam si myslím, že tyto věci pořád nejsou nějak úplně dořešené liturgicky, ale to si myslím, že to je hlavní úkol biskupů nebo biskupské konference, anebo i liturgických komisí, aby s tím něco udělali.

Statistické otázky:

Počet obyvatel farnosti:

Tady Vimperk má kolem 8000 obyvatel. Ono to bylo kolem 9000, ale myslím si, že tady nějak ten počet klesl. Přesně ten počet tedy nevím se to změnilo- byste si to musel najít, se to tu změnilo, protože tu ubyla práce, takže hodně lidí odešlo za prací.

Nedělní mše se účastní lidí: Nedělní mše se účastní zhruba 120 lidí

Kolik trvalých jáhnů v této farnosti působí? 1

Je podle Vás tento počet dostačující nebo byste uvítal více jáhnů ve farnosti? Kolik a proč?

Já bych určitě uvítal jednoho trvalého jáhna a to z toho důvodu, že nejenom tady v té farnosti, ale že společně s trvalým jáhnem spravujeme dohromady asi- já vlastně 11 farností, byť vlastně 3 farnosti jsou de facto mrtvé v tom pohraničí z různých důvodů, ale on má potom ještě nějakou farnost materiálně navíc a navíc je tady taková situace, že se tady překrývá, že některé farnosti, já mám asi 4 jako administrátor, potom některé farnosti mám in spiritualibus, tedy po duchovní stránce, pan jáhen je má materiální a zase některé moje farnosti, které mám zase jen spiritualibus zase po materiální stránce má pastorační asistent v Bohumilicích, pan Bláha, takže je to takové, že se tady v tom nějak setkáváme na více rovinách.

A ještě se zeptám počet obyvatel v těch 11 farnostech, jestli byste nějak dal dohromady?

To úplně neodhadnu

Vimperk je největší, druhé Stachy, ale přesně nevím, protože ta farnost třeba není až tak velká, ale patří pod ní ještě spousta osad kolem, takže je to takové spádové. V těch Stachách cca 1000-2000 lidí, farnost Zdíkovec 1600, potom ty menší Šumavské Hoštice, Svatá Máří kolem Máří nad 500, Hoštice cca 500 a potom Horní Vtovice, ale tam nevím.

Kolik lidí se účastní na mších?

Tak nejvíc je Vimperk, potom ty Stach. Tam je to velice rozdílné, tam to proměňuje hodně sezóna- přes léto v tom kostele 100-150 lidí i na jaře a na podzim je počet větší a na zimu se počet snižuje podle zimy, protože jsou to lidé většinou starší, až tam zbývá jenom takové jádro 30-40 lidí. A pak zase přibývají s rostoucí teplotou.

Pak spravujeme s panem jáhnem farnost Kvilda, která je typicky turistická a tam to je zase nepředvídatelné. V létě, v zime tam může přijít třeba 50-60 lidí, ale v těch mimo sezonách- na jaře a na podzim se může stát, že jsme prakticky sami nebo jsme tam 3 nebo 4, takže to jsou takové zvláštní fenomény, se kterými musí člověk počítat. V té farnosti Zdíkovec, tam je těch lidí zhruba asi 30- 40. Svatá Máří a šumavské Hoštice kolem 25, ale taky se to tam hodně mění, protože ta Máří taky má spousta osad pod sebou a záleží, jak kdy ti lidé dorazí, i když nejsou to takové zvraty jako třeba na té Kvildě nebo v těch Stachách

Děkuji Vám za rozhovor.

Odpovědi jáhnů

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.1

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Tak na to rozhodnutí se podílelo více věcí. Tak první věcí bych určitě chtěl uvést, že se jedná o povolání. O povolání k nějakému duchovnímu stavu. Takže já to vnímám tak, že to bylo povolání od Boha. Druhou věcí, která mě vedla k tomu povolání bylo to, že nějakým způsobem jsem byl osloven místním knězem někdy v roce 1996, kdy od pana arcibiskupa Vlka obíhal v diecézi takový okružní list, který vybízel kněze, aby oslovili mladé muže, zda by se nechtěli stát trvalými jáhny ve farnostech. To byl druhý impulz, který mě vedl k tomu stát se jáhnem. a třetí takový impulz by se dalo říci, že to byla jakási touha sloužit v církvi, protože už jsem se podílel na různých pastoračních činnostech ve farnosti i se svojí manželkou. Tak jsem také toužil nějakým způsobem i dále sloužit v církvi.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Tak já své jáhenství vnímám jako službu bližním, jako službu lidem ve farnosti, možná i částečně lidem mimo farnost. Vnímám tuto službu jako důležitou službu, která mě hluboce naplňuje. Vnímám poslání jáhna jako vůli Boží, která se nějakým způsobem přes moji osobu konkretizuje ve vztahu k ostatním lidem. Myslím si, že je to služba radostná. Domnívám se, že je to služba, která mě také vyplňuje většinu mého volného času, který mám. Rozhodně toho nelituji. Současně také to vnímám jako pomoc kněžím ve farnosti tam, kde už na některé činnosti nemají čas. Anebo ten jáhen je i takovou osobností, která má velmi blízko k lidem, kteří žijí v tomto světě. A protože jsem pracující muž, mám rodinu, tak se také domnívám, že se dokážu k lidem, k jejich lidským a životním problémům poměrně dostat, dokážu je chápat a dokážu jejich těžkosti nebo i radosti života lépe vnímat.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Tak ta služba je poměrně široká a dá se říct, že zasahuje do všech potřeb, které ta farnost má. Často se nejedná jenom o farnost, ale o celý vikariát. To znamená, když jsem požádán o nějakou službu i v ostatních farnostech vlašimského vikariátu, tak se snažím tu danou službu zajistit. Tak na prvním místě jsou to bohoslužby slova ve vikariátě. Když onemocní kněz nebo nějaký kněz je na dovolené, tak jsem k dispozici, jsem na tom místě a sloužím nebo mám zde bohoslužbu slova. Někdy je to jedna bohoslužba slova někdy jsou to i tři bohoslužby slova během neděle. Další konkrétní služba, kterou vykonávám, jsou návštěvy nemocných a starých lidí. Tedy jednou měsíčně jsem v domově důchodců zde ve Vlašimi, kde se uskuteční bohoslužba slova a poté ještě roznáším eucharistii lidem na jednotlivých pokojích, kteří jsou nechodící nebo nemohou komunikovat. Potom jsou to návštěvy nemocných a starých lidí individuálně, to znamená návštěva přímo v jejich domácnosti, další službou podle potřeby je křesťanský pohřeb, křesťanský křest, když jsem o to požádán, dále jsou to různé formy žehnání. Je to potom i nějaká činnost mezi rodinami v naší farnosti, je to setkávání s lidmi

v jejich konkrétních životních potřebách. Společně s manželkou se také věnujeme přípravám snoubenců na manželství.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak v naší farnosti máme faráře a vedle toho je zde také mladý farní vikář a nedlouho povysvěcení je zde ve vlašimské farnosti také ještě jeden trvalý jáhen, který byl vysvěcený v lednu. Mohu opravdu konstatovat na rozdíl možná od jiných diákonů, že se cítím v této spolupráci velmi dobře. Zúčastňuji se také pravidelně farních konferencí našeho vikariátu nebo vikariátních konferencí našeho vikariátu a těší mě, že mě kněží berou jako jednoho z mých, jako jednoho partnera, který se podílí na duchovním životě věřících. Takže mohu opravdu říci, že ta spolupráce je velmi dobrá. Mám radost z toho, že si zde vzájemně rozumíme, že jsem pověřován službou trvalého jáhna a že můžu být užitečný a užitečným pomocníkem v této vlašimské farnosti. Takže opravdu po této stránce si nemůžu vůbec na nic stěžovat.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Tak asi každý z těchto modelů je použitelný podle místních podmínek jistě. Já bydlím na menším městě, které je „vzdáleno od biskupa“. Samozřejmě jsem přímo podřízen biskupovi, nicméně ta pravomoc biskupa je delegována místního faráře a i já sám jsem inkardinovaný dekretem do vlašimské farnosti. Je mi tedy bližší ten způsob podřízenosti ve vztahu k místnímu faráři, protože on vidí místní potřeby a může mně nějakým způsobem úkolovat pro potřeby zde ve farnosti. Neumím si dost dobře představit na vzdálenost 80km od Prahy, že bych byl přímo úkolovaný biskupem. Samozřejmě jistě jiná situace je v nějakém větším městě nebo třeba v samotné Praze, kde ta vzdálenost mezi biskupem a jáhnem je poměrně blízká, tak zde asi možná přichází určitá možnost úkolování stran biskupa, ale v podmínkách ve kterých v současnosti žiji mi připadá ten model podřízenosti přímo místnímu knězi užitečnější, praktičtější a operativnější ve službě místní církvi.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak já se domnívám, že existují instrukce pro službu trvalých jáhnů. Sám za sebe můžu říci, že jsem vytížen natolik, že osobně nevidím u sebe nějaké další zaměření. Samozřejmě jiná situace může být v jiných farnostech nebo vikariátech pražského arcibiskupství nebo možná samotné Praze. Jako prioritní vidím vždy vztah místního kněze a trvalého jáhna. Jestliže tam funguje nějaký princip kolegiality a dělby práce, tak se domnívám, že jáhen podle dané instrukce může zahrnovat všechny oblasti potřeb farnosti. Já osobně, protože tedy žiji na menším městě, dost dobře nedokážu pojmout, jaké další možnosti by ještě jáhen měl vykonávat. Samozřejmě, že by se spíš k tomu mohl vyjádřit lépe jáhen, který není tolik využíván místním knězem nebo je nucen se zabývat jenom velmi úzkou prací ve své farnosti. Osobně si myslím, že v pražské arcidiecézi funguje setkávání trvalých jáhnů, které se

uskutečňuje několikrát za rok, což je velmi užitečné, neboť jednotliví jáhnové mohou informovat přítomného biskupa o své činnosti. Mohou také si postěžovat dejme tomu na nějaký způsob komunikace s místním knězem, ale osobně se domnívám, že jáhnové vykonávají skutečně tu službu, ke které jsou povoláni. Já sám za sebe se necítím nijak zneužíván ani využíván a domnívám se, že moje činnost zasahuje do všech možných činností, které má trvalý jáhen ve své farnosti naplňovat.

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Tato otázka *Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?* má takové trošku pozadí. Já jsem farníkem v Drahouších, ne tady, ano? A my jsme tam vcelku spolupracovali s panem farářem Huskem, občas k nám přicházel na návštěvy za dětima a řešili jsme s ním, jak budou děti náboženství studovat, protože na té škole tam to nebylo ideální a to náboženství on tam měl se dvojka se třema dětma, bylo to prostě ze strany vedení tak trošku opomíjeno. A tak jsme to tak řešili. Já jsem v těch Drahouších, nejsem rodák, přistěhovali jsme se v roce 1980 a on mě tak zaujal, kdysi jednou, jak šel do toho náboženství, to náboženství bývá vždycky po těch hlavních vyučovacích hodinách až odpoledne a on chudák tak v tom řeholním hávu šel ohnutý a zpocený a šel učit to náboženství. No a mě přišlo tak nějak, víš ty jsi ještě mladý, nemohl bys mu v tom pomoci? No a tak jsem si říkal, že obětuji tři roky tomu, abych vyučoval to náboženství. Jednou jsem za ním přišel a povídám mu: já vám s tím pomůžu, ale nelze to dělat bez nějaké přípravy. Prostě tak, z ničeho nic, že? To nejde. Zrovna se otevírala v tom devadesátém roku fakulta v Olomouci a byla tam paní Bekárková. Ta zas shodou okolností bývá na Rybářích, její syn je teď ředitelem gymnázia v Kroměříži. Ona tma dělala něco v administrativě a říkala: vy byste se na to mohl přihlásit. Tak to byly takové impulzy, ale to hlavní bylo, že prostě starší pan farář jde učit náboženství a ještě mám jakýchsi sil, že mu v tom pomůžu. A tak jsem začal chodit. Přišel jsem za ním, že bych se přihlásil na tu fakultu. Jenomže zase přijímací zkoušky, no jak. Ale to víte, z toho si nedělejte starosti, oni se vás zeptají na dvě věci a bude to hotovo. Tak s tímto jsem šel na zkoušky, jenomže samozřejmě jsem neuspěl. Protože to nešlo. Tam byly otázky třeba kdy vzniklo arcibiskupství. Takže to jsem jaksi neudělal ty první zkoušky, ale ty druhé už ano, o rok později. Tak to už jsem věděl, do čeho jdu. Už jsem se připravil trochu více.

To jste tam šel s tím, že to chcete studovat kvůli tomu náboženství nebo už tam proběhlo to, že byste mohl být jáhnem?

Ne, to jsem vůbec neuvažoval, že bych byl jáhnem nebo něco takového. Potom na té škole bylo rozšířené vyučování, on to učil pan Němec, církevní právo. A v tom církevním právu byla právě ta příprava na to jáhenství. Jenomže to mělo některé záležitosti a abych se přihlásil do toho, oni to nedělali každý rok, tak vždycky, já nevím, co tři roky nebo co čtyři roky až bylo dost uchazečů. Takže to bylo přítom. To jsem se tehdy dozvěděl. A nějak, já nevím, mě to k tomu táhlo, tak jsem si říkal, může to být. Ale nicméně zase ne. Zase jsem se k tomu nedostal. No ale člověk potřebuje nějakou odpornou literaturu. U nás je třeba nějaká na faře knihovna a tady je větší knihovna v Hranicích, tak jsem prostě několikrát tady zazvonil. Tím pádem jsem se seznámil s panem farářem, děkanem, no a ten už mi začal pomalu říkat: ty ale ty by ses mohl přihlásit na to. Tak mi to začalo vrtat hlavou. No a další věc byla to, že jsem se rozhodl ty tři roky obětovat. No a po třech letech vlastně člověk by neměl žádný papír od studia. Bakalář tehdy nebyl. A tak studenti, co jsme tehdy byli spolu uvažovali, jestli teda pokračovat dál. To už bylo magisterské studium. Takže jsem se dostal potom na to magisterské studium, takže pokračoval dál. Z tří let už bylo pět. Samozřejmě jsem chodil po sobotách, po večerech a ve svém vlastním volnu jsem studoval, to jinak jako nejde, že. Pomalinku jsem se o to začal zajímat, co ten jáhen, jak to jáhenské. Potom jsem si dokonce v Olomouci zjistil, že ti jáhni tam nějak existují a záhy jsem se přihlásil u Kočendy, zazvonil

jsem dokonce u něho doma, ale tam jsem byl odmítnut, ať se nezlobím, že mě nepřijme. Že je to soukromé a kdesi cosi. Tak jsem tam tehdy taky neuspěl. A tak jsem to nechal být. Jsem si říkal aha, tak. No jenže děti mi studovaly na škole, mám tři děti, a potřebovaly nějak to zajištění. No a tak když jsem tady chodil, tak potom byl takový vážnější rozhovor s panem děkanem tady v Hranicích a já mu povídám: šel bych. On chtěl, abych dělal pastoračního asistenta. Já povídám: no ale za šest tisíc se nedá uživit rodina. Tehdy ti pastorační asistenti měli šest tisíc. Já povídám: to ne, to by nešlo. Já budu muset počkat, až děti prostě dostudují. Potom by se s tím dalo něco dělat. Pak jsem odešel, jak byly ty privatizace různé... *(povídání o době a průběhu privatizace)* tady do Philipsu. 2001 jsem ukončil studium, tím jsem byl magistrem, že. A 2006 jsem tady nastoupil jako pastorační asistent. Tak to už mi syn dostudoval. Byl už na vysoké škole, tak jsem se dostal k tomu všemu. No a tož potom, tak na toho jáhna, ne? Takže jsem si potom zase zjistil, kdy oni nějak budou brát nebo jich bude víc těch uchazečů. No a tak jsem to oznámil manželce a říká: tož ty to chceš opravdu dělat? Já povídám: no jo, ale ty s tím musíš souhlasit. Tak nakonec co, chodíme do kostela, ve sboru jsem zpíval s manželkou 14 let, ne-li dokonce ještě víc, v Tylu v Drahouších. No a tak ten křesťanský život, ten jsme žili neustále. A tak když už jsem dělal toho pastoračního asistenta tady, tak prostě k té jáhenské činnosti, že, už bylo blízko. Nakonec jsem se tam přihlásil, manželka s tím teda souhlasila a byla tříletá jáhenská příprava. Takže jsem na tu jáhenskou přípravu chodil. To jsem tehdy studoval v semináři. Spirituál nás vedl a chodili jsme tam vždycky v pátek večer a byli jsme tam až tak do jedenácti nebo do půl desáté, do deseti, podle toho jak se povedlo. Takže ta příprava byla tříletá. 2009 bylo vysvěcení. No a vedoucím pro ty trvalé jáhny je P. Petrik. Ten nám vždycky říkával: nezapomeňte, první je rodina. Tu jste měli první. Budou na vás tlaky a první je rodina. Samozřejmě to jsem manželce oznámil, že teda budu jako tu rodinu preferovat, že prostě nemůžu být tady od nevidím do nevidím. To nejde. Mám domácnost, mám manželku, měl jsem děti, dneska už mám vnuky. A těm všem je potřeba se věnovat. Protože veřejnost, farní veřejnost i ta sekulární, vedlejší, se vždycky budou na vás dívat, jak máte v pořádku rodinu. Oni se nebudou ptát na to, jestli jste se zúčastnil večer nějaké porady nebo že se sešli katecheté. Oni se budou ptát, jestli jsou s váma spokojeni prostě v rodinách. Jestli ty děti tam jsou, jestli já je přivedu do kostela nebo mě budou s nima vidět v kostele. Jestli já půjdu někdy s tím malým na procházku, jestli si s ním prostě pohraju nebo něco podobného. Tak to je takové důležité. Tak jsem se dostal k té jáhenské službě. Teď tady sloužím od toho roku 2009, co jsem byl vysvěcen. Tak to je k té pastorační službě. Výdělky jako nejsou extra velké, je to víceméně podprůměrné, ale to je potřeba si uvědomit a to je potřeba prostě, s některým co jsem chodil na tu přípravu právě toto zajištění, což se týká u malých dětí, co měli malé děti, tak ti se potom ani nenechali vysvětit. Z obavy o to, aby, protože doba je těžká. To víte, že když třeba chcete nechat vystudovat dítě, že se dneska na to počítá milion korun. Tak kdyby chtěli, to jsou většinou rodiny o třech dětech, možná i víc, křesťanští, že. Je potřeba si to rozmyslet.

Čili situace je taková, že ta finanční stránka nezajišťuje potřebný příjem?

Je potřeba, tady bych doporučil, až má děti ve starším věku, až má děti skoro zajištěné anebo úplně zajištěné. Protože jestli máte táhnout celé náklady domácnosti, však víte, platí se inkaso, další věci, člověk má třeba i to auto, obživa a kdesi cosi. To všechno stojí nějakou tu korunu. A já jsem na toto jaksi myslel a říkal jsem si, no ve Philipsu jsem měl slušné výdělky, vlastně dalo by se říci nadprůměrné, teď to je vlastně, teď si člověk musí uvědomit, že jde dolů s tím vším. Je to jakási, nevím jak bych to řekl, prostě věnování, aby ta církev se trochu rozvíjela. Je to takový dar od toho dotyčného člověka. Ale zas na druhou stranu, to je ta finanční stránka. Ale když děláte v té komerční sféře, v těch podnicích a tak, tam jsou úplně jiné vztahy. Tady zase člověk má vztahy těch lidí, co jsme tady daleko lepší. Takže zas po té psychické stránce, po té stresové stránce dneska právě říkají, že jsou ty civilizační choroby,

tak to odpadá. To se tady vždycky domluvíme. Zas na úkor těch financí. Takže je třeba zase hledat něco pozitivního. Takže když člověk chce něco po této stránce, tak určitě to ta služba přináší daleko více.

Jestliže se na to budeme dívat, tak první co je, ať přijde kaplan do farnosti a je tam nový farář, vždycky se dívají na tu stránku, co tam v té farnosti on udělá. A to byl i ten můj případ. Přišel někdo nový, kdo to je, jak to je, co on bude dělat? No a teď je třeba se zařadit. A je to i v té pracovní sféře. Udělat si nějaké místo, co je pro vás to nejlepší. Aby ten člověk prostě v tomto obstál. Takže co on bude dělat. Tak pro vás je nejlepší práce s dětmi, třeba. Nebo práce se staršími. Třeba je někdo dobrý organizátor na nějaké zájezdy nebo poutě nebo něco podobného. Tak co pro vás bude dobré. Tak vždycky když přichází pan kaplan do té farnosti, nebo byli tady ti jáhni, takže je potřeba se s nimi seznámit, co oni dělají, jak to dělají. Já jsem potom dostal na starost úklid třeba v kostele, postarej se tam o ten úklid. Má starost je to, abych s těma lidma dokázal vyjít, abych ty lidi uspokojil, protože ten potřebuje to, ten potřebuje to. S lidma je to nejhorší, co může člověk zažít. Ale také když si to místočko už udělá, když ho berou, když tam nějak patříte, je třeba, a to zas z toho našeho pana faráře toho úskalí, třeba pracovali někde, on si ty montérky oblékl, on tu lopatu vzal, on vylezl na to lešení. Mě je v tom teďko taková inspirace, že opravdu vezmu tu metlu, jdu s těma lidma, vezmu ten vysavač, jdu a udělám co je potřeba. Někdo vypadne, někdo tam není. Prostě s těma lidma se musíte naučit být, chápat jejich potřeby, chápat to, že jsou starší, já už jsem taky starší, takže vcelku to dokážu pochopit. Takže teďka si musíte udělat to místočko v té farnosti. Není to jednoduché. Hledá to každý jáhen, každý kaplan a každý pan farář, který přijde na nové místo.

Čili to vnímáte jako tu službu lidem?

Ano, takovou komplexní. To musí člověk podle těch povah, poznat ty povahy lidí, co tam jsou. Ale zas je to daleko lepší než v tom průmyslu, kde si lidé nadávají, podráždí se, pomlouvají. Ne že by to nebylo ve farnosti, to zase ne, ale je to třeba korigovat.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

No konkrétně ve farnosti. Tak pan děkan je rád za každou technickou službu, kterou já provedu. Samozřejmě v té pastorační službě co mi přibylo – jednou za týden bys mohl mít kázání, tak se na to připrav. No tak daří se. Já myslím, že jo. Několikrát mě slyšel, poslouchá mě vlastně teď každé úterý. No a přibyly potom rozloučení tady v naší obřadní síni, přibyly rozloučení v kostele, teď jsem měl velkopáteční obřady a nejenom tady. Dali mi je v Paršovicích, teď budu mít pobožnost v Drahouších. Takže přibylo pastorační práce. Delší dobu vyučuji náboženství. To mám celou školu. Musím si to zajistit, spolupráce s ředitelkou. Zase, najít si to místočko, mít dobrý přístup. Jsou to jacísi lidi z okruhu známých, takže se s nima dá vyjít. Teď jsem zase tam přišel, co bylo potřeba jsem zařídil. Co bylo třeba jsem dělal. Tak já myslím, že to místo už tam mám, že mě berou, že tam patřím. Zas, dívají se na vás třeba, já nevím, učím prvňáčky. Pro prvňáčky si musíte chodit, protože dneska v té škole chtějí, aby prostě za každým, prostě každý krok mapovat. No a tak oni chodí třeba i v zástupu na oběd. Takže je to takové strašně organizované, dalo by se říct. Není tam té volnosti tolik. Ale tak samozřejmě to mají dneska ty družinářky na starosti. Já si třeba přijdu do družiny pro ty děti, no a ony už se samozřejmě na mě dívají, jak já budu mít ten přístup.

Čili ony už vědí, že jste jáhen?

Ano. To už dávno ví. Já zaklepu, otevřu dveře, teď se tam podívám. Jé my máme náboženství, úsměv, teďka děcka zpozorní, podívají se, no my už se těšíme. Třeba otevřou dveře a nemohly bysme přijít? No, přihlásili jste se? Nepřihlásili. No tak vidíte. Tak nás tady zase nechte. A co vy tam děláte? Jsou takoví zvědaví. Takže ten přístup k těm dětem musíte nějakým způsobem mít. A jelikož já mám děti rád, mám vnuky rád a mám ty vnuky, takže teďka tento přístup mám. To zas u třeba kaplanů nebo jáhnů, kteří nemají ty zkušenosti takové, tak, ale je to individuální u každého člověka, takže o tom se nedá říct, musí se to prostě učit, no. Takže toto si musíte udělat takový nějaký ten vstup – ano přišel ten, je takový a takový a to si potom o vás řeknou. To jde s váma.

Čili vnímáte, že ta zkušenost rodiny a dětí, že vám pomáhá v tomto směru?

Určitě, určitě. (*vypráví o životě a vztazích ve své rodině*)

Tak já mám s ním spolupráci dobrou. Nemůžu říct, nikdy jsme neměli nějakých rozepří. To ne. Akorát, že teď se to hodně kumuluje. Já třeba v pondělí chodím po nemocných. Mám návštěvu sedmi nemocných. A je potřeba si u toho udělat takový základ u těch lidí. Protože když přijдете do rodiny, není to jednoduché. Někteří prostě s odstupem se dívají: *je to přišel, to je pan farář, to nic, no*. A já, jelikož jsem tady byl zaměstnaný v Hranicích, tak mě znají nejen po té stránce jáhenské, ale také té, že jsem prostě byl ve službách: *Tak jsem tady*. - *No ale vy jste by zaměstnaný tam a tam*. - Já řeknu: *ano byl jsem tam zaměstnaný*. - *Tož vy byste mi mohl něco pomoci*. - Jo nebo něco tak. Já povídám: *no, to bych mohl*. *Tak co tady máte?* Tak to není jenom návštěva nemocných, ale taky prostě oni si vás nějak zkoumají, kdo jste, co jste, *Jak jste se k tomu dostal?* Třeba je konkrétní otázka takto. Nebo mi paní řekla: *já jsem ráda, že vy za tou maminkou chodíte*. *Vy ji vždycky povzbudíte*. A ona už měla, já nevím, dvě mozkové mrtvičky. A vždycky se z toho nějak vylízala. Dopadla dobře. Dneska už je ta komunikace horší, ale celou dobu, co jsem tu, co tam za ní chodím, tak vlastně se drží při životě. *Jo, přijďte!* To je ještě jeden pán: *Já se na vás tak těším*, mi řekne. To není jenom že podáte svaté přijímání, to není jenom o tom, že. Ale také povzbudit ty lidi do života. Oni se svěřují, to je pomalu zpověď někdy, skutečně. Tam se dozvíte tolik věcí, že možná ani ve zpovědnici to neřekne.

Čili je tam větší důvěra?

Ano. To si ale musíte vypracovat časem. (...) teď třeba mám pár takových lidí v důvěru. Nebo tam přijdu, kde podávám tři svaté přijímání, já to dělám tak, že prostě to mám skoro bohoslužbu slova, já jim tam vždycky přečtu evangelium, trošku jim o tom popovídám a popovídáme si o počasí. Mají tam třeba dvě děti na hlídání, tak se zeptám, *tak co, jak se máš? Jak se jmenuješ? A co děláš?* Tož to prostě otevíráte srdce. I toto patří k té službě. A pan děkan, protože mám nějak tyto vztahy nebo jsou lidi nějak spokojeni, tak mi nabídl, že bych měl dělat i kaplana pro nemocnici. Protože to je akciová společnost, tak to bude zase odměřeno - pozor, kdo to je, co to je, jak to je?

To Vás teď čeká nebo se rozhodujete?

Už jsem byl na takovém prvním školení. Má to teď pod sebou P. Vitásek ve spolupráci s Maltézskými rytíři, myslím. A myslím, že tady jednali v hranicích u těch vyšších míst a že neuspěli. Třeba ve fakultní nemocnici v Olomouci je to dáno. Kdežto tady v těch soukromých nemocnicích, tak to je podle nálady jednotlivého majitele. Takže tam to bude těžké. Když jsem měl teda ty dobré zkušenosti s těma lidma, tak mě tam teda navrhnul, ale chtělo by to

ještě další studium, tak asi rok nebo jestli ne tři. Ještě připravit se na tu službu. Jsem zvědavěj jak to dopadne.

S tím druhým nemám zkušenosti. Že bych přímo podléhal biskupovi. To nevím, co by mě čekalo v této záležitosti. Teďka mám tu bohatou zkušenost s tím panem děkanem, s panem farářem. Zúčastňuji se teď i kněžských schůzí, děkanátních porad, čili mám takový širší záběr i v tom děkanátu. Prostě zvou mě, byl jsem pozvaný na svěcení oltáře do Hustopeč, byl jsem pozvaný na některé pouti do Oseka, teď bylo Povýšení svatého Kříže, teď tam bude Hubertská, teď jsem byl ve Stříteži na biřmování, nebo tu bylo svěcení oltáře v Hranicích, takže je ten záběr trošičku širší. Ze začátku to nebylo, takže teď se to tak trošku rozšířilo. Ten druhý model přímo s tím biskupem, s tím nemám zkušenosti, zatím. Nikdo o tom nemluvil nebo nenabízel. Nevím, jak by to bylo. Akorát co je, tak máme prostě takové ty jáhenské školení, dalo by se říct, nebo exercicie. Třeba teď nám tam přijde Chalupa. Takže teď máme prostě takové to školení, takové přípravy, rozšíření toho všeho. Takže s tím přímo podléhat biskupovi nemám.

Takže to, jak to teď funguje Vám vyhovuje?

No tak zatím ano. Protože jsem celkem blízko rodině. Na dojíždění to nemám daleko. Pan děkan by si určitě rád představoval, kdybych býval tu, abych mohl sem tam ten kostel zavřít, abych mohl otevřít ten kotel. Je to taková, jak bych to řekl, sdružená služba.

Vnímáte tu svoji službu jako výpomoc tomu faráři nebo byste se líp cítil, kdybyste tu byl samostatně a mohl si to sám koordinovat nezávisle nebo ve spolupráci?

Teď mám ty zkušenosti s tím panem farářem, že mu pomáhám v této věci. V té farní spolupráci, no to je. S čím bojuje pan farář? S varhaníkama. Takže i v této kolikrát vypomocť. S kostelníkama. Tak i v této věci zastoupit někoho, kdo ten kostel otevře. Nebo zrovna při tom úklidu, kdo se těm ženským bude věnovat, kdy, jak a co. Takže teďka tyto věci tak nějak zajišťovat. Kdybych byl samostatně, tak to by byla ta služba v té nemocnici. Pak už bych byl víceméně samostatný. Protože bych byl kaplanem nemocničním a tam patrně by byla nějaká pracovní dohoda, že bych měl úvazek vyloženě v nemocnici. Pak už bych byl z těchto věcí mimo. Dost záleží na financích. Jak je ta farnost bohatá. Je potřeba taky těch technických záležitostí. Já jsem vyučený a vystudovaný elektrikář, takže z té elektrikářské záležitosti mu dost pomáhám. Třeba se zrovna dělá sklep, tak to je moje záležitost, kdy v těch volných chvílích tam prostě jdu a pomůžu. (*povídání o nově přichozím kaplanovi do farnosti*) jsem rád že spolupracujeme (s kaplanem), je to daleko lepší a daleko kvalitnější na mezilidské vztahy než někde v průmyslu.

A s panem děkanem?

Pan děkan už na to tolik není, ale on tak z pozadí to pozoruje a je rád, když lidé takhle mají k sobě blízko. Takže to je dobrá věc.

Je to podle místa působení. Něco jiného je venkovská fara, něco jiného je městská fara. Nebo vůbec ta farnost. Tam jsou různé potřeby. Třeba u nás, někdy se stane, že to musím koordinovat. Teď se nám stalo, že nepřišla varhanice a nezajistila někoho. Tak jak to budem dělat? Pan kaplan se na mě podívá, tak zazpíváme sami. Tak musím třeba vyjít a říct těm lidem, podívejte, nachystáme písničku tu a tu. Někdy se to samozřejmě nepovede. Varhany to je základ, aby byl, protože nasadí tón, určí rytmus, takže to je důležité. A pak ta koordinace té mše svaté. Nebo ráno mám vždycky na starosti to dát dohromady. Paní přijde, otevře kostel, já musím nachystat některé ty liturgické záležitosti, čtení, poprosit tam paní, jestli by přečetla. (...) Nepřijdou ministranti, což je v těch městských farnostech skoro na denním pořádku, tak

to musím i já administrovat. Někdy i na pohřby zajišťovat nějakého ministranta, což většinou je nějaký důchodce, někdy to nevyjde a potom už je nějaký ten problém, no. Takže tyto věci. Nějak že by byl samostatný, no v těch venkovských farách tam záleží zas podle toho, tam spolupráce s těma lidma je třeba i užší, zvláště když ten farář tam je delší dobu, když ty lidi pozná a ví na koho už se může spolehnout. Zas na městských farnostech se najde třeba i více dětí. Takže s těma dětma (...), takže je to podle potřeb. Myslím si, že tak samostatně, že by bylo dobré, kdyby oni měli potom nějakou tu povinnost ti trvalí jáhni. Třeba konkrétně ten nemocniční kaplan nebo vězeňský kaplan nebo já nevím co všechno ještě ustanovit za služby.

To už je tedy ta specifická forma.

No i když zase P. Petrik nás trošičku tlačil do charity, že přece jenom jedna z těch základních služeb je právě charitní služba. Rád by viděl právě na ředitelích těch charit, aby byli trvalí jáhni. Protože tam je taky spousta lidí, kteří jsou třeba i nevěřící. Ale zas ten ředitel holt musí být i manažer. To se nedá nic dělat.

Neuvažoval jste o této funkci někdy?

Uvažoval. Ale zase vzhledem k tomu, že bych asi byl hodně z domu pryč. To by bylo ježdění do Olomouce, z Olomouce zpátky a tam jít někde na vítání, s městem spolupracovat, býval bych asi po té pracovní době byl hodně často pryč. (...) Na základě toho jsem od toho upustil. Radši se budu věnovat těm našim vnukům, dětem a podobně. Když oni zase přijdou a děda není doma, že je někde pryč.

Čili už by to bylo hodně na úkor rodiny.

Ano. Už by to bylo na úkor té rodiny.

Já Vám moc děkuji za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

No tak u mě snad možná by se dalo říct, že je to svým způsobem specifické, poněvadž já jsem maturitní ročník 1950. To znamená, to byl rok, kdy jsem se já sice přihlásil tehdy na studium teologie, ale nepřipadalo v úvahu, poněvadž biskupové řekli ne. Nesouhlasíme s generálním seminářem a nechodit tam. Tím pádem to padlo, no takže člověk se musel věnovat něčemu jinému, od toho zaměstnání, které bylo třeba nemocenská, potom třeba uhelná brigáda a pak...se studium na vysoké škole... A skončil jsem, i když jsem to považoval za dočasnou záležitost a začal jsem pracovat jako konstruktér a v tom jsem vlastně vydržel až do důchodu. Takže když jsem potom v důchodu už byl v podstatě volný i od ježdění do práce, od toho všeho, tak jsem si mohl dovolit taky studovat v Olomouci, i když dálkově, a mohl jsem si toho dovolit. Kdybych to měl dělat při zaměstnání, nedovedu si to představit.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

No tak v tom konkrétním případě to silně závisí na tom, jaký je zde farář, jak je schopný, jak je třeba, když ten předešlý farář byl hendikepovaný tím bourákem a každou chvíli na hromadě, no tak samozřejmě jsem měl víc práce a podstatně více třeba práce, kterou ani bych třeba normálně nedělal. No a dnes už mnoho těchto věcí odpadlo, taky...i když je zde více farností se spravuje, ale přesto je zde kaplan. Kdežto tehdy kaplan nebyl. Byl jenom starý pan děkan a ten už také tehdy byl v jakýchsi letech, kdy už taky se...fungoval...sice měl fungovat...nebo ustanovený byl jako kaplan, ale už mnohé věci šly mimo něj.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

V současné době je to takové už jako...možná s ohledem právě na to, že mě už táhne na těch dvaosmdesát a jistě ty neduhy na člověka doléhají, které stáří přináší, poněvadž taky už jsem měl dva infarkty za sebou a na ledasco nestačím a podle toho to je. A jsou zde mladí lidé, kteří samozřejmě se v té farnosti zapojují, takže mnohé věci, které jsem dřív dělal, dnes už nedělám. Takže pokud se sejde třeba více pohřbů, nebo musí někdo odjet, no tak беру nějaký ten pohřeb. Ale není to už tak, abych měl sto pohřbů za rok. Když jich mám dvacet, pětadvacet, tak to tak asi... Pokud se týká křtů, za předešlého faráře se křtilo mezi mšemi, mimo mši. Za současného se křtí ve mši, takže tím výjimečně třeba někdy křtím, kdy je potřeba to někdy mimo. Anebo třeba nějaká ta výpomoc někde v sousedství, že někdo musí odjet, ale přesto mají pozvané kmotry a nemůže se to odložit. Nebo něco takového. Tak jsem byl tady, možná je to už tak rok, nebo už víc, v Doubravici. No tak někdo potřeboval zaskočít. Tak asi to vypadá. Takže ta náplň více méně dneska je to asistence při mši svaté, nějaký ten pohřeb a pokud se týká vyučování nebo něčeho takového, to už u mě vůbec nepřipadá v úvahu, poněvadž já už jsem od těch, které bych měl vyučovat, příliš daleko a přitom něco jiného je taky, když toto bude dělat kantor, který celý život to dělal. A něco jiného je, když to dělá konstruktér vývojář, který stál u prkna a navrhoval zařízení, vodní turbíny a akumulční

čerpá. Takže když potom ve stáří by měl, tak přece jenom k těm děckám je dost daleko, takže i za dřívějšího faráře jsem vlastně tu školu jenom z nutnosti. A dnes už teda vůbec ne.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce? V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Já bych řekl, že teda biskup je příliš daleko, aby řídil jáhny v celé diecézi, která má jakousi velikou rozlohu...že, je to brněnská diecéze, která má 450 farností, i když nejsou všechny obsazené, samozřejmě, že... Ale je to rozloha. Jak by biskup to měl řídit? To je dost problematické. Takže to, aby jako farář zodpovídal za farnost...takže by to měl být farář.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

No tak to bude specifické také podle místa, kde se jedná. Tady v Boskovicích konkrétně, no tak je zde ten domov důchodců, třeba, že. No tak tam já mám taky svou službu, kde teda se starým panem děkanem jedu, mám tu mši svatou. On sám by už nemohl dneska. On už se velice spoléhá na to, co mu tam podstrčím a na co ukážu. No tak on odslouží tu mši svatou, všechno to ostatní, to podávání...a vyzpovídá tam, samozřejmě, protože jáhen nemůže zpovídat, že. Ale takové to obcházení po těch lůžkách, to všechno už zůstane na mě. A to si myslím, že to je v podstatě vlastní služba jáhnů, aby toto bylo. Ať už je to teda ty domovy důchodců a případně i třeba nemocnice. I když tam už je to horší, poněvadž v té nemocnici, tam většinou když někoho chce, ti lidé, když někoho chtějí, tak se jedná o zaopatřování neboli pomazání nemocných. Což teda je specifikum kněze. Tam to jáhen dělat nemůže. Takže v této věci a nejde jen o to zpovídat, že nemůže zpovídat, protože i v té nemocnici se jedná o zpovídatí, ale i tady o tom pomazání nemocných. I když kdysi v historii se taky bylo, že jáhni měli možnost...nebo bylo jejich funkcí udělovat pomazání nemocných. Neříká se tam o zpovědi. Možná, že kdyby tady toto se nějakým způsobem, ale to se jedná celocírkevně...kdyby toto se nějakým způsobem...tak v mnohých případech by to bylo jako výhodné. Ovšem tam, kde je to spojené opravdu s tou nutností té zpovědi, tak tam ten jáhen to by nemohl dělat. Takže to by se jednalo jenom o takové ty, kde už vlastně zpověď není možná, že už by bylo jenom to pomazání s požehnáním, které k tomu přísluší.

Děkuji Vám za rozhovor.

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.4

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Můj život probíhal v režii boží po někdy velmi strmých složitých cestách. Moji zbožní rodiče zřejmě chtěli ze mě mít kněze, tak v 10 letech mě poslali na studia do Frištáku do Salesiánského ústavu, kde byl ředitelem náš takový vzdálený příbuzný. Nastoupil jsem do toho Frištáku, zlíbilo se mě tam, postupně jsem se dostal až k maturitě a po maturitě jsem začal studovat filosofii, jenže v 50. roce jsem byl internován poprvé do Oseku, kde jsem strávil rok a půl. V této době ač jsem musel pracovat, tak jsem pilně studoval už teologii, v Oseku bylo několik profesorů teologie, totiž dřív tam byl teologický studentát salesiánský, a tak jsem u nich dělal zkoušky, co jsem stihl, to jsem stihl, jenže po roce a půl mě dali na vojnu k PTP, kde jsem skoro 3 roky kopal uhlí v Ostravě, jako PTPák no po té době až PTP bylo zrušeno, tak jsem se dostal na 3 roky na vysokou Báňskou, kde jsem ovšem, na teologii se nadalo jít, představní si to nepřáli, tak jsem byl knihovníkem na vysoké báňské 3 roky tam jsem v roce 57 byl zatčen a strávil jsem nějaký ten rok v uranových dolech v Jáchymově. Potom Jáchymově mě spolubratři kněží pozvali do Brna a tam prostě jsem strávil krásné roky mezi komunitou Salesiánů a stále jsem se snažil studovat teologii a jezdil jsem dělat zkoušky po celou tu dobu po různých profesorech teologie doktor Jaroš, doktor Novosad, Basovník a jiní, Prágr, co si vzpomínám. No a v 69 jako náš provinciál přišel za mnou- už je možno nastoupit do Litoměřic, tak jsem 2 roky strávil v Litoměřicích, to jsem absolvoval 4. a 5. ročník teologie, jenže přišla tvrdá normalizace a měl jsem pořád pocit, že nejsem dostatečně připraven na ten kněžský úřad, tak mě to, jsem byl stále obtěžován od STBáků, tak jsem se před svěcením po exerciciích šel poradit s jedním vzácným spolubratrem, sekretářem biskupa Trochty a ten mi říkal- „zatím nepřijímej svěcení, odlož to, počkej až na vhodnější dobu, až dozraje doba“, poslechl jsem ho šel jsem zpátky do Brna, kde jsem prostě potom v průmyslových stavbách projekcí se dočkal důchodu a pak jsem se snažil nějakým způsobem dostat ke kněžství, jenže náš tehdejší pan ředitel mi řekl, hochu už jsi to všechno pozapomněl, tak běž zpátky do Budějovic studovat. Takže já jsem byl v takové situaci, že jsem žil už 20 let v rodině, kde byli invalidní důchodci a byli na mě dost závislí, tak bylo mě to za těžko a jednak právě jsem šel do důchodu v té době, takže jsem zůstal a zapojil jsem se plně do výstavby našeho Salesiánského díla v Brně Žabovřeskách. Od počátku jsem škarbal cihly a byl jsem ve stavební komisi no tak jsem tady zůstal v tom Brně. Jo takhle, jáhenství jsem přijal v 70. roce před duchovními cvičeními, v Litoměřicích od pana biskupa Trochty, ještě nebyl kardinálem tenkrát, takže jáhnem jsem byl a od začátku 89 tady se vytvořila taková komunita a kaplička provizorní a začal se stavět kostel, byly tu mše svaté, tak jsem tu působil zde jako jáhen a to jáhenství mě zůstalo a do dneska jsem jáhnem. A v roce 98, kdy už tady začala být farnost, tak pan biskup Brněnský mě pověřil oficiálně službou jáhenskou. Do té doby jsem působil jako jáhen neoficiálně.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Tak jsem šťastný a jsem rád, že jsem tím jáhnem a zde v Brně mám mnoho možností, jak tu jáhenskou službu konat.

Což je další otázka- Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Tak moje náplň je taková, že dvakrát do týdne tu mám promluvy, každý den sloužím u oltáře, podávám svatě přijímání, navštěvuji nemocné, tedy navštěvoval jsem, ale jak mám ty roky, už jsem starší, tak už to je horší, byly roky, kdy jsem měl 15 lidí na návštěvu, každý týden jsem obcházel 15 lidí, to si vzpomínám, učil jsem náboženství nějaké skupinky mládeže, co mě pověřil pan ředitel, konal jsem liturgii božího slova často v kapličky na Burianově náměstí, no a prostě co bylo potřeba to jsem tady vykonal- sloužil jsem na vrátnici, dělal jsem kostelníka, ta jáhenská služba je to služba a co je potřeba tak tam se slouží.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Moje spolupráce s panem farářem je výborná, rozumíme si, i co pan farář po mě chce, rád mu vyhovím, pokud jen trochu mohu a mé síly na to stačí, takže ta moje spolupráce jako hodnotím ji velmi kladně.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Tak jedno je jisté, že s panem biskupem Vojtěchem si velmi dobře rozumím. Pan biskup mně normálně tyká a jsem s ním kamarád, a vždycky se s ním rád setkám, píše mě k narozeninám často a setkávám se s ním při různých příležitostech, ale je jisté, že nedává mi žádné úkoly, to prostě ty úkoly mě dává pan farář a domnívám se, že sloužím tady ve farnosti a že šéfem je pan farář, takže se přikláním k tomu, že ten jáhen by měl především ve spolupráci se svým farářem dělat svou jáhenskou službu.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak jáhen je služebník. To znamená, má sloužit lidu božímu především v kostele, kde může kromě zповědi samozřejmě, kromě sloužení mše svaté vlastně vykonávat všechno, pokud je to nutné a potřebné, to je jeho první úkol. Jeho druhý úkol, má sloužit nemocným, potřebným, opuštěným, osamělým lidem, což je velice dobrá služba. Mám zkušenosti, že tito lidé jsou velmi vděční, nejen, že jim donesu tělo páně, ale že s nimi hodinu pobudu, že prostě se trošku společensky vyžijeme a jsou šťastní a rádi a vzpomínají na mé návštěvy, telefonují mě, takže to považují za, pro jáhna velmi potřebnou a užitečnou věc. Samozřejmě pokud ten jáhen má možnost se dostat k mládeži k vyučování náboženství i tady by byla jeho služba ceněna, ovšem v naší farnosti jsou na to mladší, tam se netlačím, takže mě zůstávají jako staršímu člověku ti starší lidé. No jinak když je potřeba, tak ta liturgie božího slova- prostě roky jsem chodil do kapličky, kde jsem těm lidem sloužil, byla plná kaplička vždycky, lidi rádi tam

chodili, a liturgie božího slova s promluvou a s podáním svatého přijímání byla vždycky od těch lidí vítána.

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.5

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Studoval jsem skrytě za totality a připravoval jsem se pracovat pro skrytou církev. Samozřejmě, že souhlas mé manželky byl nutný a svěcen jsem byl až po revoluci, tedy po roce 1990.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Po celou dobu mého působení, a to už je dvacet let, jsem v pastoraci a jsem ve farnostech administrátorem, to znamená správcem farnosti, a jsem jako právní subjekt, tedy se vším všudy.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Všechno. Všechno kromě kněžských funkcí, a to je mše, svátost smíření a svátost nemocných. To vykonává přidělený kněz a on dojíždí k výkonu funkce.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Já nemám faráře. S tím, který slouží v kněžských funkcích, tak vycházím velmi dobře.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Skutečné postavení diakona je toto: diakon přijímá skrze svěcení nesmazatelné znamení, které ho označuje natrvalo jako vyslance Kristova.

Biskup, kněz, diakon, každý rozdílným způsobem, mají účast na jednom a témž poslání Ježíše Krista a jsou tak odkázáni na bratrskou a kolegiální spolupráci. Diakon a kněz konají svoji službu v zastoupení biskupa, který potřebuje spolupracovníky. Nejedná se zde o podřízení diakona knězi, ale o menší účast diakona na úřadu biskupském.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Biskupům, kněžím a diakonům je uloženo vůči chudým a trpícím všeho druhu vykonávat a rozvíjet diakonii Ježíše Krista. A biskupovi je to při jeho svěcení dokonce zvláště a výslovně kladeno na srdce: Buďte jednoho smýšlení, biskupové a diakoni, neboť tvoříte jedno jediné tělo! Tuto skutečnost potvrzuje znamení, když při svěcení jáhna, jedině biskup vkládá ruce na kandidáta.

Diákon má tedy zvláštním způsobem tuto sociální službu Ježíše Krista v církvi reprezentovat. Kněžský stav a diakonát jsou zřetelně odlišeny. Diákon není žádný náhradník z nouze, ale také není jakýmsi vysvěceným sociálním pracovníkem. Diakonát v sobě zahrnuje i službu hlásání slova Božího, službu u oltáře a také některé úkony vedení. Musíme si uvědomit, že chudí nejsou jen materiálně chudí, sem patří i duchovně chudí, strádající, zbídačení, hledající a tak dále. A tímto způsobem mají diakoni podíl na plné moci vedení církve. Diakonát je duchovní stav a to si musíme uvědomit, duchovní povolání. Za které se nikdo nemodlí, jako za ostatní duchovní povolání. Nikdo nevyhledává a taky se nestará o formaci budoucích stálých povolání, jáhenských povolání. A proto také svěcenců je málo, na rozdíl od našich západních sousedů. Například jsou kněžské dny, jáhenské nejsou. Problémy, které prožívají jáhni nejsou na pořadu dne. A o jejich manželky, které jsou součástí jejich vztahu nikdo nejeví zájem.

Já si vcelku nemůžu stěžovat, protože já mám nějaké zvláštní postavení, ale je mi však líto kolegů, ke kterým se někteří kněží chovají přezíravě a ponižují je, proto mám smíšené pocity. Většina biskupů si neví rady. Když biskup má nevyjasněný postoj, je pochopitelné, že i kněží nemají jasno. A jenom v menšině diecézí se stálým jáhnům věnují. Proto také tam jsou tam jáhenská povolání.

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.6

Otázky a odpovědi:

Můžete mi prosím říci, co vás vedlo k tomu, že jste se stal jáhnem?

Tak to, že jsem se stal jáhnem tak to k tomu vedlo mnoho věcí v mém životě, které se nějakým způsobem odehrály už za totality, kdy jsem vlastně nějaké pozvání k nějaké jáhenské službě nedostal ani v nějakých veřejných, ani tajných možnostech, a tak jsem se věnoval službě v různých společenstvích, tak jak se to za totality dalo a během toho přišla i taková pozvánka k tomu jak se věnovat té službě takovou jasnější formou a ta jasnější forma vykryštovala až po revoluci, kdy přišla nabídka k jáhenství, a tak jsem vlastně po revoluci nastoupil ke studiu na teologické fakultě. S tím, že cílem toho studia se mělo stát právě jáhenství.

Jak vnímáte poslání jáhna ve vašem konkrétním případě?

Tak já jsem jáhnem už dvacátým rokem, takže těch změn a forem se za tu dobu udála celá řada. Od toho, že jsem začínal na takovém malém městečku Novém Metynku nebo lépe řečeno Nové Včelnici, kde jsem 15 let působil jako správce farnosti se vším tím co se kolem toho nějakým způsobem dalo vytvářet. Těch farností jsem z počátku měl 5, pak se to nějak upravovalo, měnilo, střídalo, takže ta služba byla opravdu různorodá. Po těch 15 letech jsem pak přešel sem do Českých Budějovic, kde vlastně spolu s manželkou máme na starosti diecézní centrum pro rodinu, takže se staráme o rodiny v celé diecézi, a pak k tomu ještě mám na starosti dvě farnosti.

Jaká je náplň vaší práce, čemu se konkrétně věnujete?

Tak věnujeme se tomu, že spolu s manželkou připravujeme různé formy péče o rodiny, o funkční rodiny, tak aby tam byla nějaká prevence, aby byly ty rodiny informované o možnostech, aby nějakým způsobem se mohli duchovně, ale i v těch partnerských vztazích vzdělávat a prohlubovat svůj vztah vzájemný, své vztahy v rodině a také svůj duchovní rozměr jejich manželství a jejich rodiny. To je taková preventivní činnost od přednáškové až po víkendy a celo týdenní pobyty rodin. Mimo to děláme poradenství, kde se snažíme rodinám, které nějakým způsobem ztroskotali, kde došlo k nějakým kolizím, tak se snažíme jim poradensky pomoci.

Takže poradenství jak v té oblasti partnerských vztahů, tak nakonec poradenství ve vztahu k výchově dětí.

Jak vidíte svoji spolupráci s místním panem farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Já si myslím, že to se dá těžko takhle říct, protože za dobu, kdy své jáhenství vykonávám, tak jsem vystřídal těch farářů jeden, dva, tři, čtyři, pět, teď šestý. Takže za těch 20 let působení je

to 6 farářů a musím říci, že se tam vystřídala celá škála od těch, s kterými jsem vlastně začínal, kdy ta spolupráce byla velmi intenzivní a velmi tvůrčí a rozvíjela se, až přes faráře, kde jsem byl vnímán, nějak trpěn a přijímán, takže tam mám být a musíme se nějakým způsobem navzájem respektovat. Takže těch proměn během těch 20 let byla celá řada.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč? Nebo myslíte, že je to ještě nějak jinak?

Já myslím, že tato otázka by měla být zodpovězena ne z mé strany, ale ze strany tak jak ji vnímá kanonické právo nebo katechismus katolické církve, kde je jasně řečeno, že jáhen je svěcen jako pomocník biskupa a z toho to vyplývá, takže si myslím, že jáhen není kaplanem 2. Třídy, tak jak se to možná někde používá nebo využívá, tedy kaplanem, který má omezené pravomoci díky tomu, že je pouze jáhnem. A pak se domnívám, já tedy v těch souvislostech, ve kterých se teď nacházím, že jo v tom centru pro rodinu, tak tam to své poslání vidím jinak. Není v podřízenosti nebo ve spolupráci, tam je to spíš ve spolupráci s tím biskupem, tak jak si myslím, že by to správně mělo být. Na těch farnostech to pak je otázka toho, jak ti dva jsou ochotni to nějakým způsobem řešit, jak jsou ochotni se respektovat.

Mohl byste mi prosím sdělit svůj pohled na jáhenskou službu v Čechách? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat nebo kde je takové jejich místo u nás?

Tak já si myslím, že jáhen je v první řadě služebník. A tak Ježíš říká: „Kdo chce být mezi vámi první ať je služebníkem všech“, takže to jáhenství je jasné. Tady to následování Krista to je obecné dá se to určitě rozvést, ale myslím si, že v tom následování Krista ve službě, ve službě lidem a to napříč celou společností, nemyslím tedy jenom v církvi, ale i mimo církev a vlastně vůbec ve společnosti ta služba je důležitá, a každý v tom jáhenství má určité konkrétní osobní poslání, které se nedá nějakým způsobem určit tím biskupem- budeš dělat to, protože ten konkrétní člověk má určité konkrétní poslání k určité konkrétní službě, tak jako třeba teď vykonávám to poslání ve službě těm rodinám a cítím, že to je jedno z mých poslání, ale někdo úplně jiný může mít poslání třeba ve službě nemocným nebo v Charitě. Ty formy jsou opravdu různé a myslím si, že by se mělo respektovat ta osobní obdarování, které ten dotyčný jáhen má, a které nějakým způsobem v té své pastoraci realizuje.

Takže to musí objevit trochu i člověk sám nebo především možná člověk sám.

Já si myslím, že hledání by mělo být na všech stránkách. To znamená ten, kdo přijímá svěcení tak se cítí být k něčemu povolán, pochopitelně přijímá jej od nějakého ordináře a ten ordinář na jedné straně pochopitelně ho přijímá do služby a na druhé straně by měl využít ty jeho hřivny. A pokud do toho je ještě napojen nějaký kněz nebo farář, tak pochopitelně i ten ordinář by měl hledat, aby ty ozubená kolečka zapadly do sebe. Aby tedy ty hřivny jak toho kněze, tak nakonec toho jáhna byly využity společně.

Označení rozhovoru: jahren-rozhovor-č.7

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Tak, přiznám se, že už jsem v mládí tak nějak trošku uvažoval nebo takové nějaké nutkání...takový jakýsi hlas, že bych mohl být i knězem. Jenomže nakonec jsem nešel na střední školu, protože jsem začal...vyučil jsem se řemeslu, čili jsem neměl maturitu, tak to bylo pasé. Potom jsem se oženil no a už před revolucí už jako byly takové ty tendence, že...těch 31 bodů jsme podepisovali toho pana Navrátila. To jsem se do toho angažoval hodně. A tam jeden z bodů byl taky požadavek trvalého jáhenství ????. A takže už jsem jako říkal, to by bylo ono, tam by asi byla ta moje parketa. Po revoluci potom jsem jaksi to...udělal, že jsem se přihlásil teda na fakultu. Prvně jsem teda mluvil s rektorem semináře a tak on říkal – jo, samozřejmě, tak pokud to tak cítíš, tak...tak mi to doporučil. Takže jsem si podal přihlášku na fakultu, odevzdal jsem to tam...no a tak to nějak se tak to... že jsem se...že jsem byl v roce 98 vysvěcen na jáhna.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Tak já osobně...nebo konkrétně...myslím si, že je ta služba přínosem v církvi pro ostatní farníky. Stává se mi...tak občas, ale stává se mi, že třeba někteří lidé, třeba takové ty maminky nebo tak jako o něco mladší, že přijdou se na něco zeptat nebo chtějí něco vědět a něco je třeba trápí a že si netroufají za knězem... Přeci jenom, aspoň tak mi to třeba řekli, že žiješ v rodině, znáš to, jak to chodí v té rodině ty problémy i z manželského soužití, že... Takže jsou tak nějak otevřenější. Tak to je, myslím, že taková dobrá činnost. No jinak, jistě, že služba nebo prvotní úkol jáhna není služba při liturgii, ale tak chodím k nemocným do domova důchodců se svatým přijímáním... Hodně...nebo chodí za mnou lidé taky ohledně křtu. Taky takoví vesměs ti, kteří třeba nechodí pravidelně do kostela, takže přijdou, takže...je nějak pochopím. Ale tak samozřejmě ta příprava tam musí být o to možná náročnější, ale tak...tak asi no.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Tak už jsem říkal, že při liturgii samozřejmě... Máme tady domluvené tak, že vždycky první neděli v měsíci máme kázání při mši svaté. Sem tam někde tak, když otec nemůže nebo něco se stane, tak ty bohoslužby třeba místo v ????. nebo v Kuníně, v Šenově nebo tam někde, to je potom... A jinak hlavně, jak už jsem řekl, chodím vždycky v neděli se svatým přijímáním do domova důchodců za téma lidma, taky domů k nemocným. Měl jsem jich teda dost hodně, faktem je, že tak to...asi to tak se předpokládá nebo je to taky život, že vlastně už většina z těch, co byli doma, tak už zemřeli, jsou na Pravdě Boží. Věřím, že se tam za mě přimlouvají a že mi pomáhají v tom, abych to všecko zvládal, protože já mám ještě zaměstnání na plný úvazek, jak se říká, tak... No a potom přípravy na křest, přípravu na...na svatby, na svátost manželství... Tak to asi...no...tak to je asi všechno.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak já si nemůžu stěžovat... I když můžu, že už máme svobodu... Už to není...že si nemůžu stěžovat...ne...tak jako myslím, že vycházíme dobře. Otec Alois, tak on někdy, někdy trochu je tak... Tak každý má nějaký...tak...tak trochu ironicky tak jako rýpne, když něco člověk...říkám, že potřebuju třeba jít...v rodině máme...v rodině máme nějaké oslavy...dcera nebo co...nebo obě dvě slavi...nebo syn je ve světě, tak je třeba tam...máme tam, že v termíně nebudu, tak jako si trochu rýpne někdy...jo...ale tak to spíš z legrace, to tak беру, to není vážné. Jinak myslím si, že jako respektuje tohleto, co jsme a že to taky uznává a je rád, aspoň s tím, že vždycky, když potřebuje, tak vždycky se obrátí o cokoliv. I takové...jsou tady ty biblické hodiny kdysi a příprava na křest dospělých probíhala loni...vím, že někam odjel, tak jsem to za něj dvakrát nebo třikrát...tři týdny měl... Myslím si, že to oplácíme dobře.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Tak ono vlastně jáhen je podřízený...tak jako kněz je podřízený...tak jáhen je podřízený biskupovi, samozřejmě. Ale myslím, že z té praxe je to lepší...no lepší...v praxi je vlastně, že je podřízený farářovi nebo tomu místnímu správci, což asi je dobře, protože jsou jaksi spolu, čili jakékoli ty úkoly nebo cokoliv...těžko si představit, že by biskup mi dával nějaké úkoly, to zaprvé je trochu z ruky... Taky se mi někdy ozval, třeba...to je pravda...třeba jako...spíš se třeba ptal, že si něco...něco se někde něco dělo nebo se mu něco nelíbí...spíš takové to...to mi volal párkrát za ty léta. Ale jinak myslím si, že do praxe je lepší, když je podřízen tomu farářovi a spolupracují spolu, jsou doma vlastně, že...myslím, že to je to lepší.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak ono to možná je tak specifické podle toho, kde ten jáhen působí, jaká tam je v tom konkrétním místě nějaká potřeba. Já vím, že jsou...u těch jáhnů... My se setkáváme vždycky jednou, poslední týden v červnu z celé republiky... Tak ne všichni samozřejmě, ale z každé diecéze je tam vždycky několik těch jáhnů, takže se tak celkem známe. Tak třeba v těch velkoměstech, v Praze, tam jsou...takže tam spíš myslím spolupracují na těch různých slavnostech jak tedy s arcibiskupem nebo s kardinálem. Vlastně teď, to vím, že tam jsou dva, kteří vlastně mají tohleto hlavně. Jinak jak kde. Víam, že jáhni učí na základních i na střední škole někde... Jinak ta služba, tak... Myslím si, tak co je třeba no. Tak hlavně teda ta sociální a ta služba těm nemocným... Víam, že třeba spolubratr tady z Jičína, ten je pravidelným vlastně takovým účastníkem bohoslužby v nemocnici a chodí po těch nemocných a tam se cítí jako že opravdu tam je to potřebné a tak tam chodí, možná, že řeknu...řád...takže protože cítí, že tam, tam to je...tam to je třeba, takže tam... Tohleto je taková asi možná ta hlavní náplň, ta sociální služba těch jáhnů.

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

No, co mě k tomu vedlo, to bylo několikeré, já jsem přesvědčen, že vnuknutí. Taková utkvělá myšlenka, která se opakovaně vracela, že by bylo dobré, kdybych zkusil nějak pomoci v církvi, tedy v té nejbližší církvi - ve farnosti. Asi to bylo ovlivněno tím, že nás předčasně opustil náš trvalý jáhen ing. Alois Šimíček a tady po něm zůstala taková nějaká prázdnota, kterou jsem si myslel, že by bylo dobré pokusit se zaplnit. No, a protože jsem pracoval na biskupství v té době, byl jsem tedy jaksi v té atmosféře církevní skrze osobu biskupa velmi blízko, tak na mě to asi všechno tak nějak působilo, že jsem se rozhodl jít za otcem biskupem a požádat ho tedy o radu a o jeho názor na tuhle moji myšlenku, na tohle moje rozhodnutí, které postupně uzrávalo čím dál víc. A otec biskup mi řekl spolu tedy se sekretářem, který je vlastně jakýmsi vrchním jáhnem v diecézi - Alešem Ligočným, že jsem přišel pozdě, protože školní rok, nebo studijní rok 2000 už se nedá stihnout, takže jsme se na to tak nějak připravovali ve spolupráci s Alešem. V roce 2001 jsem tedy začal studovat Teologickou fakultu v Olomouci. Bylo to pro mě namáhavé, protože v tu dobu už mi bylo 60 let...či 55 let, pardon, 55 let a školu naposledy jsem viděl v roce 79, protože jsem studoval při zaměstnání průmyslovku. Tak to pro mě bylo těžké trošku, ten začátek rozhodně, protože ta hlava už jaksi tolik nebrala. Nicméně zřejmě s pomocí Ducha svatého, protože ten všechno na zemi řídí, se mi podařilo tu fakultu vystudovat v řádném čase, během 5 let absolvovat a 9. září 2006 jsem byl otcem biskupem, spolu s dalšími sedmi kolegy, vysvěcen v katedrále Božského Spasitele a svaté Hedviky tady v Ostravě.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

No jako službu, jak jinak ji můžu vnímat, vždyť to je i podstata... jáhenství, nebo jáhenské služby je služba, prostě... a já to říkám tak zjednodušeně - služba pro všechno a pro všechny.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Tak náplň taky postupně dozrává. Jiná byla ze začátku za předchozího duchovního správce, jiná – v tom smyslu, že trochu širší – je v současnosti. Takže moje služba znamená zajímat se o potřebné lidi ve farnosti, nejen se o ně zajímat, ale taky jim posloužit, zejména Tělem Kristovým, návštěvou, Slovem Božím... a docházím také do charitního Domova svaté Alžběty, což je domov pro přechodný pobyt seniorů, kde jsou ovšem mnozí senioři tak přechodně dlouho, že si myslím, že jsou tam už natrvalo. Takže se nám vytváří taková... nebo vytvořila taková jakoby rodina. Já tam vždycky nasaju takovou zajímavou atmosféru a – jak to slovo nemám rád – tedy taky energii. Vždycky mě to tedy povzbudí mezi nimi, takže to v podstatě je taková příjemná služba by se dalo říct. A potom samozřejmě, pokud je zájem, což tady v městské aglomeraci příliš často není, tak jsou to křty... S novým duchovním správcem už jsou to křty i s přípravou na křest, jsou to pohřby beze mše svaté, tedy poslední rozloučení, pokud mají lidé zájem v kostele udělat takové rozloučení, což taky moc často nebývá, protože dneska jsme čím dál častěji svědky toho, že se lidé rozloučí se svými

zemřelými nejbližšími v úzkém rodinném kruhu anebo úplně bez obřadu a bez jakéhokoli jiného rozloučení. Takže toho mnoho není, samozřejmě... no a sem tam nějaká ta svatba, taky bez obřadu. Měl jsem takové dobré zážitky s mladými lidmi, některé jsem dokonce na manželství připravoval a vzniklo mezi námi takové dobré přátelství, až kamarádství. Dokonce si mě vyžádali, abych je oddal, byť to byla svatba se mší svatou v Českém Těšíně. Takže jsme se dohodli s tavním panem farářem, že mše svatá byla samozřejmě jeho záležitostí a samotný obřad, jaksi...svatební byl v její režii.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

No vzhledem k tomu, že mi tady jaksi nabídl...no nabídl... V únoru tohoto roku jsem ho požádal o rozhovor a řekli jsme si, že bych tedy mohl dělat něco víc. On mi řekl, že je pro, že už tedy čekal na to, až za ním přijdu. Takže jsme se dohodli a dělám ještě tedy i nějaké věci v matrice a vedu farní kroniku. A pokud jde o spolupráci s panem farářem, nemám žádnou kritickou připomínku. Myslím si, že pán Bůh má tuto farnost nesmírně rád, asi proto, že je zasvěcená Panně Marii Královně, takže tady máme zatím, co pamatuju, velmi dobré kněze a čím dál lepší. Tím nechci se dotknout nějak otce biskupa, který tady 6 let sloužil ještě před tím, než byl vysvěcen na biskupa. Spolupráce s panem farářem Schmidtem je, myslím si, z mého pohledu velmi velmi dobrá. Dokonce mi dovolí i promluvy jednou týdně a někdy i o svátcích vánočních a velikonočních. Kromě toho mívám promluvy ještě i... a účastním se tedy... nebo asistuji při mši svaté také v Hospici svatého Lukáše ve Výškovicích.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diaconátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Mně vyhovuje ten stávající model, že já jsem podřízen biskupovi a chápu to tak, to podřízení biskupovi... nebo tu podřízenost biskupovi, že biskup mě dekretem ustanovil do této farnosti a dekretem do této farnosti ustanovil duchovního správce – faráře. Takže já úzce spolupracuji s tím farářem. A kdykoli potřebuje jakoukoli službu biskup, samozřejmě jsem k dispozici.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Tak určitě jsou jáhni, stálí jáhni, kteří jsou činnější než já, aktivnější než já. Určitě jsou i jáhni, kteří mají dostatek darů Ducha svatého a dostatek odvahy působit i mezi nevěřícími lidmi na sídlištích, což já jsem v sobě zatím tuto odvahu nenašel. Já si myslím, že tam bychom měli umět jaksi to Slovo Boží především přinést a že v tom máme obrovské rezervy. Nicméně, trochu se asi možná alibisticky omlouvám skutečnosti, že naše možnosti v této oblasti, v oblasti jáhenské služby a vůbec v církevní sféře nejsou takové, jako jsou v těch zemích, kde nepoznali komunismus.

Označení rozhovoru: jahren-rozhovor-č.9

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

No ono to vyplynulo ze situace. Já jsem totiž dřív studoval teologii a pak jsem přerušil a už jsem se nevrátil do služby. Založil jsem rodinu a po několika letech přišel do naší farnosti jeden kněz shodou okolností z rodiště mých rodičů- známý, a ten mě oslovil s tím, jestli bych nechtěl využít svých vědomostí, a že bych mohl pracovat v církvi jako trvalý jáhen. Že to je něco nového v církvi, jako ženatý, a celkem tak jsem se nad tím zamýšlel a modlil, jestli to je nějaká cesta a mohl jsem využít toho, že začal nějaký kurz v Praze dálkového studia, takže to jsem navázal na to, co jsem předtím nebyl, takže jsem si ukončil řádně studium na fakultě no a letos to bylo už 20 let, co jsem byl vysvěcen na trvalého jáhna. A čím dál víc, teď už jsem o tom přesvědčen, že to zřejmě bylo to, kam jsem byl veden. Ne ke kněžství, ale k tomu jáhenství jako k službě a vidím to, že to má nějaký smysl a že to je asi to co pán Bůh po mě chtěl, i když jsem tomu tenkrát takhle nerozuměl, samozřejmě, protože o tom člověk nevěděl. Takže jsem tu službu přijal, i když jsem taky nevěděl přesně, co to obnáší a tak. A můžu říct, že za těch 20 let se to člověk taky dost učí, protože ono to není jenom služba liturgická, bych řek pastorační, ale je to i sužba v jinech oblastech a ono to potom je i námětem pro budoucí povolání k tomuto trvalému jáhenství.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve vašem konkrétním případě?

No já tady pracuji na arciděkanství, je to jediná fara v celém městě, což je taková veliká rarita ve střední Evropě, protože menší města- například Jihlava, mají více farností a více far. Tady to je jedno centrum. Takže tady pracuji v kanceláři, mám na starosti nejružnější agendy a podobně a i účetnictví, teď už to tedy trochu převzala vikariátní paní účetní, ale ty podklady všechno tohle a chod tady dole v kanceláři nebo styk s veřejností, určitá korespondence a takový kontakt mezi duchovními, tedy kněžími co jsou zde na faře a lidmi a podobně.

Takže ta služba je pro veřejnost tady v rámci té farnosti, protože jsem i v pastorační radě farnosti, takže když se zařizují některé akce farnosti, takže i v tom jsem zapojený více méně a potom v té pastoraci- především pohřby, svatby, křty. Takový co můžeme mít ze svého svěcení. Takže to je široká škála, to se nedá přesně říct jenom tohle. A jsem tady, a to je důležitý poznamenat, je to čím dál míň tento způsob, jsem tady na plný úvazek. To už je pak zase o jiném tématu, to je rozdělený ta služba různě.

Jáhenská služba, že je jinak rozdělená? Že může být třeba jen na poloviční úvazek.

No anebo třeba to jen po zaměstnání, což je trend posledních let a tak podobně.

To si myslím, že je zase docela jako náročné ještě po zaměstnání vykonávat tuto službu.

No vzhledem k tomu, že mají třeba rodinu a podobně. Ale vyplývá to jednak, si myslím, z těch skutečností finančního zabezpečení, protože spousty rodin se dá jako zabezpečit, jako zaměstnavatel, tyto lidi s jejich rodinami, by to mělo být třeba, a ta stát jenom výplata a manželovi, to je jedna věc a potom taky k té specifčnosti té služby, že mohou být využití muži, kteří pracují v různých sférách, které jsou charakterizující tou službou. Což znamená zdravotnictví, sociální sféra nebo finanční a podobně. Nebo v nemocnici mám kolegu, to je v Hradci, který dojíždí do nemocnice, má tu službu jako je v nemocnici. „*To je už pak takový... (málo srozumitelné- 06:41)*“ A třetí kategorie, první je tedy na plný úvazek se vším možným, druhý je tedy, že mají své specifické zaměstnání- může to být ředitel charity, může to být policista třeba nebo tak se blíže. No tak je to prezentováno myslím v katolickém týdeníku nějakém a pak je to, že mají vlastní zaměstnání a vykonávají tu službu tak potom, když jim ta rodina a čas dovolí a to. Takže v tom to je to strašně různý a nedá se říct, univerzálně je to takhle, a že dělají jenom tu službu u oltáře, to taky není. Takže tam je promítnutý to hledisko, který bylo už v prvotní církvi, že se mají starat třeba o chudý, o majetek pomáhat v tom zdravotnictví a tak

Jaká je náplň vaší jáhenské služby zde ve farnosti co konkrétně děláte?

Tak to už jsem v celku říkal, ty svátosti, který můžu, tak pohřeb není svátost, ale více méně to je na mě s pohřby, pokud nejsou se mší svatou, takže... Protože tady je krematorium, takže obřady v krematoriu a i jinak. No a pak pastorační činnost, křížové cesty a takové ty pobožnosti, které nejsou závislé vyloženě, že je musí vést kněz. Takže i příprava a tyhle věci. Říkám nejrůznější práce a to no.

Jak vy osobně vidíte vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

No podívejte, to se pořád vyvíjí, protože ono to je už jsme zažili ze začátku ten pohled kněží na nás ještě diametrálnější než je teď, protože to je nová služba v církvi a někdy to člověk chápal, jako že nás berou jako nějakou divnou konkurenci, anebo že jsme jenom služebníci kolem stolu jo je to takový divný... stekal jsem se s kněžími, kteří tomu fandili nebo fandí dodnes, kteří to vidí jako službu a někdy i tu naši službu berou, což jako je určitá satisfakce, protože jinak jak říkám jsme něco nového v církvi i ve společnosti, protože lidi tako o tom nemají ani páru, ani věřící. Takže my si tu identitu musíme pořád nějak vytvářet, ale my jí nemáme jako od narození, chápete, to tady nebylo zažitý nikdy.

Tak vycházíme z různých těch historických předmětů, tak když páter Kaňa vytvořil tuto knížku „Jáhni a my“, tak se tam snaží reflektovat ty počátky v církvi. Potom jsme taky spolupracovali nebo spoluvytvářeli základní normy pro formaci, kde jsme...

Koukám to bylo před 10 lety

Ano to jsme se sešli jako mluvčí v Brně a tam jsme nad tím pracovali, aby se to mohlo přizpůsobit naším podmínkám, protože trvalé jáhenství je ve světě už od druhého vatikánského koncilu. Leč v našich podmínkách socialistických to nešlo až víceméně až od roku 1990. Světlé výjimky, některé byly a to bylo spíše tajně vysvěcené...to bylo málo. Takže my jsme ty formy, které jsou vytvořeny, tak jsme se snažili upravit do našich českých a moravských poměrů. Takže to je pořád práce, která se vytváří a ten pohled na to jestli ti jáhni by měli mít to povolání celkově, jak jsem už zmínil, anebo polovičně potom... to se pořád

vytváří. To není uzavřený proces a mění se to taky, protože někteří odcházejí, zase se objevují nový a já bohužel teda nejsem do toho zainteresován, nevím proč, ale tady jenom, že se připravuje další skupina těch jáhnů

Kolik jich tady asi tak je?

No mluvím o 10, ale to stejně je takové orientační číslo. Nevím ani pořádně, neznám je, nebyl jsem s nimi ani kontaktován, takže...

A připravovat je bude tady kdo?

Tady je mají na starosti především páter Heblt z Chrudimi. Administrátor, který je dostal, takže tady je právě ta situace v naší diecézi je v tomhle velice slabá, že není ani biskupský vikář, který by to měl, jako třeba to mají v Olomouci a podobně.

Já jsem myslela, že páter Suchar je tady...

Ne to je prezident charity, pozor na to.

Já jsem myslela, že on tam ještě to má napsané na webových stránkách, že by měl být...

To by bylo pro mě něco úplně nového, protože s námi v životě nikdy nic..

Já bych s ním právě měla mít rozhovor jako ohledně toho, takže domluvila jsem se...

Jestli vám můžu skočit do řeči vás možná mate slovo Diakonia (nikoli Diakonát)...

Tady je biskupský vikář pro duchovní a to je mons. Kajinek a nevím jak to teďka je. Je to takový...

Aha, Takže vy nikoho nemáte tedy...

My jako třeba když vezmu nějakého vedoucího oddělení, potom spirituál nebo vůbec někoho kdo má na starosti tento resort, jako to co je v Olomouci nebo v Ostravsko-opavské diecézi - to tady není.

Anebo jako biskup Malý (?- 14:00)

No tak on to nemá jenom jako hlavní činnost, to ne... To tady akorát já sem tady už bych měl přestat časem... Jenom jako mluvčí ovšem tady ta komunikace je dost jako... no jak to říct... je to takový zvláštní, protože já třeba se dozvídám věci, které si myslím, že bych měl vědět přímo, tak se dozvídám jinak nebo tohle no. Nás je tady zhruba asi 25 v diecézi a my, dřív to, bylo ještě když tu byl pan arcibiskup Duka, tak jsme se alespoň jednou sešli v Hradci ty stávající. A protože od té doby co jsem byl vysvěcen, tak už dva běhy došly, to bylo v roce 2005 a 2009 a ti noví chtějí s těmi, co byli dříve setkat. Takže my jsme to pojali teďka, říkám si Pardubice jsou takovým centrem východních Čech i co se týká dopravy, takže si ty setkání i s manželkami děláme sami, protože si chceme popovídat víc se seznámit a tak dál. Jinačí možnost není. Abysme si taky tam přitom mohli předat ty zkušenosti, protože jak říkám každý to má jinak. Nás na plný úvazek je snad 3 nebo 4 v diecézi, to je... A pak taky určité věkové skupiny, že jo, by se to mohlo... jsou důchodci, kteří nedělají tolik jiné činností a vypomáhají spíše v té pastoraci nebo tak. No a málo o sobě víme, protože těch akcí společných... prakticky nejsou.

Takže tady to nikdo neorganizuje, že byste měli nějaké společné setkávání?

Ne, říkám- za dřív jsme měli jednou za rok v Adventě, tak nás pan biskup, ještě tehdy Duka, vždycky pozval, takže jsme se setkali s ním. A tady teďka nic takového nefunguje, takže si to děláme sami. Už jenom z toho, že tady nejde o nějakou teologickou přípravu nebo podobně, ale potřebujeme to, protože taky se potřebujeme, víte, když je lidí málo stejného ražení, tak se...

Nějak posílit

Přesně tak. Jako to bylo za totality, když nás bylo málo, tak když jsme chodili do kostela tak nás drželo, že jsme se mohli setkat. Že jsme věděli, že ten a ten, že to že jo. To potřebujeme, protože k nám nic nepřichází, bych řekl shora nebo prostě to. Jsme braný kolikrát jenom, opravdu jenom, tak jako, někdy to vypadá, do počtu. A je to... takže pořád se to hledá ten způsob jak to zařadit do toho kontextu církve, že tam patříme, a že to není jenom, řeknu, liturgická služba, anebo zase jenom nějaká služba „policii“... Že taky jsme byli svěcení, máme nejnižší stupeň svěcení, takže bychom mohli taky něco v tomhle směru taky pomáhat. No a to taky je potom dost rozšířený, že někteří pomáhají, zvláště když mají více času a nemají ten mozek, jako mám třeba já, to je že chodí se svatým přijímáním třeba navštěvovat nemocné a to je velice důležitá činnost. Můžou vyslechnout ty lidi, i když je nemůžou zpovídat, protože my zpovídat nemůžeme, dokonce jednou jsme navrhovali nebo jsme se zamýšleli nad tím, že by právě někteří, kteří pracují v nemocnicích, se kolikrát setkají s lidmi, kteří už jsou kousek od smrti a jestli by mohli udělovat svatost pomazání nemocných. To co můžeme my řádně, to mohou laici mimořádně a tady jde o to, že by ti, kteří jsou v tom prostředí, třeba v té nemocnici a ten kněz tam nemůže být, takže by v tomhle mohli pomoci, ale to samozřejmě záleží až tam na těch nejvyšších místech. Že jsme dokonce slyšeli, že v Brazílii třeba takové případy jsou, protože tam ty farnosti jsou od sebe 2000 km třeba, a když tam ten jáhen přijede no tak ten kněz tam není no... tak tam je to ještě markantní, ale tady to třeba takové není, ale je to taky služba no.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

To je zajímavá otázka. To tak naznačuje to, o čem jsme tady kdysi, myslím, že právě před 10 lety tady proběhal nějaká konference v Hradci Králové, kde bylo o duchovních a o všech třech stupních svěcení a potom o jáhenství i o trvalých jáhnech, a tam zaznělo pro nás to, co bylo vlastně původně. Biskup v prvokřesťanských dobách měl na jednu stranu presbitery- kněze, kteří sloužili mši svatou, konali to, co měli jako kněží a jakoby druhou ruku měl jáhny právě k té službě pro chudé a podobně. Takže by bylo lepší, kdyby to mohlo být tak, že my jsme za B- podřízení biskupu, že ten model... takhle ten model Biskup- kněz- jáhen, ta první, ten tady podle historického vývoje vznikl někdy ve středověku, a tam je ta podřízenost tomu knězi až taková, že ta kontinuita s tím biskupem prakticky skoro žádná neexistovala. A jáhen byl víceméně taky podřízen tomu knězi proto, že se z něho stal kněz, a že byl vysvěcen na kněze. O trvalém jáhenství ve středověku nepadlo ani slovo. To vůbec nebylo. A tento model, pan biskup přirovnal k „noži“. Biskup- kněz- jáhen vedlo taky mnohdy ty kněze, což se nemýlím, k tomu vztahu k nám, když jsme tady začali působit jako- vy jste jáhni, tak vy jste nám k službě- jim, takže subsidiarita toho kněze, ale ten vztah k tomu biskupovi to už je hodně vzdálené.

Kdežto ten druhý model- jakoby „vidlička“, je takový specifický, protože my taky nemáme takové závazky, jako mají kněží, nemáme takové možnosti, takže nemůžeme zase úplně s nimi směřovaný jenom jako nějaký „jejich“ služebníci, ale máme specifickou službu v církvi, která jak i tvrdí dokumenty je specifická pro jáhny- nezastupitelná, kterou nedělá nikdo jiný. Takhle by to mělo být. Samozřejmě pokud jsme ve farnosti a zvláště třeba, když tady mám na starosti ty věci, takže musím nějakým způsobem být podřízen. Ale o to víc jako ještě bych byl radší, kdyby tam byla ta návaznost na toho biskupa a vzhledem k tomu, taky že patříme do toho stavu světců nebo vysvěcených služebníků v církvi, aby tady bylo bráno taky, že tady máme nějakou službu nebo...

Aby vám nebyla upírána ta vaše důstojnost

No... Kolikrát jako, opravdu to sk... jako zmizí úplně, že jako... takový mezičlánek podle mě

Taková vycpávka jakási

No, to je jenom tak jako na okrasu, to jako nemá cenu jo. A ta spojovací služba mezi duchovním a mezi laiky to si myslím, že je dost dobrý a že v tomhle můžeme dělat hodně. Právě třeba, že můžeme naslouchat lidem. Můžeme jakoby teď bych to řekl legračně, bychom je jako mohli jako vyzpovídat, že by se nám mohli vyzpovídat, ale my jim nemůžeme dát rozhřešení a nic takového, ale ty lidi se potřebují svěřit a kněz vždycky nemá čas a přeci jenom tím, že máme tady za sebou nějaké studium, a v těchto věcech můžeme si myslím vypomoct. Ovšem to taky záleží na tom, kolik ten kněz dovolí tomu jáhnovi v tomhle, jako ten prostor mu dát, že jo. To je taky může být různé.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

Já jsem to tak trochu odpověděl na začátku, jak jsem říkal, že ta služba může být na plný úvazek někde buď v zaměstnání, nebo i někde na faře. To je jedna věc, potom, že má člověk profesní zaměstnání na obživu a tu službu dělá podle potřeby. No a pak u těch důchodců, jak to tak vnímám a jak to tak slyším, je potom ta pomoc opravdu tomu knězi na těch vesnicích, kde nemůže všechno obsáhnout, třeba s tou návštěvou nemocných nebo při různých pobožnostech a tak. Takže to je různé

Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat?

No já jsem uvítal to, že jsem zjistil, že někteří spolubratři jsou právě v těch sférách, ve kterých to bylo požadováno už od začátku. Svatý Vavřinec měl na starosti majetek církve, a když ho zatkli tak po něm chtěli poklady církve a on jim přinesl ty chudé. Takže tam, kde ti spolubratři mohou pracovat v těchto sférách- sociální, ekonomické a podobně, takže tam by to bylo úplně jako vidět, že to je služba, že do toho dávají nejenom v té práci jako to, ale ještě ten křesťanský podtext služby. Právě že představa o té jáhenské službě je u nás víc směřovaná k tomu, že to musí vzejít ta služba z té farnosti, samozřejmě, že každý z nás je svým způsobem povolán, poslán není to- já chci dělat jáhna, tak jdu, to takhle ani já jsem nechápal. Ale aby to tak nebylo, ale že to vychází z potřeby. Takový markantní příklad jsem úplně cítil u spolubratra tady v Polné. Tam když jsem byl na jeho svěcení, tak to bylo něco fantastického... (zvoní telefon)

Byl jsem na jeho svěcení a tam úplně jsem cítil, jak ta farnost jak ho prostě bere, jak je ráda, že ho mají, a to mu připravili, v těch darech mu nesli celou sbírku kázání, pak i nechali udělat i dalmatiky, štoly v liturgických barvách... prostě jsou rádi, to slyším, že tam působí, on tedy nedělá jenom, že by dělal tu liturgickou činnost má tam toho na starosti víc věcí samozřejmě, ale je to jako tam jsem sem cítil, že to opravdu vychází z těch farností, že tam mají reálnou potřebu a on někdy v těch farnostech je hodně lidí, kde ten kněz musí zabezpečovat všechnu duchovní službu, takže tohle je velká pomoc. Takže tam bych viděl, že tedy v těchto místech jsou takové lokality v naší diecézi taky úplně, třeba Červený Kostelec, tam tedy nejsou jáhni, ale jsou tato místa, tak tam když je ten trvalý jáhen, tak je to- ne že by upínal, tak nechceme upínat pozornost na sebe, protože jsme vysvěceni ke službě, ale ta pomoc pro toho kněze je tedy důležitá. Mělo by to vycházet z toho přání a podmětu těch farníků. Samozřejmě druhá stránka je, aby splňoval ty podmínky s rodinou, a tak dále, aby cítil poslání, nějaké duchovní vedení, ten kněz by ho měl trochu znát... Ono to je těžký, on přijde jiný kněz a ten už se k tomu staví úplně jinak, vůbec ho nezná a tem může taky pak zastavit proces... To je různé samozřejmě.

Kde si myslíte, že je jejich místo?

Všude!

Tak jako tam, kde je potřeba, kde můžou. Taky podle svých možností. Říká se, že každý má dělat to co umí, ale nehnat se do všeho. Už jsem taky vycestoval z mnoha aktivit, které jsem dělal, protože si člověk říká- můžu do všeho a být všude. To vidíte na vesnici on je členem hasičů, myslivců a já nevím všeho možného ve všech spolcích a nic nedělá pořádně. Takže tam kde můžu tu svou zkušenost... to už říkám teďka nejmíň po padesátý.

Uplatnit tedy své vlohy, ty dary od pána Boha, tak tam být. Nemůže to být všude, tak samozřejmě, každý taky nejsme jako stejný, že jo.

Na co by se měli zaměřit?

Tak samozřejmě ten duchovní život tam je velice důležitý, právě to je, kdyby byl ten spirituál, který by jim dal na starosti pouze třeba nás, protože to je určitá specifická věc. Oni jsou třeba exercicie, a jsou třeba kněžské exercicie

A jáhenské tady žádné nemáte?

V republice už jsou, ale tady ne. Na Velehradě bývaly, na Hostýně, na Svaté Hoře u Příbramy nebo jednou jsme byli v Králíkách, když to tam ještě šlo. A jinak ještě jedna důležitá věc, se vrátím, protože mě to ještě napadlo.

Protože jsme ženatí a máme rodiny, tak samozřejmě ten výběr toho kandidáta nebo vůbec to rozhodnutí závisí taky na vztahu. Jestli je ta žena vstřícná, jestli to bude brát a podobně, jestli s tím souhlasí a to, takže to zase nemůže být jednostranný tlak z potřeb diecéze- my bychom tě potřebovali v tomto místě, musí být brán zřetel na to, že v práci je na prvním místě manželství, pokud jsme ženatí. A potom jestli s tím manželka souhlasí a jestli to bude brát. Ono to není žádná legrace, protože tam si člověk uvědomuje to, co možná podporuje, co je třeba někdy, že ten kněz se může plně věnovat té farnosti, tak my to vidíme ve své službě, kolikrát jsme jakoby ženatí. Nejsme kněží samozřejmě, ale jak ten ženatý se musí jako

rozdělovat. Čas na rodinu a čas na farnost a teďka kdy. Kdy víc. Tohle hledisko taky může nadělat dost „problémů“?(34:48). Služba víc když se ten člověk třeba zaujme víc pro, protože tedy dělá tu službu v církvi, tak tamtu akci tamtu akci všechno, takže ta rodina strádá, nerozumí tomu. Když to neumí vysvětlit ani nikdo nadřízený, aby to chápal. Já si vzpomínám, že taky děcka dospívali v době, když jsem byl čerstvě vysvěcen, takže jsem jim ani nedokázal říct, co to všechno obnáší. Ve škole se ptali, co to je jáhen a takové. Takže tomu nerozuměli a teďka jak to vnímat, jak se na nás dívat. Tati ty jsi někdo jiný než my nebo podobně? A tohle hledisko, té rodiny, musí mít na zřeteli ti nadřízení. Kněží nebo biskup.

Jáhni by se měli zaměřit na pomoc tam, kde mohou podle svých schopností podle svých schopností v té farnosti, svých darů. Samozřejmě taky úměrně rodině, času. Můžu slibovat, že si vezmu na starost všechny modlitby přede mší, když budu zanedbávat rodinu? To jestli by někdo takto to, tak by to cítil špatně, tu službu si myslím.

Je to takové zvláštní, ale ukazujeme vlastně, že ta služba církvi je různá, specifická, svým způsobem náročná, ale že nejsme konkurencí a že jsme spíš někde- ten model té vidličky, protože tam už není jenom direktivní nadřízenost- ty budeš jenom... Protože jsme i pro biskupa. Tak jak to bylo dřív.

Děkuji za rozhovor

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Můžu. Je to sice trošku složitější cesta. Já jsem byl vysvěcen v totalitě, takže jsem... jsem pak dostal takový pokyn shůry, jsem chtěl být vždycky vědec a v oblasti přírodovědy jsem se hodně angažoval, a když už jsem tím vědcem byl, po vystudování vejšky, tak jsem prožil v dvaasedmdesátém roce tu první likvidační vlnu, normalizační, po roce 68 a protože jsem na fakultě pracoval už jako zaměstnanec 2 roky, tak jsem tam prožil likvidaci těch nejkvalitnějších lidí na základě toho, že někdo jim záviděl. A pak najednou jsem dostal takové sdělení shůry, které mě tak zaznělo v uších: „já po tobě nechci, abys táhl tu společnost ve frontě vědy, ale na frontě morální.“ No tak jsem šel za svým zpovědníkem, a tam jsem přemýšlel, co to znamená. Moc se mi to... necítím to jako povolání ke kněžství přímo, ale to mi tenkrát říkal můj nejlepší zpovědník v životě, „víš, to může trvat třeba 10 let, než se ti to vyjasní, co tím ten pánbůh myslel. Ale víš co, já tě pošlu do Prahy“, já jsem studoval v Ostravě, „já tě pošlu do Prahy a začni studovat Teologii. To se tě neztratí, ale pokud poznáš pak za roky, že jsi opravdu volán k té kněžské službě, tak už budeš rovnou vysvěcen a nebudeš ztrácet čas dalším studiem.“ Tak jsem tedy pověsil vědu na hřebík, šel jsem tedy do provozu pracovat a tajně jsem studoval v režii Salesiánů teologii. Mimo jiné s tím Alanem Křišťanem třeba a Zdeňkem Demlem. Ale nicméně dal jsem si nějaké podmínky, za kterých mi teda pánbůh má jasně sdělit, jestli cesta kněžská nebo cesta manželská. Pánbůh mi ty podmínky vyplnil jasným sdělením- cesta manželská a pak za mnou přišel představený salesiánů, říkal: „Hele, když jsi takhle vystudovaný, nechtěl by ses nechat vysvětit jako trvalý jáhen?“ Tenkrát to bylo ještě tak, že se světili ženatí kněží v totalitě, protože ta situace byla politicky postavená tak, že ten komunistický režim měl program na likvidaci církve jako takové a to bylo ve Vatikánu domluveno, že se tady budou světit ženatí, kteří nejsou podezřelí a ti budou dál v té podzemní církvi fungovat. Nicméně pak tohle nakonec padlo, tak ta konečná likvidace církve, která měla probíhat podobně jako zábor řeholníků v 50. roce, kdy za jednu noc všechny posbírali a tak, tak tohle měli také naplánované, ale nakonec se to všechno vyvinulo jinak. Takže já jsem mu tenkrát říkal: „no nevím k čemu to bude, ale jestli to“, to byl taky můj zpovědník zároveň“ jestli to takhle vidíte jako k nějaké službě, tak jo.“ No tak jo. Vysvětil mě tenkrát kardinál Meisner v Berlíně a s ním jsem se tenkrát taky bavil a ten říkal: „jo já tady normálně ženatý jáhny ustavuju na farách a jsou tam normální administrátoři a moje farnost (zastavil se tu) určitě jako dobrý“ a mluvil jsem s ním, jestli to je dobře, že to přijímám jako ke službě. No výsledek této pře byl takový, že v té totalitě to tady bylo prvních několik jáhnů vůbec v republice, asi 5 tenkrát. To bylo všechno tajné. Takže v té totalitě jsem byl docela využíváný. V těch Salesiánských kruzích jsem v podstatě suploval kněze tam, kde to šlo, kromě těch dvou věcí, že jsem nemohl odpouštět hříchy a proměňovat eucharistii a jinak spoustu věcí takových těch pastoračních a exercicie a spoustu věcí jsem mohl dělat. Pak padl režim totalitní a najednou církev- a co s těmi jáhny a co s těmi ženatými kněžími. A řekl bych, já to vidím tedy tak, že se ta církev těch „ženáčů“ pořád bojí. Evidentně z nich má strach a z mého pohledu furt jsou nějaké tohle a pořád si zakládají na tom svém celibátu. Nicméně co se týče takové té práce, já tedy jsem takový trošičku vzdorující, nevím jak to nazvat, jáhen, v tom smyslu, že odmítám chodit k oltáři, dělat ministrant ozdobeného štolou. Si říkám- to je degradace toho svěcení, prostě já jsem přijímal to svěcení ke službě a ne tady pro ozdobu. Jo a jestli tam při mši svaté tam můžu říct dva štěky- „pozdravte se pozdravením

pokoje“ a „jděte ve jménu páně“ a podržet při pozdvihování kalich, tak to jako je, to je prostě opravdu směšný, už třeba to přijímání, už mi musí podat kněz, to už si nemůžu jako já svěcení ministrant. Jako prostě a tak dále čili mě to přijde jako naprostá degradace toho svěcení, takže k tomu oltáři se obléknu tehdy, když mám promluvu. Tady zdejší arciděkan je tedy velmi rozumný, vstřícný a říká- „hele já bych jako, já mám představu, že bys měl tak jednou za 14 dní v neděli kázat. Prostě jsi prostě člověk ze života“, já jsem ještě krom toho psychoterapeut a manželský poradce, takže... Dneska jsem četl pastýřský list. „Tak ale máš co lidem říct.“ Tak jako je velmi rozumnej hezky s ním tady mluvil a to je opravdu rozumný pastýř. Dává tedy šanci lidem, aby se zapojili a uplatnili do něčeho a taky respektují mě v tom, že jako nechodím dělat toho ministranta. K oltáři jdu, když už to má nějaký smysl, když už tam mám nějakou promluvu. Jinak si myslím, že je to skutečně tak, že ta církev skutečně dneska obecně ty jáhny pustí jenom k tomu, k čemu by výslovně to svěcení vlastně nepotřebovali.

Třeba konkrétně co?

No všechno co může jáhen dělat, by teoreticky mohl dělat i bez toho svěcení. Za určitých okolností může člověk křtít bez svěcení, připravovat někoho na nějaké svátosti, pastorační asistent- bez svěcení. Co ještě, mít rozloučení na konci života v krematoriu může i bez svěcení, podávat přijímání může bez svěcení. K čemu vlastně toho jáhna... kázat může taky bez svěcení... jo je to věc jenom pověření. De facto to svěcení jako takové k tomu ten člověk nepotřebuje, čili v tom já vidím ten problém té církve, že ona si s těmi jáhny neví rady. Přesto tady je pořád nějaký tlak na to, aby se lidi do toho hlásili, ale pořád ta církev neví co s nimi. Takhle to prožívám, takhle to vidím. Dělam třeba, už přes 30 let s manželkou, přípravy na manželství, děláme velmi důkladné. Myslím si, že v republice není důkladnější kurz, než co děláme.

A vezmou se ty lidi nakonec?

Zhruba tak každý 10 pár se rozejde. Ale jinak když se berou tak vědí, do čeho jdou. Vědí, co asi to obnáší, jak o ten vztah je taky třeba opravdu pečovat a tak dále, že to nebude jenom tak samo od sebe. Skutečně náročná věc. Že to ten člověk... práce, že to není jen tak. Čili je to kurz, který trvá celý školní rok, intenzivní poměrně, má to asi 56 hodin dotací jako takových, ale ještě to těžiště víc než těch tříhodinových setkání jednou za 14 dní, tak je to těžiště možná víc v těch domácích úkolech. Které musí odpovídat, ujasnit všechno spolu prožít nějaké... něco. Takže to je něco co zase bych mohl dělat bez svěcení.

Jediné co mě kdysi, když jsem se s tím zpovědníkem probíral to povolání k té morální frontě národa, tak jediné co mě na kněžství přitahuje je zpovědnice, no a v podstatě to dělám v té psychoterapii, akorát nemohu nikomu dát rozhrěšení, zato se jim mohu věnovat více, než v té zpovědnici.

Když si to vezmu, že jsem tedy k tomu, abych byl vysvěcen musel vystudovat teologii úplně stejnou, jako v té době svěcení na kněžství a jenom proto, že jsem se oženil, tak halt sem, v uvozovkách „degradoval“ na druhého jáhna, protože nemůžu být vysvěcen. Pořád tady ten celibát je nepřekonatelnou překážkou, tak jako mi to přijde opravdu nedůstojné, degradace toho postavení toho svěcení.

Já jsem tenkrát v té totalitě, když jsem to přijímal, tak jsem si říkal- no, tak možná to bude jako předstupeň normálně k tomu kněžskému svěcení, ale nakonec přišla ta revoluce a všechno to bylo jinak, takže to zůstalo takhle v té rovině.

Takhle to je s tím mým jáhnem. Takhle vidím jáhenskou službu v církvi jako takovou. Možná v těch některých jiných zemích nebo oblastech světa, že ti jáhni jsou daleko účelněji a lépe využíváni k těm duchovenským službám, ale tady bych řekl, že... pořád je tu ještě dost kněží na to, aby nepotřebovali vůbec tu službu.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Já myslím, že jsem vám odpověděl asi na všechny ty otázky, které mi položíte.

Možná... to projdeme

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte? O tom už jste taky hovořil... chtěl byste k tomu ještě něco dodat?

Ne. V podstatě já se soustředuji akorát na ty přípravy na manželství. Jednak tedy děláme tyhle dlouhodobé kurzy, to je víceméně jako, nejde to přímo přes faru, je to ve spolupráci s farou, je to ve zpravodaji, v ohláškách, na vývěskách, všude to je, ale ty lidi se hlásí přes internet a hlavně přes známé, kteří to už absolvovali, takže se hlásí z různých okruhů, až z Prahy a až z Olomouce a z větších takových vzdáleností kolikrát a pak co je bezprostřední spolupráce s farou je že tady co se hlásí takoví ti co chtějí mít tu svatbu za měsíc nebo za dva, tak mě je tam posílají na dvě setkání. To je takhle domluvené co s nimi mám probrat já, co si proberou oni, to máme dojednané, takže tohle funguje taky.

A jinak se věnuji profesně tedy tomu manželskému poradenství a terapii a zase to nesouvisí s jáhenstvím jako takovým přímo. Ale zase mi z tý fary posílají lidi, zvláště když to jsou takové komplikovanější věci související s vírou, se sexualitou, tak tyto věci řeším.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak to už jsem říkal, je to velmi moudrý pastýř. Myslím si, že vycházíme velmi dobře spolu a nechává mi otevřený prostor, nabízí, netlačí ke zdi. Máme se rádi, spolupracujeme velmi dobře.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Já si myslím, že je asi přirozenější, když ten jáhen tam kde působí je v užším kontaktu a spolupráci s tím farářem a myslím si, že je to tak rozumnější varianta. Podle církevního práva

si myslím, je především pomocník biskupa, jak si vzpomínám- jestli se to nezměnilo od té doby, tak ten biskup ho zase pověřuje. Myslím si, že podléhat biskupovi, který je někde támhle a ten jáhen pracuje tady někde, že není moc efektivní. Myslím si, že je rozumnější ta podřízenost tomu faráři. Samozřejmě s tím, že je třeba- ten biskup s jáhny stejně jako s kněžími může disponovat. Třeba generální vikář může říct- hele, co kdybyste se jako rodinka přestěhovali támhle na faru, bych potřeboval, aby sis tam vzal na starost tu obec místní no tak po dohodě třeba by to bylo možné, takže si myslím, že jurisdikčně podléhá biskupovi, ten jáhen, že musí být inkardinován do té diecéze, ale pro tu konkrétní spolupráci je výhodnější, když má za bezprostředního šéfa místního faráře.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

Myslím, že jsem vám ho řekl. Myslím otevřeně a kriticky.

Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat?

Já si opravdu myslím, že by měli být víc směřováni k takové samostatnější pastorační práci. Jenomže jde opravdu- tak jak mi to tenkrát ten kardinál Meisner v tom Německu říkal, že by se neměla ta církev bát je ustanovovat na faráích, úplně normálně samostatně. Po dohodě samozřejmě vždycky. Záleží potom na rodinné situaci toho jáhna, v jaké se nachází situaci, a když děti jsou třeba už dávno plnoleté, tak jako jsem relativně volný s tou manželkou. Pro nás by neměl být problém zvednout kotvy, mam tady barák, tak ho prostě přenechám nějakému z dětí třeba nebo pronajmu někomu a půjdu klidně sloužit někam. Ale kde budu opravdu se cítit jako pastýř v té obci, tak to by se mě líbilo, to bych pokládal za něco, co odpovídá těm požadavkům, co jsou a tomu svěcení. Že opravdu se můžu starat o nějakou církevní obec. Nebo nejen církevní vůbec o obec. Vlastně ta farnost není jen ti, co chodí do kostela, ale jsou to vlastně všichni obyvatelé z toho území.

Já bych se rád věnoval i těm, kteří do toho kostela nechodí. A myslím si, že v tom má ten ženatý člověk větší šanci oslovit ty lidi, kteří do toho kostela nechodí a evangelizovat je nebo preevangelizovat je, než ten farář, který je celibátník.

Kde si myslíte, že je jejich místo?

No to si myslím na to jsem teď přesně odpověděl.

Na co by se měli zaměřit?

Na to taky

Takže já už nemám žádné otázky tady napsané...

Úplně jsem vás vyčerpал

Úplně

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říct, co vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Já jsem o jáhenství uvažoval někdy v době, když mi bylo okolo 30 let. Bylo to dáno tím, že jsme jaksi výrazně hledali svou pozici v církvi a musím říct, že jsme o tom uvažovali hodně společně s manželkou. Stali jsme se tenkrát členy salesiánské rodiny a to co jsme v rámci církve, v rámci naší farnosti tenkrát různě dělali, protože jsme neměli nějak podporu ze strany vlastně oficiální církve, tak jsme vnímali, že bychom potřebovali nějaké zaštitění, nějakou takovou roli, která tady je a tak jsem se dokonce začal zúčastňovat přípravy jáhnů, ale protože jsme měli děti a spoustu starostí a tak dále, tak jsem to asi po roce přerušil, tuhleto přípravu, a téma jsem vypustil z hlavy. K tý se asi před 10 lety byl u nás svěcen Pavel Rojman?, tak mě znova oslovil a ten podnět mně svým způsobem vrátil. Já jsem o tom začal znova přemýšlet a v podstatě dělám ve farnosti spoustu věcí, které jaksi patří do kompetence jáhna. Jáhen nemá žádnou speciální kompetenci, kterou bych nemohl dělat kvůli jiný a vnímám jsem, že možná bych to jsem to chtěl dělat, v tom užším zapojení na církvev, jaksi ve spolupráci s biskupy a kněžími apod. A tak jsem při té příležitosti vlastně oslovil pana biskupa Malého, který tam byl u nás na oslavě, co si on o tom myslí a on věc postavil poměrně jednoduše. Máte teologické vzdělání? A já říkal No mam 5 let studia teologie ještě vlastně za totality. On říká,: to je málo, musíte mít diplom z vysoké školy. Tak jsem si řekl tak asi jo, je mi 50 skoro že jo, 45, tudy cesta nevede. Pak jsme byli na takový duchovní obnově v Českých Budějovicích, kde byli sliby salesiánských spolupracovníků. Tam jsem se ptal Alana Křišťana a kluků tam, ptal jsem se, co oni si o tom myslí, co představuje to studium vlastně, jak oni to vidí takhle. Oni říkají: No to není velký problém, máme tady třeba téma nebo obor Pastorační asistent nebo ta teologie a tak, tak se přihlaš na přihlášku... No a já sem říkal: No tak dobře, tak to zkusím za rok. Byl červen, měli být příští týden přijímací zkoušky, tak jsem řekl: tak uvidíme. No a přijel sem domů a v pondělí jsem měl ve schránce přihlášku na vysokou školu. Někdo mi jí tam podstrčil. Tak jsem ji vyplnil, poslal do Českých Budějovic a říkám: Tak Pane Bože, tvůj problém. Chceš-li abych studoval, musíš to zařídit. A volali mi z Českých Budějovic, jestli teda na ty přijímačky přijedu, tak jsem řekl, že přijedu. Tak jsem tam jel, dělal jsem přijímací zkoušky z různých věcí a vzali mě. Takže jsem začal jezdit do Českých Budějovic, byl jsem za to Pánu Bohu moc vděčný i z takového druhého aspektu, protože celou tu dobu, já pocházím ze Strakonice a můj tatínek, celou tu dobu, co jsem chodil do školy, ležel na lůžku. Já sem tam vlastně musel jednou za 14 dní dojet ze Strakonice, tam spát, potěšil jsem tatínka, jel sem v sobotu do školy, pak jsem zase jel zpátky a byl jsem vlastně tolikrát s tatínkem, což bych jinak si nezařídil. Takže tady Pán Bůh vlastně i pomohl, že jsem mohl být s tím tatínkem.... Takže jsem odstudoval školu, pak jsem paralelně chodil na jáhenskou přípravu a nakonec jsem se stal jáhnem. Tak jako vždycky jsem si říkal: Pane Bože tvůj problém, ne můj. Chceš, abych byl jáhnem, zařid' co je potřeba. No když mě třeba vyhodili z filozofie, takže jsem to nechával na Pánu Bohu. A tak nebylo to tak jenom tady o tom, ono to bylo spoustu prožitku v přípravě a musím říct, že se to týkalo vždycky nás obou s manželskou. My jsme se pro to rozhodli tou cestou jít společně, tak bych to tak nazval.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve vašem konkrétním případě.

Tak já vnímám, že mam ve farnosti některé úkoly a v zásadě kdybych se obrátil na tu oblast činností, tak je to téměř totožná činnost, jako jsem měl, když jsem jáhnem nebyl. Jsou to společenství, výuka náboženství, příprava ke katechezi křtu, vydávání těch různých farních

věcí, starost o hospodářské zázemí fary – stavební, zednický věci a prostě to co okolo tý farnosti je, to jsem v podstatě dělal nějakým způsobem vždycky. To co se stalo jakoby tím jáhenstvím jsou dvě věci. Jednak je to, že to člověk dělá vlastně přímo, nechci říct z pověření, dělám to víc vědomím, že to je ten Boží úkol. Že to není moje rozhodnutí a naplňuje mě to radostí. Takovou radostí, vnitřní radostí, nechci to nějak přehánět, taky je to někdy únava, ale s takovým vnitřním potěšením. A pak jako přijal jsem ve farnosti úkol být takovým stmelujícím prvkem, protože u nás teď podílí na bohoslužbách 2 kněží a máme vlastně dva kostely a já vlastně na rozdíl od těch kněží chodím na všechny ty bohoslužby, to znamená, že jsem mezi všemi těmi lidmi a zařizuju, vyřizuju... Každý kněz by tu farnost jako štěpil na svou. Ten by si uspořádal svůj vlastní výlet a ten se svými ministranty a já to furt jako stlačuju, že to musíme dělat dohromady. Aby byli společné ohlášky, společné věci apod. a znám se v podstatě, tak nechci říkat jako jedinej, ale možná tomu tak je, s celou tou farní obcí. Takže se stavím do takové role jakoby takového spojovače, že se ty kněží to každý nerozdělují po svém, každý má úplně jinou kulturu života a jinej pohled na liturgii.. a já se tomu trochu snažím dávat jednotící linku. Což svým způsobem mě kněze/někdy štve. Protože jako možná vím víc než oni, vím kdy má kdo svátek a prostě tyhle věci... pak musím říct, že je tady ještě jeden aspekt. Víc se mi stalo to prožívání, soužití s farností se mi stalo více součástí mého života, což trochu náročně nese moje žena. Já jsem rád v tom kostele a to co sem dřív nedělal... já i rád když můžu přijít do kostela o půl hodiny dřív a tam pobýt s Pánem. Nějak jako jsem se víc propojil jak s farním tak prostě... tak prostě pobýt s Pánem Bohem se mi stalo větší součástí života, což naráží na spoustu úkolů dalších, který jako prostě potřeba plnit a nějak si to spolu vzájemně konkuruje. Já musím říct, že jáhenství není jen součást farnosti, protože je to součást mého života, tak to souvisí i s mou prací. Já pracuju jako součást dceřiné společnosti železnice ČD telematika, a když jsem byl svěcený, tak pan biskup Malý říkal, že mi dává pověření jak pro tu farnost, tak i pro to Pendolino. On to trochu jako popletl.a já vnímám, že to tam úzce patří. O mě lidí hodně ví, že mam roli, která je jako nějaká ta farářská, oni to nerozlišují, protože třeba fotky z mého svěcení vyšli ve firemním časopisu a tak a teď mě třeba požádali, jestli bych napsal něco o jáhenství. Oni teda to vidí blbě, oni tam píšou děsný koníčky, že jeden sbírá známky a někdo sbírá prostě, já nevím... je v něčem dobré, hraje závodně nějaký basketbal nebo něco a já bych teda měl napsat něco o jáhenství a tak o tom přemýšlím, protože to má vyjít někdy za měsíc, co tam jako napsat. Co to znamená i pro tu firmu, když já jako jáhen jsem součástí trochu managementu a trochu nějakým způsobem.. Jáhenství není jen o farnosti, je to i o rodině, o zaměstnání a prostě o tom, co do toho patří. Což teda, musím říct, je v tý prezentaci, vytáhl jsem to teď z dokumentů, co všechno patří do té oblasti jáhnova působení, a i když se to neobjevuje v dekretu, tak prostě tam patří. Jak oficiálně dle dokumentů, tak v realitě.

Jaká je náplň vaší jáhenské služby ve farnosti, co konkrétně děláte.

Ta já už jsem to trochu říkal. Tak jako z oblastní činnosti, tak já v podstatě propojuju ty dva kostely, a proto taky chodím na všechny bohoslužby, pokud mi to práce dá možnost. Třeba nestíhám středu. Takže se znám se všemi lidmi farnosti a musím říct, že se na mě také lidé obracejí výrazněji víc než na kněze, pokud potřebují něco zařídit. Takže pak na mě padají takové ty věci, jako dozdivání zdi, tamhle je potřeba něco přidělat... Já nepatřím mezi dvě městský části – Praha 10 a Praha 15 a já vyvolávám ty schůzky, že musíme jít popřát na velikonoce a vánoce starostům a domluvim ty schůzky a faráře de facto vezmu s sebou, takže vytvářím i ten obraz o té spolupráci, navrhuji nějaké projekty třeba s obcí, že s nima uděláme společně třeba dláždění kolem kostela a tak připravím ten projekt a farář to takhle podepíše a dáme to na tu farnost. Takže to jsou samé tyhle věci, bych řekl, kolem toho denního života farnosti. Pak jsou to přípravy ke křtu, přípravy k manželství. Snažím se, abych přípravy k manželství dělal já, ne kněží, protože si myslím, že jako dvakrát se sejít je prostě málo. Já to

mam třeba tak na 8x-10x, děláme to společně s manželkou, máme na to průpravu, kterou jsme si udělali ze semináře pro přípravu na manželství. Děláme to spolu, bereme je několikrát k nám domů. Příprava dospělých katechumenů – tady mám s kněžíma konkurenci, chtějí to dělat sami a já jim do toho vstupuju, že bychom to měli mít rozdělený, že bychom měli ty katechumeny svěřit vždycky i nějakým dalším farníkům, mluvit nejen o některých věcech, které jsou v katechismu, ale i o tom životě církve a o praxi, svátostní praxi – co to znamená připravit se ke zpytování svědomí a spoustu jiných věcí, ale daří se mi to ztuha. Nechtějí mě k tomu pustit, byť teda se prosadím. Mám na starosti manželské společenství, organizuju lidi - jako kdy bude výuka náboženství, kdo bude z katechetů tohleto dělat. Vydávám farní list – to vyjde tak osmkrát za rok, prostě jednou za měsíc nebo za dva, pak máme advent, začátek školy, na vánoce, na nový rok nebo prostě tak.. takže prostě těmhle těm věcem. Byl bych ráda, kdyby mi k tomu faráři trochu aktivně přistupovali, a neříkali: to je tvůj, to je vaše.. Nás to vůbec nezajímá, ale horko těžko je vždy přiměju k nějakému úvodnímu. I se mi stalo, že sem ho napsal sám, což se mi stane tak objednou, že ho nenapíšu. No tak je to A5, která má zhruba deset stránek, takže je to pět dvojlistů. Z obou stránek. Pak na každou neděli dělám pro děti takovou dvoustránku A4, z obou stran potištěnou, kde jsou nějaký vyplňovačky, doplňovačky...

Jaký to má úspěch u dětí?

No musím říct, že jsem jich dělal takových 10, teď jsem zrovna měl 20 a nestačilo mi to. Řekl bych, že nám děti přibývá v kostele, což je.. nechci říct, že díky tomuhle tomu... ale prostě přibývá, což může být i sociologický jev a tak myslím si, že to děti jako že to není nějaký veliký katechetický nástroj, ale minimálně, že se k tomu třeba vrátí, jelikož mají za úkol vybarvit nějaký obrázek nebo něco, tak to je.. to si z toho kostela odnesou. Ty malí něco malého, ty velký třeba něco přečtou, protože tam je tak malounko převyprávěné evangelium a pak je takové zamyšlení. Je to takové formou rozhovoru, jako když se někdo na něco ptá, teď někdo odpoví a tak, tak to může být. Musím říct, že příprava jednoho obrázku je tak 3 hodiny na každou neděli. Dřív jsem míval kázání, což kněží zatrhli, protože prostě to je jejich parketa a jednoduše jsme se střídali. O nedělích a ve všední dny jsme to měli rozdělené. Ale tak jsem si prosadil, že za pátera Ponichtera. Tady mám takovou krátkou promluvu s dětmi, pokud mi to během mše svaté nezmění, řeknou, dneska mluvím já, tak jako mi někdy řekne on. Páter Pata nepřipouští, ani abych cokoliv řekl pro děti, takže tam jako to rozdám jenom ty obrázky a dětem taky většinou taky něco poví, ale tedy nezávisle k těm obrázkům. Já to mám připraveno nezávisle k těm obrázkům, to říkám k tomu. Tak to je tak jako takové jako běžné věci no.

Jak Vy osobně vidíte vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak o tom už jsme taky trochu mluvili. Jsou kněží, kteří spolupráci vítají, jsou kněží, kteří to cítí jako ohrožení své pozice. V tuhle chvíli spíš vnímám tu realitu spíš takovou, že to jak ohrožení jejich pozice a že říkají, že mě tam vůbec nepotřebují. Na druhou stranu já sem ten, kdo řekne – bude rok víry, měli bysme se nad tím zamyslet a dozvím se, že Duch Svatý osvítí, co mají při kázání říct a já jsem člověk, který říká: Naplánujeme to, připravíme to, řekneme lidem, že je rok víry... připravuju texty, co by měli být v ohláškách a on mi to z toho škrtne. V podstatě vnímám, že mě tam nechtějí, na druhou stranu prostě já si z toho tak moc nedělám, teď mě to přešlo, dřív jsem se s tím víc trápil a snažím se prostě ty podněty dávat furt, nezávisle na tom protože si myslím, že oni žádné podněty nemají nebo jich mají málo nebo mají takový ten podnět opakující se podnět, že je potřeba modlit se růženec a všichni musí přijít půlhodiny přede mší, abychom se ten růženec modlili, přijde těch 5 standardně a víc jich nepřijde, prostě to je zbytečný opakovat, ale to je trápí. Mě to netrápí, mě trápí jiné věci. Tak to asi tak.. máme přiměří. A taky je to dáno tím, že jsem zvyklý si své věci prosadit a mám manželskou roli a prostě snažím se věci dělat nějakým systémem, plánovaně a když to

nechtějí, tak to stejně naplánuju, řeknu.. a teď se k tomu musejí nějak postavit, takže je to zase žere, tenhle způsob komunikace, ale nějak jako vycházíme v nějakou mírou přiměří.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

No já bych řekl, že tak jak jste to řekla v reálu zas tak správně není, nebo objektivně správně není. Do farnosti biskup posílá tam jáhna, takže v reálu je tam poslán nezávisle na tom knězi. Není že by kněz si vyzískal nějakého podřízence, který by plnil, z důvodu toho, že on tam chce dělat. Takže to je taková ta objektivní skutečnost. Na druhou stranu v dekretu je napsáno, že mám pracovat podle vedení a příkazů toho místního ordináře (faráře). No což znamená, že neříká, že vlastně mám dělat ty věci.. že mu je nemám podstrkovat, že nemám po něm ty rozhodující po něm chtít, že nemám ty věci jaksi ho nabádat k tomu, aby ta rozhodnutí dělal. Někdy se stává, že ta rozhodnutí nedělá, pak dělám rozhodnutí svá a předkládám ty věci, tak jak jsou, což třeba můj takový režim práce a myslím že to dobře funguje, tam kde to všude takhle je, je spolupráce – kooperace. Každý máme nějakou svou kompetenci i dáno vzděláním a realitou, ve který se v životě vyskytujeme a tu kompetenci máme tudíž rozdělenou a sdílíme ji. Můžeme ji oba dva využívat. Třeba i při přípravě snoubenců máme každý kus své práce.. nebo příprava.. dospělý katechumenům – to je rok a půl práce, tam se prostě vejdem. Každý máme z té práce nějakou zkušenost a nějakou míru, kterou můžeme sdělit. Pokud se dá nastavit ten kooperační režim, tak si myslím je to dobré. Teď jsme měli setkání jáhnů včera, pražská arcidiecéze má vlastně...

..takže pokud se dá nastavit ten kooperační režim, model A je dobrý.

Ano. Ale já si myslím, že model ten, že jsem jenom podřízen knězi, tak takový model neexistuje, to je špatně, protože mě tam poslal ordinář a on mě tam poslal ze svého rozhodnutí, zcela nezávisle na tom, co ten kněz jako dělá a já mám úkoly vlastně daný biskupem a dokonce nejen pro tu farnost. já mam.. Každý jáhen většinou má ještě nějaký další povinnosti, úkoly. Já mam třeba nějaké části církevní informatiky, která je v podstatě nad provincií Čechy a Morava, tzn. že já objíždím generální vikáře, protože se to dá u mě v práci zařídit, protože máme na drahách pracoviště a můžu prostě to řešit a vyzískat si takhle čas a prostor a řešit s nima třeba nějaký věci, který se týkají církevního katalogu nebo zveřejňování bohoslužeb a nástroje, které pro to jsou apod. Teď jsme se bavili o nástrojích pro správu majetku. Každý jáhen má většinou ještě nějakou roli a tu má přidělenou od biskupa a mezi role taky patří ta činnost ve farnosti a to všechno máme uloženo, takže i tam já to prožívám, že máme nějakou kompetenci a tu mam uloženu od biskupa a v rámci té chci spolupracovat s knězem a on samozřejmě má nějaké rozhodující pravomoce, tak v případě těch věcí může nakonec rozhodnout, ale ne že on mi zadává úkoly, takhle to já moc nevnímám. Protože mi vlastně žádné nedává. A cítím se, skoro že tam jsem navíc. Což je takhle můj, dva roky, kompletní případ.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás v České republice, čemu by se podle vás měli jáhni věnovat tady v ČR, kde je jejich místo a na..

To je těžká otázka. Nebo hlavně já ji nemám nějak dobře zformulovanou, protože řeším své problémy a nezobecňoval jsem to. Skutečností je, že třeba v českých zemích je výrazně, nechci říkat výrazně, ale při tom malém počtu se dá říct, že výrazně, protože jsou to násobné rozdíly, větší přírůstek jáhnů než kněží. Což říká, že je možné počítat do budoucna s tím, že budou jáhni mít nějaký... muset mít i v té farní oblasti nějaký přidělený rozsah kompetencí, se kterými se bude muset výrazněji víc počítat než se možná počítá dnes, protože v řadě

případů musím říct, se počítá víc s kněžíma než jáhnama. To je jedna taková věc, která mě napadá. Bude-li ten vývoj nějak pokračovat v tomhle směru, tak to prostě nějak... takhle možná dopadne. Druhá taková oblast je, že jáhni mají řadu znalostí, kompetencí z oblastí, které jsou pro ten církevní život taky potřebné. Vychází to z jejich běžného zaměstnání, z jejich manželského, rodinného života, sociálního postavení a něco takovéhle ho, takže si myslím, že není nezajímavé, aby přejímali celou řadu rolí nebo zajišťovali celou řadu rolí, které jsou jim v postatě blízké a mohou to dobře zajišťovat právě pro potřeby církve než v tom normálním zaměstnání. To v té souvislosti mi napadá ještě jeden takový problém, že jáhen není, alespoň v pražské diecézi, protože ostatní situace příliš neznám, vůbec nijak finančně odměňován. To znamená, že jáhen za ty části, které dělá, to sem byl i v té roli materialibus, kdy jsem farnosti kompletně na starost, prostě nedostává vůbec žádné finanční náhrady. To je situace, která se v tom případě ovšem musí taky časem řešit, bude-li jáhen část své kapacity věnovat prostě potřebám církve, tak to musí znamenat, že vlastně ten musí se nějak poradit. Řada jáhnů totiž já vím to ze své vlastní životní situace, výrazně letos dotuje v církvi, třeba kluci, kteří mají na starosti řadu farností a bohoslužeb, jezdí autama, což spotřebuje spoustu benzínu, často jsou to i důchodci, takže nemají ten příjem velký, ale nemají nárok na vůbec nic. Samozřejmě farnost může přijít za farářem, že chci něco, ale farář má leccos za úkony, případně ze sbírek si hradí některé potřeby. Farář vlastně bydlí na faře zadarmo, včetně placení a topení a televize a všechno se ... alespoň u nás. Kdežto jáhen prostě celý zodpovídá kompletně za zajištění toho živobytí nezávisle na církvi. A pokud se církev v té věci víc jako profesionalizovat a bude k těm službám využívat i jáhny, tak to budou muset taky spočítat, že to prostě i ti jáhni budou muset mít nějak financování a bude se to muset zařídit. Nevím, co bych k tomu dál dodal

A na co by se měli zaměřit jáhni, kde je takové bolavé místo nebo jejich uplatnění..

Tak v první řádce bych řekl, že řada z nás jáhnů, kteří jsme nějakým důvodem přišli k jáhenství, máme nějakou znalost. Takže bych doporučil zkusit nabídnout tu znalost, kterou máme. Já třeba dělám tu informatiku, řízení informatických projektů, který nějakým způsobem běží. Není to úplně málo, protože minimálně se musím jeden den v měsíci na to vyhradit a prostě se zúčastnit se, svolat schůzku informatiků, některé věci posouvat a řešit a kontrolovat, protože sem prostě tu roli přijal, tak to musím nějak pohánět. Tak musím dojet do Hradce Králové, kde děláme ty schůzky, takže to stojí nějaký čas, nějaký peníze, nějakou dovolenou, nějaké takovéhle věci. Někdo umí zase jiné kompetence, takže jedna z věcí je prostě, že by církev měla a měla by s tím nějak počítat, ne že jenom náhodou se takhle vejde, ale prostě počítat s tím, že jáhni mají kompetence a v tom smyslu je víc systémově připravovat, zařazovat, nějak s tím počítat. Druhá taková kompetence je, že řada trvalých jáhnů žije v manželství a v rodině a má tudíž kompetence k takovým těm věcem, které se týkají téhle oblasti. Jak přípravy na manželství, tak řešení manželských záležitostí, vedení manželských společenství a nějaká takováhle oblast rodinného života, rodinného práva apod. I zase musím říct, že to nějakým způsobem funguje, přestože prostě kněží, když je strašně málo příprav na manželství, tak prostě se cítí ošizeni, když to dostane jáhen a ne oni, protože oni mají pocit, že oni mají tu kompetenci, protože mají to vyšší svěcení. Teď to nechci zpochybňovat, i když jsem se trochu usmát. Myslím si, že tu reálnou kompetenci má mít ten, kdo má z toho tu praktickou zkušenost z té oblasti. A zase spíš nabízím, ne že jim to chce ten jáhen sebrat, ale kooperovat, ať každý tam přiloží ruku k dílu, když to není o dvou setkáních. No, to si myslím, že jsou oblasti, kde by tak jako se rovnou jáhni mohli nějakým způsobem v té své roli nějakým způsobem uplatnit. Jinak jako každý jáhen má teda, pokud není již teda v důchodu a věk jáhnů klesá, protože přichází řada nových mladých jáhnů, přece všichni stárnem, tak průměrný věk jáhnů klesá a stávají se mladší a mladší a mají nějaké zase zaměstnání. Ovšem jak jsem už říkal, budou-li chtít zapojit se více do církve, musí se změnit

ten náhled na to, že teda budou financováni. Každý se musíme nějak žít, máme děti, rodinu, nějaký životní zajištění a tak.

Dobře, takže já vám děkuji za rozhovor.

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

To je taková prvoplánová otázka. Já si myslím, že by mohlo být více odpovědí, od každého z jáhnů by měla být jiná. To je jedna věc co mě napadla, že by neměly být ty odpovědi stejné a určitě, když se řekne boží volání, tak to je taková křesťanská výmluva, ale si myslím, tak že skutečně v určité chvíli, když jsem hledal svoje postavení v církvi a svůj úkol v církvi, tak jsem se nějak dozvěděl, že to trvalé jáhenství existuje, že tu je tahle možnost a tímhle směrem jsem se... okamžitě mě to oslovilo, to bylo v 90. letech, když se tady změnil režim, a oslovilo mě to a touto cestou být relativně dlouho, protože mi ještě dávno nebylo 35 a tak, tak jsem se vydal a docela jsem musel překonat i hodně překážek a tak si myslím, že jsem si i nějak to povolání mohl zjistit jestli to tak je nebo není protože mezi tou chvílí, kdy mi bylo nějakých 23/24 a těmi 37 lety, kdy jsem byl vysvěcen, přece jen uběhl nějaký časový úsek a možná jeden rozdíl vůči těm ostatním- často bratři jáhni jsou jáhny proto, že si z nějakých jiných důvodů nemohli splnit sen stát se knězi a tady bych speciálně u sebe udělal tlustou čáru, protože tuto ambici jsem skutečně nikdy neměl a právě to rozkročení mezi tím duchovním stavem a stavem mezi běžnými lidmi v běžné společnosti je to co mě na tom se zdá jako správná cesta.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Tak já myslím, že jsem tak jeden z 3 ze 4 z Pražské arcidiecéze, co jsou skutečně jáhnem ve farnosti. Většina mých spolu bratří více méně supluje nějakou farářskou činnost někoho, kdo někde chybí, což je relativně obvyklé, dokonce některé ty dokumenty o trvalém jáhenství, některý, s tím trochu počítají, byť je to trošku podivné počítat s tím, že někdo bude náhradníkem za někoho, ale v mém případě, ať jsem byl před tím v Hostivaři nebo tady, tak jsem dělal skutečně jáhna. Farářové a kaplani tady jsou a vlastně z té mé práce vždycky je to ta jáhenská- křtít, oddávat, připravovat, kázat, ale určitě za 4 roky, co jsem tady, jsem měl 2 bohoslužby slova, čili zařídit náhradní mši nebo něco podobného, což je naopak myslím většinová práce mých kolegů, tak díky bohu se mi to neděje a mohu skutečně dělat co je úkolem jáhna. Taky jsem ve 3. Největší farnosti v Praze, takže za to děkuji Hospodinu.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Myslím si, že přesně podle těch dokumentů, teď tady měl být pán na křest, se někde zdržel, křtím, oddávám, připravuji snoubence, připravuji ke křtu, taky dospělé, čili katechumeny k prvnímu svatému přijímání i dospělé, k biřmování i dospělé, čili příklady toho, všech tipů a samozřejmě ty liturgie křtu a sňatku no a mám ještě jednu specifickou činnost, že jsem advokátem interdiecézního soudu, dneska metropolitního soudu, takže tady ve farnosti dost často sedí lidé, kteří nějakým způsobem dost často potřebují něco spravit. Takže to je moje činnost tady, ale mám ještě asi další 3 akce a to je Vinohradská nemocnice, kde jsem nemocničním kaplanem, tady za rohem, ten soud jsem zmínil, na KG učím náboženství no a snad jsem už nic nezapomněl.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

No tak my jsme tady jednou, před 2 měsíci, když byla vikariátní konference 3. pražského vikariátu, tak jsme ještě s dalšími ještě dvěma jáhny tohoto vikariátu, se na ní dostali, proč říkám dostali, protože vikariátní konference je ve čtvrtek v 10 hodin dopoledne a to žádný jáhen, který normálně pracuje, nemá čas, tak jsme udělali psí kusy, protože tématem, které jsme si domluvili byla právě jáhenská služba, abychom třeba bratřím kněžím nějak naznačili její rozměr, a když kolega Pepa Bernard, který je z vedlejší farnosti, o tom mluvil, tak byl to široký a velmi profesní projev, a když to skrouhnu, tak hodně bratří velebníčků má problém přijmout jáhna, protože jejich participace na vševědoucnosti a všemohoucnosti Boží je vysoká a tudíž jakási postava vedle nich, která nemá ten velký schod k laikovi, ale vlastně má období určení a ještě vůči biskupovi vlastně paralelně vedle něj, tak je pro některé problém. Já jsem měl to štěstí...

Jako těžko psychicky snesitelné?

No prostě konkurence, velmi častý jev. A samozřejmě to nemám ze své zkušenosti, i ze své z nějakých minulých případů, ale třeba v tuto chvíli tady je Karel Kočí, tak jsme si vcelku padli do noty, si myslím, že jsme obdobného ražení a předtím s Jendou Balíkem to bylo také ve velmi dobrém stavu, ale to jsou zase kněží 1. ligy, kteří ten mindrák vlastně nemusí mít. Asi obě ty jména nepatří k těm, která by byla na seznamu méně populárních nebo úspěšných. Ale právě že jsem se setkal i s těmi, kteří tu osobnost nemají tak silnou, aby mohli snést nějakou neformální konkurenci a to je hodně bolavé místo, protože je to smutné protože by měl být jáhen spolupracovníkem kněze a kněz vlastně musí trochu slevit z toho svého výsadního postavení v té formální hierarchii. V české republice už je to vlastně jenom formální postavení, ale když jsem na Slovensku nebo i jinde, tak je to de facto, že ten kněz je v jiném levelu, než ten zbytek lidu, takže odpověď správná- v tomto případě u mě v pohodě, ale ve většině případů v nepohodě.

Já jsem se taky domnívala, když jsem nad tím přemýšlela, že toto může právě nastat, že tam může ten kněz vnímat tu konkurenci toho jáhna.

Jáhen má totiž velkou výhodu, právě ten ženatý jáhen, že má doma manželku a ta ho srovná. Máte doma taky pantátu?

No jistě.

Takže když dělá kraviny, tak to od vás dostane od A do Z vysvětlíte mu to a on to od vás přijme. Já taky nejsem spokojen, když mi moje manželka lehce vytkne pár nepravostí, ale musím nakonec říct, že měla pravdu. A tady této interakce jsem schopen, ve chvíli, kdy jsem svobodný mládenec, tak ta sociální invalidita čeká za rohem právě proto, že nemám formálního partnera, který by mě mohl zkorigovat. V tomto mají výhodu bratři v rádech, protože ten jejich bratr je na té souřadné roli a je to někdo, kdo ho může poslat do tmy a říct, že to dělá blbě a je tam jakási vzájemná vazba, ale kněz má mít šéfa v podobě kněze a vikáře nebo má někoho kdo je mu soubordinovaný a někoho, kdo by měl jeho level, široko daleko nevidí, protože je o tři farnosti sídlem někdo jiný. To je podle mě největší hendikep pro bratry kněze.

Takže už jste zodpověděl tu otázku, jak spolu vycházíte po pracovní stránce s místním knězem?

Tak určitě by to šlo líp, ale myslím, že satus quo, který je, je docela v pořádku a zcela správně.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Tak za prvé myslím, že to nejsou modely a ta teologie říká, že jáhen je spolupracovník biskupa a takže bych to nenazval jakýmsi modelem, ale myslím, že ta pravá nauka je ta, která jáhnovi dává úkol té služebné ruky po boku biskupa. Trošku je tady taková potíž, která nastala v roce 2009, tady tento papírek Vám kvůli tomu předám, protože tuto práci bude určitě znát, ale v roce 2009 paradoxně k roku kněží vyšla takováto úprava církevního práva, já se jenom tím církevním právem přeci jenom občas zabývám a tam vlastně v kánonech 1008 a 1009 byla ta jáhenská funkce shozena. Já to přečtu naschvál a ono možná z toho se to asi ukáže. „Právní úprava se týká dvou kánonů 1008, 1009 kánonu církevního práva z 83. roku a upřesňuje rozdíl mezi biskupským a kněžským stupněm svěcení na jedné straně a jáhenským stupněm svěcení na druhé straně. Formulace, která tam byla doposud, vykonávat úřad v osobě Krista- halvy, vysvětluje předseda papežské rady mons. Francesco Cocopeneleno nebo jak se čte: Od nynějška přísluší pouze biskupům a kněžím zatím co jáhni dostávají schopnost sloužit božimu lidu Diakonií, liturgie slova a lásky. Tato úprava se promítla také do originálního textu katechismu, paragraf 1581.“Takže tím ten spor byl trochu posunut jinam, protože ten stav Diákona byl tímto postaven o schod dolů, nejen na hierarchii svěcení, ale právě i z hlediska tohoto tématu.

Jako mě to bolí, protože je to jakási jedna ze dvou možností. Bylo to k roku kněží, což je taková zvláštnost a můžete buďto jeho důstojnost přidat, anebo ubrat tomu druhému, abyste ho vyzdvihli výše. Jak byla ta výše zmíněná záležitost týkající se kněží a jáhnů, tak vlastně tato změna vysloveně nahrává tomu druhému stavu. Takže to je asi moje mínění v tomto.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás?

U nás v české republice?

Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Hlavně v celém světě a i v české republice počet trvalých jáhnů jasně vzrůstá, dokonce i podle některých interních předpisů jakoby vzrůstal trochu moc. A jeden takový... teď jsem to neparafrázoval moc, ale... protože tím je řečeno, že Bůh volá skutečně muže zralého věku k nějaké službě, a že ta prvotní premisa, že celibát je tou základní vlastností schopnosti sloužit, tak se trošku dostává do nějakého otazníku. V západní Evropě a my se k ní přibližujeme ten počet jáhnů stoupá dost výrazně, exponenciálně proti počtu kněží. Ve vedlejší farnosti budou vysvěcení dva kluci 30. teďka je nás 25 v Pražské diecézi, (trvalých jáhnů), když jsem před těmi osmi lety začínal tak nás bylo něco kolem 15 nebo podobně, takže ten nárůst je i v české republice, čili myslím ten západní způsob vnímání k této službě.

Čemu by se měli věnovat? Já bych jim přál všem, aby se mohli věnovat té jáhenské činnosti, tak jak jí prožívám tady, aby nemuseli suplovat kněze. To vidím jako nejpodstatnější věc, aby mohli tu jáhenskou službu tedy službu křtu, sňatku, příprav, katechezí, vedení společenství ať katechumenů nebo jakýchkoli dalších liturgií, které jsou mimo mši svatou, aby tohle všechno mohli dělat, třeba v té nemocnici nebo mezi tou mládeží, ale aby hlavně nemuseli suplovat tu kněžskou službu, což myslím, že zatím je relativně ta většinová práce. Říkám, paradoxně to potom některé bratry uspokojí, protože ta jejich ambice, kterou měli, tak vlastně dojde naplnění v jisté liturgické podobě, byť tam není proměňování, ale ten zbytek co se tem děje velmi napovídá této záležitosti. A čemu by se mohli věnovat? To je taková zajímavá ještě myšlenka, totiž z toho právního hlediska by vlastně nebyl tak velký problém, jako nastala změna třeba tady ne úplně k lepšímu- postavení jáhnů, tak by nebyl problém světit jáhnovi moc ve vnitřním oboru práva, jinými slovy zpovědní pravomoc, protože ta je stejně biskupem knězi delegována a ani kněz ji nemá ze svěcení sám. Takže to mě tak napadlo, že by třeba to v tom mohlo hrát roli.

No a ještě něco dalšího třeba vás napadlo?

Že bych měl myslet. Teďka nevím, ty svoje myšlenky jsem vtělil do těch odpovědí.

Určitě ta služba jáhna, tím koncil naznačil, že tu je nějaký nový směr. Určitě otazník, který je jehličkou do vosího hnízda, je otázka zda tuto službu by nemohli přijmout ženy. To je evidentní otázka která nevím, jestli v doktorské práci by nezpůsobila její kolaps. Ale je to jedna z otázek, protože třeba vysvětlení, když jsme se vážně zabývali tou změnou, je i to, že po této úpravě by, z hlediska těch přístupů ke svěcení, ta žena k tomu měla blíž. Tím že se ta role posunula někam dolů, tak paradoxně zespoda k ní je blíž. Takže někteří bratři, přiznám se, že ne já, takže to není moje vlastní myšlenka, to interpretovali nikoliv jako určitou degradaci toho jáhna, alespoň po formální stránce, ano pak jakási přípravná opatření k tomu, aby v budoucnosti toto svěcení mohla přijmout žena. Neznám odpověď jak to je, ale docela jsem to přijal jako zajímavou myšlenku, která tam byla.

To mi připomnělo jednu skutečnost, když jsem zařizovala rozhovor u biskupa Malého a telefonoval mi jeho sekretář, a pak se mnou mluvil biskup Malý a říkal- „á tak Vy jste ta adeptka na jáhenské svěcení.“ Já říkám-„no to bych si nedovolila, já bych s vámi chtěla udělat jen rozhovor.“

Tak jeho pan sekretář je vlastně ženatým knězem a také všichni víme, že to není nic proti právu, že ta věc lze takto zařídit. Protože některé určité stereotypy třeba dokázal i ten druhý Vatikánský koncil překročit a najít to podstatné od toho dejme tomu formálního a ne úplně podstatného.

Děkuji za rozhovor.

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.13

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

Nu tak já jsem byl k této službě vyzván otcem biskupem. To byla první záležitost a to byl první impulz, který mě řekl- co bys tomu říkal, kdybys přijal jáhenskou službu? A samozřejmě, že to nebylo až tak jednoduché, protože já jsem musel ve 48 začít studovat teologickou fakultu. Když jsem na to kývnul, tak jsem vůbec nevěděl, co to všechno bude obnášet, protože starý mozek je starý mozek a ve 48 znovu se naučit učit. Zjistil jsem, že učení je otázka přijetí informace, ale pak je druhý krok a to je přesná interpretace té informace, a to čím je člověk starší, a já to viděl od toho 48 do 50 roku života, tím to bylo těžší. Takže opravdu studovat, to bylo docela těžké.

Byla to v podstatě odpověď na oslovení otcem biskupem.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Tak jak jsme se tady bavili s Martinem Sedloňem. Já to chápu jako službu. Víte myslím si jednu věc- člověk někde vevnitř má v sobě opravdu takovou touhu sloužit druhým, ale nemá k tomu sílu a to jáhenské svěcení právě dává člověku sílu sloužit druhým. Protože dnešní svět, když něco děláte pro službu druhým, tak vám říká, že jste hlupák, kdežto v této rovině jáhenské služby je to něco co člověka uschopňuje podílet se jak na stvoření, tak na spáse, a to si myslím, že je důležité, víte. A ta jáhenská služba to není jenom služba u oltáře nebo ve farnosti, jáhenská služba to je celý život. Jáhenská služba se promítá i do rodinného života. Já si myslím, že nejde oddělit to jáhenství od určité životní role. Když tedy člověk je jáhen, tak je jáhen děda, je jáhen táta, je jáhen když okopává stromky. To prostě je tak, protože člověk musí mít nebo má nějaký takový ten pohled na to, že všechno co dělá, tak vlastně slouží buď stvoření v té fyzické práci, anebo ke spáse v té otázce dobra vůči druhým lidem nebo zase snášení nedobra bez toho aniž by člověk vpouštěl do světa zlo.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte?

Takhle, moje náplň jáhna byla vždycky taková, řekl bych opravdu taková pestrá. Když jsem byl vysvěcen, tak jsem samozřejmě nastoupil do farnosti Manětín, to byla první moje služba, kam jsem nastoupil a ještě přitom jsem pracoval, jako pracovník Biskupství plzeňského na stavebním oddělení, ale po tom vysvěcení, potom jsem byl otcem biskupem určen ke službě v charitě. Takže v charitě jsem byl ustanoven takovým vice prezidentem Charity a spirituální Charity, takže tam, jak už jsem říkal, se setkávám s pracovníky Charitními a hledáme opravdu takové ty cesty, křesťanské cesty služby. Potom tady v těchto dvou farnostech v Manětíně a v Plasých jsem přijal další úkol, když Obláti měli přijít sem do naší diecéze, tak oni neměli jaksí nebo v jejich kongregaci není zvykem, aby přijímali nějaké materiální závazky, takže v tom prvním okamžiku bylo velice důležité, aby byla osoba, která na sebe vezme těch 19 kostelů 4 fary a veškerou tu zodpovědnost za to hospodaření, takže první 2 roky jsem toto dělal já, až si myslím potom se tyto věci nějakým způsobem zkonsolidovali, byla ustanovena

nějakým způsobem, byla ustanovena nějaká společná duchovní správa a vlastně bratři Obláti všichni se jakoby o tyto záležitosti společně starají a už se našla cesta jak tohle řešit. Potom další taková moje práce je vlastně v oblasti řekl bych pomoci Romům v občanském sdružení český západ, tam pracuji, v Dobré vodě, tam pracuji od začátku, zase je to složitě opravdu, protože impuls k tomu vzniku občanského sdružení dali bratři trapisté, já jsem tehdy byl velmi blízko s nimi v tom hledání kláštera, a tak dál, takže jsem byl jedním, kteří zakládal ten český západ, a potom jsem vlastně pořád byl na blízku, byl jsem i předsedou občanského sdružení 2 roky, staral jsem se tam o zaměstnávání Romů, o to nastartování té 100% nezaměstnanosti dneska přibližně do té 30% a tuto všechno vidím jako jáhenskou službu to je pro mě pořád jáhenská služba. Dneska jsem předsedou správní rady toho sdružení, takže zase na mě doléhají zase takové ty záležitosti spíše strategické nebo potom ty konkrétní, které jsou třeba spojené s nedostatkem financí nebo různých projektů a tak dále, takže to je taková další oblast. No a potom si myslím, že jo člověk, který má rodinu tak to je další rozměr, který vlastně se nás dotýká. Každý den jsem manžel, děda, táta, takže to všechno s tím souvisí.

Ještě se vás ještě zeptám, co děláte konkrétně teď v této farnosti?

V této farnosti teď? Ano. Teď od této chvíle jsem tady ustanoven nebo půl roku jsem tady ustanoven, vysloveně jenom jako jáhen v jáhenské službě. To znamená, pohřbívám, křtím, svatby zajišťuji, jak je potřeba. Kde jsou zapotřebí bohoslužby slova, když něco vypadne, tak jsem tam, v Manětíně pomáhám páteru Liškovi, když potřebuje pomoci při mši, o to se dělíme všichni, takže teď jsem tady skutečně v té farnosti, řekl bych v takové té duchovní oblasti. Dříve jsem byl jako administrátor, který měl zodpovědnost za chod půl roku již ne.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak podívejte se, já jako jsem za první. S Martinem Sedloňem jsme se znali mnoho let před tím, než oni tady nastoupili v Plaské farnosti jako to je první věc, protože oni zde nejdřív byli, bez toho, aniž by měli nějaké povinnosti a přišli vlastně do Březína, kde tam byli na té misijní stanici, a když celá ta situace kolem jejich kongregace nakonec tedy jako vyzněla tak, že se Martin Sedloň musel vrátit do klot a tady to opustit, tak jsem na sebe vzal všechna ta společenství, která tu byla a řekl jsem Martine za dva roky se vrátíte a pán nám to dopřál. Oni se skutečně za 2 roky vrátili a všechna ta společenství, která tam byla, ta setkávání, tak vlastně se, samozřejmě s vyšší kvalitou, prostě mohli pokračovat dál. Takže my máme v první řadě dobrý lidský vztah a to si myslím, že je základ. Jestliže mají mezi sebou lidé v lidské rovině dobré vztahy a nemají vůči sobě kontroverze, tak jsou pak schopni řešit ty technické věci a provozní věci úplně jiným způsobem, než když si neporozumí lidsky. A to si myslím, že tady funguje.

A nemáte problémy, že byste se, co se týče pravomocí, překrývali nebo tak?

Víte, já vám řeknu jednu věc. Můžete dokonale naplánovat chod nějaké instituce pomocí předpisů? Nikdy. Tady je důležitá jedna věc. My nejdřív, a to si myslím, že je otázka opravdu křesťanství. Dnes žijeme v politickém systému a hledáme jednotu na úrovni názorů. Kdo má jiný názor, ten je prostě, nechci říct nepřítel, ale není zrovna z toho našeho ranku. Ale je třeba hledat rovinu hlouběji, a když najdeme rovinu, která je hlubší než názor, tak pak naše různé názory jsou vzájemným obohacením, protože nás nerozdělují. A tohle si myslím, že... já si

myslím, že to mezi námi s Martinem prostě funguje. My můžeme mít různé názory na věci, vždyť jsme lidi, je to pochopitelné, ale jestliže naše jednota je hlubší, je křesťanská, pak nás toto nikdy nemůže prostě nějak vyvést z míry.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

- a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)**
- b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)**

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Víte, já si myslím, že žádný model není dokonalý. Myslím si, že narážíte na Prospera, na Poitiersa a na tyto různé prostě teology, kteří se zabývají skutečně jáhenskou službou myslím si, že je to velice dobře, že jsou teologové, kteří začínají tuto službu trvalého jáhenství nějakým způsobem formovat, ale víte, já si myslím, že jáhen je skutečně vysvěcen k tomu, aby sloužil. A je důležité, aby dokázal přijmout v podstatě úkol jak od biskupa, tak od kněze. A záleží podle mého názoru, na moudrosti v první řadě biskupa, jakým způsobem to funguje. Víte, zase my tady v naší diecézi máme skutečně model, řekl bych misijní. Já nemám zkušenost dejme tomu z diecéze, kde nejsou misijní podmínky. Já můžu kdykoli přijít ke svému biskupovi, nahlásit se k němu, on mě přijme a mluvíme spolu jako přátelé, ne jako podřízený s nadřízeným. Ten samý vztah je mezi Martinem Sedloňem a mnou a víte, já si myslím, že ten problém jak jste mi ho tady řekl, tak tady je asi otázka spíš, že různá ta formální stránka dělá problémy. Samozřejmě, když někdo přijímá úkoly... ono to nejde bez toho, aby člověk nepřijímal úkoly, vždyť to je přeci přirozené. Jestliže je někdo odpovědný za chod farnosti, tak musí mít spolupracovníky, kterým různým způsobem řekne, co mají dělat nebo jak on si to představuje. Můžou hledat nějaký konsenzus, mohou hledat různé formy, jak by se to mohlo dělat, ale v konečné fázi vždycky ten kdo je zodpovědný musí říci, takhle to bude. Protože když pak je taková ta řekl bych rozprostřená zodpovědnost, kde nikdo nezodpovídá za nic, samozřejmě nikdo nikomu nenařizuje nebo nikdo nikomu neříká, takhle to má být, ale pak zase je to taková bezbřehá nějaká situace, která potom když dojde k nějakému problému, říká, já za to nemohu ale. A to je taky špatné.

Takže já jsem přesvědčen o tom, co se týká jáhenství, jáhen je dle mého vysvěcen i k tomu, aby přijímal prostě nějaké úkoly, protože je vysvěcen jako služebník, a je jedno, od koho je přijímá. Když bude ve mně- já nebudu sloužit, tak pak nemůžu být jáhen.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Víte, to je moc těžká otázka, opravdu jako, protože já vidím, že jáhnů u nás moc není. Trvalá jáhenská služba není tak rozvinutá u nás jako třeba v jiných zemích, ale myslím si, že skutečně je důležité jít nějakým způsobem v těch základních oblastech. Je tam liturgie. Jsem přesvědčen o tom, já mám blízko trapistickému klášteru a mě dělá velmi dobře, když přijdu k oltáři a vím, že jsem první jáhen nebo druhý jáhen a vím přesně, kdy v jakém okamžiku mám co udělat. Nejde o nějaký vojenský dril, ale jde o to, že kolem toho oltáře jsou lidi, kteří spolupracují. Nikdo nikomu nezasahuje do jeho činnosti, a každý na každého počká. Nikdo nepospíchá. Lidé spolupracují, každý si navzájem váží práce toho druhého, a to si myslím, že je ta liturgická věc.

Druhá věc je otázka služby slova. Víte, já třeba si připravuju promluvu na každou neděli, ať mám nebo nemám promluvu, protože ten proces té přípravy je velice důležitý, protože člověk se musí modlit, musí něco přečíst, musí prostě se na to připravit a vytváří si vlastně s pomocí ducha svatého nějaký obraz nebo nějaký svět, který se týká toho daného čtení a je to zároveň ovlivněno tím, co teď konkrétně prožil. A to si myslím, že to je důležité, protože to potom jáhnovi pomáhá převádět to evangelium a písmo svaté do svého každodenního života. Jinak tady ve farnostech mám vždy 1. a 3. neděli jsme domluveni nějak na promluvě. Ať už je to v Plasých nebo v Manětíně. To je další věc.

A potom v té oblasti řekl bych služby. Té vlastní služby, tak tam je zapotřebí, si myslím, že je pěstovat. Je zapotřebí opravdu pěstovat z pohledu člověka toho co je to služba, sloužit druhým. Nechtít být hlavou. Přijmout to, že člověk může mít radost, i když je druhým. To si myslím, že dnes, dnes všichni mezi sebou bojují, kdo bude první. Jáhenská služba má v tomto velký úkol, přijmout to, být druhý a necítit se takový ten ukřivděný a já, že se nemohu rozvíjet. Člověk v jáhenské službě se může rozvíjet, i když není hlavou, a když je druhým. A to si myslím, že je hledání, je takový prostor pro hledání, každého člověka, protože každý to prožíváme jinak, každý jsme v jiných podmínkách, ale každý by měl dojít k té radosti. Toho být služebníkem. Ono skutečně třeba u toho oltáře jáhen má být k ruce. Jáhen má obracet listy knihy, protože slouží knězi. Jáhen má vidět co momentálně se nedostává a má opravdu sloužit a pomáhat. Takže to jsou takové ty oblasti myslím si, které by se měli rozvíjet v jáhenské službě.

Děkuji za rozhovor

Označení rozhovoru: jahen-rozhovor-č.14

Otázky a odpovědi:

Můžete mi říci, co Vás vedlo k tomu stát se jáhnem?

No tak já jsem byl tady jako pastorační asistent, to byl tady farář Hes a tenkrát otevřeli teologickou fakultu v Budějovicích. Mě řekl, abych to zkusil, a já jsem říkal- v takovém věku a on říkal- za to nic nedáš a tam budou třeba i starší, což taky někteří byli no tak jsem to zkusil, ale to jsem ještě o jáhenství neuvažoval, protože to nám nabídli až tem během studia. Tak jsem se s mnoha ostatními tenkrát přihlásil. Jako uvažoval... jsem si říkal, že jsem na to starej a tak. Moc jsem ani představu o tom zcela neměl, protože to trvalé jáhenství vzniklo tady později nebo bylo obnoveno respektive, že předtím tady bylo jenom to před kněžským svěcením. No tak jsem tu příležitost využil a jsem rád za to.

Jak vnímáte své poslání jáhna ve Vašem konkrétním případě?

Teď nevím přesně jak na to odpovědět, jak to vnímám. Jako tu službu, smysl toho jáhenství?

Nu tak si myslím, jednak vzhledem k nedostatku kněží, že ta služba je dost potřebná a důležitá, svým způsobem omezená. A je to takové naplnění, ne že bych o tom snil celý život, ale přece jistá touha tady nějak od dětství byla, takové to tíhnutí k tomu duchovnímu povolání, ale bohužel celý život k tomu nebyla příležitost, tak jsem teď na stará kolena takhle to využil. I když tady ta služba dost, ne že by byla tak zatěžující, ale dost náročná vzhledem tady k podmínkám v pohraničí a takhle no.

Jaká je náplň Vaší jáhenské služby zde ve farnosti? Co konkrétně děláte, čemu se věnujete?

Tak nějaké ty přípravy na křty, křtím také, pohřby, učím náboženství, návštěvy nemocných no a bohoslužby slova. Takže se tady s otcem Michalem dost prolíná tak aby měli obojí nebo tak aby měli všude mši svatou, a zase on to nemůže všechno obstát, takže se třeba v těch některých farnostech střídáme. Včera jsem byl v Kúsově, tam je domov důchodců, příští středu tam pojedou on a já zase místo toho do Máří. A tak si zase alternuji Zvíkovec třeba a Šumavské Hoštice

Věnujete se zde jako jáhen ještě dalším věcem, vyjma liturgických atd.?

Jenom tady přísluhuji při mši, nějaké návštěvy nemocných, nějaká ta administrativa taky, i když tu máme teď našťestí paní, ale přece něco se musí.

Jak vy osobně vidíte Vaši spolupráci s místním farářem? Jak spolu vycházíte po pracovní stránce?

Tak spolupráce tady teď momentálně s otcem Michalem je nejlepší co jsem zažil takhle se všemi spolubratry. Tady byl Václav Hes, potom ten Polák co je teď v Africe, Dominik Holičský, takže to je 4. farář takhle pod kterým sloužím.

Jako tak se navzájem respektujeme a doplňujeme. Tedy nemám vůbec žádné výhrady ta spolupráce, když to takhle vydrží, tak budu spokojen.

V církvi existují 2 modely podřízenosti diakonátu:

a) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný farářem (běžné v praxi)

b) jáhen je přímo podřízený a úkolovaný biskupem (model prosazovaný některými, zvláště německými, teology a biskupy)

Který z těchto modelů by Vám jako jáhnovi vyhovoval víc a proč?

Já bych preferoval tu spolupráci a podřízenost knězi, protože zvláště když jsme na takhle jednom místě třeba tady na faře, takže jsme v bližším kontaktu než bych byl třeba s biskupem, který je v Budějovicích a tak. Samozřejmě to tam také má svou roli, ale tady vidím, že ten kněz, více se takhle navzájem známe a ví, co třeba ode mě může požadovat a tak.

Mohl byste mi prosím říct svůj pohled na jáhenskou službu u nás? Čemu by se podle Vás měli jáhni v České republice věnovat? Kde si myslíte, že je jejich místo? Na co by se měli zaměřit?

Asi podle místních podmínek. Mám spolubratry, kteří byli se mnou svěcení, tak ti si spíš stěžují, že nejsou využíváni. Že jsou ochotni ke službě, ale tak třeba některý ten farář není na to zvyklý, nezažil to nebo v nich vidí možná i trochu jako konkurenci, tak že je nechce pomalu k ničemu pustit a oni pak vidí tu svoji snahu, když není využívána jako zbytečnou. Nebo i to studium anebo i to svěcení.

To má mít nějaký smysl ne proto, že je člověk vysvěcen, ale je vysvěcen ke službě a když nemůže sloužit, tak je to nanic. Ale tady myslím, samozřejmě jáhen nemůže zasahovat do kompetence kněze, ale v rámci těch svých možností, tak tady třeba ta vytíženost co se týká křtů nebo nemluví o svatbách, ještě ty pohřby nebo tak. To jde no- tam je to potřebné.

No a hlavně bych řekl, ty návštěvy nemocných taky to vidím, že tam je to pro ně posila. Z počátku jsem měl takový pocit, že i pro věřící to bylo takové trošku nepochopitelné, proč jáhen, protože byli zvyklí jenom na kněze. Navíc když nemůže dělat všechno co kněz, ale řekl bych, že zvláště tady ve farnosti nebo respektive v těch farnostech, že si docela brzy zvykli a přijali to takhle.

A kde si myslíte, že by mělo být těžiště práce jáhnů obecně? V jaké činnosti?

No tak jáhni byli původně určeni k té službě, taky u stolu obsluhovat a tak, ale to už samozřejmě dneska nejde. Myslím, že tam, kde toho je hodně na toho kněze, že tam ta vzájemná spolupráce, aby se mu odlehčilo, třeba, aby se mohl víceméně soustředit na to podstatné, co jáhen nemůže dělat. Ne zase, že by se jáhen měl spokojit s nějakými zbytky.

Je to takové nárazové někdy je toho hodně, někdy pak třeba období, kdy není zájem o křty, takže zase ty přípravy nebo i těch pohřbů málo, ale vždycky se nějaká ta činnost najde.

Tady je taky v tom pohraničí trošku problém, že třeba není kostelník. Já neříkám, že tam to mám v nejlepším pořádku, ale musí tam občas člověk jít ten úklid udělat a takovéto záležitosti. Také to ježdění zabere nějaký čas, protože tady to je dost odlehlé- mám ty naše farnosti, vám otec říkal od Nicova až po Strážný a to je velké území.

Děkuji za rozhovor.